

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Masonic networks, material culture and international trade : the participation of Dutch Freemasons in the commercial and cultural exchange with Southeast Asia (1735-1853)

Kroon, A.A.

Citation

Kroon, A. A. (2015, November 26). *Masonic networks, material culture and international trade : the participation of Dutch Freemasons in the commercial and cultural exchange with Southeast Asia (1735-1853)*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/36561>

Version: Corrected Publisher's Version

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/36561>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Cover Page

Universiteit Leiden

The handle <http://hdl.handle.net/1887/36561> holds various files of this Leiden University dissertation.

Author: Kroon, Andréa Angela

Title: Masonic networks, material culture and international trade : the participation of Dutch Freemasons in the commercial and cultural exchange with Southeast Asia (1735-1853)

Issue Date: 2015-11-26

NOTES

Notes to chapter 1

¹ The word *lodge* was used to describe four things: a local organisation of freemasons, the symbolical drawing or tracing board at the heart of their rituals, the ritual space in which they met, and the building in which this space was situated. In the Netherlands, this space was also described as *workplace* or *temple* at particular times in history. In order to avoid confusion, especially for readers new to the subject, I prefer the term *lodge* to describe the people, *tracing board* to describe the symbolical drawing, *lodge room* or *temple* for the ritual meeting space, and *lodge building*, *masonic hall* or *freemasons' hall* for the premises in which the ritual meeting place was located. In masonic documents, the word *lodge* is often substituted by an abbreviation ('L.') or a symbol (one or two rectangles with a centre point). For the convenience of the reader, these have been replaced by the word itself in the transcripts and translations which follow below.

² Information kindly provided by the staff of the CMC, 11-6-2015, based on the number of individual cards in the membership registration. This is not an exact number, as spelling variations have allowed some members to be listed twice. The real number of members is probably higher, as the cards were based on membership records of the Grand Lodge, which survived incomplete, and not all names listed in minutes books or correspondence have yet been added.

³ This study mainly focuses on the period between 1735 and 1853 and the lodges of the (masculine) Order of Freemasons under the Grand East of the Netherlands. During the 18th century, women were admitted to and held high functions in so-called 'adoption lodges', see chapter 2.

⁴ Great Britain had known almost a century of civil war, largely due to religious issues. Jessica Harland-Jacobs/Jan Snoek, 'Freemasonry and Eastern Religions', in Bogdan/Snoek 2014, p. 259.

⁵ This trickle-down effect is well demonstrated in art, with artists and architects among the members drawing upon masonic symbolism in their work and their followers, unaware of the origins of this symbolism, copying it. See Ariëns-Volker 2004 and idem, 'Freemasonry and Modern Art', in Bogdan/Snoek 2014. Bax 2006 demonstrates the same effect for theosophy. Excluding all influences from one's membership in one's work would require a conscious effort, which in itself confirms such influence existed.

⁶ See Kwaadgras 1998.

⁷ Original owner was from Jacoba Diderica Arnoldina van Lennep (1822-1869), wife to Philip Jacob Baron van Pallandt (1814-1892). For the history of the building, see amongst others CMC, *Verzameling van bescheiden betrekking hebbende tot de schenking van het gebouw met aanhoorigheden, op den Fluweelen Burgwal te 's Gravenhage aan het Groot-Oosten der Orde van Vrijmetselaren [...] door Z.K.H. Prins Frederik der Nederlanden [...] in den jaren 1856*, and Dielemans 1993.

⁸ The looting and return of the collections are described in Hoogwoud e.a. 1997 and Kwaadgras 2000. The latter provides the first, concise overview of events. Kwaadgras concludes that, incredible as it may seem, there has never been a structural effort to trace the fate of the object collection, or to try and retrieve it. Curator Beijt Croiset van Uchelen made handwritten notes in his personal copy of the collection catalogue from 1913, which indicate that some items were returned. This is the only, incomplete registration of the pre- and post-war collection available.

⁹ Like other 'old school' curators, Croiset van Uchelen had the habit of leaving many notes and corrections in pencil or ink in the corners of books or even historic documents. This unorthodox way of passing on knowledge is of course now frowned upon by conservation specialists, but none the less proved very effective. His legacy of tiny personal notes is still guiding present scholars in their research efforts, including me.

¹⁰ When in 1995 I proposed to dedicate my final paper at the department of Art History and Archaeology at the Leiden University to the iconography of the masonic apron my professor scoffed at the idea and dismissed freemasonry as a 'scouts club for grown men' without any artistic merit. I persisted and requested an expert on freemasonry from outside the university to be allowed to act as a co-reader (which is incidentally how I came to meet dr. Jan Snoek). Eventually I even had to transfer to another professor in order to graduate at all, and I was shamed before family and friends with a lecture on 'learning academic modesty' at the graduation ceremony itself. These professors could not have foreseen that just a few years later, in 2000, the Leiden University would be the first in the Netherlands to dedicate a special chair to the 'History of Freemasonry as a spiritual movement and socio-cultural phenomenon in Europe' at the Faculty of Religious Studies.

¹¹ *Sporen van Smaragd. Nederlandsch-Indisch erfgoed in Den Haag, 1853-1945* was a project for the Department of Monuments of the Municipality of The Hague, aimed at inventorying the shared heritage resulting from the ties of this city with the former Dutch East Indies (2010-2014).

¹² M. van de Geijn-Verhoeven 2002, Jörg 2003, Impey/Jörg 2005.

¹³ In masonic terminology people and things outside freemasonry are considered 'profane' (not in the sense of sinful, but in the sense of non-initiated).

¹⁴ The most important stop on the route to Asia was obviously the Cape. The almost complete archive of the Dutch lodge De Goede Hoop in Cape Town, containing documents from the period 1772-1963, is available for research at the Cape Town Archives Repository in South Africa. A detailed inventory is available at: tanap.net. It was not possible to travel to consult this archive in person, due to funding and research time limitations. The Cape Town Archives Repository declined to correspond on the contents of the documents or to send any photocopies to the Netherlands. A request for assistance in obtaining photocopies was then made to the formal owner of the archive, the Grand Lodge of South Africa, but unfortunately such assistance was unavailable. There was such an abundance of never before published material readily available in the Netherlands that I decided to concentrate fully on the Dutch lodges in Asia instead. Requests for information on the possible survival of relevant documents and objects in local Grand Lodge collections were made to several masonic organizations in Asia, but unfortunately they could not provide any relevant information.

¹⁵ Readers may note that the references to inventory numbers in endnotes are non-uniform. The original library and archive inventory numbers were based on a simple placement system, indicating row, planch and place number at Fluweelen Burgwal 22 (for instance: such as IIA4). After the move of the collection to the Jan Evertstraat in the 1990s such inventory numbers were changed, for instance into 3030-5, indicating box and folder number. Over time files were regrouped, renamed and sometimes mislaid or not fully copied into the digital collection database. Some documents consulted in 1990s therefore proved untraceable in 2014, when the collection was being packed for its relocation to the Javastraat. Some files may be renumbered a third time by the time this book is published. All this accounts for the non-uniform footnote references, which often have a descriptive style to ensure future researchers can retrace the correct files. The good news is that many documents will be made available online in the near future, as the CMC participates in the Delpher and Metamorphoze projects of the Netherlands' National Library.

¹⁶ Bölger 1963, [p. 60].

¹⁷ With kind permission of Christopher Haffner, I was able to research his notes and correspondence with Bengt and Harry Lindberg on the subject, dating from the 1970s, which include summarized translations of Swedish lodge records (now in the Library and Museum of Freemasonry in London: YSW 166 LOD, 'Lodge Elisabeth at Canton' [manuscript]).

¹⁸ Pott 1966.

¹⁹ I was unable to obtain this title in a Dutch Library and am grateful to the author for personally supplying me with a copy in time for my defence.

²⁰ VOC/NA.

²¹ Bax 2006 has combined a prosopographical and sociological perspectives, tracing not only network relationships but also the shifts in power, and

processes of inclusion and exclusion affecting theosophical groups and art currents. Although this element is not explored further here, the same patterns can of course be seen in the forming and closing of lodges in the East Indies, particularly the 'battle' for the title of Provincial Grand Lodge or Grand Master, and the founding of lodges for the higher degrees.

²² For exposures and other basic texts, it would have been possible to use contemporary equivalents in English (or later translations such as those by Carr). Those English translations were based on the French originals, and they do not reflect the many subtle differences between the French originals and the contemporary Dutch versions. As the book deals with Dutch freemasonry, I therefore opted for a (less polished) translation of the Dutch sources.

²³ Anderson 1723.

²⁴ Hobsbawn/Ranger 1992.

²⁵ See Robert-Jan van Pelt, 'Freemasonry and Judaism' in Bogdan/Snoek 2014, pp. 196 and further.

²⁶ See amongst others (not referenced further here): Norman Cohn, *Warrant for Genocide; The Myth of the Jewish World-Conspiracy and the Protocols of the Elders of Zion*, London 1967; Jacob Katz, *Jews and Freemasons in Europe 1723-1939*, Cambridge (Mass.) 1970; Christopher Sykes, 'The Protocols of the Elders of Zion', *History Today* 17 (1967), pp. 81-88; Pierre-André Taguieff, *Les Protocoles des Sages de Sion; Faux et usages d'un faux*, (2 Vol.) Paris 1992; as well as Bogdan/Snoek 2014, pp. 214-219.

²⁷ Tolerant in the sense that discussion on religion and politics was not to be discussed in the lodge meetings, and that in the 18th century membership was already open to men of various Christian religious backgrounds. However, 18th century lodges were by no means all-inclusive and members were often deeply involved in the politics of their time. See Jacob 1991 (chapter 1), 2005 and 2013, who also points out that the Dutch situation was very different from that in France and other countries, and that the perceived tolerant character of the Order has been disputed by other scholars, including François Furet.

²⁸ Snoek [2008], p. 5.

²⁹ Snoek [2008], pp. 7-8.

³⁰ Prescott [2008], p. 29.

³¹ Hanegraaff 2013, pp. 13-14. Faivre established a set of characteristics defining an esoteric current, while Hanegraaff proposed the less complicated 'rejected knowledge'. For an introduction, see Faivre 1994, Hanegraaff 1996 and 2013, or (not referenced further here): Kocku von Stuckrad, *Western Esotericism. A Brief History of Secret Knowledge*, London 2005.

³² Wouter J. Hanegraaff, 'Western esotericism and the status of the image', in: Kroon/Bax 2005, pp. 19-20.

³³ Wouter J. Hanegraaff, 'De geschiedenis en wetenschappelijke benadering van westerse esoterie', in Kroon/Wagtberg Hansen 1999, p. 9.

³⁴ Jacob recently reflected on her own work, opposition and more recent scholarship in Jacob 2013. Recently, scholarship of the Enlightenment and related notions of civic society has moved towards the concept of 'Super-Enlightenment'. The Enlightenment was not a homogenous movement, but a complex current in which enlightened, scientific and public concepts were combined with esoteric and private concepts. Dan Edelstein is a leading author on the subject.

³⁵ The presence of chairs and collections does not automatically make funding available. Unique to the Netherlands is the OVN, *Stichting ter bevordering van wetenschappelijk Onderzoek naar de geschiedenis van de Vrijmetselarij en verwante stromingen in Nederland*, an independent academic foundation for the advancement of research into the history of freemasonry in the Netherlands, founded in 2001. See: stichtingovn.nl.

³⁶ Hanou 2002, pp. 112-115, also published in Kroon/Bax 2003, pp. 51-53. Hanou lists the following knowledge gaps: a bibliography of primary sources; a bibliography of secondary sources until 1800 or 1850; an overview of members before 1800; an overview of masonic archives; more resources for the CMC so it can facilitate more researchers; reprints of important early texts; a history of the Grand Lodge and its officers as a governing board; histories of individual lodges; biographical studies of prominent Dutch freemasons, of masonic publishers and printers, of prominent author-members, of prominent politician-members and prominent artist-members; a study of freemasonry as a society and a (better) study of the role of Dutch freemasonry, individual lodges and members in the Enlightenment. In 2007 an effort was made to provide an overview of masonic archives, see OVN/Archiefwijzer. See also an updated view on the knowledge gaps in Snoek [2008].

³⁷ Prescott [2008], p. 2.

³⁸ I am grateful to dr. Marty Bax (Bax Art Concepts & Services) for sharing her insights with me during the preparation of our joint dream project *The Initiated Artist. Methodological Introduction into Western Esotericism in Art, 18th-20th Centuries* (2007), which never came to fruition, but certainly paved the way for others.

³⁹ Kroon/Wagtberg Hansen 2011 was an attempt to provide such an overview for The Hague, which deserves to be followed up by other main cities, if not a national survey.

⁴⁰ The collections of several masonic Orders are available on the internet, see the website of the Association of Masonic Museums, Libraries and Archives in Europe (ammla.org) and the Masonic Library & Museum Association in the USA (masoniclibraries.org). Although many masonic organizations in the Netherlands, Belgium, Great Britain, France, Germany and America allow non-members full access to their collections for research purposes, in some other countries such collections are still only accessible to (male) lodge members.

⁴¹ The Dutch artist-members of the Theosophical Society were inventoried in Bax 2006 and the database: theartarchives.com. During the preparation of the aforementioned project *The Initiated Artist* (2007), we noted that the archives of several pre-war artists whose affiliation with western esotericism was evident, hardly contained documents relating to this engagement. One example is the artist and political cartoonist Henri Verstijnen (1882-1940). His esoteric engagement is illustrated thematically in his art works; he designed the cover for the theosophical journal and alluded to esoteric thought in some surviving letters to his daughter (see Kroon/Wagtberg Hansen 2006). Yet his archive does not include his membership papers, correspondence with the Theosophical Society or his fellow members, nor other document illustrating his affiliation any esoteric organisation. According to his widow, Verstijnen destroyed cartoons ridiculing the Nazis as a precaution just before the war broke out. It is very likely he and other artist-members of his generation did not only destroy or conceal evidence of their political engagement, but also their esoteric engagement before or during the war, as both could get them into serious trouble with the occupying regime.

⁴² Hanegraaff has pointed out that since the Enlightenment, pagan or occult images have been perceived as irrational and therefore rejected, which has resulted in a knowledge gap on what we now call western esoteric iconography. See Hanegraaff, 'Western esotericism and the status of the image', in: Kroon/Bax 2005, pp. 19-20, and (not referenced further here) his 'Forbidden Knowledge. Anti-Esoteric Polemics and Academic Research', *Aries, journal for the study of western esotericism* 5 (2005) 2, pp. 225-254.

⁴³ Some relevant buildings do have a protected status, but this was awarded coincidentally because of the presence of a rare wood structure or the involvement of a famous architect - not on the basis of criteria regarding the importance of the building as esoteric heritage or ritual architecture. See Kroon/Bax 2005.

⁴⁴ Snoek [2008] 2, p. 5.

⁴⁵ The Library of the University of Amsterdam acquires newly published books on western esotericism as it has a chair for the subject. The National Library has a collection on what is described as 'occultism' rather than western esotericism (including part of the Bibliotheca Philosophica Hermetica and a bequest by Croiset van Uchelen). Freemasonry is only marginally represented in both collections.

Notes to chapter 2

¹ Bogdan/Snoek 2014, p. 3.

² Prescott [2008], p. 8.

³ See Scanlan 2000, n. pag., accessed online at: freemasonrytoday.com, 23-7-2008.

⁴ Prescott [2008], p. 8.

⁵ Prescott [2008], pp. 8-9.

⁶ Hobsbawm/Ranger 1992.

⁷ Reproduced in: Knoop/Jones/Hamer 1938.

⁸ Prescott [2008], pp. 6-7. The proposed time frame is: (1) 1425-1583; (2) 1583-1717; (3) 1717-1736/7; (4) 1737-1763; (5) 1763-1797/8; (6) 1798-1834; (7) 1834-1855/6; (8) 1856-1874; (9) 1874-(say) 1967; (10) 1967-present.

⁹ See Stevenson 1988, and his entry in Bogdan/Snoek 2014; see also Snoek 2002.

¹⁰ Bogdan/Snoek 2014, p. 15.

¹¹ The first documentation dates from 1621, but suggests an earlier practice. Bogdan/Snoek 2014, p. 15.

¹² Scanlan 2003, pp. 41-54.

¹³ See also Scanlan's more elaborate article on the origins of freemasonry in England in Bogdan/Snoek 2014, which illustrates how these misconceptions influenced scholarship on the subject.

¹⁴ See Scanlan 2000, n. pag., accessed online at freemasonrytoday.com, 23-7-2008.

¹⁵ Scanlan 2004, pp. 27-29 and 53-54.

¹⁶ Stevenson 1988, p. 167; Berman 2012, p. 21.

¹⁷ Scanlan 2001, n. pag., accessed online at: freemasonrytoday.com, 23-7-2008; Scanlan 2003, p. 85.

¹⁸ Snoek 2012 B, p. 80; and (not referenced further here) J.W. Campbell, 'Was Sir Christopher Wren a Freemason?', *Ars Quatuor Coronatorum* 125 (2012), pp. 15-16; Berman 2012, pp. 26-27.

¹⁹ Anderson 1738, p. 109. See Scanlan 2003, p. 85.

²⁰ For a biography, see Carpenter 2011.

²¹ That not only the administrative organisation of the Grand Lodge, but also ritual aspects such as the lay out of the lodge changed, is evident from *A Dialogue between Simon and Philip*, ca. 1725, to be discussed below. Carpenter 2011, pp. 94-95 suggests that Desaguliers may have even been involved in the introduction of the Hiram myth.

²² Carpenter 2011, pp. 82-111.

²³ Prescott [2008], p. 13.

²⁴ See Van Reijn 1982.

²⁵ Anderson 1723, p. 55.

²⁶ Anderson 1723, pp. 50 and 54.

²⁷ Snoek 2000 A, p. 624, refers to Anderson 1723, who names William III as a freemason, as do papers of the Dutch Grand Lodge from 1797. He also notes the ceiling painting *The Glorification of William and Mary* (ca. 1707) by the freemason Sir James Thornhill (1676-1734) at Greenwich Hospital, which contains early masonic symbolism and could be interpreted as a portrait of William III 'on Solomon's throne'.

²⁸ Dagra's dates and personal details remain unknown. Van de Sande 1995, p. 57, mentions that he became a citizen of The Hague in 1728 but does not mention a source. The membership register before 1800 at the CMC notes that he was initiated as Apprentice and Fellow on 19-11-1734 at the founding of the first lodge in The Hague, of which he became Master of the Lodge on 24-6-1735. On 24-10-1735 he was one of the founders of lodge Le Veritable Zèle in The Hague. On 21-11-1735 he was called to the 'Conseilleir Grand Pensionnaire', and was called to appear before the 'Magistrate et Grand Balief', Baron van Boetzelaer, who prohibited him from ever partaking in any masonic meeting. Yet he participated as Deputy Grand Master and Master of two lodges in the reopening of masonic activities on 22-3-1744. He supposedly resigned as Deputy Grand Master on 19-5-1748 but was reinstated by Grand Master Van Wassenaar in 1752. He acted as Grand Master ad interim from 24-6-1752 until 26-12-1756, oversaw the installation of the new Grand Master on that day, and was refused to attend the Grand Lodge meeting on 18-12-1757.

²⁹ For the dispute about Dagra's claim to the title of Grand Master and his two manuscripts, see Gerlach 1981 and Kat 1982.

³⁰ Although many articles had a scholarly quality, from the 1990s onwards the level of scholarship has dropped with the passing of a particular generation of masonic historians. Now the journal has a more popularized tone.

³¹ More related to specific subjects, such as civil society, enlightenment, literature and stage (not referenced further here), are: W.W. Mijnhardt, *Tot 't heil der menschdom. Culturele genootschappen in Nederland: 1750-1815* (1988); the many publications by André Hanou, including *Sluiers van Isis, Johannes Kinker als voorvechter van de Verlichting, in de vrijmetselarij en andere Nederlandse genootschappen 1790-1845* (1988), *De naakte waarheid der vrije metselaars: Teksten van de 18de-eeuwse schrijver Jacob Campo Weyerman over de vrijmetselarij* (2004), and *Drift en deugd : Literatuur van vrijmetselaars in de loge Vicit Vim Virtus voor 1830*, Hilversum 1993; A. van de Sande/J. Rosendaal (eds.), *'Een stille leerschool van deugd en goede zeden'. Vrijmetselarij in Nederland in de achttiende en negentiende eeuw*, Hilversum 1995; Pauline van den Heuvel, "'In één woord: men zorgde voor elkander": Tonelisten & vrijmetselarij in Amsterdam 1795-1844', (ongepubliceerde doctoraalscriptie Universiteit van Amsterdam) 2003; Floor Meijer, *Wereldburgers. Vrijmetselaren en de stad Amsterdam, 1848-1906*, Amsterdam 2010. For the history of individual lodges see Kwaadgras 2003 (a revised edition of Lowenstijn 1961). The publication is known to contain several inaccuracies, but it is still the only, valuable overview. For developments towards 1900, see C.J.M. Dijkmans, *Het ontstaan van de 'Nederlandsche Vrije Loges'*, [Amsterdam 1885]; Bax, Marty, 'Spinozisme, vrijmetselarij en De Dageraad circa 1850-1870' en 'De theosofische loge Post Nubila Lux 1881-1889', in: Bax 2006, pp. 96-124 en 147-151.

³² Here quoted from Van Reijn 1982, p. 237.

³³ Van den Brand 1993, refers to Netherlands National Archive, archive Staten van Holland en West Friesland 1572-1795, dossier no. 1917 and 1918, computer no. 3.01.04.01 [1452]: '[...] dat al meer dan 14 jaaren geleden een zoodanige Confrerie van agt personen alle van Engelsche en Schotse Natie (waar van zij ook waren) alhier hadde gesubsisteerd: doch dat die nu sederd bijna 12 maanden niet bij den anderen gekomen was: zijnde het doenmaals mede wel seven Jaaren geleden, dat niet vergaderd was geweest'. Ephraim Chambers, *Cyclopædia: or, an [sic] universal dictionary of arts and sciences...*, London (1728), includes an entry on 'Free and Accepted Masons', which states that 'They are now very considerable both for Numbers and Character; being found in every Country in Europe [...].'. Thanks to Andrew Pink, UCL, for bringing the entry to my attention.

³⁴ Discussed in Snoek 2000 A and 2000 C.

³⁵ Kwaadgras 2002, n. pag.

³⁶ Van Reijn 1982, p. 241.

- ³⁷ Although the Scottish family names of these men are frequently mentioned in the baptism-, marriage- and burial registers in the Rotterdam Municipal Archives of this era, I found no records mentioning them explicitly as (permanent) residents. See stadsarchiefrotterdam.nl. Inventory no. 326 'Remonstrants Gereformeerde Gemeente Rotterdam', 4.2. 'Eigendomsbewijzen van obligaties', no. 990429, contains proof of ownership of stock by a Robert Stirling and Adriana van Velzen, dated 20-1-1751. Inventory no 33.02 'Handschriftenverzameling', 9242 (1995 24), contains copies of letters by Valentine Enys, merchant in Cornwall, to a Patrick Harper, 1704-5, Cornwall Record Office EN968, inv.no. 33.01, 'Handschriftenverzameling (Rotterdam)', 3146, lists a Patrick Harper in an ensurance policy for the sailing ship Catharina under captain Pieter Franse in 1704. According to the baptism records, an Alexander Naughton was present in 1697, 1698 and 1711 as a witness to the baptism of members of the Scottish community. (In two cases he was present at the baptism of children of an 'Agnes Duncan', possibly a relation to lodge member Adam Duncan?) An Alexander Naughton is also mentioned as a ship's captain, buying plant seeds in Holland on commission for a Scottish merchant in: Tom Donnoly, *Arthur Clephane, Edinburgh Merchant and Seedsman*, 706,30, at: bahs.org.uk/AGHR/ARTICLES/18n2a4.pdf. A Robert Story is listed as arriving in Rotterdam 'from Wels' in the '*s-Gravenhaegse Courant*, 31-12-1725.
- ³⁸ Discussed in Gerlach 1981, Birza 1984, Van den Brand 1993, Kwaadgras 2002.
- ³⁹ Anderson 1738, p. 129. Cursory by Anderson.
- ⁴⁰ Kwaadgras 2002, n. pag.
- ⁴¹ Van den Brand 2006, pp. 26 and 28 refer to: A. Hanou, 'Wijerman en de vrijmetselarij. Een bouwsteen', *Mededelingen van de Stichting Jacob Campo Weijerman*, XXVI (2003), pp. 49-58; Koninklijk Huisarchief, A 17, inv.no. 173, omslag 1007, and inv.no. 173/19 (no. 659).
- ⁴² Snoek 2000 A, pp. 624-625.
- ⁴³ Netherlands Institute for History, Inventories of the household effects of the House of Orange (1576-1795), 'No. 359: 1 plaque emaille sur cuivre, faite a Berlin, et representant un loge des francs-macons' (online at: inghist.nl/retroboeken/inboedelsoranje).
- ⁴⁴ Kat 1974, plate I (which reproduces the original text as a photograph).
- ⁴⁵ Gerlach 1981, p. 49: 'Den 19den deeze is ten huize van A. Maillet, woonende in de Hofstraat alhier, alwaer de Goude Leeuw uythangt, opgeregt een Loge van 't van ouds beroemde Medebroederschap der Vrywillige Metselaers; in welk Genootschap geintroduceert zyn zes nieuwe Leeden, die men tot Broeders ontfangen heeft, en men twyfeld niet of deeze Loge zal in 't kort talryk zyn'.
- ⁴⁶ Van den Brand 2006, p. 26, refers to CMC, Register of outgoing correspondence of the Grand Lodge (Uitgaande Missiven) I, p. 246, letter by the Grand Lodge to the lodge Die Drei Weltkugeln in Berlin, 14-1-1765.
- ⁴⁷ As listed in Van den Brand 2006.
- ⁴⁸ As noted in the minutes of the *Grand Loge des Provinces Unies à La Haye, surnommé[e] De La Sincérité* on 11-9-1749 (Van den Brand 1993, p. 30).
- ⁴⁹ Kat 1974, plate I: 'Le 24 du mois de Juin 1735 Jour de St. Jean Baptiste fut unanimement proclamé et élu par tous les Membres de la loge Regullièrement assemblé, pour le Premier Grand Maître de Nôtre Illustre ordre - dans les Provinces Unies et du Ressort de la Généralité, Le Tres Digne, Tres Venerable, Tres Respectable et Tres Noble Frère Jean Corneille Radermacher'. Radermacher had only just been initiated into the lodge on 4-3-1735. CMC membership card register.
- ⁵⁰ J.A.M. Snoek, 'Radermacher, Johan Cornelis / Jean Corneille (1700-1748)', in: Porset/Révauger 2013, pp. 2322-2324.
- ⁵¹ Kat 1974, plate I: 'Le 24 du mois d'octobre 1735, a été formé et ouverte La Seconde Loge des Libres et Francs Maçons, sous Le Nom de La Loge Le Veritable Zèle, Hollandaise - et Française - a La Haye chez frère Jean Minning - au Nouveau Doelen'.
- ⁵² The choice and meaning of (French) lodge names in the Netherlands is explained in Van Peype 1978.
- ⁵³ Kwaadgras 2003, p. 12.
- ⁵⁴ Possibly Johannes Roerman (1712-1762) from Delft.
- ⁵⁵ Van Tongeren 1938, p. 164: 'An^o 1735. 5. Xber was Jacobus Maas Dirks Zoon, makelaar; met Jacobus van Dalem, reysende bode van de stad Haerlem, saamen in den Haag zynde, alsmede de Casteleyn van 't Logement van Haerlem, met nog yemand, in den Doelen, binnen de Kaamer van het Collegie der vrye Metselaars, alwaer een van de leden hen aanwees en verslag deed van de Meubilementen in dat zelve vertrek'. I referred to this document in my MA paper in 1996. Professor Willemijn Fock of the Leiden University doubted if it was genuine, because of the type of chair depicted. I have since not discovered the supposed anomalies and according to Harmen Snel, senior archivist at the Amsterdam City Archive, the style of handwriting corresponds with the date of the document. Physical testing of the paper could prove conclusive.
- ⁵⁶ Van den Brand 2006, p. 29.
- ⁵⁷ Van de Sande 1995, p. 58.
- ⁵⁸ Beyerinck 1960, p. 28.
- ⁵⁹ J.A.M. Snoek, 'Radermacher, Johan Cornelis/Jean Corneille (1700-1748)', in: Porset/Révauger 2013, pp. 2322-2324.
- ⁶⁰ CMC, [former] inv.no. 41:41, BA20.
- ⁶¹ Brother to the Swedish consul, Pierre Balguerie (born 1722), according to Keith Schuchard 2012, p. 215.
- ⁶² There may be a link here with the Durege family, who were freemasons in Amsterdam.
- ⁶³ Landwehr 1981 first pointed to this source, but adapted the text in *Ontroerd Holland* to modern standards. Below is the original.
- ⁶⁴ *Ontroerd Holland* 1748, p. 245 'Zij bragten hunne Meubelen buiten de Utrechtse Poort op het Zaaqmolens Pad: daar zij van een ieder kosten [= konden] gezien worden, die in t zelve huys een fles Wyn drinken wilden. De Waard stak daar een Uithangbord uit met 't opschrift L'OBSERVATOIR'.
- ⁶⁵ Kwaadgras 2003, p. 286, refers to *Jaarboekje* 1863, p. 172. Ypma 1982, p. 3, refers to city archivist W. Eekhoff, *Geschiedkundige beschrijving van Leeuwarden* (1846).
- ⁶⁶ See Van den Brand 1993, pp. 42-43.
- ⁶⁷ Van den Brand 2006, pp. 31-33.
- ⁶⁸ Kat 1974, plate I: 'par des Très Digne Frères que'on alloit Défendre les Loges - et la fraternité sur quoi -les deux loges print la résolution - de finir et cesser à tenir loge'.
- ⁶⁹ The City of Amsterdam on 2-12-1735, the City of The Hague on 7-12-1735, the City of Rotterdam on 10-12-1735 and the Court of Holland (Hof van Holland) on 12-12-1735. See Van den Brand 1993, pp. 52-53 and 62, who suggests that an informal notice may have already been given on 12-11-1735 to the owners of taverns where freemasons frequently met. The ban was announced in the *Europese Mercurius vervattende de 6 laatste maanden van het jaar 1735*, and *The Daily Advertiser* of December 1735, stating that plundering had been prevented in The Hague.
- ⁷⁰ Van den Brand 2006, p. 36.
- ⁷¹ Bouman 1993, p. 18.
- ⁷² Van den Brand 1993, pp. 56-59.
- ⁷³ Van den Brand 1993, pp. 80-99 (pp. 80-81 suggests that the text of the Dutch translation with *Les Free-Massons* implies this accusation).
- ⁷⁴ Van den Brand 1993, pp. 89-95; Van den Brand 2006, pp. 41-44.
- ⁷⁵ Van den Brand 1993, pp. 99-105.
- ⁷⁶ In 1738 the Catholic Church banned freemasonry in the papal bill *In Eminenti* by Pope Clemens XII (Van den Brand 1993, p.105).
- ⁷⁷ Van den Brand 1993, p. 69.
- ⁷⁸ Anderson 1723, p. 50, charge 2.

⁷⁹ Van den Brand 2006, p. 40.

⁸⁰ Snoek 1994 A, p. 30.

⁸¹ Van den Brand 1993, pp. 110-118.

⁸² Van den Brand 2006, p. 37.

⁸³ As a reaction to the ban, the translation limited the freedom of a rebel against the State, and some remarks on the moral behaviour of lodge members were added, in order to take away some of the arguments against the Order (Van den Brand 1993, pp. 120-121). The work was confiscated none the less.

⁸⁴ Van den Brand 2006, pp. 38-39.

⁸⁵ See Bouman 1993.

⁸⁶ Kat 1974, p. 11.

⁸⁷ Kat 1974, plate I: 'Par le Consentement du Très Digne, Très Venerable et Très Respectable Grand Maître de nôtre Illustre ordre, le Très noble Frère Jean Corneille Radermacher, son Député Grand Maître Louis Dagrán Entreprit - et Risca par Pur & Veritable Zèle de Réouvrir les deux Loges chez lui'.

⁸⁸ Kat 1974, p. 16: '[...] ondanks de verdrukking en vervolging was er van tijd tot tijd een straaltje licht voor onze Loge "de la Paix"; men kwam bijeen, men hield Loge, men werkte, maakte veroveringen, zodat het grootste deel van de Broeders Vrijmetselaars in deze stad en zelfs in het land, hun inwijding ontvingen in deze Loge, die reeds voor het jaar 1747 bijna honderd vaste leden telde, die in deze stad woonden'.

⁸⁹ As listed in Kwaadgras 2003.

⁹⁰ Kat 1974, plate 8. See also J.A.M. Snoek, 'Van Wassenaer, Juste Gérard / Joost Gerrit, baron (1716-1753)', in: Porset/Révauger 2013, pp. 2713-2715.

⁹¹ Davies 2007.

⁹² Kat 1974, p. 8.

⁹³ Kat 1974, pp. 27-28.

⁹⁴ *De Instellingen* 1736, quoted here from *Thoth* 5.3-6 (1954), appendix p.35: 'Adelijk geboren zijn, ofte een man van deffige afkomst, een Uytmuntend Scholier, seer konstig Architect, oftewel enig ander vornaem Konstenaar, welke egter van Eerlijke Ouders geboren moet zijn'.

⁹⁵ Van Loo 1967, p. 14.

⁹⁶ As listed in Kwaadgras 2003.

⁹⁷ Kind advice by dr. Jan Snoek, Heidelberg University, August 2008.

⁹⁸ As listed in Kwaadgras 2003.

⁹⁹ Van den Brand 2006, pp. 53-54.

¹⁰⁰ J.A.M. Snoek, 'Boetzelaer, Carel, baron Van (den) (1727-1803)', in: Porset/Révauger 2013, pp. 402-406.

¹⁰¹ It was identified in the correspondence on the subject by Deputy Grand Master Sauer. CMC, Box 2001, Incoming correspondence received by the Grand Lodge, 1747-1762, no. 81-4, undated: 'Explanation of the Plate. In a pleasant land, Enlightened by the Star of Day The Hague is at the base of the Scene, Of which we lift the Curtain; So that with pleasure each contemplates The Columns, the base of a Temple, Or Fine Arts and Virtues, One sees the Attributes shining. And under the eye of Providence Fidelity and Silence Support on each side The Shield of Brotherhood: There, its Throne offers a Goddess This is Minerva, this is Wisdom, Who with one Hand, to Free Masons Draws and dispenses her Teachings And with the other hand protects them. At his Feet, between his followers, Freedom fills the upper scene; Strength is supported everywhere: The second place, she gives The fiery Diligence to Harmony. Friendship is placed below Reaches out to every good Brother, But besides her is Prudence, Knowing to make the difference, And the Lion is always ready To revenge an eavesdropper.' ('Explication de la Planche. Dans une agréable Contrée De l'Astre du Jour éclairée, La Haye est au fond du Tableau, Dont on va lever le Rideau; Pour qu'à l'aise chacun contemple Le Colonnes, bases d'une Temple, Ou des Beaux Arts et des Vertus L'On voit briller les Attributs. Et sous l'oeil de la Providence La Fidélité le Silence Supportant de chaque côté L'Écu de la Fraternité: Là, son Trône offre une Déesse C'est Minerve c'est la Sagesse, Qui d'une Main, aux Francs Maçons Tracé et dispense ses Leçons Et de l'autre main les protège. A ses Pieds, entre son Cortège, La Liberté tient le haut bout; La Force en est l'appui partout: Le second rang, elle l'accorde Au Zèle ardent à la Concorde. L'Amitié se placant aub as A tout bon Frère tend les Bras, Mais auprès d'elle la Prudence, Scait en faire la difference, Et le Lion est toujours pret A la vanger d'un Indiscret.'

¹⁰² CMC, Box 2001, Incoming correspondence received by the Grand Lodge, 1747-1762, no. 81-2, undated, with no. 81-3 corrected version in another hand. The text was also printed in the introduction to the 1983 facsimile of *Du Bois* 1761, n. pag.: 'Imagine Your Honourable to see Minerva [=Wisdom] in battle dress sitting on a Throne, in her right hand a Pair of Compasses and in her left her Shield and Spear, to her right and left hand a ribbed Column, above her head between the Pillars the All-seeing Eye in a Triangle; above the dais of the Throne the Weapon of the Grand Lodge, supported by Silence on the right and Loyalty on the left hand. On the 3 steps of the Throne, sitting on her knees three images to the right and the left side, outward from each other, (so that those sitting on the top step, are nearest to Minerva). To the right hand sits Freedom kneeling down, carrying the Hat and a [Horse]whip in the hand; on the left hand Strength or Hercules, resting his Club wearing the Lion skin. To the right hand of Freedom sits Diligence, carrying in the left hand a burning Vase, resting the right arm on the Holy book, holding a Broom in the right hand. On the left side of Strength sits Concorde on one knee carrying in the right hand a Fruit and in the left hand two Cornucopia. To the right hand of Diligence, sits the Friendship of Man, on a resting deer, carrying a Stork [the City Emblem of The Hague] on the right arm, and to the left side of Concorde is Prudence, who sees her reflection in a mirror. All these figures are looking towards Minerva. On the Steps of the Throne are the Attributes of our order, and before the Steps stand the [National] Lion in full strength, holding in the right claw a rolled up Constitution, and resting with the left on the Book of Laws. Furthermore is to the right side of the Throne a Sun in full strength hand on the left side of the Throne the Moon goes under. Under the Sun to the right hand of the Throne one sees the Great Church of The Hague in the distance. Lastly there is a balustrade to the Throne and to the right side a Globe.' ('Verbeeldt Uwed[ele] te zien Minerva in krijgsgewaad sittende op den Troon, in haar regterhand een Passer en in haare slinker haar Schilt en Piek, aen haere rechter en slinkerhand eene geribde Colomme, boven haar hoofd tussen de Pilaaren het Alziende oog in een Driehoek; boven de kap van den Troon het Waapen van de Groote Loge, gehouden door de Stilswijgentheid ter regter en de Getrouwigheid ter slinkerhand. Op de 3 trappen van den Troon, zitten op haare knien 3 beelden ter regter en ter slinkerhand, uytwaarts van elkander, (zodat die op de bovenste trap zitten, het digste bij Minerva zitten). Aen de regterhand sit geknielt de Vrijheid, den Hoed op hebbende en eene Spitsgarde in de hand; op de slinkerhand de Sterkte of Herkules, rustende op zijn Knots met de Leeuwehuyd om. Op de regterhand van de Vrijheid sit den IJver, hebbende in de linkerhand eenen brandende Vase, rustende met den regterarm op de Heylige boeke, houdende eene Swiep in de regterhand. Op de slinkersijde van de Sterkte sit op eene knie de Eendragt hebbende in de regterhand eene Vrugt en in de slinkerarm twee Hoorne van overvloed. Op de regterhand van den IJver, sit de Vriendschap der mensche, op een leggende Hert, houdenden eene Ooijevaar in de regterarm, en op de slinkersijde van de Eendragt is de Voorsigtigheid, dewelke sig spiegelt. Alle deeze beelden hebben het aengesigt gewent na Minerva. Op de Trappe van den Troon leggen de Attributs van onze ordre, en voor de Trap staat een Leeuw in volle kragt, houdende in de regterclauw een opgerolde Constitutie, en rust met slinker op het Boek van de Wetten. Verder is op de regterzijde van den Troon eene Zon in volle kragt en op de slinkerzijde van den Troon gaat de Maan onder. Onder de Zon op de regterhand van den Troon siet met in het verschit de Groote kerk van 's Hage. Voor het overige is aen den Troon de Ballustraade en op de regtersijde ene Globe.')

- ¹⁰³ CMC, Box 2001, Incoming correspondence received by the Grand Lodge, 1747-1762, no. 81-2, -3 and -4.
- ¹⁰⁴ The assignment to publish a book of constitutions was already given on 18-12-1757 (Hanrath e.a. 1971, p.20). Dubois was, amongst others, private secretary to the embassy of Poland and Saxen. For a biography, see Davies 2005, pp. 129-133.
- ¹⁰⁵ Boerenbeker 1979, pp. 13-21; Jan Snoek, 'Boetzelaer, Carel baron van (den) (1727-1803)', Porset/Révauger 2013, pp. 402-406.
- ¹⁰⁶ Van de Sande 1995, p. 82.
- ¹⁰⁷ Jan A.M. Snoek, 'Preface', in: Heidle/Snoek 2008, p. viii.
- ¹⁰⁸ Heidle/Snoek 2008; see also Snoek 2012 A-B and Révauger/Lemaire 2010.
- ¹⁰⁹ Van den Berg 1908.
- ¹¹⁰ Translation of *La Maçonnerie des Femmes*, Londres 1774. Several undated, late 18th century manuscript rituals from the libraries of Dutch lodges are found in the collection of the CMC. There are two manuscripts with Dutch translations of respectively Louis Guillemain de Saint-Victor's La vraie Maçonnerie d'Adoption of 1779 and of the French manuscript CMC 123.B.164: *Handboek der Vrije Metzlarinne of de Waare Metzlarinj bij Adoptie* (CMC 123.C.47) and *Regelen voor de Metzlarinj bij Adoptie* (CMC 123.C.48). Apart from the first mentioned one, there is also a manuscript copy, *La vraie Maçonnerie d'Adoption*, 1779, by Pieter Duvelaar van Campen: *1er, 2me & 3me Grade de la vraye maçonnerie D'adoption*, ca. 1805 (CMC 123.B.53). The collection further includes several *tuileurs* or ritual manuals: 'Maçonnerie d'Adoption ou des Dames!', in: *L'Art du Frère Thuileur*, ca. 1795 (no. 122.A.2); 'Maçonnerie d'Adoption', in: *Collection Maçonnique* ca. 1810 (CMC 123.A.33); 'Maçonnerie d'Adoption ou des Dames', in: *L'Art du Frère Thuileur*, ca. 1812 (CMC. 122.B.109); 'Maçonnerie d'Adoption', in: *Instruc[tions] Mac[onnaque] pour le F[rere] de Livry (Schouten) V[enera]ble F[rère d'Hon] eur D[e] L[a] R[espectable] L[oge] La Flamboyante O[rient] De Dordrecht*, ca. 1840 (CMC 122.A.3). These *tuileurs* are virtually identical to each other, as well as to: 'Maçonnerie d'adoption', in: J. Beeldsnijder: *Tuileur de la Maçonnerie [sic!]*, Amsterdam ca. 1812 (Bibliothèque Nationale, Paris: FM4 100). I am grateful to dr. Jan Snoek, Heidelberg University, for this overview.
- ¹¹¹ They were influential in other countries, where they were announced by Bishops and became part of clerical law, such as Italy, Spain, Portugal and several German states.
- ¹¹² J.A.M. Snoek, 'Van Teylingen, Isaïc (1735-1813)' in: Porset/Révauger 2013, pp. 2711-2712.
- ¹¹³ For the following, see Snoek 2000 B, pp. 643-644.
- ¹¹⁴ Van de Sande 1995, p. 100.
- ¹¹⁵ Van de Sande 1995, p. 73.
- ¹¹⁶ After which he left for Batavia in 1816 and became a member of the Council of the Dutch East Indies.
- ¹¹⁷ Van Peype 1995, p. 11; (not referenced further here) Anton van de Sande, *Prins Frederik der Nederlanden (1797-1881). Gentleman naast de troon*, Nijmegen 2015.
- ¹¹⁸ Andréa A. Kroon/Jan A.M. Snoek, 'Understanding Symbolic and Masonic Historical Gardens: New Insights into a Neglected Category of Cultural Heritage', in: Snoek/Scholl/Kroon 2006, pp. 9-24. The gradual loss of this skill (as illiteracy declined and printed and other communication media became more available) is a contributing factor to misunderstandings about freemasonry.
- ¹¹⁹ For this and the following definitions, see: Snoek 1987 and other publications on ritual studies by the same author. Snoek interprets freemasonry from the cross-disciplinary point of view of Ritual, Anthropological and Religious Studies.
- ¹²⁰ Although this has been described in literature of the origins of freemasonry, actually *seeing* how this works is a real eye-opener. I can recommend the BBC programme *Secrets of the Castle* (2014), in order to get a better understanding of how terminology and tools made a transition from the work floor into symbolism. The castle Guédelon is now a tourist attraction, where the building process is demonstrated.
- ¹²¹ Knoop/Jones 1948.
- ¹²² Bettag/Snoek 2012, pp. 123-124. For the development of the tri-gradal system, see Snoek 2002.
- ¹²³ Anderson 1723, p. 78: 'the new Master [...], being yet among the Fellow-Craft', 'from among his Fellows'.
- ¹²⁴ Snoek 2002, pp. 1-19.
- ¹²⁵ Snoek 2002, p. 18 emphasizes however, that 'Lodges were rather independent and thus did not develop in a synchronized way, which is why documents from different lodges do not always show one clear line of development when read in combined chronological order'.
- ¹²⁶ Formally seen there was no awarding of degrees, but lodge archives show that some 'exceptions confirm the rule'. Men who performed a particular service or had been especially active on behalf of the lodge, were sometimes allowed the membership of a lodge or the initiation into a higher degree without having to pay the normal admission fee. For instance, an artist-member would not be paid for executing paintings in a lodge building, but could be waived the fee for initiation into a particular degree; or a servant who left a lodge after many years of loyal service could be rewarded with a Master's degree, the fee of which his humble salary would normally not cover.
- ¹²⁷ In theory every man (and since the end of the 19th century: every woman) could one day become a member of a masonic lodge. If they already are familiar with the initiation, the experience would not be a surprise and therefore have a different impact.
- ¹²⁸ The first images of Worshipful Masters, such as *Les Free Massons* (1735) and *Assemblée des Francs-Maçons* (1745), depict their badge as a square. According to De Graaf e.a. 1996, p. 58, the later choice of a sun was possibly related to the text of the ritual: 'like the Sun rises in the East to start her day's travel, the Worshipful Master should be in the East to open the lodge, start and oversee the work'.
- ¹²⁹ In British freemasonry also responsible for regalia, which in Dutch freemasonry is often a task of the *Meubelmeester* (Master of Furniture)
- ¹³⁰ In British freemasonry his title is Architect, but in Dutch freemasonry that is another officer, responsible for the building. Sometimes the two tasks are combined in the function of *Bouw- en Meubelmeester* (Architect and Master of Furniture).
- ¹³¹ Pollard 1997, p. 10.
- ¹³² Pollard 1997, p. 30. While Pollard speaks of 'truths' to be discovered, I prefer the term 'insight', as there is no doctrine in freemasonry and each member was/is free to interpret the explanation of a symbol as provided during ritual according to his own beliefs. The word 'truth' would suggest there can be only one 'correct' interpretation.
- ¹³³ Pollard 1997, p. 30, refers to Frith.
- ¹³⁴ Although masonic terminology speaks of compasses, there are several types of this tool, including dividers and callipers. In masonic iconography, dividers are the ones usually depicted.
- ¹³⁵ The action in the lodge, including the candidate's journey, took place originally around the Worshipful Master and the tracing board, with the Worshipful Master in the centre, representing God and the tracing board his plan. As the rituals developed, the Worshipful Master was placed in the symbolical East, where the light comes from, and light symbolism became more important. See Bogdan/Snoek, p. 323.
- ¹³⁶ See Robert-Jan van Pelt, 'Freemasonry and Judaism', in Bogdan/Snoek 2014, p. 192.
- ¹³⁷ See Thierry Zarcone, 'Freemasonry and Islam, in Bogdan/Snoek 2014, p. 233.
- ¹³⁸ Hanrath e.a. 1971, p. 13: '[het] gebruik dat wordt gemaakt van bepaalde vormen teneinde de beleving van de eenheid van de groep te versterken en er persoonlijk een stimulering van eigen geestelijk en religieus beleven in te vinden'.
- ¹³⁹ Pollard 1997, pp. 10-11, who refers to Eliade's concept of multivalence.
- ¹⁴⁰ Hanrath e.a. 1971, p. 14.
- ¹⁴¹ See Pott 1959, 1964 and 1970; Van Peype 1994, pp. 113-122; see also Snoek 1999 A.

- ¹⁴² *Edinburgh Register House MS 1696*, quoted here from Knoop/Jones/Hamer 1943, p. 33.
- ¹⁴³ Snoek 1998, pp. 85-88.
- ¹⁴⁴ See Andrew Prescott, 'The Old Charges', in Bogdan/Snoek 2014, pp. 33-49.
- ¹⁴⁵ Many of these manuscripts have been transcribed and annotated in Knoop/Jones/Hamer 1943.
- ¹⁴⁶ Many of these manuscripts have been transcribed and annotated in Knoop/Jones/Hamer 1945.
- ¹⁴⁷ Many exposures were published almost simultaneously in a French and a Dutch translation, often in Amsterdam, but were mainly orientated at a French speaking market.
- ¹⁴⁸ Important annotated English translations of these deliberately incorrect publications were published in Carr 1971.
- ¹⁴⁹ Published in the *'s-Gravenhaegse Courant*, 20-1-1738, no 9. Later published as a pamphlet *Reception d'un Franc-Maçon*. See Croiset van Uchelen 1965 A, p. 57, and Snoek 2001, pp. 507-524.
- ¹⁵⁰ See chapter 7.
- ¹⁵¹ Bogdan/Snoek 2014, pp. 21-22.
- ¹⁵² One publication did have antimasonic tendencies: *Shiboloth* (1765). Another group of publications appeared to describe the rituals incorrectly, but are now believed simply to be describing different ritual traditions: *La Franc-Maçonne* (1744, relevant to the Adoption rite), *Le Parfait Maçon* (1744, relevant to the Harodim tradition), and *Les Francs-Maçons Ecraséz* (1747, relevant to the *Écossais* degree and translated into Dutch as *De Vry-Metzelaars vernield*, 1747). See Snoek 2003.
- ¹⁵³ See the publications by Van Loo and Snoek in the bibliography, as well as numerous articles in the journals of masonic study lodges, such as *Thoth* and *Acta Macionica*.
- ¹⁵⁴ See also Snoek 1997 B.
- ¹⁵⁵ The caption reads: 'Dessiné par Madame la Marquise *** et gravé par Madem.elle ****'.
- ¹⁵⁶ Beyer 1930, pp. 229-246, discusses the different versions. These appeared in 1766, 1770, 1780, 1787, 1790, 1809 and 1812, while the costumes of participants and the decoration of the room were sometimes changed to reflect contemporary fashions. In 1744 and 1757 mock-versions appeared, showing animals instead of freemasons.
- ¹⁵⁷ For the development of the tracing board and especially depictions thereof, see: K.C.F. Feddersen, *Die Arbeitstafel in der Freimaurerei. Entstehung, Entwicklung und Phänomenologie der Arbeitstafeln und Arbeitsteppiche in England und auf dem Festlande*, 2 Vol., Bayreuth 1982 (Quellenkundliche Arbeit no. 16 der Forschungsloge Quator Coronati no. 808 Bayreuth).
- ¹⁵⁸ See Snoek 1998.
- ¹⁵⁹ 'Entrée du Récipiendaire dans la loge. Dedié au très galant, très sincère et très véridique Frère profane Leonard Gabanon, Auteur du Catéchisme des Francs-Maçons' (this publication is discussed in Boerenbeker 1971). '1. Le Grand Maître, 2. Le p[remier] Surveillant, 3. Le s[econde] Surveillant, 4. Le Récipiendaire, 5. l'Orateur, 6. Le Secrétaire, 7. Le Trésorier'
- ¹⁶⁰ 'Le Récipiendaire fait serment avec imprecation la main sur l'Évangile, de ne jamais reveler les mysteres de la Maçonnerie'.
- ¹⁶¹ According to masonic terminology, a candidate is 'accepted' as Apprentice, 'passed' as Fellow and 'raised' as Master.
- ¹⁶² *Proeve Gezel* 1975, p. 76.
- ¹⁶³ Pott refers to this image in Vitruvius and Agrippa van Nettesheim (*Proeve Gezel* 1975, p. 89).
- ¹⁶⁴ Snoek 2004 has suggested that the development of the masonic ritual can be divided into three main stages: the pre-Hiramic version (before 1720), the original Hiram version (circa 1725-1800), and the revised Hiram version (after 1816). The pre-Hiramic version was a kabbalistic-mystic ritual, dealing with the destruction of the temple and the lost pronunciation of the name of God (JHVH). The original Hiram version had a deeply religious component in which a *Unio Mystica*, the identification of the candidate with Hiram (= God), is achieved and in which the Temple of Solomon has the function of an *Imago Mundi*, a model of the world. The revised Hiram version focussed more on the moralistic element of the myth: Hiram's refusal to reveal the Master Word in the face of death. His reburial in the Sanctum Sanctorum and as such the *Unio Mystica* were omitted.
- ¹⁶⁵ Snoek 2004, pp. 22-25.
- ¹⁶⁶ See Snoek 1994 B and Snoek 1999 B.
- ¹⁶⁷ The name of God, in Hebrew spelled as 'JHVH', was according to the biblical tradition only allowed to be spoken once a year by the high priest in the Holy of Holies, first that of the Tabernacle, and (after its initiation) that in the Temple of Solomon. In the masonic tradition the word can only be spoken by three people at the same time (forming a 'treble voice', as described amongst others in the *Graham MS*, 1726). This refers to the ancient tradition that the name of a deity can only be spoken by him-/herself. As the Christian God is a trinity, only its three components together can speak the name. If one of those (Hiram, representing Christ) has been murdered, this is no longer possible. Kind advice by dr. Jan Snoek, Heidelberg University.
- ¹⁶⁸ The crossed bones represent thigh-bones (long-bones) of the mother, where the baby's head appears at birth, and as such refer to (re)birth. The skull is also a biblical reference to Golgotha. These symbols are also references to the Third Temple, representing the body of Christ (Joh. 2:19-22). The destruction of that Temple is the Crucifixion, which leads to conquering death, resurrection and eternal life.
- ¹⁶⁹ Snoek 2004, pp. 25-27.
- ¹⁷⁰ Snoek 2004, p. 27.
- ¹⁷¹ 'Le Second Surveillant fait le Signe de Maître et va chercher le Récipiendaire qui est pour tems en dehors de la Loge avec le Frère Terrible'.
- ¹⁷² 'Entrée du Récipiendaire dans la loge'.
- ¹⁷³ 'Le Récipiendaire est couchée sur le Cercueil dessiné dans la Loge, le visage couvert d'un linge teint de sang. Et tous les assistans ayant tirée l'épée luy presentent la pointe au corps'.
- ¹⁷⁴ 'Le Grand Maître revele le Récipiendaire en luy donnant l'atouchement, l'accolade et luy disant le mot de Maître'.
- ¹⁷⁵ For a more detailed discussion of the function and iconography of the apron, see Kroon 1996 and 2001 B.
- ¹⁷⁶ Bettag/Snoek 2012, pp. 124-142.
- ¹⁷⁷ Bettag/Snoek 2012, pp. 130-136.
- ¹⁷⁸ Snoek 1994 B, pp. 26-28.
- ¹⁷⁹ Snoek 1994 B, p. 49.
- ¹⁸⁰ Arturo de Hoyos, 'Masonic Rites and Systems', in: Bogdan/Snoek 2014, pp. 363-373.
- ¹⁸¹ Many higher degrees offered a 'perfection' of the Master degree, and as such *Rite de Perfection* is just a term for a higher degree system. In the 19th century however, members of the REAA considered it the name of the precursor of their Rite. More recently the name of Order of the Royal Secret as provided in the Francken Manuscripts became more widely acknowledged. See Arturo de Hoyos, 'Masonic Rites and Systems', in: Bogdan/Snoek 2014, p. 371.
- ¹⁸² Révauger/Marcos 2015, pp. 34-61.

¹⁸³ The Rite developed in the 1790s in the French Caribbean. Several independent degrees of French origins were assembled in this rite, which was formally established in 1801 in Charleston, South Carolina, and introduced in France by count Alexandre François August Grasse de Tilly (1765-1845) in 1803.

¹⁸⁴ Only three copies are thought to have survived. See De Hoyos/Morris 2012.

¹⁸⁵ Snoek 1994 B, p. 28.

¹⁸⁶ The 7th degree in *Les plus secrets mystères*, Noachite or Prussian Knight, centres on the dispersion of tribes after the destruction of the Tower of Babel (*Les plus secrets mystères* 1766, pp. 129-146.) The ritual describes how the Knights meet in the moonlight in order to accept the descendants of Hiram as Prussian Knight, in relation to the crusades. The degree would not develop into one of the most influential degrees, and is therefore not discussed further here. It was incorporated in the Rite de Perfection and R.E.A.A. as 21st degree.

¹⁸⁷ The degree of *Chevalier d'Orient (et de l'Épée)* inspired other French degrees with a knightly character, the German Rite of the *Strict Observance* and the British degrees of Knights Templar and Templar Knights of Malta.

¹⁸⁸ CMC (no inv.no.), reproduction in: CMC, A.R. Overbeek/G.L. Prinsen 1984 (private print). The manuscript originally counted six volumes, of which only three survived. It was acquired from the sale of the library of André Josef Etienne Lerouge (1766-1833) in 1833 (CMC: 240.A.5, 189: *Catalogue des Manuscrits et Imprimés sur La Francmaçonnerie provenant du cabinet du Feu M. Lerouge* (1834)). A part of the sold publications were bought by booksellers Jules Renouard and Leblanc, the further sale of which is documented in correspondence (CMC: 193.C.1).

¹⁸⁹ CMC, 192.A.51. The title on the first page of the manuscript is: *Collection de quatre vingt quatre pieces de Tableaux et Habits de différentes loges, faite pour le contentement des Frères par le frère Löwen. 3 Du[c?]aten*. Kloss added the following about its provenance: 'From the legacy of Br[other] General von Hahn, deposited next to notebook 1-22 of a French system by Br[other] Jean Noe du Fay (?). Amongst the legacy of Br[other] Ludhart is another cardboard bound of 79 pages, also signed and drawn by Br[other] de Löwen, according to an inserted note, previously in the possession of a Br[other] Born (in Vienna?). After organizing these likewise bound 79 pages, these form the Hahn collection, and as such the only currently numbered copies, although a better order is often wished for. Despite the analogy of opposites the drawings derived from that have also been inserted here.' ('Aus dem Nachlasse der Br. General von Hahn, nebst Cahier 1-22 eines Französischen Systems vom Br. Jean Noe du Fay (?) deponiert. Unter dem Nachlasz des Br. Ludhart findet sich ein andere cartonnirtes Exemplar von 79 Blättern, ebenfalls vom fr. de Löwen gemahlt und gezeichnet, nach darin befindlichen Inschrift, ehemdem im Besitz eines Br. von Born (zu Wien?). Nach Anordnung der also eingebundenen 79 Blätter, sind die Hahnsche Sammlung, und somit gegenwärtige Copien numerirt, wiewohl öfter eine bessere Anordnung zu wünschen ist. Der analogie der Gegenstände wegen, sind auch an derwärts herstammende Zeichnungen hier eingelegt.'

¹⁹⁰ For a translation of the *Francken Manuscript*: Auke Overbeek, *Eerste proeve van vertaling (voor studie-doeleinden) van de graden 4-17 zoals vervat in het handschrift: Rite de Perfection The rituals from the 4th to the 25th degree as translated in 1783 by Henry Andrew Francken*, 1982 (unpublished document, CMC, no inventory number).

¹⁹¹ CMC N83F6. Reprint: CMC, [Auke] Overbeek, *Les Rituels du Rite Écossais Ancien et Accepté de la période peu après l'introduction du Rite en France en 1804. Transcription du Manuscrit XXVII (de 36 nrs., exceptés les nrs. 1 et 23, le numéro 5 intégré dans nrs. 2-4) se trouvant dans la Bibliothèque 'Kloss' de la Grande Loge des Pays Bas à la Haye*, (Latomia, Fonds pour excavation maçonnique) La Haye 1993 (private print).

¹⁹² CMC 122C58.

¹⁹³ CMC 123C44. The Dutch translation was used here: CMC, no. 93, A. Overbeek, *Het boek van Prins Frederik*, Amsterdam 1986 (unpublished document).

¹⁹⁴ Sepers 1993, pp. 68-69, also refers to CMC, *Manuscript de Montaleau* and a translation in Overbeek 1978, without further specification of this source.

¹⁹⁵ Cat. exhib. Brussels 1983, p. 118.

¹⁹⁶ The edition of 1828 was used here, as an earlier one is not available in the CMC or other Dutch libraries.

¹⁹⁷ The edition of 1821 was used here, as an earlier one is not available in the CMC or other Dutch libraries.

¹⁹⁸ The edition of 1830 (facsimile 1975) was used here, as an earlier one is not available in the CMC or other Dutch libraries.

¹⁹⁹ For the development of the Dutch Rite under Van Boetzelaeer, see J.A.M. Snoek, 'Boetzelaeer, Carel, baron Van (den) (1727-1803)', Porset/Revauger 2013, pp. 402-406.

²⁰⁰ See Sepers 1993 for a discussion of differences and similarities.

²⁰¹ Sepers 1993, pp. 65-96.

²⁰² See also Van Loo 1953 and Snoek 1991.

²⁰³ Snoek 1994 B, p. 27.

²⁰⁴ *Les plus secrets mystères* 1766, pp. 4-5.

²⁰⁵ Hiram's murder and revenge are constructs for ritual purposes, because if no one dies the candidate cannot be reborn. However, comparisons have been made to historical events, which may have inspired the violent theme, including: the murder of Thomas Becket in 1170 in Canterbury Cathedral by three blows of (four) murderers. Coincidentally, the first lodge in Paris, known by name, was called St. Thomas; the burning of Jacques de Molay, the last Grand Master of the Templars, on 18-3-1314 in Paris on the order of King Philip IV; the deposition of King James II of England (James VII of Scotland), the last king of the Stuarts in 1688. The Jacobites, who played an important part in the early history of freemasons, were supporters of James II, his son and grandson. Kind advice by dr. Jan Snoek, Heidelberg University.

²⁰⁶ *Les plus secrets mystères* 1766, p. 30.

²⁰⁷ *Les plus secrets mystères* 1766, pp. 40-43.

²⁰⁸ Sepers 1993, pp. 72 en 76.

²⁰⁹ Sepers 1993, p. 72.

²¹⁰ Sepers 1993, p. 72.

²¹¹ *Les plus secrets mystères* 1766, pp. 55-70.

²¹² *Les plus secrets mystères* 1766, pp. 71-97.

²¹³ The lodge decoration and regalia for these degrees are generally associated with the colour red, see Snoek 1995 B.

²¹⁴ Sepers 1993, pp. 77 and 84. The so-called Royal Arch degrees are also related to the old degree of Scots Master, but form a separate Group. The Royal Arch degree was already practised in Ireland in 1746, but its origins are not yet clear (Sepers 1993, p. 77). The rituals of this degree cover the events in the vaults under the Temple, and include the finding of the 'unspeakable name'. They were incorporated into the *Ordre du Secret Royal* as *Ridder van het Koninklijk Gewelf* (Knight of the Royal Arch, 13th degree) and *Groot Uitverkoren Volmaakt Verheven Meester* (Grand Chosen Perfect Master, 14th degree); in the R.E.A.A. as *Grand Maître Architect* (Grand Master Architect, 12th degree), *Royale Arche* (13th degree) and *Grand Écossais* (14th degree). As they are mainly important to British-orientated freemasonry, these degrees are not discussed further here.

²¹⁵ This degree is most comparable to that of *Kleine Bouwmeester* (Little Architect), which is related to the ritual for Scots Master as it was practised between 1756 and 1766 in lodge La Bien Aimée in Amsterdam (see CMC 124.B.14).

²¹⁶ Also called *Apprentif*, *Compagnon* and *Maître Écossais* (Scots Apprentice, Fellow and Master), or *Petit Architecte*, *Grand Architecte* and *Grand Maître Écossais* (Little Architect, Grand Architect and Scots Grand Master).

²¹⁷ Snoek 1994 B, p. 27.

²¹⁸ *Les plus secrets mystères* 1766, pp. 99-105.

²¹⁹ *Les plus secrets mystères* 1766, p. 99.

²²⁰ The *Francken Manuscript* mentions more than once that the Starburzanai is in fact the river Euphrates.

²²¹ The (knightly) Crusades inspired the degrees of *Grand Élu* (Grand Chosen Master) and *Chevalier Kadosh* (Knight Kadosh).

²²² CMC 240C53, *Rituaal 'Straatsburg'* 1760. The caption reads: "'Chevalier de l'Aigle du Pélican de Rose-Croix de Saint André, ou le Parfait Maçon', c.a.d. le Chevalier de l'aigle Souverain de Strasbourg 1760 Epuré du fr[ère] Ro...s c. L 7. Le Chevalier de l'aigle du 6e Maçon parfait qui a conservé la formule ordinaire et originaire de la vraie Maçonnerie'.

²²³ CMC 240C53, *Rituaal 'Straatsburg'* 1760, p. 13. A print was included in *Les Francs-Maçons Ecrasés* (1747), depicting the Tracing Board for the degree of *Architects, or Écossais Masons* (Architects or Scots Masons) (illustrated in Carr 1971, p. 310). Five animals are depicted on the Tracing Board, placed in the shape of a cross: clockwise starting with a pigeon, then a monkey, a fox and a pelican on a nest with three young birds, with a lion in the centre. The pelican plays a part in the symbolism of the *Rose Croix* degrees. Like the *Écossais* degrees, these too are characterized by the colour red.

²²⁴ CMC 122C42, from a collection of rituals by A. van Helden.

²²⁵ Jacob 1991, p. 67.

²²⁶ Engelberts 1986, p. 13.

²²⁷ Croiset van Uchelen 1965 A, p. 63: 'Yder heeft een fles voor zig staen, en wannner men begeerd te drinken, wordt gezegd: Kruid op de pan, 't geen inschenken beteekend; waer op de Grootmeester zegt, Leg aen; en het glas driemaal aen den mond gebracht zynde, drinkt men alzo op de gezondheid van den Broeder; dog altoorens het glas weder op de tafel neder te zetten, brengt men het zelve op de linker tepel, vervolgens op de rechter, dan weder voor de borst, alles in drie movementen, en in drie andere het glas lynregt op tafel; waer na een yder driewerf in de hand klapt, en driemaal uytroept, Vivat. Voorts wordt altoos in acht genoomen, dat drie waschkaarsen in een driehoek op tafel staen; [...]'.

²²⁸ Engelberts 1986, p. 17: 'De tafel wordt altoos gediend met drie, vijf, zeven of negen gerechten. Wanneer men zyne plaats genomen heeft, kan yder eene fles wyn voor zig zetten. Alle de uitdrukkingen waarvan men zich in het drinken bedient, zyn ontleent van de Artillery. De fles wordt genoemd Vat; daer zyn'er, die zeggen Ton, dat 's onverschillig. Men geeft aan den wyn den naam van Poeder, of Buskruit, allsmeede aan het water; met dit onderscheid dat het ene rood, en het andere wit kruit is. De exercitie, die men drinken-de doet, laat niet toe dat men zich van glaazen bediene; daar zou'er niet een eenig van heel blyven, nadat men gedronken zoude hebben. Men heeft niet dan bekers, die men Kanonnen noemt: als men plechtig drinkt, zegt men: Geeft kruit. Yder staat op, en de Eerwaarde zegt: Laadt. Alsdan schenkt yder wyn in zyn beker. Vervolgens zegt men: Slaat de hand aan uw geweer... Legt aan... Vuur, sterk vuur. Ziet daar de drie tempo's, die men verplicht is in het drinken in acht te nemen. Op de eerste Commando slaat men zyn hand aan de beker; op de tweede, brengt men de zekven voor zich, als om het geweer te presenteren; en op de laatste, drinkt men tegelyk. Men houdt onder het drinken zyn oog op den Eerwaardigen, om alle te gelyk dezelfde Exercitie te doen. Den beker van den mond neemende, laat men dien een weinig voor zich zakken, vervolgens brngt men hem aan de slinker borst, en van daar naar de rechter; dit geschiedt tot drie maal toe: men zet vervolgens den beker in drie tempo's weder op de tafel, men klapt drie-maal in de handen, en een yder roept drie-maal, Vivat. [...] Het geluid dat men hoort in het nederzetten van de bekers op de tafel, is vry sterk, doch niet verwart; het is maar een en dezelfde slag, zwaar genoeg om de drinkvaten te breeken, die niet van sterke stoffe waren.'

²²⁹ Engelberts 1986, pp. 36-37.

²³⁰ Engelberts 1986, p. 17; CMC 4F33-4F43, *De Nederlandsche Vry-Metzelaars Almanach*, 's-Gravenhage 1782.

²³¹ Engelberts 1986, p. 21.

²³² Quoted here from facsimile in *Thoth* 23 (1972) II-III, pp. 101-102: 'Maar de liefste kleinodien zyn de Kanons en de Kruid-tonnen. In de eerste Fig. 12. Die roode-kruid Ton geheeten wordt, doet men den wyn. De andere daar men het water in diet, en niet gebruikt wordt dan wanneer er boete gedaan moet worden, het witte-kruid. Fig. 14. Het Kanon. Fig. 15. is een gemeen drinkglas, maar onder aan dik op dat het hard op de tafel gezet kunnen worden als de Kanons gelost zyn. Als ht gebeurt dat zy alle tegelyk neergezet worden zodanig dat zy maar eenen slag schynen te geven, laat zyne Achtebaerheid nooit naa te reopen, goed, Broeders, dat gaat wel.'

²³³ Engelberts 1986, p. 85.

²³⁴ See Speth 1889, pp. 116-117; Jones 1952 (ed. 1979), plate X, following p. 192; Beringer 2003, p. 9; Berman 2012, pp. 92-93; and, for a detailed explanation of the symbolism: Mulvey-Roberts 2003, pp. 259-262.

²³⁵ Quoted here from facsimile in *Thoth* 23 (1972) II-III, pp. 98-99: 'Maak, als gy aan tafle zit, eenen winkelhaak met het mes en de vorm, een Metselaar die het merkt zal oordelen dat gy 't licht hebt gezien [= bent ingewijd]. Als gy drinkt, houd het glas een halven voiet van de Borst, bren het 'er weder by in eene rechte lyn, rek van het punt daar zy eindigt eene andere die een rechte hoek maake met de eerste. Als gy een mes gebruikt, houd het recht op, het end van 't hecht op de tafel leunende, en de vinger uitgestrekt liggende op de punt van 't lemnet. Als men u de snuif-tabak aanbied, of als men u de doos toehoudt, geef drie slagen op de doos; en de hand uitsteende, houd de vingers uitgestrekt, en draag zzorg dat de duim een winkelhaak maake met de voorsten vinger. Als gy den Tabak aan den neus brengt, snuif dien in drie onderscheide reizen op, maar op eene zachte wyze. Moet gy uw neus snuiten; strek den arm uit, laat den neusdoek vallen als om hem te ontvouwen, maak een goede winkelhaak.'

²³⁶ For the relationship between freemasonry, songs and music, see also Pink 2007.

²³⁷ Davies 2005, pp. 324-326.

²³⁸ For a brief history of punch, see the online exhibition *Uncorked, wine, objects and tradition*, at the Winterthur Museum (2012), uncorked.winterthur.org/consumption-equipage/punch.

²³⁹ L&MF, *Lane's Masonic Records 1717-1894* gives 21 hits for 'punch'.

²⁴⁰ In 1730 Hogarth was also listed as present in the Lodge At the Bear and Harrow in Butcher's Row. See: Cécile Révauger, 'Hogarth, William (1697-1764)', in: Porset/Révauger 2013, Vol. II, pp. 1434-1438; Révauger 1999. Ronald Paulson, *Hogarth*, (3 vol.) Cambridge 1991-1993 (not referenced further here), also discusses the masonic network of the artist and the references to masonic symbolism in his work.

²⁴¹ Révauger 1999, p. 280.

²⁴² The people present are caricatures of figures of authority, some of whom have been identified. See for instance: Clifford Armion (dir.), 'The Works of William Hogarth', *La Clé des Langues*; cle.ens-lyon.fr/anglais/the-works-of-william-hogarth-169448.kjsp, consulted 17-9-2015.

²⁴³ Also published by John Smith at Cheapside ca. 1760, and by Carington Bowles at No. 69 in St. Pauls Church Yard, after 1764. See copies in the Lewis Walpole library, lwlpr02462 and Museum Of Our National Heritage, Lexington USA, inv.no. 87.42.2 (reproduced in Hamilton 1994, p. 32, no. 2.1.6.).

²⁴⁴ Quoted here from Jackson 1986, p. 95.

²⁴⁵ *Hiram* 1764, p. 22.

²⁴⁶ *Hiram* 1764, p. 28.

²⁴⁷ Lindner 1976, p. 238, noted it was probably commissioned by apothecary March, an opponent of Cagliostro.

²⁴⁸ Winterburgh 1957, p. 111.

- ²⁴⁹ Winterburgh 1957, p. 111.
- ²⁵⁰ In the Netherlands, this bar area is jokingly called *de zevende graad* (the seventh degree). It's not clear how this came about and seems a relatively recent development.
- ²⁵¹ *Country Life*, 21-8-1986. Kind advice by prof. Andrew Prescott, University of Glasgow.
- ²⁵² See also Stevens Curl 2011.
- ²⁵³ See for instance Stubbs 1983, Cryer 1989-1990, cat. exhib. London 2006, *La Loge* 2006, Culot/Stevens Curl e.a. 2006, Moore 2006, cat. exhib. Paris 2010.
- ²⁵⁴ OVN/Kroon 2005, p. 5, lists 344 including lodges of Le Droit Humain founded after 1904. See also the masonic exhibition catalogues listed in chapter 1.
- ²⁵⁵ OVN/Kroon 1997 and OVN/Kroon 2005. A book on the most important Dutch masonic halls by the OVN Foundation is forthcoming.
- ²⁵⁶ Here quoted from Carr 1971, p. 76, footnote 1.
- ²⁵⁷ Snoek 2002, pp. 1-19.
- ²⁵⁸ Carr 1971, p. 44.
- ²⁵⁹ Perhaps more accurate would be to say it split. The much smaller table of the Worshipful Master, discussed below, can be seen as a remnant of the original communal table. This smaller table eventually also split, into a) the table of the Worshipful Master on the throne and b) the altar.
- ²⁶⁰ This is discussed in the context of masculine identity and social behaviour in Morrison 2012.
- ²⁶¹ For the following section, see Akkermans 1991, pp. 19-23.
- ²⁶² Akkermans 1991, pp. 16-17, is probably based on Pott 1961, who provides the same arguments.
- ²⁶³ See Kroon/Wagtberg Hansen 2011, which illustrates how lodge buildings of not only masculine and co-masonic organisations, but also spiritualists, theosophists and other esoteric currents in The Hague played a central role in the local community up until 1940. They hosted public lectures by groups of various idealistic backgrounds and as such facilitated the transmission of 'modern' ideas on emancipation, labour rights, pacifism, vegetarianism, cremation, the protection of animals and children, etc., as well as on esoteric movements. 19th century newspapers, consulted through the delpher.nl database, show that similar meetings were announced in lodge buildings in the Dutch East Indies.
- ²⁶⁴ This ambulatory stage can be considered from an anthropological perspective. Many rituals would start with ceremonial actions which indicate that the events take place outside the physical realm and normal time, and will end with actions which symbolically bring the participants back to the real world. The careful drawing of the tracing board and subsequent wiping out is, for instance, similar to the rituals of the Navaho Indians. Sand paintings were drawn for healing ceremonies, the action of pouring sand signifying the transfer to another dimension. In order to close the ritual and 'return', the painting needed to be wiped out after use, despite its beauty and the time and effort spent on creating it. For this process, also described as 'framing', see (not referenced further here): H. Jungaberle/J. Weinhold (eds.), *Rituale in Bewegung. Rahmungs- und Reflexivitätsprozesse in Kulturen der Gegenwart*, Berlin 2006; Jens Kreinath/Jan Snoek/Michael Stausberg, *Theorizing Rituals*, (2 vols) Leiden Brill 2006/2007.
- ²⁶⁵ Here quoted from Pollard 1997, p. 38.
- ²⁶⁶ Pollard 1997, p. 45.
- ²⁶⁷ See note 284 above.
- ²⁶⁸ Akkermans 1991, pp. 21-23.
- ²⁶⁹ Knoop/Jones/Hamer 1943, pp. 179-180.
- ²⁷⁰ Carpenter 2011, pp. 94-95.
- ²⁷¹ Carpenter 2011, pp. 87-94.
- ²⁷² Carpenter 2011, p. 92.
- ²⁷³ Here quoted from Knoop/Jones/Hamer 1943, p. 162.
- ²⁷⁴ Knoop/Jones/Hamer 1943, p. 192 (here 2nd ed. 1963, p. 242).
- ²⁷⁵ Carr 1971, p. 73, footnotes.
- ²⁷⁶ Carr 1971, pp. 73 (footnotes) and 78.
- ²⁷⁷ Here quoted from Knoop/Jones/Hamer 1963, pp. 165-166. This wording is not present in the Dutch translation of Prichard.
- ²⁷⁸ Here quoted from Croiset van Uchelen 1965 A, pp. 61-62: '[...] als wanneer men hem in de kamer driewerf om zekere tekening leyd, die op de vloer geschetst is, en op twee kolommen van de ruine van den Tempel van Salomon rust, aen welkers beyde zyden 2 capitale Letters, als een I. en een B. geschreeven zyn, die echter niet dan na de receptie uytgelegd werden.'
- ²⁷⁹ *Three Distict Knocks* 1760, p. 38: 'The senior and junior Warden have each of them a Column in their Hand, about Twenty Inches long, which represents the Two Columns of the Porch at Solomon's Temple, Boaz and Jachin. The senior is Boaz, or Strength. The junior is Jachin, or establish'. These interpretations are derived from the comments on 1 Kings 7:21 in the (Calvinist) Geneva Bible (1599): '[Jachin] That is, he will stablish, to wit, his spmes [= promise?] towarde this house'; '[Bóaz] That is, in strength: meaning, [the] power thereof shal continue'. J.A.M Snoek, 'Rituals I - English, Irish and Scottish Craft Rituals', in: Róbert Péter (ed.), *British Freemasonry, 1717-1813*, Vol. 2, 2015 (forthcoming).
- ²⁸⁰ Here quoted from Knoop/Jones/Hamer 1943, p. 181.
- ²⁸¹ All quoted here from Knoop/Jones/Hamer 1943, p. 177.
- ²⁸² Here quoted from Croiset van Uchelen 1965 A, pp. 61-62: 'De gemelde drie touren gedaen zijnde, wordt den voorgestelde op het midden van de bovengenoemde tekening ondervraegt, staende tegens over den Grootmeester, die zig aen het hoogereynde achter een gestoelte bevindt, waerop het Evangelium van Johannis legt; [...] doet men den voorgestelde driemalen tot het tabouret aen de voert van het gestoelte naderen, [...] doet men hem [...] op het Tabouret knielen'.
- ²⁸³ Here quoted from Knoop/Jones/Hamer 1943, pp. 179-180.
- ²⁸⁴ Here quoted from Knoop/Jones/Hamer 1943, pp. 162-163.
- ²⁸⁵ Here quoted from Knoop/Jones/Hamer 1943, pp. 162-163.
- ²⁸⁶ Kind advice by dr. Jan Snoek, Heidelberg University.
- ²⁸⁷ Here quoted from Knoop/Jones/Hamer 1943, pp. 178-179.
- ²⁸⁸ Here quoted from Croiset van Uchelen 1965, pp. 61-62: '[...] De gemelde drie touren gedaen zynde, wordt den voorgestelden op het midden van de bovengenoemde tekening ondervraegt, staende tegenover den Grootmeester, die zich aen het hogereynde achter een gestoelte bevindt, waarop het Evangelium Joannis legt [...] [daarna] doet men de voorgestelde driemalen tot het Tabouret aen de voet van het gestoelte naderen [...].'
- ²⁸⁹ Here quoted from Knoop/Jones/Hamer 1943, p. 180.
- ²⁹⁰ Here quoted from Knoop/Jones/Hamer 1943, p. 162.
- ²⁹¹ Here quoted from Carr 1971, p. 78.
- ²⁹² Here quoted from Carr 1971, p. 442.
- ²⁹³ Van Tongeren 1938, p. 164: 'An^o 1735. 5. Xber was Jacobus Maas Dirks Zoon, makelaar; met Jacobus van Dalem, reysende bode van de stad Haerlem, saamen in den Haag zynde, alsmede de Casteleyn van 't Logement van Haerlem, met nog yemand, in den Doelen, binnen de Kaamer van

het Collegie der vrye Metselaars, alwaer een van de leden hen aanwees en verslag deed van de Meubilementen in dat zelve vertrek. het was niet groot, maar per gis 14 a 16 voeten ruimte. aan eene der wanden hingen aan een kapstok 10 a 12 wit ledere schootsvellen, met Cabrette Handschoenen netjes opgestrikt. En de schootsvellen met klappen neerhangende, een knoopsgat daerin om boven vast te maaken. in een hoek van 't vertrek stond een schabell, en daer op een kastje met schuiflaaden of insteekbakjes, en daer in papieren, brieven en andere geschriften etc. boven op het kastje eene Globe. Voorts stoelen etc.'

²⁹⁴ Van Tongeren 1938, p. 164.: 'boven de [kleine] stoel is een Paralel-linie / Rusleere stoel voor de leden / Des [grote] Presidents zeetel, van fray nootehout en vergultsel / Kapwerk wordt achter ingestoken, als bij de Barbiers / Rusleere stoel / grote zeer hoge kandelaar en swaare kaarsen'.

²⁹⁵ Prof.dr. Willemijn Fock, a specialist on Dutch furniture of the period at the Leiden University, questioned the authenticity of the document in 1996, while reviewing my MA paper on this subject. In her expert opinion the design of the chairs does not fit the date of the drawing. However, I have since not been able to verify these doubts. Harmen Snel, senior archivist at the Amsterdam Municipal Archive, was consulted more recently and feels that the writing style and type of the document do not provide a reason to doubt its dating or authenticity. Physical testing of the paper might be conclusive, but that was not possible for this project.

²⁹⁶ Prichard 1730, here quoted from Knoop/Hammer/Jones 1943, p. 113.

²⁹⁷ The publication appeared between 1723 and 1743 in eleven volumes and was printed in Amsterdam. Between 1727 and 1738 a Dutch translation of the *Céremónies* was published, see Moubach 1736.

²⁹⁸ See amongst others (not referenced further here): Margaret Jacob, 'Bernard Picart and the Turn to Modernity', *De Achttiende eeuw* vol. 37 (2005), pp. 1-16; Lynn Hunt/Margaret C. Jacob/Wijnand Mijnhardt, *The Book That Changed Europe: Picart and Bernard's "Religious Ceremonies of the World"*, Harvard 2010; idem, *Bernard Picart and the First Global Vision of Religion*, Los Angeles 2010.

²⁹⁹ From 1725 to 1741 Pine annually produced the engraved lists of lodges: directories of lodges warranted by the English Grand Lodge, providing the time and place of their meeting. Each Lodge was distinguished by a miniature identification sign, usually that of the tavern where the members met. The backdrop to this image depicts the 1735 version of the annual list (with their tavern signs). It is framed and headed with the family crest of the Grand Master of the English Grand Lodge at the time, Thomas Thynne Viscount Weymouth (1710-1751). The portrait is that of the publicist and politician Sir Richard Steele (1672-1729), which is curious as his membership has not been established. Steele wrote about freemasonry in the *Tatler* in 1709-1710. See Croiset van Uchelen 1961, p. 92; Prescott 2004 B.

³⁰⁰ Kind advice by dr. Jan Snoek.

³⁰¹ *Het Onroerd Holland 1748*, pp. 245-246: 'De voornoemde Meubelen bestonden in drie Stoelen, die weergaloos van Karssebomen hout waren gemaakt. De Stoel van den Groot-Meester was als een Troon: de kap van boven tot onderen was twaalf voeten hoog: men zag daarop aan de ene zyde verbeeld de Zon, aan de andere kant was de Maan, en in 't midden een Astronomische Sphaer, alles deftig verguld: boven in de kap waren alle de gereedschappen die Timmerlieden en Metzelaars in de Bouwkunde gebruiken: Daar nevens stonden twee Pedestallen, dienende om Waschkaarsen op te zetten, die zoo dik moisten zyn als een mans arm, en van de Broeders Vrye Metselaars gemaakt wierden.' Landwehr 1981, p. 31 incorrectly translated the *Sphaer* or Sphere as zodiac.

³⁰² Landwehr 1981, p. 31.

³⁰³ See (not referenced further here): J.W.H.J.M. Noldus, 'De edelsmid Philippe Metayer en zijn ontwerper Louis Fabrice Dubourg. Herkomst en betekenis van een verzameling ontwerptekeningen in het Rijksprentenkabinet', *Bulletin van het Rijksmuseum* 33 (1985), pp. 226-232.

³⁰⁴ Van den Brand 1993, pp. 122-128.

³⁰⁵ Croiset van Uchelen 1961, p. 92, points out the first lodge in The Hague is missing from the list. It was listed as no. 131 in 1736.

³⁰⁶ Stadsarchief Amsterdam, transportakten before 1811, 16-12-1755: Kalverstraat (West side), house and plot opposite to the Gapersteeg.

³⁰⁷ There are several different versions in various collections, which have identical prints but different colours. A serial number is given as 'C. Priv. S. Coes.Ma. 16', each set having a different number.

³⁰⁸ The Jewish Historical Museum in Amsterdam for instance, owns a perspective theatre of this series, depicting the *Loofhuttenfeest* (Feast of Tabernacles).

³⁰⁹ An example of this theatre in the collection of the Bibliothèque Nationale in Paris is set in a wooden box, which was restored in 1943. See Lindner 1976, p. 236, no. 122.

³¹⁰ CMC 4F33-4F43, *De Almanach der Vrye Metzelaars, 's-Gravenhage 1782*.

³¹¹ An English translation of Wolson appeared as *Solomon in all his Glory* (1766).

³¹² Here quoted from reprint in *Thoth* 5 (1954) 2, p. 85: 'Vrag. Hebt gy in 't zelve eenige cieraaden. Antw. Ja. Vrag. Wat zijn die. Antw.: Mosaïk werk (Ingelegt werk van steen, metaal, glas, schulpen, enz. uitgewrocht als Strikken en Bloemen, zoo konstig dat alles maar een stuk schijnt te weezen.) een Staart-Star en stof met goud geborduurt. Vrag.: Waartoe dienen die. Antw.: De vloer van 't vertrek is met Mosaïk werk geplaveidt, de staartster is 't middelpunt, en de wandt rondom is met stof, met goud doorwerkt bekleed'.

³¹³ Here quoted from reprint in *Thoth* 5 (1954) 2, p. 85: 'Een Bordt, ruwe Hardsteen en spitse Troffel'.

³¹⁴ This publication by an unknown author is a compilation of *Le Secret des Francs Maçons* (1742) and *Catéchisme des Francs-Maçons* (1744). Boerenbeker published an annotated facsimile in *Thoth* in 1971, in which he remarked that this particular ritual was very influential in The Netherlands. Accounts kept by Van Laak, the book supplier of the Grand Lodge, show that the publication was ordered by lodges together with other, official publications by the Grand Lodge (Boerenbeker 1971, pp. 9-10). The publication seems to have inspired *A Master Key to Freemasonry* (1760).

³¹⁵ Boerenbeker 1971, pp. 15-16.

³¹⁶ Boerenbeker 1971, p. 29: 'zo als die te Parijs is uitgegeeven, maar gebrekkelyk' and 'waare' version.

³¹⁷ Pérau 1745, pp. 56-59.

³¹⁸ The first part of the text, copied from *Le Secret des Francs-Maçons* (1742), describes the dress of lodge members, corresponding with the illustration. But the second part, copied after *Catéchisme des Francs-Maçons* (1744), does not correspond with the prints. For instance, two members present at the Master initiation are wearing the flap of the apron upright (the Dutch custom for the degree of Fellows, who would not have been admitted to a meeting in the Master's degree), and this differs from the text. This suggests that the illustrations were conceived by the engraver (after the example of *Catéchisme des Francs-Maçons*, 1744), while the author of the book based himself on another source in 1745.

³¹⁹ Pérau 1745, pp. 71-72: 'De figuren worden met kreyjt geschetst op de vloer van de Zaal van Aanneming, en in plaatse van een ruuwen vormeloozen Steen welke getekent is in den tyd der Aanneming van een Leerling [...] zo schetst men tot de aanneming van een Gezel, een steen die bekwaam is om de gereedschappen te slijpen [...].'

³²⁰ Pérau 1745, pp. 73-74: 'Wanneer men dan een Meester zal aannemen, is de Zaal van Aanneming versiert gelyk tot de Aanneming van de Leerlingen en van de Gezellen, maar daar zyn meer figuren in het beschreven perk. Behalven de driehoekig geplaatste Kandelaars en de twee vermaarde Kolommen [...] maalt men daar [...] iets dat 't geene gelykt naar een gebouw, dat zy Mosaïsch Paleis noemen. Men maakt 'er ook twee andere figuren; de eene wordt genoemt de tandige Kwast, en de andere, het Verhemelsel bezaait met sterren. Daar is ook een werktuig van Metselaarschap, dat de werklieden gewoonlijk het Loodt of het Schietloodt noemen. De steen die gedient heeft om deze figuren te tekenen, blyft op de vloer van de Kamer van Aanneming. Men ziet 'er bovendien zekere afbeelding, welke het graf van Hiram verbeeldt'.

³²¹ Pérau 1745, pp. 117-118: 'In de kamer alwaar deze ceremonie geschiedt, tekent men op de houten vloering der Loge van den meester, de gedaante van een Doodkist omringt met traanen (a). Op een der einden van de Doodkist tekent men een Doodshoofd; op het andere twee Beenderen kruiswyze; en men schrijft in 't midden *Jehova*, het oude Meesters-woord. Voor de Doodkist tekent men een ope Passer; aan 't andere einde, een Winkelhaak; en aan de rechter hand een Berg, op welkers top een tak is van Acacia; en men tekent, gelyk in de Loge van den Leerling-Gezel, de vier hoofd-Punten. Men verlicht deze Astekening met negen waschlichten, te weeten drie ten Oosten, drie ten Zuiden, en drie ten Westen [...] waarna de Groot-Meester [...] zyne plaats neemt, en zich zet voor een zeker slach van een klein Altaar dat ten Oosten is, waarop het boek van het Evangelie legt, en een kleine houten Hamer. (a) Ziet de *Waare Afbeelding der Loge van den Meester*.'

³²² Pérau 1745, pp. 195-196: 'VII. 't Geen men eigentlyk de Loge noemt, dat is te zeggen, de figuren op de houten vloering getrokken op de dagen van Aanneming, moet met kryt getekent zyn, en niet geschildert op een doek, die men voorbedachtelyk in eenige Loges voor die dagen bewaart: zulks is tegen den regel. Maar van deze figuren spreekende, zal ik hier aanmerken, dat eenigen een *Globe* of Aardbol stellen in plaatse van de *Sphere* of Hemelkring, welke ik hebbe doen verbeelden in de *waare Afbeelding van de Loge der Leerlingen*.'

³²³ Pérau 1745, p. 196.

³²⁴ Pott 1964 A, pp. 9-11; Boerenbeker 1971, pp. 29-30.

³²⁵ Pott 1964 A, pp. 9-14.

³²⁶ Boerenbeker 1971, p. 30.

³²⁷ Boerenbeker 1971, p. 30.

³²⁸ Jan Snoek, 'Smith, [John], George [de] (c. 1728-c. 1785)', in: Porset/Revauger 2013, pp. 2562-2566, and Snoek 2006.

³²⁹ Wolson 1753, pp. 10-12.

³³⁰ Wolson 1753, p. 5: 'Salomons Tempel verbeeld de Majesteit der Loge, waar in de Broeders arbeiden. De twee koperen Kolommen drukken een onwrikbare steun uit die het gebouw schraagt. De Vlamme Starre, het licht dat hen leidt in hunne wandel. Het Gehemelte met Starren bezaaid, de vrije gemeenschap die zij met den hemel hebben, zich afzonderende van het *profanum Vulgus*, of de *Ongewijden*, gelyk zij zich uitdrukken, en de ondeugden.'

³³¹ Wolson 1753, pp. 17-18: 'Ik zag [...] de Hoog Eerwaarde met den Moker opgeheven, een tafel voor hem, een Boek daar op, drie kaersen, twee degens kruiswyze over elkander liggende. [...] Ik sloeg mijn gezigt nederwaart, en zag den heerlyken Tempel van Salomon met kryt op den vloer getekent.'

³³² Pott 1964 A, p. 9.

³³³ 'Glory' can also be interpreted as 'shining' or 'radiance', see Snoek 1995 B, p. 167.

³³⁴ Quoted here from facsimile in *Thoth* 23 (1972), II-III-, pp. 36-39: 'Gy zyt hier in een eeerwaarde *Loge*, of liever in Salomons Tempel zelve. Slaa uwe ooggen op dit Tafereel, (1ste *Plaat*) en volg my in de Verklaringe deezer wonderen. De trap, schreefsgewyze gemaakt, is, die naar den Tempel leidde. Men klimt er op zich wendende door 3, 5, en 7. Gy hebt dezelve beklommen voor dat gy zyne Hoog-Achtbare zyt aangeboden met drie schreden. Deeze kleine geteekende ruiten, die met verschillende kleuren afgezet behoorden te weezen, zyn de mosaïsche vloer. Deeze beide kolommen, geplaatst aan den ingang van den Tempels, zyn die aan welker voetstuk de Knechts [= Gezellen] en de Leerlingen zich 's avonds vergaderen om hunnen loon te ontvangen. Vermits zy in overgrooten getalen waren, moest men hun een verscheide word geven om ze uit elkander te kennen. De Leerlingen vervoegden zich by de kolom *JACHIN* ten Noorden; [...] De Knechts in 't Zuiden [...]. Zie de letters J en B, met welke de naamen *JACHIN* en *BOAS* aanvangen, die op de schaft deezer Kolommen geschreeven zyn. De hoogte dier zuilen was 18 ellen, haar omtrek 12, en hare dikte vier vingers. Op het Kapiteel deezer pylaaren en aan de Oostzyde staan geschreven de woorden *WYSHEID*, *KRACHT*, *SCHOONHEID*. [...] Toen uwe ooggen geopend werden door het wegneemen van den doek die u blindet, zaagt gy drie groote lichten; het eerste is de Zon, het tweede de Maan, en het derde onze Hoog-Achtbare Meester, welken gy op deezee eerwaardigen stoel ziet zitten om de *Loge* te verlichten. Behalven deeze twee fakkels van den nacht en den dag. Ziet gy in het middelpunt een ander dat vlammen uitwerpt, en dat wy de vlamme Starre heeten. [...] Zy vervat in haar midden een G, de eerste letter van den naam des Bouwmeesters van het Heel Al. Wy geven 'er nog andere betekenissen aan, die wy uitdrukken door de woorden *Glorie*, *Grootheid*, en *Geometrie*. De *Glorie* is voor God, de *Grootheid* voor den Meester der Loge, en de *Geometrie*, welke wy de vyfde der weetenschappen stellen, is voor alle de Broeders. Wy hebben maar drie vensters in den Tempel, het een ten Oosten, het ander ten Westen, het derde ten Zuiden: wy plaatsen er gene in 't Noorden, om dat de Zonne er hare stralen niet in kan schieten. Gy ziet hier verscheide kleinodien, wy hebben er zes, te weeten drie beweeglyke. De eerste zyn de Winkelhaak, dien zyn Hoog-Achtbare draagt; het Waterpas dat gy aan den hals van den eerste Opziener ziet hangen, en het Schietlood dat de tweede aan zynen hals draagt. De drie andere Kleinodien zyn by ons het bord daar men op tekent, 't welk voor de Baazen [= Meesters] is; de *cubische* Steen met een punt, waar op de Knechts [= Gezellen] hun gereedschap slijpen, en de ruwe steen, die voor de Leerlingen is. Zie desgelijks rondom het Tafereel de driehoekige figuren, welke gy beurtelings vol en ledig ziet; zy verbeelden u den getanden rand die de uiterste enden van den Tempel omringde; voeg daar den mosaïsche vloer by, en de vlamme Starre, en dan zult gy de drie sieraden hebben welke wy in onze *Loges* gebruiken.'

³³⁵ In the oldest version of the Hiram myth (Prichard's *Masonry Dissected*, 1730) the word *cassia* (*Cassia Fistula*) is used; in the later French rituals the word became *acacia* (*Acacia Arabica*), either as a translation mistake, or because of an intended reference to the Arc of the Covenant, the Cross of Christ, etc. Within freemasonry several plants were used to depict the acacia. The sloe (*Prunus spinosa* L.) is of the *Rosaceae* family, while what in Dutch is considered an acacia (*Robinia pseudoacacia* L.) is of the *Papilionaceae* family. What the Dutch call Mimosa (*Acacia dealbata*) is of the *Mimosaceae* family. Kind advice by dr. Jan Snoek, Heidelberg University.

³³⁶ Here quoted from facsimile in *Thoth* 23 (1972) II-III, n. pag.: '1 Winkelhaak op welken de aannemeling de voet zet. 2 Weg van den Aannemeling. 3 Passer waar op de Aannemeling knielt. 4 Adonhirams Graf met het oude Meesters Woord, het Doodshoofd, en den Sleepruimen Tak. 5 Traanen rondom het graf getekend. 6 Kandelaars der Loge. 7 Getande rand. 8. Altaar van zyne Achtbaarheid.'

³³⁷ Here quoted from the facsimile in *Thoth* 23 (1972) II-III, pp. 99-101: 'Het Schrift der Loges is geheel verschillende met dat der Ongewyden. [...]; men ziet hare gedaante in de 3de *Plaat* [...] In de Loge gebruikt men gene ronde Kandelaars, zy moeten alle driehoekig zyn. Fig. 3. Het Schootsvel is een wit vel met zyde gevoerd, en met een lint gevoerd; men mag er eenige toeëigeningen van de Orden op zetten, gelyk een driehoek en een winkelhaak. Fig. 4. De Handschoenen zyn van dezelfde gedaante, als die de Ongewyden gebruiken. Een Broeder mag niet werken zonder ze in de hand te hebben. De Troffel is een gereedschap dat in de Loge in 't geheel niet gebruikt wordt; men vergenoegt zich te zeggen dat hy moet dienen om gebreken zyner Broederen te stoppen. Daar naast ziet men de Passer en den Winkelhaak. Fig. 6. Fig. 7. Vertoont den Halsband van zyne Achtbaarheid. Fig. 8 dien van den eersten Oppasser. Fig. 9 die van den tweden. Zy moeten die Eeretekens afleggen als men de Loge sluit; men legt ze in een kist daar zyne Achtbaarheid een sleutel van heeft en den Geheimschryver den anderen. Fig. 10 is een Waterpas en een Schietlood, die men altemet tekent op het Tafereel in plaatse van die 'er op zyn. Fig. 11 De Moker van zyne Achtbaarheid en zyne twee Oppassers. Fig. 12. Degens die men kruiswyze legt op den Bybel als men den Aannemeling den Eed afneemt.'

³³⁸ Rodermond 1985, pp. 15-23.

³³⁹ Kwaadgras 2003, pp. 14-15.

³⁴⁰ Little is known about this artist. Could this be Rime Guillaume Robart, living on the Overtoomseweg, Amsterdam, as listed in the baptism and burial registers in the 1760s? SA, DTB 311, p. 7 (folio4), no. 17; DTB 344 p 227 (folio 114) no.1; DTB 1072 p. 49vo and 50.

³⁴¹ Here quoted from Rodermond 1985, p. 28: 'voorstellende een emblema op de zinspreuk van onze Loge', 'Een vrouw, die grijs van ouderdom is, Met een witte sluijer omhangen en bedekt, De regterarm vooruythoudende, een weinig geboogen, En de regterhand met eenenen anderen witte doek behangen, Terwijl haar linkerhand op een bevallige wijze, Eene roos vasthoud. Staande het beeld op een grond, Versierd met passer, waterpas, schietlood, en andere gereedschappen van de bouwkunst. Terwijl een cierlijk zwaaijende lind, boven haar, De zinspreuk La Bien Aimee, voerende'. See CMC, [former] inv.no. 41.6, attachments to the minutes 1754-1756, no. 6 list of incoming correspondence, letter by Rousset de Missy 1755.

³⁴² Here quoted from Rodermond 1985, p. 28: "'Grijs van ouderdom" beteekende de aloutheid van onze vrindentrouw in de edle Orde der Vrijmetselarij. "Omhangen en bedekt met eene witte sluijer", om daardoor aan te duiden de opregtheid van het gemeed, die een metgezellinge der trouwe in de vrindschap weezen moet. "De regterarm vooruythoudende", beduidende de opheffing der regterhan, de belofte en trouwe. "De regterhand met eenene witte doek behangen", beteekend dat de trouwe geheim moet zijn. "Eene roos", beteekend de aangenaamheid tussen hals- boezemvrienden. "De verciering op de grond", vereijtschte geen explicatie.'

³⁴³ Compare for instance the copies in the collection of Svenska Frimurare Ordens Museum, Stockholm (reproduced in cat. Exhib. Turku 1992, p. 156) and Grande Loge de France, Paris (reproduced in Van de Sande 1995, p. 96) with those displayed at auction on 21-7-2013 and 22-7-2012 at cannes-encheres.com. A similar box with a less refined execution from the collection of Jean Baylot (1897-1976) is now in the collection of the Grande Loge de France.

³⁴⁴ CMC, [former] inv.no. 41.6-10, Minute books I-V, 14-10-1757 indeed recorded that the Worshipful Master places a member beside him in the portico ('nevens zich in het portique').

³⁴⁵ CMC, [former] inv.no. 41.6-10, Minute books I-V, 10-6-1757: 'de portique in de kas wel bezorgt was en met grof vlaams linnen overdekt'.

³⁴⁶ CMC, [former] inv.no. 41.6-10, archief La Bien Aimée te Amsterdam, Notulenboeken 1-5: 'Broeder Ceremoniemeester absent fungeerde de Broeder Robart: Alle de Leeden verscheenen in Gala: Ider met zijn Teeken volgens de Bijzondere graaden aan Nieuwe Linten, de Venerable en de andere officieren hadden Nieuwe zeer fraaijgemaakte Ornamenten, de Portique was voor de Eerstemaal ophgerigt, Drie Nieuwe Christalle kroonen met Waskaarsen verlichten de zaal, de welke vergroot en uijtgelegd zijnde nu in order was [...].'

³⁴⁷ CMC, [former] inv.no. 41.6-10, Minute books I-V, 4-2-1757: 'Den Timmerman Ebbenhorst, waar mede ook ingevoegt is het geleeverde houd en opmaken van Een Architect kas in de Logekamer f333:15:12:

Onsen Br. Robart voor 't Fijn Schilderwerk aan de Portique en nog Eenige andere geleeferde Werken aan de Loge 169:15: 8

Aan Anth: Aardewijn voor kladschilderwerk aan de Portique en nog Eenige andere arbijd ten dienste van de Loge 125: 7:--

Jan de Beer voor Beeldhouwers arbjeid 47:10:--'

³⁴⁸ CMC, [former] inv.no. 41.6-10, Minute books I-V, 4-2-1757: 'Cieraden [...] buijten order en kennisse des Loge besteed zijnde: [...] vertoont wierd een rekening van den Zilvermid Dan: Houzel voor Elf geleeverde fraaije officiers ornamenten, Een Losse Zilveren Winkelhaak, Een Losse passer en Drie Silvere Blakers belopende deeze reekening f294: 7:--

verder van de broeder Brouwer voor 5 Glaase Luysters a f16:-- 30:--:--

En van Christ: Freijlsler voor 3 Cristalle kroonen 101:10:--'

³⁴⁹ Boerenbeker 1971, p. 23.

³⁵⁰ CMC, [former] inv.no. 41.6-10, Minute books I-V, 25-3-1757: 'De Tres venerable verwittigde verders, dat Nopens de couleur was goed gevonden, dat ijder Loge haare aparte couleur zoude hebben, en dat alleenlijk de Grootofficieren van de Grootte loge het blaauw Lint zouden voeren: dus onze Loge bij deeze verandering heeft gekozen de couleur de roze [...] dewijl nu veele Broederen reets onkosten gedaan hebben van blaauwe Linten en Doublures berichte de Tres Venerable, dat so de Broederen hunne blaauwe Linten zouden overgeven in dezelfde plaats krijgen een ander van couleur de rose op onkosten van de Loge als meede hetzelfde omtrent de Tabliers die de Broederen op hunne kosten hebben doen met blauw omboorden en versieren.' Tegen de beslissing werd nogmaals bezwaar gemaakt door de Passé Maître, echter zonder succes.'

³⁵¹ CMC, [former] inv.no. 41.6-10, Minute book I, p. 125, 27-7-1757: 'Deeze volgende komen in de meubel kas

Het ornament van den Venerable

Twee voor de 1[ste] & 2de Surveillant

voor de Secretaris

dito Thesaurier

dito Ceremoniem[eeste]r

dito Terrible

dito Orateur

dito Architect

dito Maitre d'Hotel

dito Passe Maitre

dito Fiscaal

dito Meubelm[eeste]r

Een groote zilver

winkelhaak

Een losse Passer

drie Maillets

drie Tabeliers

Twee voorhangsels van

Spiegelglas S.E.B.

eene Goude Medaille

Deeze komen in de Meubelkas

Eenige paaren witte handschoenen

de Grootte Waschflambouwen

de Waskaarsen

drie ruggen van stoelen

de decoratie La Bien Aimée

In de Architect kas komen

drie Grootte Stoelen

het Tafeltje voor den Vener[able]

de kas van de Bien Aimée

het blik dat daartoe behoort

drie kandelaars met zilveren Blaakers

de Lessenaar van den Secretaris

Nog aan de Zolder

2 Cristallijne kroonen ijder met 6 armen

1 dito Cristallijne kroon met 8 armen

5 Luusters met koopere Armen

[met aantekening in kantlijn:] NB: deese zijn gebleeven in T schild van Vrankrijk

aldus geregistreerd [handtekening:] D.H.Kruimel Secretaris.'

³⁵² CMC, Box 2001, Incoming correspondence received by the Grand Lodge, 1747-1762, no. 164-2: 'de faire construire un Trône & un Temple representant celui de Salomon'. The word Temple might mean tableau or tracing board, but considering the information from lodge La Bien Aimée discussed above and that of Pott regarding lodge La Vertu below, here it probably means the background for the throne, resembling the facade of a temple. See Hanou 1997, pp. 86-89 and Snoek 1998 C.

³⁵³ Hanou 1997, pp. 86-89. He designed a certificate for lodge L'Union Royale in The Hague. Also listed from 1770 as member of Serenitas Omen, commissioned to make regalia and tracing boards. See (not referenced further here: D.C.J. van Peype, 'Serenitatis Omen. De loge van Vrije Timmerlieden te Leiden (1770-75)', *Thoth* 28 (1977) 3, pp. 67-68, 72. He was also a member of the lodge Les Coeurs Unis in The Hague in 1770, where he took similar commissions. See the Rkd Artists database and, among others, J. van der Haer, 'De werkwijze van Paulus Constantijn', *Jaarboek Geschiedkundige Vereniging Die Haghe* Den Haag 1960, pp. 111-118.

³⁵⁴ CMC, Incoming correspondence received by the Grand Lodge, 1747-1762, inv.no. 164-3:

'1761 [...] 17 8br [...] Voor drie groote tafels aan Verhey	9:-	18:-
30 dito Aan Schrieder voor een Plan	10:-	10-
[...] aan Vier d. Cabrette Handschoenen a 62	27:-	:-
Twee Tabliers voor Broeder Bierboom & Leenpoel	12:-	:-
een dito voor Broeder Carnabé	1:-	:-
aan Brodier, voor drie Maillets	15:-	:-
17 9br drie Tablié voor de Br[oeders] de Koning, Brand en Bucoi	18:-	:-

³⁵⁵ CMC inv.no. 164-2, 'Stukken ingekomen bij hoofdbestuur': 'Notitie van de Byoux, Meubilen van de Logie de Astréa volgens inkoop

Het plan van de L[oge]	f13-	14-
Een dito	10-	10
Een Scruttin	:-	18-
Passer en Winkelhaak	:-	14-
Ijzere Plaat[en] [om onweer te maken?]	13-	:-
Groot en Klein Zegel	26-	10-
de Constitutie uyt den Haag	52-	10-
Aan Brodier in s'Hage voor vyf Bijoux	34:-	:-
10 Cm. Blauw Lind	6:-	:-
11 dito rood Lind	9:-	16-
Een Cachet	5:-	5-
Een Buffet	5:-	5-
Aan den Boekbinder	16:-	8-
Een Leeman f5 3/4 en het verschilderen f2:- =	7:-	15-
Twee Bijoux voor d'Intend[ant] & Archit[ect]	20:-	:-
vyff Ell rood Lind a 14 SLS	3:-	10-
Negen Kandelaars	63:-	:-
Negen schoreven	:-	18-
Vier schryfboekjes	2:-	10-
TaffelKleed	4:-	:-
Den Throon volgens rekeningen	348:-	8-
tot verbetering van het Bijoux van de M[eeste]r	8:-	10-
Cachet de Secretaire	7:-	10-
Drie geincrueteerde Maillets	15-	15-
Drie Armblakers Zon, Maan, & Sterren	18-	:-
24 Chaise de Paille a 20 SLS	24-	:-
12 Kopere Kandelaars a 18 SLS	10-	16-
Een Kroon met armblakers	11-	:-
Lantaarn in het Voorhuis	2:-	10-
Een Klein Kussen	1:-	5-
Zes rechaut	-	18-
Een Sye Doek	1-	5-
Drie Grote Tafels	36:-	10-
2 dito	12:-	10-
Zevenentwintig El Groen Caizant gedrukt tot Gordynen		
vier Ell dito tot 2 kleine Gordynen		
vier el rood gedrukt Caizant tot het buffet		
te zamen 35 Ellen a 12 stuivers	21-	:-
12 Kwispedoors	2-	14-
48 Canons & 6 Gobelet a bierre	9-	4-
Een Kandelaar met 7 armen	26-	5-
Een Tafeltie	15-	15-
Drie Raampies	9-	9-
dito Blakerties	2-	10-
Een Plan en drie geschilderde Chassinette	15-	15-
drie El Liver [?] Linnen	2-	8-
voor het verlakken en vergulden van het		

bovenseide Tafeltie en Kandelaar 18:- :-
 nog een Plan de M[aitre] 10:- 10-
 Een Ladder om op het frontispiece van den
 Throon te klimmen 3:- 10-
 te Zamen f932:- :-

Een Yzer haardje met koopere knoppen

Tang & as schop

2 Tinne Tabaksdozen

2 tabaks Confooren

4 Snuiters

3 Maillet van yvoor door Br[oeder] van Wellem prezent gedaan

de Mantel, en Mutz voor de terrible door Br[oeder] Schutt prezent gedaan

een Rood Fluweele Kussen door Br[oeder] Schuler prezent gedaan'

³⁵⁶ Hanou 1997, p. 89: 'les fers pour la voute ferrée, & les planches avec les escabeaux pour le faire les faux escaliers'. Hanou refers to minutes of De Goede Trouw, discussing furniture of Astrée. See also CMC, Incoming correspondence received by the Grand Lodge, 1747-1762, inv.nos. 164.3-5, letters by Hauteville accidentally placed among documents dated 1751.

³⁵⁷ Here quoted from Boerenbeker 1971, p. 7: 'Men zal geen geschilderde Loges [= tableaux] meer mogen gebruyken maar ieder Broeder zal zig in staat zoeken te stellen om dezelve behoorlijk te traceren'.

³⁵⁸ Pott 1961 B, p. 147.

³⁵⁹ CMC, A.1.1 no. 2, Personal archive of J.P.I. Du Bois, Folder 2, 'Ritueel voor der graad van Leerling Vry Metzelaar'. On the document itself is written a remark in pencil in the handwriting of former curator B. Croiset van Uchelen, identifying it as by Dubois and dating it 1773.

³⁶⁰ The use of an image with motto here points to the practice of the Strictie Observanz, in which the image for the 1st degree was a broken column with the motto 'Adhuc stat' (still standing).

³⁶¹ CMC, A.1.1 no. 2. Personal archive of J.P.I. Du Bois, Folder 2, 'Ritueel voor der graad van Leerling Vry Metzelaar': 'Decoratie van de [Loge] De Loge, sowel van Leerling als die van Metgezel, is niet onderhevig aan Eenige bijzondere behangsels; Sij kan enkelijk versierd worden met zinnebeelden of eenige andere Schilderijen, overeenkomstig met de twee eerste graden. de armstoel en het autaar van de Ag[t]b[are] Meester sijn in het oosten geplaatst op Een voetenbank [= verhoging] van 3. trappen en onder een Dais of verhemelte. het autaar, de armstoel en de Dais sijn van ~~blauw~~ hemelsblauwe zijde, geborduurd met goude galonnen of franjes. de trap en het verhemelte kunnen aan de muur, soo men wil, vastgemaakt sijn, maar het autaar en de armstoel dienende daer wat van af te staan, opdat de ~~nieuwe~~ Candidaat zijne reyzen agter de Ag[t]b[are] Meester kan volbrengen. op de muur, aan het oosten, effen boven de Dais, of op een blauw doek of zijde, zal men een equilaterale triangel schilderen, sonder Eenige letters of naam in 't midden. alleenig sullen de 3 hoeken omringd sijn van een blinkende verheerlijkte glorie, met deez' inscriptie: Et Tenebrae eam non comprehenderunt [= Joh. 1:5: En de duisternis heeft het niet begrepen]. voor het Autaar zal men een Schilderij plaetse, voorbeeldende het particuliere zinnebeeld van de graad, die voor Een Leerling de Ruwe Steen is, en deese letters voor devies - - - - . Aan de voet van het autaar, op de bovenste trap van de voetenbank, zal Een kussen leggen met blauw stof overtrokken, en Een winkelhaek in 't goud daarin geborduurd, daer den Candidaat op knielen moet, als hij Sijne maçonnieke verbintenis doet. Op het autaar van den Ag[t]b[are] Meester zal geplaatst worden, Een kandelaar met 3. armen, Den Bijbel open op het 1ste Cap[it]tel van den Evangelist Johannes, ~~het Compas~~ de passer en de winkelhaek in malkander gevoegt - de truffel - den hamer en het Rituel van de graad, en soo er receptie is, zal men daar ook het schootsvel benevens de mans en vrouwen handschoenen voor den Candidaat op leggen. aen het Westen zullen twee heele kleine tafelties sijn voor de 2. Opzienders, op ieder van dewelke zal men Een waskaars zetten, Een maillet, het Ritueel van de graad, en het order [= functieteken] van den Opziender, hangende aan een blaauw lint. tuschen het autaar van het Oosten en de twee kleine tafelties van het Westen, zal het tapijt of Tableau geplaatst worden, verbeeldende een langwerpig vierkant. rondom het tableau zullen de 3, maconnique ligten geplaatst worden, op haere verheevene kandelaars. Een, aan den hoek van het Suydoosten, den anderen aan den hoek van het Suydwesten, en de derde aan den hoek van het Noordwesten. De Loge van het werk zal in 't geheel maar door 9. ligten, verligt sijn, namelijk door 3. van de kandelaar met de 3 armen die op het autaar staat _ 2. die op de tafelties van de Opzienders sijn, en 1. die op de tafel van den Secretaris van de [Loge] staat, en eindelijk door de 3. voornaemen groote ligten, die rondom de tableau staan. (N.B.: De tafel van den Secretaris dient ook, bij occasie, voor den thesaurier, en voor den orateur.) behalven die voornoemden 9. ligten zal de kamer daer de [Loge] zig houdt, met een reasonable quantiteyt waschkaarsen verligt worden, naer de grootte van de kamer. de form van het Leerlings Tableau is een langwerpig vierkant, omringd van een breede getande rant. de binnenste partij, die omtrent Een derde van de lengte uytmaakt, verbeeldt het voorhof des Tempels. aen de onderste kant op de regter sij van het Oosten, moet de ruwe Steen geplaatst worden, aen de linker sij, de cubique steen, en in 't midden, maer wat hooger, de teekenplank. Die drie dingen maken te saamen, Een weinig, Een Triangel uyt. In het bovenste eynd, Een vierkant, verbeeldende het binnenste des tempels, Siet men de flikkerende star met vijf punten, en met de letter G in 't goud in de midden. Aan de regter Sij van het Tableau de Zon, aan de linker Sij de Maan, en booven over heen Een getande koord, daer de quaesten tot beneden het langwerpige vierkant moeten hangen. de communicatie van het voorhof, nee het binnenste des Tempels, aan het onderste gedeelte van het vierkant, word verbeeld door Een deur of poort die gesloten is, hebbende aan de regter Sijde, de Colom J, en aan de linker Sijde de Colom B, welke letter B: maar in de aanneming van de Medgezel geplaatst moet worden. men klimt op tot aan die Deur, met Een Trap van 7. spoorten, in een halve Cirkel, die in het voorhof, verwerkt is. op de 3^e sport, van onder beginnende, die wat breeder moet sijn, set men de cijfer 3. op de vijfde sport 5. en op de bovenste sport 7., verder de mozaïeke grond als nae gewoonte.' The text is paraphrased in Akkermans 1991, pp. 11-16. The 1761 Apprentice ritual is partially quoted in *Thoth* 36 (1985) 2-3, p. 79.

³⁶² Pott 1961, pp. 76-77.

³⁶³ Original in the archive of lodge La Vertu in Leiden, here quoted from copy in CMC, inv.no. 170-B: 'Meubelen Gereedschappen toebehorende aan de achtbare Loge la Vertu zoo als dezelve bevonden sijn in den Jaare 1769

Een vuurenhoute kistje

Een gebruneerd eyke kistje

Een dito klynder waarin

Het bijou van de Ven[erabe]l zijnde een diamanten Star, midden in een passer, de welke rust op een transport liniaal, een winkelhaek & drie deegens, onder de star is een doodshoofd en twee beenderen & boven de passer een keyzerlyke kroon

Een bijou, zijnde een waterpas voor d'eerste opziender

Een dito, een schietlood, voor de 2de opziender

Een dito, twee sleutels een kruys makende, op welke een passer, met beide punten, rust, onder staat geschreven LA VERTU, in 't midden ziet men Zon, maan & een star met letter G, tusschen de twee sleutels van onderen is een winkelhaek & een hamertje voor den Thesaurier

Een bijou, twee zwaarden in 't kruys, waarop in 't midden een doodshoofd voor de Terrible

Een bijou een open passer rustende op de Zon

Een dito een transport liniaal, & in 't midden een open passer

Een dito, een open passer, rustende op een vijftwintigmaat halve cirkel voor de Ceremoniemeester
Een dito een klyn nootenhouten stokje aan beyde einde beslagen met silver, waarop eenige gereedschappen gesneden en het woord La Vertu voor de Ceremonie Meester

Een gemeene kopere passer met stompe punten
drie houten maillets of hamertjes

Een driehoekig armbosje van blik

Alle de bijoux hangen aan breede groene zijde linten met een goud kantje omboord
Verder bij van Staden in den Doelen

De Throon met zyb toebereiden bekleed met groen en goud

2 tableaux een oude, een nieuwe

de tafel van de throon

drie arm stoelen met drie trijpe zittingen

21 kelken

3 houten vergulde kandelaars

3 dito klynder

3 dito met armen niet verguld

3 dito zonder armen

1 groote oostindische witte kist, met twee slooten & sleutels

Een vierkante houten plank met 27 gaaten

Drie tinne inktkokers'

³⁶⁴ Snoek 1989, pp. 2-3 and 5: 'edog op conditie, dat gemelde Heer Burckhardt een fraay beijou soude maaken voor de Loge, volgens reekening voor een somme van 80 guldens, in betaalinge zijner Receptie'. Burckhardt was initiated as Apprentice and Fellow, and later on 20-5-1769 as Master. He was Architect in 1769-1782, Master of Furniture 1773-1775, and Treasurer 1782-1812. On 4-2-1819 Burckhardt celebrated his 50-year membership and resigned his membership. However, on 25-2-1819 he was awarded an honorary membership for life. One of his (two) sons also became a silversmith, involved in commissions for the lodge and abroad. See Jan A.M. Snoek, 'Burckhardt, Christian Ehrenfried (1744-1821)' and 'Burckhardt, Johan Christiaan (1772-1848)', in: Porset/Révauger 2013, pp. 580-581 and 582-584. The various function jewels made by Burckhardt for the lodge, are also discussed in Snoek 1989 and (not referenced further here): *Leids Silver*, cat. exhib. Leiden (Stedelijk Museum de Lakenhal) 5-11 until 31-12 1977.

³⁶⁵ OVN/Kroon 1997.

³⁶⁶ CMC 170-B, 'Quitantien rakende de Loge La Vertu Juni 1765 t/m 1782 (integraal) en 1783-1822 (bloemlezing)', copy.

³⁶⁷ CMC 170-B, 'Meubelen Gereedschappen toebehorende aan de achtbare Loge la Vertu zoo als dezelve bevonden zijn in den Jaare 1769, 28-11-1770', copy.

³⁶⁸ CMC 170-B, 'Meubelen Gereedschappen toebehorende aan de achtbare Loge la Vertu zoo als dezelve bevonden zijn in den Jaare 1769, 28-11-1770', copy: '[...] 3 tinne inktkokers, met sandbakjes & pennekookers, driehoeksgewijzen, Een los blaakertje om op een van de zelve te zetten in plaats van de pennekooker

1 kistje met slot & koper hengsel voor den thesaurier

1 dito voor kaarsen

[...] Het Cachet van de Loge'

³⁶⁹ CMC 170-B, 'Meubelen Gereedschappen toebehorende aan de achtbare Loge la Vertu zoo als dezelve bevonden zijn in den Jaare 1769', 28-11-1770, copy: 'Twee Servants [m]utsen waarop de troffel en LA VERTU'.

³⁷⁰ CMC 170-B, 'Meubelen Gereedschappen toebehorende aan de achtbare Loge la Vertu zoo als dezelve bevonden zijn in den Jaare 1769', 28-11-1770, copy: 'Meubelen welken ons de achtbare loge L'Age d'Or bij haar inlijving of vereeniging heeft vereert in den Jaare 1770

De throon met zijn toebereiden

Het tafeltje van de throon zijnde een kastje met twee deuren met Slot & sleutel, met een roosen rood zijde kleed met franjes, en in het selve vier laaden

Het knielbankje met dito zijde bekleed & franjes

[in kantlijn:] wij hebben dit vereert meen ik, aan eener loge in Middelburg

Drie houten sterk vergulde kandelaars met vergulde koperen pijpen

drie dito grooter

Drie houten kandelaars met vergulde houten blaakertjes

Een vergulde kroon met 8 armen

drie driekante plankjes met neege vergulde blaakertjes

Drie ijzere kandelaars staande op drie pooten

Drie houten kandelaars met koperen blaakertjes erop

Een fauteuil met roose roode sittel & leuning

Twee dito dog biese leuning

Son, Maan & de Star met G om op de fautoils te zettten, verguld

3 houten maillets

Een blik Ding om een groot & schrielijk ligt te maaken

Een groene houten kist met Slot & Sleutels

Een wit laaken & twee handdoeken

Een dubbele groene houten trap met vier treden

Een geschildert zijl, namelijk een Mosaig vloer'.

³⁷¹ CMC 170-B, 'Meubelen Gereedschappen toebehorende aan de achtbare Loge la Vertu zoo als dezelve bevonden zijn in den Jaare 1769, 28-11-1770', copy: 'Bijoux

[in kantlijn:]Deeze bijoux zijn van koper verguld hangende aan roose roode zijde linten

Een Maillet

Een Schietlood

Een waterpas

Een winkelhaak

Een passer, midden tusschen de twee punten een son

Twee pennen aan malkander gestrikt

Een Sleutel

[de bijoux zijn doorgestreept, met in de kantlijn:] Deeze bijoux zijn vereert of aan eene Loge in zeeland of aan le profound Silence te Campen'.

³⁷² Pott 1957, p. 142: 'Vervolgens is den Leden vertoond, en voorgelezen een ontwerp of plan van inteekening, omme op best mogelijke wijze de kosten tot eenen nieuwen Throon, zonder de Casse dezer [Loge] daer door te bezwaren, te vinden'.

³⁷³ CMC 170-B, 'Quitantien rakende de Loge La Vertu, Juni 1765 t/m 1782 (integraal) en 1783 t/m 1822 (een bloemlezing) alsmede de administratie van het fond voor "de nieuwe troon" (bij kwitantie 1776-10a) en gevolgd door een gereconstrueerde lijst van alle kwitanties, betrekking hebbende op Christian Ehrenfried Burckhardt, Weijnanda Burckhardt-van der Velde(n), en hun zoon Johan Christiaan Burckhardt (1769 t/m 1821)', 1776-10a: 'Stukken rakende de nieuwe Throon', 'Memorie wegens het maaken van een Nieuwen Throon. Tot het maken van het Behangsel en het bekleeden van het Kapwerk. [LO?] het Behangsel van Groen Fluweel of Zijde met Goude Franjes en Galon. het nodige Plamuurdoek het spanne van het zelve en het geene er verder behoort Zal Circum Circa kosten honderd en vijf Gulden Actim Leyden den 16 Septemb. 1774 J.A. v. Hoogveen Langerak'.

³⁷⁴ CMC 170-B, no. 123, 'Meubelen Gereedschappen toebehorende aan de achtbare Loge la Vertu zoo als dezelve opgenomen op zondag den 14 Meij 1774': 'De throon met zijn toebehooren bestaande in

- 2 Colommen gehoopeerd met hunnen Capitelen in kroonlijsten,
- 2 Pylasters voetstukken en basementen
- De kap van linden op hout gespannen van binnen hemelsblauw met gouden Starren
- Het voetstuk zijnde een zilver schild waar op La Vertu en twee groen gelaqueerde takken
- De gordijnen van groen Armozijn met goude franje en galon
- De trappen en dekstukken gemarmerd
- Het Altaartje gekooperd, met vergulde festonnen
- Een armozijn kussentje op een plankje met een goud galonnetje

Een Armstoel met een groene effen trijpen zitting en rug met een galonnetje opgespijkerd, van boven met verguld en gelaqueerd snijwerk

2 dito Armstoelen wat kleinder met effenb groene trijpe zittingen en ruggen van gevolgte Rotting, met dekkleeden van grof linnen

3 dito Armstoelen met groene trijpe gebloemde zittingen en ruggen

6 Groote gesneeden houten kandelaars groen en verguld

6 dito kleinder

3 groote houten kandelaars, niet verguld, waarbij drie koepere blaakers en 3 driedubbele ijzer armen, met 9 vergulde blaakertjes

3 kleine Swarte kandelaars met blikke blaakertjes

3 dito met vergulde blaakertjes

1 vergulde gesneeden houten kroon met agt armen en blaakertjes

2 koepere kronen met 4 armen

2 koepere blaakers om tegen de muur te hangen

1 groote kist met 1 Slot en Sleutel blauw geverwt

1 dito kleinder niet geverwt met Slot en Sleutel

1 dito met Slot en Sleutel

1 dito in de kelder met een middelschot en Slot en Sleutel

1 vierkante plank met 9 gaaten

4 Tinne inktkookers, met zandbakjes en pennekookers driehoeksgewijze, een los blakertje om op een van dezelve te zetten, in plaats van de penne houder

1 gebruijneerd Eijke kistje, met een koepere hengsel voor den thesaurier, met een Sleutel

1 dito grooter voor de Secretay met één Sleutel

1 dito kleinder voor de Meubelmeester met 2 Sleutels

1 driehoekig koper armkaskje, met een koper Sloopje en Sleuteltje

2 Servants mutzen, waarop een troffel en La Vertu

De Zon, Maan en Star met de G verzilverd en verguld

3 houten Maillets

Een blik instrument, om groot en schrielijk ligt te maaken

1 bebloede Serviet

1 dubbele groene houten trap met vier treden

Eenige stukken geschildert zijldoek

1 houten Lineaal of rij 32 El lang

1 Rood koort 3 el lang

1 bebloede kop

1 aarde lampje

1 Doodshoofd

1 blikke kroesje

27 blikke blaakertjes

De kap en gordijnen van de oude throon, zijnde groen zaaij, met een goud galon omboord, benevens 3 kwasten

2 Tableaux een oud en een nieuw met een stok om dezelve op te rollen

Een bijou zijnde een kristallen Star, midden in een passer, dewelke rust op een transport liniaal, een winkelhaak en 3 deegens, onder de Star is een doodshoofd en twee beenderen, en boven de passer een kroon.

Een winkelhaak

Een waterpas

Een schietlood

Twee pennen, en boven tusschen dezelve een winkelhaak

Twee sleutels in 't kruys, op welke een passer met beyde punten rust, onder staat geschreven La Vertu, in 't midden ziet men Zon, Maan en een Star met de letter G, tusschen de Twee sleutels van onderen is een winkelhaak & een hamertje

Een vlammen zwaard waarop VIRTUTI SERVIO

Twee zwaarden in 't kruys waarop in 't midden een doodshoofd

Een passer rustende op een Zon

Een transport liniaal en in 't midden een open passer

Een zak met Sloopje, en op de zelve Verscheyde Metselinstrumenten tout se renferme en moi

Een overvloeds hoorn waarom een adder, en een platanus blad en boven leest men Virtutis Genis S.

Een open passer rustende op een vijfduims maet halve Cirkel
[in kantlijn: "Alle deeze bijoux hangen aan breede groene zijde Linten met een goud kantje"]
Een klyn rozenhoutte Stokje, aan beide Eijnden beslaegen met zilver, waar op eenige gereedschappen gesneden zyn en La Vertu
Een koper vergulde kroon gevoerd met blaauwe stof, waar op paerlen en Spiegel Steenen
Een dito kroon zonder paerlen of Steenen
Een vergulde Scepter met blaauwe Streepen en een blinkende driehoek erboven op
Een groote pook met zijn Scheê
Twee paar Zwarte handschoenen met zilvere franjes en omslagen
3 paar bebloede handschoenen
2 koopere Cachetten met houtte knoppen
1 koopere passertje
[daarna in kleiner handschrift:]
2 kopere blakers aan de schoorsteen op de groote zaal
Een machine om te laten regenen
Een bokaal met een deksel en kistje
Een ruw linnezak met boonen en bakje
[doorgestreep: "1 Code macon in groene marquin"] dit op de lijst der archieven.
een Zwart kleed, op de tafel en 't troontje
Een Chambre Obscure Een kist met 2 slooten
twee blikken om te donderen
vijf met papier beplakte Raemen
een groote bijbel
Een wit laken met een Driehoek getekent en groene zijde waarin la vertu
Een theepot & 1 dito met zout
10 houtte gesneede verguldene lusters met kopere blakertjes
2 tafeltjes met Laden voor de Secret[aris] en tresaurier
1 Ladder van 11 Sporten
1 Groen kleed om de troon te bewaren
1 roode laetband
3 vergulde armpjes op de troon
1 feelet [?] van bordpapier in de chambre Obscur
[daaronder in ander handschrift:]
zwarte en witte festons voor de Meesters L[oge].
³⁷⁵ VOC-Glossarium 2000.
³⁷⁶ Pott 1961 B, p. 154.
³⁷⁷ Pott 1960, pp. 75-76: '[...] een vierkante tempel [op zeven traptreden] [...], welke krachtens het opschrift in de tympanon van het dak, zijnde het oude meesterwoord [= het tetragrammaton], gelijk moet worden gesteld met de Middenkamer. Zij wordt omgeven door vier figuren, waarvan er vrijwel steeds drie zichtbaar zijn, uitbeeldende Wijsheid, Kracht en Schoonheid, waarbij Wijsheid en Kracht de poort flankeren, afgesloten door een voorhang, waardoorheen de vlammeende ster [met de letter G] zichtbaar is. Schuin achter de tempel vindt men de 'heuvel, waarvan de aarde blijken droeg eerst sinds korten tijd te zijn opgeworpen', terwijl aan de andere zijde een veelal pyramidaal opgezet en fraai [met werktuigen] versierd graf-monument de plaats aangaf waar de stoffelijke resten van Hiram Abiff zijn bijgezet.'
³⁷⁸ See for instance: Lenning 1865, p. 554.
³⁷⁹ Cat. exhib. Vienna 1993, p. 465.
³⁸⁰ Pott 1960, pp. 76-77: 'Het merkwaardige nu is in feite dat deze uitbeelding de naam heeft gekregen van 'temple de la Sagesse et de la Vertu', waarbij men sterk de indruk krijgt dat de woorden Sagesse en Vertu dezelfde waarden vertegenwoordigen als onze begrippen Wijsheid en Kracht, welke zich verenigen tot Schoonheid. Hieruit zou dan volgen dat het woord Vertu in deze tijd en in deze kring nog vooral werd opgevat als beheerste Kracht, terwijl de combinatie van Wijsheid-Kracht als twee-eenheid wordt gezien, die als het ware aan het ene eind van de tempel staat, terwijl Schoonheid aan de andere zijde is geplaatst.'
³⁸¹ Pott 1961 A, p.77.
³⁸² Pott 1961 B, pp. 27-28.
³⁸³ Pott 1961 B, pp. 28-29.
³⁸⁴ Which is where the surrealist artist and poet Jean Cocteau (1889-1963) made have taken the idea from. For the relationship between Martinism, freemasonry and surrealism, see Ariëns-Volker 2004, as well as (not referenced further here): T.M. Bauduin, *Surrealism and the Occult. Occultism and Esotericism in the Work and Movement of André Breton*, Amsterdam 2014.
³⁸⁵ CMC, [former] inv.no. 41-70, Minutes 11-9-1776: 'vermits het verval van eenige der Meubilen [...] ter verbeetering van dezelve'.
³⁸⁶ CMC, [former] inv.no. 41-70, Minutes 26-12-1776: 'Uytbrengen der Oude Sieraden
2 frere Servants met de deegens uyt
de Ceremoniemeester
de stoel van de 1 Surveill[an]t gedraagen door 2 Compagnons
de 1[ste] Surveillant met het Ligt
Een Compagnon die het Ligt heeft aangegeven
4 Meesters 2 aan 2
Thesaurier en Secretaris met het Wetboek & beurs
de Stoel van de [Voorzittend] Meester gedraagen door 2 Compagnons
2 Meesters met bloote deegens
den [Voorzittend] Meester draagende een Ligt aan weerszijden een Compagnon
Een Compagnon draagende het 3 hoekig Schabelletje
den Terrible & Orateur
4 Meesters 2 aan 2
den Adjunct van de Ceremoniemeester
de Stoel van de 2de Surveillant
de 2de Surveillant draagende een Ligt

4 Meesters 2 aan 2
 Meubelmeester & Maître d'Hotel
 2 Broeders Servants met de deegen
 de Fiscaal plaatst zig Zoo lang agter de Tafel voor de Zetel des Ligts
 Men doet 3 Maal de Tour in de Logies, en waar na men de oude meubelen uytleijd
 onder deeze omleijding speelt de miesieq een affmarsch
 bij het Inleiden der Meubelen
 wendt dezelve ceremoniemeester geobserveert uytgenoomen
 dat het musieq het gewoone accourez tous speelt
 hetwelk de Broeders accompaneeren
 en de derde Tours werden de 3 legten door
 3 Compagnons op syn Plaats gezet
 gelijk ook de 3 Stoelen en Schabelletje'.

³⁸⁷ CMC, [former] inv.no. 41-70, Minutes 13-11-1783: 'aangezien diversen meubilen der loge in zodanige situatie zich bevonden, dat dezelve opmerkelijke reparatie of vernieuwing vereischten en bij die gelegenheid ook wel tot embelissement der Loge iets daartoe kon worden gevoegd'.

³⁸⁸ CMC, [former] inv.no. 41-70, Minutes 26-12-1783: 'kunstvermogen', 'gedistingueerd tabeljé met de post van honorair Architect'. CMC membership card register lists Waldorp as Fellow in La Bien Aimée on 9-11-1774 and as Master on 12-3-1783. He left the lodge in 1788.

³⁸⁹ CMC, [former] inv.no. 41-70, Minutes 26-12-1783: 'uitdenken der versierselen der loge', 'gouden medaille aan een keten van hetzelfde metaal'. The medal was inscribed 'Ter gedachtenis van de herstelling aller sieraden der loge La Bien Aimée onder het meesterschap van J. Douwes' and on the reverse 'de Achtbare Broederen toegewijd 1783'. CMC membership card register lists a Pieter Brouwer as member of lodge La Paix in Astrwerdam in 1757. This may be the same as Pieter Brouwer (de Jonge, died 1810 or 1811), listed as a member of La Bien Aimée since 8-12-1773, Grand warden 1798-1801 and Grand Secretary 1801-1810. His son, Pieter Jan Brouwer, was a painter and a member since 10-1-1798 (also a member of lodge La Charité in Amsterdam), until his departure or death in 1808. Valkenburg was a *hoedenstofferder* (hatmaker) in Amsterdam, see for a genealogy: valkenburgh.nl. He became a member of La Bien Aimée on 9-2-1774 and resigned in 1788. De Famers became a member of the lodge on 8-4-1778 and functioned as Secretary in 1788-1789.

³⁹⁰ CMC, [former] inv.no. 41-70, Minutes 26-12-1783: 'Kostbare Luxe Maçonne in groot Quarto gebonden in rood fluweel met goud en zilver emblematisch geborduurd waarop gebonden word de volgende inscriptie, in fraaije Letteren in een driehoek daarvoor geschreven 'In Memoriam Emendationis Societas dicta La Bien Aimée sub auspicio venerabilis J. Douwes Corneli fibus Hoc Carmina Lyrica Maçonica ad Utum Venerabilis in Animi Grati tesseram pro fibe executione commendate dantur, dicantur & dedicantur P. Brouwer J.H. Valkenburg J.C. Hartsinck & J.R. de Famars'.

³⁹¹ CMC, [former] inv.no. 41-70: 'Plan van berekening voor de verplaatsing van de Loge La Bien Aimée in een daartoe aangeboden huurhuis, waarin men zoude kunnen hebben

Een Kamer voor de Blaauwe Loge lang	66 v[oet]	breed	30 voet	hoog	20 voet
Een dito de Meesters Loge	62		29		15
Een dito Een Eetzaale & nevens voor een Collegie Kamer	62		29		15

Waar in men dan buiten de Loge avonden zoude kunnen hebben een winter avond Collegie voor de Leden van gen[oemde] Loge Meesters zijnde tot welkers aanlag volstrekt benodigt zal zijn

Voor timmeren & Schilderen van de blaauwe Loge	f2500:-
per beteren van de Meesters Loge	250:-
een Throon in de Schots Loge &c	300:-
een Throon in de Eetzaal	300:-
het maaken van de Chambre obscure & verdere	
Reparatien aan het tegenwoordige decoratien	500:-
100 Stoelen in de Eetzaal f5	500:-
4 Kroonen in de dito f50	200:-
1 Spiegel of Horlogie voor de Schoorsteenen ditto	150:-
Een Tafel Servies van geel Engels aardewerk	500:-
8 douzijn Zilver Lepels & Vorken a f14 't paar	1344:-
8 dito Pleat 2:-	192:-

NB 't Zilver kan tot menagement op Verkoping gekogt werden 't Pleat dient voor St. Jan

200 Servietten a 7/4 a	350
10 tafellakens ab a 2b	120
4 dito 20 80 - 625 a tafelgoed a 162	500:-
50 handdoeken a 6/4 b	75
2 koelvaaten, 12 schenkblaaden, 12 comfooren,	
12 kwispedooren, 2 douzijn caraffen, 8 douzijn kelken 4	
douzijn bierglaazen &c	100:-'.

³⁹² CMC, [former] inv.no. 41-70: 'Plan voor de verplaatsing [...] de Kok kon het zilver en tafelgoed leveren bij onze maaltijden. Men kon met weinig stoelen toe, omdat men in de Eetzaal op banken kon eeten gelijk nu, en 50 stoelen waren dan genoeg voor 't Collegie en Visiteurs. Men had maar drie groote vertrekken nodig want de Eetzaal kon tevens voor de Visiteurs kamer, voor de Collegiekamer en de Eetzaal dienen. Tot een Chambre obscur, spreek en receptievertrekken was overal plaats te vinden.'

³⁹³ Rodermond 1985, p. 119.

³⁹⁴ Kwaadgras 2003, p. 40.

³⁹⁵ CMC 23.1, Extract of the Minutes 22-2-1769 until 18-6-1796; CMC 23.1.3, 'Protocoll fur den Loge zur Preussischen Eintracht zu Rotterdam', 26-5-1764 until 29-2-1804. The lodge had earlier on 3-10-1785 taken over furniture of another lodge, La Perséverance in Maastricht, for the sum of f 600,-

³⁹⁶ CMC 23.1, Extract of the minutes 22-2-1769 until 18-6-1796: '1. dat er een behoorlijk orchest, bestaande uit differente instrumenten onder directie van den Br. Raap ten kosten van der Loge zal worden daargestelt, 't welke op de daartoe geapprobeerde plaats boven den Throon zal geplaatst worden [...]. 2. Dat ter Regterhand van den Throon een verheevene gestoelten voor den ged[eputeerd] g[roo]t M[eeste]r zal geplaatst worden, met een behoorlijke Tafel voor dezelve. 3. Dat de trappen des Throons, beneevens een gedeelte van den vloer voor den zelven met een tapijt bekleed; zullen worden, hebbende den Br. J. Faber de goedheid gehad eenige sijner girandoles tot meerder luyster aan de Loge ten gebruyke

voor deze avond te offereeren. [...] 8. Dat er tot meerder agtbaarheid bij den Meesterreceptien, eenige benodigdheden zullen worden aangeschaft, waarvan de executie aan Br. L.S. Davids gedemandeerd word. [...].'

³⁹⁷ CMC I.23.7, Inventory 30-11-1798: 'Waarde Broeders, Leeden deeser Loge, Uw Commissie, op Voorstel van den Br[oeder] 1ste Intendant benoemd den 26 dag, der 10 maand van het Jaar des Lichts 1798 ter naziening van alle de Meubilairen Goederen en het formeeren van eene Inventaris. Heeft zig met dat werk ontleedig gehouden & nauwkeurig nagezien alle de goederen op differente bergplaatsen leggende deeze loge in eigendom toekomende. En zal ulieden deeze avond alleen voordraagen het opgenomene, reserverende zij zig, om na de door Ulieden genoemene resolutie, op eenige door hun te doen voorstellen in de eerst koomende gewoone Comparitie Ulieden den executen Inventaris voor te leggen, van het geene de Loge als dan in Eigendom zal bezitten.

En daar eenige tot nu aanweesend zijne goederen overtollig & andere zeer defect zijn zoo zoude uwe Commissie voorstellen om die goederen te verkopen & het provenu daar van in de Cassa der Loge te storten & om dit des te beter te kunnen doen, verzoeke zij eene afzonderlijke stemming, over ieder voortdragene pointe.

En nu ter zaake zal zij verder voortgaan.

Hebbende gevonden

1. Den Throon, bestaande in

- a Den Kap
- b Drie Colommen met derzelve Pied de stallen
- c Dertien stuks voetebanken & plinten, ter onderschraging verhooging
- d Het houtwerk van de Chasinetten, bestaande uit drie stukken, met 4 Bollen met Lely werk
- e Seven transparante geschilderde chasinetten
- f De Flammende Ster met de letter van glas liggende in een kistje
- g Twee gordynen, met vier rabattten van blauw satijn, defect & oud, met galon & franjes van oud, dog echt goud
- hi Een gordyn met rabat blauw Satijn met galon & franjes valsch goud, nieuw gemaakt
- j Een blauw fluweel kleed, met klein kussen voor het altaar, met valsch goud galon & franjes & het blauwe trijp knie kussen
- k Een blauwe zijde Toga met echt goud voor den Z[eer] A[chtbare] M[eeeste]r
- l Den Winkelhaak & den Passer van koper
- m twee kleine deegens of zwaarden
- n Een Yvoor, met zilver ingelegd maillet met het Tablier van Satijn
- o Een armstoel, met roode zitting
- p Het taffeltje van den throon

2. De Twee Grootte Colomme, bestaande in

- a De Kapitelen, met granaatappelen gekooperd
- b De Colomme, meede gekooperd
- c De Piedestallen
- d Acht koopere kettings voor de Kapitelen
- e Eenige sleutel, schroeven, handvatten, om dezelve op te stellen in een zakje
- f Twee yvoore met zilver ingelegde mailletten voor de opzieners
- g twee leuning stoelen met roode zitting
- h twee roode plankjes voor de Kapitelen

3. De kleine Throon, bestaande in

- a de throon zelve, als d[ome?] voetebanken, de taffel & de 2 opzieners taffel, alles vierkant
- b een rood zyde damast kleed
- c Drie dito gordynen & een rabat met geele zyde franjes
- d twee roode meré kleedjes met geele passementen voor de opzieners
- e drie groene houten kandelaaren

Dit buiten gebruik zijnde & ook zeer defect & oud, geene reparatie waardig, zoude wij adviseren om opteruiem

4. Het geene waar over de Comissie ter naziening en verbetering der throon gegerapporteerd heeft, hoop te hebben aan den Schotse Loge voor te doen bestaat in

- a een rood fluweel kleed, & kussentje met goude franjes
- b een rood trijp knie kussen
- c twee Saaye kleeden
- twee driekante taffels voor de opzieners
- twee voetebanken
- d Drie mailletten

5. De Verlichting der Loge

- a Een engelse Patent lamp
- b Drie groote houten kandelaaren
- c Drie Tinne kandelaaren a 3 branches
- den eene verguld, voor de troon & de 2 andere blauw voor de opzieners
- d twa[a]lff Tinne kandelaaren
- e twee blikke Blaakers voor een lees lessenaar
- f De Blaakertjes & latwerk voor achter de Chasinetten

6. Voor de receptien in de 1[ste] & 2[de] graad

- a Een hout rad, met toebehoren
- b Twee beelden, de Voorzichtigheid & de Stilzwijgendheid
- c Een blikke Bus met Erwtten
- d Een blind doek
- e Twee planke met Spuykers, den eene valsch
- f Eenig klater goud
- g Een blik, trekpotje & tregtertjes
- h Een tafreel
- i Een Blikke roeper
- k Een vol[le] waagen met losse stokken

-
- l Een schommel
 - 7. Voor de receptien in de 3e graad
 - a Seven swarte plystere Potten of Urnes
 - b De dood kist & onderstukken van Latten
 - c Een swart kleed voor dezelve
 - d Een swart Tafel Kleed met doodshoofde
23 swarte Saaye godynen met Wit
Lint voor de throon
 - e een klein Bankje voor het doodshoofd
 - f een tafreel voor dien graad
 - g Het houte doodshoofd met beendere voor de kist
 - h Twintig Swarte Soubissen & een dito Mantel
 - 8. de Chambre obscure, bestaande in
 - a Een Swarte Taffel & Tabinret
 - b twee dubbele en Vier enkele raamen met Swart bespannen
 - c een Swarte Plank voor de Lantaarn
 - d de Lantaarn zelve
 - e een hout driehoek met 2 oogen
 - f een natuurlijk doodshoofd opgelegd met Swart haar
 - g een Poignart
 - h een oog van blik met glaaze Bol
 - i twee eiseren Kettings
 - j een Swart Kleed
 - 9. Gebruik in de Loge
 - a twee driekante Tinne Inktkookers & 1 dito met een steeltje voor de preparaten
 - b Vijftien ellen blauw saay voor het orchest
 - c De Standart bestaande in de Stok, lat met Kopere Bos; het vaandel op dubbeld satijn, de Kopere 3hoek met het oog & 3 orange
Kwaste met zilver
 - d de Constitutie met de ratificatie aan vier letterhoute stokken
 - e Twee blauwe Saaye Kleeden met geele franjes voor de tafels van de Secretaris & de Thesaurier
 - f Twee blauwe gordynen met de Rabatten naast de Chasinetten
 - g eenige Blauwe & Wit Koord
 - h het oude standaard
 - j Een engelse Bijbel
 - k een arm Bus
 - l Een kistje waar in 16 differente juwelen aan der zelve linte
 - m Een oude mahoniehoute Ceremoniemeesters staf
 - n 'T groote Swaard met de Schede
 - o 5 differente deegens en Sabels
 - p Eene ivoore met Silvere bande Ceremoniemeesters Staf
 - q Eene dito Palm houte, met Blikke bande
 - r De quartette van de Zauberflote
 - s Eenige elle gouden franjes
 - 10. Gebruik aan de Tafel Loge
 - a 61 Wijn Glaasen & Een Bokaal
 - b Twee Kleine Collomme
 - 11. Kisten & Kleeden om de goederen te bergen
 - a Een grote Zijl om de Throon te dekken
 - b Een mandje
 - c Een lange vierkante houte Kist voor de Chasinetten
 - d een kist met laade beide met sloten
 - e eene Groote Kist met Slot
 - f de Sleutels voor de zelve
 - 12. Eenige andere goederen meer tot different gebruik
 - a Een Blauw papier met Sterren op doek geplakt
 - b een groote houte Lier
 - c Eenige differente Planke & latten
 - d een Stok met pauwe Veeren omwonden van wit papier
 - e Een Passer, Winkelhaak, Waterpas & Teekenbord, van hout
 - 13. Eenige Goederen buiten gebruik welke wij zoude adviseren om alle opteruimen
 - a Een Tabouret met rood overtrekken
 - b een zeer oud M[eeste]r Tablier Wit met blauwe zijde vooren
 - c Twee oude armbussen defect
 - d Een oud ballotage doosje zonder sleutel om hetgeen te doen
 - e Nog 4 differente haamers buiten de geene welke men aan de Schotse Loge meend over te doen
 - f Vijff differente Schede van deegens & Sabels defect
 - g Eenig Klein hout Werk gebrooken
 - h Eenige stukjes van Koopere kettings
 - j Een ronde Blikke Bus, met bulten
 - k Drie groote oude & antique arm stoelen zeer defect
 - l Vier stukx voor een voetebank van de Passe Maitre
 - m Drie Driekante Taffels, behoorende aan niets & nimmer gebruikt

n Een eiser voor Vier Lampions & een schootel eronder

Zie daar Waarde Broeders alle de Goederen gespecificeerd, behoorende aan deze Loge waarvan wij Ulieden op de aanstaande gewoone Comparitie den Inventaris behoorlijk zullen overleveren & zo het Ulieden moge behaagen, het door hun Voorgeslaagen te Verkoopen zal zij hiervoor zorg dragen & Ulieden de Verantwoording der Penningren doen

En hier meede onze Voorlopige Taak volbragt te hebben Wenschen Wij Ulieden Heil, Seegen en Voorspoed, door X.X.X.

Den 30 dag der 11 maand des Jaars 5798 onser geheimen

[Handtekening] I.J. Voûte [Handtekening] A.J. Van Son'.

³⁹⁸ CMC I.23.8, Overview of expenses for the new throne, 30-1-1799:

1. Een rekening van N. Rievier bedragende voor de twee Colommen & Piedestallen	f 225. 6.8
nog een rekening van deselven bed[ragende]	92.10.-
dog op dese laatste Rekening beginnend met Januari 1798 is gebragt zijne verdienste van 't vorige Saisoen	
[...] 2. Een rekening van den Beeldhouwer J. Keerbergen bedragende voor geleverd hout en snijwerk tesamen	243. 4.-
[...] [met daarbij de opmerking dat slechts een bedrag van f37.15.- was overeengekomen]	
3. Een rekening van Jan Broekman Schilder voor de Colommen	70.15.-
voor den Troon etc.	192.10.8
[...] 4. Een rekening van A. v.d. Veer Koperslager voor de Lamp en verder koperwerk bedragende	56. 7.-
[...] 5. Een rekening van W. Waalbrong voor geleverd Fluweel, Saay, Etc. ten koste van	79.17.-
6. Een rekening van de Wed[uwe] V. Otter voor geleverd Galon, franje, etc. bed[ragende]	70.17.-
7. Een rekening van Joh. Kats voor geleverde Zijde, Taf, etc. bed[ragende]	56.15.-
waarvan [...] 2 7/8 El wit glasse tafs [...] hebbende gediend voor den standaard [...]	
8. Een rekening van Jan Kobell ³⁹⁸ bedragende	42.--.-
waarvan f 33.10.- (voor 't schilderen der standaard met het model) [...]	
9. Een rekening van R. Pietersen Draaier voor 3 Mailletten met zilver ingelegd [...]	36.2.-
[met de mededeling dat de opzieners Dreur en Dijkshoorn twee maillets aan de loge hebben geschonken]	
10. Een rekening van Hogewal Meyer voor geleverd franjes, koord, kwasten bedragende	14.16.-
[...] 11. Een rekening van C.R. Haek wegens zijde voor de Tablié voor den Z[eer] A[chtbare] M[eester] in der Tijd [onleesbaar] te samen	4.--.-
12. Een rekening van G. Palis voor geleverd lint koort kwasten etc. te samen	7. 9.-
waarvan [...] orange kwasten & koord voor 't vaandel	
13. Een rekening van Denemie voor de nieuwe Star	15.15.-
bedragende alle dese rekeningen tesamen	f1207. 5.-
waarin door den Zeer Achtbaeren Meester alleen gedragen wordt [...] in 't geheel	f. 52.--.-
alsmede door onse beyde broeders opzieneren [...] samen	f 15.4.-
en [...] door de Schotse Loge aan dese Loge behoort te worden betaald voor de drie tafelkleeden, 't kniekussentje, 't kussen op 't altaar, drie hamers en de twee opzieners tafels en voetebanken eene somma van ten minste	f. 70.-'.

³⁹⁹ CMC, [former] inv.no. I.23.2, report 'Commissie ter naziening en verbetering van den Throon', 1798: 'ter naziening en verbetering van den troon, Het maken van Twee Colommen voor de Broeders 1e & 2e Opzieners, het Aanschaffen van een Lamp ter Verlichting van de Vlamdende ster boven den Throon'. According to CMC membership card register, Voûte joined De Eendragt on 4-1-1797. He was Secretary in 1800-1802, and Worshipful Master in 1807-1808 and 1810-1811. In 1819 he quit the lodge, only to rejoin in 1821. Voûte became Honorary Master in 1847. He was also a member of lodges La Bien Aimée in Amsterdam (1824) and Concordia Vincit Animos (1839). Voûte held the office of Grand Inquisitor 1823-1824, Grand Architect in 1824-1835 and Grand Steward in 1838-1846.

⁴⁰⁰ CMC, [former] inv.no. I.23.2, report 'Commissie ter naziening en verbetering van den Throon', 1798: om voortaan op de Throon & Colommen wasche in plaats van Smeerligt te branden'.

⁴⁰¹ CMC, [former] inv.no. I.23.2, report 'Commissie ter naziening en verbetering van den Throon', 1798: 'Dan eens Vergeleeken zij de Plaatsen in de Heilige Schrift met de vijf Bouwordens. geene derzelve kwam er geheel mede overEen, maar in Allen Vonden Zij iets, Dat er Meede in overeen Stemde. - Eindelijk Vonden Zij een Schrijver die hun vrijstellig bewees, dat die beyde Colommen als de Oorsprong Van alle Bouwordens moeten worden Aangemerkt en dat men in Laatere Tijden daer van had gevolgd 't geene men goede vond, en dat de Eens aangenoomen Regel voor Eene vaste bouworden, bij onderscheidene volken gehouden was. Uwe Comissie Nam dan dit bewijs voor Een Basis en Raadpleegde daarna voor Zoverre de Capitelen betroffen, alle de Bouwordens om te zien welk capiteel 't meeste kon worden gevolgd. De Corinthische Orden heeft men in veele Loges als de Meest overEenkomende Aangenomen, dog uwe Commissie heeft zulks als Zeer ongerijmd verworpen-omdat die orden volgende - 't niet mogelijk was het netwerk met de granaatappelen te plaats overEenkomstig de beschrijving ons daarvan in den Heylige Schrift opgegeven entwel om dat 't lofwerk en voluten of krollen uit de Lelybladen voortkomende er niet konden worden uitgelaten. Nog eene reden waarom de Corinthische Bouworden verworpen wierd, was dat 't Eene volstrekt onmogelijkheid is, dat de Capitelen der beyde Colommen zodanig versierd zijn geweest also 't geval dat Lieraad [= Sieraad?] heeft voortgebracht toen Callimachus, bij gelegenheid dat hij een wild en groot blad gewas voor een pot of halve vaas ziende den inval kreeg om 't Capital der Corinthische Colom op die wijze te versieren. Broeder Voûte deed egter een proef was 't mogelijk dese Orden te volgen blijkens bijgaande tekening sub La A [...] Waar 't keetenwerk geplaatst is geweest is niet gevonden, alléén dat de Capitelen ermeede versierd waaren en uwe Comissie heeft dus daermeede naar haere gevoelens gehandeld [...].'

⁴⁰² CMC, [former] inv.no. I.23.2, report 'Commissie ter naziening en verbetering van den Throon', 1798: 'Omgerekend resulteerde dit in maten van 6 voet hoog, 16 duim dik, 4 voet in omtrek, de kapitelen 20 duim hoog, de piedestallen 7 voet 8 duim hoog'.

⁴⁰³ CMC, [former] inv.no. I.23.2, report 'Commissie ter naziening en verbetering van den Throon', 1798: 'de last die zij hadden dezelve tot tafels voor onze achtbare Broeders Opzieners te doen dienen moeten volgen en een geheele andere schikking moeten maaken [...] also de couleuren aan dezelve [pilaren] overeenkomstig de beschrijving gegeven, enkel bestaan in koper en marmer'.

⁴⁰⁴ CMC, [former] inv.no. I.23.2, report 'Commissie ter naziening en verbetering van den Throon', 1798: '[...] hoe schitterend de Pijlaren dewelke 't Verheemelte onderschragen ook waaren, dezelve egter niet instemde met de couleur welke wij in de Blauwe maconnerie in acht moeten nemen. [...] De couleuren bepaald voor de onderscheyde deelen van de Throon- En de Agtergrond waer in de Chasinetten zig bevinden [Deeze] Op Eene behoorlijke hoogte te doen Rijsen en zodanige couleuren geordonneerd, dat deselven die aan den troon meer voorwaarts vertoonen konden'.

⁴⁰⁵ Mentioned as such in RKD artists' database, rkd.nl, in which Broekman is not listed. According to CMC membership card register, Keerbergen joined the lodge on 3-11-1784, but resigned in 1786.

⁴⁰⁶ According to CMC membership card register, Faber joined the lodge on 1-11-1797. A Frans Demmenie was a member of lodge De Drie Kolommen in Rotterdam in 1836, possibly a relative of the glassmaker.

⁴⁰⁷ See (not referenced further here): Wim de Groot, *The Seventh Window: The King's Window Donated by Philip II and Mary Tudor to Sint Janskerk in Gouda (1557)*, Hilversum 2005, p. 256. See also *Magazin der neuesten Erfindungen, Entdeckungen und Verbesserungen der Engländer, Franzosen, Italiener, Amerikaner und deutschen in der gesammten Gewerbekunde*, 1816, Volume 1, p. 43; *Vaderlandsche letter-oefeningen of Tijdschrift van Kunsten en Wetenschappen [...]*, Amsterdam 1821, p. 734.

⁴⁰⁸ CMC, [former] inv.no. I.23.2, report 'Commissie ter naziening en verbetering van den Throon', 1798: 'gebruik te moeten maaken om de Vlamme Ster boven den troon op ene geheel nieuwe wijze te doen vervaardigen, dog heeft tegelijk gezorgd tegens 't beschadigen derzelve, also die er telkens uit genomen, en in een Daer toe gemaakt kistje voor ongemak bewaard kan -worden-. En voor den Aankoop van Een Eigen Lamp ter Verlichting der Zalen heeft Zij ook aan Uw Lieder Last voldaan.'

⁴⁰⁹ CMC I.23.2, report 'Commissie ter naziening en verbetering van den Throon', 1798: 'De verandering welek zij aan 't Verhemelte van den Throon heeft gemeend te moeten maaken onder anderen voor 't afnemen van de hangende bogten van hout denzelve een Gordijn verbeelde heeft hun in den noodzakelijckheid gebragt, om een meer voegzaam ornament in plaats te stellen namenlijk een gordijn van dezelfde stof couleur en sieraad, als de gordijnen, die aan weerszijde van den Throon altoos zijn gebruikt geweest. de Comissie is van oordeel hier voor meer Luyster aan den Throon te geeven, en de goede gevoelens welke bij de andere Loges ten onzers opzichte plaats hebben te versterken.'

⁴¹⁰ CMC, [former] inv.no. I.23.2, report 'Commissie ter naziening en verbetering van den Throon', 1798: 'Hier meede zouden Uwe Commissie van den Troon kunnen afstappen was 't niet dat 't kleed, 't welk over de zogenaamd Altaar van den Zeer Achtbaren Meester legt, van eene Rode Couluer was. Zij hebben zeer lange geaarseld, of zij die kasten durfden maaken om 't zelven te veranderen, dog van ter zijde onderrigt zijnde dat de Broeders leden van der Schotse Loge welgenegen zoude zijn, die kleeden van Rood fluweel over te neemen en in aanmerking neemende dat der beyde kleeden geschikt geweest voor de tafels der broeders opzieners, nu van geen gebruik meer waren, 't zeer voordeelig was die kleeden aan de zelve over te geeven, en voor onse Loge een nieuw kleed van Blauuw fluweel te doen maaken, Besloten zij eindelijk en na ernstig overleg tot 't maken van zodanig blauuw kleed. te meerder daar [...] [zij] ongaarne zouden zien [dat] zij onagtzaam waaren geweest op eene hoofdzaak namentlijk de Couleur der graaden waar in wij werken. [...] 't Mailliet of Hamer van den zeer Achtbare Meester als meede desselfs Tablié zijn al langere tijd aanstootelijck geweest. derhalve heeft de Commissie gemeend, ook die teekens van oppergesach te moeten veranderen, en heeft ook werkelijck nieuwe doen vervaardigen.'

⁴¹¹ CMC, [former] inv.no. I.23.8, Overview of expenses for the new throne, 30-1-1799; [former] inv.no. 23.I.3, 'Protocoll für den Loge zur Preussischen Eintracht zu Rotterdam', 26-5-1764 unil 29-2-1804, minutes 2-1-1799: note that the new Worshipful Master at his installation was 'hung with the Master jewel and Apron of our Lodge' ('omhangen met het M[eeste]r Juweel + Tabbellie van onse Loge').

⁴¹² CMC, [former] inv.no. I.23.8, Overview of expenses for the new throne, 30-1-1799. According to CMC membership card register, Dijkshoorn or Dijkshoorn joined the lodge on 2-3-1791, and quit in 1801. Dreux was a member since 6-1-1790, and acted as Djunct Grand Treasurer in 1820-1827, after which his name no longer appears on the membership list.

⁴¹³ CMC, [former] inv.no. I.23.2, report 'Commissie ter naziening en verbetering van den Throon', 1798: 'De standaard onser Loge niet zijnde van de Coleur zoals 't behoord, dewijl 't beeld teeken wit moet zijn, is Uwe Comissie van mening geweest almede dat volgteeken te moeten vernieuwen, hebbende 't doen vervaardigen van witte zijde, waarvan zij al mede 't genoegen heeft Uw lieden sub L.D hierbij de Teekening over te leggen'.

⁴¹⁴ CMC, [former] inv.no. I.23.8, Overview of expenses for the new throne, 30-1-1799. See RKD artists database for info on the Kobell rtistic family.

⁴¹⁵ CMC, [former] inv.no. I.23.11, report 'Comissie tot het formeeren van een nieuw zegel', 26-4-1799: 'ten eerste, [dat zij] van gedachten is om: daar een Groot Zeegel niet bij alle omstandigheden te gebruiken is: een Klein Zeegel te maaken en hier toe te gebruiken ons thans werkelijck gebeesigd wordende zegel mits daariut de woorden La Concorde geslaagen worden en de woorden De Eendracht er op gegraveerd 't geene zeer ligt & met geringen kosten te doen is. ten Tweede, Een groot Zeegel te vervaardigen & te laten snijden in geel koper zijnde dit zeeker het minst kostbaarste, met oogmerk de afdrukken hier van Ulieden te proponeeren in wasch te laaten doen. Een concept maaken was hun moeilijker als zij bij aanvang dachten, daar het niet slegts willekeurig moest zijn, maar in eene massonique schikking zonder een volmaakt Tafreel nog ook eene Teekenkundige Schilderij te vormen en teffens eene zinspeeling op den Eendragt'.

⁴¹⁶ Here quoted from Mensema 1987, p. 62, who refers to *Gedenkschrift van de loge Fides Mutua, in het Oosten van Zwolle, ter gelegenheid van haar 150-jarig bestaan op 27 januari 1953* (naar gegevens van A. Maass en D. Bos), Zwolle 1953, p. 10: 'Inventaris van de loge L'Inbrandable te Zwolle opgetekend bij overname van de goederen door de loge Fides Mutua te Zwolle in 1803

De Troon, kap en verzilverde Bol,

4 voetstukken tot den Troon,

de gordijnen en vallen met kwassten,

't outaar,

2 colommen met desselfs pedestallen en trappen,

2 vaassen om op deselve te zetten

de Meester-stoel,

de Secretaires-stoel,

de Thesaurier-stoel,

de stoel voor de Ged[eputeerd] M[eeste]r

2 stoelen met voetstukken voor de Opzieners,

14 stoelkleden,

3 tafels voor de Meester, secretaire en Thesaurier,

2 dito voor de Opzieners,

1 lessenaar,

1 bijbel,

5 hamers,

2 groote kandelaren met 7 ligten,

3 dito,

12 kleine kandelaren,

10 hangblakers met 3 pijpen,

1 boete-busse,

1 zantlooper,

1 passer,

8 schilderijen voor de Meester Loge,

2 groote dito met Geraamten beschildert,

1 trap dienende bij Reseptiën,

11 zilveren Byous

18 wijnglazen'.

⁴¹⁷ See for the relationship between freemasonry and Egyptomania amongst others (not referenced further here): Erik Hornung, *Das esoterischen Ägypten, Das geheime Wissen der Ägypter und sein Einfluß auf das Abendland*, München 1999; Eugène Warmenbol, *Le lotus et l'Oignon. Egyptologie et Egyptomanie en Belgique aux XIXème siècle*, Bruxelles 2012; James Stevens Curl, *Egyptomania. The Egyptian Revival, a Recurring Theme in the History of Taste*, Manchester 1994.

⁴¹⁸ The designs are discussed in Gout 1991. A lyrical explanation was provided in the early 19th century by lodge member P. H[eimbach] J. Pz. (see Heimbach s.a.). Kuijper refers in his notes to plants and fruits in well known 18th century herbaria.

⁴¹⁹ Here quoted from Gout 1991, p. 26; '[...] Een geheelen nieuwe Loge volgens de ordonnantie en tekeningen van den Br[oeder] Bou[w]meester J. Kuiper, voorstellende een tempel van de Salomonische order door 28 Colommen van Lapislazurus ondersteund[,] versierd met goude Capitel en basementen & verdere zinnebeeldige tussenvlakken als Wijsheid Schoonheid Sterkte [= Kracht,] de Streken[:] 't Zuyden Westen en Noorden Het Oosten d[e] Son of troon[,] een Engel of cherubin aan weerszijden[,] de overige 4 vakken met palmbomen en d[e] poort of ingang, met de Levantie van doek, verven & 't monument in 't Voorportaal [met] piedestallen [en] vasen [...]'.

⁴²⁰ Here quoted from Gout 1991, p. 12: 'De papaverbollen zinspelen op de slaap waarin de duisternis zich bevindt, de troffel van La Charité doet pogingen oneffenheden te herstellen, en de broederlijken toegenegenheid tragt door middel van haar ligt zijne lamp den [der?] ziele te ontsteken, daartoe gebruikt zij den hamer van gezag, den beitel van kragt, om den duisterling als vuur van steen voorgesteld tot Edeler gedaante te vormen. De grenaatappel is het huishouden der broederen. De krans der bloemen geeft te kennen, het aangenamen der broederschap en levert de gelegenheid om den duisterling aan te moedigen, gelijk de nijvere bij uit dezelve honing op te spooren. De Hamer op de Ruwen Klomp [= ruwe steen] slaande tussen de Slaapbollen, doornen en distelen, maken de ziel der duisterling wakker, hij werkt mede en de broederschap verheugt zig met een waardig lid vermeerderd te zien.'

⁴²¹ Here quoted from Gout 1991, p. 12: 'Duisternis, doornen en distelen in staat van domheid en aanstaand ligt' and 'Opklaring, Ligt, Bloemen en vrugten in de verlichting'.

⁴²² Here quoted from Gout 1991, p. 12: 'den broederlijken hand boven Wijsheid en Vreede zijn vruchtbaar en cierlijk'.

⁴²³ Here quoted from Gout 1991, p. 16: 'Verzoeke op te letten, dat de massa van de beer in evenredigheid van de Paradijs Vogel in grootte en hoogte zij [...]'.

⁴²⁴ Gout 1991, p. 6.

⁴²⁵ Here quoted from Gout 1991, p. 20: '1 Sphinx verborgentheid der wijsheid.

2 passer, Winkelhaak en Schietloodt, het oog der Ziel, en 2 Vlammen, verlichting derzelve. –verder 3 de Maatstaf.

4 Rollen en geschriften van beoefende Wijsheid.

5 Candelaber met een Vlam verspreidende altoos Ligt, is de fakkel der Reden de Slang, voorzichtigheid.

6 Bijenkorf, werkzaamheid.

7 Asende bijen op differente bloemen.

8 Antique Schaal, waar in de beteugeling der hartstogten onder het Symbolium der breidel 9. tegen de Kragt der Reden in Evenwigt gebracht zijn.

10 Een Zeef, zinnebeeld van Zuivering.

11 Het Schild der deugd, wendende door het Vlamme Zwaard, de Schichten der ondeugd verbroken.

12 & 13 zijn zinspelende op de Overwinning der deugd en Wijsheid. Zijnde de Eiken Tak dien voor de Wereldsche Stand en de Palm voor de Hemelsche.

14 Het Kaf [door de zeef van het koren gescheiden].'

⁴²⁶ Here quoted from Gout 1991, p. 24: 'Op het altaar een Zonnwijzer met afperkingen der tijd, en vleermuizen Wieken'.

⁴²⁷ Here quoted from Gout 1991, p. 20: 'Zie daar nog een Antique Zonnwijzer, op het altaar te plakken'.

⁴²⁸ The question already appeared in the Dutch translation of Prichard: Prichard 1735, here quoted from the facsimile in Thoth 5 (1954) 2, p. 88.

⁴²⁹ Gout 1991, p. 26.

⁴³⁰ Here quoted from Gout 1991, p. 24: 'Op het altaar: De vier standen des menschligen leven (...) 1 Ontluikende bloemen, 2 Meer volwassen, 3 Vruchten, 4 Dorre takken en Kerkhofsbloemen'.

⁴³¹ *Rituaal 1812*.

⁴³² Here quoted from reprint in *Thoth* 13 (1962) 3, p. 70: 'Onder den naam van Chambre Obscure wordt [door] V[rij] M[et]selaren een klein vertrek verstaan, hetwelk van alle zijden met zwart behangen of geverfd is. In hetzelfde bevinden zig een Tabouret en een Tafeltje. Op dit laatste staat een brandende Lamp, en voorts ligt daarop een Doodshoofd en eenige Beenderen, een Inktkoker en pennen, een vat met Zout en dergelijke zinnebeelden. Op de behangsels of wanden staan verschillende spreuken, welke de Candidaat tot opmerkzaamheid en ernst moeten opwekken, bijv. de beeldtenis van een Haan en daaronder het woord *Waakzaamheid*; boven een Zandloper het woord *Volharding*; (...)'

⁴³³ Here quoted from reprint in *Thoth* 13 (1962) 3, pp. 72-73: 'De Loge zelve moet een lang vierkant vertrek zijn, waarvan de deur in het W[esten] is. Aan het einde of de O[oost] zijde staat een Troon, waarop een Armstoel en waarvoor een driekant, met kleden omhangen Altaar op hetwelk een bijbel ligt, opengeslagen bij het 1^e Kapit[el] van het Evangelium van Joannes. Op deze Bijbel liggen een Passer en een Winkelhaak en een groot Zwaard. Ter beider zijden van den Troon staan twee beklede tafeltjes voor de secretaris en de Thesaurier. Aan de N[oord] en Z[uid] zijden der Loge zijn stoelen of banken langs de muren geplaatst voor de Br[oeders]. In het W[esten] staan twee armstoelen en voor elk derzelve een driekant Altaar evenals bij den Troon, doch op dezelve niet dan drie Lichten; naast elk dezer twee laatstgenoemde Altaren staat een Colom of pijlaar van gebronsde couleure; op diegenen, welke in het N[oord] W[esten] staat, is voor de L[eerling] graad een I gehegd. Het vertek is voorts zo sterk verlicht als mogelijk is, en gedecoreerd overeenkomstig de smaak of de gelegenheid, die de Loge deswege heeft. Op den grond ligt een langwerpige vierkant Tableau met onderscheide maconnicque Zinnebeelden; op elk der punten, die naar het N[oord] O[osten], het Z[uid] O[osten] en het Z[uid] W[esten] liggen, staat een Groot licht. In het N[oord] O[osten] is een geillumineerde Zon en in het N[oord] W[esten]* een geillumineerde Maan, omringt door negen sterren tegen de zolder geplaatst. Voorts is nog aan te merken dat onder den naam van *Chambre des pas perdue* het vertrek verstaan wordt waarin men den Candidaat ontvangt, alvorens hij naar de Chambre Obscure geleid wordt, alsmede het voorvertrek of Portaal hetgeen tot de deur der Loge geleidt. [...] * (In het handschrift verbeterd tot N[oord] O[osten]; bedoeld zal zijn Z[uid] O[osten] - Red.)'

⁴³⁴ Here quoted from reprint in *Thoth* 12 (1961) II, p. 51: 'De Loge is volkomen ingerigt als bij den leerlingsgraad. Boven den Troon is egter eene geillumineerde vijfpuntige Ster, in derzelve middenpunt een capaitale latijnsche G hebbende, geplaatst, aan den Colom in het Z[uiden] is een B gehegd.'

⁴³⁵ Here quoted from reprint in *Thoth* 13 (1962) 3, p. 72: 'De Loge is geheel met zwart behangen; ook de Troon, het Altaar, de Tafeltjes der Opzieneren en van den Secretaris en den Thesaurier zijn met zwart bekleed. In het midden der Loge ligt het Medgezellen Tableau, waarop eenige kussens, over welke een doek of laken is uitgespreid alsof daaronder iemand lag. Op deze doek ligt een groene Tak. Aan de hoeken van het Tableau staan drie Kandelaren, elk met drie Lichten voorzien, die egter onopgestoken zijn. Een Licht bij den Troon en op elk der Tafeltjes van de Opzieneren een klein Lantaarntje, waarvan het licht wegeschoven kan worden, maakt de geheele verlichting der Loge uit. In het O[oosten], het N[oorden] en het Z[uiden] is een tafeltje of ander voetstuk geplaatst, waarop een doodshoofd ligt.'

⁴³⁶ CMC, inv.no. 122C59, see Snoek 1995 B.

⁴³⁷ Published in *Thoth* 22 (1971) 1-2 (Apprentice degree), 22 (1971) III (Fellow-Craft degree) and 23 (1972) I (Master's degree).

⁴³⁸ In some higher degrees Hiram's heart is entombed separately in an urn. Kind advice by dr. Jan Snoek, Heidelberg University.

⁴³⁹ Kwaadgras 2003, p. 47.

⁴⁴⁰ Pennarts 1967, p. 47.

⁴⁴¹ 'Feestviering' 1863, p. 188.

⁴⁴² See (not referenced further here): Reinier Baarsen, *De Ielijke tijd. Pronkstukken van Nederlandse interieurkunst, 1835-1895*, Amsterdam 1995.

⁴⁴³ Pennarts 1967, pp. 63, 71 and further. CMC membership card register lists D. Verheul as member of lodge De Drie Kolommen in 1868, and his son, J. Verheul Dzn, a more well known architect, as member of lodge Acacia in Rotterdam from 1886 onwards.

⁴⁴⁴ *Verslag* 1883, pp. 51-54: 'Vanuit de straat komt men in de entree, die rechts toegang geeft aan twee wachtkamertjes voor kandidaten, links een spreekkamer; de entree is versierd met een engelschen parketvloer waar in het midden passer en winkelhaak en om het geheel de getande rand is aangebracht. Door een glazen tochtdeur komt men in de vestibule waar de hoofdtrap is gelegen naar de groote receptie-zaal die zich op de eerste verdieping bevindt, verder geeft zij toegang tot de vergaderzaal en de woning van de Br. Servant, die laatstgenoemde woning heeft zoo nodig een afzonderlijke toegang aan de straat en bevinden zich daar de kelders, voor bergplaatsen tevens ingericht. De conversatiezaal heeft een lengte van 12 Meter en eene breedte van 6 Meter bij een hoogte van 4 ½ Meter en ontvangt haar licht aan de gedempte Binnenrotte - verder bevinden zich in de vestibule de privaten en urinoirs. - Langs de Hoofdtrap komt men op de eerste verdieping in eene ruime vestibule die toegang geeft aan de receptiezaal, wachtkamer en een trap naar de 2de verdieping; de vestibule zelf biedt al dadelijk zeer veel schoons; in den wand bevindt zich een gedenksteen [voor de eerste steenlegging] omgeven door een lijst van prachtige Maconniek emblemen [...]. Op de ruit welke tot verlichting van de vestibule dient trekt de aandacht het daarop door den Br. K. Hasper geteekende Alziend Oog. De vestibule leidt vervolgens tot de groote receptiezaal, die eene lengte heeft van 13 Meter en eene breedte van 16 Meter bij eene hoogte van 7 Meter en vervaardigd is in het karakter van de fransche Renaissance. Zij wordt verlicht door bovenlicht en biedt ruimte aan 160 à 180 personen. De vestibule geeft verder toegang tot de kamer ten gebruike bij openbare en commissoriale vergaderingen; zij heeft eene grootte van 5 x 5 Meter. Verder urinoir en buffetkamer. De trap leidende naar de tweede verdieping voert naar de kamer waar het archief der Loge zich bevindt; verder de kamer van overdeking, terwijl tevens de toegang daar is aangebracht om zoo noodig boven de tepelkap te koomen en de daar aanwezige ruimte tot begrplaatsen te doen dienen en leidt verder naar de zolder. [...] Maar ook de decoratie en het ameublement verdient onze aandacht, vooral wat betreft het decoratief van den Tempel. Tegenover de ingang bevindt zich de troon met blauw gedecoreerd; achter in den troon prijkt de letter G. met een stralenkrans omgeven, waaraan de zilveren troffel gebruikt bij de eerste steenlegging. De zetel is een keurige geheel in Maçonnieke symbolen gebeeldhouwde stoel, aan weerszijden van den troon liggen twee sphinxen in franschen renaissancestijl vervaardigd. Naast den troon staat het nieuwe vaandel, een geschenk van den eersten steenlegger. Langs de zijden der zaal staan de banken en stoelen, vervaardigd geheel in den stijl van het Tempelgebouw dat alles gevoegd bij het verdere bij Loge-arbeid in gebruik, als kolommen, altar, eene kroon met eene verlichting door een 87tal gaskaarsen enz. Dan is deze zaal vorstelijk te noemen. Lof ook aan den Br. A. Snoeij Kiewt aan wien de decoratie was opgedragen, den Br. W.L. Thieme Jr, die met zooveel zorg eigenhandig de sphinxen boetseerde, den Br. K. Hasselt aan wien het voorlopige schilderwerk was toevertrouwd en aan de firma W.L. Thieme aan wie de levering van het ameublement was opgedragen.'

⁴⁴⁵ In the collection of the CMC is a moving personal account from a lodge member, who watched Rotterdam get bombed and the building go up in flames: Wijndelt Zuerts, *Memoires Meimaand 1940 Bombardement Oppert 72 Rotterdam*, s.l s.a.

⁴⁴⁶ De Veer [1962], p. 50; Jorissen 1987, p. 56.

⁴⁴⁷ De Veer [1962], p. 49: 'Lieflijk was dezen de aanblik des voorportals; daar vinden zij zich omgeven door bomen, prijkende met gulden ooft en bloesems tevens en door festoenen van schitterende bloemen. [...] De Tempelpoort van brons, de zetels van eer, zo in het Oosten als in het Westen, van edel hout vervaardigd, met rijke stoffen bedekt; die tussen de zuilenrijen smaakvol en sierlij. De werktafelen des Meesters en der Opzieners, de bodem met een tapijt in de kleur der werkplaats bekleed [...]. Zinnebeeldige voorstellingen troffen aan alle kanten het oog en ook Flora's gaven ontbraken niet aan het geheel.'

⁴⁴⁸ De Veer [1962], p. 51.

⁴⁴⁹ Jorissen 1987, pp. 62-64: 'Parrallel aan de voorhof en evenlang als deze, is een wat smallere kamer, voorzien van een barok stucplafond. Er stond destijds een lange vergadertafel in met eromheen ouderwetse stoelen, bekleed mer rood pluche. Deze ruimte wordt van oudsher de Meesterkamer genoemd. [...] De vooral na 1945 doorzettende democratisering in de menselijke verhoudingen heeft het gebruik van die Meesterkamer doen verdwijnen en de Meestervergaderingen vinden tegenwoordig gewoon plaats in de voorhof, voorafgaande aan de comparitie. De Meesterkamer ligt er sedertdien dan ook wat verlaten bij. Tussen het trappenhuis en de voorhof bevindt zich boven de tuinkamer, de zogenaamde biljartkamer. Deze ruimte is in stijl aansluitend op die van de voorhof uitgevoerd. Ook hier is de oorspronkelijke schoorsteenmantel met ruimte voor een schoorsteenstuk aan het licht gebracht. De beide ramen aan de zuidzijde zien op de tuin uit, die aan de noordzijde werden dichtgemetseld. In die periode na de verbouwing van 1879 is er een groot biljart gekomen, waarmee de naamgeving is verklaard voor degenen die dit "monster" nimmer hebben gekend, want het is na 1945 weggegeven [...]. Een grote tafel met solide zetels eromheen voorziet in de behoefte van het huidige gebruik, vergaderruimte voor kleinere gezelschappen. De scheidingswand tussen de voorhof en biljartkamer is als dubbele vouwdeur uitgevoerd, zodat beide in een handomdraai kunnen worden samengevoegd tot een 21 meter lange en 6 meter brede zaal voor bijzondere gelegenheden [...]. Het massive eikenhout van de fraaie trap in het trappenhuis is eerst betrekkelijk recent aan het licht gebracht, toen bij een schoonmaakbeurt besloten werd de verflagen te verwijderen, die in een ver verleden waren aangebracht, omdat een stedelijke belasting op blank eikenhout was ingevoerd. Via de overloop, boven aan de trap, komt men rechts bij de 'kamer van overdenking' [...]. Aan het einde van de korte gang, waaraan zich links de toilettruimten bevinden, is het reeds genoemde [logeer]kamertje, dat door Arnoldus Jan Schouten was ingericht. Het werd ingericht voor opvang van de bezoekers, met de garderobe in de voormalige bedstee. Aansluitend daarop is, boven de Muntgang, de keuken gelegend waarin de maaltijden konden worden bereid in gevallen, dat een banket in de voorhof plaatsvond. [...] Beneden, op de begane grond, is naast tuinkamer en trappenhuis een opslagruimte - in de vroegere keuken van de congiërge - welke omstreeks 1900, toen de velocipede zijn intree had gedaan, als fietsenbergplaats werd gebruikt. Tenslotte waren er nog de voormalige ruimten van de rosmolen, het kamp en roerwerk, het werkhuis met de muntschroeven (balanciers), het smelthuis en het zandhok. Hiervoor was geen feitelijke bestemming, evenmin als de voormalige paardenstallen met de ruimte daarboven. De eerstgenoemde ruimten werden veruurd, terwijl in de andere een woning werd geïmproviseerd, welke eveneens in huur werd gegeven. In het gehele gebouw werd de ventilatie verbeterd, de gasverlichting omstreeks 1912 vervangen door elektrisch licht en de verwarming door haarden en 'Godin'-kachels vervangen door gasradiatoren.'

⁴⁵⁰ See Bax 2006, Kroon/Wagtberg Hansen 2011.

⁴⁵¹ Wils was initiated in lodge l'Union Frédérique in Rotterdam in 1929. Baanders was initiated in lodge Concordia Vincit Animos in Amsterdam in 1901. Wegerif was initiated in lodge De Veluwe in Apeldoorn in 1909. He was the author, among others, of 'Troon and Troonhemel', *Studieblad Ritus en Tempelbouw* (1949) no. 12.

⁴⁵² The designs for lodge Concordia Res Parvea Crescut, as well as similar symbolism in the lodge building in Utrecht and lodge St. Lodewijk in Nijmegen are depicted in Akkermans 1991, pp. 36, 38 and 40 (see also: vrijmetselarij.nl/sneek/tempel, with excerpts from Baanders' diary on the lodge design). The history of lodge Silentium and its building is described in Sark 1976.

⁴⁵³ These were, besides the building of La Flamboyante in Dordrecht: lodge Orde en Vlijt (founded 1812), Molenstraat 75, Gorinchem (built 1851); lodge De Ster in het Oosten (founded 1837), St. Domusstraat 64-66, Zierikzee (built 1854); lodge Fides Mutua (founded 1802), Bloemendalstraat 11, Zwolle (built 1867); lodge La Vertu (founded 1757), Steenschuur 4-6, Leiden (built 1872); lodge West Friesland (founded 1858), Binnenluiendijk 2, Hoorn (built 1872); Freemasons' Hall of three lodges in Ripperdastraat 13, Haarlem (built 1876); lodge Concordia Res Parvae Crescunt (founded 1818), Looxmagracht 20, Sneek (built 1880); lodge Anna Paulowna (founded 1817), Stationsstraat 61, Zaandam (built 1881); loge L'Aurore (founded 1761), Nieuwstraat 21-23, Brielle (built 1881); lodge Le Profond Silence (founded 1770), Bovennieuwstraat 36, Kampen (built 1888); lodge De Nordstar (founded 1800), Gedempte Nieuwesloot 153, Alkmaar (built 1893); lodge Silentium (founded 1801), Choorstraat 16-A, Delft (built 1894); lodge Jacob van Kampen (founded 1875), Van Persijnstraat 9, Amersfoort (built 1900); the Freemasons' Hall housing six lodges in Vondelstraat 39-41, Amsterdam (built 1904); lodge De Gooische Broederschap (founded 1896), Oude Enghweg, Hilversum (built 1905); lodge De Friesche Trouw (founded 1782), Bij de Put 15, Leeuwarden (built 1927); lodge Karel van Zweden (founded 1851), Zaadmark 97, Zutphen (built 1935). The building of lodge St. Lodewijk in Nijmegen (founded 1752; built 1898) is no longer in use as a lodge, but a significant example none the less. None of the pre-war buildings of the co-masonic Orders Le Droit Humain and its 1917 offshoot the Nederlands Verbond van Vrijmetselaren are still in use. Of great importance to the heritage of co-masonry is the former Freemasons' and theosophists' hall in De Ruijterstraat 67 in The Hague (built in 1916), now the Museum for Communication.

Notes to chapter 3

- ¹ Harland-Jacobs 1999, p. 137, referring to Donald Meinig.
- ² Harland-Jacobs 1999, p. 138.
- ³ Berger 2010, n. pag. Berger is referring to the 19th-20th century, but the same counts for the 18th century.
- ⁴ Raben 2013, p. 9.
- ⁵ Raben 2013, p. 10.
- ⁶ Raben 2013, p. 12, referring to Kerry Ward.
- ⁷ Raben 2013, p. 30.
- ⁸ Roberts 1969, here quoted from Berge 2010, n. pag.
- ⁹ Dashwood 1948, 1950 and 1962.
- ¹⁰ Prescott 2000.
- ¹¹ Deschamps 2014, p. 40: 'un modèle de sociabilité exportable', alluding to the words of Margaret Jacob.
- ¹² Clark 2000, pp. 309-349.
- ¹³ Jones 1956, p. 372; Jessica Harland-Jacobs, 'Freemasonry and Colonialism', in: Bogdan/Snoek 2014, p. 441. The history of Dutch lodge certificates is described by Coriset van Uchelen 1965 B and Van Peype 1980.
- ¹⁴ Van Peype 1980, p. 73, referring to Du Bois 1761.
- ¹⁵ Heiron 1921, p. 48. The custom is also noted in the lodge's By-Laws: 'Going on a Voyage or Journey. 16th [...] 'But if any Person or Brother be Proposed to be made a Mason in or Admitted a Member of this Lodge, cannot [tro' Reason of his going on a Voyage or Journey] stay till he is Proposed and Balloted for as above, he may be Proposed, Balloted for and [if Approved of] may be Made or Admitted on the 'Same Night'. This Law shall not Include any Person 'Residing on Shore' [...]'.
¹⁶ Van Peype 1980, p. 78.
- ¹⁷ Du Bois 1761, Chapter 5, article VIII, resp. IX, here quoted from Van Peype 1980, p. 78: 'Een bezoeker, hoe onderweezen hy in de Metzelaye ook zy, zal in geen Loge ontfangen werden, ten zy derzelven daar persoonlyk bekend, of door een bekenden Broeder voorgedragen was, ofte eyndelyk op goede getuigenis van zyn Loge. Daarom heeft de Grote Loge deezer Landen goedgevonden, dat ieder byzondere Loge, aan deszelfs Leeden, zal geeven een Briefje, door een der Officiers in Bediening zynde, onderteekent, inhoudende de Naam der Loge, die van den Broeder, en de Trappen, tot welke hy verheeven is, gemerkt met Cyffer-getallen, 1, 2, of 3, om door den Broeder Bezoeker, by zyn ondervraaginge, vertoont te worden'.
¹⁸ Van Peype 1980, p. 79.
- ¹⁹ For an overview of European masonic certificates and the symbolism in their decoration, see Terner 2001.
- ²⁰ Heiron 1921, p. 48.
- ²¹ Heiron 1921, pp. 239-240, 300: '1812 A Swedish Sea-Captain Passed and Raised, he having received the 1st Degree of Masonry at the Lodge of St. Christophe at Christianstadt in Sweden [...] 1803 A Brother Raised to the 3rd Degree of a Master Mason, he having been Initiated into the 2 First degrees of Masonry in Holland [...] 1809 4 Dutch Mariners were Initiated into the 2 First Degrees, and at Bye Lodge they were raised to the 3rd Degree of Master Masons and each paid a fee of £3 13s. 6d'. The membership list of 1810 included 267 seafaring members, of which 56 foreigners, including those with Dutch, German, Swedish and Spanish nationality.
- ²² Berger 2010, n. pag. describes how this formalisation proceeded in the 19th century.
- ²³ See: Beaurepaire 2004, Onnerfors 2006, Harland-Jacobs 2007, Révauger/Saunier 2012, Porset/Révauger 2013.
- ²⁴ Jessica Harland-Jacobs, 'Freemasonry and Colonialism', in: Bogdan/Snoek 2014, p. 439.
- ²⁵ *Dictionnaire* 2005, pp. 7-16.
- ²⁶ Beaurepaire 1999, p. 120; 'il y a une Republique universelle de negoce, qui ne se reduit pas a la utopie d'Adam Smith. Pour trouver des associes, des clients, des cautions morales et financieres, les negociants n'ont pas hesiter a utiliser les reseaux des loges. Une de leurs premieres demarches une fois debarques dans un port etranger consiste a se rendre a la loge negociante du lieu comme frere visiteur. Les capitaines de navire leur emboitent le pas.'
- ²⁷ Jessica Harland-Jacobs, 'Freemasonry and Colonialism', in: Bogdan/Snoek 2014, p. 441.
- ²⁸ While the activities of some lodges have been roughly mapped, a general statistical overview on the activities of ambulant lodges, active under European and American constitutions in the East and West Indies, is still lacking. Important overviews are: Kwaadgras 2003 (Dutch lodges), Le Bihan 1967 (French lodges) and *Lane's Masonic Records 1717-1894* (British lodges).
- ²⁹ The lodges in India belonged to various Grand Lodges (British, Scottish and Irish), and although many relevant lodge archives were preserved in the Library and Museum of Freemasonry in London, these were not yet all inventoried in detail. It was therefore not plausible to conduct systematic research into the membership of Dutch freemasons of British lodges in India.
- ³⁰ Based on *Lane's Masonic Records 1717-1894*, not counting lodges working on a Scottish and Irish Constitutions. See Draffen 1950.
- ³¹ Deschamps 2014, p. 100.
- ³² Although Deschamps 2014 discusses developments from 1730 onwards, his conclusion deals almost exclusively with developments in the 19th-20th centuries.
- ³³ Haffner 1988 A, p. 11. The lodge was formally erased in 1813.
- ³⁴ Haffner 1988 A, p. 12. The lodge was formally erased in 1862. On 19-3-1793 Rising Sun Lodge requested a Provincial Grand Master to be appointed: 'to unite and regulate other Lodges to be used on other parts of this coast'. Worshipful Master John Macdonald, described as 'Engineer of the place', was permitted the degrees of Royal Arch and *Chevalier d'Orient*.
- ³⁵ Haffner 1988 A, p. 12.
- ³⁶ Hageman 1869, p. 66. The lodge was formally erased in 1862.
- ³⁷ Mullan 2003.
- ³⁸ *Lane's Masonic Records 1717-1894*.
- ³⁹ Hageman 1866, p. 79; Hageman 1869, p. 66.
- ⁴⁰ *Dictionnaire* 2005, p. 7. These lodges were never authorized by the Grande Loge de France. See also Le Bihan 1967, pp. 408-410.
- ⁴¹ Porset/Révauger 2013 may provide more updated info, but I was unable to consult this title; it is not available through a Dutch library or its IBL service.
- ⁴² Le Bihan 1967, p. 403. Henderson/Pope 2000, p. 214, suggests the first masonic activity was recorded in Mauritius in 1754 by a catholic priest.
- ⁴³ Hageman 1869, p. 66; Le Bihan 1967, p. 402; Ligou 1991, p. 1009. A Chapter was founded in 1785. (It should be noted that Ligou has been reviewed in later editions, but those were not available in the CMC.)
- ⁴⁴ Le Bihan 1967, p. 403; Ligou 1991, p. 1009.

- ⁴⁵ Hageman 1869, p. 66 (mistakenly naming this La Triple Alliance); Deschamps 2014, p. 154. A Chapter was founded in 1788-1789. See also CMC F2: certificate for Gabriel Goppfert, issued by La Triple Espérance, 29-4-1811, and certificate for Peter D Schmidt, issued by La Triple Espérance, 2-5-1814; CMC F8: certificate Grand Conseil Sublime des Princes du RS, Île de France, 1-5-1814; CMC F 10: certificate 30th-33rd degrees 30-Bul-1819.
- ⁴⁶ Le Bihan 1967, p. 403.
- ⁴⁷ Le Bihan 1967, p. 403; Ligou 1991, p. 1009.
- ⁴⁸ Le Bihan 1967, p. 402; Ligou 1991, p. 1009.
- ⁴⁹ Hageman 1866, p. 63; Hageman 1869, p. 66; Le Bihan 1967, p. 403; Ligou 1991, p. 793.
- ⁵⁰ Le Bihan 1967, p. 404; Ligou 1991, p. 793.
- ⁵¹ Le Bihan 1967, p. 404; Ligou 1991, p. 793; see also correspondence to lodge La Vertueuse in Batavia, discussed in the next chapter.
- ⁵² Henderson/Pope 2000, p. 39-40; Ligou 1991, pp. 793 and 1001.
- ⁵³ Ligou 1991, p. 1009.
- ⁵⁴ Ligou 1991, p. 793.
- ⁵⁵ Ligou 1991, p. 793; according to Le Bihan 1967, p. 405, also active in Pondicherry.
- ⁵⁶ Deschamps 2014, p. 154.
- ⁵⁷ Deschamps 2014, p. 156.
- ⁵⁸ Hageman 1866, pp. 80 and 90.
- ⁵⁹ Raben 2013, p. 16, concludes that 'there were only few examples of people who travelled intensively the different parts of the Dutch "empire"', which is where freemasons may well be different. The research for this project of the CMC membership register gave indications that the same family names, if not the same people, often appear in both VOC and WIC lodges. However, further research is needed to produce statistical and genealogical data, to verify this assumption.
- ⁶⁰ Minutes of the Premier Grand Lodge, here quoted from Walker 1979, p. 85.
- ⁶¹ Here quoted from Walker 1979, p. 84. Pomfret and other key figures are regularly mentioned in literature, but not identified further. Is this a relation of Thomas Fermor, 1st Earl of Pomfret (1698-1753)?
- ⁶² Walker 1979, pp. 84-85.
- ⁶³ Walker 1979, p. 85; Hamill/Gilbert 1991, p. 94.
- ⁶⁴ Spelling variations include: Far[r] Winter, Far-Winter, Farwinter or plain Winter. For the family history, see Morris 1986, pp. 26-27. The ship Eyles is listed in (not referenced further here): *The Political State of Great Britain* (Volume XLIII), London 1732, p. 230, as sailed for the 'Coast and Bay' [of India] on 20-12-1731 with 'Ralph Far Winter' as captain.
- ⁶⁵ Here quoted from Walker 1979, p. 85.
- ⁶⁶ Du Bois 1761, p. LXIV, Art. 1: 'ter plaatse daar reeds eene Loge is, geene Constitutie zal werden verleent, dan aan tien Broeders, onder welke den [Voorzittend] Meester en de Opzienders, Meesters Vrijmetzelaars moeten weezen, en waarvoor zy *Twintig Ducaaten* zullen betaalen; maar dat, ter plaatse alwaar geen Loge is, zeeven Broeders, waar onder den [Voorzittend] Meester en de twee Opzienders, ook Meesters Vrijmetzelaars zynde, eene Constitutie voor *Tien Ducaaten* kunnen verkrygen.'
- ⁶⁷ The value of the gulden/euro (2013): iisg.nl/hpw/calculate2-nl.php.
- ⁶⁸ De Neve/Prins 2002, p. 55. See also Van Wamelen 2014.
- ⁶⁹ De Neve/Prins 2002, p. 58.
- ⁷⁰ De Neve/Prins 2002, pp. 59-60.
- ⁷¹ For the Radermacher genealogy, see: genealogieonline.nl/west-europese-adel/I1073978549.php.
- ⁷² De Neve/Prins 2002, pp. 69-70.
- ⁷³ See De Visser Smits 1920/1921; Kalf 1921.
- ⁷⁴ Van Hasselt 1859, p. 235.
- ⁷⁵ De Neve/Prins 2002, p. 65.
- ⁷⁶ Based on the most recent overview of Dutch lodges in Kwaadgras 2003.
- ⁷⁷ Kaufmann/North 2014, p. 18.
- ⁷⁸ Astrid Erll, 'Circulating Art and Material Culture. A Model of Transcultural Mediation', in: Kaufmann/North 2014, pp. 321-328.
- ⁷⁹ Astrid Erll, 'Circulating Art and Material Culture. A Model of Transcultural Mediation', in: Kaufmann/North 2014, p. 323.
- ⁸⁰ CMC, no. 749-1: 'Acten en Commissien voor Buitenlandse Gedeputeerde en Provinciale Grootmeesters'.
- ⁸¹ Boerenbeker 1979, p. 10: 'de Commissie op Broeder Abraham de Labat, om tot Bengalen een geregelde Loge op te regten'.
- ⁸² Lutter/Christiaans 1994, p. 113. CMC, membership card register: De Labat was initiated as Master in lodge Concordia Vincit Animos in Amsterdam on 22-5-1757, and again noted as member in 1759. The minute book of the lodge does not mention these events.
- ⁸³ Van Hasselt 1860, p. 88: 'Uit eene missieve [= brief] van de Grootte Loge van 23 December 1758 blijkt, dat aan B[roeder] Jacobus Larwood van Scheevikhaven eene acte van Provinciaal Gr[oet] M[eeester] over Neerlands-Indie was verleend'. See also Maarschalk 1872, p. 363. According to Hageman 1866, p. 5, this letter was dated 23-10-1758 (the difference probably due to the masonic calendar).
- ⁸⁴ VOC/NA.
- ⁸⁵ According to Carpentier Alting 1884, p. 284, Van Scheevikhaven was a member of lodge Concordia Vincit Animos.
- ⁸⁶ Lutter/Christiaans 1994, p. 127, transcript of a letter by Van Scheevikhaven to the Grand Lodge, 8-1-1759: 'getoont de magt dien Uw Seer Eerwaarde [= De Grootmeester] hun hebben gegeven omme zo tot batavia als alhier een Reguliere Logie van Vrije en Aangenomene Metselaaren te kunnen opregten'. The commission to Tissot Grenus was not found in the documents researched for this project. According to the CMC membership card register, a Tissot Grenus had earlier acted as a representative for lodge L'Indissoluble in The Hague at the Grand Lodge meeting of 26-12-1756.
- ⁸⁷ CMC, inv.no. U1, Register of outgoing correspondence of the Grand Lodge 17-9-1745 until 6-9-1767, Vol. 1, letter by Grand Secretary Radermacher jr dated 27-5-1766.
- ⁸⁸ CMC, inv.no. U2, Register of outgoing correspondence of the Grand Lodge 9-2-1768 until 2-3-1788, Vol. 2, 'Instructie voor den Broeder George Steendekker', 13-5-1769: 'buitenlandsch Gedeputeerde Groot Meester'.
- ⁸⁹ CMC, inv.no. U2, Register of outgoing correspondence of the Grand Lodge 9-2-1768 until 2-3-1788, Vol. 2, 'Instructie voor den Broeder George Steendekker', 13-5-1769: 'ten einde de correspondentie te favoriseren en alle uitgaande en inkomende Broeders, aldaar rust Dag moetende houden, als dan ook de faciliteiten zouden hebben, zig op eenige wettige wijze te bezoeken'.
- ⁹⁰ CMC, Box 4613, Valette archive, copy Register of outgoing correspondence of the Grand Lodge 9-2-1768 until 2-3-1788, Vol. 2: '1769 April: instructie voor den Br George Steendekker (...) en commissie voor de Kaap de Goede Hoop omme aldaar eene Loge te constitueren'.
- ⁹¹ De Liagre 2004, pp. 260-261; Beaufort 1999, p. 120.
- ⁹² Hageman 1866, p. 97.
- ⁹³ Based on the most recent overview of Dutch lodges in Kwaadgras 2003.

⁹⁴ CMC 4F8A, *Almanac des Francs-Maçons*, 1766, p. 37, 'État présent de la Maçonnerie pour l'Année 5766', 'Le Continent de l'Afrique est habité par des peuples trop esclaves, trop ignorants, & trop barbares, pour être en état de recevoir & d'accueillir notre Art Royale'.

⁹⁵ Hageman 1866, pp. 68-70, 80, 155 includes a Union Lodge, lodge no. 305 Union Chapter, a lodge of the Regiment of Foot, Hooker St John's Lodge (17th Regiment), Mo[o]riah Lodge (22nd Regiment). See also *Lane's Masonic Records 1717-1894*.

⁹⁶ Based on the most recent overview of Dutch lodges in Kwaadgras 2003.

⁹⁷ Hageman 1866, p. 19, refers to CMC 71a, certificate for De Graaff.

⁹⁸ CMC 4F58, *Vry-metzelaars Almanach*, Rotterdam 1808, 'Officieel Stuk' [verslag J.A. de Mist aan Grootmeester met Extract besluit Grootoosten], pp. 53-69. See also CMC 3C22, Mossop [1914?].

⁹⁹ Due to the vast amount of unpublished material available in the CMC and limited financial resources, it was more practical to first focus on material in the Netherlands and making that publicly accessible. The history of Dutch freemasonry in South Africa (and the West Indies) has barely been researched or described. While the archives of most Dutch lodges in Asia were transferred to The Hague at some point after these lodges were erased, those in South Africa (and the West Indies) more often remained there. There is no comprehensive overview available of the size, condition and locations of these archives. The archive of lodge De Goede Hoop in Cape Town was registered as part of the Tanap project on internationally shared heritage. It is accessible in the Cape Town Archives Repository, while its inventory is accessible online at: databases.tanap.net/ead/html/CapeTown_5.4.6/pdf/CapeTown_5.4.6.pdf. Hopefully future projects will be able to focus on the lodges in South Africa and the West Indies, in order to gain a more balanced perspective on the role of freemasonry in Dutch colonial history.

Notes to chapter 4

¹ Gaastra 2002, p. 46.

² Jacobs 2000, p. 28.

³ CMC 4F8A, *Almanach des Francs-Maçons*, 1766, p. 37, 'État présent de la Maçonnerie pour l'Année 5766': 'D'Ailleurs l'Angleterre, la France, la Hollande & les Nations du Nord de l'Europe qui ont quelque commerce un peu considérable dans les Indes Orientales y ont établi plusieurs Loges. De ce nombre sont celles qu'il y a à Bombay, dans le Royaume de Visapour; à Madras, sur la Cote de Coromandel, à Chandernagore dans le Royaume de Bengale; les trois Loges de Calcutta dans le Pais des Malabares & plusieurs autres'.

⁴ The surviving letters, most of which are published here for the first time, are comparable to 18th century letters recently made accessible by the Sailing Letters project. The National Archives (TNA) in Kew (London) preserves the archive of the High Court of Admiralty, containing amongst others circa 38.000 documents written in Dutch. These include 17th and 18th century letters intended for the Netherlands, but intercepted by British ships. The Sailing Letters project transcribed these letters, making them available to both the public and researchers. It was finished in 2013, see: nationaalarchief.nl/internationaal/project-sailing-letters/literatuur, and: gahetna.nl/collectie/index/nt00424. Compare also the projects brievensbuit.nl and gekaaptebrievens.nl.

⁵ Boerenbeker 1979, p. 10.

⁶ Van Hasselt 1860, p. 88. See also Maarschalk 1872, p. 363. According to Hageman 1866, p. 5, the letter was dated 23-10-1758.

⁷ Hageman 1866, p. 6, 49; Stevens 1994, p. 30.

⁸ Mentioned as such in *Defence* 1762, p. 71. See Appendix II.

⁹ CMC, Box 2402, Constitution file lodge Salomon, no. 57: 'Ayant eu l'avantage de lever une Loge ici, que les Patentes que le frere Tissoot Grenus, m'a remis des vous rendent juste, reguliere & parfaite je nai pas voulu manquer a avoir celui de vous le communiquer incessamment'. CMC, 108E, Register of in- and outgoing correspondence of the Grand Lodge 26-6-1747 until 17-4-1823, Vol. I, lists the date as 7-11-1757. CMC, U1, Register of outgoing correspondence by the Grand Lodge 17-9-1745 until 6-9-1767, Vol I, p. 81, lists an invoice copy ('Copie van de Quittantie') dated 1759 by Van Scheevikhaven to the Grand Lodge.

¹⁰ Lutter/Christiaans 1994, pp. 112 and 116

¹¹ CMC, Box 2402, Constitution file lodge Salomon, no. 60, is a duplicate of the letter dated 8-1-1759. Lutter/Christiaans 1994, p. 127, provides a transcript of the letter (Schultink 1987, p. 146, lists the date as 7-1-1759).

¹² Lutter/Christiaans 1994, pp. 104-123. Remarkable is that Jambon, Creuset, Durville en Florin are not mentioned as founders in Lutter/Christiaans 1994 and Kwaadgras 2003. Van Staden is also omitted in Kwaadgras 2003. These men are not listed in the CMC membership card register.

¹³ Lutter/Christiaans 1994, p. 123.

¹⁴ Lutter/Christiaans 1994, pp. 114, 119 and 129.

¹⁵ Lutter/Christiaans 1994, p. 127, transcript of a letter by Van Scheevikhaven to the Grand Lodge, 8-1-1759: '[...] getoont de magt dien Uw Seer Eerwaarde hun hebben gegeven omme zo tot batavia als alhier een Reguliere Logie van Vrije en Aangenomene Metselaaren te kunnen opregten, dog die broeders onze Logie reets in behoorlijke forma opgeregt vindende, hebben dus geen gebruik van hunne Patente gemaakt maar dezelve ons ter hand gesteld omme onder onze archiven sorgvuldig bewaart te werden en zijn vervolgens op hun verzoek tot leden dezer logie aangenomen'. In a letter dated 10-1-1768 the Secretary of lodge Salomon wrote to the Grand Lodge, explaining that Falck had been replaced as Grand Master by Tissot Grenus, 'deja decore par vous de ce haute grade en 1757' ('already decorated by you with this high degree in 1757'). CMC, Box 2402, Constitution file Lodge Salomon, no. 493-1.

¹⁶ CMC, Box 2402, Constitution file Lodge Salomon, no. 60, duplicate of the letter, 8-1-1759.

¹⁷ CMC, U1, Register of outgoing correspondence by the Grand Lodge 17-9-1745 until 6-9-1767, Vol I, p. 81: Copy of the invoice ('Copie van de Quittantie') from 1759 by Van Scheevikhaven to the Grand Lodge, 24-6-1761. Lutter/Christiaans 1994, p. 111. Maarschalk 1872, p. 363, notes that Jongenberg advanced a *don gratuit* in 1760, provided this would be reimbursed by lodge Salomon later (Schultink 1987, p. 146, mistakenly names him Texonius Jongenberg.) Value of the gulden/euro (2013): iisg.nl/hpw/calculate2-nl.php.

¹⁸ Lutter/Christiaans 1994, p. 127, transcript of a letter by Van Scheevikhaven to the Grand Lodge, 8-1-1759.

¹⁹ Lutter/Christiaans 1994, p. 111.

²⁰ CMC, Box 2004, Correspondence received by the Grand Lodge 1771-1781, no. 749-1: overview of Acts and Commissions for Foreign Deputy and Provincial Grand Masters ('Actens en Commission voor Buitenlandse Gedeputeerde en Provinciale Groot Meesters'). See also CMC, Box 2402, Constitution file lodge Salomon, no. 60, duplicate of the letter with request for this title, 8-1-1759. The decision was announced at the Grand Lodge meeting in The Hague on 23-2-1759, where it was also mentioned that Van Scheevikhaven had paid 'Hundred Ducats on behalf of the Grand Lodge as a *Don gratuit*' for his 'Certificate of Provincial Grand Master'. See Boerenbeker 1979, p. 21; Lutter/Christiaans 1994, p. 99, mentions the date as 23-12-1759 (difference due to the masonic calendar). Lodge Salomon was listed in CMC, 4F7, *Almanach des Francs-Maçons*, 1761, p. 34, and later editions.

²¹ CMC, membership card register.

²² CMC, U1, Register of outgoing correspondence by the Grand Lodge 17-9-1745 until 6-9-1767, Vol I: 'Uit welke hoofdzakelijkheid het aan de Groote Loge is voorgekomen, dat het aan de Broeders in Oost Indien niet onaangenaam zoude zijn meede deel te hebben in de distributie van dese Wetten. Dus zonder hier neevens 100 Exemplareen van dezelve Ingeenait a 22 Stuijvers het stuk; (zijnde de Prijs van Inschrijving, zoo als alle de Loges betaalt hebben, waar van de afwezige Broeders egter profiteeren, schoon dezelve thans niet minder als 33 Stuijvers 't stuk te bekomen zijn) met verzoek van die te verzenden en distribueeren, ter plaatse daar Loges zijn en Broeders gevonden werden.[...] Zijnde ook hierbij eenige aparte Titel Plaat, strekkende tot een Ornament of Cieraad voor de Loges, als de vergaderingen gehouden worden, met een Copie van de Uitlegging op dezelve, zoo als een Liefhebber der Digtkunde, in der haast, door de Fransche Taal zig uitdrukt. (Als meede eenige aparte Processien, dewelke alleen voor de Meesters der Loges zijn) kunnende de Broeders de voornemde Plaat, zo fraaij laten belijsten als der zelve zullen goed vinden te behooren. Moetende de exemplaren met Chits Papier omplakt alleen voor de Meesters gehouden werden; zijnde daar in op Pagina 40 de Processie te vinden'.

²³ CMC, membership list lodge Salomon, February 1764, counts only 12 members. See Appendix II.

²⁴ CMC, U1, Register of outgoing correspondence of the Grand Lodge 17-9-1745 until 6-9-1767, Vol I: 'Boven en behalven deese cateerende zaaken en dringende reedenen van intrest, kan de Groote Loge niet voorbij gaan U Agtbare onder het oog te brengen, hoe smertelijk en gevoelig het verlies geweest is, van de Hondert Ducaten, dewelke U Agtbare aan ons heeft toegezonden, en waar meede de Schipper, aan wie die somme was toevertrouwt, is doorgestaan; juist in een tijd dat dezelve zoo nuttig zoude te pas gekomen hebben, en op welke al rijkhalsende gewagt wierd, om een goed employ van te maaken. Want nauwelijks had de voornoemde Schipper zig aangemeld, met die voor ons ten uiterste aangename tijding of was men met den uitvoer van zaaken beezig, welke steun aan de kragtloosheid gaven. Maar zeer verbaast stond men, als men zig vleijde op een gezonden Quittantie, de betaaling van die gefingeerde belofte te ontvangen, men in plaats daarvan contanten zeer slegte berigte tot antwoord

kreeg, dat die Chevalier d'Industrie, met de Noorder Zon ge-eclipseert was, zonder dat men tot heeden heeft kunnen gewaar werden, waar die gepretendeerden eerlijken Man zig met'er woon heeft vervoegd. [...] de Grootte Loge bij nader overweeging goed gevonden, dit aan de goede Broeders, behoorende tot de Loges in Oost Indien voor te dragen en aan dezelve in bedenking te geeven of het niet in de billijkheid zoude zijn, dat zij, die reeds met zulke Noble Sentimenten zijn bezielt geweest, en zoo genereus als Cordaat, doorstaande blijken hebben gegeeven van hunnen opregten IJver en geneegenheid, bij het zenden van de Verloorene Hondert Ducaten, nu nog in deese zig Broederlijk gedroegen, om het gemis te repareren, en door een Liberale Gift, het zwakke te helpen herstellen? Tot Eer en Glorie van de Maatschappijje.' See also CMC, Box 2402, Constitution file lodge Salomon, no. 78-2, letter 26-9-1760 from Michiel Pijll, who wrote from Amsterdam concerning this payment to J.A. Chais in The Hague: 'In the past week I have spoken the captain Jongenberg, who as he says, would pay to me the money, though will speak to me more. Meanwhile good friend, be so kind as to send me a Receipt undersigned by the [Grand Master] Gentleman Baron van Boetzelaar and other Gentlemen, on receipt of which so I will do my best to obtain the money' ('In de gepasseerde week heb ik de schipper Jongenberg gesproken, die zoo hij zegt, aan mij het geld zoude betalen, dog zal mij nader spreken. Inmiddels waarde vriend, weest zoo goed aan mij toetetzenden een quitantie door de [Grootmeester] Heer Baron van boetzelaar en verdere Heeren ondertekent, bij ontfangst van dezelve zoo zal ik mijn best doen om het geld tekrijgen'). CMC, Box 2001, Correspondence received by the Grand Lodge, 1747-1762, nos. 109-2 and 190-3: on 4-6-1761 Frans de Wilde, probably an employee at the *soldij comptoir* (wages office), that Jongenberg still had a credit of f 700,- to his disposal. He offered to try and cash in some of that for the Grand Lodge. On 8-6-1761 he wrote again, this time less optimistic. Jongenberg had sailed in 1744 on the ship Keukenhoff and came home in 1759 on the ship Jerusalem. In order to cash the money, De Wilde asked to receive the original document that the Grand Lodge had obtained from Bengal, a handwritten confession by Jongenberg showing he had received 100 Ducats, or - if this was unavailable - a letter by Van Scheevikhaven stating he had given te money to Jongenberg. (De Wilde further notes that the ship Voorland, under command of Paulus Hanssen, is ready and just waiting for an easterly wind, after which it will sail for Bengal via Batavia. He warns that other ships won't sail until November and offers to bring any correspondence for the region to the ship. He also mentions the ship Zeeland being about to leave.) Boerenbeker 1979, p. 30, p. 32, footnote 4-5: on 28-6-1761, it was discussed in the Grand Lodge that a sum of money was passed on to captain Jeronimus Jongenberg, who claimed he had never received any such sum.

²⁵ CMC, U1, Register of outgoing correspondence by the Grand Lodge 17-9-1745 until 6-9-1767, Vol I, p. 132. '[...] in hoope het eene en andere aan U Agtbare Loge zoude gezonden werden, door het Schip Voorland, te diertijd naar Batavia gedestineerd. Maar tot onze groote verwondering, zijn Wij eerst Vijftien maanden naar dato ontwaar geworden, dat het Pak met de Brief, nog in Amsterdam lag, bij den Broeder [Jean] Durege, dewelke zulks verzuimd had. Zoodat Wij voor het tegenwoordige ons als nog refereeren aan de voorz[egde] Missive, dewelke hierbij original gaat. Alleenlijk bepalen Wij ons te deeser tijd, aan een nadere opheldering in de zaak [...] dat Wij ontdekt hebben, dat hij [= Jongenberg] nog eenige Penninge bij de Comp[agn]ie staande had, beslag op dezelve gelegd hebben. Edog hoezeer wij dien aangaande bedagt zijn geweest, heeft hij frivole uitvlugte, het daar heenen weeten te leijden, met slegs f 250 op Rekening te betalen; onder voorgeving, hij geen de minste wetenschap had, nogte uit zijn Boeken konde haalen, dat geld voor ons ontfangen te hebben. En wel zijn wij verpligt geweest, de neevengaan de Quittantie te geeven, eer en alvorens bij zulks wilde uitkeeren, zodat hij nog per rest f 275 is schuldigh gebleeven. Laatende aan ons geen de minste hoop ooit tot het verhaal daar van te komen; naar dien in laater tijd berigt is, dat hij, na verscheide malen zig gepresenteerd te hebben, om weeder dienst te krijgen zelfs Drie graden minder als hij reeds gevaren had, telkens van de hand geweest zijnde, thans dood arm is. Wij zenden bij deese met het Schip Jerusalem Hondert Exemplaren van de vooreemde Wetboeken. [...] Naardien onzen Geadmitteerden Boekverkoper, Broeder R. van Laak thans een zeer nette en complete Verzameling van alle de Vrij Metzelaars Gezangen, heeft doen drukken, zal denzelve zijn getal voor U Agtbare Loge hier bij voegen.' CMC, Box 2001, Incoming correspondence of the Grand Lodge 1747-1762, no. 128-2, letter 16-7-1761 by Jean Durege to the Grand Lodge, mentioning that he had sent Van Laak 'the package for Bengal', which he had earlier unsuccessfully tried to hand to De Wilde for transport.

²⁶ CMC 212B76, De Vignoles/Du Bois 1763. Davies 2005, chapter 4, provides information on the development and importance of this song collection.

²⁷ For a biography, see Davies 2005, pp. 128-129.

²⁸ CMC, Box 2001, Correspondence received by the Grand Lodge 1747-1762, no. 305-2: 'Sedert het afgaan van onzen eerbiedigen [brief] in Januarij 1759 den toen fungeerenden meester Jacobs Larwood van Schevichaven, door hogere hand na Batavia opontboodene zijnde, in zijn plaats op den 2 december 1760, door ons tot Meester is verkoozen den verligten Br[oeder] Pieter Brueijs, dewelke dan ook de loge met veel lof bestierd heeft, tot den 12 sept. 1760, als wanneer zijne Achtb[are] in onze vergadering, zijne aanstelling tot Secunde van Kassembazaar communiceerde en tevens zijn ontslag verzogt [...] is ten zeker dager tot zijn opvolger verkooren den Br[oeder] Otto Willem Falk, die dan ook den 15de daaraan met de gewoone plegtigheid geïnstalleerd was'. Duplicate of an undated letter, signed by hand: 'Van de loge Salomon uit Bengalen februari 1764 (te concluderen uit Uitgaande Brief van 30 sept 1765 [van de Grootloge]), voorlopig aanwezig 4 bladzijden, rest ontbreekt'. This suggests the letter was written by Steendekker. Pieter Brueijs could be a relation of L.A. de Breuijs, initiated into the 1st and 2nd degrees on 11-2-1784 and the 3rd degree on 8-3-1784 as a *passant* (traveller) in lodge La Bien Aimée in Amsterdam. He was the author of a ritual manuscript for the higher degrees written in French. See CMC, MS "De Breuijs". Kind advice by dr. Jan Snoek, Heidelberg University.

²⁹ Lutter/Christiaans 1994, p. 103.

³⁰ Lutter/Christiaans 1994, pp. 107-108.

³¹ CMC, Box 2001, Correspondence received by the Grand Lodge 1747-1762, no. 305-2: 'zodat onze vergaderingen, die op een vaste plaats plagten gehouden te worden, thans beurtelings bij de broeders, die zulks het best convenieerd, rond gaan [...]'.

³² CMC, Box 2001, Correspondence received by the Grand Lodge 1747-1762, no. 305-2: 'zijnde in de drie laatsten jaaren, door ons maar twee [leden] tot meesters verheven'.

³³ CMC, Box 2001, Correspondence received by the Grand Lodge 1747-1762, no. 305-2: '[...] om namelijk, deeze onze loge alhier, als eene Provintiale, of zelfs, zo 't mogelijk is, als de grootte Nederlandsche loge van Oost-Indiën, waaronder de andere Hollandsche Loges in deeze gewesten/: bij aldienze in 't vervolg, ergens mogten opgericht worden, sorteeren moeten, betijtdeld te zien [...] om door deeze verheerlijking, zo veel te meer om aanzien, in 't oog der broederen van vreemde alhier gezeetende Natien te verlangen'.

³⁴ Lutter/Christiaans 1994, p. 120.

³⁵ Lutter/Christiaans 1994, pp. 104, 111, 113, 120 and 123-124.

³⁶ CMC, membership lists, lodge Salomon, February 1764.

³⁷ CMC, U1, Register of outgoing correspondence by the Grand Lodge 17-9-1745 until 6-9-1767, Vol I.

³⁸ The first letter dated February 1764 was a duplicate of an earlier letter, which never reached the Netherlands, The second letter was dated 9-1-1765.

³⁹ CMC, U1, Register of outgoing correspondence by the Grand Lodge 17-9-1745 until 6-9-1767, Vol I: '[...] 't geen ons, niet zonder gegronden reden, deed besluiten, dat den Bodem [= het schip], op welke die Brief zig heeft bevonden, moet verongelukt zijn; en ofschoon men gewoon is bij een Duplacaat Missive, ook een Duplacaat Wissel te zenden, kunnen Wij ligtelijk vooronderstellen, dat zulks ten opzichte van Uwe Agtb[are] Assignatie van f 707,10 op d'Heeren Evert Schaas Berg en Benjamin Gibert, bij eenig abus of vergetendheid zal zijn agtergebleven. Dus zien wij ons, voor den Tweede maal, gedeeltelijk berooft van den hoogst benodigden onderstand [...] Wij zullen ook zeer gaarne [...] de verlangde Constitutie of Provintiale Acte; toe te zenden, naar die Acte van Provinciaal Grootmeester, alreeds den 1sten December 1759 aan den Agtbaren Broeder Van

Scheevikhaven verleent, wegens het onvoorzien op ontbieden van dien Broeder naar Batavia, aldaar zeedert gecassert, en dus buiten effect gestelt is. Dog vermits wij, dit Jaar, in de gemelde Hoofdstad van Neerlands Indien, eene nieuwe Loge, onder den Naam van La Choisie, opgeregt hebben, welkers Leeden een diergelijk voorregt ook zoude mogen begeeren [...] meenen in zulk een geval veel nuttiger te zijn [...] tot onder Batavia, de Oostelijke, en onder Bengalen de Westelijke Quartieren, als zijnde zeer uitgestrekt en verre van malkander, gebragt wierden; des dat de Agtbare Loge Salomon, behalve de Mogolsche en Persiaansche Keijzer Reiken, over de Kusten van Choromandel, en Malabar, mitsgaders het Eijland Ceijlon; gelijk de Agtbare Loge La Choisie, over Java, Sumatra, Malakka, Makassar, Ternate, Ambonia, Banda &c het opperbewind, elk afzonderlijk zoude voeren, met deze waardigheid annex aan het lichaam der Loge en niet meer aan den Persoon, van den actueelen Meester derzelve [...]. The letter was sent in triplicate, one via a ship with Van der Vorm and Van Ghere via Batavia, the second via England with the Deputy Grand Master and a third together with the Constitution on the ship Oranje Zaal, 1-12-1765. See also CMC, Box 2002, Correspondence received by the Grand Lodge 1763-1769, no. 370: 'Extract, rakende de verdeeling van het Provinciaalschap over Neederlands Indien', 30-9-1765.

⁴⁰ He was proposed in La Bien Aimée as 'recipiendair passant' on 11-11-1760, approved as candidate and initiated as Apprentice and Fellow-Craft on 12-12-1760, and approved for the Master's degree on 11-2-1761 because he was about to leave ('staat op zijn vertrek'). The initiation into the 3rd degree took place on 13-3-1761. On 8-12-1762 it was proposed to make him associated member probably due to his absence, and it appears he did not return to the lodge again (Kat 1982, p. 431). On 15-12-1760 he was listed as visitor in lodge Concorida Vincit Animos in Amsterdam (CMC, Box 4140, Minutes 1755-1761).

⁴¹ See Appendix II.

⁴² *Supplement* 1765.

⁴³ 'Provinciaal Grootloge voor Bengalen, Indoustan, Persien, de kusten van Coromandel en Malabar, mitsgaders het eiland Ceylon'. CMC, Box 2302, Constitution file Salomon, no. 347-2, contains a draft Constitution for both Salomon and La Choisie as Provincial Grand Lodges dated 23-10-1765. Lutter/Christiaans 1994, p. 99 gives the date as 23-12-1765 (due to the masonic calendar). Schultink 1987, p. 146; Kwaadgras 2003, pp. 31-32, notes that Salomon sent a thank you note on 10-1-1768 to the Grand Lodge for the Constitution received in 1765; See also CMC, Box 3068, Folder 81 Letters by Grand Master National Isaac van Teylingen to lodge La Vertueuse 1798, letter 1-10-1798 regarding the title of Provincial Grand Lodge.

⁴⁴ CMC, U1, Register of outgoing correspondence by the Grand Lodge 17-9-1745 until 6-9-1767, Vol I: 'veele bedriegingen te voorkomen'. Schultink 1987, p. 148.

⁴⁵ CMC, Box 2402, Constitution file Salomon, no. 493-1, and duplicate 493-2. Lutter/Christiaans 1994, p. 130, provides a transcript.

⁴⁶ CMC, Box 2402, Constitution file Salomon, no. 493-1: 'Par diferentes raisons nos loges ont été en tres petit nombre, depuis cinq ans, mais cela va changer. [...] Il y a quelques années que nous avons formé une Loge Ecossoise sous le nom de Concordia, que nous avons aussi donné a notre Batiment, on a obmis de vous en donner connoissance, daigés pardonner cette faute, qui surement à été commise sans intention'.

⁴⁷ Hageman 1866, pp. 48-52, and Hageman 1867 A, p. 99, refers to lodges he could not identify, named St. Jan and La Concorde, without linking these to either the Chapter Concordia or the lodge St. Jean de La Concorde. 'De loges onder het Grootoosten der Nederlanden', *Jaarboekje voor Nederlandsche Vrijmetselaren*, Amsterdam 1917, p. 52, gives the founding date for La Concorde as 1768. Schultink 1987, p. 148, claims it was a lodge working in the French *Rite Écossois*. Lutter/Christiaans 1994, p. 99, were the first to remark that it concerned an *Écossois* lodge.

⁴⁸ CMC, Box 2402, Constitution file Salomon, no. 493-1.

⁴⁹ CMC, U2, Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 9-2-1768 until 2-3-1788, Vol. 2. In October 1768 new Provincial Grand Master Tissot Grenus wrote a private letter to Baron de Moutzlaan, a colonel of the Garde in The Hague, mentioning his new position: Many things have taken place under the Past [Provincial] Grand Master, who I will carefully remember, I will be more specific, at my arrival in Europe for which I will leave without fail [...] on the Ship which will sail the upcoming month of September, recommending myself in advance. To your good friendship + to that of all the brothers + and it fulfils me with extreme good spirits to [be able to] enjoy your good company. Cousin Tissot Patot will ask of his Highness the Prince of Orange [= Willem V, 1748-1806] a favour for me. If you are available, as I ask you the grace to lend me your help, I will ask to write him in Utrecht, where he lives'. (CMC, Box 2002, Correspondence received by the Grand Lodge 1762-1769, no. 493-3 and duplicate 493-4: 'Beaucoup de choses ont été de traverser soius les precedants G[rand] M[aitres] a quoi je vais remeder avec soin, je vais en ferai un detail specifique, a mon arrivee en Europe pour on je partirai sans faute en droiteure avec le Vaisseau qui partira le mois de 9bre prochain, me recommandant d'avance. A votre bonne amitié + a celle de tous les frères, + me rejoignant entremement du bonheur de jouir de vos cherre Comp[agnons]. Mon Cousin Tissot de Patot, demandera à son A Jme Monseigneur le Prince d'Orange une grâce pour moy. Si vous etes dispose, comme je vous en demande la grâce a me rendre service, je vais prie le lui marquer Utrecht, ou il demeure.') It is unclear who this cousin is. CMC membership card register lists an L.P. Tissot van Patot, member of the ambulant lodge La Concorde in Maastricht in 1780. Kat 1982 p. 434 refers to capitain P.F. Tijssot van Patot, a member of lodge La Bien Aimée in Amsterdam. Not listed was Simon Bernardus Tissot van Patot, in 1745 colonel of the Regiment Van Patot at Doornik. Snoek 2000a remarks on the possible membership of Willem V of the Order: 'after his escape to England (1795), he wrote to his daughter Louise: "I have hosted a dinner in Freemasons Hall with the Gentlemen de Nagell, de Cattendijke, Charles Bentinck, William de Reede, Heerd and Broekhuizen." On 5 June 1799, one reads again: "I have dined at Freemason's Hall at a grand dinner that the Prince of Galles [= Wales] organised for officers of the artillery company of the City of which he is captain general." Most of the people mentioned in those letters were freemasons.'

⁵⁰ CMC, Box 2002, Correspondence received by the Grand Lodge 1762-1769, no. 516-2: 'Hoe zeer wij ons ook toeleggen, om op de Suinigste wijze huis te houden, kunnen w'egter met de inkomsten maar even rondschieten; 't geen dan ook de reden is, w'ons tot ons leedweezen buiten stand vinden, dit Jaar eenige remise, aan U Zeer Edelens te kunnen overmaken, waar van d'oorzaak zijn, de ongelden, die wij tot voltooiing van de Thuin Concordia [= het logegebouw], noodzakelijk moeten doen'.

⁵¹ Lutter/Christiaans 1994, p. 119.

⁵² CMC, U2, Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 9-2-1768 until 2-3-1788, Vol. 2: '[...] dezelve gesepareerd te houden, en niet vermengende met de aloude vrij Metzelaarij [...] Dus zijn die geene, de welke met die Ornamenten en distinctien op de Nationale Groot Loge deezen Landen, zouden willen verschijnen daar niet admissibel'.

⁵³ Stavorinus 1793, Vol. II, p. 102: 'Een groot kwartier uurs van Chinsura naar den kant van Chandernagor, is onder het bestuur van den Heer Vernet een groot en fraai huis gebouwd, tot een Logie of Vergaderplaats der Vrije metselaaren, hetwelk bij mijn verblijf aldaar voltooid en ingewijd werd. Des avonds werd deze plegtigheid beslooten met een fraai Vuurwerk en Bal, waarop de Voornaamste Engelsche en Fransche Heeren en Vrouwen tegenwoordige waren. Dit huis, dat den naam van Concordia kreeg, had dertig duizend Ropyen gekost, hetgeen door de Leden van Hooglysche Logie uit hunne beurs betaald werd. Bij gelegenheid droegen de vrouwen, welkers mannen tot de broederschap behoorden, het ordensteeken aan een blaauw of rood lint, en wel over de linker schouder: zij zijn er sterk op gesteld om daar mede te pronken, en andere vrouwen, wiers man nog niet ingelijfd zijn, zetten hun hevige daartoe aan'.

⁵⁴ A 'Jan Stavorinus' became a member of lodge La Vertueuse in 1784, around the time J.S. Stavorinus was in the East Indies with the fleet of J.A. van Braam. Stavorinus came from Middelburg. CMC membership card register lists J.S. Stavorinus, member of lodge La Philantropie in Middelburg in 1788 (the year of his death), and a J. Stavorinus, probably a relative, in the same lodge in 1804-1808.

⁵⁵ CMC, U2, Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 9-2-1768 until 2-3-1788, Vol. 2: 'Instructie voor den Broeder George Steendekker', 13-5-1769. CMC, Box 2004, Correspondence received by the Grand Lodge, no. 749-1, 'Actens en Commissien voor

Buitenlandse Gedeputeerde en Provinciale Groot Meesters' provides the date as April 1769. CMC, Box 3069, Folder 82 Instruction Protocols of the Secretary of La Constante et Fidele ca. 1799, contains a copy of the draft for the appointment of Steendekker as 'Gedeputeerd Buiten Lands Grootmeester' without names or dates.

⁵⁶ CMC, membership lists, lodge Salomon, 31-12-1770.

⁵⁷ Lutter/Christiaans 1994, pp. 102, 105-111, 116 and 119-123.

⁵⁸ CMC, 108E, Register of in- and outgoing correspondence of the Grand Lodge 26-6-1747 until 17-4-1823, Vol. I: 'Eene Missive inhoudende kennisgeving aan verscheide B[roeders] V[r]ij M[etselaren] de welke genegen waren Een Loge aldaar [Bengalen] op te regten als dat zij verkeerd en tegen alle billijkheid gehandeld hadden om zich aan den Gr[oot] Loge in holland te adresseeren, Dewijle deze Loge [Salomon] als eene provintiale Loge de magt gegeven was, om Constitutien te geven aan minder Loge die zich in dat gewest zich zoude willen Establieeren &c'.

⁵⁹ Lutter/Christiaans 1994, p. 122.

⁶⁰ CMC, Box 2003, Correspondence received by the Grand Lodge 1770-1775, no. 606 (last page missing): 'Gemelde Broeder heeft ons in een onzer bijeenkomsten verhaald, gehoord te hebben; dat den Broeder Steendekker met een brief van U Zeer Edelens aan ons was afgevaardigt, dog dat gezegd Broeder Steendekker onze afgegaan en vertrokken Grootmeester George Louis Vernet, op Batavia gerencontreerd hebbende, die Missive na Schotse Loge te hebben beled, heeft geopend; dat de Broeder van der Weijde met de Broeder Mesterton vervolgens bij de Broeder Vernet gegaan zijnde, door laatstgen[oemde] Broeder aan hun was gezegt, om met den Broeder van der Weijde, een brief aan onze Loge voor zijn vertrek naar herwaarts mede te geven, 't geen egter geen gevolg heeft genomen, dus wij niet in staat zijn om bij aldien er door U Zeer Edelens eenige Letteren aan ons waren afgezonden, daarop te kunnen antwoorden. [...] Onzen zeer eerwaarde Grootmeester George Louis Vernet, mits zijn vertrek na Batavia, den Eerwaarde Gedeputeerde Groot-Meester Johannes Matthias Ross, tot zijn opvolger benoemende [...] dewijl laatstgen[oemde] zijn Eerwaarde, mits continueele indispositie verzeld van menigvuldige besigheden, zijn ontslag is komen te verzoeken, [...] in zijn plaats liet voorstellen,; onser waardigen Broeder, de Gedeputeerde Groot-Meester Jan Pieter Humbert, die als de zodanige die waardigheid gunstelijk heeft gelieven te accepteeeren, en tot zijne Gedeputeerde heeft benoemt, de waarde Broeder Jan Hendrik Zinner [...] En dewijl wij in Ervaringe zijn gekomen, dat ten Eilande Ceylon een Loge van Vrije Metselaaren was opgericht [= De Getrouwigheid] [...]'.

⁶¹ CMC, BA 225, farewell letter by Mesterton to the lodge La Bien Aimée. See Kat 1982, p. 419.

⁶² Lutter/Christiaans 1994, p. 111.

⁶³ CMC, Box 4506, Folder 256:1, Cash register of foreign bills of exchange of the Grand Lodge, August 1771, which includes further undated mentions; and Box 2003, Correspondence received by the Grand Lodge, 1770-1775, no. 606-3, duplicate of the money order.

⁶⁴ CMC, U2, Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 9-2-1768 until 2-3-1788, Vol. 2: 'Wij hebben Broeder Boekverkoper R. Van Laak gechargeert, aan Uwe Agtb[are] alle de verzogte Boeken, Parkementen en Ornamenten te bezorgen, volgens inhoud Uwer Agtb[are] Missive, en zien met blijdschap dat Uwe Agtb[are] zig steeds beijveren, de goede ordre in alle opzigten te observeren'. The Grand Secretary also mentioned a new masonic Charity, enclosing a subscription list for donations.

⁶⁵ CMC, U2, Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 9-2-1768 until 2-3-1788, Vol. 2, no. 162: 'Tweede en nadere Commissie voor de buitenlandsche Gedeputeerde Grootmeester, George Steendekker, om Loges in de Oostelijke Quartieren van Indien te Constitutueeren'.

⁶⁶ CMC, U2, Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 9-2-1768 until 2-3-1788, Vol. 2, no. 158: 'Wij hebben niet kunnen begrijpen, waarom sommige Broeders reflexien hebben gemaakt, op den inhoud van UwEd[elens] Commissie, als of dezelve niet genoeg geextendeert zoude zijn; en dat UwEde[ele] zig daar door verbeeld geen genoegzame magt te hebben, om metragt door te werken. Om UwEdele te overtuigen, dat er geen agterhouding, bij ons plaats heeft, en alle eroneuse begrippen te stuiten, voegen Wij hier bij een nadere Authorisatie, als mede 25 stuks gezeegelde Perkamenten tot Certificaten, waar van UwEdele het nodige gebruik kan maken, omme dezelve te distribueeren daar het nodig is. De kosten daar van belopen volgens Resolutie van de Groote Loge f 30. En of het gebeurde dat UwEdele nog, op de eene of andere Kust mogte aanlanden, en Loges konde opregten, namentlijk in de Oostelijke Gedeelten van Indien, naardien, de Westelijke gedeelten onder het Resort van Bengalen horen, zullen Wij de Constitutien, door UwEdele uitgegeeven, Ratificeeren [...]'.

⁶⁷ CMC, U2, Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 9-2-1768 until 2-3-1788, Vol. 2, no. 158: 'Dat er in de Oost en elders, zo wel als in 't Vaderland Clandestine Receptiën gedaan worden, komt ons niet vreemt voor. Wij kunnen zulks niet veel anders weeren, als de zodanige uit te sluiten, en alle wettig aangenomene Broeders te verzoeken met de zulke geen gemeenschap te Houden'.

⁶⁸ CMC, Box 2003, Correspondence received by the Grand Lodge 1770-1775, no. 646: 'Mijne laatste [brief] aan Uwhoog Verligte was per het schip Duyvenbrug A[nn]o P[assato] waar in ik heb gemeld, het droevig ongeluk mijn op den 9^e May zijnde Hemelvaardsdag door het swaar onweer van het verbranden van mijn schip en een considerabele cap[itaa]l aan goed van mijn, is omgekomen en in de asse gelegd. [...] Ik verlang met groote smerte na die papieren en documenten daarom ik verzoek van Uwhoog Verligte heb gedaan, waar voor ik bij mijn verblijf aan de Heer Cornelis Jacobus van der Lijn hebbe overgemaakt de Twee hondert Goude ducaten voor de Cas van de Nationale Logie, waar voor van Uw Hoogverligte hebbe versogt, Constitutie en Papieren Edog tot heeden bij mijn nog niemand zijn ontfangen, waar over ik zeer verleege ben, voor mijn vertrek uijt Indien zal genootzaak zijn, om die gelderen aan hun Edele weer te restitueeren, als die Papieren van Uwhoog verligte verzogt niet koomen.'

⁶⁹ CMC, U2, Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 9-2-1768 until 2-3-1788, Vol. 2, no. 196: ' [...] hebben Wij, met leedwezen vernomen, dat den Bodem, door UwEdele gevoerd, verbrand is en dat UwEd[ele] daardoor groote schade geleeden heb, dewelke Wij hopen UwEd[ele] spoedig te boven mag zal komen. Uit dezelve zien Wij ook dat UwEd[ele] verlangt te verneemen, of de gezondenen Tweehondert Ducaten aan ons geremitteerd zijn [...] daar Wij thans op kunnen berigten dat dezelve [...] aan ons betaald zijn. [...] Broeder Van der Weijde, voerende het schip De Paauw, over Batavia naar China gedestineert; met dewelke, als UwEd[edele] hem mogt aantreffen, UwEd[edele] in alle veiligheid communicatief kan handelen, alzo hij door ons gequalificeerd is, omme bij absentie van UwEd[ele] de Indiaasche Loges te visiteeren en zaken te beregten; gelijk hij daarin almede geslaagt is, met het Constitueeren eener Loge, op de Kaap de Goede Hoop [...] Dus zijn wij al meede ten deezen opzigte daar in gevordert, dat die zaak [de oprichting van een loge aan de Kaap] waartoe UwEde[ele] Commissie meede speciaal ingerigt, zijn volle beslag gekreegen heeft [...]'. The letter was sent via brother Jan Balthasar Krauth onder Captain Verkerk on the ship Juno for the Chamber of Rotterdam to Batavia; duplicate via brother Frans de Wilde. See also copy in CMC, Box 3064, Folder 76+77 II-A-1+2 La Vertueuse 1st degree 1) Minutes 13/2 1791 – 13/3 1792 1791-1795 and 2) Attachments Incoming and Outgoing letters.

⁷⁰ CMC, Box 2004, Correspondence received by the Grand Lodge, no. 749-1: 'Actens en Commissien voor Buitenlandse Gedeputeerde en Provinciale Groot Meesters'.

⁷¹ CMC, Box 2003, Correspondence received by the Grand Lodge 1770-1775, no. 639: 'tegen een genoodschap, dat, onder anderen, de menschen, in het burgerlijke, gelijk zegt te maken en alle secten admitteerden'.

⁷² CMC, Box 2003, Correspondence received by the Grand Lodge 1770-1775, no. 639. CMC, Box 2403, Constitution file lodge De Getrouwigheid, no. 642-2.

⁷³ CMC, U2, Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 9-2-1768 until 2-3-1788, Vol. 2, pp. 190-191: 'nopens hun Apologie tegens zekere Predicatie, en hun verzoek om zulks met den druk gemeen te maken [...] Hernhutters en Moravische Broeders'.

⁷⁴ CMC, Box 2403, Constitution file lodge De Getrouwigheid, no. 642-1: 'Verders hebben wij d'Eere Uw Hoog Achtb[are] te bedeele, wij tans ons vergaderingen binne Chinsurat houden, en de thuijn Concordia verlate, zoo om de verre afgelegentheid, als de sware ongelden'.

- ⁷⁵ CMC, membership lists, lodge Salomon, 11-1-1772: 'Binne 't Dorp Chinsurat'. Of the earlier members, Hardy, Humbert, Lindstedt, Reijnard, Verspijk, Hoff, Roghe, Eilbracht, Gerrein, Thoth, Bogaard, Fix and Willekes, as well as Breuijs, Ross, Herklotz (all three in Cassimbar), Falck and Haugwitz (both in Pattena), were still included.
- ⁷⁶ Lutter/Christiaans 1994, p. 105.
- ⁷⁷ Lutter/Christiaans 1994, pp. 101, 105 and 114-118.
- ⁷⁸ NA/VOC.
- ⁷⁹ CMC, Box 2402, Constitution file lodge Salomon, no. 652-3: 'ons toegezonden twaelf orders in 't zilver met denzelve Linten en het kistje met boeken en certificaeten zijn ons zeer wel geworden en volkomen naer onze smaek [...] Wij zijn UweEdele zeer verpligt voor de ons toegezonden Juweelen hier boven gemeld maer hadden gaerne gezien dezelve ieder genomerd waren geweest om te kunnen weeten aen welke Officiieren ze behooren, en verzoeken dierhalven ons dezelve nogmaels in teekening uit te willen zenden en elk apart te nummeren om ons in de uitdeeling derzelve niet te vergissen.'
- ⁸⁰ Lutter/Christiaans 1994, p. 117.
- ⁸¹ Lutter/Christiaans 1994, p. 104.
- ⁸² CMC, Box 2003, Correspondence received by the Grand Lodge 1770-1775, no. 650-2: 'tot aller leedwezen voorgevallen opschudding, veroorzaakt door neegen Broederen, die uit een ongehoorden afgunst teegen eenige onzer voornaamste leeden, dewelke eene hoogere Trap [= graad] in onze Koninklijke order als die van M[eeste]r bereikt hebbende'.
- ⁸³ CMC, Box 2003, Correspondence received by the Grand Lodge 1770-1775, no. 650-1: 'een voorval, zo ongehoort als onaangenaam, gebeurt op den laatsten dag van St. Jan Baptist, en berokkent door de br[oe]der[s] die zig Schotten noemen [...]'
- ⁸⁴ CMC, Box 2003, Correspondence received by the Grand Lodge 1770-1775, no. 650-1: 'Dit ging zo ver dat men den 19^e Junij onzen Groot Meester verzogt om een bijeenkomst te willen beleggen'.
- ⁸⁵ CMC, Box 2003, Correspondence received by the Grand Lodge 1770-1775, no. 650-1: 'gevolg was, dat het voorgenomen bal geheel afraakte'.
- ⁸⁶ CMC, Box 2003, Correspondence received by the Grand Lodge 1770-1775, no. 650-1: 'zij [= de leden van de Schotse graden] ons hoe langer hoe insolenter begosten te bejeegenen, en zelfs hun animositeit in particuliere zaaken uitstrekke'.
- ⁸⁷ CMC, Box 2003, Correspondence received by the Grand Lodge 1770-1775, no. 650-1. See also no. 650-3: letter of Reijnard to Duval, Van de Kastelen and Van Laak: 'The private letter of Brother van Laak has reached me, which will hopefully take a good turn, and especially if de vereniging would be affected' ('De particuliere brief van Br[oe]der van Laak is mij geworden, welke hoope een goed gevolg zal neeme, en wel inzonderheid als de vereniging getroffen werd').
- ⁸⁸ CMC, Box 2003, Correspondence received by the Grand Lodge 1770-1775, no. 664-71: draft- or duplicate letter Augustus 1773 from the Grand Lodge to Verspijk; CMC, U2, Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 9-2-1768 until 2-3-1788, Vol. 2: 'Wij zullen egter tonen niet te variëren omtrent het geene wij bevorens wegens de zoogenaamde Schotse en andere zig distinguerende broeders gemeld hebben [...] dat in de drie Eerste Graden der Orde het pit en kern der Vrij Metzelarij gelegen is, en de andere Graden vooral uitgedagt zijn, ten einde door de meerdere kosten, die men ter verkrijging derzelve genoodzaakt is, te maaken, zig te kunnen afzonderen van slegte Broeders, wier opvoeding evenredig is aan hunne geboorte, en wiers gedrag weinig eer aan onze Orde doet. Aan de andere zijde egter, Waarde broeders, doet het er weinig toe, of men Roode dan Blaauwe Bandelieren draagd en de Vrij Metzelarij bestaat niet uit Ornamenten maar uit daden.' A second letter of the same date underlined this point of view: 'Wij hebben [...] met leetwezen [...] vernomen de verregaende verwijderingen tusschen verscheide Leeden der provinciale Loge Salomon, in Bengalen; en dat wel over het gering voorwerp van het al of niet verschijnen met Schotsche eerteeke[n]. [...] Wij zijn egter genoodzaakt aan Uwe Agtbare te herinneren, het geen wij bij Missieve in dato 30 Maart 1769 aan UwelEd[elen] omtrent de Schotse en andere Ordens gemeld hebben [...] en de Vrij Metzelarij behoorde niet uit Ornamenten'.
- ⁸⁹ CMC, Box 2403, Constitution file De Standvastigheid, no. 659-2. 'Wij kunnen met even soo groote Blijdschap, als onze Herten toenmaals met smerten bekneld waaren, Uw Hoog Edelens bedeele[n], dat dit verschil tot innerlijk genoegen en Eere der Bengaalsche, en zoo wij in onze Herten Versekerd zijn, het geheele Broederschap bijgeleegt is, zijnde er uijt eene Loge, door de vermeerdering der leeden, twee opgeregt, en door ons Uijt hoofde van de aan ons verleende magt, aan een volkomen getal Broeders, eene wettige Constitutie tot het opregten eener werkende Loge, onder de naam van de Standvastigheid verleent'.
- ⁹⁰ CMC, Box 2403, Constitution file De Standvastigheid, no. 659-1.
- ⁹¹ CMC, Box 2403, Constitution file De Standvastigheid, no. 659-1. 'We betuigen mede onze verplichting voor de gedane presentatie voor de bezorging van Tabelliers [= schootsvellen] van de groot officieren; en verzoeken Uit hoofde van dien, ons ses stuks zoals de Eerste Groot Officiieren dezelve draagen gelieven te laten toekomen met nog 20 andere zonder goud of zilver.'
- ⁹² CMC, Box 2403, Constitution file De Standvastigheid, no. 659-3. 'die separatie [tussen de oude en nieuwe loge] heeft er niet veel toe gedaan, vermids wij in t geheel bij den andere niet kwamen, maar wel in zonderheid de slegte tijde die wij thans beleeeve, Ja soo slegt met alles men meer agteruit dan voorwaards teerd, en hier een duuren plaats in alles is [...] aangaande 't p.n. het doek is aanbesteed dog niet klaar. [...] Want als omtrent klaar is, sijn de wevers er geen meesters van uit reede de Engel[an]d, die in Decca sterk sijn, en alles onder hun gezag hebben, arrestere, en zeggen of ordoneere aan niemand als haar aftelegge of sware straffe dog aanstaand Jaar hop t zal kunnen bezorgen maar aangaande Groene aapies sijn hier niet aangaande omstandigheid, der disputte, & installeere der nieuwe loge kan onzen waarden br[oe]der Joosten die bringer der brieven is UEd meede deele sijn Ed is een zeer waardig broeder, indien UWEd denzelve van pluizier kunt zijn, zal dat mij lief wezen'.
- ⁹³ This degree was 'exported' in 1742 by the Italian painter Jacopo Fabris (ca. 1689-1761) from London to Berlin. See Bodgan/Snoek 2014, p. 21-22. It was later incorporated unto the Strikt Observance, the Swedish Rite, the Rectified Scottish Rite and others. The privileges granted to members of this specific degree, later copied by the Rose Croix degree, caused resistance in lodges of the basic degrees form 1743 onwards.
- ⁹⁴ CMC 108E, Register of in- and outgoing correspondence of the Grand Lodge 26-6-1747 until 17-4-1823, Vol. I: 'een verzoek [...] om den voorrang te mogen hebben boven de Loge La Fidelle Sincerite op Batavia tot het aanstellen eener Provintiale Loge &c'.
- ⁹⁵ ANRI, duplicate of an undated letter [ca. 1773] by Grand Secretary Dubois to lodge La Fidèle Sincérité in Batavia. Transcript kindly made available by Diederick Kortlang, National Archive, The Hague.
- ⁹⁶ CMC, membership lists, lodge Salomon, 10-1-1773.
- ⁹⁷ Lutter/Christiaans 1994, p. 112.
- ⁹⁸ ANRI, letter 31-1-1774 by Provincial Grand Secretary J.W. Guering to lodge La Fidèle Sincérité in Batavia. Transcript kindly made available by Diederick Kortlang, National Archive, The Hague.
- ⁹⁹ CMC, Correspondence received by the Grand Lodge 1770-1775, no. 670-2, money transfer 10-1-1774 from J.F. Lindstedt to Henrik Nieuwland and Jan & Carel Hasselgreen in Amsterdam, to be paid out to Rutgerus van der Laak: 'alles hier eeven in verval is'.
- ¹⁰⁰ CMC, Box 2003, Correspondence received by the Grand Lodge 1770-1775, no. 699-2.
- ¹⁰¹ CMC, Box 2003, Correspondence received by the Grand Lodge 1770-1775, no. 699-2: 'een Frans boekje is uitgekomen, schrijvende over de Orden die der Eoisse, Elu, Chevalier d'Epee &c'.
- ¹⁰² CMC, membership lists, lodge Salomon, 10-1-1774: 'In 't Buitenhof, Concordia'.
- ¹⁰³ Ferminger 1906, p. 15.

- ¹⁰⁴ Ferminger 1906, p. 15. Invitations were sent to ladies, specifying 'those who are sisters and do not receive blue ribbons, would send intimation thereof, so they may be sent'.
- ¹⁰⁵ Ferminger 1906, pp. 16-17. As will become clear in the chapter on the Dutch East Indies, the ribbons were probably hung around the neck to carry a small masonic jewel. A band worn around the upper arm is also a possibility
- ¹⁰⁶ CMC, membership lists, lodge Salomon, 10-1-1775.
- ¹⁰⁷ CMC, Box 2003, Correspondence received by the Grand Lodge 1770-1775, no. 699-1, 'Origineele Missieve van Bengalen 11 January 1775 met Bijlagen A-B-C-D'.
- ¹⁰⁸ CMC, Box 2003, Correspondence received by the Grand Lodge 1770-1775, no. 699-1, 'Origineele Missieve van Bengalen 11 January 1775 met Bijlagen A-B-C-D': 'in die qualiteit te continueren gedurende zijn verblijf in Bengalen, in navolging der Engelsche'.
- ¹⁰⁹ CMC, Box 2003, Correspondence received by the Grand Lodge 1770-1775, no. 699-1, 'Zakelijke inhoud der Brieven van Bengallen in dato 11 Januarij 1775': '[...] [zo men] er iets uit reserveren wil. Waarom anders kost een Receptie in de Indien tot 100 Ropijen, die in 't Vaderland voor 8, 10 of 12 Ducaten gedaan word. Even zo is het met de Jaarlijkse Don Gratuiten [= contributie aan de Grootloge]'.
- ¹¹⁰ CMC, Box 2003, Correspondence received by the Grand Lodge 1770-1775, no. 699-1, 'Zakelijke inhoud der Brieven van Bengallen in dato 11 Januarij 1775': 'Klagten over die [loges] van Nagapatnam [= De Langgewenschte] en Ceylon [= De Getrouwigheid en/of De Opreghheid], dat dezelve de Prov[inciaal] Gr[oot] M[eeeste]r niet erkennen, en verzoeken gemaintieert te worden'.
- ¹¹¹ CMC, Box 2003, Correspondence received by the Grand Lodge 1770-1775, no. 670-3: money transfer 10-1-1774 by J.F. Lindstedt to Henrik Nieuwland and Jan & Carel Hasselgreen in Amsterdam, to be paid to Isaac van Teylingen.
- ¹¹² CMC, U2, Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 9-2-1768 until 2-3-1788, Vol. 2, pp. 285-289: 'Nogtans willen Wij wel avouereen, dat het van de Cijlonsche Broeders niet vriendelijk gehandelt is geweest, wanneer zij eerst UweAgtb[are] om een Constitutie verzogt hebben, en op bekomen admisse niet gerescribeert, zonder ons bij hun Request iets daar van te melden. Maar het wonderd ons teffens, door UweAgtb[are] indertijd geen kennis er van te hebben bekomen; om op die verleende Constitutie de nodige Ratificatie te requireeren; dus Wij dezelve Cijlonsche Broeders, indertijd aangemerkt hebben als geheel ignorant, nopens het Provinciaalschap van Bengalen; En dat ons nog meer verwondert, is hun stilzwijgen zonder overmaking van Contributien, (welverstaande die van Kolombo [= De Getrouwigheid]) waar over Wij hun bij deeze gelegenheid zullen onderhouden'.
- ¹¹³ CMC, U2, Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 9-2-1768 until 2-3-1788, Vol. 2, pp. 326-334: 'Door den Broeder Olke Andringa is ons ter hand gesteld Uwer Agtb[are] Missive van den 11 Januarij dezes Jaar met daarbij de Bijlagen en Wissel, groot f 873,5 - uit welke aan den Broeder R. Van Laak betaald zal worden f 400,- voor gedane leverantien [...] Nevens de bezwaren in de voorz[egde] Missive vervat en de verzogte elucidatie deswegens, zullen Wij deze Articulen beantwoorden, en dadelijk een begin maken met aan te toonen wat een Nationale of Provintiale Grootte Loge is, en hoe de behandeling in het aenstellen van derzelve Amptenaren dient te geschieden [...]'.
¹¹⁴ CMC, U2, Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 9-2-1768 until 2-3-1788, Vol. 2: '[...] en dan is het legaal, maar geenszints als een bijzondere Loge, onder de benaming van Provintiaale, over haar zelve en andere zoude willen heerschen, 't geen tegen de natuur der zaken zelfs strijdig is. Wel is waar dat men in vorige tijden anders van begrip is geweest, en dat Wij ook dien volgens Uwe Agtb[are] tot een Provintiale Grootte Loge verheven hebben; edog de zaak nader ingezien hebbende, zijn Wij met de Grootte Loge van Engeland volkomen overtuigd, dat zulks een abuis is, gelijk Uwe Agtbare zelve zullen moeten bekennen, of reeds gedaan hebben bij de voorgenomene Electie van een Provintiaal Groot Meester aan ons ter aggregatie gezonden, [...] voor een Acte thans gevestigd op de Persoon van Jacob Eilbracht tot kennelijk wederzeggen toe, Twintig Ducaten moet worden betaald. – Welverstaande dat die verleende Magt de persoon, als representant van den Hoog Edele Groot Meester, en niet aan eenige Loge gegeven word [...]'.
¹¹⁵ CMC, U2, Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 9-2-1768 until 2-3-1788, Vol. 2: Betreffende de Ceylonsche Broeders, namenlijk die van Colombo, willen Wij zeer gaarne bekennen, dat dezelve zeer irregulier handelen, zo ten onzen als ten Uwen opzigte. Waarover Wij hun, op een serieuze wijze onze gevoeligheid te kennen hebben gegeven dat het ons zeer vreemd voorkomt, na Vijf Jaren geleden, zedert dezelve door ons geconstitueerd zijn, geen taal nog teken van hunne existentie, veel minder de jaarlijksche Contributien bekomen te hebben. Waar omme Wij dezelve vermaant hebben, het 3de en 4de Art van het 4de Hoofdstuk, Pag 66, in het oog te houden, Vermits Wij anders de Wet ter executie zouden moeten leggen, en dezelve voor vervallen verklaren; [...] Ten opzichte van het verbinden der leden aan de Loges, omme dezelve niet te verlaten als met consent, en te verlangen dat geen Meester Metzelaer ontslag kan bekomen, dan na alvorens Opziender of Agtbare Meester geweest te zijn, is zulks een al te strenge Bij Wet, die zulks met het 3de Art. Hoofd. 7. Pag. 84 der Grond Wet niet ontstaan kan; En de redenen van zodanig verzoek om ontslag billijk zijnde, mag zulks geenszins geweigert worden; want de Vrije Metzelaar moet in der daad Vrij zijn, en geen dwingelaardij uitmaken. Even zo is het gesteld met het verleenen van de 3de Graad, waar omtrent niet altoos dezelve Resolutie kan gehouden worden inzonderheid wanneer zommige Personen niet lang op eene plaats kunnen blijven, en men zomtjids genootzaak is, de Drie Trappen op eenen Dag te confereeren. Om welke reden men hier te Lande jaarlijks aan de respectieve Loges een Dispense geeft, volgens het 1ste Art. van het 5de Hoofdstuk Pag. 70 hoeveel dien aangaande alle mogelijke procautien dienen genomen te worden. [...], blijft ons niet meer over, dan Uwen Agtb: te recommendeeren de goede verstandhouding aan te kweeken, en het gezag van den hoog Edelen Groot Meester te erkennen en te bewaren in de persoon van den Broeder Jacob Eilbracht, als deszelfs Representant en Gemagtigde, met de nodige eerbewijzing denzelve in die qualiteit competeerende'.
- ¹¹⁶ Boerenbeker 1979, p. 142, notes that the appointment of Eilbracht with an 'Acte van Provintiaal Groot Meester te Bengalen' was announced in the Grand Lodge on 19-5-1776. See also Maarschalk 1872, p. 364; Schultink 1987, p. 147.
- ¹¹⁷ CMC, Box 2402, Constitution file lodge Salomon in Bengal, no. 715.
- ¹¹⁸ Ferminger 1906, p. 29.
- ¹¹⁹ Krikhaar 1996, p. 8.
- ¹²⁰ CMC, Box 2004, Correspondence received by the Grand Lodge 1771-1781, no. 754: 'Het verval van onze Loge, waar voor op St. Jan, nu jongst gepasseerd, final gevreesd is, de verklaring die de Gr[oot]M[eeeste]r Jacob Eilbracht gedaan heeft in onze vergadering van Primo deZer, waar van de executie staande gevolg te neemen [...] Thans alleen noteerende, dat er gedurende de Jongst gepasseerde twee Jaaren geene Receptien of andere inkomsten, waar van wij Reekenschap zouden moeten doen, geweest zijn'.
- ¹²¹ CMC, Box 2004, Correspondence received by the Grand Lodge 1771-1781, no. 754: 'breedvoerig [is] gesproken over den tegenwoordigen toestand der Metselarije in Bengale, en in 't bijzonder over die deeser Loge, met de weijnige hartelijkheid die veele der Broederen voor dezelve scheenen te bezitten, en dat door het gering aantal van Leeden dezer Logie men vreezen moest dat dezelve erlange niet meer in staat zoude zijn, haare gewoone bezigheeden te verrigten [...] om alle welke reedenen zijn Hoog Achtb[are] den Broederen voorstelde, of het niet het beste zoude zijn de Logie in 't geheel te sluijten en de Constitutie van dezelve weder terug te zenden naar Europa, aan de Nationaale Logie in 's Hage'.
- ¹²² CMC, Box 2004, Correspondence received by the Grand Lodge 1771-1781: no. 754. 'Laatstelijk nam de Hoog Achtb[are]Grootmeester Aan, om het geld, dat deze Logie van de Schotse Broeders staat te ontfangen, voor haar aandeel in het verkogte huis Concordia, op obligatie onder zig te houden en daar van de rente van ses prosento aan de Loge goed te doen'.
- ¹²³ CMC, Box 2004, Correspondence received by the Grand Lodge 1771-1781, no. 754-1, 'Extract uit de brief van Bengalen in dato 15 November 1777, Leden van de [loge] Salomon'.

- ¹²⁴ CMC, Box 2004, Correspondence received by the Grand Lodge 1777-1781, no. 755-1: 'Broeder Ross betuigde mij, successive dat zijn wensch zig daar toe uitstreckte, dat de Broederschap in bengalen als voor heen mogte floreeren, en dat zijn Edele zig konde conformeeren met mijne propositien; maar dat de gemoederen van anderen zo gemakkelijk niet te buigen waren. De gebeurtenis van 1772 lag nog te diep in het geheugen, en de weinige satisfactie die men den Schots meesteren gegeeuen had en vrij important was verwacht geworden, met het gevoelen dat ik de man moest zijn, die voor de neegen Broederen van Salomons Tempel, mij te dier tijd, het sterkst hadde g'emporteert, dit alles makke geduurig de animositeit teegen mij gaande, wanneer er maar van deeze zaak gehandelt wierd; eindelijk kwam in het laatste van october het besluit daar op uit, dat men zig wilde bij de Loge voegen, mits dat door mij afstand wierde gedaan van het Grootmeesterschap, en dat het werd afgedragen aan gem[elde] Broeder Ross, die men verkoos als GrootM[eeeste]r Provinciaal'. See also the accompanying letter by Eilbracht to Ross, 1-10-1777.
- ¹²⁵ CMC, Box 2004, Correspondence received by the Grand Lodge 1771-1781, no. 754, extract from the minutes 1-11-1777: 'voor de nieuwe Gr[oort]M[eeeste]r te laten vervaardigen een schootsvel en juweel, naar model dat door sijn Hoog Achtb[are] thans werd gebeezeit'.
- ¹²⁶ Lutter/Christiaans 1994, pp. 101-102.
- ¹²⁷ CMC, Box 2004, Correspondence received by the Grand Lodge 1777-1781, no. 755.
- ¹²⁸ CMC 123E59 (new inv.no. 59B), *Afscheidsreeden van Jacob Eilbracht Gepasseerd Grootmeester Provinciaal van de Provinciale Loge Salomon te Hoogly in Bengalen gedaan te Batavia op den 1 februari 1783 in den wettig vergaderde loge La Fidèle Sincérité*.
- ¹²⁹ Maarschalk 1872, p. 364.
- ¹³⁰ CMC 4F58, *Vry-metzelaars Almanach*, Rotterdam 1808, p. 44: '8 Salomon, Bengale [...] Buiten tyding',
- ¹³¹ Kwaadgras 2003, p. 32.
- ¹³² CMC, Box 3064, Folder 80 80A La Vertueuse Correspondence and attachments 1770-1798 [= 1769-1798], 1770-97 No. 20 Outgoing correspondence and attachments to the Grand Lodge, undated letter between documents from 1788.
- ¹³³ CMC, membership list lodge La Vertueuse for the higher degrees, 16-12-1785.
- ¹³⁴ Gould 1951, IV, p. 53, no source provided: 'The Provincial Grand Lodge of England seems to have worked in perfect harmony with a similar body under Holland, "The Grand Lodge of Salomon at Chinsura" (Dutch settlement) and the officers and members of the two Societies exchanged visits and walked together in processions'.
- ¹³⁵ Harland-Jacobs 2007, p. 55.
- ¹³⁶ CMC, Box 2008, Correspondence received by the Grand Lodge 1802-1804, no. 1341.
- ¹³⁷ Hageman 1867 A, p. 99: '5773. Hoogly of Chinsurah. Bengalen'. 'De loges onder het Grootoosten der Nederlanden', *Jaarboekje voor Nederlandsche Vrijmetselaren*, Amsterdam 1917, p. 53, provides the founding date as 11-1-1773.
- ¹³⁸ CMC, Box 2403, Constitution file De Standvastigheid, no. 658-1. Schultink 1987, p. 149; Kwaadgras 2003, p. 58; Boerenbeker 1979, pp. 133 and 136, footnote 5, mentions the announcement in the Grand Lodge meeting of 17-4-1774. Hageman 1866, p. 48 mistakenly noted the founding date as 1773 in relation to Steendekker's journey from Batavia to Bengal.
- ¹³⁹ CMC, 108E, Register of in- and outgoing correspondence of the Grand Lodge 26-6-1747 until 17-4-1823, Vol. I, letter received by the Grand Lodge 27-12-1772.
- ¹⁴⁰ CMC, Box 2403, Constitution file De Standvastigheid, no. 658-1: 'Voorts tot op weder opzeggens toe, voor Contributie penningen aan ons te doen ter Handstellen vijf achtste gedeelte van Receptiën van Meesters, en boetens, en een quart van die van Leerling en Gezel'.
- ¹⁴¹ CMC, Box 2003, Correspondence received by the Grand Lodge 1770-1775, no. 699-1, 'Origineele Missieve van Bengalen 11 January 1775 met Bijlagen A-B-C-D'.
- ¹⁴² See also CMC, Constitution file De Standvastigheid, no. 658-3, undated, later signed in pencil '1772?': 'Aanmerkingen op den inhoud der Bengaalsche brieven en wel inzonderheid, over hunne manier van Constitueeren': 'De verleende Constitutie tot het opregten eener Loge onder de naam van de Standvastigheid, schoon zij dezelve bepaalen alleen binnen het District en onder hun oog te mogen werken, schijnt met een uitsluitende magt, zonder Ratificatie van de Nationale Groot Meester geveuen te zijn; dat gans niet strookt met de intentie. *te imporberen de wijze, waerop de standvastigheid is geconstitueert, speciaal ook de accorden* Hoe zal men nu hier de Ratificatie geveuen met de bepaling van een Jaarlijks Don Gratuit, daar reeds in die geveueuen Constitutie gefixeerd is, dat die Loge [De Standvastigheid] aan de Loge Salomon zal moeten uitkeeren 5/8 der Receptien van Meesters en Boetens 1/4 van die van Leerling en Gezel Behalven die nieuwigheid (of Pruisische manier van reekenen) raakt men buiten de termen van de Wet, die uitdrukkelijk dicteert dat een Constitutie voor een plaats daar reeds eene Loge is, 20 Ducaten moet kosten. *Dit moet absolut geannuleert worden* [...] Door deze despotique magt vervalt die van den Nationale Grootmeester, dewelke dusdanig kragtelooos gemaakt zijnde, de Wetten ontfangt in plaats van die te geveuen. Het schijnt of de Bengaalsche Broeders dit expedient, om die nieuwe loge te constitueeren, uitgedagt hebben om de wond van de scheuring te heelen, dewelke door de Schotze Orde, daar zij zeer enthousiast op zijn, (vermits een Meester Receptie 100 Roppijen kost) veroorzaakt was, en waarom zij zig gedeeltelijk gesepareert hadden. En dus een zifting gemaakt hebbende, wie tot de Schotze zou behoren en wie niet, is denkelijk die nieuwe Loge ingerigt om te bestaan uit zodanige Leeden dewelke de 3 Ordinaire Graden geveuen kunnen. En als die Broeders, tot de Schotze orde gehorende, een aparte Cas houden, waar van de inkomsten zeer important moeten zijn, als een Meesters Receptie Honderd Daalders Hollands kost, dan moeten Don Gratuit aan de Nationale Groot Loge van f 600,- hun niet veel krenken. De warigheid om Remisen te doen, is ligt uit den weg te ruimen, want als er al niemand gevonden word, die zig daar meede chargeeren will, kan het gelt in Comp[agn]ies Cas gelegd worden. Mits betalende dan het daar toe staande, zonder egter aan een uitstel van een Jaar of meer onderhevig te zijn'.
- ¹⁴³ CMC, U2, Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 9-2-1768 until 2-3-1788, Vol. 2: 'Nadat Wij ons antwoord reeds vervaerdigd hadden [...] zijn Wij ten uitersten veraengenaamt geworden, door den inhoud van Uwer Agtb[are] laatste Missive, in dato 10 Januarij 1773, waar bij Wij verneemen dat de oneenigheden een einde genomen hebben, en de rust thans onder ULieden heerscht. [...] Door Die zelve Brieven zijn Wij ontwaar geworden dat UweAgtb[are] hebben kunnen goedvinden een Constitutie te verleenen, ter opregting eener Loge, onder de naam van De Standvastigheid, en daarbij te bepalen 5/8 gedeelte van Meester Receptiën en Boetens; mitsgaders 1/4 van de Leerling en Gezels Receptiën, ten behoeuen Uwer Casse; en bovendien aan die Broeders te accordeeren, dat dezelve zig mogen distinguereeren door de Ligt Blaauwe Couleur. Waarlijk Broeders, een handelwijze regelregt strijdig met onze Wetten, en geenzings overeenkomstig den inhoud Uwer Constitutie, in dato 23 October 1765. Hadden UweAgtb[are] die ingezien, zouden dezelve ten deezen opzigte zig zo niet mistast hebben; om contrarie de intentie van den hoog Edelen Groot Meester te handelen. Dus kunnen Wij niet dan improberen de wijze, waarop die Loge is Geconstitueert; met verzoek dat geveuen Diploma in te trekken, en het hier nevens gaande, als onze Ratificatie, op het door Uwen Agtb[are] gehandelde, aan die Broeders te suppediteeren. [...] En aengaande de Ligt of Hemelsblauwe Couleur competeerd dezelve alleen aan de Groot Officieren der Nationale Groot Loge; met deeze verandering nogtans, voor de Provinciale Groot Meesters, dewelke zig door een Witte Ster kenbaar maken'.
- ¹⁴⁴ CMC, Box 2003, Correspondence received by the Grand Lodge 1770-1775, no. 699-3, financial overview of money owed to the Grand Lodge, 11-1-1775.
- ¹⁴⁵ Kwaadgras 2003, p. 58. See also CMC, Box 2403, Constitution file De Standvastigheid, no. 658-2, draft Constitution August 1773.
- ¹⁴⁶ CMC membership card register.

- ¹⁴⁷ ANRI, letter 31-1-1774 by Verspijck and other to lodge La Fidèle Sincérité in Batavia, mentioning his function. Transcript kindly made available by Diederick Kortlang, National Archive, The Hague.
- ¹⁴⁸ Lutter/Christiaans 1994, p. 123. Considering the inconsistencies in spelling at the time, Wilke could be the aforementioned Willekes of lodge Salomon or a relative.
- ¹⁴⁹ CMC, membership lists, lodge De Standvastigheid, 31-12-1772.
- ¹⁵⁰ Lutter/Christiaans 1994, pp. 100-101, 112-115, 119-120.
- ¹⁵¹ CMC, membership lists, lodge De Standvastigheid, 1772-1775.
- ¹⁵² ANRI, letter 31-1-1774 by Verspijck and others to lodge La Fidèle Sincérité in Batavia: '[...] de loge die ons geconstitueerd heeft [= Salomon] hier ter plaatse en dus superieur is, competeert ons, of de onderhoorige, geen correspondentie met andere logien, als dan met speciale vergunning'. Transcript kindly made available by Diederick Kortlang, National Archive.
- ¹⁵³ Schultink 1987, p. 150.
- ¹⁵⁴ CMC, Box 4506, Folder 256:1, Cash register of foreign bills of exchange of the Grand Lodge.: 'De Provinciale [Loge] Salomon in Bengalen gedebitteerd; wegens Een Constitutie op parkement voor de [loge] De Standvastigheid te Hoogly f 105'.
- ¹⁵⁵ CMC, 'Voorzininge tot weringe van het te digte verval der Twee Loges te Bengalen bij Resolutie van 13 July 1774'.
- ¹⁵⁶ Lutter/Christiaans 1994, pp. 102-103, 110, 112-113 and 121-123.
- ¹⁵⁷ CMC, Box 4354, Visitor book of Lodge La Bien Aimée in Amsterdam.
- ¹⁵⁸ CMC, Box 2003, Correspondence received by the Grand Lodge 1770-1775, no. 699-1, 'Origineele Missieve van Bengalen 11 January 1775 met Bijlagen A-B-C-D'.
- ¹⁵⁹ CMC, Box 2003, Correspondence received by the Grand Lodge 1770-1775, no. 699-1, 'Zakelijke inhoud der Brieven van Bengallen in dato 11 Januarij 1775': 'rang en zitting zoude hebben immidiaat na de Prov[ovinciaal] Ged[eputeerd] Gr[oot] M[eeste]r en dus boven de Prov[inciaal] Groot Opzienders'.
- ¹⁶⁰ CMC, Box 2003, Correspondence received by the Grand Lodge 1770-1775, no. 699-1, 'Zakelijke inhoud der Brieven van Bengallen in dato 11 Januarij 1775'. See CMC 123E59, *Afscheidsrede van Jacob Eilbracht, gepasseert Grootmeester Provinciaal van de Prov. Loge Salomo te Hoegli in Bengalen, gedaan te Batavia op 1 Febr. 1783 in de wettig vergaderde Loge La Fidelle Sincérité*. See also (not referenced further here) Irene Jacobs, *Dienaar van de Vereenigde Oostindische Compagnie in Bengalen en Coromandel: werk en levensloop van Jacob Eilbracht (1738-1804)*, (unpublished doctoraalscriptie Universiteit Leiden) Leiden 1991, copy in Maritime Museum Rotterdam.
- ¹⁶¹ CMC, Box 2003, Correspondence received by the Grand Lodge 1770-1775, no. 699-1, 'Origineele Missieve van Bengalen 11 January 1775 met Bijlagen A-B-C-D': 'insteede van onderworpen te weezen, de heele Loge te willen onderwerpen'.
- ¹⁶² CMC, Box 2003, Correspondence received by the Grand Lodge 1770-1775, no. 699-1, 'Origineele Missieve van Bengalen 11 January 1775 met Bijlagen A-B-C-D': 'op een alleraanstootelijkste wijze in een volle Loge heeft vergrepen'.
- ¹⁶³ CMC, Box 2003, Correspondence received by the Grand Lodge 1770-1775, no. 699-1, 'Zakelijke inhoud der Brieven van Bengalen in dat 11 January 1775': 'dewelke [...] zig niet zoude ontzien hebben, schoon geweene Opziener, in 't openbaar te spotten over de genomene maatregelen, en bij ongewilde zig te glorieeren dat hij een gedepoteerd Vrijmetzelaar is. Over welke irregulariteiten de genomene Resolutie van Seclusie in dato 24-10-1774 aan de Provinciale Engelsche Loge te Bengalen is gecommuniceert, met verzoek daar van verslag te doen aan alle de Loges onder dezelve ressorteerende; verzoekende die Sententie in t Nationale Grootmeesterschap te confirmeren, en den voornoemden Broeder J.W. van den Velde alom te weren van acces'.
- ¹⁶⁴ CMC, 'Nopens het wangedrag van den Broeder Johan Warner van den Velde, vooronderstellen Wij, dat Uwe Agtb[are] wel en teregt gevonnist hebben, ingevolge het 4^e Art[ikel] van het 7de Hoofdstuk, Pag 86. Vergeleken met het 2de en 6de Art der Pligten, Pag 16 en 20, en nemen zulks voor Notificatie. [...] Wijders gelet hebbende op de ernstige procedures dier Broeder aengaende, om zelfs buiten onze limiten te gaan, en dan de Engelsche Prov[inciaal] Groot Meester in Bengalen te verzoeken om aan alle Loges, onder deszelfs District, aanschrijven te doen, ten einde den voorzegde Broeder Van Den Velde te weeren en buiten acces te houden, geeft ons wel te kennen dat Uwe Agtb[are] met die gezag hebbter in goede verstandhouding leven, het welke Wij voor zo verre ook wel willen approbeeren, maar kunnen niet ontveinsen Uwe Agtb[are] deswegens onze verwondering te betuigen, over het appui dat dezelve bij vreemde zoeken, daar de conformatie en zelfs het onderzoek der grieven, volgens het 4de Art van het 1ste Hoofdstuk Pag 30 aan ons alleen competeert'.
- ¹⁶⁵ Lutter/Christiaans 1994, pp. 119-120: 'uit zijn ambt gesuspendeerd, om bij gelegenheid naar Batavia gezonden te worden'.
- ¹⁶⁶ CMC, Box 2003, Correspondence received by the Grand Lodge 1770-1775, no. 699-1, 'Origineele Missieve van Bengalen 11 January 1775 met Bijlagen A-B-C-D'.
- ¹⁶⁷ CMC, Box 2003, Correspondence received by the Grand Lodge 1770-1775, no. 699-1, 'Zakelijke inhoud der Brieven van Bengallen in dato 11 Januarij 1775'.
- ¹⁶⁸ CMC, Box 3148, Folder XVII, Manuscript 'Gedenk-Boek voor de Javasche Broederschap der Orde van de Vrij Metselaren', 1843, n. pag.; Van der Linden 1870, p. 30: Schill's *Gedenkboek* (1843) stated: Both before as after the war in 1796 lodge La Vertueuse [in Batavia] was in regular correspondence with various [lodges] in India, as [...] De Standvastigheid in Chinsura [...] There was with all those a kind of affiliation, so that the Members of the same when they got there and with special recomandation were received with all access ('Zowel voor als na den oorlog in 1796 is La Vertueuse in gestadig correspondentie geweest met onderscheidene [Loges] in India, als [...] De Standvastigheid te Chinsura [...] Er bestond met alle die [Loges] een soort van affiliation, zoodat de Leden van dezelve bij herwaarts komst en speciale reccomendatie met alle acceuil werden ontvangen'.) But this was a statement about the whole region, making it unclear if it was based on a particular source. The incomplete archives of La Vertueuse do not suggest there was any such contact by that time. Hageman 1867 A, p. 99, considered the lodge erased since 1796, probably following Schill. Maarschalk 1872, p. 364 suggested the lodge was not closed until 1782, around the time the Dutch possessions in the region were taken over by the British. As Maarschalk too drew one conclusion for all lodges in the region, he may not have acted on specific information on De Standvastigheid either. Kwaadgras 2003, p. 58, notes De Standvastigheid as 'no news' since 1815.
- ¹⁶⁹ CMC, Box 2008, Correspondence received by the Grand Lodge 1802-1804, no. 1341.
- ¹⁷⁰ CMC, Box 2008, Correspondence received by the Grand Lodge 1802-1804, no. 1341: 'Geene hoegenaamd opgave hoeveel achterlijk zijn'.
- ¹⁷¹ CMC, Box 3148, Folder XVII, Manuscript 'Gedenk-Boek voor de Javasche Broederschap der Orde van de Vrij Metselaren', 1843, n. pag.: 'bij gelegenheid van een afscheidmaal aan de B[roeder] Faure bij vertrek naar Bengalen'. CMC membership card register lists several men with this surname, including: A. Faure (1805-1809 member of La Bien Aimée in Amsterdam) and A. Faure (De Visser Smits 1931, appendix with names freemasons in the Dutch East Indies, list him in 1801, probably the same as the former), and B.V. Faure (De Visser Smits 1931, appendix with names freemasons in the Dutch East Indies, lists him in 1769).
- ¹⁷² Lequin 1982, p. 458.
- ¹⁷³ Ferminger 1906, p. 50.
- ¹⁷⁴ Hageman 1866, p. 55. The membership card register in the CMC lists many of his relatives: Adriaan Arend Titsing (1755-1818), working for the VOC Chamber in Amsterdam: accepted as Apprentice on 18-8-1755 in the County of Cornwall, UK, attest signed by Provincial Grand Secretary M. Allison. He was a visitor in lodge La Bien Aimée in Amsterdam on 17-12-1756, where he obtained the Fellow-Craft and Master's degrees. Listed in

the same lodge in 1758, resigned in 1759; Otto Christiaan Titsingh (1744-?), member of lodge La Charité in Amsterdam in 1777, later travelled to Batavia; Abraham Titsingh, member of lodge La Charité in Amsterdam in 1801-1804; Jacob Titsingh, member of lodge La Bien Aimée in Amsterdam in 1803-1808. The Titsingh family name also appears in lodge records throughout the 19th century. A relative of Titsingh, who remains to be identified, was initiated into lodge La Vertueuse on 19-2-1791. The lodge minutes recorded how 'the profane Titsingh who has so far been in the dark Chamber of Reflection, was brought upstairs and after being submitted to all the usual at the reception he was shown the Light of our Royal Art'. CMC, Box 3064, Folder 'Box 76 +77 II-A-1+2 La Vertueuse 1) I.[eerling] Comparities. Notulen 13/2 1791 – 13/3 1792 1791-1795 met 2) Bijlagen Ink. + Uitg Brieven': 'vervolgens werd den profaan Titsingh die tot dus verre is de donkere Kamer ter overdenking heeft gezeten, boven gebragt en hem na het ondergaan van alle gebruikelijkheeden bij de receptie waargenomen werdende het Ligt van onze Koninklijke Konst vertoont.' This cannot have been Titsingh's son William, who was born in 1790. Perhaps it was Otto Christiaan Titsingh?

¹⁷⁵ See Lequin 1990/1992 and 2002.

¹⁷⁶ Ferminger 1906, p. 52; Karpel 2001, p. 1, mentions that Titsingh often visited the lodges in Calcutta, where he met the governor general of India, Lord Charles Cornwallis, without providing a source.

¹⁷⁷ Ferminger 1906, p. 97.

¹⁷⁸ Lequin 2002, p. 141.

¹⁷⁹ Gould 1951 (1958), IV, p. 58.

¹⁸⁰ Lequin 2002, p. 136: 'den koopman Eilbracht is door de Regeering tot Gesaghebber op de Cust [van Coromonadel] benoemd, de geheele Colonie dankt God van zulk een pest der zamenleving te zijn ontslaage. Alleen blijft zijn broeder [Caspar Eilbracht] over, die het meede noodzakelijk is van her te verwijderen, zal rust en eendracht ten eenemaal hersteld zijn'.

¹⁸¹ CMC, Box 3064, Folder 76+77 II-A-1+2 La Vertueuse Minutes 1791-1795: 'daar uit te vinden het kosten van eenig Tafelgoed vanderwaarts te ontbieden eenen quote van het benodige waar van daar den Br Titsingh aan gedagten Br van Citters zal worden gesuppelieerd'; see also 17-3-1795 'Craij heeft de 400 piaster ontfangen en zoo daarvan aan van Citters afgegeven, die daar van Tafelgoed te laate aan maaken, en zoo overig piaster ontfangen'.

¹⁸² Zeeuws Archief in Middelburg, Van Citters family archive, no. 2. I am grateful to A.F. Franken of the Zeeuws Archief, for bringing this to my attention. See also Lutter/Christiaans 1994, pp. 124-125; Lequin 2002, p. 142.

¹⁸³ CMC, Box 3064, Folder 76 +77 II-A-1+2 La Vertueuse Minutes 1791-1795 1802-1805, 'Minutes 1791-1795': 'en zoo daarvan aan van Citters afgegeven, die daar van Tafelgoed te laate aan maaken, en zoo overig piaster ontfangen'.

¹⁸⁴ CMC, Box 3064, Folder 76 +77 II-A-1+2 La Vertueuse 1) 1st degree Minutes 13/2 1791 – 13/3 1792 1791-1795 and 2) Attachments incoming and outgoing correspondence: 'de Acht[are] [Loge] Salomon die te Chinsura in Bengale met dezen titul [= Provinciale Grootloge] was begunstigd geheel is vervallen, ondanks men gepoogd heeft Haar onder den naam van Salomon Hersteld weder optegriten, en er wezentlijk geen uitzicht meer overig is, dat die plaats voor ons vaderland immer van eenig belang zal kunnen weezen'. The lodge is not included in the first list of suspended lodges in CMC 4F56, *Vry-metzelaars Almanach*, Rotterdam 1807, pp. 48-50. CMC, 4F58, *Vry-metzelaars Almanach*, Rotterdam 1808, p. 44, and later editions list the lodge as 'buiten tijding'. CMC, Box 3148, Folder XVII, Manuscript 'Gedenk-Boek voor de Javasche Broederschap der Orde van de Vrij Metselaren', 1843, n. pag., however, claims lodge La Vertueuse corresponded with the lodge before and after the war of 1796 ('Zowel voor als na den oorlog in 1796 is La Vertueuse in gestadig correspondentie geweest met onderscheidene [Loges] in India, als [...] Salomo Bengalen.'). Hageman 1867 A, p. 97, noted Salomon as 'onbek[end] sinds 5790'. See also Van der Linden 1870, p. 30.

¹⁸⁵ CMC, Box 3064, Folder 76 +77 II-A-1+2 Minutes La Vertueuse 1791-1795 1802-1805, 'Nr 5 Aantekeningen gehouden in de L[oge] La vertueuse van den 5+der5*5802 tot den 6+ der 4* des Jaars 5803': 'den A[chtbare] M[eester] exhibeerd een brief door een zogenoemde B[roeder] Imbert te bengalen geschreeven dewelke gelezen zijnde is men van gevoelen dat daar bij de nodige verificatie ontbreekt, om gen[oemde] Imbert als B[roeder] te erkennen, en is daarom verstaan voor als nog op dit inhoudt geen reflectie te slaan voor en al een den A[chtbare] M[eester] aan den B[roeder] Bruer particulier daar over zal gecorrespondeert hebben'. CMC, membership card register lists a C. Imbert as a member of lodge La Paix in Amsterdam in 1784, which may have been Carel Imbert, who died in Chandernagore in 1824, and Willem Frans Imbert de Martines from the same lodge in 1770-1772. The latter was in Batavia in 1775-1777 according to VOC/NA. It may have also been a relative of either freemason with knowledge of the lodge, but not a member himself.

¹⁸⁶ See Jan A.M. Snoek, 'Burckhardt, Johan Christiaan, (1772-1848)', in: Porset/Révauger 2013, pp. 582-584, especially 583.

¹⁸⁷ Ferminger 1906, p. 131. The lodge was sanctioned by Moira but never received a warrant from the English Grand Lodge and as such does not appear in *Lane's Masonic Records 1717-1798*.

¹⁸⁸ CMC, Box 3070, Folder 83-84-85 IIB7 La Vertueuse Correspondence 1812-1815, 2/1812-15, [No] 38 various letters 5812-5815.

¹⁸⁹ CMC, Box 3066, Folder 79 La Vertueuse 1st degree Minutes 1815/1818, 2 1815-1818, No 9 Minutes 4*5815-5818. See also a thank you note dated 6-6-1816.

¹⁹⁰ CMC, E1, certificate 6-5-1814.

¹⁹¹ CMC, Box 3070, Folder 83-84-85 IIB7 La Vertueuse Correspondence 1812-1815, 2/1812-15, [No] 38 various letters 5812-5815.

¹⁹² Hageman 1866, pp. 59-60; Christiaans 1994 A, p. 148.

¹⁹³ Schultink 1987, p. 150; Christiaans 1994 A, pp. 148-149; Kwaadgras 2003, p. 59. Mentioned in CMC 4F17, *Almanach des Francs-Macons*, 1780, p. 19 and later editions: '38 La Desiree, Nagapatnam, C. de Chorom., 1773'. CMC 4F34, *De Nederlandse Vry-metzelaars Almanach*, 's-Gravenhage 1781, p. 18, lists 1774 as the founding year. Hageman 1867 A, p. 99, notes '5772 begin'.

¹⁹⁴ CMC, Box 2403, Constitution file De Langgewenschte, no. 652-1: 'Den Opperbouwmeester van dit gansch geheel al, heeft het eijndelijk na zijne groote goedertierendheijt behaagd, ons met zijn glansrijk Ligt te bestraalen, en ons is staat te stellen een bekwaame Loge op te rigten, hetgeen wij begonnen hebben onder gunstige toestemming van de Hoogheijt deeser landen [...]'.
¹⁹⁵ CMC, Box 2403, Constitution file De Langgewenschte, no. 652-2; CMC, 108E, Register of in- and outgoing correspondence of the Grand Lodge 26-6-1747 until 17-4-1823, Vol. I, notes the dispatchement of the Constitution on 9-11-1773. Maarschalk 1872, p. 364; Schultink 1987, p. 150. Kwaadgras 2003, p. 59 provides the constitution date both as 1773 and 1774. Boerenbeker 1979, p. 133, p. 136, footnote 6, notes the announcement of the founding in the Grand Lodge on 17-4-1774. 'De loges onder het Grootoosten der Nederlanden', *Jaarboekje voor Nederlandsche Vrijmetselaren*, Amsterdam 1917, p. 53, sees 17-4-1774 as the founding date.

¹⁹⁶ Christiaans 1994 A, pp. 148-149.

¹⁹⁷ CMC, Box 4506, Folder 256:1, Cash register of foreign bills of exchange of the Grand Lodge: 'Sept 1772 Geremiteerd voor de [loge] De Lang Gewenschte te Nagapatnam op de Kust van Coromandel per den Br[oeder] Jan van Eijsden een somma van f 480,- omme daar mede te voldoen alle de kosten voor dezelve en dus gedebitteert

Voor Een Constitutie op Parkement

f 105

Zeegelen en Teek van 25 Certificaten

f 35

f 120 Gr[ootloge]

|18 ingen a 50 S 45

24 Lire Maconne -|6 fr band a 65 S 19,20

24 Code Macon 8 ing	a 40 S	48	
25 Vellen Parkement	a 12 S	15	
Voor den Kist		<u>2,10</u>	
			f 130 Van Laak
Restant als Don Gratuit geconsidereert			<u>f 230</u>
	Dus		f 480.

Sept 1773 Welke somma door den voorn[oemde] Br Jan van Eijsden dienen overgebracht te worden, ofte bij fonte van dien te remplacieren door de Br[oeder]s van de Langgewenschte’.

¹⁹⁸ CMC, U2, Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 9-2-1768 until 2-3-1788, Vol. 2: ‘[...] ontvangen Wij een Missive en Supplicatie van Broeders te Negapatnam, op de Kust van Coromandel, ten einde een Constitutie aan dezelve te leveren tot het opregten van eener wettige Loge aldaar, onder de naam van de Lang Gewenschte, zijnde de [loge-]Couleur Wit met Groen, en onder approbatie van derzelve Regeering. Zuls alleszins goed voorkomende, hebben Wij niet gedraalt dezelve te accordeeren [...]’.

¹⁹⁹ CMC, Box 2003, Correspondence received by the Grand Lodge 1770-1775, no. 699-1, ‘Origineele Missive van Bengalen 11 January 1775 met Bijlagen A-B-C-D’: ‘Slegts op een indifferente manier alleen hebben gerecommandeert eenige door hun gerecipieerde Broeders’.

²⁰⁰ CMC, U2, Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 9-2-1768 until 2-3-1788, Vol. 2: ‘Hoezeer Wij de expeditie van dit Diploma zouden hebben kunnen uitstellen, tot dat Uwer Agtb[are] origineele Missive, met de gezonden f 480 ons inhandigt waren, zijn wij van gedagten; dat als de Broeder Jan Van Eijsden niet op komt dagen. En die Penningen, dewelke Uwe Agtb[are] aan hem toevertrouwd hebben, om aan Ons te remitteren, niet ter goeder destinatie komen, Uwe Agtb[are] in zulk onveropopt geval dat montant wel zullen willen remplaceeren, zijnde geïnformeet, dat gemelde Jan Van Eijsden aan De Caap de Goede Hoop ziek is blijven leggen, zonder dat men weet of hij levend of dood is. Middelerwijl hebben Wij door deeze, Uwe Agtb[are] wel willen in staat stellen, om het Maconnique werk voort te zetten [...]’.

²⁰¹ CMC, U2, Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 9-2-1768 until 2-3-1788, Vol. 2, no. 251: ‘Instructie voor den Broeder Joh[an] Snijders, Capitein van het Schip De Paauw, voor de Kamer Delft na Batavia gedestineert [...] Aan de Kaap de Goede Hoop komende, te informeeren waar den Broeder Jan Van Eijsden, dewelke met het Schip Alkemade repatriëren moest, gebleven is? Of denzelve, aldaar ter plaatse ziek geweest zijnde gestorven is, dan wel of hij op een ander schip is overgegaan, dat vermist word! Als mede of er niemand is, die eenige kundschap heeft, of onderregting zou kunnen geven, waar de aan hem toevertrouwde [...] Penningen [...] gebleven zijn? Het zij dat die fournij, bij zijn overleiden op de Kaap de Goede Hoop, in bewarender hand zouden kunnen gesteld zijn; [...] het zij dat zulks uit zijn nalatenschap van zijn Famille of andere vertrouwden moet gevonden worden’.

²⁰² NA/VOC.

²⁰³ CMC, Box 2403, Constitution file De Langgewenschte, no. 687.

²⁰⁴ CMC, Box 2403, Constitution file De Langgewenschte, no. 687: ‘[...] dog wij hebben van Cabo de Goede Hoop van gem[elde] onsen Broeder van Eijsden schrijven ontvangen, dat [hij] wederom gesont van daar stond te vertrekken met het schip Duijnenburg, welke kiel volgens berigten behouden g’arriveert is. Wij zullen bij eerstkomende geleegendheid meede ons belend maaken aan de Loge in Bengalen [= Salomon] gelijk reeds geschied was, zoo niet onse letteren terug gekomen waaren’.

²⁰⁵ CMC, membership lists, lodge De Langgewenste, 12-10-1774.

²⁰⁶ CMC, membership lists, lodge De Langgewenste, 12-10-1774: ‘in een Eijgen huijs aan het strand te Nagapatnam’.

²⁰⁷ CMC, Box 2003, Correspondence received by the Grand Lodge 1770-1775, no. 699-5 and duplicate. The money transfer was addressed to the messrs Swart and Lunge, merchants in Amsterdam.

²⁰⁸ CMC, U2, Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 9-2-1768 until 2-3-1788, Vol. 2, p. 290.

²⁰⁹ CMC, Box 2004, Correspondence received by the Grand Lodge 1771-1781, no. 716-2.

²¹⁰ CMC, membership lists, lodge De Langgewenste, 11-1-1776.

²¹¹ CMC, Box 2004, Correspondence received by the Grand Lodge 1771-1781, no. 752-3.

²¹² CMC, membership lists, lodge De Langgewenste, 15-10-1778.

²¹³ Hageman 1866, pp. 59-60.

²¹⁴ Hageman 1867 A, p. 99, suggests 1782, followed by Maarschalk 1872, p. 364. Kwaadgras 2003, p. 59, lists the lodge as out of communication after 1788.

²¹⁵ CMC, Box 2008, Correspondence received by the Grand Lodge 1802-1804, no. 1341: ‘Geene hoegenaamd opgave hoeveel achterlijk zijn’. CMC 4F60, *Vry-metzelaars Almanach*, Rotterdam 1809, pp. 46-47: ‘Buiten tyding’. The lodge is not included in the list of suspended lodges in the edition of 1807. CMC 4F58, *Vry-metzelaars Almanach*, Rotterdam 1808, pp. 44-45 first lists the location of lodges, and that of De lang Gewenschte as ‘Eigen Huis’.

²¹⁶ CMC E1, membership certificate 23-8-1803.

²¹⁷ CMC 78-19, membership certificate 16-7-1802. Van Waardhuizen 1996, p. 21.

²¹⁸ Hageman 1866, p. 65. *Idem*, p. 66, wondered if this was the same as lodge La Concorde [= Chapter Concordia] in Hoogly. According to Carpentier Alting 1884, p. 284, the lodge was founded by Amsterdam or military lodges.

²¹⁹ The date is noted as 1-1-1774 according to the masonic calendar on the certificate itself. Zeeuws Archief, 98.1 Snouck Hurgonje family archive, inv.no. 122. I am grateful to drs. Lennart Bes, National Archive, The Hague, for bringing this document to my attention. The almanac of 1777 noted the announcement at the Grand Lodge of 19 May that year about the founding of three new lodges, including ‘42. St. Jean de la Concorde, a Surattee’ (CMC, inv. no. 4F14: *Almanach des Francs-Macons*, 1777, p. 44). Editions after 1780 noted the founding year as 1776, which the certificate of Van Citters disproves (CMC, inv. no. 4F17: *Almanach des Francs-Macons*, 1780, p. 19). Hageman 1867 A, p. 98, mentioned the founding year as 1773, but Hageman 1869, p. 66, changed this to 1775, which is not correct either. ‘De loges onder het Grootoosten der Nederlanden’, *Jaarboekje voor Nederlandsche Vrijmetselaren*, Amsterdam 1917, p. 53, noted the founding date as 19-5-1776.

²²⁰ ZA, Van Citters family archive, no. 2. Thanks to A.F. Franken of the Zeeuws Archief, for bringing this to my attention. See also Lutter/Christiaans 1994, pp. 124-125.

²²¹ Several members of the Blain des Cormiers family from Nantes/Ile de France were in service of the East India Company. A ‘Blain, Luit de vaisseau’ was mentioned as a Chevalier d’Orient in lodge La Vertueuse in Batavia on 28-12-1796.

²²² Christiaans 1994 A, pp. 150-151.

²²³ CMC, Box 3148, Folder XVII, Manuscript ‘Gedenk-Boek voor de Javasche Broederschap der Orde van de Vrij Metselaren’, 1843, n. pag.: ‘In 1774 werd door den Z[eer] V[erlichte] M[eester] Nicolaas Holmberg lid van de Loge La Concorde te Surattee een zeker verzoek schrift om hulp en assistentie overgebracht, hetwelk door den A[chtbare] M[eester] van la Vertueuse [te Batavia] toenmaals H. van Stockum [...] werd beantwoord en benevens hem door den Secretaris J.A. Abbeleven ondertekend’.

²²⁴ CMC, Box 3067, Folder 80 80A La Vertueuse Correspondence and attachments 1770-1798 [= 1769-1798], ‘1770-97 No. 20 Outgoing correspondence and attachments to the Grand Lodge, undated draft letter with calculations: ‘de Beantwoording van ‘t schrijven uwer Hoog In antwoord op... [uw] schrijvens al weder uijstellende het vertrek der retourshepen in Januarij, laaten wij dezese dienen ter gelijde van den broeder

Nicolaas Holmberg, die gedurende zijn aansijn alhier ons de sterkste preuve gegeven heeft van iever voor onze Edele wetenschap, & sig seer fervijtige sal om van ... [u] te verwerven & diploma voor de opgeregte Loge tot Souratte genaams St Jean la Concorde waarvan dezes broeder & waardig lid is. De arbeid die ... [zij] sig geeven is de uijtbreijding van onse koninklijke kunst, dog ons geensins twijffels aan de erlanging der soo seer geerde Constitutie voor die broeders, ons versoek bij t hunne voegen niet[?], waar omtrent wij hoopen [?]uwagts dat uwe ... bij gebrek van directe gelegenheid versending na der Waart, ons al gelieve te emplouijeren de voorschikking van die papieren Wij wenschen uw ...'

²²⁵ Christiaans 1994 A, pp. 150-151.

²²⁶ CMC, Box 2403, Constitution file St. Jean de la Concorde, no. 711-1. Kwaadgras 2003, p. 62.

²²⁷ CMC, Box 2403, Constitution file St. Jean de la Concorde, no. 711-1; see also Kwaadgras 2003, p. 62. The Constitution dated 1-11-1775 is in the collection of the Zeeuws Archief, 98.1 Snouck Hurgonje family archive, inv.no. 121. I am grateful to drs. Lennart Bes, National Archive, The Hague, for bringing this document to my attention. Boerenbeker 1979, pp. 143, 149, footnote 3, mentions the announcement of the founding at the Grand Lodge on 9-5-1776.

²²⁸ CMC, U2, Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 9-2-1768 until 2-3-1788, Vol. 2: pp. 324-325, November 1775: 'Op het instantig verzoek van den Broeder Nicolaas Holmberg, dewelke het Request in ULieder naam geteekent heeft; en de gunstige recommendatie der Broederen van de Agtbare Loge La Vertueuse te Batavia [...] zijn Wij toegestreden met een gunstig fiat daarop te verleen; en Uwe Agtb[are] het verzogte Diploma, dat hier nevens gaat te doen geworden'.

²²⁹ CMC, Box 3068, Folder 81 Correspondence with the Grand Master National and the lodge La Constante et Fidèle 1777-1812: '[...] het voordele gehad hebbende deezen jaare uijt Nederland van de Agtbare Groote Logie te 's Hage te ontfangen onze wettige constitutie ter installeeringe der Vrije Metselaars Logie alhier onder den Naam van St. Jean La Concorde'.

²³⁰ Hageman 1866, p. 65.

²³¹ CMC, Box 2008, Correspondence received by the Grand Lodge 1802-1804, no. 1341.

²³² CMC 4F58, *Vry-metzelaars Almanach*, Rotterdam 1808, pp. 44-45: '27 St. Jean de la Concorde, Souratte, 1776 Buiten tyding'.

²³³ CMC, Box 3148, Folder XVII, Manuscript 'Gedenk-Boek voor de Javasche Broederschap der Orde van de Vrij Metselaren', 1843, n. pag.; Van der Linden 1870, p. 30: 'Zowel voor als na den oorlog in 1796 is La Vertueuse in gestadig correspondentie geweest met onderscheidene [Loges] in India, als [...] St. Jean La Concorde te Suratte [...]'.
²³⁴ Hageman 1867 A, p. 99.

²³⁵ Kwaadgras 2003, p. 62.

²³⁶ Hageman 1866, p. 61.

²³⁷ Bradley 1921, p. 179; Kwaadgras 2003, p. 88.

²³⁸ CMC, Box 2006, Correspondence received by the Grand Lodge, no. 1078: 'De Achtbare Groot Meester Provinciaal over alle de Logien om de West van Indien en het Eiland Ceilon, mijnen Zeer hoog beminden Broeder Jacob Eilbracht, voorneemens zijnde naar het vaderland over te gaan, en, bij het neemen van afscheid, mij interim in voors[egde] waardigheeden hebbende g'installeert [...] zo neeme ik de eerbiedige vrijheid U Hoogverl[ichte] en Hoogachtb[are] te solliciteeren om derzelve confirmatie, en om daarvan te mogen hebben een diploma in forma, ad vitam; daar bij bepaalende om uijt hoofde van de Hooge graaden die ik bekleede, in alle oorden van Indien dezelve waardigheeden te kunnen blijven houden en oeffenen, over al Logien te kunnen oprigten, zo in oude als moderne Metselarij, en te kunnen verleen alle de graaden die in de Broederschap bekend zijn, tot Ridder van 't Roode Kruijs in de moderne, en tot 't Royal Arch Capittel en Ridder van Jerusalem of Knight Templar in de oude Constitutie toe; [...] PS verzoeken ook bij De diplomaten te willen zenden de nodige juweelen der onderscheijde hooge graden, de daartoe behoorende bandeliers en Tabliers'.

²³⁹ Krikhaar 1996, pp. 43-44; Lutter/Christiaans 1994 A, p. 105.

²⁴⁰ CMC, Box 4390, Visitor book of lodge La Charité in Amsterdam, signed from 1798 onwards.

²⁴¹ CMC, Box 3065, Folder 77A La Vertueuse 1st degree Minutes 1808-1810, 2/1808-10 No. 5 5808-5809-5810: 'Meester in de Ancienne en Moderne Loges [...] Ik bied uw Hoog Achtb[are] voor af mij te excuseeren, indien de benaming van de Loges teegenwoordig is verandert [...] in een Derthien Jaarige krijgsgevangenschap met ene kleijn of ontoereikende substancie maandelijks op een plaets daer een magtige duurte heerscht aan levensmiddelen ontstaan door de binnenlandse oorlog van de Verschillende Inlandse Vorsten op deeze Kust Een familie en Huijsgezin met een prangende honger bijna tot versmagtens toe met goede oogen te moeten zien Zukkelen! [...]'.
²⁴² Gaastre 2002, p. 52. For an overview of the Dutch rule on Ceylon, see the standard work Meilink-Toelofsz 1976, pp. 14-63, and for the current view on cultural mediation processes in this area Kaufmann/North 2014, pp. 140-176.

²⁴³ Dashwood 1950, pp. 78-79; Schultink 1987, pp. 151-152.

²⁴⁴ Dashwood 1948, p. 137.

²⁴⁵ CMC, Box 2003, Correspondence received by the Grand Lodge 1770-1775, no. 644-5, letter to the Grand Lodge 26-1-1772: 'In den Jaare 1768 door de komste onzer broederen Frederick Dankwaard, Johan Leonard Remmers, Frans Lodewijk Bergman en Johan Godlob Prenzel ons in staet bevonden hebbende eene ordentelijke Loge ten dezen Eijlandse aanteleggen, hebben wij geen tijd willen verzuimen handen aen 't werk te slaan en onse [loge] behoorlijk t' openen, wij zijn ook zoo gelukkig geweest bij onse eerste bijeenkomste nieuw Broeders aanteneemen, en wanneer wij ons voor de tweede keer van 't zelfde jaar vergaert hadden zijn de jongste nieuw aangenomenen Broederen tot gezellen, twee gezellen tot meesters, en weeder twee Leerlingen aangenoomen geworden, dus ware onse Loge reets in een reedelijke florisante staet en wij zelfs met 't vertrek van ons bovengen[oemde vier] Broederen sterk genoeg ons werk te kunnen voortzetten [...]'. Duplicate in CMC, Constitution file De Getrouwigheid, no. 644-2. See also Schultink 1987, p. 148.

²⁴⁶ CMC, Box 2003, Correspondence received by the Grand Lodge 1770-1775, no. 644-4, letter to the Grand Lodge 27-1-1772. CMC, U2, Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 9-2-1768 until 2-3-1788, Vol. 2, however, notes the receipt of the first request, dated 15-12-1768 according to the masonic calendar. The lodge wrote its second letter to the Grand Lodge in September 1769. The lodge is mentioned in Dutch masonic almanacs from 1772 onwards. CMC 4F9, *Almanach des Francs-Massons*, 1772, p. 25, recorded the founding year as 1771. However, CMC 4F44, *De Nederlandse Vry-metzelaars Almanach*, 's-Gravenhage 1793, p. 26, and later editions list the founding year as 1767. This was corrected in the 1802 edition to 1770. Hageman 1867 A, p. 98; Hageman 1869, p. 66, also names 1770; while according to Maarschalk 1872, p. 365, the lodge was opened on 20-11-1770.

²⁴⁷ As listed in CMC membership card register.

²⁴⁸ CMC, U2, Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 9-2-1768 until 2-3-1788, Vol. 2, letter by the Grand Secretary to the lodge 29-11-1770. CMC, Box 2003, Correspondence received by the Grand Lodge 1770-1775, no. 644-5, letter by the lodge to the Grand Lodge 26-1-1772. De Visser Smits 1931, appendix with names freemasons in the Dutch East Indies, mentions a D.O. de Frein in 1767. CMC membership card register lists Gabriel, Jean and Pierre Durege as members of lodge La Paix te Amsterdam in 1756-1757.

²⁴⁹ See Treffers 2014.

²⁵⁰ CMC, U2, Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 9-2-1768 until 2-3-1788, Vol. 2. The letter was carried by skipper Pieter van Proijen on the ship De Ridderkerk, left from Amsterdam for Batavia on 2-10-1769. A duplicate was sent with skipper Van Brattem on the ship Erf Prins, sailed from Delft to Batavia on 2-10-1769.

- ²⁵¹ CMC, Box 2003, Correspondence received by the Grand Lodge 1770-1775, no. 644-5, letter to the Grand Lodge 26-1-1772. Duplicate in CMC, Constitution file De Getrouwigheid, no. 644-2: '[...] in 't jaar 1769 waeren wij niet minder gelukkig, vermits ons broeder de Freine ons desselfs opper en onder stuurman zoo kragtdaedig heeft voortgedraagen dat wij niet hebben kunnen onderlaeten in dit verzoek te condescenderen en die beide menschen tot Broeders op en aanteneemen, kort daar op eigentlijk wanneer wij ons in 't jaar 1769 voor de tweede keer vergadert hebben, hebben wij weeder nae voor af verkreegen goede getuigenissen nog in ons broederschap ingelijfd 1 opperstuurman, 1 onderstuur man en Extra ordinaire vuurwerker, in voegen onse Loge van dag tot dag begon toetteneemen ook 't jaar 1770. was ons voordeelich vermits wij onder de scheepelingen eenige vrienden die ons bliken gegeeuen hebben van eenen bijzonder zugt voor den order te hebben, en die ook nae dat wij ons nae derselven gedrag genauw g'informeert en dezelve bevonden hadden waardig te zijn aen ons geluk deel te hebben meede den order in gelijfd hebben, dog 't jaar 1771 was ons gants niet gunstig, vermits niet alleen een in 't jaar 1770 aangenomen broeder 't tijdelijke teegens 't Eeuwige verwisselt heeft, maar ook om reeden wij weegens de quaae naespraeke der Prophanen onze bij een komsten hebben moeten staeken tot dat wij Eindelijk 't uitmuntende geluk gehad hebben Brieuen van Constitutie t'erlangen, waer door de Broederen die reets begaende te twijffelen en te waggelen, weeder nieuwe moet schepten, en zig bij ons voegen. [...] hebben wij de Eere te bedeele dat wij als nog geen vaste bepaelde plaets, en dag hebben, dog dat de ure 's avonds ten 6 uren gefideerd is [...]'.
- ²⁵² CMC, membership lists, lodge De Getrouwigheid in Colombo, 1770.
- ²⁵³ Christiaans 1994 A, pp. 143-144.
- ²⁵⁴ CMC, 108E, Register of in- and outgoing correspondence of the Grand Lodge 26-6-1747 until 17-4-1823, Vol. I, p. 75: '1770 26 Dec [ontvangen] Eene Missive inhoudende kennisgeving aan Verscheide B[roeders] V[r]ij M[et]selaeren dewelke genegen waren Een Loge aldaar op te regten [= loge De Getrouwigheid] als dat zij verkeerd en tegen alle billijkheid gehandeld hadden om zich aan den Gr[oot] Loge in Nederland te adresseren, Dewijl deze Loge [Salomon] als Eene provinciale Loge de magt gegeven was, om Constitutien te geven aan iedere Loge die zich in dat gewest zich zoude willen Etabiliseren &ca'. The Register only provides a summary of the letter; with pencil is added in the sideline that the original is missing.
- ²⁵⁵ CMC, Box 2003, Correspondence received by the Grand Lodge 1770-1775, no. 644-5, letter to the Grand Lodge 26-1-1772. Duplicate in CMC, Constitution file De Getrouwigheid, no. 644-2: '[...] dit Indirect in de principaale oorzaeke waerome 't zeedert dien tijd [ontvangst van de brief van Salomon in januari 1771] geen bij een komste is gehouden worden, dus verhoopen wij dat deeze nalaetigheid ons niet toegerekend zal worden, te meer wij 't jongst verweeken jaar geen de minste Europische officieren ontfangen hebben, en wij verwagten nu ook bij eerster geleegendheid eene Constitutie van Bengale, dog vermits wij met die van UwEd[el] Agtb[are] ons vereert zien zoo verhoopen wij geenszins aan een ander als de Loge van UwEd[edel] Agt[bare] gesubmitteert te zullen zijn, maer wel dat wij als de Hoofd Loge van dit Eijland zullen aangemerkt en dus gemagtigd worden aan alle de Broeders die Eene nieuwe Loge tragten aanteleggen magt en vermoogen daar toe verleenen [...]'.
- ²⁵⁶ CMC, U2, Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 9-2-1768 until 2-3-1788, Vol. 2: '[...] hebben wij ons veraangenaamt gevonden, met het verzoek van Captein Siereveld, brenger deezes, door ofte van weegens Uw Agtb[ae] gelast, beneuen Captein De Frein, omme andermaal sollicitatie, door Broeder Durege in den jaar 1769 gedaan, bij ons te vernieuwen, ten einde het verzogten Diploma, ter oprigting Uwer Agtb[are] [Loge] [...] en thans vernomen hebbende, dat Uwe Agtb[are] door het verongelukken van het Schip, waer meede onze Eerste provisionele Rescriptie is afgezonden, ook ook gepriveerd zijn geweest van onze Resolutie der aangaande [...]'.
- ²⁵⁷ CMC membership register, as Johannis Siervel[d/t], member of La Compagnie Durable in 1771.
- ²⁵⁸ Boerenbeker 1979, pp. 115, 118, footnote 4, mentions the announcement of the founding in the Grand Lodge meeting of 14-4-1771; Schultink 1987, p. 148; Kwaadgras 2003, p. 54. Maarschalk 1872, p. 365, provides the opening date of the lodge as 20-11-1770; Christiaans 1994 A, p. 142 names this as founding date. CMC, U2, Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 9-2-1768 until 2-3-1788, Vol. 2, no. 306, letter by the Grand Lodge to La Vertueuse in Batavia: 'per couvert van den Broeder Jan Siereveld met de overbrenging der Ceijlonsche Constitutie gechargeert'.
- ²⁵⁹ CMC, Box 2003, Correspondence received by the Grand Lodge 1770-1775, no. 606 (last page missing): 'En dewijl wij in Ervaring zijn gekomen, dat ten Eilande Ceylon een Loge van Vrije Metselaeren was opgericht [= De Getrouwigheid], hebben wij in onze Bijeenkomst op den 19^e December A[nn]o passato beslooten, hun inzodanige termen aan te schrijven, als nevensgaande Copia aantoonde'.
- ²⁶⁰ CMC, U2, Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 9-2-1768 until 2-3-1788, Vol. 2, pp. 148-151: 'Wij hopen niet dat Uwe Agtb[are] eenige misverstand of kwalijk geplaatste duiding zullen geeven aan onse goede intentie en regte wijze van denken, met het Constitueeren eener Loge te Ceijlon [= De Getrouwigheid]. [...] Wij geloven ook niet, dat hun verzoek aan ons gedaan, met een minagting voor Uwe Agtb[are] Loge, maar veel eer uit onkunde zal geschied zijn. [...] Zulks belet nogtans niet, dat die Broeders, in de nabijheid zijnde en onder Uwe Agtb[are] Provinciale Loge ressorteerende, zig voortaan bij Uwe Agtb[are] kunnen aanmelden, ter bezorging van het gans dezelve aan ons te zenden hebben [...]'.
- ²⁶¹ CMC, U2, Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 9-2-1768 until 2-3-1788, Vol. 2. A duplicate was sent via Brother Frans De Wilde, bookkeeper at the *soldijcomptoir* (wages office) in Amsterdam.
- ²⁶² CMC, Box 2403, Constitution file lodge De Getrouwigheid, no. 642-1.
- ²⁶³ CMC, Box 2403, Constitution file lodge De Getrouwigheid, no. 644-3: 'Hoe aangenaam het ons ook is, wanneer wij mogen verneemen den ijver den Broederen Vrije Metzelaeren, in het voort zette onzer koninklijke konste, zoo zeer was het ons egter onaengenaam te hooren, dat UwEd[elens] waare overgegaen tot het opregt eenen Loge, en het oefenen van zoo danige actien, als alleenlijk vrijstaande aan wettige geconstitueerde Loges, waaren 't meer daar door onstigt alzoo wij ons verbeelde het UwEd[elens] niet onbewust konde zijn dat aan de alhier in Bengalen geconstitueerde Groot Loge Salomon alleen, die privelegien vergunt was, tot het toelaaten van mindere Logies, in alle bezittingen van de Nederlandsche Compagnien gelegen, om de West van Indie &c het dus van dezelve was UwEd[elens] prealabel verlot hadde moeten verzoeken, alvorens met hunn werk voort te gaan. Wij hadden ook reeds voor genomen UwEd[elens] daar over bij gelegentheid in op volgeing onzer Plicht Creprocheerde wanneer wij jongst tot onzer vreugde onderregt werden, door den Broeder Christiaan Wi[f/s?]t, dat UwEd[elens] mislassing in deze, niet uijt moet wil maar aan onbewustheid wijten was, ons tot een bewijs daar van alle geerde dat UwEd[elens] hem bij het verlaaten van Uwe verplaats, gelast hadden, op Batavia aan de Provinciale Loge [= La Choisie?] verzoek te doen om eene Constitutien ons teffens te kenne gevende, den quade misslag van sijn aanzoek aldaar, en zijne vuurige begeerte om van ons zodanig eene diploma voor UwEd[elens] te verwerven. Wij zouden aangesien, wij daar toe de magt hebben ten opzigten van UwEd[elens] Iland dit verzoek in consideratie genomen hebben, waaren wij intusschen door eene andere weg niet g'informeerd, als dat UwEd[elens] zich reeds in A[nn]o 1768 naar Europa hadden g'adresseerd, dog alzoo wij reedene hebben aan een goed succes van desen uwe pooginge te twijffelen, hebben wij UwEd[elens] den weg tot het optineere van het gewent wel willen openen, met UwEd[elens] bij de zen onder regten, van de magt die bij ons resideert om aan de UwEd[elens] begeerte te voldoen, en dus te konne contribueeren tot de voortzettinge onser koninklijke order. Terwijl wij aan een andere kant niet konne nalaten UwEd[elens] te intediceeren alle zulke handelingen als aan een ongeconstitueerde Loge niet toekomen, tot teijde en wij UwEd[elens] daartoe, door ons ofte Grootte Loge in Holland zullen gerechtigt weezen'.
- ²⁶⁴ Kwaadgras 2003, p. 54; Christiaans 1994 A, p. 142.
- ²⁶⁵ CMC, Box 2003, Correspondence received by the Grand Lodge 1770-1775, no. 644-4. Duplicate in CMC, Constitution file De Getrouwigheid, no. 644-1: '[...] Wij twijffelen reets ganselijk aan de Bestellinge onser brieuen, te meer wij UwEd[el] Agtb[are] origineele rescriptie op d'onse van de 16 oc[t]ober 1768 niet ontfangen hebben en 't duplicaat daar van eerst in de maand septemb[er] J[ongst] Leeden, dog dies triplicaat door onse zeer

Bemide Broeder Siereveld ons is besteld geworden, zijnde ons teffens een duplicaat van Een brief door onsen Eerw[aa]rd Broeder R [van] Laak die ook van 1 september 1769 gedateerd was, meede nu Eerst in de J[ongst] gepasseerde maand september met 't onder de Mallabaarse kuste verongelukte Schip Schollenberg, 't welk van Batavia naar herwaarts op reijze en gecommandeert was, bij den schipper N. N. Ide, die een Broeder is en den opperstuurman Lourens Buis die een Egt kind [= lid] is van onse geregelde [loge] aangebragt worden [...]'.

²⁶⁶ CMC, Box 2003, Correspondence received by the Grand Lodge 1770-1775, no. 644-4. Duplicate in CMC, Constitution file De Getrouwigheid, no. 644-1: Voorts moogen wij, niet onderlaeten UwEd[el] agtb[are] in Eerbied ter kennis te brengen dat zig te Gale eenige Broeders verzamelt en eene Loge [= De Opreghtheid] aangelegd, zonder dat se sig tot nog bij ons g'adresseert hebben, hoewel hun volkoomen bewust is, dat onse [loge] nae d'ordre door UwEd[el] Agtb[are] geconstitueert is, wij verzoeken door omme ons zoo wel als de Gaalse Broederen met ordres te voorzien hoe wij ons omtrent hun en zij zig omtrent onse Loge zig zullen te gedragen hebben, of wij naemtelijk communicatief met hun zullen te werk gaen en ofse aan de [loge De] getrouwigheid onderworpen zijn dan niet, om welk Laest art[icul] wij egter op 't instandigst insteeren, dat voortaan alle de Broederen dewelke ten deezen eilande een Loge willen aanleggen zig ter Eerster instantie bij ons adresseren en van hunne handelingen d' op ende voortgang der Loge, de toestand der Broederen Etca aan ons verslag doen moeten, zoo en in diervoegen gelijk onse gehoudenissen teegens UwEd[el] agtb[are] meede brengt'.

²⁶⁷ CMC, membership lists, lodge De Getrouwigheid, 27-1-1772.

²⁶⁸ CMC, U2, Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 9-2-1768 until 2-3-1788, Vol. 2: 'De Brief van de Provinciale Grootloge Salomon, te Bengalen, van den 26ste December 1770, is amicaal en Broederlijk geschreven [...]. Wij beveelen U dan gemelde Loge Salomon, als onze Provinciale Loge aan te merken, dezelve in zaken die spoed vereischen te consuleeren, zonder egter van dezelve afhankelijk te zijn. Zijnde eene Provinciale Loge niets anders dan de Eerste Loge in Rang, aan wie vergunt is, namens den Hoog Edelen Groot Meester Constitutie te verleenen [...]. Wat de Broeders te Gale betreft, de welke volgens Ulieder voorgeeven, clandestin vergaderen [...] dient tot antwoord, dat het beter ware, vermits dezelve onder ons ressort gehoren, dien Broeders zig op eene behoorlijke wijze aan Ons adresseerde, tot het bekoomen van een Diploma; en [...] Wij geen zwarigheid, U Liederen als de oudste van dat Eijland te qualificeeren (ongeprejudiceert nogtans het regt der Provinciale Loge Salomon te Bengalen) Broeders den weg te banen en provisioneel te accredeeren, om op een geregelde wijze te kunnen werken [...]'.

²⁶⁹ CMC, Box 2403, Constitution file De Standvastigheid, no. 659-1: 'Betreffende de aan de Broeders te Ceilon verleende Constitutie zijn wij wel van eene meening met Uw Hoog Edelens, dat dezelve daar toe de magt toekomt, wanneer zij zig aan Uw Hoog Edelens adresseerde, edog wij kunnen niet naleten, onse sustenue voor te dragen, dat zoodanige directe verleening eener Constitutie aan die Broederen een inbreuk schijnt te kunnen veroorzaken in het Privilegie aan onze Provinciale Loge Salomon, tot het Constitueeren van Loges om de geheele West van India verleend /: wij noemen dit alleen een sustenue:/ waar in we zoo veel meer egter bevestigd zijn geworden door het gehoude gedrag der Broederen, in te voorleed Jaar, want alhoewel wij op hun gedaane schriftelijk aanzoek, ten eersten eene Constitutie hebben verleend, en hen meede de nodige Wetboeken en gezang boeken toegezonden, hebben zij niet te min nagelaaten die ontfangst ons te melden, maar ook van de aan hen door UHoog Edelens verleende Constitutie kennis te gevem, zulx wij evenwel vermeenen, hunnen pligt te zijn geweest, en waar in wij zoo veel meer bevestigd worden door de favorable Uijtdrukking van UHoog Edelen van hen te zullen onderregten dat zij ongeacht gemelde aan hen direct verleende diploma, onder onze Provint[ial]e Loge assorteren, en aan ons zig adresseren moeten tot bezorging van t geene zij aan UHoog Edelens zoude hebben te zende wij verzoeken [...] dat die Broederen die mogelijk in een ander denkbeelt van onafhankelijkheid mogten komen, van hunne Pligt mogten werden onderrrgt, ten minste eene behoorlijke correspondentie met ons te houden [...]'.

²⁷⁰ CMC, Box 2003, Correspondence received by the Grand Lodge 1770-1775, no. 699-1, 'Origineele Missieve van Bengalen 11 January 1775 met Bijlagen A-B-C-D'.

²⁷¹ CMC, U2, Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 9-2-1768 until 2-3-1788, Vol. 2, pp. 285-289. 'En dat ons nog meer verwondert, is hun stilzwijgen zonder overmaking van Contributie, (welverstaande die van Kolombo [= De Getrouwigheid]) waar over Wij hun bij deeze gelegenheid zullen onderhouden'.

²⁷² CMC, U2, Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 9-2-1768 until 2-3-1788, Vol. 2: pp. 312-314: 'Niet zonder bevreemding en met de uiterste verwondering beschouwen Wij Uwe Agtb[are] gedrag ten onzen opzigte, en hoe onregelmatig derzelve werken en bestieren in de huishoudelijke zaken der Loge toegaan, zonder in agt te nemen het geen de Wet dicteert; en zonder ons rekenschap te geven van de staat uwer zaken. [...] Zedert Vijf Jaren, dat het Diploma verleent is, geen taal nog teken te geven van hun doen en denken!'

²⁷³ Dubois 1761, Chapt. 4, art. 3 and 4, p. 66.

²⁷⁴ CMC, U2, Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 9-2-1768 until 2-3-1788, Vol. 2: 'Met leedwezen zijn ons almede ingekomen de Klagten van de Provinciale Groot Meester te Bengalen; dat Uwe Agtb[are] zig niet verwaerdigen den zelve te kennen [...]. Veel min ons Ons te communiqueeren, dat Ulieder verzoek deswegens te Bengalen gedaan, niet was afgeslagen, maar eenige aenmerkingen op het zelve waren gevallen.'

²⁷⁵ Not included in the list of suspended lodges in CMC 4F56, *Vry-metzelaars Almanach*, Rotterdam 1807.

²⁷⁶ Hageman 1867 A, p. 98.

²⁷⁷ CMC, Box 2008, Correspondence received by the Grand Lodge 1802-1804, no. 1341.

²⁷⁸ CMC 4F58, *Vry-metzelaars Almanach*, Rotterdam 1808, p. 44-45: '15 De Getrouwigheid, Colombo op Ceylon, [1770] Buiten Tyding'.

²⁷⁹ Kwaadgras 2003, p. 54.

²⁸⁰ Dashwood 1948, p. 130.

²⁸¹ Hageman 1867 A, p. 98. Lodge La Sincérité is listed in CMC 4F12, *Almanach des Francs-Massons*, 1775, p. 19, and a later edition with the founding year 1773 and location Ceylon. Editions from 1780 onwards state the location as Punto Gale. The Dutch edition, CMC 4F33, *De Nederlandse Vry-metzelaars Almanach* 1780, p. 18, translates the name as De Opreghtheid and provides the founding year as 1772.

²⁸² Christiaans 1994 A, p. 146.

²⁸³ CMC, Box 2403, Constitution file De Opreghtheid, no. 645-1: 'Alzoo zig alhier zedert een geruijmen tijd, verscheide Broederen Vrije Metzelaaren hebben bevonden, die steeds tragteden, om waare het moogelijk een loge te stigten, maar zig te wijng daartoe bevindende [= minder dan 7 Meester-vrijmetselaars], hadden ze het geluk, dat in den Verleedenen Jaare [= 1771] eenige Broederen zig op de scheepen bevonden en wierden als toe in staat gesteld een Loge te houden om de zig aan gediende Candidaaten te recipieeren, het welk voortgang had op den 12 febr. 1771.' See also Schultink 1987; Kwaadgras 2003, p. 57.

²⁸⁴ CMC, Box 2403, Constitution file De Opreghtheid, no. 645-1: 'die zedert 21 a 22 jaaren in de groote loges in 's haage is aangenomen en vervolgens te Antwerpen tot den trap van meester gestegen'. This implies he was initiated circa 1749-1750, from which date little records survive.

²⁸⁵ Christiaans 1994 A, p. 145; Dashwood 1948, p. 131.

²⁸⁶ Christiaans 1994 A, pp. 145-146.

²⁸⁷ CMC, Box 2403, Constitution file De Opreghtheid, no. 645-1: 'Den 21 Junij hadden we het geluk van onsen veel geliefd en gebiedder den welEdelen Achtbaaren Heer Commandeur Arnoldus de Lij te recipieeren als leerling en knegt en op den dag van onsen beschermer St. Jan [= ca. 24 Juni] tot meester, als meede bovengem[elde] Broederen le Blanq, Scheede, Guinnot, en Bussing. [...] en zijn Achtbaare den Heer Commandeur tot onsen Protecteur verkooren en ook bij zijn Achtbaare geaccepteert. Zedert zijn nog verschijde waardige candidaten aangenoomen, te lang om die alle aan te haalen [...]'.

Dashwood 1948, p. 131, provides a transcript.

- ²⁸⁸ Christiaans 1994 A, p. 147.
- ²⁸⁹ CMC, U2, Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 9-2-1768 until 2-3-1788, Vol. 2: 'Nadat wij reeds door de Broeders gehorende tot de Agtbare Loge De Getrouwigheid, te Kolombo, geïnformeerd waren, van den ijver waar mede Uwe Agtb[are] al zedert een geruimen tijd, tot het voortplanten, onze Edele Wetenschappen werkende zijn geweest, hoewel zonder wettige Constitutie, en dezelve ons geraadpleegd heeft hoedanig zij ULieden zouden considereeren hebben wij geen zwarigheid gemaakt, die Broeders te qualificeeren tot het verleen van een provioneele Acte [...] en zedert die rescriptie Uwe Agtb[bare] Missieven p[ri]mo Feb[ruari] dezes Jaars, door den Broeder Capitein Sierevelt aangebragt, ontfangen hebbende, zijn te rade geworden, ULieden verzoek met een gunstig antwoord te vereeren'.
- ²⁹⁰ CMC, Constitution file De Opreghtheid, no. 645-2; Kwaadgras 2003, p. 57; Boerenbeker 1979, pp. 123, 131, footnote 3. 'De loges onder het Grootoosten der Nederlanden', *Jaarboekje voor Nederlandsche Vrijmetselaren*, Amsterdam 1917, p. 53, noted the founding date as 18-4-1773, but Schultink 1987, p. 149 provides the same date for the announcement of the foundation at the yearly Grand Lodge meeting.
- ²⁹¹ Schultink 1987, p. 149; Kwaadgras 2003, p. 57.
- ²⁹² CMC, Box 4506, Folder 256:1 Cash register of foreign bills of exchange of the Grand Lodge: 'Van De Loge d'Opreghtheid te Punto Gale op Ceylon door Capitein Jan Sierevelt gezonden Een Don Gratuit voor de Casse der Nationale Groote Loge en in voldoeninge van de gezondene Constitutie deezer Loge f 250'
- ²⁹³ CMC, Box 2403, Constitution file De Opreghtheid, no. 673.
- ²⁹⁴ CMC, Box 2403, Constitution file De Opreghtheid, no. 673: 'De weinige overige Recipianten, die wij zedert voorgemelde Datum [31-1-1772] gehad hebben zijn geweest passanten en Scheepelingen'.
- ²⁹⁵ CMC, membership lists, lodge d'Opreghtheid, 30-1-1774.
- ²⁹⁶ CMC, membership lists, lodge d'Opreghtheid, 30-1-1774: 'ten Buitenhuise'. Could this be the house *Nooit Gedacht* at Unawatuna originally built in 1735 for the Dutch commander of Galle? A house associated with the Dutch commander is located at Queen Street in the city center, but that does not seem to fit the term, indicating a house away from the city.
- ²⁹⁷ CMC, Moskou 9128, undated: 'Reeguls waar na zig den Grootmeester, eerste en tweede Opziender, Broeder terrible Broeder Spreeker, Secretaris, en alle andere Broeders zig [ze]ll[ve] moeten gedragen, zoo bij het openen van de Loge als ook bij de aanneeming van een nieuwe broeder, in de Loge de Opreghtheid te Galle'.
- ²⁹⁸ CMC, 126-1, certificate 24-1-1775. Dashwood 1948, pp. 132-133 provides a transcript of the letter.
- ²⁹⁹ CMC, Box 2003, Correspondence received by the Grand Lodge 1770-1775, no. 699-1, 'Zakelijke inhoud der Brieven van Bengallen in dato 11 Januarij 1775': 'Klagten over die [loges] van Nagapatnam en Ceylon, dat dezelve de Prov[inciaal] Gr[oot] M[eester] niet erkennen, en verzoeken gemaintineert te worden'.
- ³⁰⁰ CMC, Box 4354, Visitor book of Lodge La Bien Aimée in Amsterdam 1765-1782.
- ³⁰¹ CMC, Box 4354, Visitor book of Lodge La Bien Aimée in Amsterdam 1765-1782.
- ³⁰² CMC, archive inventory card register, 'La Sincérité, Point de Galle'. Noted on the back: '31-10-1979 niet aangetroffen'.
- ³⁰³ See for instance CMC 4F12, *Almanach des Francs-Massons 1775*, p. 17:
- ³⁰⁴ CMC, former inv.no. 26118 (new inv.no. AA.2.1), Archive Chancery of Higher Degrees (Kanselarij der Hoge Graden).
- ³⁰⁵ CMC, Box 3083, Folder 75 Inventories of the lodge archive 1782-1832, inventory 1820, lists an undated diploma from lodge 'Opreghtheid te Ceilon', issued to P. Hoyer for these higher degrees.
- ³⁰⁶ CMC, membership lists, lodge d'Opreghtheid, 31-11-1789.
- ³⁰⁷ Impey/Jörg 2005, p. 222, ill. 538, shows a Japanese lacquer sewing table inscribed J.L. Kloprogge.
- ³⁰⁸ CMC, membership lists, lodge d'Opreghtheid, 31-11-1789.
- ³⁰⁹ CMC, membership lists, lodge d'Opreghtheid, 31-11-1789: 'geen vaste plaats', 'dag en uur onbepaald'.
- ³¹⁰ CMC 126-3, certificate 28-8-1789.
- ³¹¹ It is worth noting a copy recently surfaced in Pakistan, see freemasons-freemasonry.com/Francken-Manuscript.html.
- ³¹² Dashwood 1948, p. 130, refers to Maarschalk.
- ³¹³ Hageman 1859, p. 77; Hageman 1866, p. 58; Schultink 1987, p. 149; Kwaadgras 2003, p. 57.
- ³¹⁴ CMC 126-2, certificate 28-11-1790.
- ³¹⁵ CMC, Box 3064, Folder 80 80A La Vertueuse Correspondence and attachments 1770-1798 [= 1769-1798], 1770-97 No. 20 Outgoing correspondence and attachments to the Grand Lodge, letter by lodge De Opreghtheid 24-5-1791 to lodge La Vertueuse: 'niet alleen 't getal der Leeden daegelijks zien toeneemen [...]. Om niet in de noodzakelijkheid te zijn onze vergadering telkens te verplaezen, hebben wij een hujs en dies erf binnen deeze Stad Gale gekogt; wij vinden ons intusschen verleeen hoedanig daarvan een eigendomsbewijs te verkrijgen waer door wij verzekers zijn niet teegen de wetten van den Souverain te Sondigen en tevens geen Chikane [= gedoe] deswegens te moeten ondergaan; [...]'.
³¹⁶ CMC, Box 3064, Folder 76+77 II-A-1+2 La Vertueuse Minutes 1791-1795 1802-1805, minutes 27-12-1791.
- ³¹⁷ CMC, Box 3148, Folder XVII, Manuscript 'Gedenk-Boek voor de Javasche Broederschap der Orde van de Vrij Metselaren', 1843, n. pag.: 'Zowel voor als na den oorlog in 1796 is La Vertueuse in gestadig correspondentie geweest met onderscheidene [Loges] in India, als [...] De Opreghtheid Punto gale [...]'. Van der Linden 1870, p. 30.
- ³¹⁸ CMC, former inv.no. 123E29/new inv.no. 59B: 'Reeguls waar naar Zig de Grootmeester, Eerste en tweede opziender, Broeder Terrible en Alle Anderen Broeders Zig zullen moeten gedraagen, zoo bij 't openen van de Loge als ook bij de aanneeming van Een Nieuwen Broeder in de Loge de Opreghtheid', in which 'Catechismus der Knecht en Leerlingen' and note at the back 'Oude Instructie voor alle officieren van de Loge La Fidèle Sincérité N32 N28'. Probably the same document as CMC Moskou 9128 mentioned above, which may have been renumbered.
- ³¹⁹ I am grateful to drs. Lennart Bes, National Archive, The Hague, for bringing this document to my attention. See NA, 2.21.165 Uhlenbeck family archive, inv.no. 11.
- ³²⁰ CMC, 4390, Visitor book of lodge La Charité in Amsterdam, signed from 1798 onwards; CMC, Box 4354, Visitor book of Lodge La Bien Aimée in Amsterdam 1765-1782.
- ³²¹ CMC, 4390, Visitor book of lodge La Charité in Amsterdam, signed from 1798 onwards.
- ³²² Dashwood 1948, p. 134, provides a description of the document. The original was not found in the documents consulted for this project in the CMC collection.
- ³²³ Boerenbeker 1991a, pp. 144-145, p. 162, footnote 2.
- ³²⁴ CMC, membership list lodge De Opreghtheid in Galle, 11-8-1804.
- ³²⁵ CMC, membership list lodge De Opreghtheid in Galle, 11-8-1804.
- ³²⁶ A Hallwachs is listed on the summary of the transport, see: safrika.org/Wuerttemberg_en.html
- ³²⁷ Not included in the list of erased lodges in CMC 4F56, *Vry-metzelars Almanach*, Rotterdam 1807, pp. 48-50 and later editions.
- ³²⁸ Hageman 1867 A, p. 101: 'Sinds 5790 opgelost', '5794. heropende [...] [en] Sinds 5806 ontbonden'. However, he states on p. 102: '5804? Sedert nimmer berigt'.
- ³²⁹ Dashwood 1948, p. 130, refers to Maarschalk.

- ³³⁰ CMC 4F58, *Vry-metzelaars Almanach*, Rotterdam 1808, pp. 44-45: '20 De Opreghtheid, Punto Gale, Ceylon, [1772] Buiten tyding'. Kwaadgras 2003, p. 58.
- ³³¹ CMC, Box 3132, Outgoing correspondence 1807-1815, attached to a membership list dated 12-7-1808 and in the same handwriting.
- ³³² Dashwood 1948, p. 134, describes the document. The original was not found in the documents consulted for this project in the CMC collection.
- ³³³ Dashwood 1948, p. 130.
- ³³⁴ Dashwood 1962, p. 10.
- ³³⁵ I am grateful to Roland Kaehr, curator of the Musée d'Ethnographie in Neuchâtel, for providing me with information on De Meuron from his own research.
- ³³⁶ De Meuron 1982, p. 27 (no source given): 'De retour a Rochefort, Meuron s'affilie a la franc-maconnerie ou il parviendra plus tard a de hautes dignites'.
- ³³⁷ De Meuron 1982, p. 51; see also Le Bihan 1967, p. 301.
- ³³⁸ Quoted here from Beaurepaire 1998, pp. 209-210: 'Le zèle ardent et sincère que nous avons toujours manifeste dans les orient dont nous avons été membres, ainsi qu'il se constate par les certificats de nos travaux dans l'Art Maçonique, et le désir que nous avons de porter dans les contrées les plus reculées la Royale - L'Art Royal en fait -, nous engage à vous adresser cette planche pour vous demander la faveur, comme l'orient le plus éclairé, de nous autoriser a nous constituer une loge particuliere pour notre Régiment et en même tems le pouvoir d'en établir d'autres dans les lieux ou nous allons, pour répandre la Maçonnerie dans les Cantons que nous allons habiter. Voicy le fait. Le Régiment Suisse de Meuron au service de la Noble Compagnie des Indes Orientales d'Hollande – jusque-la au service de France, il était stationné a Saint-Pierre [Isle] d'Oléron-, duquel nous sommes officiers, est sur son départ pour l'Isle de Ceylan; nous souhaiterions avoir le faculté d'établir une loge suivant notre bon plaisir et légalement formée. Voudriez-vous, nos très chers et respectables frères, nous donner une réponse là-dessus, ainsi que vos directions dans un objet aussi essentiel?' Beaurepaire refers to Bibliothèque Nationale de France, Cabinet des Manuscrits, Loges Militaires, Ancien Régime, Vol. M, Loge du Choix Helvetique, regiment de Meuron, no. 7, 19-8-1782. See also Kaehr 2000, p. 113, footnote 32; Meuron 1981, pp. 50-51.
- ³³⁹ Quoted here from Beaurepaire 1998, p. 211: 'La loge du Choix Helvétique, jalouse d'être liée particulièrement au Grand Orient de France, désire ardemment obtenir les lettres de constitution qu'elle sollicitees des mois de février; elle veut emporter avec la protection que le Roi de France accorde a la Hollande, celles de fraterniser avec les plus dignes maçons de l'Europe, et je suis charge de remettre en vos mains l'intérêt d'un atelier vraiment zèle et qui se flatte de réunir a l'activité maçonique le dévouement du sang pour la Patrie ... C'est a Ceylan, sur la Cote de Coromandel en Asie, ou nous espérons édifier un Temple maçonique, sous les auspices du Révérend Grand Orient de France. La très cher frère, nous n'oublierons jamais des faveurs que vous nous accorderes et le souvenir de vos démarches se rapellera chaque jour parmi nous'.
- ³⁴⁰ Quoted here from Beaurepaire 1998, p. 211, footnote 139.
- ³⁴¹ De Meuron 1982, p. 51.
- ³⁴² Kaehr 2000, p. 39.
- ³⁴³ [Brinkworth] 1982, n. pag. Dashwood 1948, p. 134, places the arrival in Ceylon in 1786 or 1787.
- ³⁴⁴ Kaehr 2000 describes the forming of the collection. See museum website: men.ch.
- ³⁴⁵ CMC, membership list lodge d'Opreghtheid in Galle 'sinds november 1788', 31-11-1789.
- ³⁴⁶ CMC, Box 2404, Constitution file La Réunion Neuchatelloise, no. 995. See also Maarschalk 1872, p. 365; Schultink 1987, pp. 149-150; Christiaans 1994 A, pp. 151-152, Kwaadgras 2003, p. 83 and Huyghebaert 2001.
- ³⁴⁷ CMC, Box 2404, Constitution file La Réunion Neuchatelloise, no. 995: '& autres, tous officiers au dit Regiment'; Kaehr 2000, pp. 41 (footnote 12), 62 and 67. C.D. de Meuron corresponded with a François Simon Renaud de Coquillard in Middelburg, see Kaehr 2000, p. 1. Jequier may have been added posthumously, according the membership records of De Opreghtheid he had already died in 1788. See for more members' names also: ceylondatabase.net/military.html#DeMeuron.
- ³⁴⁸ CMC, Box 2404, Constitution file La Réunion Neuchatelloise, note 425 letter no. 995: 'Frere Maitre Franc-Macon [...] tous ajant le Susdit grade, acquis dans une Loge bien et legitimemet constitute'
- ³⁴⁹ CMC, Box 2404, Constitution file La Réunion Neuchatelloise, brief no. 995: 'niet gegeeven, om rede de kosten niet betaald zijn, dog naderhand geresolveerd dezelve op te maken, en gedaan 13 dag van 12 Maand 1791'. CMC 4F44, *De Nederlandse Vry-metzelaars Almanach*, 's-Gravenhage 1793, pp. 27 and 29-30, mentions the foundation in 1792, the announcement of the founding at the Grand Lodge meeting of 27-5-1792 and lists the location as 'thans te Ceylon'. 'De loges onder het Grootoosten der Nederlanden', *Jaarboekje voor Nederlandsche Vrijmetselaren*, Amsterdam 1917, p. 55, names the date of the announcement as the founding date. According to Kwaadgras 2003, p. 83, the Constitution was signed in 1790; see also: Boerenbeker 1979, pp. 218, 221, footnote 2; Christiaans 1994 A, p. 152.
- ³⁵⁰ 'Je vous envoie cy joint l'acte de Constitution pour une loge Hollandaise dans le Reg[imen]t. Il y a deux ans que je l'avois demande la Requette etoit Egaree M[onsieu]r le Gl Baron de Bonstetten vient de me la faire remettre. Je desire quelle vous parviene & que vous en fassiez usage, pour l'utilite & l'agrem[en]t du Reg[imen]t'. Transcript kindly supplied by Roland Kaehr, 9-12-2005 (referring to AEN, Fonds Regiment de Meuron, dossier 44.I, Vol. D, p. [85]).
- ³⁵¹ Hageman 1866, p. 57
- ³⁵² [Brinkworth] 1982, n. pag.
- ³⁵³ Hageman 1866, p. 81; Dashwood 1948, p. 134.
- ³⁵⁴ [Brinkworth] 1982, n. pag. The transfer took place under supervision of Henry Dundas, Viscount Melville, Secretary of War and Hugh Cleghorn, professor at St. Andrew's University and a friend of C.D. de Meuron. They arranged matters with the VOC, after which almost all 860 men that were left, were transferred to British rule. Prisoners of war at Trincomalee were released. C.D. de Meuron obtained 4.000 pounds and both he and his brother Pierre were named Generals of the British Army. Cleghorn received 5.000 pounds and the title Crown Secretary of Ceylon, but the soldiers were not paid. Most had to wait years for the wages owed to them. See also Hageman 1866, pp. 15 and 81; Dashwood 1948, p. 134.
- ³⁵⁵ Kaehr 2000, p. 19. Schultink 1987, pp. 149-150, mistakenly notes the Regiment travelled to India in 1795 and disbanded in 1796.
- ³⁵⁶ Hageman 1867 A, p. 100; Christiaans 1994 A, p. 152, Kwaadgras 2003, p. 82.
- ³⁵⁷ CMC, Box 2008, Correspondence received by the Grand Lodge 1802-1804, no. 1341.
- ³⁵⁸ CMC 4F58, *Vry-metzelaars Almanach*, Rotterdam 1808, pp. 46-47: 'Thans in Indien'.
- ³⁵⁹ CMC, Box 3067, Folder 80 80A La Vertueuse Correspondence and attachments 1770-1798 [= 1769-1798], 1770-97 No. 20 Letters sent to the Grand Lodge 5770-5797: 'Zedert den 3^e dag der 6de maand van het Jaar des Lichts 5792 ons vergadert en met de behoorlijke formaliteiten eene welgeregelde loge gestigt hebbende met overeenkomst en goedkeuring der in het Oosten van Punto Gale wel geconstitueerde Loge de Opreghtheid, dogter van de Grootte Nationaale Lode der Zeeven Vereenigde Nederlanden onder afwachting van de aan onze hoog achtbaeren grootmeester Nationaal versogte constitutie, kunnen wij deeze gelukkige gelegenheid niet laaten ontglippen om met uw achtbaeren in correspondentie te treden'. See also Box 3064, Folder 76+77 II-A-1+2 La Vertueuse Minutes 1791-1795 1802-1805', minutes 27-12-1794, recording that lodge member Nederburgh would answer the letter from Colombo. The lodge is first listed in CMC 4F46, *De Nederlandse Vry-metzelaars Almanach*, 's-Gravenhage 1795, p. 34: '68 De Vereeniging, of Virtus nostra Doctrix, Colombo op Ceylon, 1794', which also mentions the announcement of the founding in the Grand Lodge on 8-6-1794 (pp. 36-37).

- ³⁶⁰ Maarschalk 1872, p. 365; Boerenbeker 1979, p. 228; Kwaadgras 2003, pp. 87-88. Christiaans 1994 A, p. 152, concludes the closing of lodge De Getrouwigheid was the reason for the founding of this new lodge.
- ³⁶¹ Schultink 1987, p. 151.
- ³⁶² CMC membership card register: members of lodges in The Hague and Kampen have the surname Cuijlenburg in the 18th century. A Von Winkelman was raised as Master in lodge La Constante et Fidèle in Batavia in 1837.
- ³⁶³ CMC, Box 3067, Folder 80 80A La Vertueuse Correspondence and attachments 1770-1798 [= 1769-1798], 1770-97 No. 20 Letters sent to the Grand Lodge 5770-5797: letter 30-4-1794;
- ³⁶⁴ CMC, former inv.no. 123C60 (new inv.no. 56H): 'Redevoering op St. Jansdag den 24 Junij 1795 gehouden door Br[oeuder] Or[ateur] V[on].W[inkelman] in de Loge De Vereeniging te Colombo'.
- ³⁶⁵ CMC, Box 3067, Folder 80 80A La Vertueuse Correspondence and attachments 1770-1798 [= 1769-1798], 1770-97 No. 20 Letters sent to the Grand Lodge 5770-5797: 'Nadermaal wij zedert het afaan onzer brieven van den 1 November 1792 en 8 Januarij 1793 aan de Hoog Achtbaaren en zeer verlichte Nationale Groote Loge in de vrije ver-eenigde Nederlanden, waar bij om onze constitutie Eerbiedig hebben verzogt, tot heeden geen antwoord hebben bekomen, en wij niet zeeker weeten, wanneer dit is toe te schrijven, zoo word den waarden en beminden broeder Pieter Mutz bij deezee door ons plegtig versogt en uit ons midden als orateur onze Loge gedeputeerd, om bij desselvs aankomst in Europa, alle desselvs welbekende ijver en vaardigheid te willen bekleeden, op dat wij bij de eerste goede gelegenheid, onze beide contities mogen bekomen, geevende daarom aan denzelven alle magt, om daarover voorstellingen te doen en schikkingen te maaken, wat aan een Gedeputeerde, kan en mag gegeven worden'.
- ³⁶⁶ I am grateful to drs. Lennart Bes, National Archive, The Hague, for bringing this document to my attention. See NA, 2.21.165 Uhlenbeck family archive, inv.no. 11.
- ³⁶⁷ CMC, former inv.no. 123C59 / new inv.no. 56H, 'Redevoering gehouden in de Loge De Vereeniging te Columbo op den Gedagtenis van St. Jan den 24 Junij 1800 Over de eigentlijke Waarde van 't Menschelijke Leven'.
- ³⁶⁸ Dashwood 1948, p. 134.
- ³⁶⁹ Dashwood 1948, p. 135, refers to Percival 1803. Could the location of the lodge with a botanical garden refer to the later Cinnamon Gardens?
- ³⁷⁰ Cordiner 1807, p. 37.
- ³⁷¹ CMC 4F58, *Vry-metzelaars Almanach*, Rotterdam 1808, pp. 46-47: '47 De Vereeniging, of Virtus nostra Doctrix, Colombo op Ceylon, 1794 Buiten tyding'. Hageman 1867 A, pp. 101-102, concludes 'Sinds 5806 ontbonden', and names the lodge a second time under the title Virtus Nostra Doctrix '5806. Colombo. Sedert nimmer berigt'. According Volgens Kwaadgras 2003, p. 88, the lodge was 'buiten tijding' in 1801 and erased in 1806.
- ³⁷² Dashwood 1948, pp. 130 and 135, Dashwood 1950, p. 80; Dashwood 1962, p. 3. Schultink 1987, p. 152, also suggested a connection between De Vereeniging and these two lodges, as well as the English lodge St. Andrew's Union.
- ³⁷³ Dashwood 1962, p. 3.
- ³⁷⁴ CMC, Box 3064, Folder 76+77 II-A-1+2 La Vertueuse 1) Minutes 1805-1810 2) Booklet with statements of members requesting acception; 3rd degree Minutes 1806-1809: 'den Meester en de Leden van de [Loge] de vereeniging te Columbo, gedagtekend aldaar den 20+ der 10* van het jaar 5806, strekkende tot aanbeveling der naar herwaarts vertrokken B[roeders] A.W. Mottan, P. Hoijer, B.P.C. de Haart, A.L. Fransz en C.A.E. Boone'.
- ³⁷⁵ CMC, Box 3079, Folder 31 Incoming and outgoing correspondence 1817-1820, no. 33.
- ³⁷⁶ Dashwood 1950, p. 82.
- ³⁷⁷ CMC, Box 3071, Folder (unnumbered) Letters received by La Vertueuse 1822-1824, Attechments 1821-24 including incoming correspondence, no. 31.
- ³⁷⁸ CMC, Box 3071, Folder (unnumbered) Letters received by La Vertueuse 1822-1824, Attechments 1821-24 including incoming correspondence.
- ³⁷⁹ See Dashwood 1948, pp. 80 and 185, comment by T.M. Jaeger, referring to Collin 1871. Jaeger provided a transcript of the Rask certificate in the collection of the Nationaal Historisch Museum in Frederiksborg, Denmark. Dashwood 1962 provides a summary of Rask's diary from Jaeger's notes.
- ³⁸⁰ Dashwood 1952, p. 13.
- ³⁸¹ Information kindly supplied by Erik Westengaard, Nationalhistoriske Museum på Frederiksborg, Hillerød, Denmark.
- ³⁸² Dashwood 1962, p. 23.
- ³⁸³ Dashwood 1950, p. 82; Dashwood 1962, pp. 23-24.
- ³⁸⁴ Dashwood 1982, p. 15.
- ³⁸⁵ Dashwood 1950, p. 79, refers to Rebold, *Histoire des Trois Grandes Loges*, who provides a 19th century overview of French lodges. Dashwood concludes that Schneider probably travelled to Paris in 1820-1821 to ask for a Constitution, but found no evidence to support his theory. See also Dashwood 1962, pp. 17-19, for the use of different degrees from different rites by the Chapter of Union Lodge.
- ³⁸⁶ Dashwood 1962, p. 13, refers to Edgar 1871. He noted that newspapers mentioned that the passenger's possessions had been retrieved unharmed and that Rask left in June instead of August.
- ³⁸⁷ CMC, Box 3071, Folder 88 La Vertueuse incoming correspondence and visitor lists 1824-1826, no. 30: '[...] heeft de Achtbare Groot Meester van de Vrij Metzelaars Loge De Vereeniging uit menschlievendheid, mij een huisje pro deo ter woon gegeven, te meer omdat ik een oud vrijmetelaar, en door mijn vlijt en ijver met de Sublime Graad van Souverain Prince Rose Croix gehonoreerd ben [...] Dan dewijl de Vrijmetzelaars van de Loge van Ceylon behoefdig zijn, neem ik mijn toevlugt tot Uw Hoog Verlichte en Agtbaarens'.
- ³⁸⁸ CMC, Box 3071, Folder 88 La Vertueuse incoming correspondence and visitor lists 1824-1826, no. 30: 'Wij ondergetekenden, Groot Meester, Opziender en Secretaris van de Loge De VerEeniging in het Oosten van Columbo, op het Eyland Ceylon certificeren bij deezee dat den inhoud van dezen Brief met betrekking tot onzeren Broeder Johannes Camp, de waarheid beheld, en dat Hij mededoogen en de ondersteuning van alle waarde Broederen Vrijmetzelaren verdient'.
- ³⁸⁹ CMC, Box 3150, Folder 180 Chapter La Vertueuse Incoming and outgoing correspondence 1815-1839: 'in aanmerking nemende en uit hoofde dat haar Man zo een ede Regent van de doorluchtigen order der Vrije-Metzelaren en Groot Meester [= Voorzittend Meester] geweest is van de Achtb[are] Loge de Vereeniging in het O[o]sten van Colombo op het Eijland Ceylon'.
- ³⁹⁰ CMC, Box 3150, Folder 180 Chapter La Vertueuse Incoming and outgoing correspondence 1815-1839: 'afgegeven door de Heeren Mailame Watson & Camp alhier op den Heer Jj van der Spar te Point de Galle'.
- ³⁹¹ Dashwood 1948, p. 136, Dashwood 1962, p. 10, refers to a report in the *Colombo Observer* of the same date.
- ³⁹² Here quoted from Dashwood 1962, pp. 10-11
- ³⁹³ From the 1740s dispensation was needed to hold a masonic procession. See Wade 2009.
- ³⁹⁴ Dashwood 1962, p. 12.
- ³⁹⁵ Dashwood 1962, p. 3. The Grand Orient was recognized by the Grand Lodge of England until 1877, so mentioning this was not yet a problem. Kind advice by dr. Jan Snoek, Heidelberg University.
- ³⁹⁶ Not listed in CMC membership card register.
- ³⁹⁷ Dashwood, p. 4.
- ³⁹⁸ Dashwood 1948, p. 136; Dashwood 1962, pp. 24-25, provides a transcript of the Constitution.

³⁹⁹ Dashwood 1962, p. 5, remarks that only Gregory was an 'English Mason', initiated according to English customs, so all others had to pay to obtain an English membership certificate.

⁴⁰⁰ Dashwood 1962, p. 29, provides a report from the *Colombo Observer*, 4-3-1841.

⁴⁰¹ Dashwood 1962, p. 31.

⁴⁰² Dashwood 1948, p. 180.

⁴⁰³ The history of the lodge between 1838 and the early 20th century is described in Dashwood 1962.

⁴⁰⁴ CMC membership card register.

⁴⁰⁵ CMC, Box 3064, Folder 76+77 II-A-1+2 La Vertueuse Minutes 1791-1795 1802-1805, minutes 25-6-1795: 'voor te houden dat hij qualijk heeft gedaan zich op Ceijlon te laten recipieeren d.a. hij hem hier was geprooneerd'.

⁴⁰⁶ Langendijk 1992 includes a photo reproduction of the full list; here p. 138: 'A[pprentif] C[ompagnon] M[aitre] aang[enomen] op Ceilon; geacc[epteerd als lid in l'Astre de l'Orient] 19 Dec[ember] 1801'.

⁴⁰⁷ Dashwood 1948, p. 142.

⁴⁰⁸ Bosma/Raben 2008, p. 16.

⁴⁰⁹ Kaufmann/North 2014, p. 150.

⁴¹⁰ Lequin 1982, appendix 7: 'Who's Who' in Bengalen I.

⁴¹¹ Lequin 1982, p. 128.

⁴¹² The CMC collection includes a membership card register of the Orde van Vrijmetselaren onder het Grootosten der Nederlanden and its predecessors, from ca. 1756 onward. The card register is searchable by name and includes circa 70.000 members that joined before 1900, taken from membership lists and minute books, but there are some notable omissions. Although lodges were obliged to send a yearly overview of members to the Dutch Grand Lodge, the number of such lists surviving from the years 1756-1775 is fragmentary and incomplete for the years 1775-1800. Only after 1800 the lists have less gaps between them. The fact that a name is not included, is by no means proof that a person was not a freemason, only that he can't be easily traced. The number of Dutch freemasons was simply larger than the CMC membership card register suggests. For persons after 1904, the archives of mixed and irregular Dutch Orders should also be consulted. An overview of masonic archives in public and private collections can be found on the website of the OVN Foundation: stichtingovn.nl/archiefwijzer.

⁴¹³ NA/VOC.

⁴¹⁴ An overview of members of the lodges in the Dutch East Indies before 1800 is forthcoming.

⁴¹⁵ See: tanap.net. I am grateful to Diederick Kortlang, involved in the Tanap project on behalf of the National Archive in The Hague, for making transcripts of masonic letters from Batavia in the ANRI collection available to me.

Notes to chapter 5

¹ Gaastra 2002, pp. 39-45.

² Bosma/Raben 2008, p. 6.

³ Bosma/Raben 2008, p. 7.

⁴ Bosma/Raben 2008, p. 16.

⁵ CMC, Box 3148, Folder 'XVII doos 178' [J. Schill] Manuscript 'Gedenk-Boek voor de Javasche Broederschap [...] 1843: 'De geschiedenis der in 't Oosten van Batavia gevestigde Loges, van derzelve vestiging af aan, kan, in zeker opzigt, beschouwd worden gedeeltelijk eene geschiedenis van Indie zelve te zijn. Immers ontwaart men grootelijks uit dezelve, de omstandigheden en de geest van den tijd, en leert men daaruit veelal den voor- en tegenspoed kennen, welke is ondervonden, de middelen, welke zijn aangewend om het heilig vuur, en den tempel der Orde, voor uitdooving te bewaren'.

⁶ Van de Veur 1976; Stevens 1994. Neither author seems to have extensively researched the archives, instead exploring secondary sources, as is clear from inaccuracies repeated after 19th century authors.

⁷ The misplacing of documents due to various changes in the registration of the CMC may account for some unintended oversights. The archives of the lodges in the Dutch East Indies in the collection of the Order of Freemasons under the Grand East of the Netherlands were inventoried by Ton Lutter in the early 1990s. However, the inventory numbers listed by Lutter changed after the move of the collection to the CMC in 1996, and shortly thereafter the archive of lodge La Fidèle Sincérité in Batavia was inventoried by Maud van Waardhuizen. I was able to consult both inventories in the 1990s and made notes. By 2015, both inventories were missing or mislaid in the CMC and although staff made an effort, it also proved impossible to trace some of the documents listed by Lutter in the new computer registration. For instance, Lutter mentions inv.no IIIA10 as including, amongst others, correspondence of La Fidèle Sincérité for the years 1773-1777. The same was listed by Van Waardhuizen, referring to the new 'Folder no. 2' in the archive of La Fidèle Sincérité. According to the cross-reference list of old and new inventory numbers of the CMC, the contents of this folder should now be present in 'Box 3080'. However, the documents were not present in this box when consulted in 2015.

⁸ See also Veenendaal 1985; Voskuil-Groenewegen e.a. 1998; Eliëns 2002. Less well known, but very insightful concerning techniques, identification and conservation is *Meeting of East and West* 2002.

⁹ In Dutch: *Spaanse matten*, a silver coin with a worth of eight Real. Also called a *Real Batu* in the Dutch East Indies.

¹⁰ Maarschalk 1872, p. 365; Lutter/Christiaans 1994, p. 127

¹¹ Hageman 1866, pp. 89 and 35.

¹² Hageman 1866, pp. 87-88; Hageman 1867 B, p. 135; Gedenkboek 1917, p. 155.

¹³ Hageman 1867 B, transcript of a letter by La Choisie to the Dutch Grand Lodge, dated 4-9-1766, stating that the lodge was now active for three years. See also Hageman 1866, p. 86; Maarschalk 1872, p. 366; Gedenkboek 1917, p. 155.

¹⁴ CMC, Box 2402, Constitution file lodge La Choisie in Batavia, no. 347.

¹⁵ CMC, inv.no. U1, Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 17-9-1745 until 6-9-1767, Vol. 1, no. 256: 'Overmits het Wetboek zegt, dat de Broeders ... beneden de 25 Jaren mogen ontfangen worden, zonder van een speciale vrijdom verkregen hebben, waarvan alle geregelde Loges zig jaarlijks voorzien, hebben Wij nodig geagt er hier eene bij te voegen, en waar bij nog deze en geenen andere Dispenses gegeven worden'.

¹⁶ CMC, inv.no. U1, Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 17-9-1745 until 6-9-1767, Vol. 1.

¹⁷ CMC, inv.no. U1, Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 17-9-1745 until 6-9-1767, Vol. 1: '[...] Dog vermits wij, dit Jaar, in de gemelde Hoofdstad van Neerlands Indien, eene nieuwe Loge, onder den Naam van La Choisie, opgerecht hebben, welkers Leeden een diergelijk voorregt ook zoude mogen begeeren [...] meenen in zulk een geval veel nuttiger te zijn [...] tot onder Batavia, de Oostelijke, en onder Bengalen de Westelijke Quartieren, als zijnde zeer uitgestrekt en verre van malkander, gebragt wierden; des dat de Agtbare Loge Salomon, behalve de Mogolsche en Persiaansche Keijzer Reiken, over de Kusten van Choromandel, en Malabar, mitsgaders het Eijland Ceijlon; gelijk de Agtbare Loge La Choisie, over Java, Sumatra, Malakka, Makassar, Ternate, Ambonia, Banda &c het opperbewind, elk afzonderlijk zoude voeren, met deze waardigheid annex aan het lichaam der Loge en niet meer aan den Persoon, van den actueelen Meester derzelve [...]'. The letter was sent in triplo, one with the ship of Van der Vorm and Van Ghere over Batavia, one over England with the Deputy Grand Master and the last with the constitution on the ship De Oranje Zaal, all dated. 1-12-1765. See also: CMC, Box 2002, Correspondence received by the Grand Lodge 1763-1769, no. 370, 'Extract, rakende de verdeeling van het Provinciaalschap over Neederlands Indien', 30-9-1765. CMC, Box 2402, no. 347-2, contains a concept-Constitution for both Salomon and La Choisie as Provincial Grand Lodges dated 23-10-1765.

¹⁸ CMC, Box 2402, Constitution file lodge La Choisie in Batavia, no. 347. Kwaadgras 2003, p. 42; Boerenbeker 1979, pp. 74-75 and note 9; De Neve 1994, pp. 132-135.

¹⁹ CMC, Constitution file lodge La Choisie in Batavia, no. 395: 'maar de doenmalige en thans nog aanhoudende ziekte van den heer majoor Van Leupken, zo wel als de regen mousson en andere beletselen, zijn oorzaak geweest niet alleen dat tot heden nog geen schickinge heeft kunnen gemaakt worden inhoedanigen voegen de erectie [van de loge] [...] best te reguleeren, mar ook om de ons inreackening gebragte ongelden te remitteren'. Kwaadgras 2003, pp. 42-43; Boerenbeker 1979, p. 75, footnote 9.

²⁰ CMC, inv.no. U1, Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 17-9-1745 until 6-9-1767, Vol. 1, as mentioned in a letter by Grand Secretary Dubois to lodge Salomon, 30-3-1769. Hageman 1867 B, p. 135.

²¹ Hageman 1867 B, p. 135.

²² CMC, inv.no. U1, Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 17-9-1745 until 6-9-1767, Vol. 1.

²³ *Naam-boekje* 1771, p.33. Hageman 1866, p. 88; *Gedenkboek* 1917, p. 156; Stevens 1994, p. 30. *175 jaren* 1931, p. 52, states he was a Servant in the lodge.

²⁴ Hageman 1866, pp. 39-40, refers to 'Bataviasche Statuten, Cap. 't Heeren of Stadslogement'.

²⁵ Hageman 1867 B, provides a transcript of the letter. See also Hageman 1866, p. 86; Maarschalk 1872, p. 366; *Gedenkboek* 1917, p. 155.

²⁶ Der Kinderen 1864, p. 208: 'niet alleen een schoon, maar vooral ook een moedig werk; want in dien tijd waren zij die in deze gewesten het bestuur in handen hadden, niet minder dan de regeerders in het moederland, zeer vijandig gezind jegens de Vrijmetselarij, en vooral de geestelijkheid bezigde voortdurend haren dikwijls zoo vermogenden invloed, om hen die zich de kinderen des Lichts noemen, af te schilderen als gevaarlijke wezens, die Staat en Kerk bedreigen met de grootste gevaren'

²⁷ Hageman 1866, pp. 20-21.

²⁸ Hageman 1866, pp. 33-35.

²⁹ Hageman 1866, pp. 98 and 103: 'Mij is nimmer eenig conflict bekend geworden, tusschen de voorstanders van de westelijke kerkleer, en de leden of corporatien van de V[r]ij M[et]selaars Loges, - voor zoo veel de beschrevene en openbaar bekend geworden zaken aangaat, ten minste tot 1821'. CMC, Box 8083, Folder 75, Inventories of the lodge archive 1782-1832, inventory 1820, mentions 'Vertoog of aantoning van de

ongegrondeid der lasteringen de orde der vrije metselaren ten onregte aangewreven' (1764) by Cornelis Jacob van der Lijn, Orator of Lodge La Bien Aimée in Amsterdam.

³⁰ Hageman 1866, pp. 98 and 103.

³¹ See *Verslag* 1848, pp. 92-93; Hageman 1857, p. 230; Hageman 1866, p. 88; Der Kinderen 1864, p. 208; Maarschalk 1872, p. 366; Pieren 1901/1902, p. 214. These authors all assume that the lodge was closed in 1767, ca. three years after its assumed foundation. Hageman 1866, pp. 36-37, point out La Choisie is still listed in Du Bois 1773, p. 114, based on news received from the East Indies until 1772, but concludes the lodge cannot have been active anymore by 1773. Hageman 1867 A, p. 98 corrects this into 'dissolved 5767'. Various authors suggest the lodge was closed before the constitution arrived. See CMC, Box 3148, Folder 'XVII doos 178' [J. Schill] Manuscript 'Gedenk-Boek voor de Javasche Broederschap [...] 1843, n. pag.; *Verslag* 1848, pp. 92-93; Pieren 1901/1902, p. 214; 'De loges onder het Grootoosten der Nederlanden', *Jaarboekje voor Nederlandse Vrijmetselaren*, Amsterdam 1917, p. 53; Kwaadgras 2003, p. 30. This is incorrect, as Van der Voort affirmed the receipt of the constitution on 10-1-1766 in the aforementioned letter and confirms the intention to open the lodge. See also Hageman 1867 B, p. 135, Boerenbeker 1979, p. 75, footnote 9; De Neve 1994, p. 131; Kwaadgras 2003, pp. 42-43.

³² CMC, 108E, Register of incoming and outgoing correspondence of the Grand Lodge 26-6-1747 until 17-4-1823, Vol. 1, p. 55: 'vermits zij[ieden] begrijpen dat de Loge [La Choisie] die zich aldaar bevindt, vervallen kan verklaard worden door dien er in geen Jaar en dag Loge gehouden is, en dus hunnen Constitutie vervallen is, volgens de wetten van de Gr[oo]te Loge Hoofd[stuk] 4, Art. 4, pag 66.' The Register only summarizes the contents of the letter. In the margin is a pencil note stating the original document is missing from the archive.

³³ As is clear from CMC, inv.no. U2, Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 9-2-1768 until 2-3-1788, Vol. 2.

³⁴ As is clear from CMC, inv.no. U2, Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 9-2-1768 until 2-3-1788, Vol. 2: accompanying letter to the constitution, sent with captain Pieter van Proijen of the ship De Ridderkerk, left from Amsterdam for Batavia 2-10-1769, and a duplicate with captain Van Bratten of the ship Erf prins, left from Delft for Batavia 2-10-1769.

³⁵ CMC, inv.no. U2, Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 9-2-1768 until 2-3-1788, Vol. 2, no. 22: 'Wij hadden wel verwacht dat den Broeder Radermacher voorn[oemde] onze geweze Grootsecretaris, bij zijn retour te Batavia ons van het een en andere zoude geïnformeerd hebben, maar denklijk is dien broeder daar in belet geweest door particuliere bezigheeden, ofte dat zijn verblijf elders als te Batavia is. [...] En ofschoon wij van ter zijde vernomen hebben, dat den Broeder Claude Lubke overleeden, en dus de stoel [van de Voorzittend Meester] vacant geraakt is, vertrouwen wij egter dat die plaats wederom door een kundige Broeder vervuld zal zijn'.

³⁶ CMC, inv.no. U2, Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 9-2-1768 until 2-3-1788, Vol. 2, no. 24, 'Instructie voor den Broeder George Steendekker', 13-5-1769.

³⁷ CMC, inv.no. U2, Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 9-2-1768 until 2-3-1788, Vol. 2, 2de deel, 'Instructie voor den Broeder George Steendekker', 13-5-1769.

³⁸ CMC, inv.no. U2, Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 9-2-1768 until 2-3-1788, Vol. 2, no. 30: 'Wij hadden ons geveleid dat zulks al zoude geschied zijn, te meer omdat Wij hoopten, dat Uwer Agtb[are] tegenwoordigheid, als Lid in de Loge La Choisie en geweest zijnde Groot Officier, onder ons, beeter uitwerking zoude te weeg gebracht hebben, en dat Wij vooral, van den Staat derzelve jaarlijks zoude geïnformeerd geworden zijn; schoon wij tot hier toe nog geen Lijst van leeden gezien hebben, ja zelfs dikwils inbedenklijkheid zijn geraakt of dezelve subsisteerde dan niet, en het gunt ons nog meerder aanleiding daar toe gegeven heeft, was den ontfangst van Twee op elkander gevolgden Missives, van eenige Broeders te Batavia, behelzende een verzoek om een Constitutie te mogen hebben, ten einde eene Loge, op Batavia, voor[oem]t te stigten, onder de naam van La Fidele Sincerite, edog, die Brieven ons zeer laat, door een buiten gewoon canaal, ter hand zijnde gekomen, hebben Wij,alwagende op Uwer Agtb[are] tijding, dat verzoek niet ingewilligd maar zagen veel liever dat die Broeders zig als Leeden van La Choisie aanmelden. Egter hebben wij niet wel kunnen weigeren, aan een ander gedeelte 't zaam gekomen Broeders (waar van eenige Leeden van haagsche loges zijn) op derzelve Request en Remise, een Constitutie te verleenen, tot oprenging eener Loge te Batavia voornoemt, onder de naam van La Vertueuse, waar van Wij ons veel goeds beloven, om derzelve ijver tot werkzaamheid en goede directie. Wij wensden dat deze Loge gemeenschap zal houden met La Choisie, en dat dezelve, in goede verstandhouding, zig onderling bezoeken zullen; en hopen nogtans, dat dit geen verflauwing, onder de Broeders der laatstgenoemde zal veroorzaken, maar dat dezelve des te ijveriger zullen worden, en ons jaarlijks zullen veraangenamen met derzelve Misives, Lijste en Don Gratuiten, als voorstander der goede Order.'

³⁹ CMC, inv.no. U2, Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 9-2-1768 until 2-3-1788, Vol. 2, no. 118: 'Bij ons is op zijn tijd zeer wel inhandigt, UwEd[eles] zeer aangename Missive van den 15de October 1769 met de inleggende Wissel, ten lasten d'Heeren F. De Wilde en Groen, te Amsterdam, [...] maar hoe zeer Wij aan de eene kant verblijd zijn, in die Remise, doet het ons egter aan de andere kant leed te verneemen, uit de voor[egde] Missive, dat de Agtbare Loge La Choisie, door verzwakking van leeden, vernietigd zoude zijn, en dat Wij die zuster verliesen. Wij hopen en enschen dat dezelve eerlang, door den aanwas van een goed aantal waardige Lieders, zig moge herstellen en weder in Staat kome, waar van Wij vertrouwen, door UwEdelen, als dan, de communicatie te zullen ontfangen'.

⁴⁰ CMC, Box 3064, Folder 80 80A La Vertueuse Correspondence and attachments 1770-1798 [= 1769-1798], '1770-97 No. 20' outgoing correspondence and attachments to the Grand Lodge, letter by La Vertueuse to the Grand Lodge, 19-1-1775, seems to confirm this assumption: 'our members] at the time of the undoing of Lodge La Choisie, gave themselves to the founding of la Vertueuse; known is that after us, la Fidele Sincérité was founded, and that this separation of La Choisie resulted from differences amongst the members, caused by different persons of which that late society consisted ('[...] ten tijde der te niet Looping van de Logie La Choisie, sig begaven tot de oprenging van la Vertueuse, bekend is dat na ons, la Fidele Sincerite is opgeregt, en dat dese scheijding van La Choisie ontstaan is door oneenigheeden tussen de Leeden, veroorzaakt door differente personen waar wij die sociteit bestond.' Original in CMC, Box 2002, Correspondence received by the Grand Lodge, no. 701. Although this letter was part of strongly colored correspondence to the Grand Lodge, sent by La Vertueuse in its bid for the title of Provincial Grand Lodge, discussed below, it was probably what later authors repeated, see: CMC, Box 3148, Folder XVII, [J. Schill], Manuscript 'Gedenk-Boek voor de Javasche Broederschap der Orde van de Vrij Metselaren', 1843: '[...] doch de tijd scheen tot zulk eene gewichtige onderneming nog niet rijp – zij leverde geene kentekenen noch op van eene eensgezindheid, waarin de Loge zich lange konde verheugen. – de denkbeelden van ware gelijkheid en Broederliefde heerschte noch zeer flauw in het donker, onder de B[roeders] want spoedig na de stichting en voor dat de constitutie verkregen was, werd de Loge door onderscheidene omstandigheden, voornamelijk veroorzaakt door onderscheid van stand, geloofsleer als anderszins gedissolveerd'. Hageman 1866, p. 45: 'De eigenaardige geest van afzondering leidde weldra tot het oprigten van een eigene Loge-vereeniging, en afscheiding voor de Comp. Politieke dienaren'; idem, p. 88: 'Uit nadere aantekeningen is op te maken [...] dat het verschil van wereldsch beroep en individuele denkwijz, verschil van meening deed ontstaan, die tot de dekking, ontbinding of scheiding leidde [...]'. According to Van der Linden 1870, p. 16, the cause for the closure should be sought 'in a meek resistance that the brethren suffered from both from governmental and the at the time very justicious clergy' ('in eene lijdzame tegenkanting die de b[roeders] zowel van regeringswege als van de zijde der destijds uiterst rechtzinnige geestelijkheid zouden te lijden hebben gehad').

⁴¹ CMC, Box 2402, Constitution file La Choisie, vervaldatum als zodanig aangetekend op de Constitutiebrief, no. 347. De Neve 1994, p. 141.

⁴² Gedenkboek 1917, p. 155; 175 jaren 1931, p. 54.

- ⁴³ Hageman 1867 B, p. 135, transcript of a letter by lodge La Choisie to the Grand Lodge, 4-9-1766: '[...] gelijk zulks ook zedert plaats heeft gevonden en gecontinueerd zal worden [...]'. According to Hageman, the first formal lodge meeting in Batavia took place here on 1-8-1766, and later historians have copied this statement. Hageman 1866, p.39-40, 87, 113; Hageman 1867 B, p. 135; *100 Jaren* 1937, p.89; Stevens 1994, p. 30.
- ⁴⁴ 'Het Heeren-logement te Batavia onder Jacob Mossel', *Java-bode: nieuws, handels- en advertentieblad voor Nederlandsch-Indië*, 1-9-1860. It was situated in 'het Vierkant, blok L', according to 'De Bataviasche Logementen in de vorige Eeuw', *Bataviaasch handelsblad*, 25-06-1891.
- ⁴⁵ Adriëne Zuiderweg, 'Een verblijfplaats voor onsterfelijken. Een impressie van het culturele en literaire leven op Batavia (1619-1811)', *Literatuur* 17 (2000), pp. 137. Zuiderweg briefly mentions freemasonry and in doing so makes several incorrect statements, such as 'Only VOC-people could become members of the Batavia Society and the masonic lodges' ('Alleen VOC-ers konden lid worden van het Bataviaasch Genootschap en van de vrijmetselaarsloges'). Not referenced further here.
- ⁴⁶ De Visser Smits 1930, p. 155. Stevens 1994, p. 30, refers to *Gedenkboek* 1917, p. 156.
- ⁴⁷ Hageman 1866, p. 89; *Gedenkboek* 1917, p. 157 and De Neve 1994, p. 131 emphasize that La Choisie was still active.
- ⁴⁸ CMC, Box 3083, Folder 75, Inventories of the lodge archive 1782-1832, inventory 7-2-1783: 'Een resolution boek, in rood leer gebonden, beginnende Anno 1767 tot 1772'.
- ⁴⁹ Van der Linden 1870, p. 16.
- ⁵⁰ CMC, Box 3083, Folder 'Folder 75, Inventories of the lodge archive 1782-1832: 'Receuil van alle zoodanige Archieven, Documenten & adere Stukken als er op den 10 Juny 1820 [...]'. See also CMC, Box 3078, Folder 20 Minutes and attachments 1821-1822, inventory 1-13-1822 (added to letter 13-1-1822), which explicitly lists 'three Constitutions of this lodge' (emphasis mine).
- ⁵¹ Hageman 1857, p. 231; Hageman 1866, p. 45; Kwaadgras 2003, p. 51. *Gedenkboek* 1917, p. 157 mentions a meeting in September 1767 (difference due to the masonic calendar). These authors omitted other members, listed in Hageman 1866, p. 90: 'Maar in deze eerste bijeenkomst voor de tweede werkplaats ontstond reeds de kiem voor de derde. De B[roeders] Musquetier, Hasselaer en Van Stockum scheidten zich af, en vormden, met nog dertien bijgekomenen, eene eigen vereeniging in het 5768, onder den naam "La Vertueuse"'.
⁵² CMC, Box 3148, Folder 'XVII doos 178' [J. Schill] Manuscript 'Gedenk-Boek [...] 1843, n. pag.: 'Bijlage H [Voorzittend] Meesters van La Fidele Sincerite'.
- ⁵³ Hageman 1866, p. 45 and 112.
- ⁵⁴ Hageman 1866, p. 47; Van der Linden 1870, p. 17.
- ⁵⁵ CMC, inv.no. 108E, Register of incoming and outgoing correspondence of the Grand Lodge 26-6-1747 until 17-4-1823, Vol. 1, p. 55. The register only summarizes the letter, in the sideline is added in pencil that the document is missing.
- ⁵⁶ CMC, inv.no. U2, Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 9-2-1768 until 2-3-1788, Vol. 2, p. 32-34, letter by the Grand Lodge to Van Wijck, 15-8-1769: 'Het was in Juny jongstleden, dat Wij, door een onbekent retardement, zeer laat; een een singuliere manier en door de derde hand, ontwaar zijn geworden, dat er Brieven, voor den Groot Meester en verdere Groot Officieren, door UwEdele, aan de Graaf Obdam, zijn gezonden, onder Couv[enan]t van de heer Houtman; welke Missives ons, hoe oud van datum ook, egter ter hand zijn gekomen, nadat Wij reeds een nieuwe Constitutie hadden verleent, tot d'opregting, eener Loge, onder de naam van La Vertueuse. Wat de reeden mag zijn, dat de voorz[egde] Missives, in dato 27 November 1767 en 10 January 1768 dus aan dien Heer geadresseert waren, die nooit Grootmeester geweest is, zullen Wij thans niet onderzoeken; maar alleen remarqueeren dat UwEdele, en de broeders, de welke het met UwEdele eens geweest zijn, omme een Constitutie te verzoeken, tot opregting eener Loge, onder de naam van La Fidele Sincerite, niet veel geïnformeert zijn geweest van de Nat[ionale] Huishouding. Aan de andere kant is het ons bedenkelijk voorgekomen, dat de Broeders zich niet geinclineert hebben, zig als Leeden te vervoegen bij die van La Choisie, dewelke reeds zeedert circa vijf Jaren te Batavia opgeregt is, en waar van Wij nog onlangs Brieven bekomen hebben, dat dezelve werkende is, wel wetende dat die Loge aldaar subsisteerd. En hoe zouden Wij, Waarde broeders, aan dat verzoek kunnen voldoen? Daar de Wet ons dicteert, Pag. 64 het 1ste Art. van het 4de Hoofdstuk "Dat geen Constitutie kangegeven worden, ter plaatse daar reeds eene Loge is, als aan dezulke, die bereids Tien verzoekers in getal uitmaken". Dus strijdig tegens de fundamenteele Wet zijn UwEdele's voorz[egde] Missives maar door eenige weinig Broeders geteekent. Daar boven zien Wij, met verwondering, dat zig het verzoek extendeert tot eene Provinciale Loge [...] Wij flatteren ons, dat de Broeders met ons wel zullen willen begrijpen, als er al een Provinciale Acte nodig was, en op goede gronden gerequireert wierd, dat daartoe veel eer de Oudste, of eerst geconstitueerde Loge, het regt zoude hebben. En Wij agten de Broeders al te judicious, om van ons te vergen, dat Wij [...] infractien aan dezelve zouden maken. Dus zijn Wij buiten staat aan dat verzoek te voldoen. Wij hopen, dat de Broeders die Wij als waardige Leeden aanmerken, zig wel zullen gelieven in te lijven bij La Choisie, of La Vertueuse, daar dezelve veel ligt en mogelijk ras, in het bewind van zaken zullen kunnen toedreden; [...] Het komt ons wijders voor, dat Drie Loges te Batavia te veel zoude zijn, dus raden Wij de Broeders van La fidele Sincerite, zig bij eene der voornoemde Loges te voegen; ten ware dezelve, om goede reedenen, zulks niet konden doen, en liefst verkozen zig andermaal aan ons te adresseren, wanneer Wij die reeden valide gevonden hebbende, en van den staat en het getal der Leeden, als meede van de jaarlijksche Contributie der Broeders, verzeekt zijnde, de verzogt Constitutie zullen accordeeren.' The letter was sent via captain Pieter van Projien of the ship De Ridderkerk left from Amsterdam for Batavia on 2-10-1769; duplicate via Van Brattem on the ship Den Erf Prins left from Delft for Batavia 2-10-1769.
- ⁵⁷ CMC, 108E, Register of incoming and outgoing correspondence of the Grand Lodge 26-6-1747 until 17-4-1823, Vol. 1, p. 55, only provides a summary. In pencil is noted in the sideline that the document is missing.
- ⁵⁸ CMC, inv.no. U2, Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 9-2-1768 until 2-3-1788, Vol. 2, 15-8-1769: 'Eenige weeken na UwEd[eles] vertrek zijn ons te laat in handen gekomen, Twee Missives, van den Broeder Jacob Van Der Wijck, cum suis, (Raad van Justitie, zoo men zegt) te Batavia; dewelke aan de Graaf Obdam, alhier geadresseert waren, die egter nooit Groot Meester geweest is; en ofschoon van oude Datum, hebben Wij niet te min daar op gerescribeert. Dezelve behelzen een verzoek omme een Constitutie te obtineeren, ten einde te Batavia, eene Loge op te regten, onder de naam van La Fidele Sincerite; ja zelfs als een Provinciale Loge geconsidereert te zijn. Wij hebben die Broeders, door onze Missive doen begrijpen, de onmogelijkheid daar van, want in de eerste plaats zijn de verzoekers geen Tien in getal, dat strijdig tegen de Wet is, en aan de andere kant, zou dat regt van preferentie, om Provinciaal te worden, veel eer aan de Loge La Choisie, als de oudste toekomen. Dus hebben wij dien Broeders geraden zig aldaar als Leeden te vervoegen. Te meer, naar dien Wij begrijpen, dat dezelve werkende is; zeedert der onfangst eener Missive van den Broeder Radermacher, in dato 10 Jan 1769. dewelke meld, dat den Broeder Van Der Voort, thans Meester van La Choisie, door ziekte belet is geworden aan ons te zenden, Een Hondert Ducaten, voor de generale Casse der Grootte Loge, die, zoo hij voorgeeft, vast in October aanstaande vertrekken zullen Vervolgens hebben Wij nog een aanzoek en Remise gekregen van eenige t'zaam gekomen Broeders te Batavia, waar onder sommige, die geweene Leeden van Haagsche Loges zijn, omme een Constitutie te hebben, ten opregting eener Loge, onder de naam van La Vertueuse; waar van den Broeder Van Der Vorm Meester is; op dat Request hebben wij een gunstig fiat verleent, en die Broeders met het nodige Patent voorzien naardien dezelve niet alleen een goed getal uitmaken, waar van ons het meerder gedeelte bekend is, maar behalven het zenden van de betaling der Constitutie in voorraat, beloven dezelve jaarlijks, een Don Gratuut, van gelijke somme, zoo het niet meer is, te zullen overmaken. Wij verzoeken Uwe Agtb[are] ten deezen opzigte een waken oog te houden, en, in qualiteit als buitenlandsche Gedeputeerde Groot Meester, die beide Loges te bezoeken; dezelve steeds aan te moedigen, tot maintien van goede orde, opdat Wij jaarlijks, zoo van de eene als andere, derzelver Missives, Don Gratuuten en Lijsten van den Staat hunnen Leeden regulier ontvangen, en de

onderlinge goede verstandhouding meer en meer te doen standgrijpen. Een wijder, met den Broeder Jacob Van Wijck, cum suis, te aboucheren, om die Broeders aan te raden, en is 't mogelijk te doen resolveeren, zig als Leeden aan te melden en te verwoegen in de Loges La Choisie of La Vertueuse; want wij begrijpen dat Drie Loges, op Batavia, te veel zoude zijn; ten ware dezelve valide reedenen hadden zulks niet te doen en bleeven persisteeren bij derzelve voornemen, om, het koste wat het wilde, als nog een Constitutie aan ons te verzoeken. Mits, als dan, die reeden bij Request of Missieve aan ons voor te dragen; en dezelve wettig bevonden hebbende, zullen Wij hun in Staat stellen aan die begeertens te voldoen. En als den Broeder Radermacher; de beloofde Hondert Ducaten, op den ontfangst deezer, nog niet mogte hebben overgemaakt, dan verzoeke zijn hoog Edele daar toe aan te moedigen'.

⁵⁹ CMC, 108E, Register of incoming and outgoing correspondence of the Grand Lodge 26-6-1747 until 17-4-1823, Vol. 1, p. 72: 'Een missieve inhoudende verslag Wegens de Staat der Loges te Batavia &ca'. The register only summarizes the letter, on p. 75 is added that the document is missing.

⁶⁰ CMC, 108E, Register of incoming and outgoing correspondence of the Grand Lodge 26-6-1747 until 17-4-1823, Vol. 1, p. 72: 'Eenen Constitutie waar uit blijkt dat dezen Loge als eene provinciale Loge verklaard word &ca'. The register only summarizes the letter, on p. 75 is added that the document is missing.

⁶¹ Pieren 1902/1903, p. 313: 'volgens de Algemeene Statuten in eenig O[osten] [= plaats] een 1^e Loge kon worden opgericht en eene constitutie brief worden uitgereikt op verzoek van 7 Br[oeder]s tegen betaling van 10 ducaten, terwijl een constitutie voor een 2^e Loge ter zelfde plaatse eerst werd gegeven op verzoek van 10 Br[oeder]s en tegen betaling van 20 ducaten'.

⁶² CMC, Box 4506, 256:1 Register of foreign money transfers and claims on the Grand Lodge, 31-5-1770, registered August 1771: 'Paulus Lublinck koopman in ijzer op de Binnekant te Amsterdam, f 525 aan de ordre van Cornelis Jacob van der Lijn ontfangen door Jan Martin Reemer'.

⁶³ CMC, Box 4613, Valette archive, copy 'Contents Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 9-2-1768 until 2-3-1788, Vol 2: '1771 20 Sept. Rescriptie aan die van La fidele Sincerite te Batavia, met de verzogte Constitutie en Project van inschrijving wegens Fundatie'. On 20-9-1771 Grand Secretary Dubois wrote to Provincial Grand Master Steendekker that there was a problem with the money transfer of 100 Ducats from La Fidèle Sincérité. CMC, inv.no. U2, Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 9-2-1768 until 2-3-1788, Vol. 2, no. 158: 'ten lasten d'Heer Lublink te Amsterdam [...] vermits dien Heer zegt, geen betaling te kunnen doen, voor aleeer hij van het nodige Fonds zal voorzien zijn, heeft hij geweigert, dezelve te accepteeren; belovende egter, zoodra UweEdele hem in staat zal gesteld hebben daar aan te zullen voldoen; hetgeen ons ten uitersten surpreneert [...]'.
⁶⁴ CMC, inv.no. U2, Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 9-2-1768 until 2-3-1788, Vol. 2, no. 137, dated 20-9-1771: 'Zijt gij niet alle kinderen van dezelve Moeder? Zijt gij niet alle Leeden van hetzelfde Genootschap? Geeft de Rang een grooter, een meerder regt? Maakt de Moeder Loge onderscheid tusschen de oudste of Jongste? Wat kan ULieden dan aanporren om deeze Rang te vorderen? Niets dan verkeerde gedagten. [...] Was Uwed Brief tijdige gekomen Gijlieden zoud buiten tegenspraak in onze Nationale Vergaderingen boven La Vertueuse gezeten hebben. Toevallig is die Brief vermist, daar door heeft La Vertueuse eene Constitutie, gedateert voor de Uwe, en welk voorregt heeft dezelve daar door bekkomen? Immers niets weezentlijks'.

⁶⁵ CMC, inv.no. U2, Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 9-2-1768 until 2-3-1788, Vol. 2, no. 137: '[...] daarbij is zulks onnodig zoolang wij onze Eerw[aarden] Br[oeder] Georges Steendekker, als Provinciale Gedeputeerde GrootMeester in Indien hebben. En misschien is het beter nimmer zodanig een Diploma aan eene particuliere Loge te vergunnen, vermits hetzelfde dikwerf al te grooten naijver verwekt [...] Dat gijlieden den Casteleijn, bij wier de Loge gehouden word, macon gemaakt heb, is geenzins te misprijzen. Integendeel, is zulks nootzakelijk, om meer zekerheid van gedekt te zijn, te hebben'.

⁶⁶ CMC, inv.no. U2, Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 9-2-1768 until 2-3-1788, Vol. 2, no. 158: 'Wij hebben zeer wel ontfangen, UweEdelens zeer aangenamen Missives van November 1770 en Januarij 1771, waar uit Wij, met blijdschap vernemen hebben, de progressie welke UWelEdele, in de Oostelijke gedeeltens van Nederlandsch Indien gemaakt heb, en bedanken UWEd[ele] voor alle betoonde vigilantie; approbeerende UWEd[ele] gehandelde zoo ten opzigte van la Vertueuse, als met die van la Fidele Sincerite; aan welke laatste Wij de Constitutie in amplissima forma bij deeze gelegenheid; door Abraham Van Der Weijde toezonden. Maar aangaande het Provinciaalschap, kunnen Wij; vooralsnog daar niet intreedden, en hebben wij goedgevonden, zulks aan geen van beide te accordeeren. Wij hadden gaarne gezien en vernomen, dat de eensgezindheid en ware Broederliefde, tusschen die beide Loges meer plaats had gevonden, schoon Wij niet twijfelen aan UWEd[elens] goede bewerking en tusschen komst.' The letter was sent via captain Abraham van der Wijde, with duplicate via Frans de Wilde in Amsterdam 20-9-1771.

⁶⁷ Hageman 1866, p. 96.

⁶⁸ See Kroes 2007, pp. 272-273.

⁶⁹ Hageman 1858, p. 90; Hageman 1866, pp. 44-45; Boerenbeker 1979, p. 119, p. 122 footnote 4; Kwaadgras 2003, pp. 51-52. Hageman 1857, p. 233 mentions 22-9-1771 for the receipt of the constitution, while *Gedenkboek* 1843 names 20-9-1771. Der Kinderen 1864, p. 216 places the constitution in June 1772. Maarschalk 1872, p. 367 notes the confusion about the date. *Gedenkboek* 1917 then suggests constitution on 9-6-1770 or 22-11-1771, and installation in Juli 1772. Maarschalk 1872, p. 367 names J.V. instead of J.N. Bestbier and G. instead of Y. van Stamhorst, and left out Terbrugge.

⁷⁰ 'Ofschoon nauwelijks genoeg leden tellende, om de verschillende ambten te doen bekleeden, kenmerkte zich nogtans ook deze Loge [...] door de uiterste voorzigtigheid in het aannemen en toelaten van nieuwe leden'. Verslag 1848, p. 98; Hageman 1857, p. 238.

⁷¹ CMC membership lists 24-10-1770, 13-4-1772.

⁷² CMC, membership lists of lodge La Fidèle Sincérité; Box 3084, Folder 77, La Fidèle Sincérité financial administration 1777-1787.

⁷³ CMC, Box 4613, Valette archive, copy of 'Contents Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 9-2-1768 until 2-3-1788, Vol 2': '1771 20 Sept. Qualificatie, voor Capt. Abr. Van der Weijde met het Schip de Paauw over Batavia naar China, tot het overbrengen der brieven &a'.

⁷⁴ CMC, Box 3064, Folder 80 80A La Vertueuse Correspondence and attachments 1770-1798 [= 1769-1798], '1770-97 No. 20' outgoing correspondence and attachments to the Grand Lodge, letter 1772 by La Vertueuse to the Grand Lodge. See also Box 2003, Correspondence received by the Grand Lodge 1770-1775, no. 649-1. CMC, Box 3064, Folder 80 80A La Vertueuse Correspondence and attachments 1770-1798 [= 1769-1798], '1770-97 No. 20' Outgoing correspondence and attachments to the Grand Lodge 5770-5797, letter 1772 of La Vertueuse to the Grand Lodge, mentions two visitors after Van der Weijde had announced the constitution: 'nadat ons door broeder van der Weijde was bekend gemaakt dat gezegde Constitutie reeds had overhandigd'.

⁷⁵ CMC, Box 3064, Folder 80 80A La Vertueuse Correspondence and attachments 1770-1798 [= 1769-1798], '1770-97 No. 20' outgoing correspondence and attachments to the Grand Lodge: 'Ter gelegentheit van bezoek der Loge La Vertueuse door de Broederen en Leden van la fidelle Sincerite beide op Batavia', '7 wijnmaand 1772', which may be a report of this occasion. See also a copy in Box 3067 [II A 6-7], Folder 80 80A La Vertueuse Correspondence and attachments 1770-1798 [= 1769-1798], '1770-97 No. 20'. According to 'De loges onder het Grootoosten der Nederlanden', *Jaarboekje voor Nederlandsche Vrijmetselaren*, Amsterdam 1917, p. 52, the lodge was founded in 1767, closed, and then reopened on 26-4-1772. Kwaadgras 2003, p. 52 names 5-5-1772 as installation date; see also Hageman 1857, p. 233; Hageman 1858, p. 90. According to Hageman 1866, p. 44, this was in June, while Verslag 1848, p. 98, and Maarschalk 1872, p. 367, mention July.

⁷⁶ CMC, Box 4506, 256:1 Register of foreign money transfers and claims on the Grand Lodge: 'Deeze somme als een Don Gratuit geconsidereert zijnde, van de [loge] La Fidele Sincerite te Batavia is dezelve na der Gedebitteert voor de Constitutie Parkementen &c'. See also later undated transfers in the same.

⁷⁷ ANRI, undated duplicate letter [ca. 1773] by Grand Secretary Dubois to lodge La Fidèle Sincérité. Transcript kindly supplied by Diederick Korlang, Nationaal Archief. See copy in: CMC, inv.no. U2, Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 9-2-1768 until 2-3-1788, Vol. 2, no. 235.

⁷⁸ CMC, inv.no. U2, Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 9-2-1768 until 2-3-1788, Vol. 2, no. 319.

⁷⁹ CMC 123C64: *Huishoudelyk wetboek by 'La fidelle sincérité' gemanifesteerd in Anni lucis 5775*, Batavia [1775].

⁸⁰ Verslag 1848, p. 98; Hageman 1857, p. 233; Der Kinderen 1864, p. 217; Hageman 1866, pp. 89 and 104; Maarschalk 1872, p. 367; Pieren 1901/1902, p. 222; *100 Jaren* 1937, p. 89; Stevens 1994, p. 30. *Gedenkboek* 1917, p. 157, and De Neve 1994, p. 131, emphasize that lodge La Choisie was still active.

⁸¹ Hageman 1866, p. 114 (considering the masonic calendar, perhaps Winter St. John is meant?). According to Pieren 1902/1903, p. 312, ladies were present at this celebration.

⁸² Hageman 1866, p. 114: 'oorzaak en aanleiding'.

⁸³ Pieren 1902/1903, p. 311: 'Omtrent deze tuinen nabij Batavia zegt de heer S. Kalff in een der laatste afleveringen van Elseviers maandschrift: "Door Valentijn en andere weten wij, dar de Bataviaasche Notabelen reeds vroeg op verschillende punten buiten de hoofdplaats hunne thuynen hadden, waar zij naar vaderlandsche wijs van het buitenleven plachten te geneiten en van een andere omgeving dan welke de perceelen op de Amanus en Tijgersgracht hun konden verschaffen. Men moet zich, zegt de oude schrijver, schoon wij dat met den gemeenen Bataviaschen naam maar thuynen noemen, niet verbeelden dat het maar thuynen zijn, want men heeft er de schoonste huizen bij, die men wenschen kan en die de fraaiste in de stad niet behoeven te wijken"'.
⁸⁴ *Verslag* 1848, p. 98; Der Kinderen 1864, p. 217; Pieren 1901/1902, p. 222. *100 Jaren* 1937, p. 89 mentions a 'garden house' ('tuinhuis'). Hageman 1857, p. 233 states 1771 as the year for the move to the garden of De Lopez; in 1866, p. 104 this is corrected to October 1770. Maarschalk 1872, p. 367 places this event in December 1770.

⁸⁵ CMC, membership lists of lodge La Fidèle Sincérité, 24-10-1770. Hageman 1866, p. 104 names as possible owner of the house: H.C. de Lopez and Johannes Esiaias de Lopez; according to the same, p. 104 and p. 113 the lodge moved after the death of H.C. de Lopez in 1773 to the Amanusgracht, but this date does not correspond with the location provided in the membership lists. CMC, Box 3148, Folder XVII, [J. Schill], 'Naamlijst [...]', 1843, also mentions a Cornelis de Lopes as a member in 1770.

⁸⁶ The Dutch term used here and in following quotes is *Hoog Achtbare* (High Worshipful) after the French *Trés Venerable*, which in itself was a translation of the respectful title 'Worshipful Master'. It therefore makes more sense to use the latter than to provide literal translations.

⁸⁷ CMC, Box 2003, Correspondence received by the Grand Lodge 1770-1775, no. 649-1: 'Verders stelde den hoog agtbaaren voor de noodsaakelijkheid om Een ander verblijf voor onse [loge] te zoeken, alsoo den Eijgenaar deeser plaatse de huur opgesegd hadde teffens proponeerde sijn Hoog agtbaaren zoekers thuijn te koop en te overkant staande voor een somma van 2500 rds en presenteerde daar toe 2000 van te geeven en wanneer het goedvinden der Broeders was de resteerende 500 bij te leggen dat dan Hoog agtbaaren sig verbinden werde om den selven aan ons geduurende den tijd van drie jaar en voor niet in huur teffens door sijn volk in staat en verders hem op die Eijge voet ten onsen dienst te laten houden als deesen tegenwoordigen dat almeede naar Rondvraag en voor afgegaene deliberatie wierd g'acordeert'.

⁸⁸ CMC, membership lists of lodge La Fidèle Sincérité, 31-10-1772 and 26-10-1773 note the meeting place as 'the Garden of the [Worshipful] Master'. According to Maarschalk 1872, p. 367 meetings from 1773 onwards were held in a house on the Amanusgracht, but that seems to contradict the location provided on the membership lists, unless the houses of these members were all along this canal.

⁸⁹ CMC, membership lists of lodge La Fidèle Sincérité, 26-10-1774: 'ten Huijze van: den Br[oeeder] Jan Gijsbertij Hodenpijl zijnde een thuijn eeven buiten de Rotterdammer Poort'.

⁹⁰ CMC, membership lists of lodge La Fidèle Sincérité, 12-1775; Box 8083, Folder 75, Inventories of the lodge archive 1782-1832, inventory 1820, lists a 1774 rent agreement for a building outside the Rotterdam gate ('Huurconditie [...] buiten de Rotterdammer poort').

⁹¹ CMC, Box 3083, Folder 73 No. 37 Master of Furniture 1775-1801, 'Inventaris van de [Loge] La Fidele Sincerite':

'[In] Jo 1775 * Al wat met rood ... (?) aangetekent is Zulks Staat Boven in de [Loge]. Inventaris Van Diverse Goederen Gehoorende tot de [Loge] La Fidele Sincerite Als Huijsmeubelen in Zoort

36 ps * Stoelen in Zoort		blaauw geschilderd
4 * Quispedoors Knaapen		" "
13 * Kandelaars in Zoort		" "
4 * Speeltafels		" "
6 * Ronde Knaapen		" "
1 * Troon Tafel		" "
1 * Speel of Schrijftafel		" "
1 * Baalotatie Kassis		" "
21 * Stoelen in Zoort	zwart	" "
1 * Troon Tafel		" "
1 * Schrijf dito		" "
1 * Kist en Bhaar		" "
12 * Kandelaars Knaapen		" "
3 * Drie Kante Bankies		" "
4 * Tapijten in Zoort		
1 * Kast met eenigen boeken en papieren		
1 * Stel Blaauwe Gordijne tot de M[eeste]r. [Loge]		
1 * Loode pomp met dies Bak		
1 * IJzere Ketting		
8 * Wentel Trappen		
1 * Doorn planck		
1 Kist met Koperen beslag		
1 rood Laadtie voor Tabeljees		
ps Zeemleren Handschoenen		
8 ps ornamente in Zoort		
1 Blikken armboos		

1 * groote Kist met rommeling
15 Chineesen Stoelen blaauw geschilderd
10 Grooten dito alle ombequaam
4 stolp Knaapen
 Zilver en Plaatwerk
6 ps. * Zilvere Drie Kante Blaakers
1 " Schenkpiering
1 " passer
1 " Winkelhaak
8 * pleete Kandelaars
 Glas Werke in Zoort
1 ps * glaasen Kroon
4 * Muur Stolpen
4 * Illusters
4 * ronde Ovaal Spiegels
10 * Vergulde bier glaasen tot lampen
4 Knaap Stolpen
50 Vrij maisons glaasen
12 Water Caraffen
4 Doz[ijn] bier glaasen
1 " wijn dito
 Linne goed
27 ps Zervette
2 Tafellakens
Koper Goed
27 Drie Kante Blaaken
Diverse goederen berustende in de [Loge] La Fidelle Sincerite gehoorende Den Well[e]d[ele] Achtbaaren Heer Nicolaas Maas
7 ps glaasen muurstolpen
3 groote koperen Hanglantharens
1 Stel Etenstafel van 5 stukken afgehaald den 13 Nov.
 Diverse goederen berustende in de [Loge] La Fidelle Sincerite gehoorenden den Vrij Burger Boudewijn Van Duyveland
30 ps Stoelen in 2 Soorten
2 Speeltafels met groen Laaken bekleed
3 dito ordinair
1 groote Spiegel
12 schilderijen in Zoort
1 glaase hoekkast
6 Kopere hanglantharens in Zoort
12 lamp glaasen
1 Stel Etenstafels van 12 Stukken
1 Schenk "
2 Ronden "
2 dispens "
2 Combuijs "
1 Lacquer Keldertie
1 Glaasen Kroon
1 Japansen Waterpot
1 Bantamse dito
4 Verlackte Schenk pierings
1 Draag Balie
1 Lamp Trap

⁹² Hageman 1866, p. 90: 'Maar in deze eerste bijeenkomst voor de tweede werkplaats ontstond reeds de kiem voor de derde. De B[roeders] Musquetier, Hasselaer en Van Stockum scheidten zich af, en vormden, met nog dertien bijgekomenen, eene eigen vereeniging in het 5768, onder den naam "La Vertueuse". Hageman 1866, p. 45: 'De eigenaardigde geest van afzondering leidde weldra tot het oprigten van een eigene Loge-vereening, en afscheiding voor de Comp. Politieke dienaren'

⁹³ CMC, Box 3148, Folder 'XVII doos 178' [J. Schill] Manuscript 'Gedenk-Boek [...] 1843, n. pag.: 'het bleek dat het verzoek door La Vertueuse reeds in het laat van a. 1767 bij hare oprichting gedaan om eene constitutie uit Europa, door het verongelukken van het schip Azia niet teregt gekomen was'. While Schill referred to the ship Azia, Hageman 1866, p. 90, mentions the ship Ariel and Pieren 1902/1903, p. 312 names the ships Lycochtrion and Aria. Only the ships Azie and Lycochton are listed in the NA/VOC database, but the ship Azie was already lost in the 17th century.

⁹⁴ CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse Inventories 1789-1901 [=1801], '1709-1801 No. 10', inventory of the lodge archive 27-12-1789: 'Een bundel Resoll[uties = Notulen] en Bijlagen gehoorende de Loge La Vertueuse van 1768 tot den 24 junij 1770'.

⁹⁵ Visscher did not arrive until 1770; so it is not clear how was he added.

⁹⁶ Kwaadgras 2003, p. 49. *Verslag* 1848, p. 93, claims most of the 12 founders came from La Fidèle Sincérité, but in fact there were only three (25%). Hageman 1857, p. 234 identified them as VOC servants. De Neve 1994, p. 131 gives the date of the constitution request as 21-1-1769. CMC, inv.no. U1, Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 17-9-1745 until 6-9-1767, Vol. 1, lists a letter dated 10-1-1769 and a report of the installation dated 24-2-1769 ('rapport wegens de installatie'). According to Hageman 1866, p. 90/92 the following men were involved in the founding in 1767-1768: Werner, Van Stockum, van der Velden, Brakel, Charpentier, Randwijk. Der Kinderen 1864, p. 208, names Van der Voren instead of Van der Vorm en Foest instead of Foeyt; Maarschalk 1872, p. 369, left out Van Stockum and Cras.

⁹⁷ Hageman 1866, p. 90. CMC membership card register lists Van Tets as a member in Batavia in 1769 referring to De Visser Smits.

⁹⁸ Hageman 1866, p. 17, 46; Kwaadgras 2003, p. 49. Van der Linden 1870, p. 18 en Maarschalk 1872, p. 369, mention 1-10-1769 due to the masonic calendar. Boerenbeker 1979, p. 105, p. 107 footnote 2, notes the announcement in the Grand Lodge. Gedenkboek 1917, p. 160-162 provides a

transcript of the constitution; see copy in CMC, Box 3067 [II A 6-7], Folder 80 80A La Vertueuse Correspondence and attachments 1770-1798 [= 1769-1798], '1770-97 No. 20'.

⁹⁹ CMC, inv.no. U2, Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 9-2-1768 until 2-3-1788, Vol. 2: letter accompanying the constitution, sent via captain Pieter van Projien of the ship Ridderkerk, left 2-10-1769 from Amsterdam for Batavia; duplicate via captain Van Bratten on the ship Erf prins, left 2-10-1769 from Delft to Batavia. Original in CMC, Box 3067, Folder 80 80A La Vertueuse correspondence 1769 1778-1788, letter by Grootsecretaris Du Bois 15-8-1769, responding to letter 12-1-1769.

¹⁰⁰ CMC, Box 4613, Valette archive, copy 'Contents Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 9-2-1768 until 2-3-1788, Vol 2: 'Aan die van La Vertueuse te Batavia, om antwoord en Remisen'.

¹⁰¹ CMC, inv.no. U2, Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 9-2-1768 until 2-3-1788, Vol. 2: letter from the Grand Lodge La Vertueuse, 15-8-1769, confirming receipt of the request dated 12-1-1769. See also Box 3148, Folder 'XVII doos 178' [J. Schill] Manuscript 'Gedenk-Boek [...] 1843, n. pag.

¹⁰² CMC, membership lists, 22-5-1770.

¹⁰³ Hageman 1866, p. 42.

¹⁰⁴ CMC, Box 3148, Folder 'XVII doos 178' [J. Schill] Manuscript 'Gedenk-Boek [...] 1843, n. pag.: 'den 24 Februarij 1770 werd in een buitengewone bijeenkomst plegtstigtig gerecipieerd den Hoogverlichte Br[oeder] George Steendekker aangekomen met het oostIn[isch] Comp[agnie] schip Lychosthon waarover Z[ijne] ed[ele] het bevel voerde- Z[ijne] Ed[ele] was door de groote Loge Nationaal in 's Hage in Commissie gesteld tot buitenlands gedeputeerde grootmeester Nationaal en was op grond van zijne volle magt om naar voorkomende omstandigheden te handelen genegen om de Loge La Vertueuse eene [voorlopige] constitutie te verleenen, hoezeer zijn lastbrief slechts bepaaldelijk van eene nieuw opgerigtene Loge aan Cabo de Goede Hoop en van de Loge La Choisie melding maakte, - het bleek dat het verzoek door La Vertueuse reeds in het laat van a. 1767 bij hare oprichting gedaan om eene constitutie uit Europa, door het verongelukken van het schip Azia niet terecht gekomen was en dat de later met de B[roeders] Meijbaum en Tets overgezonden stukken noch niet in Europa ontvangen waren zoodat de groote Loge van de sedert plaats gehad hebbende omstandigheden wegens de silloutie van La Choisie & de nieuwe oprichting van twee andere [Loges] geen kennis konden dragen - staande de uitreiking eener Constitutie door den Z[eer] V[erlichte] Br[oeder] George Steendekker waaromtrent de bestaande zwarigheden waren uit den weg geruimd werd in eene convocatie Loge op den 24 Meij 1770 gehouden ten huize van den B[roeder] R[eynier] van Vlissingen door den A[chtbare] M[eester] van der Vorm, aan de vergaderende B[roeders] communicatie gedaan van de directe ontvangst uit Nederland eener constitutie verleend door den HV groot M Nationaal [...] 'Vervolgens wende den A[chtbare] M[eester] zich tot den in de Loge tenenwoordige Z[eer] V[erlichte] B[roeder] Ged[eputeerd] G[root] M[eester] N[at]ionaal Steendekker om Z[ijn] Ed[ele] dank te betuigen voor de bij provisie verleende magt brief'. Hageman 1858, p. 17, *Verslag* 1848, p. 94 and *Der Kinderen* 1864, p. 209 all mention the late reception of the constitution after the installation by Steendekker. According to Hageman 1866, p. 92 the installation took place on 24-4-1769, but Hageman 1866, p. 17, 46 and 90 mention 24-3-1770 instead. Van der Linden 1870, pp. 27-28, names 24-6 as the first celebration ('feestdag'); Pieren 1901/1902, p. 214, mentions 24-5.

¹⁰⁵ CMC, Box 3064, Folder 80 80A La Vertueuse Correspondence and attachments 1770-1798 [= 1769-1798], '1770-97 No. 20' outgoing correspondence and attachments to the Grand Lodge, letter 22-5-1770 from La Vertueuse to the Grand Lodge.

¹⁰⁶ CMC, inv.no. U2, Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 9-2-1768 until 2-3-1788, Vol. 2, no. 306. The letters were sent via brother Jan Siereveld, on his way to Ceylon, and via captain Van Bratten, on the ship Erf Prins.

¹⁰⁷ CMC, 108E, Register of incoming and outgoing correspondence of the Grand Lodge 26-6-1747 until 17-4-1823, Vol. 1, p. 74. The register only provides a summary of the letter dated 24-10-1770, and on p. 75 it is noted in pencil that the document is missing.

¹⁰⁸ CMC, 108E, Register of incoming and outgoing correspondence of the Grand Lodge 26-6-1747 until 17-4-1823, Vol. 1, p. 75: 'verzoeken [de leden van La Vertueuse] aangesteld te worden met de macht om de verplichting tot het betalen der Contibutien aftevorderen van de Nieuwe op te regte Loge, onder de naam La Fidele Sincerite &ca'. The register only provides a summary of the letter and it is noted in pencil in the sideline that the document is missing.

¹⁰⁹ CMC, Box 4506, 256:1 Register of foreign money transfers and claims on the Grand Lodge, ingeschreven August 1771. Made out on November 1770 for fl. 292,- at the expense of Mr. Jan Jacob Hartsinck, charter and requestmaster at the College of Admiralty, and Mr. Pieter Hartsinck Alderman and Council, director of the VCOC in Amsterdam. It was accepted on 17-7-1771 by the Grand Lodge. See also other money transfers registered in September 1771, October 1771, (undated) 1773 and 8-1-1774.

¹¹⁰ Van der Linden 1870, p. 27: 'zijnen oorsprong vinden in de omstandigheid dat geel de geliefde kleur van Java's grooten is, en zij aldus een plaatselijk karakter had, bijna zouden wij vragen of de vooruitziende geest van een' Radermacher in die keuze is te herkennen', 'Deze dosch, die de bb. Met de kanarie-vogels gemeen hadden, bestond, welligt daarom, niet lang'.

¹¹¹ CMC, Box 3148, Folder 'XVII doos 178' [J. Schill] Manuscript 'Gedenk-Boek [...] 1843, n. pag., claims this decision was made in 1784.

¹¹² CMC, Box 3064, Folder 80 80A La Vertueuse Correspondence and attachments 1770-1798 [= 1769-1798], '1770-97 No. 20' outgoing correspondence and attachments to the Grand Lodge, undated letter [1770] by La vertueuse to the Grand Lodge. Ingeboden tussen stukken uit 1769 en 1771: 'Wij hebben egter reeden ons te mogen vlijen op de getuigenisse van den bij Uw Hoogverlichte Groot Agtbare bijzonder voordeelig bekend zijnde Broeder Radermacher dat nopens het laatste articul van onze zijde geen reeden gegeven is, en wij bij dezen met hoop van een goed succes, mogte imploreere de hooge gunst van als een provinciale loge bij Uw Hoogverlichte en Groot achtbare geconsidereerd & bevestigd te worden, om wanneer Uw Hoog Verlichte en Groot Agtbare mogte inclineren een Constitutie te verleenen, aan de, volgens onze gedagte hier ongequalificeert gefrequeenteert waardend en uijt een gemengelde Soort van persoonen bestaande loge. Het als dan, uijt hoofde van ancienniteit die schriftelijk magt aan ons mag gezonden worden en wij gequalificeert niet alleen om dezelve af te geeven maar ook met de magt om de verpligte Contributie aan Uw Hoog verlichten Groot Agtb[are] Nationale loge uit te vorderen en op te brengen'.

¹¹³ CMC, Box 2003, Correspondence received by the Grand Lodge 1770-1775. Duplicate in CMC, Box 3064, Folder 80 80A La Vertueuse Correspondence and attachments 1770-1798 [= 1769-1798], '1770-97 No. 20' outgoing correspondence and attachments to the Grand Lodge: 'Bij deeze gelegenheid hebben wij niet kunnen af zijn of Uw Hoog verlichte en Groot Agtbare teffens ter geeerde kennis te brengen, hoe bij aanhoudendheid de hier gevestigde ongequalificeerde en gelijk bereeds bij onze voorige beschreven uit een gemengeld soort van perzonen bestaande Loge, Zig verstouten om contrarie bij Uw Hoog Verlichte en Groot Agtbare gereverendeerde missieve van den 15 Aug[ustus] 1769 ter neer gestelde recommendatie, om geen andere als waardige Leden te ontvangen, allerlei Scabreuse en veeltijds in hun gedrag van niet weinig besproken handel en handel zijnde perzonen anneemen, om ongetwijfeld alzoo met een Schijnbaar wel gepronkte Loge voor Uw Hoog verlichte en Groot Agtbare te verscheinen, of wel om ook te doen zien, hoe zij zig beeveren tot de voortplanting onze koninklijke kunst, in volk te werven, die wij ten hoogsten zouden agten onwaardig te zijn in onze tegenwoordigheid, en die ook voorshands weeten door ons van de hand gewezen zouden worden, en dus insteeren wij nogmaal, om wanneer niet tegenstaande dat Uw hoog verlichte en Groot Agtbare mogte inclineren aan dezelve eene Constitutie te verleenen ons dog de gunst te bewijzen als een provinciale Loge te konsidereren en te ratificeren, en zij lieden daar en tegen als een gesubordineerde Loge aan te merken, om alzoo niet alleen meer en min den teugel in handen te hebben, maar ook ter preventie dat de agting in het algemeen onze Edele wetenschap alhier, niet geheel en al den bodem ingeslagen worde'.

¹¹⁴ CMC, Box 3064, Folder 80 80A La Vertueuse Correspondence and attachments 1770-1798 [= 1769-1798], '1770-97 No. 20' outgoing correspondence and attachments to the Grand Lodge, letter 31-10-1771 by La vertueuse to the Grand Lodge.

¹¹⁵ CMC, Box 2003, Correspondence received by the Grand Lodge 1770-1775, no. 608-1. Duplicate in CMC, Box 2403, Constitution file La Constance, no. 608-2: 'Verder zal [ik] de eere hebben uw Hoogverligten te melden aangaande de Loge hier ten Batavia voornaamlijk van die La Vertueuse die thans bestierd als Grootmeester de Heer Reijnier van Vliissingen Tweede opperkoopman des Casteels; den Raad van Justitie Mr. Pieter van der Vorm, heeft die Loge gequitteert en bedankt, door oneenigheid, die daar onder de broeders is voorgevallen. in de Loge zijn Luijden die gelt hebben en zomtjids denke een glorie te hebben, om op een gouden Troon te zetten, en niet betragten het waare der vrij metzelaarij, ik hebbe mijn best egedaan om die broeders in een goede harmonie volgens de wetten der mazonerij te brengen, maar het is mijn onmooglijk geweest wijl daar onder luijden zijn niet als Metzelaar maar Profane en nog Erger, En mijn Patent is bij haar niet voldoende, doordien daar in mijn geen magt genoeg ist gegeven, om een provisioneele Constittie te verleenen, omdat ik het zoo veel aan La fidele Sincerite een provisioneele Constitutie verleen als aan La Vertueuse omdat ik gesien dat die Luijden zoo wel en beter aan de wette voldoen als die laast genoemde; twijffele niet of uw Hoogverligten zal aan mijn verzoek aan mijn verzoek voldoen, en die Loge La fidele Sincerite zoo veel een constitutie met haar toebehooren te verleenen als die van la Vertueuse waar voor ik hier hondert goude ducaten ontfangen en deselve per wissel aan den orateur De Heer Cornelis Jacobus van der Lijn a Amsterdam, overgemaakte [...] ook geeven die broeders waare beloften om jaarlijks een dongratuit van 100 goude ducaten over te maaken aan de cas van de groote Loge, dat zij konnen beter doen als de ander doordien sij soo sterk, en thans ruijm zoo groote luijden van rang en aansien als in La Vertueuse, Verders zoo hebbe verstaan dat La Vertueuse aan uw Hoogverligten verzoekschriften afgesonden, om Provinciale Loge geconsideereert te zijn, zoo uw Hoogverligten daarin gelieft te Constitueeren voor het eerst dan onder drukken men de andere Loge wijl die Twee Loge voor eerst nog niet met malkander zullen accordeeren, maar door den tijd wel als zij Even groot blijven; maar zoo de enne grooter als de ander dan gaat het ooit in eenigheid toe. La Vertueuse heeft in geen drie maanden [loge] gehouden dien halven zijn al leeden daar vandaan gegaan na de ander gelijk uw in Lijste zal sien. Voorts is mijn verzoek aan uw Hoogverligten om mijn als buitenlands gedeputeert groot meester, meer magt en autoriteit te geeven, om in uw Hoogverligten naam te agreeeren volgens uw hoogverligten instructie twijffele niet of zal als dan, wel onheiligen uijt de weg ruijmen en de Cas van de Groote Loge jaarlijks wel hondert goude ducaten voordeel zijn, daar is hier een sterker man aan uw Hoog verligten wel bekend, die maakt hier meester in de Camer of zijn Eijgen hand, en hij maak Schotte en Elus en Eses Elu Profil &c en wat meer is, die maar is wel Eer in de La Choisie geweest, hier zijn nog verschijden graaden, die van zoo genaamt Baron van Schonneck hier ingevoegt Egter niet na het waargelijken der Maconnerij. Zoo uw Hoog verligten mijn gelieft te begunstigen met meerder magt om in uw naam te agreeeren zal die Luijden die geen waar mazon zijn, en onder ooge daartoe verheeven van eenen geen magt hebben, daar zulke uijt de welgeregeleerde Logis te houden [...] hoewel ik hier van eenige broeders niet veel vriendschap geniet, zoo als het wel zijn moest dog ben daarom zeer wel tevreden wijl ik daar buiten kan en niemand van haar van doen hebbe. Ik zoude allang hebben daar buijten gebleeven, als ik niet getragt om aan uw Hoogverligten Intentie te voldoen om dat ik het hebben aangenoomen om met glorie ten uijtvoer te brengen [...].'

¹¹⁶ CMC, Box 2003, Correspondence received by the Grand Lodge 1770-1775, no. 608-1. Duplicaat in CMC, Box 2403, Constitution file La Constance, no. 608-2.

¹¹⁷ CMC, Box 2003, Correspondence received by the Grand Lodge 1770-1775, no. 608-1. Duplicate in CMC, Box 2403, Constitution file La Constance, no. 608-2.

¹¹⁸ CMC, inv.no. U2, Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 9-2-1768 until 2-3-1788, Vol. 2: 'Ook is ons wel geworden het herhaalde verzoek, van de Broeders, gehorende tot de Loge La Findele Sicerite als meede de nodige elucidatie van onzen waardigen buitenlandsche Gedeputeerde Groot Meester, Broeder Steendekker, ten einde die voor lang verzogte Constitutie te verleenen; en vermits geen genoegzame gronden daartegen waren, hebben Wij dezelve niet kunnen weigeren'. CMC, inv.no. U2, Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 9-2-1768 until 2-3-1788, Vol. 2, no. 195, letter by Grand Secretary Dubois dated September 1772 acknowledging receipt of a money transfer of fl. 303,- at the expense of Foyet as well as a membership list and lodge's letter dated 31-10-1771, via couries Balthasar Krauth on the ship De Juno for the Chamber of Rotterdam.

¹¹⁹ CMC, Box 2003, Correspondence received by the Grand Lodge 1770-1775, no. 638-2, including a money transfer by Hasselaar at the expense of former Warden Floris Foyet and an overview of initiations and contributions; see also no. 638, duplicate 31-10-1771, noting the money transfer was sent 'ter accept' on 16-6-1772 to J.v.d. Heij Jacobz.

¹²⁰ CMC, Box 3064, Folder 80 80A La Vertueuse Correspondence and attachments 1770-1798 [= 1769-1798], '1770-97 No. 20' outgoing correspondence and attachments to the Grand Lodge: letter 1772 by La Vertueuse to the Grand Lodge: 'Voorts kunnen wij niet voor bij us antwoord te dienen dat wij ons soo seer niet hebben verwijderd van de Loge la Fidele Sincerite als wel van sommige Leeden derselve, met wien men in dit land niet dan ten nadeele van sig selven, gemeensamene ommeegang houden kan, want men plag[t] daar sodanige aan te neemen, die geene andere verdienstens bezaaten dan de tellinge van de aldaar voor de receptie betaalde Som, terwijl hun gedrag gansch niet geregeld was na het voorbeeld van Liedens van goede geboorte en deftige opvoedinge, die sig door een deugdszaam gedrag en andere goede hoedanigheden bij de Eerste des Lands soeken bemind en aangenaam te maken. Ten opzigte van ons verzoek om den rang van provinciale Loge vermeenden wij vrijheijd tot het selve te mogen hebben boven la fidele Sincerite van dat ons door uw H.V. & G.A. eerst een diploma was verleend en er meer Exemplen van zijn [...] terwijl het voor ons niet aangenaam soude weesen indien de andere Loge dien rang kwam te erlangen.

¹²¹ CMC, Box 4613, Valette archive, copy 'Contents Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 9-2-1768 until 2-3-1788, Vol 2: replies to La Vertueuse, 10-9-1772 concerning remittance and ditto to Steendekker considering the 200 Ducats he sent; 18-9-1773 concerning remittance and the Provincial title.

¹²² CMC, Box 3064, Folder 'Box 76 +77 II-A-1+2' La Vertueuse 1) 1ste degree Minutes 13-2-1791 until 13-3-1792 1791-1795 with 2) Attachments Incoming and outgoing correspondence.

¹²³ CMC, inv.no. U2, Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 9-2-1768 until 2-3-1788, Vol. 2, no. 239, in which Dubois acknowledges a letter of October 1772, a don gratuit of fl. 210,- and fl. 45,- for Master receptions. He regrets the lodge decided not to contribute to a Dutch charity.

¹²⁴ CMC, Box 3064, Folder 80 80A La Vertueuse Correspondence and attachments 1770-1798 [= 1769-1798], '1770-97 No. 20' outgoing correspondence and attachments to the Grand Lodge, letter 19-1-1775 by La Vertueuse to the Grand lodge: 'de genome positie door Uw Hoog Agtb[are] omtrend het provinciaalschap alhier [...] vinde ons noodsaakt te betyuijen dat ten opzigte van 't geschreevene Dat, dit regt, na de datum den Resolutie genoomen, de Broeders van La Fidele Sincerite soude competeeren, vermits deselve als Eerste versoekers geweest sijn maar dat hunne brieven schipbreuk geleden hebbende, door een verkeerd canaal seer laat aan Uw Hoog Agtbare toegekomen sijn, waarom men daarop geen reguard heeft kunnen neemen, Wij ons niet volkomen gelucideerd bevinden, dewijl eenige order ons die ten tijde der te niet Looping van de Logie La Choisie, sig begaven tot de opregting van la Vertueuse, bekend is dat na ons, la Fidele Sincerite is opgeregt, en dat dese scheijding van La Choisie ontstaan is door oneenigheden tussen de Leeden, veroorzaakt door differente personen waar wijl die societeit bestond. Endewijl wij ons direct na dit voorval hebben geadresseerd bij Uwe Hoog Agtbare ter verkrijging eener Constitutie, komt het vreemd voor, dat voormelde broeders ons daar in sijn voor geweest sonder teffens te hebben begaan Een schrijffout in 't stelle der dagteekening'. See also Register of incoming and outgoing correspondence of the Grand Lodge 26-6-1747 until 17-4-1823, Vol. 1: 'hunne verwondering te kunnen geven dat de BB der Loge La Fidelle

Sincerite hun voorgeweest zijn ter verkrijging eener Constitutie als prov. Loge &c'

¹²⁵ CMC, inv.no. U2, R Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 9-2-1768 until 2-3-1788, Vol. 2, letter by the Grand Lodge 19-4-1775, acknowledging receipt of a letter dated 18-1-1774 and money transfer of fl. 424 at the expense of Cornelis van der Oudermeulen, Frederik van Collen and Mattheis Temminck in Amsterdam, from which an invoice by Van Laak ad fl 139 had been settled. CMC, Box 3064, Folder 'Box 76 +77 II-A-1+2' La Vertueuse 1) 1ste degree Minutes 13-2-1791 until 13-3-1792 1791-1795 with 2) Attachments Incoming and outgoing correspondence. Copy in CMC, inv.no. U2, Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 9-2-1768 until 2-3-1788, Vol. 2, no. 279, letter by Dubois 19-4-1775 accompanied by a letter by Van Laak of the same date, regarding payments and Steendekker's shipwreck.

¹²⁶ CMC, Box 3064, Folder 'Box 76 +77 II-A-1+2' La Vertueuse 1) 1ste degree Minutes 13-2-1791 until 13-3-1792 1791-1795 with 2) Attachments Incoming and outgoing correspondence: 'betuigen dat het ons zeer onverschillig is, wie der batavischen Broeders den voorrang hebbe, in het evrzoek om als Provinciaal geconstiteert te zijn. Wij volgen de Letter van den Wet in den Rang der respective Loges [...] Maar verkiesen UwEdelens een opperhoofd, of Provinciaal Grootmeester, als Representant van den Hoog Edelen Groot Meester, dan wenschen wij dat de gezamenlijke Broeders te Batavia een electie formeeren [...] om dezelve alhier goed te keuren.'

¹²⁷ CMC, Box 3064, Folder 76 +77 II-A-1+2 La Vertueuse 1) 1ste degree Minutes 13-2-1791 until 13-3-1792 1791-1795 with 2) Attachments Incoming and outgoing correspondence: 'bij abuis verleende Patenten als Provinciale Grootloges ten eenemaal zullen worden gerevoceert en vernietigd worden'.

¹²⁸ CMC, inv.no. U2, Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 9-2-1768 until 2-3-1788, Vol. 2, no. 316, letter by new Grand Secretary J.P. van Haer 28-11-1775, acknowledging a money transfer of f 350 at the expense of mister Swaan and mister Swart in Amsterdam, from which an invoice by Van Laak of fl. 105 was settled. Van Haer emphasised the Grand Lodge did not care which candidate would be proposed. See also letter by Van Laak 28-11-1775, regarding Steendekkers shipwreck, and CMC, Box 3067 [II A 6-7], Folder 80 80A La Vertueuse Correspondence and attachments 1770-1798 [= 1769-1798], '1770-97 No. 20', letter 2-11-1176 regarding a claim on the Steendekker legat.

¹²⁹ CMC, Box3064, Folder 80 80A La Vertueuse Correspondence and attachments 1770-1798 [= 1769-1798], '1770-97 No. 20' outgoing correspondence and attachments to the Grand Lodge, letter 2-11-1776 by La Vertueuse to the Grand Lodge.

¹³⁰ Hageman 1866, p.48; Hageman 1857, p.234 overgenomen in *Verslag* 1848, p.93: 'De eerste zamenkomsten der Broeders in hunne eigene woningen, hadden plaats onder de strikste geheimhouding voor het publiek, en alle mogelijk voorzorg werd zelfs noodig geacht; een maatregel, ten volle geregtvaardigd door den heerschenden geest des toenmaligen tijds, een geest van onverdraagzaamheid en vooroordeel [...]'. CMC, Box 3148, Folder 'XVII doos 178' [J. Schill] Manuscript 'Gedenk-Boek [...] 1843, n. pag.: 'De eerste bijeenkomsten werden gehouden bij BB aan huis, onder de grootste geheimhouding voor het publiek'.

¹³¹ CMC, Box 3148, Folder 'XVII doos 178' [J. Schill] Manuscript 'Gedenk-Boek [...] 1843, n. pag.: 'De 1^e feestdag in de Loge [= St. Jan], werd op den 24 Junij 1769 gereedgemaakt in de tuin van den Heer David du feu de la Longue* [...] *kanttekening deze tuin moet gelegen hebben bij het landgoed Pising, waarbij B[roeder] Arendtz werd ingewijd'. According to Hageman 1866, p. 92 this took place on 24-4-1769. Van der Linden 1870, p. 27-28 the same date (24-6-1769 according to the masonic calendar); Pieren 1901/1902, p. 214 however mentions 24-5. Gedenkboek 1917, p. 163 mentions the 'Pesing' estate. According to Schill's Gedenkboek (1843), a farewell meal for lodge member Faure, about to leave for Bengal, was held in the house of the governor-general in Weltevreden in 1769 ('bij gelegenheid van een afscheidmaal aan de B[roeder] Faure bij vertrek naar Bengalen, dien B[roeder] liet zich verschonene door dien hij door zijn H[oog] E[dele] de G[ouverneur] G[eneraal] verzocht was om een laatste maal den avond op Hoogdesselfs Landgoed Weltevreden te passeren* [...] * kanttekening tot eind 1795 was Weltevreden nog een particulier Landgoed, toen het onder de Regering van den Gouv[erneur] Generaal van Overstraten door het Gouv[ernement] werd aangekocht voor het campment der militairen'.

¹³² Hageman 1866, p.93, 121. He noted that parts of the house were still standing in 1861.

¹³³ CMC, Box 3148, Folder 'XVII doos 178' [J. Schill] Manuscript 'Gedenk-Boek [...] 1843, n. pag., mentions the farewell meal for visitor Silvester that month, to which we will come back later'.

¹³⁴ *100 Jaren* 1937, p. 90.

¹³⁵ CMC, membership lists of lodge La Vertueuse, 22-5-1770, 18-1-1771 (I): 'ten Huise van den Broeder van Vlissingen in den aanstaande'.

¹³⁶ CMC, membership lists of lodge La Vertueuse, 26-8-1772: 'ten Huise van den Meester'.

¹³⁷ CMC, membership lists La Vertueuse 8-1-1774, 19-1-1775. See also CMC, Box 3073, Folder 91 La Vertueuse Financial records 1775-1780 and 1779-1784, No. 34 attachments 1775-1780, payments to Van Stockum for 'onkosten bij 't houden der L[oge]' and 'ten Huise van den Agt[bare] M[eeeste]r [= Van Stockum]'.

¹³⁸ CMC, Box 3072 [II C 3-4], Folder 90 La Vertueuse various lists and receipts 1781?-1798, 1774-1798, No. 14 various list and receipts [= 1771-1798, not in chronological order].

¹³⁹ CMC, Box 3148, Folder 'XVII doos 178' [J. Schill] Manuscript 'Gedenk-Boek [...] 1843, n. pag.

¹⁴⁰ Gelman Taylor 1983, appendix 3.

¹⁴¹ CMC, Box 3073, Folder 91 La Vertueuse Financial records 1775-1780 and 1779-1784:

'[...] voor een atappe aftak rondom de buiten gallerij, en voor de combuïjs	35,- Rijxd
aan Mevr. Meijer voor Coelijs om het huis schoon te maaken en te witten	27,-
voor het afbreeken der twee muuren, en het appropieeren der [Loge]	15,-
[...] aan de [op]passer der 16 Jan Groot [loge] extra	10,-
[...] den 27 kljne vergadering naar de [op]passer	5,-
voor huur van de kok s maands	6,24
voor een maand huur van de thuin der broeders	25,-[...].

The costs of wine, beer and butter are also specified.

¹⁴² CMC, Box 3073, Folder 91 La Vertueuse Financial records 1775-1780 and 1779-1784, No. 34 Attachments 1775-1780, financial overview February 1778: 'voor het maaken van drie deur slooten, en sleutels tot securiteit van de loge; benevens het vernieuwen van het secreet der broederen'.

¹⁴³ CMC, Box 3073, Folder 91 La Vertueuse Financial records 1775-1780 and 1779-1784, No. 34 Attachments 1775-1780: 'aan 10 potten kalk en toebehoren tot het witten van het nieuwe hottel der broeders 6,12 aan prauw gelden 5,-'.

¹⁴⁴ CMC, Box 3073, Folder 91 La Vertueuse Financial records 1775-1780 and 1779-1784, No. 34 Attachments 1775-1780: 'aan de timmer, en metzelchineseen, voor het bezorgen van lekkatien, reparaties in het huis, en 't maaken van Combuis planken, en tafels volgens quitantie 42,-'.

¹⁴⁵ CMC, Box 3073, Folder 91 La Vertueuse Financial records 1775-1780 and 1779-1784, No. 34 Attachments 1775-1780: 'Ses maanden huur van het land genaamt Cormanelswijk'. The receipt is signed in Arabic [?], underneath 'dit is het werk van den Capitain Fota Amat'.

¹⁴⁶ CMC, Box 3073, Folder 91 La Vertueuse Financial records 1775-1780 and 1779-1784, No. 34 Attachments 1775-1780: 'aan de speeljongens van d'Heer Verklocke 11,-'.

¹⁴⁷ CMC, Box 3073, Folder 91 La Vertueuse Financial records 1775-1780 and 1779-1784, No. 34 Attachments 1775-1780: 'Óntfangen van d'Heer A. Isaac Titsing [...] 20 Ober a 8 slaven Jongens tot 8/d of tot den 7 deeser a 12 Sts ider 's dags komt rds 16,-', '28 Ocber 8 Slaven Jongens om goet te dragen 6,24' door [onleesbaar] Douaiere Meijer'.

¹⁴⁸ CMC, Box 3073, Folder 91 La Vertueuse Financial records 1775-1780 and 1779-1784, No. 34 Attachments 1775-1780, Expenses for April 1779: 'huur van de thuinjongens van de heer Huijtenga 10,-', which is often repeated.

¹⁴⁹ CMC, Box 3073, Folder 91 La Vertueuse Financial records 1775-1780 and 1779-1784, No. 34 Attachments 1775-1780, 'Extract uit het register der Resolutien van de L[oge] La V[ertueuse]', 28-5-5779: 'eenige meubilen, en andere goederen meer, die gemelden Br. oeconome zonder eenige de minste last of qualificatie op de naam van de L[oge] van Heim zoude hebben ingekogt, en na dien door diergelijke ongequalificeerde en bij herhaaling gepleegde slinksche practijken van hem Br. oeconome, deze L[oge] bij de bataviaasche waereld in een kwaaden reuk kwaam, en tot ontstigtig van verligten en profanen de spraak gaat als of deselve meerder depenses maakte, dan betaald konde worden, daar bij teffens in aanmerking kwaam, dat den boedel van hem Heim gesaiseerden gesequestreerd zijnde'.

¹⁵⁰ CMC, Box 3073, Folder 91 La Vertueuse Financial records 1775-1780 and 1779-1784, No. 34 Attachments 1775-1780: 'Notitie van zoodanige goederen als voor de Heer Hartingh teegen de nevenstaande prijzen aan de Loge La Vertueuse in eigendom zijn gesedeerd, en onder ZEd berusten'

	Rds:St
42 Javasche Stoelen a 2 1/3 Rds ijder	105:-
4 bankken met dezelfs langen en klijnen knapen	58:-
4 speeltafels, 2 met rood fluweel, 2 met groen laaken bekleet, met 4 speelknaapen	48:-
2 laadetafels	30:-
6 theeknaapen, en 1 groote knaap	18:-
1 hoekkas voor glaasen	25:-
1 lange dubbelde Schenktafel vernist	10:-
2 hoektafels vernist	10:-
1 ronde tafel vernist	7:-
2 steene tafeltjes	20:-
1 theekastje vernist	10:-
1 groote etenstafel	
2 dito wat klijnder	- tot een te maken
2 dito	
wandtmeubelen	
6 swarte kunst naaktheden	30:-
6 gecraijonneerde portretten	30:-
6 ovale roode kunst met goude lijsten	24:-
4 ronde dito dito	16:-
2 dito met groene lijsten	8:-
4 spiegels uit een glas met moderne lijsten	200:-
3 Egaalen Stolpen	35:-
2 Onegalen in twee kaemers	20:-
3 Stolpen hangende aan koopere kettings	30:-
4 koopere lantarens	24:-
2 lantarens voor de dispens en combuijs	8:-
10 koopere quispedoors	40:-
10 Kandelaars	40:-
Linnegoed	
3 blauwe Citze bankmatrassen met dezelfs kussens	
30 dito stoel kussens	
10 Groote tafellakens	- saame
100 Servetten	
50 handdoeken	
Somma	976:-'

Added was the original invoice from Heim to Hartsingh, 4-2-1779, listed several other goods, not mentioned here:

'1 Large mirror	90,-
2 Stone tables with their 2 statues	160,-
4 large paintings	80,-
12 round lanterns	265,-
1 ½ Tjaingo [?] padij	45,-
1 calf	10,-
2 sheep	16,-
2 goats	24,-
2 desks of rosewood with copper fixtures	75,- [...]
1 Grote spiegel	90,-
2 Steene tafels met dies 2 beelden	160,-
4 grote schilderijen	80,-
12 ronde lanthaarns	265,-
1 ½ Tjaingo [?] padij	45,-
1 calf	10,-
2 schapen	16,-
2 kapaters	24,-
2 bureaus van rosenhout met koper beslag	75,- [...]

¹⁵¹ Pieren 1901/1902, p. 220, quoting the lodge minutes of 12-4-1782.

¹⁵² In 18th century France, a gentleman could be accompanied by a servant, who was initiated just like the lodge's Servant, and had similar tasks. There is no mention of the initiation of slaves in the lodge records, or at least no initiations recognizable as such.

¹⁵³ Pieren 1901/1902, p. 220-222, quoting the lodge minutes of 12-4-1782.

¹⁵⁴ CMC, Box 3073, Folder 91 La Vertueuse Financial records 1775-1780 and 1779-1784, 1779-1784 [Rekening Courant]:

‘voor de troon betaald vide quitantie	60:--:-
aan de passementier Hanke voor 12 @gouden franjes	60:--:-
de Chinees voor 32 @ goud galon van 12	96:--:-
voor 272 @ gewaterd mhoor	
102 sonal goudpassement	46:--:-[...]
huur van swart goed tot het bekleeden der Logie bij meester R[itueel]	
item de donkere kamer bij verscheijde recepties van L[eerlingen]	60:--:-[...].

¹⁵⁵ CMC, Box 3073, Folder 91 La Vertueuse Financial records 1775-1780 and 1779-1784, 1779-1784 [Rekening Courant]: ‘Voor eenige gemaakte verandering in de Logie [rds] 40,-, aan de verfchinesees voor het verwen en vergulden der Logie [rds] 160 ‘.

¹⁵⁶ CMC, Box 3148, Folder ‘XVII, Manuscript ‘Gedenk-Boek voor de Javasche Broederschap der Orde van de Vrij Metselaren’, 1843, n. pag., between 1781-1783: ‘[...] welke eerst ten zijnen huize [Gerrit van Groll]’. Considering the data listed above, it is more likely Van Grolls house was used after 1782’. CMC, membership lists of lodge La Vertueuse, 8-1-1783; CMC, Box 3064, Folder 80 80A La Vertueuse Correspondence and attachments 1770-1798 [= 1769-1798], ‘1770-97 No. 20’ outgoing correspondence and attachments to the Grand Lodge, membership list pf lodge La Vertueuse, 21-7-1783: ‘ten Huize van den Agtbaare Meester Gerhardus van Groll’.

¹⁵⁷ CMC, Box 3072, Folder 90 La Vertueuse lists and receipts 1781?-1798, ‘1774-98 No. 14’, receipt by Van Overstraten to G. Wrens [?, unreadable], 8-5-1784, for various drinks, to be delivered in the garden of Kreygsman, suggesting the lodge met there at the time. CMC, Box 3148, Folder ‘XVII, Manuscript ‘Gedenk-Boek voor de Javasche Broederschap der Orde van de Vrij Metselaren’, 1843, z.p, between 1781-1783: ‘[...] gevestigd in eene tuin op Molenvliet toebehorende aan den Br. Kreijsman. ZijnEd had het meesterschap overgenomen van Mr Isaac Titsingh’. Der Kinderen 1864, p. 209, mentions meeting between 1780-1783 in the garden of Kreysman on ‘Molenvliet’ in the southern suburb (= later the canal road to Rijswijk). Hageman 1866, p. 104 states this took place after 1783; but on p. 115 he states this started in 1780; on p. 121 he mentions that lodge member Jan Daniel Beynon (a relative of the later painter of the same name?) later lived in the house on Molenvliet. Maarschalk 1872, p. 370, and Pieren 1901/1902, p. 216, think the garden and house of Kreysman were in use until 1785. *100 Jaren* 1937, p. 90, believes this was the case between 1780 and 1782 and notes that the property in 1865 still stood on ‘de kanaalweg, die van de stenen stad naar Rijswijk loopt’.

¹⁵⁸ CMC Box 3072, Folder 90 La Vertueuse lists and receipts 1781?-1798, ‘1774-98 No, 14’: the accounts for 1784 list repeatedly in August and October ‘aan faure plane voo 3/m huur’ at 30 Rds.

¹⁵⁹ CMC, Box 3148, Folder ‘XVII doos 178’ [J. Schill] Manuscript ‘Gedenk-Boek [...] 1843, n. pag.: ‘In het laatst van 1785 is de Loge van Molenvliet uit de tuin van Br[oeuder] Kreygsman verplaatst naar de Armanusgragt in eene gehuurde tuin van de Burger van Steenberg’. *100 Jaren* 1937, p. 90 specifies: ‘westervoorstad, over de rivier, de grachten en muurpoorten en bruggen’. CMC, membership lists of lodge La Vertueuse, 16-12-1785 confirms this: ‘in de thuijn van voorn[oemde] Loge, liggende op de Armanusgracht’. A.J. van Steenberg is mentioned in an addendum to *Rapport van den Fiscaal bij den Raed der Aziatische Bezittingen in de zaak van Dirk van Hogendorp* of 18-6-1800. He bought a plot on the Amanusgracht, which was coveted by a high ranking neighbour, supposedly leading to Van Steenberg’s arrest. See (not referenced further here): *De Gids* Vol. 54 (1890).

¹⁶⁰ Der Kinderen 1864, p. 209; Hageman 1866, p. 104 and 116; *100 Jaren* 1937, p. 90 mentions this was in use until October 1786. De Visser Smits 1930, p. 156 claims the lodge met in a ‘Private residence’ on the Tijgersgracht, before building a new masonic Hall. This cannot be verified.

¹⁶¹ CMC, Box 3072, Folder 90 La Vertueuse various lists and receipts 1781?-1798, 1774-1798, No. 14 various lists and receipts [= 1771-1798, not in chronological order]:

‘voor ‘t marmeeren buiten den deur in den Thuin op Jacatra volgens mondeling accoord rds	60,-
voor ‘t afkappen van de muuren in gen[oemde] Thuin aan de [coe]lij loon als	
1:2 September daags 6 man ieder 30 St daags	7,24
3:- d[it]o d[it]o 4 “ 30 “	2,24
12,13, 14 d[it]o “ 6 “ 30 “	11,12
15, 16, 17, 18, 19 d[it]o 12 “ 30 “	37,24
20, 21, 22, 23 “ 8 “ 30 “	20,-
voor 25 p praauwen die zwart zand in de Thuin gebragt hebben a ieder 12 St	6,12
1 p vorm om kleedtjes te schilderen op order van mejuff[rouw] uwe beminden volgens accoord	3,16
1 p bank om 13 p lampglazen in te zetten	1,24
	rds <u>149,40</u>

Daarop in mindering ontvangen in twee Keeren op den 15 Sept rds 50,-; en

13 oktober Deese Jaars wederom rds 50,- dus te samen

100,-

Resteerd

49,40’.

¹⁶² CMC membership card register: Van der lijn became a member of lodge La Bien Aimee in Amsterdam in 1762 until 1781. He was also Grand Orator from 1767 onwards.

¹⁶³ CMC, Box 2003, Correspondence received by the Grand Lodge 1770-1775, no. 608-1. Duplicate in CMC, Box 2403, Constitutie Dossier La Constance, nr, 608-2. Kwaadgras 2003, p. 53; Christiaans 1994 A, p. 142. ‘Mijn laatste [brief] aan Uw Hoog verligten was in de maand November A[nn]o passato van Malacca afgezonden aan de Provinciale Logis Salomon a Bengalen, met verzoek deselve aan uw hoog verligten, met de Eerst vertrekken scheepen na Nederland derwaarts te senden hoope onder Jehovas dierbare Zeegen onder de Bestiering van den Bouwmeester van t’geheel Al [...] hebbe gemeld dat ik de Eere en het geluk gehad bij mijn verblijf op Malacca den welEdelen Gestr[enge] Heere Mr. Thomas Schippers Gouverneur en Directeur ten Stad en Fortresse voorn[oemd] in onse Hoog verligte order tot de 3de graad hebbe ingelijfd, en verzoek voor dien broeder een Constitutie, om aldaar een Logis of Elders op te regten onder den naam van La Constance het zij tot Malacca of Elders waar het ook mag wesen; Zende aan de Hoog verligte broeder [Groot]orateur Cornelis Jacobus van der Lijn¹⁶³ een dongratuit van 100 goude ducaten met verzoek aan zijn Hoogverligten, om die Constitutie en het Patent van Uw Hoogverligten te ontfangen [...] Zijn WelEd[ele] Gestr[enge] zal bij den ontfangst van de Constitutie niet manqueren, om nog een honorable Present aan de groote [Loge] doen dat nog meer als hondert Ducaten bedraagd; mits Zijn WelEd[ele] Gestr[enge] word begunstigt van Uw Hoogverligten zoo als zijn verzoek is, om een Constitutie en een Patent van de 3de tot meester, als meede een honorable ampt pr. Honaer: aan de groote [Loge] waarmede uw Hoog verligten hem gelieft te begunstigen Constitutie moet Luijden, dat zijn WelEd[ele] Gestr[enge] onse br[oeuder] Mr Thomas Schippers als Grootmeester van de [Loge] [...]’.

¹⁶⁴ Christiaans 1994 A, p. 142.

¹⁶⁵ Schultink 1987, pp. 145.

¹⁶⁶ CMC, inv.no. U2, Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 9-2-1768 until 2-3-1788, Vol. 2: 'Uit de Brieven en Relasen van den zeer ijverigen Broeder George Steendekker, onze buitenlandsche Gedeputeerde, hebben Wij met genoeg vernomen dat UwEdele Gestrenge verlangde, met een wettige Constitutie voorzien te worden, ten einde te Malacca ofte elders, een geregelde Loge op te regten; en daar provisioneel hadde gedestineerd en in zijn handen gesteld Een Honderd Ducaten, omme dezelve aan te doen geworden. [...] De Wet is klaar en zegt, dat tot het opregten eener Loge, ter plaatse 7 Broeders, waar onder 3 Meesters Metzelaers dienen te zijn, als verzoekers, om een Constitutie te vragen. [...] Zoo dat UwEdele Gestrenge ligtelijk begrijpt, deeze formaliteiten dienen gevolgd te worden [...]. Egter hebben Wij [...] goedgevonden, UwEd[ele] Gestrenge provisioneel te verlenen de magt en qualiteit, als Agtbare Meester, van die nog op te regtene Loge te fungeeren'.

¹⁶⁷ Kwaadgras 2003, p. 53.

¹⁶⁸ CMC, Box 4506, 256:1 Register of foreign money transfers and claims on the Grand Lodge, registered August 1771.

¹⁶⁹ CMC, Box 3064, Folder 'Box 76 +77 II-A-1+2' La Vertueuse 1) 1ste degree Minutes 13-2-1791 until 13-3-1792 1791-1795 with 2) Attachments Incoming and outgoing correspondence: 'Wij hopen, dat [...] de verzogte Diploma's, zoo voor Batavia als Malacca ter goeder destinatie zullen gekomen zijn'.

¹⁷⁰ CMC, Box 4613, Valette archive, copy 'Contents Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 9-2-1768 until 2-3-1788, Vol 2: 1776 23 febr. Rescriptie aan de Leden v.d. L[oge] La Constance op het voorz[egde] met afschaffing der benaming Prov[inciale] Loge'.

¹⁷¹ Haffner 1977, p. 397 refers to Elopura Lodge no. 430, later founded in North Borneo (now Malaysia) and Sandakhan Lodge no. 454, no date specified.

¹⁷² Hageman 1866, p. 74; *Loge 'Mata Hari'* 1934, p. 3; Stevens 1994, p. 64.

¹⁷³ CMC, Box 2003, Correspondence received by the Grand Lodge 1770-1775, 668-1: 'Teevens hebben wij het voordeel Uw HoogEd[el] en HoogEerw[aaarde] tebedeelen, dat wij in deezen Jaare een brief ontfangen hebben van d'Heeren Jacob Samuel de Raaf, en Frans van Kerchem, te Padang op Sumatra's Westkust, waar door dezelve ons berigten, hun voorneemen om aldaar een Loge onzer Koninklijke Ordres tewillen opregten, hebben daar toe alreede 10 Leeden tezaamen gebracht. Versoekende ons toe dat Einde, om heeden Een behoorlijke Constitutie te verlenen, ten einde op een wettige en betamelijke, wijze hunne arbeid tekunnen voort zetten, ons aanbiedende het kostende daar voor op onze aanmaaning te zullen remitteeren, dan tot ons leedweezen hebben wij hun een afslaand antwoord moeten toe zenden, wijl wij tot zulk een vergunning niet gequalificeert waaren, en dat den Gedeputeerde Groot-meester Steendekker die ter dier tijd zig hier bevond, en aan wien wij gedagte Versoek meedeelde, niet heeft kunnen goedvinden daar aan te voldoen, om reedene dat het montant voor de kosten niet tegelijk waaren overgesonden: Egter hebben wij hun Ed[elen] bericht dat wij hunne begeerte aan Uw HoogEd[el] HoogEerw[aaarde] zouden voordraagen [...] want wij kunnen uw HoogEd[el] en HoogEerw[aaarde] ten opzigten der verzoekers verseecken, dat zij Veritable Macons en als zoodanige, overlang bij ons zijn aangenoomen [...].' CMC, Box 3083, Folder 75, inventories of the lodge archive 1782-1832, inventory 1812: 'een bundel correspondentien met loge te Padang'. The inventory of the archive 1820 further specifies the documents date from 1772 and 1774.

¹⁷⁴ Hageman 1866, p. 72, 75. Hageman figured that among the small Dutch community in the region at the time, only 16 men could have been potential lodge members. These included: Johan Anthony Thierens, administrator and a member of La Vertueuse in 1770, Johannes Siberg, *opperhoofd* and a member of La Vertueuse in 1771, Christiaan Hendrik von Erath, *opperhoofd* and a member of La Fidèle Sincérité in 1771.

¹⁷⁵ ANRI, letter 19-4-1775 by Grand Secretary Van der Haen to La Fidèle Sincérité: 'In antwoord op Uwer Agt[bare] laatste missive, per Broeder Capt. Gerrit Bruijn, in dato 26 October 1773, diend, dat, voor zo verre Uwe Agt[bare] repondenten blijven, en voor de betaling, en wegens de personen, der Broederen te Padang, op Sumatras Westkust; omme aldaar eene wettige Loge op te regten, wij tegen het constitueeren derzelve niets hebben; onder die mits, dat Uwe Agtb[are] Nieuwelingen onderregt en disponert, tot het overmaken van een Don Gratuit voor dat Diploma. Wij hebben Uwe Agtb[are] des aengaande geen bepaling te maken, wanner dezelve zig herinneren wat daarvoor door den Broeder Steendekker, zo voor rekening van Uwe Agtb[are] als anderen is geremitteerd, zal die taxatie genereus zijn. Behalven dat die Broeders dienen onderregt te worden, van hunne verplichting, om aan ons jaarlijks een Don Gratuit te zenden, na de gesteldheid hunner leeden, benevens de lijsten van de Staat hunner Loge. Wij twijffelen niet of Uwe Agtb[are] de welke reeds door die Broeders verzogt zijn, om hunne sollicitatien bij ons te appuieeren, zullen ook wel als onze Gemagtigden in deeze zig door ons wel willen laten employeeren. Dus zijn wij te raden geworden, om spoedige expeditie een opgemaakte Constitutie hiernevens te zenden, ten einde de opene plaatsen door Uwe Agtb[are] kunnen ingevult worden, met de Namen der Verzoekers (*), zewel als de Naam van de Loge, met de Couleur; waar van Wij Uwe Agtb[are] verzoeken een Copie te renvoyeeren ten einde onze registers behoorlijk aan te schrijven, en die Broeders, alt tot een geregelde loge behorende, in het lichaam der Nationale Broederschap in te lijen, en aan de respective Loges onder ons ressort bekend te maken. [...] (*) ten minsten zeeven in getal om te voldoen aan het Art: van de Wet'. Transcript kindly provided by Diederick Kortlang, Nationaal Archief. See also CMC, inv.no. U2, Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 9-2-1768 until 2-3-1788, Vol. 2.

¹⁷⁶ CMC, inv.no. U2, Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 9-2-1768 until 2-3-1788, Vol. 2, no. 283; CMC, Box 4613, Valette archive, copy 'Contents Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 9-2-1768 until 2-3-1788, Vol 2: '1775 19 April Rescriptie aan de L[oge] La fidele Sincerite te Batavia, wegens Rem[ise], Sup[erieuere] Gr[aden] en Const[itutie] van een L[oge] te Padang op Sumatras W[est] K[ust], ten gel[eide] eener Const[itutie] in blanco'.

¹⁷⁷ ANRI, letter 19-4-1775 by R. van Laak to La Fidèle Sincérité. Transcript kindly provided by Diederick Kortlang, Nationaal Archief.

¹⁷⁸ Hageman 1866, p. 75.

¹⁷⁹ Hageman 1866, p. 74; De Visser Smits 1931, p. 177; *Loge 'Mata Hari'* 1934, p. 3.

¹⁸⁰ CMC, inv.no. U2, no. 319.

¹⁸¹ Stevens 1994, p. 30, refers to De Geus 1917, p. 180.

¹⁸² Van der Linden 1870, pp. 30-31: 'zoo rijpte het denkbeeld onder leden van "La Vertueuse" om eenen bekeeringsstocht te ondernemen. Daartoe deed zich eene uitnemende gelegenheid aan' in de vorm van de reis van Nederburgh'.

¹⁸³ Pieren 1902/1903, p. 313.

¹⁸⁴ Der Kinderen 1864, p. 217; Pieren 1901/1902, p.222; *100 Jaren* 1937, p.89. According to Hageman 1866, p. 114, this building was already lost by 1866.

¹⁸⁵ CMC, membership lists of the lodge La Fidèle Sincérité, 7-11-1785: 'ten huijse van den Achtbaren M[eesster] Nicolaas Maas in de Thuijn op de Armanus Gragt'. CMC, Box 3081, Folder 56 't/m 1815', undated membership list, ca. July 1784, has a similar wording.

¹⁸⁶ CMC, Box 3084, Folder 77, No. 17 La Fidèle Sincérité Financial records 1777-1786, 'Rekening van ontvangst en uitgaaf' 27-12-1777: 'servant 6 maande salaris [...] rds 30;-'.

¹⁸⁷ CMC, Box 3084, Folder 77, No. 17 La Fidèle Sincérité Financial records 1777-1786, 'Cassa Reekening van d'Agtb[are] [loge] L.F.S.' 31-12-1779, made out to the Worshipful Master: 'voor de gehuurde Speel jongens den 24 xber 1778 rd 25,-'.

¹⁸⁸ CMC, Box 3084, Folder 78, No. 21 belonging to financiaal accounts No. 20 1787-1796, receipt 3-5-1792 for an installment of 3000,- Rds paid by Carel Kuvel towards a total of 5000,- Rds for the sale of 'Zeekere thuijn geleegeen buitens deesse stads Utrechts poort of in 't westeveld het 7de deel

van 't blok P. ten noorden met de huis weg langs de Amanus gragt te Zuijds met de buffels Zwier te oosten met de E Samuel Noortman [?] & ten westen met mev'r Meijer'.

¹⁸⁹ CMC, Box 3083, Folder 73 No. 37 Master of Furniture 1775-1801. There are several versions of this inventory, all dated 10-1-1781, some containing notes and addenda. Here the most elaborate listing was used:

'Inventaris van de Ondervolgende Goederen, die zig op dato Deezer in de [Loge] La fidelle Sincerite in de Thuijn van den Agtbaren Groot Meester N. Maas, leggende op de Amanus Gragt bevonde, en in ons bijzijn, zijn geïnventariseerd:

Als 6 ps Zilver Knaap blaakers, toebehoorende aan den Agtb[are] Gr[oot] M[eester] N. Maas

6 Macons Illusters

3 Grootte Stoele als voor den Groot M[eester] & 2 voor d[e] 1^e & 2^e Surveiljant

door den broeder de Win aan d'Loge present gedaan

36 Javaasche kleine armstoelen door d'broeder de Win aan d'Loge present gedaan

1 lessenaar voor de Orateur door d'broeder de Win

4 Tableaus in Z[oo]r[t], meeden " "

1 Eijzer geldkistje met 2 hangsloten door broeder Arnold aan de Loge gegeven

Zo ook de volgende aan de [Loge] aan de [Loge] toebehoorende Goedere

Als: 1 Zilver Passer

1 d[it]o Winkelhaak

6 Glaaze Armblaakers

2 d[it]o Kroonen

8 wit, en blaauw gesierde Engeltjes

4 Spiegels

1 Bijbel in folio

1 Loquet Kast, met boeken & papieren

8 groote Stoelen

16 ronde "

15 lange "

2 banken

4 Speel Tafels

5 tafels voor de tafel [Loge]

4 Armstoelen

23 Knaapen

1 Balloteer Kast

3 Ornamente, Als, 1 voor den Grooten, en 2 voor d' 1^e & 2^e Surveiljants onder hun eigen berusting

1 ornament voor den Tresorier van Zouwas

1 d[it]o " Orateur Selven verguld

1 d[it]o " Secretaris d[it]o d[it]o

1 d[it]o " Architect d[it]o d[it]o

1 d[it]o " Fiscaal d[it]o d[it]o

1 d[it]o " Ceremonie Meester Ebbenhoud Met Silver beslag

Batavia, in de [Loge] La Fidelle Sincerite, den 10 Januarij A[nn]o 5781 ten Onsen bij Zijn

[handtekening] A.Voetelen [handtekening] Levien'

¹⁹⁰ CMC, Box 3083, Folder 75, Inventories of the lodge archive 1782-1832, letter by E.H. Fuchs, 9-1-1782:

'T Notul & Ledenboek

Een aankomende brieve boek

Een b'antw[er]de breve boek

Tien Vellen Perkamente tot Certificaten

Vier diverse Certificaten *aan de loge afgegeven*

Eenige gedrukte [Loge] briefjes'.

¹⁹¹ CMC, Box 3083, Folder 75, Inventories of the lodge archive 1782-1832, 10-1-1786. Archive inventories will not be discussed further, as the surviving documents themselves are frequently quoted.

¹⁹² See Hageman 1859, p.77; Hageman 1866, p. 96, 115-116, suggesting this was the case from circa 1782 onwards. However, La Vertueuse did not move to the Amanusgracht until 1785-1786, and this may have been a different building on the same canal.

¹⁹³ Hageman 1866, p. 117: 'Reeds sinds 1784 was men er [in loge La Vertueuse] op bedacht geworden, de werkplaats, -de tempel, -meer nabij de meer bewoonde delen der stad overtebrengen, om den opkomenden arbeiders te gemoet te komen. De mindere metall[ieke = financiële] krachten van La F[idele] S[incerite] lieten niet toe, dat men daartoe overging. De noodzaak was voor hen ook minder dringend, want hun prof[ane] arbeid, woon- en verblijfplaats was grootendeels in de steenen stad en binnen de muren.'

¹⁹⁴ CMC, Box 3083, Folder 73 No. 37, Master of Furniture 1775-1801: 'Inventaris van de ondervolgende Goederen die zig op dato deezer in de [loge] La Fidelle Sincerite in de Thuijn van den Agtbaaren Groot Meester N. Maas leggende op de Amanus Gragt; bevonde, en in ons bijzijn zijn geïnventariseerd [...]', 10-1-1786.

¹⁹⁵ CMC, Box 3089, Folder 105A, Chamber of Reflection La Vertueuse [= La Fidèle Sincérité] 1786', 'N 42-38 Toestel wegens een kamer obscur en der zelve decoratiën', 6-2-1786: 'opdat voortaan bij deze plegtigheid, het oog op het Ceremonieele en Statige zoude gevestigd blijven, dan welk om, zoals het nogtoe is geschied, het gevoel eens ongewijde met schrik en vrees te vervullen, zonder dat zulks nogtans iets anders in staat is uit te werken, dan het Eerwaardige, waaraan het Werk der Broederschap zo zeer verknogt is, beschimt te zien en aan het verblind sujet de vreemdste denkbeelden te verschaffen. [...] De Duistere Kamer, zo als die tans is, van alle zijne akelige decoratiën en schrikbeelden ganselijk ontdaan en geruimd zal worden'. Van der Linden 1870, p. 22-23, refers to this same text in relation to lodge De Ster in het Oosten.

¹⁹⁶ CMC, Box 3084, Folder 78, No. 22 belonging to the account book No. 20, 1787-96:

'1787 13 junij [...] Aan de Timmerman betaald vor 't maaken van de Troon 320,-

Aan de Schilder betaald 100,-

Thuijn huur voor twaalf maande 360,-

Divers uijt gaave voor d' kap van de Troon 103,-'.

¹⁹⁷ See for instance CMC, Box 3084, Folder 78 No. 20 La Fidèle Sincérité Financial records 5787-5796, 1787-96, Augustus 1793.

¹⁹⁸ CMC, Box 3084, Folder 78 No. 20 La Fidèle Sincérité Financial records 5787-5796, 1787-1796, 'Cassa Reekening van d' Agtb[are] [loge] L.F.S. en den ondergeteekende Thesaurier' 1796: '7ber aan de chinees timmerman voor de Chambre Obscure 92,24'.

¹⁹⁹ CMC, Box 3084, 3083, Folder 73 No. 37 Master of Furniture 1775-1801:

'Inventaris van alle zodanige Losse Goederen toebehoorende aan de [Loge] La Fidele Sincerite als er door ons ondergeteekenden, bij den opneem op den Meij 1798 in waare weezen zijn bevonden bestaande het Een en ander in 't ondervolgende als

Twee groote kopere Lanthaarns

Twee " kopere Lanthaarns

Een " kopere Lanthaarn

Twee Kleijne kopere Lanthaarns

Vier " kopere Lanthaarns waar van Een Defect

Vier glase Stolpen met dies Knaapen

Agt glaase muur Stolpen waar van Een Defect

Vier Kleijne Illusters met blaauwe lijsten

Een glaase Kroon

Twee ovale Spiegels met Vergulde Lijsten

Vier Schilderijen met Vergulde Lijsten

Twee muur Stolpen met kopere armen

Vier muur Stolpen met kopere armen

Een ovale Spiegel met Vergulde Lijsten

Een groote glaase kroon

Drie hang Stolpen

Twee glaase hang stolpen

Vier blikke Engelsche patent Lampen met twee armen

Een groote kist met koper beslag

Een kist met vier laaden met koper beslag

Een Canape

Een dito

Een groote ronde knaap

Viertien ronde blauwe stoelen

Agtien " Bruijne stoelen

Zes speel tafels in Zoort

Twaalf ronde bruijne Stoelen

Een koel tafel

Een ronde tafel

Zes ronde kleijne knaapen

Twee quispedoors knaapen

Een hoek kastje

Een oude spiegel en zes schilderijen

Een bijbel met koper beslag

Een groote stoel blauw geschildert

Vijfendertig blauw geschilderde stoelen

Een groote Zilverre Star

Drie groote knaapen met Zilverre blakertjes driehoeksgewijs

Drie kleine knaapen met Zilverre blakertjes driehoeksgewijs

Vier knaapen met kopere blaakertjes met driehoeksgewijs

Een Orateurs lessenaar

Een vierkant tafeltje met wit satijn behangen

Een wit satijn behangsel met goude franjes dito

Een blauw "

Een groote alcatij

Een Swart Verniste en Verzilverde M[eeste]r. Troon en Een Stoel met Swart Satijn behangen met zilver franjes dito

Vierentwintig Swart Verniste en Verzilverde stoelen

Vijf groote dito

Een parthij gordijnen en ijzeren roeden

Een grond kleed

Een kist daar in eenige beelden en figuren

Een Tableau

Een Dito

Een Dito

Een Dito

Een Dito

Vijftien Lange stoelen Eenige knaapen en rommeling

Een dood kist en roef

Een dito

Dertien kopere en Eenige Lode blakertjes driehoeksgewijs

Twee Kleijne tafeltjes

Een Driehoekige Lanthaarn en twee zandloopers

Ses driekante knaapen

Een klein kastje daar in Eenige gedrukte boeken

Vijftien Lamp glaasen in Zoort

Vierentagtig wijn glazen

Vier kelken
 Vierentwintig bier glaasen
 Vijftien water caraffen
 Drie liqueur flessen
 Vier verlakte schenkblaadjes
 Vier en twintig bottel bakjes
 Drie kopere tabaks confoiren
 Twaalf groote kopere quispedoors
 Een groote kopere coffijkan
 Een kopere ham keetel
 Een kopere water keetel en Een ijzere pot
 Vier pannetjes a la minute en vijf ijzere taatjes
 Een koper lampet en kan
 Twee " broeder en een poffertjes pan
 Een steene water pot
 Een dito
 Drie soup terrines
 Sestig schootels
 Een Hondert Twintig flakke borden
 Vier Sous kommen |
 Vier Sout Vaatjes en Vier Peper busjes |- wit porcelijn
 Vier boter potjes |
 Drie en Veertig rijst pierings |
 Agt en Twintig holle borden |
 Sestig flakke borden |
 twee Zoutvaatjes |
 twee Souskommen |- Blauw porcelijn
 twee Slaa Schotels |
 Vier en twintig Schotels in Zoort |
 Drie boter potjes |
 Vier en dertig groote rijst pierings |
 Ses en dertig rijst Pierings
 Veertien kopjes en Schoteltjes
 Vier en Twintig dito
 Twee Water bekken en kommen
 Een Theepot met melk kan
 Een pleete olij en azijn Servies
 Zes en dertig Zilver leepels en Vier en Dertig dito forken
 Twee Zilver Soup leepels
 Vier en dertig messen met swarte heften
 Drie douzijn vorken met bruijne heften
 Vijf Holle Chirandoles
 Negen " Kandelaars
 Drie snuijters ijzere en d[it]o koper
 Een Zilveren beeker
 Twee kleijne deegens met zilver gevesten
 Een kleijn zilver blaadje waar in de bouwwordens gegraveert is
 Een Zilver Passer
 Een " Duimstok verguld
 Twee " Pennen
 Een Swart ornament met Zilver beslag verguld
 Een Zilver roede Verguld
 Een " boek "
 Een " dood kop "
 Een " winkelhaak
 Drie " driehoekje ornamenten
 Drie Elu Tabeljees
 Een M[eeste]rs tabeljees
 Drie Schots tabeljees witte
 Zes leer[ing] d[it]o
 Drie paaren cabritleere mans handschoenen
 Ses " d[it]o Vrouws d[it]o
 Vijf Schots tabeljees blauw
 Elf ligt blauwe linten en roosen
 Twee hoofden
 Een rol Chinees papier
 Tien tafellakens als Seven klijn en drie groot
 Een hondert Servetten
 Twaalf Liede boeken
 Vier Patjoes
 Drie grasmessen

Een Hark

Twee mest forken

²⁰⁰ CMC, Box 3083, Folder 73 No. 37 Master of Furniture 1775-1801:

'Inventaris van Sodianige Goederen als Zig in de Loge Lavidelle Sinceritte bevinden, en door ons ondergeteekende Commissarissen aan de Br[oeder] Economisten J.S. Weestenberg en Jr Aronds, op heeden overgegeeven Seijn, te weeten

Twee Zilvere Soep Leepels

Vier en dertig " Leepels

Drie en dertig " vorken

Vijf Pleete Chirandols

Acht ronde en

Een vierkante pleete kandelaars

Dertig messen met swarte heften

Sesendertig vorken " "

Twee pleete olij en azijn Seltjes

Drie koopere Coffee kannen

Een koperen Ham keetel en deksel

Een " water keetel |

Een ijzere Rijst " |

Een koperen Poffertjes Pan |

Twee " braad Pannen |- onbruikbaar en moet vertimmer[ert] werden

Een ijzere Rooster |

Vier Taatjes in Zoort |

Vier blikke Almenieten |

Neegen dozijn en 3: pers holle Borden

Dertig " witte Borden

Agt, Twintig " Schotels

Sesendertig " Holle d[it]o

Vier en dertig " rijst Pierings

Drie soepkommen, & 3. schootels

Twee blauwe Pastij Comme

Vier mosterd Potjes

Vier Sout Vaetjes

Vier Peper Bossen

Twee Booter Potjes

Agtien Blauwe Rijst pierings

Seventien Copjes & 18. Schooteltjes

Die Sous Commen

Twee Soep Commen /gebr[oken?]/

Twee blauwe Lampetten

Een " melk kan

Twee witte Slae Bakken

In de Looge Lavidelle Sinceritte den 5e Julij 1800

voor den ontvangst [handtekening] Wustenberg

voor de Overgaaf [handtekening] N. Maarschalk [handtekening] J.H. Roode [handtekening] J. Aronds

deze bovenstaande Goederen zijn door de br[oeders] Westenberg en Arons opgenomen sub verso voorm[eld]:

thans werden opgenomen, door en br[oeders] van der Linde, Buggen en Lugtie ten vertimmeren, van een br[oeder] Secondant

en bevonden, van het aardw[erk] en porcelijn welk een wijng gebrooken waar van een nadere lijst zelf werden geformeert.'

²⁰¹ CMC, Box 3083, Folder 73 No. 37, Master of Furniture 1775-1801, 'Rapport wegens den opneem in Aug[ustus] -5801-': 'Rapport voor de Commissie, involdoening aan het bestuur, der deze bij ne volutie van den 7 Augustus 5801 ten einde van Generaalen opneem te doen van alle zodanige goederen als er zig op houden en aan de loge la fidelle Sincerite behooren en Waare Dezen bevinden, en van diens Gesteldheid te daenen van rapport Zoo geeve de ondergetekende Commissanten Uw Hoog Eerw[aaarde] in allen eerbied te kennen, dat de [Loge] behoorlijk is opgenomen en van dienst bevinding geformeert een hier bij gaande inventaris, zo meende in dezen geïnteresseerd hebben eene gedetailleerde opgave van zodanige benodigingen en defectennes ons zijn voorgekomen daar inne te moeten weder voorzien als

1. 4 ps muurstolpers, voor de buyten galdete moogen noemenrij en te kopen

Star zokk[?] 2. voor de agter galderij zijldoeksche klappen te maaken

repar. 3. den Kamer obscur van een nodige reparatien te voorzien

accordeert 4. den [loge] te werden geschildert

accord 5. de Combuijs goederen te vertimmeren

6. het altaar, ten gebruijke van een leerl. [loge] te werden bekleed

akkoord 7. de tafel van een br[oeder] secretaris te repareren

acc. 8. eindelijk all derdeze kleine benodigingen te voorzien

Hier meede hebben wij het voorstel onzer Commissie te hebben volbracht en Uw Hoog eerw[aaarde]

Uw gehoorz[ame] meede broederen Ten overstaande van mij [handtekening] C. van Aart

[Handtekening] W. Linden, 1e Opziender, [handtekening] J.A. Jugles, [handtekening] W.L. Baggers'

²⁰² CMC, Box 3083, Folder 73 No. 37, Master of Furniture 1775-1801, 'Inventaris van de [loge] la Fidèle Sincérité Aug[ustus] 5801'.

²⁰³ 'Extract' 1780. Hageman 1866, p. 48, refers to the oldest report of St. Johns Day celebrations dated 1778 in CMC; *Gedenboek* 1917, p. 163, notes there was also a report in the Grand Lodge archive.

²⁰⁴ 'Extract' 1780, pp. 26-27: 'Hoe zeer ik gewenscht had om van dezen aanzienlyke lastpost ontslagen te zyn, niet zo zeer om de wichtigheid van den arbeid daaraan verbonden, als uit eige bewustheid van de vereischte vermogens niet te bezitten om dien na behoren te volvoeren, zal ik my egter de keize myner Broederen niet onttreken [...]'

²⁰⁵ 'Extract' 1780, pp. 35-36: 'Nu kunnen wy de lezer betuigen, dat van 28 leden der Agt[bare] Loge La Vertueuse, volgens de laatste Lysten van 't jaar 1778 herwaarts gezonden, niet minder als 22 geteld worden onder de gelofwaardige Stigters van het Bataviaasch Genootschap der Konsten en Wetenschappen &c, aldaar opgericht, den 24 april van 't zelve jaar, ondert de Zinspreuk Ten Nutte Van Het Algemeen.'

²⁰⁶ Gelman Taylor 1983; see also Van der Veur 1973 and Groot 2009.

²⁰⁷ CMC, Box 3064, Folder 80 80A La Vertueuse correspondence 1769 1778-1788: 'wij zijn thans naar rijp beraad [...] van begrip [...], dat het niet wijzig tot uitbreijding van onze Koninklijke Kunst en 't vermeerderend geluk van 't Menschdom zoude kunnen bijbrengen of strekken, wanneer zig in deeze Gewesten eene Provinciale Loge /: verre te prefereren boven een Provinciaal Grootmeester, wiens leeftijd en verblijf hier meer dan ergens elders aan eene schielijke omwenteling onderworpen is :/ bevond'.

²⁰⁸ CMC, Box 3064, Folder 80 80A La Vertueuse correspondence 1769 1778-1788: 'de luytsterrijke en tevens de oudste is'.

²⁰⁹ Hageman 1866, p. 117: 'Reeds sinds 1784 was men er op bedacht geworden, de werkplaats, -de tempel,- meer nabij de meer bewoonde delen der stad overtebrengen, om den opkomenden arbeiders [= leden] te gemoet te komen. [...] de Leden van La V[ertueuse], wier woningen of buitenwoningen meestal buiten de stadsmuren lagen, in de zuider- en zuidooster voorsteden, en in het ommeland aan die zijde, en wier met[alen] omstandigheden [= financiën] over het algemeen ruimer waren [dan die van de leden van La Fidele Sincereite], - gevoelden meer behoefte, - noodzaak en mogelijkheid, om de werkplaats ook naar die zijde overtebrengen, ten behoeve van de opkomst en deelneming aan de gewone arbeid'.

²¹⁰ *Verslag* 1848, p. 94; Maarschalk 1872, p. 370.

²¹¹ CMC, Box 3067 [II A 6-7], Folder 80 80A La Vertueuse Correspondence and attachments 1770-1798 [= 1769-1798], '1770-97 No. 20', letter to members of La Vertueuse 31-1-1786, concerning *tontine* (distribution of shares) for a new building.

²¹² CMC, Box 3067, Folder 81 Correspondence with the Grand Master and La Constante et Fidèle 1777-1812. CMC, Box 3148, Folder 'XVII doos 178' [J. Schill] Manuscript 'Gedenk-Boek [...] 1843, n. pag., bijlage 1A: 'Acte voor den Grondsteen van den Tempel La Vertueuse'. This names as subscribers: van Overstraten, Hakker, Van Hogendorp, Van Massau, Van Hoesen, Kreijsman, Engelhard, Boessies, Siberg, Romberg, Coortsen, Guitard, Aanzorgh, Schmidt (each 500 Rds); De Elwijk, Holle, Willems, Titsingh, Bestbier, Rolff, Fetmenger, Van Rheede tot de Parkeler, Hacker, Van Basel, Garisson, Abegg, Idzinga (each 250 Rds).

²¹³ CMC, Box 3149, Folder 179 La Vertueuse documents concerning the purchase, building and shares of the lodge building 1786, including concept and signed versions of 'Condition van Tontine' (conditions for subscription), 24-6-1786. In the same folder are also no. 5716, 'Acte van Cessie' (agreement with the subscribers, stating that their claims ceases upon death) and no. 802 (Obligation by Lochman, Heijlman and Coortsen for 4000,- Rds). See also *Verslag* 1848, p. 95. CMC, Box 3148, Folder 'XVII doos 178' [J. Schill] Manuscript 'Gedenk-Boek [...] 1843, n. pag., notes that by 1808 the last living members, Engelhard and Van Hogendorp, laid down their claims ('pretenties'). But according to Pieren 1902/1903, p. 314, the building was already lodge property by 1803, free of any debts, as members had died and others bestowed their shares upon the lodge.

²¹⁴ CMC, Box 3148, Folder 'XVII doos 178' [J. Schill] Manuscript 'Gedenk-Boek [...] 1843, n. pag.: 'opziener van de steen & beeldhouwers winkel in 'comp[agnies] ambachts kwartier'.

²¹⁵ Moors was a term applied to Muslims, in Batavia often of Tamil origin, immigrants from southern Asia. Kaufmann/North 2014, p. 112.

²¹⁶ CMC, Box 3149, Folder 179 La Vertueuse documents concerning the purchase, building and shares of the lodge building 1786, 'Koopbrief van D.E. Fredrik August Heilman' 11-1-1786, p. 393: '[...] en thuijnland waar op thans t moorse Hospitaal met derselve steene gebouwen, voor den binnen regent en de Zieken, met haer combuijs en item eenige houten opstellen waar onder paarde stallingen en wagenhuijs, alle met pannen gedekt, staande ende gelegen een half uur gaans buiten dese stad, in t oosterveld t 22° [deel] van 't blok L sub no. 13 gem[erkt] 1.a A en B. [...] belend ten Zuid oosten met de heere [...] Chinese graeven ten noordwesten met SE Comps land toebehoorende tot de [...] ten oosten met de Gr[o]te Z[u?]jder weg, en ten Zuidoosten met het perceeltje gemerkt [...] zijnde breedt langs de Chinese graeven, oost 39 ½ gr Zuiden Een en Dertig roeden, en langs de groote Zuidderweg, noorden 13 gr west agtendertig roeden, Ses voeten, mitgss diep Zuiden 34 gr west aan de noord, west: negenentwintig roeden Moeten aan de oost met de heele aan de noordwestzijde met halve, en aan de Zuidwestzijde sonder de sloot; het tweede perceel zijnde de scherpe hoek aan de Zuidoost Gem La B belend ten noordwesten met het perceel La A bovengem; en voorts als boven breed langs de Chinese graeven oost 39 ½ gr Zuiden drie roeden, negen voeten, en agter langs de Zuidderweg ses roeden, mitgss diep aan de noordwest Zuiden 18gr west vier roeden Ses voeten, en aan de Zuidoosthoek loopt het scherp toe, voorts zoo t zelve ter plaatse voorsij: gelegen mitgss bovengem Eo geocrojjeerde oostindische Comp uijt kragte van eene acte van overschr van den 4 April 1770 gep pag 645 toebehoorende geweest.' The letter of purchase was co-signed by *Scheepenen* Carel Hendrik Specht and Abdias Eliza Velingius. Hageman 1857, p.235, listed the old names of the area as *Acatra*, *Dja-karta* of *Djaya-karta*. Hageman 1866, p. 122 refers to the *Bataviasche Courant*, 22-3-1822: 'van uit het zuiden [...] eerst over de passarlama, (oude-bazaar); vervolgens langs den weg Goenoeg Sari genaamd, tot aan het begin de oostelijke Chinese graven; - aldaar regts in, tot aan het gebouw La Vertueuse; vervolgens langs den weg van Jakarta naar de stad Batavia'.

²¹⁷ CMC, Box 3149, Folder 179 La Vertueuse documents concerning the purchase, building and shares of the lodge building 1786. The act further stated that the plot was bought by these men as a group and that shares could not be part of an inheritance after their deaths, that the house could not be sold or demolished without their permission, in which cases they had a right to equal shares of the profits. Witnesses were Coortsen and Van de Weerth.

²¹⁸ Pieren 1901/1902, p. 216-217.

²¹⁹ CMC, Box 3148, Folder 'XVII doos 178' [J. Schill] Manuscript 'Gedenk-Boek [...] 1843, n. pag., bijlage 1A: 'Acte voor den Grondsteen van den Tempel La Vertueuse'.

²²⁰ CMC, Box 3149, Folder 179 La Vertueuse documents concerning the purchase, building and shares of the lodge building 1786, contract between the lodge and Heilman, 8-2-1786: '1 Dat ik dit gebouw ten mijne kosten zal extrueren, conform het door mij hier van &vaardigd plan en daar toe niet dan goede en deugdzame materiaal zal emploieeren. 2 Dat het zelve zal worden gemaakt lang binnen werk 106 en breed 25 voeten en in het geheel hoog 36 voeten voorsien van een hegt en sterk pannen dak hoog 13 voeten. 3 Dat de fundamenten van het zelve zullen worden gelegd diep in de grond 4 voet en breed 5 v[oe]t en daar op gesteld zullen worden muren van een en een halve steen dikte tot aan de boven etage waar deselve & volgens van een steen zullen worden opgetrokken. 4 Dat dit Gebouw zal liggen drie voet uit de Grond zodat vmen zoo van vooren als van Agteren met zeven treden in het zelve zal moeTen koomen. 5 dat het zelve bestaan zal in een beneden en een boven zo al waarvan de eert gem: de hoogte zal hebben van 16 en de tweede van 14 v[oe]ten beide van boven gebflatoneerd met planken & beel dende gedrukte swulven [?] en ider lang 75 voeten en belegd met houten vloeren van goede planken van 5 quartier d[...?]. 6 Dat in de benedenste Zaal aan t Einde van de luiken Zijde /:bij den ingang:/ twee kamers ieder van een schuifraam zullen worden gemaakt lang ... v[oe]t afgescheiden van malkander en de Zaal met een halv Steens muur waar in in het midden een porte brisee, waardoor men met eene deur in de eene, en met de anderen in den anderen kamer zal in gaan. 7 Dat aan het Einde van Gem Zaal aan de Regter Zijde 21 v[oe]t van de binne muur Mede een halv Steens muur zal worden Geplaats waar in een J gelijk brisee als Die voor boven gem twee kaamers. 8 Dat egter een trap met twee opgang zal worden geset, om in de boven itagie te koomen ieder breed 6 v[oe]ten en beneden deesen trappen een dispens voorzien van de nodigen Latten en planken ter berging van dranken en anderen goederen dien met een deur zal afgeslooten kunnen worden. 9 Dat op de boven etage boven aan de trap er zal weesen een portaal lang 6 v[oe]ten alwaar een halve steens muur zal worden gesteld om door een porte brisee in een kaamer te koomen

lang 12 vten welke kamer insgelijks met een halve steens muur afgescheiden zal weesen van de boven zaal en waar insgelijks een porte briesee om in de zaal te koomen. 10 Dat alle de gem portes briesee zes in getal breed zullen zijn 6 ½ vt en hoog tot aan het kap[?] 9 voet voorsien met boven ligte hoog 4 vt waar in staaren[?] of bloemen, except die om in de boven zaal te koomen, waar in geen bovenlicht zal weesen. 11 Dat wijders in dit geheel gebouw zullen komen 34 schuifraamen hoog circa 12 breed 5 v[oe]ten 1 ½ dm de benedenste behoorlijk voorsien van blinden om van buiten van Engelsche hangende jaloesien zo nogtans dat deese laatste meede voor de boven raamen zullen kunnen worden gebruikt waartoe aan deselven het nodigen Eiser en houtwerk zal worden gemaakt. 12 Dat de schuifraamen zonder lood zullen weesen in elkander in schuifen en dat tot deselve geleverd zullen worden houten raamtjes met rottings om op geschooven zijn de daar te kunnen plaatsen, terwijl [...] in de bovenste ruiten van gemelde raamen geene glaasen zullen worden geplaatst maar gevlogt koperdraat. 13 Dat & volgens het hoofd front van de Gebouw volgens plan & sierde zal werden met gem Canaleerde pilasters of Leseenen en die van het vengster boven de deur met twee moderne oitas in het agter front als rustique. 14 dat boven op het front van het selve gesteld zal worden een ballustrade hoog 3 ½ voet ende daar teegens aan leggende goot voorzien zal worden met Goed Loot, dog de drie anderen Gooten alleen van geteerde planken. 15 en Dat in het frontispies geplaatst zal worden een houte beeld, naar proportie & beeldende De Stilswijgendheid. Al het Geen ik aanneem en belooft goed en deugdszaam te zullen & vaardige met alle de ornamenten en het verdere bijwerk die schoon hier niet gespecificeert bij het neergemelde plan bekend staan voor een Zomma van seevenduisenden vijfhonderd onder deese Conditie nog thans, dat al het Geen de te emplooeieren de Glaasen tot de schuifraamen meer mogten komen te staan, dan vijftien Stuivers het stuk, zulks mij bovendien zal worden uitgekeerd.[...]'. On 7-2-1788 the debt to Heijlman was redeemed. Members Massau, Kreijgsman, Weijerman, Welgevaren en Van de Weert all donated 600 rds each, on top of the 1000 Rds raised by *tontines*. See also Box 4506, Folder '269: 1 was eerst 326'.

²²¹ CMC, Box 3072, Folder 89 inventories 1789-1901 [= 1801], '1709-1801 No. 10', 'Generaale Staat en Inventaris van de Loge La Vertueuse...', 27-12-1789.

²²² CMC, Box 3072, Folder 89 inventories 1789-1901 [= 1801], '1709-1801 No. 10': 'Bericht en Inventaris der Goederen gehorende aan de Logie La Vertueuse 27 december 1789'.

²²³ CMC, Box 3149, Folder 179 La Vertueuse documents concerning the purchase, building and shares of the lodge building 1786.

²²⁴ CMC, Box 3149, Folder 179 La Vertueuse documents concerning the purchase, building and shares of the lodge building 1786: report of the event by the organizing committee, 1-4-1786: 'eerstelijk omkleed met een vell schoon papier, vervolgens met een kleed van geel armozijn, in een uit massiv rood koper geslagene doos ter grootte van circa 10 duim lengte, en 6 duim breedte, welke doos als toen na nogmaals ingewikkeld te zijn in een kleed van geel zijde armozijn, ter grootte van ruim een Ell in 't vierkant, plegtig gedeponeert wierd in een expres daartoe vervaardigde en diep uitgekapte Gedenksteen, hoog circa 1 ¼ lang 2 en breed 1 ¼ voet, met het daarin vermelde jaargetal 1786 in 't midden, de welke immediaat met een daartoe geapproprierde en nett in dies opening passende marmor steen wierd gestoken'. See also the attached letter to the Grand Master and mebers of La Vertueuse, 1-4-1786.

²²⁵ Pieren 1901/1902, p. 217-219 quotes a report of the laying of the first stone on 18-3-1786, and on p. 276 mentions that an apprentice apron was included with the copper box. Hageman 1866, p.118 gives the same date (18-1-1786 according to the masonic calendar). Der Kinderen 1864, p. 210, and Maarschalk 1872, p. 370 mention a public ceremony.

²²⁶ CMC, Box 3148, Folder 'XVII doos 178' [J. Schill] Manuscript 'Gedenk-Boek [...] 1843, n. pag., bijlage 1A: 'Acte voor den Grondsteen van den Tempel La Vertueuse'.

²²⁷ Pieren 1901/1902, p. 217-219, quotes a report of the laying of the first stone on 18-3-1786: '[...] uit prive beurs heeft gedistibueert 25 rds. voor de Chineesen tot het houden van een waaijang op dien avond, 12 ½ rijksd[aalder] voor de Coelys of Javaanen tot het slagten van een Buffel en vier Ducaten tot een Douceur voor den meesterknegt'.

²²⁸ *Wayang wong* is a play with actors. It is not clear which of the two is meant here, but *wajang kulit* seems more likely.

²²⁹ CMC, Box 3148, Folder 'XVII doos 178' [J. Schill] Manuscript 'Gedenk-Boek [...] 1843, n. pag. Hageman 1866, p. 125, claims the building was demolished in 1823; *100 Jaren* 1937, p. 91.

²³⁰ Hageman 1866, p. 119: '[...] de plegtigheid [...] schijnt te zijn aangewend; tot geruststellende vleiery aan de profane magthebbers; want de Leden der Regering werden erbij uitgenoodigd, [...], zoo ook vele andere voorname ingezetenen, en zelfs hunnen vrouwen'. See also *Verslag* 1848, p.94; Pieren 1901/1902, p. 219. CMC, Box 3148, Folder 'XVII doos 178' [J. Schill] Manuscript 'Gedenk-Boek [...] 1843, z.p, mentions 14-10-1786 as the date the building was taken into use; Der Kinderen 1864, p. 210, Maarschalk 1872, p. 370 and *100 Jaren* 1937 however mention 16-10-1786. CMC, Box 3148, Folder 'XVII doos 178' [J. Schill] Manuscript 'Gedenk-Boek [...] 1843, n. pag.: 'Als stukken dezer [Loge] zijn in het Eigendoms bewijs gesteld deworden de namen van de volgende Br[oeders]': Van Overstraten, Van Massau, Kreijgsman, Van Hogendorp, Engelhard, Willems, Hakker, De Elwijk, van Hoesen, Holle.

²³¹ CMC, Box 3148, Folder 'XVII doos 178' [J. Schill] Manuscript 'Gedenk-Boek [...] 1843, n. pag., lists these gifts in (crossed out) notes by the author in the sideline of the manuscript:

'[...] van den B Passe M Isaak Titsingh te Bengalen ontvangen een kostbaar tapijt
[...] zoals ook het tableau zijnde Zatiyn met goud uitgewerkt een geschenk is van den B Romberg te Japan
[...] kistjes tot berging van de Ornamenten
Van Welgevaren prompt eene fraaie zilvere armbos
Hartsingh mac[onnie] gereed[schap?] in zilver
Van Braam van China perle d'amour cachet'.

²³² IISG/Value of the guilders.

²³³ CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801] 1709-1801, No. 10 inventories, 'Generaale Staat en Inventaris van de Loge La Vertueuse...':

Generaale Staat en Inventaris van de Logie La vertueuse zodanig als dezelve opgenomen en in ordre gebragt is door de ondergeteekendens, ingevolge besluit van den 6 oktober Jongst[eden], op Heeden Den 27' December anno 1787, als:

Een nieuw opgerigt prachtig Gebouw, staande op de weg naast aan de post Jacatra, met al het daar bij toebehoorende, zoo tot Gemak van buiten, als Cieraad van binnen, is bekostigd het volgende, als:

Inkoop van 't Erf, waar op het zelve is gestigt	1300:-
Voor opdracht Landmeeters kennis	107:6:-
't opbouwen van het Gebouw alleen, is volgens accoord voldaan	7500
32 roeden Caaijmuur met een Borstweering a rds 48. de roede	1536:-
70 dito Hekwerk, a rds 10.	700
het voor Hek met dies Deuren	300
" Vervaardige der Brug	300
" het Polijsten, en pleisteren van 't voorfront	400
" de Combuis, dispens en twee agter vertrekken	800

" Vervaardige der Chambre obscuur, en al het daartoe benodigde	250	
dito van een portaal, en 2 Colommen	80	
dito " Twee vaasen op het Portaal	20	
dito " Twee hoekkassen, en diverse Kleine veranderingen bekostigd	87	
" het schilderen van binnen en buiten	225	
" vernissen den Throon en het Portaal, en het geleverd goud-vernis	286	
Coelie-loon, voor 't omkappen van Boomen, en het benodigde Zandt tot Applaneering	285	
21 Paalen tot Lanthaarns	44	
7 ordinaire en 4 groote Lanthaarns tot dezelve	150	
Voor het maken van de Throon aan Houtwerk	300	
Tot verciering dezelve		
35 Ellen goud-Gaas	106:24	
13 once groote Lovertjes	69	
9 " Kleine "	24	
14 Ellen goude Koort	14:24	
Een Roll geele Pangsie	8	
10 Rollen wit Mantelstof	260	
10 Strengen Gouddraat	30	
10 Bladen goude-Foelij	23:16	
19 Ellen goude Franjes	95	
4 pees Goude Kwasten	20	
35 Ellen goud-Gallon	29:8	
2 ½ Rolle wit Armozijn	60	
voor diverse Kleinigheeden	30:32	
" maakloon aan Juffrouw Cra[r/n]casta	500	
" het fijn Schilderen der Zon	100	
Dus blijkt dat het gebouw met al dies toebehooren in 't geheel Kost	16040:14 rd.	
Dog Stelle Zulks met den anderen maar Waardig	12500 rd.	
Zilverwerken en Ornamenten tot dagelijks gebruik, Stelle zonder Geldsom binnens zijns, als:		
22 Zilvere Leepels		
21 d[ito] vorken		
22 Messen met Zilvere Hegten		
2 verzilverde olij, en azijn-zetjes		
3 " kandelaars		
Diverse Ornamenten voor de Grootmeester		
Een diamant Kruijs		
Een goude Son		
Een d[ito] Passer met een Star daar in		
voor de Eerste Opziender		
Een Zilver Winkelhaak		
voor de tweede Opziender		
Een Zilver verguld Schiet-Loodt		
voor de Secretaris		
Twee Zilver vergulde Penne		
voor de Thesaurier		
Twee Zilver vergulde Sleutels		
voor de Orateur		
Een Zilver vergulde Roll-papier		
voor de Architect		
Een Zilver vergulde plaat		
voor de CeremonieMeester		
Een Ebbenhoute met Zilver-verguld beslage ornament		
Diverse		
Een goude en Zilvere 'S[int] Andries op het Kruijs,		
Twee Sawasse drie Hoeke, met L[etter] G. daarin, voor de		
Broeders Schotten		
Drie Zilvere Poken met Ebben Houte hegten, voor de		
Broeders Elú		
Huijsmeubelen		
Een groote Cristalle kroon		
Twee kleinder d[ito] d[ito]	- kosten rd	180:-
Twee nog kleinder d[ito]d[ito]] d[ito]	90:-
Een Glaaze Kroon		
Veertien Hang-Stolpen	- d[ito]	182:-
Tien Muurstolpen		
Zeven groote Lanthaarns		
Vier groote, en		
Zes Kleine Glaze Illusters	- d[ito]	75:-
Acht Spiegels		
Acht Illusters		160:-
Vier Houte muurblakers met Kopere armen		

Vier Kopere muurblakers
 Een groot meesters Stoel
 Twee Stoelen voor de opzienders
 Een Orateurs gestoelte
 48 ronde mansstoelen
 46 Lange d[ito] d[ito]
 Een vierkante Tafel op de Throon
 Twee drie Hoeks Tafeltjes alle drie met dies dekkleden van wit armozijn
 Een Piedestal met d[ito] Dekkleed, en Een kussen van geel Trijp
 12 vierkante Eetens Tafels
 2 Hoofd-Stukken
 2 Ambons Houte speel tafels Kosten 25:-
 2 Ceilons d[ito] d[ito] d[ito] 22:-
 2 Speel Tafels van gemeen Javashout
 2 Hoekkassen
 2 Laa-tafels
 10 Lange, en 4 Korte Knaapen
 26 porcelaine Kwispedoors
 16 verlakte Kandelaars Kosten 95:-
 14 Koopere dito
 Alle welke Huismeubelen, met, en zonder Geldsom bekend staande, stelle waardig 2500
 Diverse Goederen, als:
 Een Acte van Constitutie door de groote Loge Nationaal in S'Hage op den Eersten Dag van de Agsten maand uit 't Jaar des Ligts 5769 Verleend, om deze Loge onder de naam van La Vertueuse opterigten.
 Een Wet Boek
 20 Liede Boeken
 2 ijvoore, en
 3 Houte Hamers
 32 Kussens van geele Zijde
 Het kleed van Le frere Terrible
 9 Schots Tabiljees
 Een grootmeester Tabilje
 7 Differente Tabiljees
 15 Rollen Smal, en |
 5 d[ito] breedt |- geel-Lint
 Eenige Stukken, en rollen Lint-papier &
 2 Gordijnen van de oude Throon
 Diverse Tafel-Keuken-Goederen, Glaswerken, Porcelainen, Dranken Enz.
 Drie Tafellakens
 100 Servetten
 12 Handoeken
 Een Braadspit met zijn toebehooren
 2 ijzere Roosters
 Een Kopere Rijst-Keetel
 Een Ham-Keetel
 4 Kastrollen
 10 Ijzere Tatjos
 Een Braad-pannetje
 Een Koper melk-Keteltje
 Een Japanse Koffi-Keetel
 Een Chocolaad-Kan
 2 Japanse Thee Keetels met dies Confooren
 2 d[ito] d[ito] d[ito] zonder d[ito]
 3 Koks Tafels
 4 WaterBalies
 Glaswerken
 14 Bierglazen met vergulde randen
 60 " onverguld
 30 Wijn en Water Glazen
 140 Wijn Glaazen
 32 Karaffen
 Porcelainen
 Een defect Tafelservies, bestaande in
 3 Soep Terrines
 14 Lange Schotels in Zoort
 19 Ronde d[ito] diepe
 14 d[ito] d[ito] platte
 96 platte Borden
 24 diepe d[ito]
 32 Rijst-piennigs
 2 Visch-Schotels met dies platen

4 Sous Kommen
 6 Zout-vaatjes
 2 Mostertpotjes, en
 5 Boter-potjes
 Een Lampet met dies Kan
 Een Sambal Bakje
 Een pons-Kom
 2 Trek-potten
 Een Melk-Kan
 14 Chocolaad, en
 9 Koffi-Kopies
 24 Schoteltjes
 Dranken
 Twee vaten bier, nog onafgetapt
 222 Bottels Zwaar Bier | afgetapt in
 190 d[ito] ligt d[ito] | - Septembr. 1787
 372 d[ito] Roodewijn
 78 d[ito] Zwaar Bier
 62 d[ito] Ligt Bier
 benevens Eenige Weinige Zoete-Wijn, en Liqueren
 Alle deeze Tafel, en Keuken Goederen, Glaswerken, Porcelains, Dranken en meer Kleinigheden, bij, en tot t' huis behoorende, de welke in deze niet speciaal genoemd zijn, Stelle door Elkander waardig 800
 Transportere 15800 rd. Totaal
 [...] [Handtekening] H. v. Son [handtekening] Van de weert'
 See also CMC, Box 3072, Folder 89 inventories 1781?-1798, '1774-98 No. 14', undated inventory, almost identical to the one quoted here (perhaps the inventory from ca. 1787, which the committee used to make notes on?).
²³⁴ CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801], No. 10 inventories, 'Verslag van de commissie belast met de inventarisatie' 27-12-1787: 'Eindelijk [...] of het alsmede ter voorkoming van alle ongelegendheden die bij sterfgevallen der Broederen Officiers, kunnen plaats hebben, niet noodzakelijk waare, dat alle tot de Loge behoorende, en op de Inventaris vermelde Ornamenten, mitsgaders alle de Boeken, en Papieren, in dit gebouw, in daartoe te vervaardige Kassen wierden bewaart en geen Ornamenten of Papieren meer aan het Huis den Broederen mogten verblijven.'
²³⁵ CMC, Box 4506, Folder '269: 1 was eerst 326': 'tot het maaken van twee kasten evenredig met de netheid en zindelijkheid van onse [loge] La vertueuse ter plaatzing in dezelve en voorzien den een kastje in der midden, en sulks tot berging van alle de Papieren en verdere benodigdheden de [loge] toebehoorende, die anderszints bij den secretaris of een andere br berustende, in Cas, van sterfgeval gevaar liepen in verkeerde hande te vallen tot merkelijke prejuditie van onse koninklijke kunst'.
²³⁶ CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801], No. 10 inventories, 'Staat en Inventaris van de Loge La Vertueuse onder dato 27 December Anno 1788'; idem: 'Berigt Weegens de Examinatie der Cassa Rekening d'anno 1788'.
²³⁷ CMC, Box 3071, Folder 89 La Vertueuse receipts 1788-1789 [= 1787-1789], No. 21 receipts 1788. For instance 13-3-1788: '1 set musicians delivered rds 20 ('1 stel mussikanten geleeverd rds 20,-'), signed 'this is the mark of Calewander' ('dit is [ff] 't merk van Calewander').
²³⁸ CMC, Box 3071, Folder 89 La Vertueuse receipts 1788-1789 [= 1787-1789], No. 22 receipts 1789-1790: 'aan de wagen verhuurder Wolferium, voor het huuren van Agt wagens, tot het rondbrengen van de briefjes bij de BB door frere Servant Crauts, gerekend buijten twee voor een heele en de rest voor een halve dag 15'.
²³⁹ CMC, Box 4506, Folder '269: 1 was eerst 326', 3-5-1788: 'in aenmerking gekomen zijnde de noodzaakelijkheid dat onse L[oge] ten heelemaal geschildert en de buiten hekwerken geteerd moeten worden. Zo is verstaan zulx den eersten ten uit voer te doen brengen'. See also Box 3071, Folder 89 La Vertueuse receipts 1788-1789 [= 1787-1789], No. 22 receipts 1789-1790: 12-3-1789, payment to mandur and coolies, costs sand, the new kitchen, wood, etc amounting to 26,34 Rds; various invoices for building materials and firewood; 20-8-1789 to Lie Acko 'voor 't vernist van [...] 2 vensters, Een deur met dies bladen en 3 houten balken pilaren in de thuijn omtrent bij de poort Jaccatra 7'; 24-10-1789 to Lie Stienko, 'timmerbaas [...] voor het vermaken, repareren van het huis op Jacatra met en benevens de in 't zelfde huis verstrekte materialen, ijzer werken etc etc zo mede Coelies metzelaaren en timmerlieden te zaam rds 250,-'; receipt 1789, concerning deductions for sales of lead from demolition; receipt 1789 to Chinese carpenter for: 'het maken van 18 peet houten raamen te zamen Rds 145,-'. See further Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801] 1709-1801, No. 10 inventories, 'Rekening per Kassa van Ontvangst en Uitgaaf ten behoeve van de Loge La Vertueuse' (1789), 1-1-21789: 'Br[oeder] van Overstraten in reestitutie van de door Zijn Ed[ele] op ordonnantie genoten goederen te behoeve van La Vertueuse als
 2 vaten Theer
 6 p[aar] Theer quasten
 8 Tatij dingen
 10 ed halve aamshoepen
 1 Stuk Evendoek lang 80 Ellen
 2 ed Zeilgaren
 2 halve aamen Lijnolie
 300 ed wit lood
 15 "geel oker
 4 "roode menj
 alles te zamen 142:32:-'.
²⁴⁰ CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801] 1709-1801, No. 10 inventories, 'Rekening per Kassa van Ontvangst en Uitgaaf ten behoeve van de Loge La Vertueuse' (1789):
 'Br[oeder] Wilgevaar In restitutie van 't door zijn betaalde voor opbouw van de Nieuw Combuis, 't Aanmaken van ijzere roosters, van plaatzen van 't hekwerk & volgens quitantie 530:-:-
 Br[oeder] Pilon Voor het vermaken en repareren van 't Dak Der L[oge] na aftrek van het provennie van 't door Afgenomen Lood, blijkens quitantie 202:-:-
 Br[oeder] PilonVoor 18. pees houten Jalousien Raamen 145:-:-'.

²⁴¹ CMC, Box 3071, Folder 89 La Vertueuse receipts 1788-1789 [= 1787-1789], No. 22 receipts 1789-1790: 'den chinees Lileeng voor het aanmaken van een Nieuwe Combuijs, met een ijseren Rooster, het verplaatsen van het agterhek, en het appropriëren van twee appartementen tot dispensen, tevens eenige verdere reparatien'. See also receipt 22-5-1790 to Sie Ako:

'Voor 't vernist van 18 p rotting raamen

geel in de thuijn op jaccatra a rd 1 rds18

voor 't vernist van 4 vensters a 24 stv 2,-

voor 't vernist van 4 kopere tot de blakkers lamp 2,24'. Furthermore two receipts on 30-6-1790 to Giu Tjeung, one for an instalment of 2000 rds on a larger sum for 'aangenomen werk' and another instalment of 1500 rds 'van 't te bouwen la Vertueuse', probably relating to the new back gallery.

²⁴² CMC, Box 3072, Folder 90 La Vertueuse receipts 1793, 2/1793 No. 40 various receipts 1793, receipt 24-5-1793 for delivery on 7-1-1793 of: '17 ps Huisbalken a ¼ rds, tot het draaien van Colommen rds 21,12'.

²⁴³ CMC, Box 3072, Folder 90 La Vertueuse various lists and receipts 1781?-1798, 1774-1798, No. 14 [= 1771-1798, no chronological order], undated inventory ca. 1790 including lists of debtors/creditors: 'Guitard, van de weert zo veel hun Ed[delen] ingevolge besluit van den hebben aangeboden tot de opbouw van de Gallerij a rds 1000 ieder meerde resterende a ¼ ps maands 2000'. The inventory is almost identical to that of 27-12-1789. See also Folder 90 La Vertueuse receipt and account books 1791, 2/1791 No. 39 account book of the Treasurer 1791, payment on 1-1-1791: 'aan den aanneemer der galderij' 1000,-'; Folder 90 La Vertueuse various receipts 1793, 2/1793 No. 40 various receipts 1793, 26-12-1790, due bill or obligation by the lodge to Guitard for a loan of fl. 1000 for the 'aangebouwde Gallerij'.

²⁴⁴ CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801] 1709-1801, No. 10 inventories, report by the inventory committee 28-12-1789: 'Tans achten wij nodig, Uw Hoog Achtb[are] voor te stellen het laten Schilderen van de trap waar mede men naar de bovenzaal gaat, wijl die zoo als ze tans is, niet wel schoon kan gehouden worden, neemende den Eerst geteekende op zich zulks met believens van Uw Hoog Achtb[are] zoo menagieus mogelijk te laten doen'.

²⁴⁵ CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801] 1709-1801, No. 10 inventories: 'Rekening per Kassa van Ontvangst en Uitgaaf ten behoeve van de L[oge] La Vertueuse' 1789; 'Generaale Staat en Inventaris van de Logie La Vertueuse onder dato 27 December 1788' 27-12-1789; 'Bericht en Inventaris der Goederen gehorende aan de Logie La Vertueuse 27 december 1789'; reports by the inventory committee 28-12-1789, 7-5-1789 and May 1789;

²⁴⁶ CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801] 1709-1801, No. 10 inventories, 'Notitie van zodanige Goederen als ten behoeve van de Logie la Vertueuse per publieke vendutie en uit de hand verkogt zijn', 24-12-1789.

²⁴⁷ CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801] 1709-1801, No. 10 inventories, 'Generale Staat: reekening van La vertueuse Item Reek[en]g Courant van den Ontvangst en Uitgaaf gedurende het Jaar 1790':

'In den Jaar 1789 is daar aan bekostigd voor Een nieuwe Combuis in 't aproppriëren van de oude tot een vertrek ter berging van Dranken en Provisien, 't verplaatsen van 't achter Hek

580

't vermaken van het dak, na aftrek van 't geen 't daar van genomen Lood heeft gerendeert

202

18 Jalousies Raamen

145

't Schilderen repareratie van 't mindere aan belang & Stelle maar tot heeden op

200

Dus het Gebouw met dies bij vertrekken thans reeds kost

17167:14'.

²⁴⁸ CMC, Box 3064, Folder 'Box 76 +77 II-A-1+2' La Vertueuse 1) 1ste degree Minutes 13-2-1791 until 13-3-1792 1791-1795 with 2) Attachments Incoming and outgoing correspondence, including an overview of the number of tickets bought per lodge member.

²⁴⁹ CMC, Box 3064, Folder 76 +77 II-A-1+2La Vertueuse Minutes 1791-1795 1802-1805, Minutes 1791-1795.

²⁵⁰ CMC, Box 3064, Folder 76 +77 II-A-1+2La Vertueuse Minutes 1791-1795 1802-1805, Minutes 1791-1795: 'Br Orateur doet een Cierlijk aanspraak aan Br Titsingh, t Loterij plan met de intekening Br Titsingh in te handigen'.

²⁵¹ CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801] 1709-1801, No. 10 inventories, reports by the inventory committee 29-12-1792, 23-12-1794 and 11-9-1797; report by the financial commission March 1793; 'Inventaris geformeed in 1794'; 'Berigt van den gedanen opneem in la Vertueuse op den 9e Maart 1796'.

²⁵² CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801] 1709-1801, No. 10 inventories, 'Berigt van B.B. Verclocke en Reigersman, van den opneem der L[oge] La vertueuse in dato 24 xber 1790', with notes in pencil, here in italics:

'Inventaris van alle zodanige Meubilaire, zilver goederen, Maçonique Ornamenten, mitsgaders porceleinen, keuken gereedschappen, dranken en provisien, etc., etc., als behorende tot de Loge La Vertueuse; en door ons Ondergeteekendens opgenoomen & in waare weezen bevonden zijn, als

Meubilaire Goederen,

In de beneeden Zaal:

Een glase Kroon,

Thien hang stolpen,

Vier Spiegels,

Agt Ilusters,

Twaalf muur stolpen,

44 stoelen,

6 Ambons houtte Speeltafels,

2 Ceilons houtte dito,

8 lange Knaapen,

16 korte dito,

Een Schenktafel met lood,

24 porceleine quispeldoors,

In het buiten portaal:

Een glase Kroon,

Twee houtte muurblakers met koopere armen,

Veerthien stukken Eetenstafels,

Twee La tafels,

Een jaloesie raam,

Een glas gordijn,

In het binnen portaal:

Een hang stolp,

Twee houtte muurblakers met koopere armen,

Twee houten hoekkasten,
 Een arm stoel,
 Vier trapjes,
 In de boven zaal:
 Een groote Cristalle Kroon,
 Twee Kleinder dito,
 Twee nog kleinder dito,
 Veerthien Muur Stolpen,
 Twee Ilusters,
 Twee hangstolpen,
 Een groot meesters Stoel,
 Twee stoelen voor de Opzienders, (~~defect~~)
 48 ronde mans stolpen,
 7 lange knaapen,
 Een vier kante tafel, |- met behangzels & Kussens
 Twee drie hoeks tafels, | van wit armozijn & goud belegt
 Een piedestal, met een voet bankje,
 Een groot Tapijt, met een daar over gehoord zeil,
 Een Tableau op zijde met goud & zilver,
 Een Tableau op doek geschildert,
 12 jaloesie raamen,
 12 glas gordijnen,
 28 geele Kussens & 3 trijp Kussens,
 In de boven Eetenzaal:
 Drie Cristalle Kroonen,
 Twintig muur Stolpen of Lanthaarens,
 Een groote Spiegel,
 In de agter galderij:
 Een Kleine cristalle Kroon,
 Twee peer Stolpen,
 20 ronde Stoelen,
 2 mahonie houten speeltafels,
 Zilver Goed
 22 leepels, (een meer, als er op de vorige inventaris bekend staat)
 21 forken,
 48 tafel messen, met ijvoire hegten & zilvere bandjes
 24 desert " " " "
 Twee zilvere Soepleepels,
 Ses dito leepeltjes,
 Ses dito forkjes,
 Een dito koel vatje,
 Een dito Arm Busch,
 Een groote pleete Koffij Kan,
 Twee dito olij en azijn Zetjes,
 Drie dito Klijne Kandelaaren,
 Veerthien Koopere Kandelaaren,
 Sestien dito verlakte,
 Vijf verlakte Schenkborderen,
 Ses houten blaadjes (een defect),
 Maconnieke Ornamenten
 in een verlakt Kistje
 voor den Groot-Meester,
 Een kruis met brillanten omzet,
 Een passer met de voetmaat op een blauwe steen met steentjes.
 voor den 1ste Opziender,
 Een winkelhaak op een blauwe steen, als boven
 voor den 2de Opziender,
 Een schietlood op een blauwe steen,
 voor den Secretaris,
 Twee penne schagten op een blauwe steen,
 voor den Thesaurier,
 Een Sleutel op een blauwe steen,
 voor de Orateur,
 Een Zilver vergulde machine, een rol papier verbeeldende
 voor den Ceremonie Meester,
 Twee ebbenhouten met zilver vergulde ornamenten,
 voor den BouwKundige,
 Een waterpas op een blauwe steen,
 Een goude dito,
 Een zilver vergulde plaat verbeeldende de 5 bouwordens,
 voor den Fiscaal,

Een roede met een Sawas bandje,
voor den Aalmoezenier,
Een Sawas armbusje,
Diverse ter waar loo,
Een goude en zilvere St. Andries op 't Kruis,
Twee Zilverre pookken met ebbenhout,
Twee Kasten, geschikt tot berging van de papieren aan de Loge behoorende,
Een Kas met een Schelet,

Porcelainen & Glaswerken

Een rood defect tafel servies,
Een blauw dito maar incompleet,
Een dubbeld thee servies,
Vier porc[eleine] beekers met houten bakken,
Ses nagtspiegels,
11 bier glazen met vergulde randen,
36 masons glazen,
27 karaffen,
7 water en wijn glazen,
49 bier glazen,
3 soopjes flessen,
90 masons glazen,
32 bruikbare lamp glazen,

Tafel goed

3 tafel lakens,
60 Servetten,
1 hand doek,

Combuis goed

Een braad Spit met zijn toebehooren,
Twee ijzere roosters,
Vier Koopere Kastrollen,
Zeeven tatjoes,
Twee braad pannen,
Twee panne Koeks pannen,
Twee water Keetels,
Drie Kokstafels,
Drie lange & drie ronde water balies,
Twee japansche waterpotten,
in de opgeschreeve Lafafels
Een Groot Meesters Tabeljé,
Thien meesters Tabeljes & 7 differente anderen,
Thien p[aa]r manshandschoenen & 56 p[aa]r vrouwe dito,
Agthien hoeden, & Agthien mantels,
Een kleed voor de frere terrible (zeer Slegt),
Een Bijbel,
Een Wetboek,
14 Lire Masons,

Dranken en provisien

270 bottels roode wijn,
75 dito maderawijn,
7 dito rijnsche wijn,
20 kannen spa water,
631 bottels beleegen licht bier,
55 dito " zwaar bier,
33 bosschen waxkaarsen,
Een doos met Tabak,
Een kelder jenever,
5 halve bottels anijs,

Van de aanwezigheid van all het bovenstaande, op datum dezes- verZeekeren wij met onze handtekening In de Loge La Vertueuse; Den 24 December 1790

[Handtekening] J.J. Verkloocke [handtekening] C.P. Reigersman'. See also 'Generale Staat: reekening van La vertueuse Item Reek[enig] Courant van den Ontvangst en Uitgaaf gedurende het Jaar 1790', report by the inventory committee 24-12-1790.

²⁵³ CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801] 1709-1801, No. 10 inventories:

'Berigt wegens de taxatie van de L[oge] La Vertueuse met dies losse goederen Februarij 1793

[...] Het Erv met dies gebouw, bijgebouwen en verdere opstellen &c, het welk bij de Inventaris van den 27 Xber 1790 getaxeerd staat op Rds. 12000,-, thans op Rds. 10000,-

Meubilaire Goederen

In de boven

Eenige Vercierzels tot den Throon behoorende	50:-
3 Christalle Kroonen	250:-
2 glaazen d[it]o	25:-
2 Luchtlampen	75:-

14 Muur Stolpen	70:-
2 Illusters	2:-
1 Stoel voor den Groot Meester	30:-
2 Stoelen " de beide Surveillants	
24 stoelen voor de broederen	24:-
9 Lange knaapen	3:-
3 tafels, als 1 vierkante op den Throon, en 2 driekante beneeden den Zelfen nevens een hout Althaar en een bankje met overkleedzels en kussens	25:-
1 Extra fraaij bengaals Tapijt	100:-
1 vloer Tableau, in Japan geborduurd	50:-
1 Schilderij d[it]o " " verlakt	50:-
9 Zeildoekse klappen voor de Schuifraamen	5:-
<u>In het Apartement achter de Throon</u>	
2 hang Stolpen	20:-
1 Muur Lanthaarn	10:-
1 kist met rouw-goed	1:-
1 Stuk Zwart vloer kleed	5:-
4 differente tableaux	5:-
27 ps. driekante blikke blakers	10:-
1 houte Luchtkooker	1:-
1 plank met eenige Spitze houtjes In het voor Portaal	1:-
8 ps. houte blakers, ieder met 1 arm	2:-
2 Locquet kasten	15:-
In het Portaal bij de trap	
1 glaaze kroon met 6 armen	10:-
1 d[it]o Stolp	15:-
1 houte ladder en eenige bankjes	5:-
1 baloteur bus met dies boontjes	1:-
2 Laa-tafels	10:-
In de Eet-Zaal	
1 groote Kroon	50:-
2 kleine d[it]o	50:-
12 glaaze muurlanthaarns met gierlandes	100:-
1 groote Spiegel	5:-
24 Stoelen	24:-
1 Steene tafel	5:-
8 Eet tafels	8:-
2 Hoekkasten	16:-
In de Meesters L[oge]	
1 groote driekante knaap	1:-
6 kleine " "	2:-
3 houte blaakers, ieder met 3 armen	1:-
1 meesters tableau	5:-
In de beneeden Zaal	
1 glaaze kroon	20:-
10 hang Stolpen	200:-
12 muur d[it]o	60:-
4 groote Spiegels met vergulde lijsten	20:-
8 kleine d[it]o " " 2 armen	80:-
45 Stoelen	45:-
6 Lange knaapen	4:-
16 kleine d[it]o	6:-
12 Speel tafels in Zoort	50:-
24 ps. Porcelaine quispedoors	20:-
In de achter Gaanderij	
3 glaaze Kroonen	50:-
2 " Stolpen	25:-
4 Muur Lanthaarns	60:-
20 Stoelen	20:-
1 Schenck tafel	15:-
<u>Juweelen, Goud en Zilverwerken</u>	
1 ornament met brillanten voor de Gr[oot] M[eester]	300:-
1 goud ornam[ent] voor de Architect wegende 2 ½ reaal	25:-
2 kleine goude ornamenten, weg[ende] ¼ reaal	5:-
1 Zilver Passer, wegende 2 ¼ reaal	3:-
1 d[it]o drie hoek Weeg[ende] 2 5/8 reaal	3:-
1 d[it]o Winkelhaak Weeg[ende] 2 ¾ reaal	3:-

1 d[it]o Troffel, met dies houtte Steel		
Wegende 12 reaaalen		10:-
1 d[it]o verguld ornament voor de Ar		
chitect wegende 2 ¼ reaal		3:-
1 d[it]o d[it]o voor de Orateur weg[ende] 1 ¼ reaal		2:-
1 d[it]o d[it]o “ “ d[it]o “ “ 1 ¼ “		2:-
1 Zilver verguld ornament voor de Groot Meester weg[ende] ¾ reaal		1:-
1 d[it]o St. Andries Kruis weg[ende] 3/8 reaal		1:-
22 “ Leepels, weg[ende] 51 reaaalen		60:-
21 “ Vorken, “ 46 ½ d[it]o		55:-
2 “ Soup-Leepels weg[ende] 14 reaal		20:-
6 Confituur Leepels & 6 d[it]o vorken weg[ende] 7 ¼ reaal		10:-
1 Zilver bakje, weg[ende] 5 ½ reaal		10:-
2 “ Schenkblaaden “ 57 reaal		65:-
1 ornament op een blauwe steen voor de Almoezenier		10:-
1 d[it]o op een blauwe steen, Zijnde een Passer		10:-
1 d[it]o op een blauwe steen, voor den Secretaris		10:-
1 d[it]o op een blauwe steen voor den 1 ^{ste} Opziender, Zijnde een Waterpas		10:-
1 d[it]o op een blauwe steen, voor den 2 Opziender, Zijnde een Winkelhaak		10:-
1 d[it]o op een blauwe steen, Zijnde een Schietlood		10:-
1 Zilver Armbus weg[ende] 30 reaaalen		45:-
1 ornament op een blauwe steen voor de Almoezenier		10:-
<u>Porcelain en Glaswerk</u>		
1 blauw tafel Servies		25:-
1 rood “ “		25:-
2 Thee Serviesen		15:-
4 Porcelaine kommen in houtte bakken, om de handen in te wasschen		2:-
10 bierglazen, met vergulde randen		2:-
35 d[it]o Zonder		3:-
35 macons wijn glaazen, met “ “		6:-
87 wijn glaazen		8:-
21 groote Karaffen		15:-
5 Kleine d[it]o		2:-
1 Soopjes Keldertje met 12 Flessen		5:-
3 Soopjes flessen		1:-
30 Lamp glaazen		15:-
<u>Diverse Goederen</u>		
2 Plaitte Olij en Azijn Zetjes		12:-
1 d[it]o Koffij Kan		5:-
3 “ Kandelaaren		2:-
47 tafelmessen met yvoire heften		7:-
24 desert d[it]o		3:-
In een La-Tafel in het voor-Portaal bij de trap		
18 ps. Hoeden		20:-
18 “ mantels		50:-
6 Stukken breed Zwart Lindt		20:-
2 d[it]o “ rood d[it]o		5:-
4 d[it]o “ geel d[it]o		7:-
In een andere La-Tafel Zijn		
26 ps banden voor diverse graden		15:-
29 diverse Taballiers		5:-
63 paaren vrouw- handschoenen		10:-
2 “ mans d[it]o		1:-
Eenig rood koord		
100 nieuwe Servetten		25:-
32 oude d[it]o		10:-
3 nieuwe Tafel lakens		25:-
1 oud d[it]o		3:-
1 Swart dek kleed		10:-
Eenige muse maconne		
1 wet boek		2:-
1 Bijbel		
36 Spellen kaarten /fijne/		2:-
20 spellen kaarten 2 ^e soort/		1:-
2 ijvoire en		
9 houtte		3:-
42 ps. nieuwe Lire Maçonnies		10:-
16 oude d[it]o		2:-
In de Chambre Obscuur		
1 kastje waarin Een Schelet		40:-
In de Dispens		

16 verlakte en	- kandelaaren	15:-
14 Kopere		
5 Verlakte Schenkblaadjes		2:-
5 hout d[it]o in soort		1:-
3 Tafels		3:-
1 Kistje met spermacetie kaarssen		4:-
6 Bossen waxkaarssen		15:-
<u>Combuïs Goederen</u>		
2 groote Japanse martavaanen		10:-
1 Braad-Spit met Zijn toebehoren		5:-
1 groote en		
1 Kleine	- ijzere rooster	2:-
2 Water keetels		3:-
2 Koeke pannen		2:-
4 Koopere kastrollen		5:-
7 Tjatjoes		3:-
2 braad-pannen		2:-
Diverse dranken		
168 Bottels ligt bier a 5 st de bottel		17:24
421 halve d[it]o d[it]o " 3 " "		26:15
443 heele bottels zwaar bier a 5 st de bottel		46:7
74 bottels roode wijn a 5 st de bottel		7:34
7 " Rhinse wijn		
5 kannen Hollandsch water	-	3:-
7 Kelder flessen met Genever		
	Off te Saamen Rds	12925:32
Dranken die verkogt moet worden,		
600 bottels Ligt en	- bier	
200 " Zwaar		
31 " Madera wijn [...]'.		
²⁵⁴ CMC, Box 3072, Folder 90 La Vertueuse receipts 1793, 2/1793 No. 40 various receipts 1793: 'Voor 't maaken van Een Nieuwe Waegen Loots tot 't bergen van 12 waegens, met de daar van g'Employjeerd, alle benodigd van materialen en arbeiden, dog zonder houten volgens Accoord rds 400,-		
27 ps Balken Ambon, lang 23 a 24 voeten a 3 rds ieder kt		81,-
57 " " TanJong a rds 1 1/8 ieder, voor 't gebr aan koeda koeda		64,6
128 "Moole Rippen "30 Stsps kt		80,-
11 bossen " Latten " 2 ¼ rd ieder bos, komt		24,36'.
²⁵⁵ CMC, Box 3072, Folder 90 La Vertueuse receipts 1793, 2/1793 No. 40 various receipts 1793'.		
²⁵⁶ CMC, Box 3072, Folder 90 La Vertueuse approved receipts and financial records 1792, 2/1792 No. 25 approved receipts 1792, 30-6-1794: 'aen de Chinees timmerman voor het verlengen van de Combuïs rd 86'.		
²⁵⁷ CMC, Box 3064, Folder 76 +77 II-A-1+2La Vertueuse Minutes 1791-1795 1802-1805, Minutes 1791-1795, 12-8-1794.		
²⁵⁸ CMC, Box 3064, Folder 76 +77 II-A-1+2La Vertueuse Minutes 1791-1795 1802-1805, Minutes 1791-1795, 12-8-1794. The word used was <i>rukwind</i> , best translated as a sudden blast of wind.		
²⁵⁹ CMC, Box 3072, Folder 90 La Vertueuse receipts 1798 and Financial records for 1799, 2/1796-98 No. 28 Receipts 1797, undated receipt ca. 1796 for reimbursement to Josi:		
'1. voor het afbreken en weder in ordr brengen van de chambre obscure, en opkamer, als		
6000 ps vader[andse] Mop[?]'en a 10 rds p Mille		60,-
voor Metzel -Timmer- en Coelie-loon		95,-
Kalk en Zand		30,-
Zwarte Plijsters kalk en spijkers		14,-
6 cheribonse balken en 8 Rolplanken a 1 dm		-
[...]		1,-
4. Eenige Plijstering aan de [loge]		10, [...]'.
²⁶⁰ CMC, Box 3072, Folder 90 La Vertueuse receipts 1798 and financial records for 1799, 2/1796-98 No 28 Receipts 1797, 4-5-1797:		
'drie gantings witte zand a 10 St	rd -, 30	
2 p kwasten	-, 30	
spijkers en voltings	-,20	
300 p coraale steene	---'.	
See also receipt 20-5-1797 to mandur Biedien: 'driehondert pees korale steene a rds 1,32 d' hondert rds 5'.		
²⁶¹ CMC, Box 3072, Folder 90 La Vertueuse receipts 1798 and financial account for 1799, 2/1796-98 No 28 Receipts 1797, 24-3-1797 to Giu Tjeeuwka: 'voor t maken van een glase deur met dies Engelsche slotwerk en arbeids Loonen rds 52'; idem, receipt September 1797 to Tja Sieuw d'voor 't gront verwen van de Logie La vertueuse rd 130,- voor t inzetten van 4 p glazen 2,24'; idem 28-4-1797 'aan timmerman Lie Tjoeko voor diverse planken, spijkers ed.' Rds 600,23.		
CMC, Box 3073, Folder 90 La Vertueuse receipts paid 1798-1799, 2/1798-99 No. 12 receipts paid 1798 & 1799, No. 24, 23-10-1794 to Jassoij:		
'Augustus 20 paar Glaaze Ruiten a Rij 1:, 6 St Rij 22:-24:-...		
44 "" 40 st " Rij 36:-32:-		
October de Reekening van den Timmer-Chinees Lie Tsjoeko voor de benooidigde reparaties 879:-8:-		
De Reekening van den Scxhilder Chinees Vie Tjangu 70:-:-		
Voor Kalik Witt-Kwasten, eene Ladder en andere Kleenigheden 8:-22:- [...]' ; idem '16-3-1798 den Chin. Timmerman 8:16' and '11-8-1798 'benooidigde reparaties aan onzen Tempel' to Jassoij no. 11 fl. 400,-.		

CMC, Box 3073, Folder 90 La Vertueuse receipts paid 1800-1801, 2/1800 No. 43 receipts paid 1800-1801, no. 52, 8-5-1801 'een ps Balk Ankerstok rijks 22:30' to Siberg, 28-4-1801 'uit voorraad compagnie'[...] balken en ankerstokken ad rds 158,33'.

²⁶² CMC, Box 3072, Folder 90 La Vertueuse receipts 1798 and financial account for 1799, 2/1796-98 No 28 Receipts 1797, 20-7-1797 to Sie Tiuwko: 'voor 't vernist van d'Binnen thuin van VM met groene verf' at 70 rds; idem 2/1798-99 No. 12 receipts paid 1798 & 1799, no. 24, 15-10-1798 to Sie Tjang: 'Voor 't groen verniste van 2 deuren en 17 vensters van de Metzelaarj Loosje 8:70'.

²⁶³ CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801] 1709-1801, No. 10 inventories, report by the inventory committee 11-9-1797 with notes:

'[...] in de L[oge] Boven

Eenige Throon Verciercels

1 groot Meester Stoel, geel geschilderd en Verguld

1 Tafel met dies wit zijde kleed met goud Geborduurd en d[it]o franjes

1 Zijldoeks voorhangsel

3 paar glaase Kroonen

1 houtte Altaar met een Bankje en twee kussens met dies wit zijde geborduurde kleeden belegd met goude franjes

2 kopere patent Lampen, ieder met 2 armen en dies toebehoren

2 Japanse Verlakte Tableaus

1 prent en Vergulde Lijst in glas, voorstellende het pourtrait van den Achtb[are] G[root] M[eester] N. van Boetzelaar

2 driekante Tafeltjes met dies Witte Zijde Kleede, belegd met goude franjes

2 driekante Tinne Inkt kokers

1 groot Bengaals vloer Tapijt, en een restant stuk dito

gebruikt voor de G.G. 1 Zeijldoeks Vloerkleed

1 Japans zijde geborduurd vloer Tableau in een kist

1 Nieuw |

1 Oud | - zeijldoeks geschilderd vloer Tableau

2 opsienders Stoelen, geel geschilderd en verguld

9 kaars knapen, d[it]o d[it]o dito

12 groote Emblemes of Zinnebeeldige Schilderijen aan de muur Vastgespijkerd

1 Metaale Orateurs Lessenaar

2 kopere Lustres aan de Collommen van de Tempeldeur

28 48 geel geschilderde Stoelen, Verguld

48 stoelkussens van geele zijde, NB afgesleeten

16 ps glase muur Stolpen

9 Zijldoekse Schutzels, Voor de Vengsters

In het appartement agter de Throon

1 Hang stolp

1 houtte Lugt Koker

Een plank of doorne pad

Twee d[it]o of Wip bruggen

een ijzere pan en toebehoren

een aarde pot met dies Convoor

een Lamp paal met een kopere plaat agter de Vlam mende ster

een Houte Trap met 2 Treeden

een Lamp Trap

d[it]o Bijbel

in het Voorportaal

1 Hangstolp

1 Lange Houte Ladder

4 geele geschilderde Trapjes

2 geel geschilderde Kasten waarvan 1 met papieren en documenten onder bewaring van den B[roeder] Secret[aris] en 1 waar in de volgende goederen, als

12 25 Nieuwe lire macons

16 oude d[it]o d[it]o 34 *Hoogduitsche*

1 Wet Boek

1 Bijbel

1 Kruijk met Kwikzilver

1 flesje " d[it]o d[it]o

1 ijzer Zegel

1 fluweel oog dekking

1 Blik Bakje

1 d[it]o Tregter

Eenige boeken behelsende de plichten der V[rije] M[etselaars]

N 2 ½ 11 douzain Spellen Kaarten

1 ijzere Beugel met dies kopere hand boeijens

2 kopere Hand boeijens met Kettingen

1 oude geschilderde Zon

2 ijvoire Hamers

9 Houte Hamers waar van 3 Verguld

3 groote en 2 Klijne Linne Tafellakens

13 Handdoeken

100 St: 71 oud 60 Servetten

1 restant Stuk geel Trijp, Lang 1,5 @
1 Japans geborduurd en 1 dito geschilderd klijn Tableau
1 Verlakt kisje waar in de natemeldene Ornamen-
menten:
1 Zilvere Troffel
1 d[it]o Passer
1 d[it]o Winkelhaak
1 d[it]o drie Hoek
1 goude en 1 Zilvere *V[er]gulde* plaat met de 5 Bouw ordens gegraveerd
2 houtte gedraaide ornamenten met Zilver Verguld Beslag
1 dito Roede met sawas beslag
1 g'amaillleerd met steentjes bezet Kruijs
2 Zilver vergulde ornamenten voor de Br[oeders] Architecten
1 passer met een quart Circel op blaauwe Steen met Steentjes omzet
1 Winkelhaak op blaauw steen met steentjes omzet
1 Schietlood " d[it]o d[it]o " d[it]o
2 Pennen " d[it]o d[it]o " d[it]o
1 Sleutel" d[it]o d[it]o " d[it]o
1 Waterpas " d[it]o d[it]o " d[it]o
1 Armbus " d[it]o d[it]o " d[it]o
1 fluweel Zakje met balotteeer Boontjes
is er niet 1 Meesters ornament met Steentjes bezet
1 d[it]o Zilver *ornament*
1 Zilver Verguld Schietlood
1 Klijn Zilver Troffeltje &gulde
1 *Meesters orn: gedeeltelijk &gulde*
3 paar Wit Cabret Leeren Vrouwe Handschoenen
+ 32 9 dito " Mans dito
niet - 1 bos Swart geverwde Wasch Kaarsen
is er niet 1 drie kante Kopere Luster
3 plaeted Kleijne Kandelaars
2 dito groote Snuijters
1 blikke pijp tot mededeling van 't Licht
1 Schrijf laadje met differente Maconique Papieren
Een oud Balotteeer kasje
Een houtte Speel Tafel
in het portaal bij de trap
1 Glase Kroon
7 ps 6 houtte drie kante lusters
2 Laatafels, inhoudende
16 18 Swarte Zijde Mantels
1 d[it]o d[it]o kleed voor de B[roeder] T[errible] 11 Mr borstlappen
1 oude 26 ps 2 nieuwe Tabliers van deze L[oge] 7 ps Mr d[it]o
2 4 rollen breed Swart Lind 1 rol roode Couleur
3 d[it]o en een Restant geel dito 1 restant
oud 3 d[it]o met Swart floers overtrokken
niet 28 pr Vrouwe Cabret Leere Handschoenen
18- 22 Zijde ordens banden van differente Couleuren
7- 8 " oude Swarte Tabliers in Soorten
is er niet 2 rollen geel Smal lint
eenige Zijden Koorden
Een Kopere Troffel 20 GG Tabliers
Een Klijn plaatje 6 C:O:O
2 geel geschilderde hoek Kassen, in de Eetzaal
1 waar in 14 st. driekante Lampjes,
7 ps Nieuwe GG banden
6 Pookken voor d[it]o
1 waar in de te meldende goederen, als
43 groote Tafelmessen met ijvoore hegten en Zilver beslag In de Eetzaal
23 Klijne dito met dito dito 1 groote Spiegel
19 21 Zilvere Lepels 12 Lanth met barlok
18 21 d[it]o Vorken 7 Swarte Tafels
2 d[it]o groote Soup Leepels 2 Nieuwe of schr[?]
4 5 d[it]o Confituur Lepeltjes 2 Oude " d[it]o
6 d[it]o forkjes
1 d[it]o koelbakje
2 d[it]o Schenkbladen
2 plaeted Olij en Azijn Servies, ieder met 5 flesjes
1 d[it]o groote Coffij urne
Een tafel met Marmersteene blad en Vergulde Voet
in de M[eester] Loge

1 groot Meester stoel, Zwart geschildert en Versilverd
 2 Surveillant Stoelen, d[it]o d[it]o “ d[it]o
 1 Swart geschilderd houten autaar
 2 d[it]o d[it]o 3 Kante Tafels
 12 d[it]o groote en 4 Klijne 3 Kante Knapen
 15 d[i]to Kandelaars
 4 Emblemes of Zinnebeeldige Schilderijen
 1 houten Luster met 3 Kopere Armen
 2 blikke doosen met differente Rommeling
 1 Swart Satijn Kleed met Zilver geborduurd
 1 d[it]o d[it]o Tafel kleed en d[it]o Kussen, met Zilver
 1 d[it]o geschilderd en met Zilver geborduurd Tafel kleed
 1 Swart Tafelkleed
 3 d[it]o Nieuwe Kussen Sloopen
 15 18 ps Ronde Hoeden
 agter de M[eester] Loge
 2 Lusters met dies glaze Armen
 1 Metale Schel
 1 Houten Trap
 1 Zeijldoek geschilderd M[eester] Tableau
 1 *Tavel met een houten bak*
 onder de Trap
 1 Schenk Tafel met Lood
 1 Stoel met ijzere haaken
 1 Vierkante Tafel
 1 Klijne d[it]o
 in de Beneden Zaal
 1 glaase kroon
 10 hang Stolpen
 14 Muur stolpen met toebehooren, Waar Van 1 deffect
 4 Spiegels met Vergulde lijst
 8 d[it]o Lusters met d[it]o en branches
 9 Speel Tafels in soort
 39 bruijn Verniste Stoelen, waar van sommige deffect
 6 d[it]o d[it]o Guerridons
 15 d[it]o d[it]o Korte Knaapen
 in de Chambre Obscure
 1 Kas met een Scelet
 1 lange blikke Roeper
 1 houten Wip brug
 1 Lessenaar en eenige Kleijnigheeden
manq 4 glaase stolp
 in de agter Galderij
 1 *gebrooken* 2 3 glaase Kroonen
 3 2 d[it]o hangstolpen
 8 d[it]o Muur Lanthaarns
boven 4 groote Eetens Tafel met 2 bladen en 6 Schragen
 in de agter Kamer
 19 Ronde Mans stoelen
 1 groote Vierkante Tafel
is er niet 4 oude Speel d[it]o
 4 porcelaine gorgelets 1 *def*
 in de agter Kamer onder de M[eester] L[oge]
 1 oude Speel Tafel
 14 houten Tafels in Soort 1 *boven* 2 *agter* 2 *buiten*
 1 d[it]o Lamp Trap
 1 Oude Orateurs Catheter
 21 porcelaine quispedoors 1 *defect*
 Dispens
 16 Verlakte Kandelaars
 13 kopere d[it]o
 Eenige in Compleete Tafel porcelaine, rood met wit
 Een d[it]o d[it]o servies, wit met blaauwe randen
 Een d[it]o d[it]o, blaauw met wit
 Eenige d[it]o differente Thee porcelaine, geheel deffect
 6 Bierglazen met Vergulde Randen
 62 d[it]o effen
 51 Wijnglazen met Vergulde Randen
 77 d[it]o d[it]o effen
 20 gesleepen glaze Lampen
 55 glaze Karaffen in soort

3 Klijne hang Stolpen gehorende boven de Throon
 20 Lampglasen
 8 ~~12~~ Wijn en Waterglasen
 81 geribde Wijn glazen
 1 Keldertje met 12 Flesjes waar van 1 gebroken
 4 houtse Verniste Thee Bakken
 5 Verlakte Blikke d[it]o
 2 houtse groote d[it]o
 5 ijzere pannen en drie deffect
 3 Kopere Castrollen met deksels
 2 d[it]o Koekepannen
 1 d[it]o braadpan
 2 d[it]o Smoorpannen
 1 d[it]o Water Ketel
 2 houtse bakken tot Lampen
 1 d[it]o balij met Koopere hoepels
 3 d[it]o met ijzere hoepels defect
 1 Japanse kamerpot
 1 d[it]o adjar bakje NB het houtse blaadje deffect
 in de Combuijs
 2 Groote Ijzere Roosters
 1 Braadspit met 2 Standers
 2 Combuijs Tafels
 1 draag Balies
 Voor de agter Vertrekken
 2 Japanse Marthavanen
 in het Vertrek van de Mandadoor
 1 groote kist met Kaarsen
 1 paar pistoolen
 2 Snaphanen’.

²⁶⁴ CMC, Box 3072, Folder 90 La Vertueuse Financial records 1795-1796, 2/1795-96 No. 27 receipts 1796; CMC, Box 3073, Folder 91 La Vertueuse Financial records 1807-1816 A.B.C.D., 1810-14 No. 31 Financial records 18010/11, 11/12, 12/13, 13/14.

²⁶⁵ CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801] 1709-1801, No. 10 inventories:

‘2 Mandadoors en 4 Coelijs Zijnde:

Jadjong van Manga Bazaar

Aliman “ d[it]o

Tarima “ Manga Doea

Darapa “ d[it]o

Welke 4 Coelijs maandelijks genieten Ses Ropijen Zilvergeld of met hun alle Rds 15,-

De Mandadoors hebben /zoo ik het wel hebben/ reeds zedert den doord van den Mandadoor Bidien Maandelijks voor hun en gem. 4 Coelijs Rds 36,- in reek. Gebragt, daar den overledenen nooit meer dan Rds 27:30 heeft ontvangen, Zijnde rds 15,- voor Coelijs, en 12 rds voor hem. –ende overige 30 St waren ter inhuizing van een Praauw, om de goederen voor de Tavel van de Stad te brengen. Gem. overledene mandadoor heeft in den beginnen /zoo ik vermeen/ niet meer dan 8 rds gehad, dan om zijne lang-Jarige goede diensten bij deeze tempel, is aan hem een verhoging van 4 rds toegevoegd.

Ik heb op apporbatie van Uw Agtb en Uw mijn waarde Broederen, de volgende Schikkingen gemaakt, aan de 2 Mandadoors, /indien het nodig geoordeeld word van twee/ ieder rds 6

en aan ieder der vier Coelijs Rijxd	3,36
als meede maandelijks tot een Praauw	-:30
Makende te Zamen des Maands Rds	<u>27:30</u>
2 Coelijs extra op Logie dag	-:24
de 2 Mandadoors en 4 Coelijs ieder	
tot den inkoop van 3 ganting rijst 30 sts	3:36
dan met te Zaamen maandelijks Rijxdaalds	31:42’.

²⁶⁶ Hageman 1866, p. 81. See: safrika.org/Wuerttemberg_en.html.

²⁶⁷ CMC, Box 3148, Folder ‘XVII doos 178’ [J. Schill] Manuscript ‘Gedenk-Boek [...] 1843, n. pag.; ‘Engelhard altijd bedacht & werkzaam om de kennis der orde uittebreiden [...] is eigenlijk de geen geweest die op het denkbeeld hier van gekomen is bij gelegenheid dat eenige BB V ill de hooge Commissie van zijn HoogEdelheid Nederburgh naar Java vergezelden’. Van der Linden 1870, p. 30.

²⁶⁸ CMC, Box 4506, Folder ‘269: 1 was eerst 326’, copy and translation ‘Extract Resolutien 4^e order SPRC’ Chapter La Vertueuse, 5-2-1798.

‘bewoogen door een broederlijke gevoel van aandenken, vriendschap en trouwhartigheid ten voordeele van verscheidene B[oeders] arbeiders en leeden dezer [loge] die te Semarang woonagtig zijn [...] Zo proponeerde [...] [Engelhard], dat de S[oeverein] C[apittel] behage en goed keure moge om gemelde RB Cranssen met de genoegzame magt en autoriteit te bekleeden, ten einde zijn Ed[elen] allen tot de graad van Ch[evalier] do[riente] mag verheffen den Br [oeder] Schots M[eeste]r van Rheed tot de Parkeler en tot Elu de b[roeders] M[eeste]r[s] en leeden onzer [loge] die te Semarang woonagtig zijn en die er om verzoek mogte doen [...] Voorts dat aan gemelde commissie permissie worden verleend om de naam te voeren van de Reijzende [loge] en S[oeverein] C[apittel] de goede hoop in het O[osten] van Semarang en onder die naam te mogen recipieren en verkiesen de b[roeders] die op Semarang woonagtig [zijn]’. With duplicate and translation of the commission to do so.

²⁶⁹ Hageman 1866, p. 133; according to p. 134 Pieter Engelhard, Kessman, Jassey and Veeris were against the proposal.

²⁷⁰ CMC, Box 3148, Folder ‘XVI.A.1 Doos 178’ Ambulant Lodge De Goede Hoop 1798, No. 16 Papers regarding De Goede Hoop, Extract Apprentice and Fellow-Craft Minutes of La Vertueuse 10-2-1798: ‘steld dan den B[roeder]s voor gelegenheid daar den H[oog] Verlichte A[achtbare] Br[broeder] Cranssen R+C [= Rozekruisgraad] in gezelschap der Z[eer] Verlichte Br[roeder]s Preduger en van Boekholtz [met de graad van] Elus de Neuf een springtogtjen derwaards doen [...]’. See transcript in *Gedenksboek* 1917, pp. 183-185.

²⁷¹ Christiaans 1994 B contains genealogical information on the founders.

- ²⁷² Der Kinderen 1864, p. 211; Hageman 1866, p. 84, 133; Van der Linden 1870, p. 31; 'Historische mededeeling' 1900/1901, p. 129. Kwaadgras 2003, p. 90 names Cranssen, Prediger and Boekholtz as decision makers rather than Engelhard.
- ²⁷³ CMC, Box 3148, 'XVI.A.1 Doos 178' Ambulant Lodge De Goede Hoop 1798, No. 16 Papers regarding De Goede Hoop. There is some confusion of dates and masonic calendar used. Hageman 1866, p. 84 mentions meetings on 21-7-1798 and 8-8-1798 in Semarang, notes the lodge is back in Batavia in Augustus 1798 and that by then 12 initiations took place.²⁷³ Hageman 1866, p. 135-136 mentions meetings 5-3-1798 until 31-5-1798 at the home of Van Reede in Semarang. Van der Linden 1870, p. 31 mentions initiations on 5, 8, 12, 19, 21 May, 22-23 June.
- ²⁷⁴ Der Kinderen 1864, p. 211 states Nederburgh was initiated on the 18th; whereas Hageman 1866, p. 134 mentions the 17th regarding the higher degrees.
- ²⁷⁵ CMC, Box 3148, Folder 'XVI.A.1 Doos 178' Ambulant Lodge De Goede Hoop 1798, No. 16 Papers regarding De Goede Hoop. See transcript of the minutes 8-5-1798 in *Gedenkboek* 1917, pp. 185-188 and De Visser Smits 1925/1926, p. 325-329.
- ²⁷⁶ Buys later visited lodge La Charité in Amsterdam on 8-5-1799 and (as a member of La Vertueuse) again in 1801. CMC 4393, visitor book 1798 and further.
- ²⁷⁷ Hageman 1866, p. 136.
- ²⁷⁸ CMC, Box 3067, Folder 81 Correspondence with the Grand Master and lodge La Constante et Fidèle 1777-1812.
- ²⁷⁹ CMC, Box 3148, Folder 'XVI.A.1 Doos 178' Ambulant Lodge De Goede Hoop 1798, No. 16 Papers regarding De Goede Hoop. See transcript of the minutes 5-9-1798 in *Gedenkboek* 1917, p. 181-183 (here p. 183), see also p. 211.
- ²⁸⁰ IISG/Value of the guild.
- ²⁸¹ CMC, Box 3148, Folder 'XVI.A.1 Doos 178' Ambulant Lodge De Goede Hoop 1798, No. 16 Papers regarding De Goede Hoop. See transcript of the minutes 5-9-1798 in *Gedenkboek* 1917, p. 181-183 (here p. 183), see also p. 211.
- ²⁸² CMC, Box 3148, Folder 'XVI.A.1 Doos 178' Ambulant Lodge De Goede Hoop 1798, No. 16 Papers regarding De Goede Hoop. See transcript in *Gedenkboek* 1917, pp. 189-190 and De Visser Smits 1925/1926, p. 329-331. CMC, Box 3148, Folder 'XVI.A.1 Doos 178' Ambulant Lodge De Goede Hoop 1798, No. 16 Papers regarding De Goede Hoop', notes the lodge was closed in Semarang on 31-5-1798.
- ²⁸³ CMC, Box 3148, Folder 'XVII doos 178' [J. Schill] Manuscript 'Gedenk-Boek [...] 1843, n. pag.; Van der Linden 1870, p. 30.
- ²⁸⁴ Kwaadgras 2003, p. 90.
- ²⁸⁵ Mistakenly identified by previous authors as 'Bruneau de Souhaise' and 'La Precieuzé'.
- ²⁸⁶ Hageman 1866, pp. 138-139; Van der Linden 1870, pp. 30-32; 175 jaren 1931, p. 62. CMC, Box 3068, Folder 81 La Vertueuse outgoing correspondence to the Grand Lodge 1797-1798, letter 3-2-1797 explaining the relationship with the French.
- ²⁸⁷ Hageman 1866 p. 131.
- ²⁸⁸ CMC, Box 3148, Folder 'XVII doos 178' [J. Schill] Manuscript 'Gedenk-Boek [...] 1843, n. pag.: 'Veel Fransche BB zijnde in het bezit van Hooge graden, werd een ceremonieel tot derzelve ontvangst bepaald, bij die gelegenheid werd door de Fransche BB speciaal bedankt voor de hulp & ondersteuning die er vroeger door de [loge] aan Fransche krijgsgedevengenen was bewezen'. Hageman 1866 p. 131.
- ²⁸⁹ CMC, Box 3148, Folder 'XVII doos 178' [J. Schill] Manuscript 'Gedenk-Boek [...] 1843, n. pag.: 'In 1799 kreeg deze [loge = La Vertueuse] officieel bericht van Sourabaya dat aldaar [loges] waren gehouden en aanemingen geschiedt door eene zich aldaar opgericht hebbende [loge] onder de auspicien van La Vertueuse, bestaande uit Fransche Marine officieren & eenige ingezetenen B[roeders], voorgezeten wordende door den Br[roeder] Bruneau la Souhais[e] behorende tot het aldaar aanwezige Fransche Esqader een die volgens ontvangene schriftelijke qualificatie van het G[roote] O[ost] (denkelijk van Frankrijk) reeds dan den jare 1785 de autoriteit bezat om ongeweiden het licht te schenken en in de orde op te nemen. En na examinatie van de daarvan ontvangen stukken & op de ingewonnene consideratien & het advies van de daartoe gecommiteerde B[roeders] Hartsinck, Roger & Engelhard [...] besloten het verrechte door B[roeder] Bruneau te Soerabaya volkomen goed te keuren en de de aldaar aangenomen B[roeders] V[r]ijmetselaren te erkennen mits de bepaalde receptiegelden volgens de gemaakte beperkingen aan deze [loge] worden voldaan met welke inning werd belast aan B[roeder] Beukman Resident te Paccalonging alsmede te zorgen voor zoodanige penn als te Sourabaya voor noodlijdenden door voorn[emde] temporaire [loge] zijn bij een gebragt geworden'.
- ²⁹⁰ CMC, Box 3064, Folder 'Box 76 +77 II-A-1+2' La Vertueuse 1) 1st degree Minutes 13-2-1791 until 13-3-1792 1791-1795 with 2) Attachments Incoming and outgoing correspondence.
- ²⁹¹ CMC, Box 3067, Folder 81 Correspondence by Grand Master Van Teylingen to La Vertueuse 1798-. The letter was carried by Menco van Diepen.
- ²⁹² CMC, Box 3067, Folder 80 80A La Vertueuse Correspondence and attachments 1770-1798 [= 1769-1798], '1770-97 No. 20', copy of Engehards appointment 1-10-1798.
- ²⁹³ CMC, Box 3064, Folder 'Box 76 +77 II-A-1+2' La Vertueuse 1) 1st degree Minutes 13-2-1791 until 13-3-1792 1791-1795 with 2) Attachments Incoming and outgoing correspondence: 'niet alleen grooten voorrechten verlangende maar als een gevolg daar van eenige nieuwigheeden langs dezen weg onder ons trachten te introduceren'.
- ²⁹⁴ CMC, Box 3067, Folder 81 Correspondence with the Grand Master and La Constante et Fidèle 1777-1812, letter 10-5-1801 by Engelhard to La Constante et Fidèle regarding the higher degrees, suggesting La Vertueuse wrote to the Grand Lodge for advice who responded by appointing Engelhard. Mentions 'op handen zijnd vertrek Holle als gedeputeerde'.
- ²⁹⁵ NA/VOC. Hageman 1867 B, p. 139, incorrectly dates his arrival around 1782.
- ²⁹⁶ Engelhard was very much involved in the affairs of lodges under his jurisdiction. By comparison Provincial Grand Masters of the United Grand Lodge of England frequently took little active part in freemasonry. Kind suggestion by prof. Andrew Prescott, University of Glasgow. See (not referenced further here): Aubrey Newman, 'The Contribution of the Provinces in English Freemasonry', *Ars Quatuor Coronatorum* 117 (2004), pp 68-82.
- ²⁹⁷ Pieren 1902/1903, p. 316, attributes this to the blockade of the port of Batavia by the English in 1800.
- ²⁹⁸ CMC, Box 3148, Folder 'XVII doos 178' [J. Schill] Manuscript 'Gedenk-Boek [...] 1843, n. pag., attachment B., copy of Engelhard's speech 27-12-1800: 'Geduurende den loop van deeze, zo hardnekkige, als rampzalige oorlog [...] zijn onze Tempels onafgebroken bezogt door Broederen, uit Vreemde Oorden, en daar onder van zulke verheevene graden, dewelke, of schoon volgens onze constitutie onbekend, evenwel ons verpligtede deselve te erkennen en aan zulke verlichten Perzoon na der zelve verlangen, die hulde en eerbied te bewijzen, die hunnen verheven waardigheid en gemaakte vordering in onze orde, volgens ontvangen onderrigting, vorderde – onderwijl dat met het betragten van deeze pligt, wij herhaald afgetrokken wierden van onze reguliere wijze van werken, en de gevallen niet zelden in uwen tempel voorvielen, dat deeze Throon, door vreemde Broeders bekomen wierd'.
- ²⁹⁹ 175 jaren 1931, pp. 57-58: 'Reeds in 1765 vindt men vrijmetselaren verspreid over Midden en Oost-Java en stellig te Semarang, waar de voornaamste ambtenaren bescheiden waren, waar het grootste deel van 's Compagnies krijgsmacht gelegd was binnen de muurde stad'. De Visser Smits 1931, p. 163.
- ³⁰⁰ CMC, Box 3148, Folder 'XVI.A.1 Doos 178' Ambulant Lodge De Goede Hoop 1798, No. 16 Papers regarding De Goede Hoop. See transcript in *Gedenkboek* 1917, pp. 189-190, and De Visser Smits 1925/1926, pp. 329-331.

- ³⁰¹ Hageman 1866, p. 137; Maarschalk 1872, p. 382; 'Historische mededeeling' 1900/1901, p. 130. Kwaadgras 2003, p. 97, gives 1-11-1798 as founding date of 'maconnieke societeit' La Constante et Fidèle.
- ³⁰² CMC, Box 3124, Folder 150 La Constante et Fidèle 1) Domestic laws 1895 2) Bylaws 1798-1844.
- ³⁰³ CMC, membership lists, 11-9-1798.
- ³⁰⁴ Stevens 1994, p. 92, wonders why the lodge did not contact Engelhard instead.
- ³⁰⁵ Boerenbeker 1991a, p. 57, p. 70, footnote 4; Kwaadgras 2003, p. 97. *Verslag* 1851, p. 30, gives 1800 as the year of founding by Van Reede tot de Parkeler; Hageman 1857, p. 244, and Maarschalk 1872, p. 382, added as founders: Francois van Boekholtz, August Philip Micheles, Matthijs van Waterloo en Johannes Knops. Possibly they don't mean founders (those signing the request for the constitution), but members listed on the constitution or present at the installation. *Verslag* 1851, p. 19, mentions as founders 'dat Zeventiental edele zielen' so includes them; *Verslag* 1851, p. 21, states the lodge did not count more than 20 members 'Bij den aanvang'; p. 51 lists as such only: Van Boekholtz, Contzleiter [= Cantzleiter], Rubenkoning, Wolzogen, Bassotiel, Van Lugtenburg, Van Middelkoop, Ludwig, Micheles, Palm, Weijdig, Kistler, Heijser, Waterloo, Knops, Fischher. 'Historische mededeeling' 1900/1901, p. 130.
- ³⁰⁶ Kwaadgras 2003, p. 97.
- ³⁰⁷ *175 jaren* 1931, p. 59: 'Noch op het eerste verzoek, nog op een tweede, vergezeld van een bijdrage van f 1100,- wordt door den toenmalige Grootmeester Isaac van Teylingen, rechtstreeks geantwoord. Deze geeft echter aan br[oeuder] N[icolaas] Engelhard, sedert 1798 Gedeputeerd Grootmeester, verlot de nieuwe Loge naar haar wens te installeren'.
- ³⁰⁸ Maarschalk 1872, p. 383; De Visser Smits 1925/1926, p. 335. 'Reeds dadelijk na hare oprichting rezen er moeilijkheden tusschen de Loge en den Gedeputeerd-Grootmeester National Engelhard, zoo zelfs, dat daarvoor de tusschenkomst van het Hoofdbestuur in Nederland werd ingeroepen'.
- ³⁰⁹ CMC, Box 3123, Folder 148 La Constante et Fidèle correspondence 1799-1805, No. 41 Various papers 5801, letter by Engelhard 10-5-1801, referring to a letter by the lodge 17-11-1800, enquiring after the constitution; answer by the lodge 28-3-1801, signed by all members; letters by Van Boekholtz 1-6-1801 to Engelhard enclosing the constitution and 29-6-1801 to La Constante et Fidèle. See also De Visser Smits 1925/1926, pp. 332-335. Hageman 1857, p. 244.
- ³¹⁰ Transcript constitution in *Gedenkboek* 1917, pp. 209-210, which mentions 15-7-1798 as the founding date; mentions 15-9-1798 and 2-9-1800 as dates of requests to the Grand Lodge; names as founders Van Reede, Van Boekholtz, Canzleiter, Rubenkoning, Von Wollzogen, Bossotiel, Van Lugtenburgh, Van Middelkoop, Ludwig, Michelis, Palm, Weydig, Kistler, Heyser, Waterloo, Knops and Fisscher. Kwaadgras 2003, p. 97. *Verslag* 1851, p. 30 en Hageman 1857, p. 244 take 1800 as the funding year. Maarschalk 1872 and Christiaans 1994 B, p. 157 suggest 5-5-1801; 'Historische mededeeling' 1900/1901 suggests 10-5-1801. Boerenbeker p. 70, footnote 4 refers to a copy of the constitution dated 10-3-1801. See also *Indisch Maçonniek Tijdschrift* 1932/1933 p. 549, and Stevens pp. 89-95.
- ³¹¹ Stevens 1994, pp. 91-92.
- ³¹² CMC, Box 3067, Folder 81 Correspondence with the Grand Master and La Constante et Fidèle 1777-1812.
- ³¹³ CMC, Box 3123, Folder 148 La Constante et Fidèle correspondence 1799-1805, No. 41 Various papers 5801, undated 'Verhaal wegens het voorgevallene bij en omtrent het desolveren der Loge La Constante et Fidele': Van Boekholtz had called a Master meeting because he wanted to show papers concerning Engelhard's appointment and new rules by the Grand Lodge. The lodge blamed him for not turning up and he blamed Van Reede for first postponing the date and then informing him too late. See also the following correspondence between the lodge and Engelhard, which suggests that Van Reede had provided higher degrees to W.H. van IJsseldijk, government commissioner in Semarang, but refused the same to Van Boekholtz, who Engelhard considered more qualified.
- ³¹⁴ CMC, Box 3067, Folder 81 Correspondence with the Grand Master and La Constante et Fidèle 1777-1812: 'de gehele broederschaar voor het hoofd stiet'. Includes copy of a letter by Engelhard to the Grand Lodge in 1800 requesting not to assign Boekholtz and copy answer 24-12-1800, as well as reply by Van Reede 16-1-1801.
- ³¹⁵ CMC, Box 3067, Folder 81 Correspondence with the Grand Master and La Constante et Fidèle 1777-1812.
- ³¹⁶ Boerenbeker 1991a, pp. 77-78, pp. 92-93, footnote 4-5.
- ³¹⁷ Boerenbeker 1991a, pp. 77-78, pp. 92-93, footnote 4-5. 'de uitspraak van Groot officieren zouden inwagten over hunne klagten op en tegens de handelwijze van den Gedeputeerd Groot Meester [= Engelhard]'.
- ³¹⁸ CMC, Box 3123, Folder 148 La Constante et Fidèle correspondence 1799-1805, No. 41 Various papers 5801: 'Mijn uitgevaardigde ordre aan de beide Loges begreep uwEd Gestr Zeer Kwalijk een brief die op heeden af gaat aan denzelven gerigt, Zal UwEd Gestr van alle verkende begrippen dien aangaande diverteren, en wat uwEd Gestr beklag aan de Grootte Nationaale Loge betreft, daarin kan, nog wil ik denzelve niet teengaan. Nimmer Heer van Reede kond gij uw gedrag in de questieuse zaak gehoude regtvaardigen dan alles blijkt dat uwEd Gestr zig aan de grillen van eene wispeltuurige Fransman hebt overgegeven, en dat gij uw haat en vijandschap teegens de Heer van Boekholtz uit parthijschap en uit hoofde van uwe magt als Gouverneur, de regten van eene Ordre geschonden, die tot nog toe, onbesmet gebleven was. Ik verklaare uw, dat in de oudheid van de Maçonnerie geen voorbeeld is te vinden, dat daarmede evenaard en nog kan ik die sujetten die uw in dat stuk zo meesterlijk hebben geholpen, niet anders als met minagting in de Maçonnerie beschouwen [...] Enfin, ik heb de zaak niet begonnen en gij hebt dit aan uwEd Gestr zelve en uwe schadelijke adherente te danken, want deeze in stede van uwEd Gestr in dezelve bedreiven teegen te gaan, hebben uwEd Gestr daarinne gesteift en wat zal in de ordre van de Maçonnerie uwEd Gestr en hun loon zijn [...] de Broeders en Leeden van de ordre, die de plichten van een Metzelaar kennen, en die bewust zijn hoe het zig alhier in La Constante et Fidele voor en na de dissolutie heeft toege dragen, zouden de ordre moeten veragten, en het uur moeten verfoeien dat zij daar aan deel genoomen hebben indien het gebeurde straffeloos wierd gepasseert. En reflecteer ik op de publiciteit die deeze Zaak verkreegen heeft., daar de ganse stad Samarang heeft moeten weeten, wat trek [vrek?] mij daar door gespeeld was, daar de officieren op de Paradeplaats van de Triumph van mij en de Heer van Boekholtz behaald kennis hebben moeten draagen, dan moet uwEd Gestr en all de zulke die deel hebben gehad, aan alle die handelingen voor altoos van het tableau der Metzelaaren uitgewischt worden; want geen waar Metzelaar, die de zaken van nabij kend kan immermeer in eene Logie met uwEd Gestr en derzelve meede genoeten werken.' See also the Register of incoming correspondence at the Grand Lodge for: letter to the Grand Lodge 25-11-1801, letter by Ludwig to Grand Lodge 9-3-1802, letter on 'slegte character' 1-2-1804.
- ³¹⁹ See transcript of this letter in *Gedenkboek* 1917, p. 213.
- ³²⁰ See transcript of this letter in *Gedenkboek* 1917, p. 213.
- ³²¹ See transcript of this letter in *Gedenkboek* 1917, p. 213.
- ³²² CMC, Box 3067, Folder 81 Correspondence with the Grand Master and La Constante et Fidèle 1777-1812: 'weerspanning'
- ³²³ CMC, Box 3064, Folder Folder 76 +77 II-A-1+2La Vertueuse Minutes 1791-1795 1802-1805, No. 5 Minutes 5+5*5802 until 6+4*5803, 15-9-1804. See also letter La Constante et Fidèle 4-3-1805.
- ³²⁴ CMC, Box 3067, Folder 81 Correspondence with the Grand Master and La Constante et Fidèle 1777-1812. On 24-2-1805 and 28-3-1805 La Constante et Fidèle formally informed La Vertueuse that its ban had finally been lifted. CMC, Box 3123, Folder 148 La Constante et Fidèle correspondence 1799-1805, No. 41 Various papers 5801: undated draft letter by Engelhard to La Constante et Fidèle, demanding to know what had happened to the cash, jewels and other possessions of the lodge; answer by the lodge 11-2-1805 referring to Engelhard's letter 6-2-1805, stating

that Van Reede took over all possessions and the profits were handed to widows and charities; letter by the lodge 17-2-1805 in answer to a letter by Engelhard 14-2-1805, suggesting he reclaim all goods that Van Reede had purchased and would be restituted in natura, after which Engelhard dropped the claim.

³²⁵ CMC, Box 3064, Folder 76 +77 II-A-1+2La Vertueuse Minutes 1805-1808 1805-1809, 1st degree minutes 24-6-1805 until 25-6-1808, 18-1-1806 noting receipt of a letter by La Constante et Fidèle 27-10-1805, announcing the (re)installation on 7-7-1805. Engelhard gave permission 7-6-1805 after Van Reede died. Hageman 1867 A, p. 101, mentions the lodges as suspended: '5801-5805 [in] rust'. Kwaadgras 2003, p. 97, however, claims the lodges was installed on 14-2-1804.

³²⁶ Boerenbeker 1991a, pp 153-154, p. 163 footnote 16-18. Engelhard's letters of 2-1-1804 and 20-2-1805 were discussed.

³²⁷ *Gedenkboek* 1917, p. 227 notes a pause in the meetings in 1808.

³²⁸ CMC, Box 3078, Folder 26, incoming and outgoing correspondence 1812.

³²⁹ CMC, Box 3078, Folder 27, incoming and outgoing correspondence 1811-1813.

³³⁰ CMC, Box 3069, Folder 83 La Vertueuse correspondence with Deputy Grand Master Engelhard 1809-1821 and membership lists [= 1805].

³³¹ CMC, Box 4491, Folder 142:2 La Fidèle Sincérité correspondence and attachments minutes 1814-1836, 1813-1836; Box 3070, Folder 83-84-85 IIB7 La Vertueuse correspondence 1812-1815, 2/1812-15 No. 38 correspondence 5812-5815, 31-3-1813 announcement by La Constante and Fidèle to La Vertueuse that it has resumed meetings. CMC, Box 3078, Folder 27 incoming and outgoing correspondence 1813, letter 16-4-1813 from W. Lamberger to La Fidèle Sincérité. Hageman 1857, p. 246; Maarschalk 1872, p. 384.

³³² Hageman 1857, p. 244.

³³³ Hageman 1857, p. 244.

³³⁴ Stevens 1994, p. 94, refers to Van Dijk 1917, p. 211. Indeed the earliest minute book of the lodge in the CMC collection has a note, explaining it was rediscovered in 1851: 'Dit notulenboek werd in 1851 door br Wermuth terugontvangen uit het geheel zoekgeraakte oud archief door tusschenkomst van den profaan WH v Affelen van Saemesfoort'.

³³⁵ *Gedenkboek* 1917, p. 211.

³³⁶ CMC, Box 3148, Folder 'XVI.A.1 Doos 178' Ambulant Lodge De Goede Hoop 1798, No. 16 Papers regarding De Goede Hoop: 'Gouverneurs woning binnen de stad Samarang'. Hageman 1866, p. 135; *Gedenkboek* 1917, p. 211; 'Historische mededeeling' 1900/1901, p. 130.

³³⁷ Hageman 1857, p. 244: 'De eerste bijeenkomsten der broeders vonden plaats in het paleis van de gouverneur [= Rheed tot de Parkeler] te Bodjong, nabij Samarang'. However, *Zigrijik*, Van Reede tot de Parkeler's home in Bodjong near Semarang was mentioned as possible location in *Gedenkboek* 1917, p. 225; 175-jaren 1931, p. 59. De Visser Smits 1925/1926, pp. 321-322, notes the location cannot be retraced and explains Bodjong means peninsula, probably located between Kali Semarang and Kali Boeloe.

³³⁸ *Gedenkboek* 1917, p. 225, transcript of speech by H. Clignett at the inauguration of the Freemasons's Hall at the Boebaan in 1845; 'Historische mededeeling' 1900/1901, p. 130. In general, masonic literature remains vague when it comes to dates, and successive locations are often mixed up. The membership lists of the lodge, which normally provide its location, left that information out in the early years.

³³⁹ *Gedenkboek* 1917, p. 225. Hageman 1857, pp. 244-245: '[...] de werkpl[aa]ts tot in 5829 [=1829] nog was in het Gouvernements-gebouw, ofschoon wij niet kunnen opgeven, of zij reeds voor dien tijd naar elders overgebracht en weder teruggevoerd [was]'; Maarschalk 1872, p. 382; Maarschalk 1872, pp. 382-383, suggests the City Hall was used until 1812.

³⁴⁰ CMC, Box 3122, Folder 147 La Constante et Fidèle A incoming correspondence 1807-1815 B outgoing correspondence 1807-1815, No. 42 incoming correspondence A 5808-5815: 'Daar het ongelukkig afsterven van onze waardigen GM Carel von Wollzogen, liet deeze Broeder schaar niet alleen zonder voorganger, maar ook het gebruik dat het gouvernement generaal van 't zogenaamde gouvernement Huys alhier maakte, waar binnen onze werk plaats opgerigt was, ontblooten ons volstrekt van het lokaal in het welk wij gereegeld konde werken'. *175 jaren* 1931, p. 60, suggested that the location may have been abandoned when Engelhard was deposed by Daendels in 1808, and the lodges could count less on government protection.

³⁴¹ *Gedenkboek* 1917, p. 223. Later that building belongs to Mr. O'Herne.

³⁴² CMC, Box 3121, Folder 144 La Constante et Fidèle Minutes 1809/12, 1st degree Minutes 1809-1812.

³⁴³ CMC, Box 3121, Folder 144 La Constante et Fidèle Minutes 1809/12, 1st degree Minutes 1809-1812. On 29-6-1810 it was discussed that the plot and building materials would cost 6.000 Rds, of which 2.000 Rds in cash and 4.000 Rds by mortgage. The mandur would be kept on for 5 Rds per month. The plan was executed and on 7-7-1810 it was decided to sell an unused piece of land 'located behind the road to Bodjong ('stukje land gelegen achter de weg na Bodjong'). On 4-8-1810 it was reported the building works would cost 16.888:8- Rds silver excluding paint and wages estimated at ca. 1000,- Rds. But as temples for the basic and higher degrees would also have to be furnished, the total came to 27.000 Rds while the budget was 6.000 Rds, needed for the purchase of Muller's plot. The lodge plot in Bodjong was sold to the highest bidder, lodge member Beer, on 2-1-1811 for 800 Rds copper money.

³⁴⁴ *175 jaren* 1931, p. 63; Loge 'De Vriendschap' 1934, pp. 15-16.

³⁴⁵ Loge 'De Vriendschap' 1934, p. 17.

³⁴⁶ Hageman 1857, p. 250; Loge 'De Vriendschap' 1934, p. 17; Kwaadgras 2003, p. 104.

³⁴⁷ Maarschalk 1872, p. 385; Loge 'De Vriendschap' 1934, p. 17; Kwaadgras 2003, p. 104. Boerenbeker 1991b, p. 108 footnote 16, provides the constitution date as 28-9-1809 (due to the masonic calendar). See transcript constitution in De Bode 1908/1909, pp. 501-503, giving the masonic date 28-9-5809.

³⁴⁸ Hageman 1857, p. 250, and transcript constitution pp. 249-252.

³⁴⁹ Loge 'De Vriendschap' 1934, p. 17.

³⁵⁰ Maarschalk 1872, p. 385; Kwaadgras 2003, p. 104. Hageman 1857, p. 252 states formal meetings started on 11-8-1810. Boerenbeker 1991b, p. 108 footnote 16, provides 27-8-1810 as the installation date (masonic calendar). See also CMC, Box 3148, Folder 'XVII doos 178' [J. Schill] Manuscript 'Gedenk-Boek [...] 1843, n. pag., mentioning a letter 30-12-1810 to La Vertueuse concerning the planned constitution of De Vriendschap and installation by Engelhard and Parvé on 27-12-1810.

³⁵¹ Hageman 1857, pp. 250 and 254.

³⁵² Hageman 1857, pp. 259-260: 'De codificatie en de ritualia schijnen wel onderwerpen van overweging te hebben uitgemaakt, maar niet stipt te zijn opgevolgd. [...] Aanvankelijk hadden de receptien plaats bij communicatie [...] [van een] ritueel van legalen oorspong [werd] geen gewag gemaakt'. 'De inkomsten bestonden uit Receptiegelden (f 80, f 40 en f 100); contributien, aanvankelijk 12, later 8 rijksdaalders per maand, entre's f 25- f 50- en boeten. Bepaalde instructien waren niet nodig geacht. Het logegebouw stond open voor prof[ane] feesten van officeelen aard.'

³⁵³ Hageman 1857, p. 257.

³⁵⁴ Hageman 1857, p. 257 and 262.

³⁵⁵ CMC, Box 3071, Folder 85 Correspondence received by La Vertueuse 1822-1824, no 11. The moving or passing away of older lodge members was blamed for the lack of contact, which had left the new generation unaware of existing relations.

³⁵⁶ *Loge 'De Vriendschap'* [1934], p. 16: The Brethren could meet in the hall of the Judicial Council, which had been made suited to this purpose by the members and some private persons. The hall for an initiation had to be decorated every time and taken down again. The house of the Landdrost [Van Middelkoop] however had been allocated during the journey by GG Daendels over Java to serve as an inn or Town Hall; the chance to have to leave this building as well as the rising number of members made the Lodge board already decide to move room in 1810. ('De Broeders konden vergaderen in de zittingzaal van den Raad van Justitie, die door de leden en enkele particulieren voor dit doel geschikt was gemaakt. De der zaal voor een inwijding moest steeds opnieuw worden aangebracht en weer worden verwijderd. Het huis van den Landdrost [Van Middelkoop] was echter tijdens den reis van den GG Daendels over Java aangewezen om te dienen voor herberg of Raadhuis; de kans om dit gebouw te moeten evlatten alsmede de toeneming van het aantal logeleden deden het Logebestuur reeds in 1810 besluiten te verhuizen'). Hageman 1857, p. 249 suggests 'Paleis van Van Middelkoop' in the town, which according to Hageman did not become the Government office until 1857 when the room used by the lodge became the meeting room of the Justice Council. On p. 252 he suggests 'Raadhuis' in the middle of town, also described as 'Stadshuis' and 'Gouvernementshuis'. *Loge 'De Vriendschap'* [1934], p. 16, suggests 'het thans verdwenen gebouw bij de roode Brug'.

³⁵⁷ *Loge 'De Vriendschap'* [1934], pp. 19-20, mentions amusing objections against the project.

³⁵⁸ Hageman 1857, p. 252; Maarschalk 1872, p. 385; *Loge 'De Vriendschap'* [1934], p. 19. For the installation of the lodge, the members met in 'a rented building in de Heerenstraat, next to the house of the military Commander' ('de installatie der Loge vindt plaats in een gehuurd huis in het midden der stad, naast de woning van den militairen Kommandant in de Heerenstraat'). Rent was 90 Rds per month.

³⁵⁹ Hageman 1857, p. 253: 'in de zuider-voorstad van Soerabaja, in de wijk Simpang, op ongeveer een half uur afstands van de centrale stad, een landgoed had, Tandjongan, ook wel Petoendjoengan genaamd, groot 1494 vierkante roeden'. This piece of land, 'on the road to Passaroewan' was still in use by 1857 according to Hageman. Maarschalk 1872, p. 385.

³⁶⁰ *Loge 'De Vriendschap'* [1934], p. 21.

³⁶¹ De Graaf 1981, p. 97, notes that Wardenaar also designed the mosque of Kemajoran.

³⁶² De Graaf 1981, p. 97: 'ovale, op kolommen rustende bouw, waarbij zich twee sierlijke vleugels aansloten'.

³⁶³ Hageman 1857, p. 254; *Loge 'De Vriendschap'* [1934], p.21 names the price asked by widow Cattenburgh as 419,- Spd. The size of the land was '1 morgen, 294 vierkante roeden, 72 vierkante voeten'; p. 23, gives the dates for the collection as 27-9-1809 and laying of the first stone as 20-4-1812.

³⁶⁴ Hageman 1857, pp. 254-255: 'te voet, ieder dragende 't hem aangewezen ornament, licht, decoratie, banier, ruwen of gehouwen steen, tekenplank of ander maconniek zinnebeeld, langs een weg van een uur gaan, door met Javaan, Chinezen en andere natoen bewoonde wijken.' Maarschalk 1872, p. 385, and *Loge 'De Vriendschap'* [1934], p. 22, suggest July (masonic calendar).

³⁶⁵ Bolger 1963, n. pag. [p.48].

³⁶⁶ Hageman 1857, p. 255: 'Als men nagaat, wat onder anderen, de A[chtbare] L[oge l'Union Royale in 5809 [=1809] te strijden had over een dergelijke zaak, waarover drie deelen memorien zijn in de wereld gekomen, dan moet men zich over de openbaarheid der Soerabayaasche Broederen destijds, verwonderen. Evenwel er bestonder voorbeelden, en navolging.'

³⁶⁷ *Loge 'De Vriendschap'* [1934], p. 23.

³⁶⁸ Hageman 1857, p. 258.

³⁶⁹ CMC, Box 3073, Folder 90 La Vertueuse receipts paid 1800-1801, 2/1800 No. 43 receipts paid 1800-1801, no. 56, 1-6-1801 to Lie Tjoeko:

'20 Tonnen Metzelkalk	rds	16
1500 ps Metzelsteen		10,24
aan Metzel zand		1,24
1 ps Notjes		10
ijzer anker en spijkers		6
voor 't draaien van 2 pilaaren		12
Voor 't maken der fondament		2
32 dagen Metzelaar a 36 St		24
56 " Coelij arbeidsloon " 24		28
238 "dagen Timmerman "30	148,36'	See also receipt no. 16, to 18-8-1801 Lie Tianko:

'Voor 't schilrene an Een vrijmetselaar Thuijn	rds	70
Voor Elf puten (?) glaaze raamen, voor te opzetten a 16 St		3,32

3 bossen Frans lijnen d rds 2 ieder 6
2 koppen chineese koeljo a rds 40 st ieder s dags 3,36'. Receipt 3-9-1801 notes unspecified repairs to Sie Tjieuwko) at 300 rds; receipt no. 40, 16-11-1801 to Lie Tjoeko: 'Voor t maken 15 roeden beshoeing van steen aan de rivikant a 47 rds de roede rds 705 1 steene rivier trap met kijke deur 20'; no. 7, receipt 15-7-1802 to Lie Tjanko 'Voor de Vengster schuif raam of bossen tromlijnen, deksels venster spijkers timmerman en glaze ruiten' 26:28 Rds. See also Folder 90 La Vertueuse Invoices and receipts 1803-1804 1804-1805, 2/1804-5 No. 45 invoices and receipts 1804/5, no. 1, 1-5-1804 to Lie Tjoeko for various repairs Rds 726:-.

³⁷⁰ CMC, Box 3073, Folder 90 La Vertueuse Invoices and receipts 1803-1804 1804-1805, 1803-1804 No. 25 Various invoices and receipts etc bills paid 1803-1804, no. 26, receipt 17-11-1803, to a Chinese craftsman: 'voor t maaken van een Dispens in de Thuijn leggende naast de post Jackatra rds 85,12'. See also Box 3064, Folder 76 +77 II-A-1+2La Vertueuse Minutes 1791-1795 1802-1805, No. 5 Minutes 5+5*5802 until 6+4*5803, 6-12-1803, decision to repair the bridge at Rds 702,45.

³⁷¹ CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801] 1709-1801, No. 10 inventories:

'Lijst van zoodanige Goederen als onder Berusten van den Br[oeder] Oeconome zijn Onder Dato A. 30 November 1801
Zilver goed

Twee pees Schenk borden
Twee ps Olij en Azijn setjes
Twee ps Soep Leepels
Negentioen ps Leepels
Agt Tien ps forken
Vier ps Thee Leepeltjes
Ses ps dito forken
Een ps Plettie Thee Vaas
Een ps plettie Tabaks doos
Taafel goed
12 ps hout Taafels
5 ps Taafel Laakens
120 ps Servetten

18 ps koopere kandelaaren
16 ps japansche dito
65 ps messen met ijvoren hegten groot en kleijn
12 ps Thee Bakjes in Zoort

Een Taafel Servies bestaan uijt

6 ps Soep Terrines
4 Slaa Schotels
11 Boter Potjes
7 zout vaatjes
11 mostert potjes
3 Sous kommen
75 Schootels Groot en Klijn
80 Diepe Borden
300 flakken dito
147 Rijst dito
9 Groente Schootels
38 fruijt dito
13 Leepeltjes

Verder nog Taafel Porcelijn van Difernte Zoort

Ses Soep Terrines
3 Visch Schootels
2 Booter Potjes
3 Thee Potjes
2 koffij kannen
2 melk kannen
3 gorgeletten
4 zuijker schooteltjes
7 atjar Bakjes
43 Schootels
27 diepe borden
39 flakke dito
6 gestoofsch Visch Schootels
7 Slaa Schotels
23 graat Schooteltjes

Glaswerken

53 karaffen in zoort
207 Wijn kelken, waaronder 71 met goud randjes
2 bierglaasen waaronder 6 met goud randjes
6 wijn en water glaasen
40 Lamp glaasen in zoort

Combuijs goed

11 ps koopere Castrollen en pannen in soort
1 ps koopere keetel
2 ps japaansch martafaanen'.

³⁷² CMC, Box 3064, Folder 'Box 76 +77 II-A-1+2' La Vertueuse 1) 1st degree Minutes 13-2-1791 until 13-3-1792 1791-1795 with 2) Attachments Incoming and outgoing correspondence, extract minutes 10-10-1802: 'het in orde brengen van de leggende koopbrief van het Tempel gebouw en de tot stand brenging van die overschrijving is goedgevonden dezelve te stellen in handen van de B[roeders] F. van Braam, Engelhard en Veeris om daar op te berichten'. See also: Box 3149, Folder 179 La Vertueuse documents concerning the purchase, building and shares of the lodge building 1786, including 'Pag 3s', purchase document by Pieter Gerardus van Overstraten dated 17-9-1802, with 'Request Suppt' by Jan Hendrik Holle; draft purchase document, no. 2283, and signed copy; CMC, Box 3064, Folder 76 +77 II-A-1+2 La Vertueuse Minutes 1791-1795 1802-1805, No. 5 Minutes 5+5*5802 until 6+4*5803, 3-1-1803, mentioning that the work by Van Braam and Veeris is done; 26-7-1803, mentioning the purchase is agreed; 9-10-1803 again concerning the purchase.

³⁷³ CMC, Box 3073, Folder 90 La Vertueuse receipts 1805-1806, 9/ 1805-6 No. 46 Invoices and receipts 1805/6, no. 23, 20-9-1805 payment of 90 Rds for valuation by the Heemraad of the lodge at 12.000 Rds.

³⁷⁴ CMC, Box 3064, Folder 76 +77 II-A-1+2La Vertueuse Minutes 1805-1808 1805-1809, 1st degree Minutes 24-6-1805 until 25-6-1808.

³⁷⁵ CMC, Box 3067, Folder 81 Correspondence with the Grand Master and La Constante et Fidèle 1777-1812.

³⁷⁶ CMC, Box 3064, Folder 76 +77 II-A-1+2La Vertueuse Minutes 1805-1808 1805-1809, 1st degree Minutes 24-6-1805 until 25-6-1808.

³⁷⁷ CMC, Box 3067, Folder 81 Correspondence with the Grand Master and La Constante et Fidèle 1777-1812.

³⁷⁸ CMC, Box 3073, Folder 91 La Vertueuse Invoices 1807/1816 A.B.C.D., 2/1807-1808 No. 47 Invoices 1807/8, no. 169, 1-12-1807 to Jassoij rds 75 or '150 pees Kuststeen'.

³⁷⁹ CMC, Box 3065, Folder 77 La Vertueuse 1st degree Minutes 1807-1808, report by the inventory committee, 9-7-1807:

'In de L[oge] Boven

Eenige Throon vercierzels
1 Groot Meesters Stoel geel geschildert en verguld
1 Tafel met dies Witte Zijde Kleed met goud geborduurd en d[it]o franjes
1 Zeildoekse voorhangsel
3 paaren glaaze kroonen
2 kopere patent Lampen ider met 2 armen en dies toebehooren
1 houte Altaar met een Bankje en twee kussens met dies Witte Zijde geborduurde kleed belegd met goude franjes
2 Japanse Tableaux
2 driekante tafeltjes met dies Witte Zijden kleeden belegd met goude franjes

2 d[it]o Tinne Inctkokers
 1 groote Bengaalse vloer tapijt en een restant stukje
 1 Zeildoekse vloerkleed
 1 Japanse Zijde geborduurde tableau in een kist
 1 Nieuw, en |
 1 Oud | - Zeildoekse geschilderde vloer tableau
 12 groote Emblemes of Zinnebeeldige Schilderijen
 1 metaale orateurs Lessenaar, onbequaam
 2 kopere Lustres aan de Colommen van de Tempeldeur
 48 geel geschilderde Stoelen
 32 half versleete stoelkussens van geele Zijde
 2 nieuwe |
 2 oude | - geel geschilderde en vergulde opzienders Stoelen
 1 Schilderij den oud Groot-Meester Nationaal Van Boetzelaar voorstellende in een vergulde lijst
 9 Zeildoekse Schutzels voor de Vengsters
 16 Muurstolpen glaaze, mankeerende aan zommige de dekszels
 29 oude Stoelkussens
 In 't appartement achter de Throon
 1 Hangstolp glaaze
 1 Houte lucht koker
 1 plank of Doorne pad
 3 planken of Doorne Wipbruggen, onbequaam
 1 ijzere pan met dies d[it]o Lepel
 1 Lamp paal met een kopere plaat achter de Vlammeende Sterre
 1 houte trap met twee treden
 2 ps. kleine glaaze kroonen waar van een stukkende
 In het voor Portaal
 1 Glaaze hangstolp
 1 Lange houte Ladder
 4 geel geschilderde trapjes
 2 geel d[it]o kasten waar van
 1 met papieren en Documenten onder bewaaring van den B[roeder] Secretaris
 1 waarin de navolgende goederen als:
 25 Nieuwe Lire Maçonnes
 16 oude d[it]o d[it]o
 1 nieuw |
 1 oud | - Wetboek
 1 groote |
 1 kleine | - Bijbel
 19 Hoogduitsche gezang boeken
 1 kruik met kwikzilver
 1 flesje d[it]o
 1 ijzere Zegel
 1 Laatband [= fascia] met 't Snipper
 1 fluweele oog dekzel, onbequaam
 2 Nieuwe van geele zijde
 1 blikke tregter
 1 d[it]o Bakje
 eenige Boeken behelzende de plichten der V.M.
 een partij Speel kaarten
 1 ijzere Beugel met dies kopere handboeiens
 2 kopere boeiens met kettingen
 2 ijvoore Hamers
 9 houte d[it]o, waar van 3 verguld
 7 grote Linne tafellakens, nieuwe en 4 oude, onbequaam
 18 handdoeken onbequaam
 58 Servetten
 2 kleine Zilver deegens
 1 fluweel Zakje met Ballotteer boontjes
 1 propositie Zakje
 1 verlakt kistje waarin de natemeldene ornamenten:
 1 meesters ornament met brillanten omzet
 2 Zilver troffels
 2 d[it]o passers
 2 d[it]o Winkelhaaken
 2 d[it]o Driehoeken
 1 goude en 1 Zilver vergulde plaat met de 5 bouwordens
 2 houte gedraaide ornamenten met Zilver verguld beslag
 2 Zilver vergulde ornamenten voorde Broeders] architecten
 1 Zilver Vergulde Rol voor de B[roeder] orateur
 1 Winkelhaak op blaauwe Steen met steentjes bezet

-
- 1 Schietlood op d[it]o d[it]o met d[it]o d[it]o
 - 1 met 2 pennen d[it]o d[it]o met d[it]o d[it]o (in handen van den Br[oeuder] Secretaris)
 - 1 Sleutel d[it]o d[it]o
 - 1 Waterpas d[it]o d[it]o
 - 1 armbus
 - 1 Zilvere dubb[ele] driehoek met C [G?]
 - 2 plated Snuiters
 - 3 d[it]o kandelaars
 - In 't Portaal bij de Trap
 - 1 Glaaze kroon
 - 1 Lamp trap
 - 6 houten driekante Lustres
 - 2 Laa-tafels inhoudende
 - 1 Zwarte Zijde kleed voor den B[roeder] T[errible]
 - 12 ronde hoeden
 - 15 Zijde Mantels
 - 3 Rollen Zwart lint
 - 2 d[it]o geele d[it]o
 - 1 rol Rood d[it]o
 - 3 rollen met Zwart vloers overtrokken
 - 12 paaren Cabret leere handschoenen voor vrouwen
 - 12 d[it]o d[it]o d[it]o d[it]o " mannen
 - 26 Zijde ordens banden van verscheide kleuren
 - 15 nieuwe Zwarte Tabliers
 - 5 d[it]o d[it]o ordens banden
 - 20 oude Zijde tabliers met verschillende kleuren
 - 13 geele Nieuwe van deezen Tempel
 - 6 d[it]o d[it]o Meesters banden
 - In de Eetzaal
 - 1 Grootte glaaze kroon
 - 2 kleine glaaze kroonen
 - 12 muurlanthaarns met glaazen en guirlandes
 - 1 grootte Spiegel
 - 1 Marmere tafel met vergulde voet
 - 2 nieuwe eetens tafels met dies 6 houten Schragen
 - 12 bruin verniste eetens tafels
 - 2 geel geschilderde hoek kasten, in een van dezelve bevindt zig
 - 107 Zilveren leepels waaronder |
 - 1 p gebroken | - Waar onder 72 douz[ijn] onlangs ingekogt
 - 106 zilveren vorken |
 - 38 tafelmessen met ijvoore hechten
 - 20 desert d[it]o d[it]o d[it]o
 - 2 Zilveren soeplepels
 - 6 d[it]o Confituur forkjes
 - 2 d[it]o Schenkblaaden
 - 2 plated olij en azijn Servisen ijder met 5 flesjes
 - 1 d[it]o tabaks doos
 - 15 driekante blikke Blakertjes
 - 1 Zwart geschilderde vergulde oud Meesters Stoel
 - In de M[eeester] L[oge]
 - 3 houten Lustres met 3 koperen armen
 - 2 d[it]o d[it]o " 2 d[it]o d[it]o, onbequaam
 - 1 op Zeildoek geschilderde Tableau
 - 4 Emblemes of Zinnebeeldige Schilderijen
 - 1 groot Meesters stoel Zwart geschildert en Verguld
 - 2 opzienders d[it]o d[it]o d[it]o d[it]o
 - 1 Zwart geschildert Authaar
 - 2 d[it]o d[it]o driekante tafels
 - 12 d[it]o d[it]o groote |
 - 2 d[it]o d[it]o kleine | - knaapen
 - 12 d[it]o d[it]o houten kandelaars
 - 1 d[it]o Zatijne kleed met zilver geborduurd
 - 1 d[it]o d[it]o tafelkleed en d[it]o kussens met Zilver voor 't Authaar
 - 1 d[it]o geschildert en met Zilver geborduurd Tafelkleed voor de M[eeeste]rs Tafel
 - 3 d[it]o nieuwe kussen sloopen
 - Achter de M[eeester] Loge
 - 1 ijzere sleepuime Tak
 - 2 houten trappen
 - 1 metaale schel
 - 8 glaaze stolpjes behoorende tot de kroonen in de beneden zaal
 - 23 d[it]o dekzeltjes differente

Onder de Trap

1 schenktafel met Lood belegd met dies tinne koelbak
1 koel balij met kopere hoepels
1 stoel met ijzere haaken
1 verlakte tafel
1 d[it]o d[it]o kleine
1 oude orateurs Lessenaar

In de beneeden Zaal

1 groote glaaze kroon
8 hangstolpen waar van een onbequaam
14 Muur d[it]o met dies toebehooren, waarvan 1 onbequaam
4 spiegels met vergulde Lijsten
8 d[it]o “ d[it]o d[it]o en d[it]o branches
8 speeltafels in zorten
37 bruin Verniste stoelen waar van 4 onbequaam
6 d[it]o d[it]o gueridons
15 d[it]o d[it]o korte knaapen
14 Japanse porcelaine quispedoors
40 nieuwe stoelen voor de tafel, onlangs ingekogt

In de donkere kamer

1 kas met een Squelet
2 houte squeletten
1 lange blicke roeper
1 Lessenaar beneevens eenige kleinigheden

In de achter Gaanderij

5 Hang stolpen glaze
8 Muur lanthaarns glaze
1 vierkante tafel met een gat
1 oude speel tafel
19 ronde mans stoelen, alle onbequaam

In de Dispes

16 verlakte kandelaars
13 kopere d[it]o
eenig incompleet tafel porcelain rood met wit
d[it]o d[it]o d[it]o d[it]o wit met blauwe randen
2 Bierglaazen met vergulde randen
19 d[it]o effen
95 wijnkelkjes met maçonique emblemes
55 d[it]o effen
20 gesleepe glaaze Lampen
35 glaaze karaffen, zijnde de mankeerende 8 p gebroken
2 kleine hangstolpjes behoorende boven de Throon
13 Lamp glazen
25 geribde Wijn kelkjes
3 porcelaine kannen met dies houte bakjes
5 ijzere verniste Thee backen en 3 houte
3 kopere Castrollen
2 d[it]o koeke pannen
1 d[it]o braad pan
2 d[it]o smoor pannen
1 d[it]o water ketel
2 houte banken tot de Lampglaazen
1 d[it]o moolen om op te klimmen, onbequaam
7 ijzere pannen, onbequaam

In de Combuis

2 ijzere roosters
1 braad spit met dies stander, onbequaam
2 Combuis tafels
2 putzen [= emmers]
1 groote balij
3 draagbalies

In 't vertrek van de Mandadoor

2 Snaphaanen
2 pistoolen
2 Japanse Martavaanen in de grond gegraven
2 Japanse nachtspiegels [...].

See also CMC, Box 3065, Folder 77 La Vertueuse 1st degree Minutes 1807-1808, 2/1807-8 Minutes and attachments 24-6-5807 until 25-6-5808, inventory 1807; Folder 77A La Vertueuse 1st degree Minutes 1807-1808/1808-1810, 2/1808-10 No. 5 Minutes 5808-5809-5810', inventories 6-7-1808 and 4-12-1809.

³⁸⁰ De Visser Smits 1930 listed Van Hoesen in the East Indies in 1802. He is not listed in CMC membership card register, but a Samuel van Hoesen, probably a relative, was listed as member of La Vertueuse in 1783. CMC, Box 3065, Folder 77A La Vertueuse 1st degree Minutes 1807-18081808-1810, 2/1808-10 No. 5 Minutes 5808-5809-5810': 'de vloer is lang 19 en breed 23,1/2 en diep om op te vullen 16 dm benodigt

T opvullen van 2469 voeten puijnen en aarde	rds 77
1422 Groote Vloerstenenen	426,28
29 ballies kalk	20,14
24 prauwen zand	48,-
T arbeids Loon van	
3 metselaar in 14 dagen	42,-
6 Coelies in 14 dagen	21,-'

³⁸¹ CMC, Box 3073, Folder 91 La Vertueuse Invoices 1807/1816 A.B.C.D., 2/1807-1808 No. 47 Invoices 1807/8, namelist 23-11-1809; see also receipt no. 37, 29-121809 for fl 880,-; /1810-14 No. 31 Invoices A 18010/11, 11/12, 12/13, 13/14, 4-7-1812 list of coolies employed between 15-6 and 3-7-1812 and the work done.

³⁸² CMC, Box 3074, Folder 92 La Vertueuse Financial records 1812, No. 32 Financial overview 20-6-5812: '[...] 1811 24 Junij Aan den inlander Abdul Karien voor het maaken van een Bamoes Brug over de Doorgraving Nr 2 112, 8 [in kolom 'in Papier']'. See also Box 3073, Folder 91 La Vertueuse Invoices 1807/1816 A.B.C.D., 1810-14 No. 31 Invoices 18010/11, 11/12, 12/13, 13/14, 15-5-1813: to a Chinese workman for 'reparaties van een half dak', 'agter aan de bijgebouwen van de loge', listing materials and coolies, and amounting to 201 Rds.

³⁸³ CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1814-1816, 13.13.13 1814-1816, undated note, behind inventory 1814:

'Naamlijst der Coelijs van de loge La Vertueuse

Mandoor Abizel Jala	rds	30
Boenjang Soerat		15
- Jayuman		15
- Noeram		15
- Mayumoeder		15
- Maydeer		15
De maandelijke gage	rds	105'.

³⁸⁴ CMC, Box 3073, Folder 91 La Vertueuse Invoices 1807/1816 A.B.C.D., 1810-14 No. 31 Invoices 18010/11, 11/12, 12/13, 13/14: 'het leveren van de ondervolgende manschappen voor het in order brengen met bladen en het leggen der zooden aan het Doolhof'. Per day 13 to 28 men were working for the sum of Spd 48,20. See also 12-6-1813, concerning work between 24 May-11 June by 19 Bosses, 62 carpenters and 49 Coolies; 14-6-1813, costs for a celebration on which between 24 May-17 June, on which 19 Bosses, 62 carpenters, 8 mandurs and 235 coolies worked, including Tjoelan leafs and other materials for a total of Spd 148,53; 18-6-1813, concerning work on 24 June by 8 mandurs and 215 coolies amounting to Spd 141,2.

³⁸⁵ CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1814-1816, 13.13.13 1814-1816, inventory July 1816, with notes in pencil, here in italics:

'Inventaris der Meubilaire Goederen die zig op dato dezes onder administratie van den B[roeder] M[eubelmeester] in den Tempel la Vertueuse bevonden hebben

In de L[ogel] Boven

Eenige Throon vercierzels

1 Groot Meesters stoel, geel geschildert en verguld

1 Tafel met dies witte Zijde kleed met goud geborduurd en d[it]o franjes / NB waarvan ~~de witte zijde dient vernieuwt te worden~~ *alles vernieuwd is*

1 Zijldoekse voorhangsel

3 Paar Glaze Kroonen

2 koopere Patent Lampen met dies toebehooren

1 Houte Altaar met een Bankje en twee kussens, met dies witte zijde geborduurd kleed belegd, met goude franjes NB waarvan ~~het witte zijde dient vernieuwt te worden~~

2 drie Kante tafeltjes met dies witte zijde kleeden belegd met goude franjes ~~waarvan de zijde kleeden dienen vernieuwt te worden~~ *alles vernieuwd*

2 Tinne Inktkokers

1 Groote Bengaalse Floer tapijt

1 Zeijldoekse Floer Kleed, onbequaam]

1 Japanse Zijde geborduurde tableau in Een kist

3 oude Zeijldoekse geschilderde vloer Tableaus

12 groote Emblemes of Zinnebeeldige Schilderijen

1 Metaale orateurs Lessenaar, onbequaam]

2 Kopere Lusters aan de Colommen van de Tempeldeur

48 Geel geschilderde Stoelen

32 half versleete Stoel kussens van geel Zijde

2 Geel geschilderde en vergulde opzienders stoelen

1 Schilderij, den oud Groot Meester Nationaal van Boetzelaar

7 Zeildoekse Schutzels voor de vengsters, 2 onbequaam

16 Glaase muur stopen mankeerende aan Zommige de deklzels

29 oude Stoel kussens

2 Groote voet Banken

In 't apartement achter de Throon

1 Glaase Hangstolp stukkend

1 plank of doorne pad

1 Lamp paal met een kopere plaat achter de vlamme Sterren

2 pees stukkende kleene glaaze kroonen *vervald*

In het voor Portaal

1 Glaase Hangstolp

1 Lange houte Ladder

4 Geel geschilderde Trapjes

2 ~ kasten waar van

1 met papieren en Documenten onder bewaaring van B[roeder] secretaris
1 waar in de na volgende goederen als
15 Nieuwe Lire Maçonnes
25 oude d[it]o d[it]o
1 Nieuwe |
1 oude | - wet Boek
1 Grootte | Bijbel
~~27~~ 3 Hoog Duijtsche gezang Boeken
1 Ledige kruijk Vlesje waarin een quik zilver geweest is
1 flesje kwik zilver leedig
1 ijzere Zegel
1 fluweel oog deksel, onbeq[uaam]
2 Half sleten dito van geele zijde
1 Blikke bakje
24 ~~Speel~~ Spell kaarten *rest[erende] 4 spel*
1 ijzere Beugel met dies kopere hand boeien
2 Kopere Boeien met kettingen
2 ijvoren Hamers
8 9 houten dito waar van 3 verguld
6 Grote Linne tafellakens alle onbruikbaar
3 Hand doeken
100 Servetten ~~onbruikbaar~~
2 Kleine Zilveren deegens
1 fluweel Zakje met Balloteer boontjes
1 Propositie Zakje
1 Verlakte Kistje waar in de natemeldene ornamenten
1 Meesters ornament met Brillanten omzet onder bewaaring van B[roeder] G[root] M[eester] [= Voorzittend Meester]
2 Zilveren troffels
2 “ Hamers
2 “ Drie Hoeken
1 goude en 1 Zilveren vergulde Plaat met de 5 bouwwordens
1 Houten gedraaide ornamenten met Zilveren verguld beslag
1 Zilveren vergulde ornamenten voor den B[roeders] architect
2 Winkelhaken
2 Zilveren Passsers
1 winkel haak op blaauwen Steen met steentjes bezet
Aan Broeder Engel
1 schietlood op
1 met 2 pennen
1 sleutel d[it]o
1 waterpas d[it]o
1 Armbus
1 Zilveren dubb[ele] driehoek met C [= G?]
1 Zilveren ornamentjes in drie hoek
2 Plated Snuijters
3 d[it]o kandelaars
17 Kleine Taffeltjes Troffeltjes
In 't Portaal bij de trap
1 Glaaze kroon
1 Lamp Trap
8 houten drie kanten Lustres 1 Defect
2 Laa Tafeltjes inhoudende
1 Zwaarte Zijde kleed voor den B[roeder] T[errible]
11 *ronde hoeden* *oud en bijna onbruikbaar*
35 *Zeyde mantels in Zoort* *Idem Ja zelfs verrot*
1 *ornament voor de Terrible*
1 *d[it]o Orateur*
In de Eetzaal
1 Groot glaaze kroon
2 kleine kroonen
12 Muur lantaarns met Glaasen en guirlandes
1 Grootte Spiegel
1 marmer Tafel met vergulde voet
2 Nieuwe Eetens tafel met dies 3 houten schragen door de A[chtbare] M[eester] afgegeven aan Villeneuve
12 Bruin en verniste Eetens tafels
2 Geel geschilderde hoek kasten; in een van dezelve bevinden zig
106 Zilveren Leepels
103 d[it]o d[it]o vorken
36 Tafel messen met ijvoren hechten
21 dezert “ “ “ “
118 Dozijn pees nieuwe messen *mank[erende] 6*

10 d[it]o vorken
2 Zilvere Soep Lepels
6 d[it]o Confituur vorkjes
2 Zilvere Schenkbladen
2 Plated olij en azijn Setjes, ieder met 5 flesjes
1 d[it]o Tobak doos
1 d[it]o wierookvat
15 drie kante blikke Blakertjes
1 Zwart geschilderde vergulde oud Meesters Stoel
In de M[eester] L[oge]
1 Houte Tafel nieuw aangemaakt
3 dito Lusters met 3 koopere armen |
2 dito d[it]o “ 2 d[it]o d[it]o |- onbeq[uaam]
4 Emblemes of Zinnebeeldige Schilderijen
1 Groot Meesters stoel zwart Geschildert en Verguld
2 opzienders Stoelen zwart geschildert
1 zwart Geschildert Authaar
2 d[it]o d[it]o driekante tafels
2 Satijne kleeden of mantels met Goud Geborduurd
12 Zwart geschilderde groote knaapen
2 d[it]o d[it]o kleijne d[it]o
14 d[it]o d[it]o Houte kandelaaren
1 Zwart Satijn kleed met Zilver Geborduurd
1 d[it]o d[it]o Tafel kleed en d[it]o kussens met Zilver voor het Authaar
1 d[it]o Geschildert en met zilver Geborduurd Tafel kleed voor de M[eester] Tafel
3 d[it]o Nieuwe kussens sloopen
20 nieuwe macons waar van een bij den B[roeder] S[ervant?] Dankanoietz
Achter de M[eester] L[oge]
1 Ijzere Sleep ruim Tak
2 Houte trappen
1 Metaal Schel
~~6~~ Glaaze stolpjes behoorende tot de kroonen *Vervalde*
23 d[it]o Dekzels differente
Onder de Trap
1 Schenk Tafel met lood belegd met dies tinne Koelbak
1 Koel balij met kopere hoepels
1 stoel met ijzere haaken
In de beneeden Zaal
1 Groote glaaze kroon
6 Hang stolpen
~~14~~ Muur d[it]o met dies toebehooren, waar van 4 onbeq[uaam]
4 Spiegels met vergulde Lijsten
8 d[it]o “ “ “ en d[it]o bran[ches]
6 speeltafels in soorten waar van 2 gebroken
~~26~~ ~~32~~ Bruijn verniste stoelen “ 4 onbequaam
6 d[it]o d[it]o gueridons
12 d[it]o d[it]o korte knaapen waar van 1 Gebrooken
~~8~~ ~~11~~ Japanse porcelaine quespedoors
60 Nieuwe Stoelen voor de Tafel 26 defect 34 onbeq[uaam]
In de donkere kamer
1 Leedige kast
1 kast met een hout Squelet *afgegeven aan Lievaart*
2 houte Squeletten
1 Lange blikke roeper
1 Lessenaar, beneevens eenige Kleinigheeden
1 Hout kruijs
3 Geel Geschilderde pluijmen
1 receptie ra[a]m met 2 deuren
1 Dood kist
1 Guillotine
2 ijzere Schoppen
In de achter Gaanderij
5 Glaze Hang Stolpen
8 “ muur Lanthaarns
~~10~~ ~~ronde mans Stoelen, alle onbeq[uaam]~~
1 Billard ~~met dies toebehooren, waar onder ballen rest[erende]~~ 5
4 *afgegeven aan Vingers*
In de Dispens
16 verlakteKandelaars
13 koopere d[it]o d[it]o
Eenigen inCompleet tafel Porselainen rood met witt

Eenig d[it]o “ d[it]o wit met blauw
 165 Bierglaasen in Zoort |
 66 d[it]o ordinair | - *mankeeren 66 Pers*
 55 wijn kelkjes met maconique Emblemes
 12 Gesleepte Glaase lampen
 27 Glaase Caraffen
 2 kleine Hangstolpjes behoorende boven de Troon
 14 Lamp Glaasen
 3 Grootte
 56 wijn kelkjes effene en Geribte
 1 ~~paar~~ Pers porcelaine kannen, met dies hout bakjes
 2 vernist ijzere Thee bakken & 4 van hout

In de Combuijs

1 Grootte Ijzere Rooster
 1 Braad Spit met dies Staander onbeq[uaam]
 1 Water keetel
 4 Tatjoes *niet gevonden*
 2 Houten Banken voor Lamp Glaasen
 2 Combuis tafels
 1 Emmer *onbekwaam*
 1 Grote Balij
 1 Draag Balij *onbekwaam*

In 't vertrek van de Mandoor

2 Snaphaanen *afgegeven aan de Broeder Surv[eillant]*
 2 Japanse Martavaanen in de Grond Gegraven
 2 d[it]o Nagt spiegels onbeq[uaam] *vervald*
 Batavia Julij 1816 [handtekening] J.W. Janssen'.

See also: Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1814-1816, 13.13.13 1814-1816, inventory 14-8-1812; Box 3070, Folder 83-84-85 IIB7 La Vertueuse correspondence 1812-1815, 2/1812-15 No. 38 correspondence 5812-5815, inventory and accompanying letter 6-6-1814.

³⁸⁶ Not listed in CMC membership register; which does list a Cornelis Pieter Elout.

³⁸⁷ CMC membership register: initiated in La Vertu 13-3-1784.

³⁸⁸ CMC membership register: 1st degree in L'Astre de l'Orient in 1804 as *passant*, member of lodges La Philantropie in 1835 and L'Union Royale in The Hague in 1837.

³⁸⁹ Boerenbeker 1991a, pp. 153-154, p. 163 footnote 16-18.

³⁹⁰ Hageman 1857, p. 241; Hageman 1858, p. 91, mentions 1806 for the instatement of the commissioners; Maarschalk 1872, p. 373, mentions a letter to the Grand Lodge on the matter 20-4-1806 and suggests 1807 as the year of leave; as well as a report by Elout after his fruitless return 12-11-1807.

³⁹¹ *Gedenkboek* 1917, p. 148.

³⁹² Boerenbeker 1991b, p. 44: 'zig met en benevens [...] Engelhard'.

³⁹³ Hageman 1857, p. 242. 'Commissarissen van het Hoofdbestuur der symbolieke graden en van het Hoofdkapittel der Oppergraden'. *Gedenkboek* 1917, p. 148 uses a different title: 'Commissaris van het Hoofdkapittel der Oppergraden en van het Groot-Oosten van het Koninkrijk Holland' and names their years in power as 1805-1815.

³⁹⁴ CMC, membership register card lists Daendels as initiated into the 1st and 2nd degree 27-10- 1785 in le Profond Silence. Stevens 1994, p. 84.

³⁹⁵ CMC, Box 3148, Folder 'XVII doos 178' [J. Schill] Manuscript 'Gedenk-Boek [...] 1843, n. pag.; Van der Linden 1870, p. 30.

³⁹⁶ Hageman 1858, p. 93.

³⁹⁷ CMC, Box 3065, Folder 77 La Vertueuse 1st degree Minutes 1808-1810, 2/1808-10 No. 5 Minutes 5808-5809-5810, minutes of a meeting 27-2-1809 on which the plan was discussed. (Probably according to the masonic calendar. In a letter quoted below, Engelhard and Parvé mention the '16th day of the 3rd month of the Year of True Light 5809', which would come down to 16-1-1809.) See also: 'Project Ceremonieel tot de plegtige receptie van den deputatie van de Grootloge in Holland', 27-2-1809, and second version 9-3-1809; concept for the order in which guest are led inside, 16-3-1809, and guest list, 16-3-1809. From 4-3-1809 dates a request to Engelhard to allow Van Naerssens, who had been suspended, to return as member in order to attend this ceremony, but later correspondence shows this was not granted. See also CMC, Box 3069, Folder 83 La Vertueuse correspondence with Deputy Grand Master Engelhard 1809-1821 and membership lists [= 1805], another version of the 'Ceremonieel', 27-2-1809. There is some confusion about the date of the ceremony. The ceremony drafts refer to 16-3-1809. CMC, Box 3148, Folder 'XVII doos 178' [J. Schill] Manuscript 'Gedenk-Boek [...] 1843, n. pag.; Der Kinderen 1864, p. 212, refers to 16-5-1809 (masonic calendar); see also Maarschalk 1872, p. 373.

³⁹⁸ CMC, Box 3065, Folder 77 La Vertueuse 1st degree Minutes 1808-1810, 2/1808-10 No. 5 Minutes 5808-5809-5810, copy of the invitation dated 12-3-1809.

³⁹⁹ CMC, Box 3089, Folder 105A Programs for the ceremonies of La Fidèle Sincérité and La Vertueuse plus correspondence 1833-1836, 9-3-1809, see also copy with notes in the same folder.

⁴⁰⁰ CMC, Box 3068, Correspondence with the Grand Lodge 1809-1814: '[...] de omstandigheden, die hebben plaats gevonden, dat door de Advocaat Fiscaal van Indien Heukevlugt zijnde teevens Lid van Vertueuse en aanwezig bij de installatie van de Commissie, namens zijn Excellentie den Maarschalk Daendels de door mijn mond van wegens de commissie gedaane aanspraak, en die van de Broeder Maurisse in origineel zijn opgeeijscht, uithoofden men aan dit Hooge bestuur had de aangegeven, dat door ons waaren gebeezigd, beleedigende uitdrukkingen betrekkelijk dit Character.- dat inzonderheid, door mij zoude getrokken zijn, eene voor zijn Excellentie, zeer declinerende parabel, tusschen Hoogst dezelve en de gewezen Commissaris Generaal Mr CF Elout- en aan welk requisit, door beiden de discoursen, ons korte daagen na afgave, wederom ter hand gesteld door den Secretaris generaal Muntinghe, zonder het ons heeft moogen gelukken, over deeze aanteiging en ondergaane flettrisure [?], eene Satisfactie te erlangen – zelfs is de aanklager voor ons verborgen gebleeven, ongeacht wij navragen waar dit veragtelijk voorwerp gedaan hebben – De meede Commissaris Parvé, staande dit voorval naar java gegaan zijnde, en zig aldaar bevindende, zijn de Baken van de Loge instatue gebleeven, en het wagten is naar zijn Ed[ele] terugkomst, om de materie op te vatten, en daarinne te handelen, zo als het behoort en de tijds omstandigheden ons zullen komen aan te raaden'. Engelhard pleaded for protection of Maurisse and Prediger, about to leave for Europe, and

pointed out they were married and of unquestionable behaviour, 'the way in which they are leaving the Colony is pitiful - this is all I may say about it' ('de wijze waarop zij de Colonie verlaten is pitoijabel - dit is al hetgeen wat ik daarvan mag aanhalen').

⁴⁰¹ CMC, Box 3148, Folder 'XVII doos 178' [J. Schill] Manuscript 'Gedenk-Boek [...] 1843, n. pag.; Der Kinderen 1864, p. 212; Van der Linden 1770, p. 21.

⁴⁰² CMC, Box 3070, Folder IIB Chapter La Vertueuse 1796-1836 1803, Papers and correspondence received 1820-1835 1796-1836, letter by Engelhard to La Vertueuse 13-1-1813. CMC, Box 3069, Folder 83 La Vertueuse correspondence with Deputy Grand Master Engelhard 1809-1821 and membership lists [= 1805], letter by La Vertueuse 17-1-1813 to the Commissioners, and a draft for a declaration of innocence.

⁴⁰³ CMC, Box 3069, Folder 82 La Vertueuse Minutes and attachments 1812/1813, No. 14 attachments to 1st and 2nd degree minutes 23-6-1812 until 17+4*5813: 'de verklaring hebben afgeligt dat zij zig op hun woord van Macon onschuldig kunnen aan het devulgeren van de inhoud van het discours op den 16/d van de 3/m des waare Lichts 5809 in deeze Tempel door den Eerst geteekende, in hoedanigheid van Commissaris gehouden. Terwijl ons ten hoogsten aangenaam is de Harmonie tusschen Commissarissen van het Groot Oosten en nde Liederen van la Vertueuse daar door volkoomen te zijn hersteld'.

⁴⁰⁴ CMC, Box 3065, Folder 77 La Vertueuse 1st degree 1808-1810, 2/1808-10 No. 5 Minutes 5808-5809-5810, 20-4-1810 concerning Heukevlugts dismissal; CMC, Box 3069, Folder 83 La Vertueuse correspondence with Deputy Grand Master Engelhard 1809-1821 and membership lists [= 1805], letter by La Vertueuse to Engelhard 24-4-1810 concerning an advert in a newspaper about Heukevlugts dismissal, and his dismissal from the lodge.

⁴⁰⁵ CMC, Box 307, Folder 28 incoming and outgoing correspondence 1814. *Verslag* 1848, p. 98-99.

⁴⁰⁶ Van der Linden 1870, p. 32.

⁴⁰⁷ CMC, Box 3066, Folder 79 La Vertueuse 1st degree Minutes 1813-1815.

⁴⁰⁸ CMC, Box 3069, Folder 83 La Vertueuse correspondence with Deputy Grand Master Engelhard 1809-1821 and membership lists [= 1805]: '[...] het aanwezen eenen onwettigen bijeenkomst van vrije metselaren onder de naam van the Flora Lodge waarin eenen Docter Titler fungeert als grootmeester werkende zonder brieven van Constitutie [...] dat in dier bijeenkomsten aan den prophaan Heele L[uitenan]t bij de artillerie de geheimen ondekt zijn'.

⁴⁰⁹ CMC, Box 3148, Folder 'XVII doos 178' [J. Schill] Manuscript 'Gedenk-Boek [...] 1843, n. pag.: 'In 1814 werd de ontdekking gedaan onder de Engelsche officieren van eene Klandestin en zonder Constitutie werkende [loge] te Weltevreden onder de naam van The Horn lodge en het bestuur van eene Dr Titler, het lid van L[a] Vert[ueuse]. J.B. Sloane op ontvangen verbod om deze [loge] niet te frequenteren en daaraan zich echter ongehoorzaam & wederspanning betonende, werd diensvolgens het lidmaatschap ontzegd.'

⁴¹⁰ Hageman 1857, p. 242. He kept the title 'oud provisieel geelgeerd Eerste Raad en directeur Generaal van Hollandsch Indie'.

⁴¹¹ *Gedenkboek* 1917, p. 454. *Gedenkboek* 1917, p. 454.

⁴¹² See Wiliam A. Speck, 'Raffles, Sir Thomas Stanford (1781-1826)', in: Porset/Révauger 2013, Vol. III, pp. 2332-2333.

⁴¹³ 'Raffles' 1930 provides an overview of information on the initiation by A. de Geus, Deputy Grand Master. I am grateful to Ed Mullan for making a copy available.

⁴¹⁴ Bosma/Raben 2008, p. 97.

⁴¹⁵ Hageman 1858, p. 93.

⁴¹⁶ 'Raffles' 1930 provides an overview of information on the initiation by A. de Geus, Deputy Grand Master. I am grateful to Ed Mullan for making a copy available.

⁴¹⁷ CMC, Box 3121, Folder 144 La Constante et Fidèle Minutes 1809/12, 1st degree Minutes 1809-1812: 'Voorts wierd door den Achtbar Mr voorgebragt, van ter zijde vernomen te hebben dat indien den Lt Gouverneur op onse feest verzogt wierd, daar op gaarne zoude willen verschijnen Edog niet wetende of den Hr Lt Gouverneur vrijmetselaar was; dog zulks bevindende als dan onze tafel [loge] in eene feest met de Zuster te veranderen; waar op door de gezamentlijke Br beslooten wierd 't feest met de Zusters te vieren; met of zonder zijn Excellentie'.

⁴¹⁸ CMC, Box 3121, Folder 144 La Constante et Fidèle Minutes 1809/12, 1st degree Minutes 1809-1812.

⁴¹⁹ CMC, Box 3078, Folder 26-27 incoming and outgoing correspondence 1812-1813, various documents on the Raffles debacle, including a letter 5-6-1812 by Engelhard and Parvé to La Fidèle Sincérité. CMC, Box 3068, Correspondence with the Grand Lodge 1809-1814, undated letter on the Raffles debacle. See also CMC, Box 3148, Folder 'XVII doos 178' [J. Schill] Manuscript 'Gedenk-Boek [...] 1843, n. pag.

⁴²⁰ CMC, Box 3122, Folder 147 La Constante et Fidèle A incoming correspondence 1807-1815 B outgoing correspondence 1807-1815, No. 43 incoming correspondence A 5809-5814, copy of an undated letter to Knops, referring to a letter 18-5-1812 by Lamberger, who had submitted a copy of the minutes concerning trespasses of the law regarding profanes ('overtreden zijn de wetten opzigtelijk de Profanen'). From this correspondence it appears that Lamberger had proposed to give Raffles two degrees, and as Raffles had not responded, Knops proposal to have a profane style celebration seemed a safer option.

⁴²¹ CMC, Box 3070, Folder 83-84-85 IIB7 La Vertueuse correspondence 1812-1815, 2/1812-15 No. 38 correspondence 5812-5815, letter 23-3-1813 by Lamberger to La Vertueuse.

⁴²² CMC, Box 3070, Folder 83-84-85 IIB7 La Vertueuse correspondence 1812-1815, 2/1812-15 No. 38 correspondence 5812-5815, undated letter by Engelhard to La Vertueuse, referring to the complaint of the members by La Constante et Fidèle dated 30-5-1812: 'de Leeden van de Hooge Regeering en hunne vrouwen, als onderscheiden andere aanzienlijke Heeren en Daemes op dat feest verzogt zijn'. See also Folder II B Chapter La Vertueuse 1796-1836 1803, Chapter papers and correspondence 1820-1835 1796-1836, letter by Engelhard and Parvé to La Vertueuse regarding the suspension of the lodge and Chapter of La Constante et Fidèle.

⁴²³ Hageman 1857, p. 243; Maarschalk 1872, p. 375. Christiaans 1994 B, p. 172, mentions 5-5-1813.

⁴²⁴ 'Raffles' 1930, p. 38. Muntinghe is mentioned as present in a letter by Parvé and Engelhard to lodge De Vriendschap, dated 5-7-1813, see: *The Pentagram*, Vol. XVIII (1928), pp. 17-18. I am grateful to Ed Mullan for making a copy available. See also Hageman 1857, p. 256. CMC membership card register: 'volgens Gulden Boek van de A.L. De Vriendschap te Soerabaija: 5-7-1813 2de [...] [en] 3de [graad]'. In other words, the certificate was provided after the initiation. CMC membership register card: Raffles proposed in 1812 in La Constante and Fidèle 'is niet doorgegaan', 12-8-1813 member of La Vertueuse. *Pentagram* 1928, Vol. XVIII, p. 16 has an illustration of the lodge room.

⁴²⁵ *Gedenkboek* 1917, p. 454.

⁴²⁶ CMC, Box 3078, Folder 27. Transcript of the lodge minutes in *The Pentagram*, Vol. XVIII (1928), pp. 17-18. *Loge 'De Vriendschap'* [1934], p. 27 mentions September in stead of July for the request and initiation (masonic calendar).

⁴²⁷ *The Pentagram* Vol. XVIII (1928), pp. 17-18 provides a transcript of the minutes of *De Vriendschap* 5-7-1813. I am grateful to Ed Mullan for making a copy available. See also Hageman 1857, p. 256; *Loge 'De Vriendschap'* [1934], p. 27, thank you letter by Engelhard 4-11-1813.

⁴²⁸ CMC, Box 3148, Folder 'XVII doos 178' [J. Schill] Manuscript 'Gedenk-Boek [...] 1843, n. pag. CMC, Box 3069, Folder 83 La Vertueuse correspondence with Deputy Grand Master Engelhard 1809-1821 and membership lists [= 1805], letter by La Vertueuse to Engelhard regarding the announcement of the founding.

⁴²⁹ Hageman 1857, p. 243; Hageman 1867 A, p. 103; Maarschalk 1872, p. 375. *Verslag* 1848, p. 96: 'onder het Meesterschap van H.A. Parvé in het jaar 1813, of vroeger reeds en weldra weer ontbonden'.

- ⁴³⁰ CMC, Box 3066, Folder 79 La Vertueuse 1st degree Minutes 1813-1815.
- ⁴³¹ CMC, Box 3074, Folder 92 La Vertueuse and Chapter various financial records 1813-1817, List of contributions owed July-December 1813: 'Tho Raffles van medio oct [contributie] 10,- [boetes: geen]'.
- ⁴³² CMC, Box 3074, Folder 92 La Vertueuse and Chapter various financial records 1813-1817, Financial overviews 1813/4, overview of contributions 'Thesauriers Kassa van la Vertueuse' 1814: 'Raffles Entree als Lid'. According to other accounts in the same folder Raffles paid contribution on 31-12-1814 (for 2 ½ months at 4;10 Spd) and 30-9-1815 (4;48 Spd).
- ⁴³³ CMC, Box 3066, Folder 79 La Vertueuse 1st degree Minutes 1813-1815.
- ⁴³⁴ CMC, Box 3074, Folder 92 La Vertueuse and Chapter various financial records 1813-1817, Financial accounts Chapter.
- ⁴³⁵ CMC, Box 3074, Folder 92 La Vertueuse and Chapter various financial records 1813-1817, Financial accounts Chapter.
- ⁴³⁶ 'Raffles' 1931 provides a transcript of a letter by A.H. van Ophuijsen, 'WMS of the Batavia Rose Croix Chapter', to J.S. Jenkins, in which this information is provided. I am grateful to Ed Mullan for making a copy available. The article explains that in 1803 the Grand Chapter in the Netherlands had decided that the 18th degree could only be provided 'by communication'. The decision was reversed in 1806 and Chapters were allowed to decide for themselves.
- ⁴³⁷ CMC membership card register: 1st and 2nd degree in lodge La Paix in Amsterdam 2-1-1793. Registered in lodge Vicit Vim Virtus in Haarlem 12-1-1793, left the lodge 16-2-1803.
- ⁴³⁸ CMC, Box 3066, Folder 79 La Vertueuse 1st degree Minutes 1815/1818, 2 1815-1818 No. 9 Minutes 4*5815-5818. CMC, Box 3148, Folder 'XVII doos 178' [J. Schill] Manuscript 'Gedenk-Boek [...] 1843, n. pag., provides the date as August 1816.
- ⁴³⁹ CMC, Box 3074, Folder 92 La Vertueuse and Chapter various financial records 1813-1817, Financial accounts Chapter: 'dito het ornament aan Br Raffles 75,-', 'voor hunne receptie als Schots meesters [...] Raffles Spm 75,-', 'Br Raffles voor de receptie als S.P.R.C 150,-'.
- ⁴⁴⁰ CMC, Box 3074, Folder Folder 92 La Vertueuse and Chapter various financial records 1813-1817, Financial accounts Chapter, 4-11-1816.
- ⁴⁴¹ CMC, Box 3083, Folder 71, P. de Bruin Vermeer, 'Rapport omtrent den Koop en verkoop van Een Huijs en Erf op Jacatra geprojecteerd geweest Zijnde voor eene Nieuwe Loge', 15-12-1816: 'ten einde ter nagedachtenis voor onze nakomelingen bij de archieven van deeze loge bewaard te blijven'. This is a report following the resolution of 28-12-1814 in order to document events following the decision to build a new lodge.
- ⁴⁴² CMC, Box 3083, Folder 71, P de Bruin Vermeer, 'Rapport omtrent den Koop en verkoop van Een Huijs en Erf op Jacatra geprojecteerd geweest Zijnde voor eene Nieuwe Loge', 15-12-1816: 'De thuin en huisinge staande aan de weg van Jacatra en toebehorende aan de boedel van wijlen de wed Ginkel van Haak'.
- ⁴⁴³ CMC, Box 3078, Folder 27 incoming and outgoing correspondence 1811-1813, letter 18-5-1813 by Popkens.
- ⁴⁴⁴ CMC, Box 3083, Folder 71, 'Inteekening Lijst van Zodanige Chineesen baazen tot den opbouw de Nieuwe Loge', 27- 9-1813, with addresses and wages specified.
- ⁴⁴⁵ CMC, Box 3083, Folder 71, 'Conditieen tusschen leeden van de loge La Fidelle Sincerite en den aannemer tot den opbouw Eene Loge', 7-8-1813: '[...] Beschrijving van het Gebouw: Een gebouw van Twee verdiepingen waar van de onderste bestemd tot Zaal en andere bergplaatsen van diene Zien en Verdeeling al op de plattegrond tekening opstand en profill in het hier bijgevoegde Plan L.A. is aan gewezen. Dit gebouw is lang 112 voeten diep 88 voeten hoog boven de Horizontaale grond 4 voeten rinlieq [?] werke deselve vloer 18 voeten tot onder de balken en 16 voet tot onder de balken van de vloering. [...] boven de lijst der ringmuur [...] met de doorbroken balustrade voorzien van een frontispiece [...]' Signed by Adjiet, along with his guarantors Abdul Hamied and J. Pokong.
- ⁴⁴⁶ CMC, Box 3083, Folder 71, 'Calculatie berekening tot het afbreken van de oude gebouwen en opbouwen van de geprojecteerde', 27-9-1813; 'voorgalderij binnen smuors 108 v[oe]t lang 24 breed [...] agter galderij of zaal adiedem [...] een zijde vleugel met onder en boven, de 2de dito enkelde boven [...] centrum de koepel [...] zoldering'.
- ⁴⁴⁷ CMC, Box 3083, Folder 71, 'Conditieen tusschen leeden van de loge La Fidelle Sincerite en den aannemer tot den opbouw Eene Loge', 7-8-1813: 'De aannemer zal alle vertrekken van binnen met zodanige paneelen in lijst-werk moeten voorzien van als volgens Architecture behoort als nader aangegeven zal worden'.
- ⁴⁴⁸ CMC, Box 3083, Folder 71, 'Calculatie berekening tot het afbreken van de oude gebouwen en opbouwen van de geprojecteerde', 27-9-1813, which includes the costs of bamboo scaffolding, materials, workmens wages and profit for the builder, together amounting to 19.000,- Spd. The purchase of building materials (timber, chalk, nails, copper, tiles, gutters, bricks, 1500 floor tiles, etc.) amounted to 24.395,33 Spd.
- ⁴⁴⁹ Van der Linden 1870, p. 33 suggested that the political circumstances, the request by the Grand Lodge for late contributions to be paid and other circumstances pressed heavily on the lodge's finances, but sees the request for a loan as 'a forwardness bordering on immodesty' and suggested 'An other allowance for the lodges was the joining of several English brethren' as a compensation ('eene vrijmoedigheid die aan onbescheidenheid gelijk [...] Een andere tegemoetkoming was voor de loges het toetreden van verschillende Engelse bb. [...]').
- ⁴⁵⁰ CMC, Box 4491, Folder 142:2 La Fidèle Sincérité correspondence and attachments minutes 1814-1836, 1813-1836, letter by Engelhard to Baggers, ?-?-1813: 'aan de publieke weg van Jaccatra eene aanmerkelijke verfraaijing zoude werden toegebracht, maar mijne Tuin allernaast dat Erf geleegen, daardoor eene vermeerdering van waarde erlangen., dus het sacrifice [...] niets beduidende voor mij zoude zijn geweest vergeleken bij de voordeelen [...]', 'vereekening met weesmeesteren en vanwege gouvernementsmaatregelen omtrent de Bank van leening'.
- ⁴⁵¹ CMC, Box 4491, Folder 142:2 La Fidèle Sincérité correspondence and attachments minutes 1814-1836, 1813-1836, letter by Engelhard to Baggers, 16-1-1815.
- ⁴⁵² CMC, Box 3083, Folder 71, report by M.J. Piener on behalf of the 'commissie ter finale afdoening van de zaken den opbouw van den nieuwen tempel reguarderende', 30+9*5813: On 25 December it was decided to meet with Engelhard on 27 December in the house of brother Reijnst in order to assess wheter a new temple would be built or not. The Worshipful Master explained the pro's and contra's of the loan at the bank proposed by Engelhard, and asked if the members wanted to have the garden put directly in their name. The outcome was: 1. No new temple because of the circumstances at the time; 2. Thank Engelhard for his offer 3. Sell the old building on the plot for demolition at 8000,- Spd; 3. Explain the governor (Raffles) why not; 4. Continue with entry fees to raise capital for repairing the old temple or buying a new one.
- ⁴⁵³ CMC, Box 3083, Folder 71, P. de Bruin Vermeer, 'Rapport omtrent den Koop en verkoop van Een Huijs en Erf op Jacatra geprojecteerd geweest Zijnde voor eene Nieuwe Loge', 15-12-1816; report of a committee settling with Engelhard 'betrekkelijk de koop van het Huis, staande op het Erf dat tot een nieuwe loge was geprojecteerd', 7-12-1813; due bill to Engelhard, ?-2-1814, signed for receipt by Engelhard 24-1-1817.
- ⁴⁵⁴ CMC, Box 3083, Folder 71, P. de Bruin Vermeer, 'Verhaal van het voorgevallene met betrekking tot de chinees Atjiet als koper van het logegebouw te Jacatra, het verhaasten van de verkoop van het gebouw op de Armanusgragt en het verplaatsen van de loge', 15-10-1816.
- ⁴⁵⁵ CMC, Box 3083, Folder 71, P. de Bruin Vermeer, 'Verhaal van het voorgevallene met betrekking tot de chinees Atjiet als koper van het logegebouw te Jacatra, het verhaasten van de verkoop van het gebouw op de Armanusgragt en het verplaatsen van de loge', 15-10-1816; see also the agreement between the lodge and Engelhard, 9-2-1814.
- ⁴⁵⁶ Pieren 1901/1902, p. 222: 'In 1814 deed zich het geval voor, dat de Loge [...] van den toenmaligen Ged. Gr. Mr Nicolaus Engelhard een huis had gekocht voor 8850 Spaanse Rds. en [...] in gebreke bleef in de betaling van deze som. De Ged.Gr. Mr. Zelf in geldverlegenheid zijnde, ging na herhaalde aanmaningen er toe over, de zaak in handen van den Hoogen Raad van Justitie te geven; later werd een vergelijk getroffen, zoodat tot

een procedure niet werd overgegaan'. 'Dat de Loge in die dagen gebrek aan b.g. betaalenpenningen had, vond daarin vermoedelijk zijn oorzaak, dat aan den Chinees J. Adjiet den 9den Febr. 1814 een of andere bezitting voor 8000 Sp. Rds. was verkocht, welke Chinees aan zijne verplichtingen niet voldeed'.

⁴⁵⁷ CMC, Box 3078, Folder 28 incoming and outgoing correspondence 1814, letter to Engelhard, 11-8-1814 concerning a money transfer and payment of the debt, in answer to a letter by Engelhard in which he treated with a court case.

⁴⁵⁸ CMC, Box 3083, Folder 71, P. de Bruin Vermeer, 'Rapport omtrent den Koop en verkoop van Een Huijs en Erf op Jacatra geprojecteerd geweest Zijnde voor eene Nieuwe Loge', 15-12-1816: 'Wij alle herinneren ons dat ogenblik dat gebouwen en Meublement van La Fidele Sincerite op de onschuldigste wijze aan publieke opveiling bij wege van executie stond bloot gesteld te werden en wij in 't onsekerere verkeerde waar wij al verder onse maconique Werkzaamheden zoude verrichten'.

⁴⁵⁹ Genealogy at: <http://history.peschfamily.com/2008/01/willem-helvetius-van-riemdsdijk.html>

⁴⁶⁰ CMC, Box 4491, Folder 142:2 La Fidèle Sincérité correspondence and attachments minutes 1814-1836, 1813-1836, letter to Van Riemsdijk, 9-3-1815, in which the lodge acknowledged: [...] that it had willingly pleased Your Honour to cede to said Lodge the use of the same Honourable House standing on the Tijgersgracht and this in such a noble fashion [...] declaring not only to have been saved by this by Your Honour from a great embarrassment but also having been able to find no better suited location for a Lodge in this city.' ('dat het uweEd[ele] gestr[enge] gewillige behaagt heeft aan ged[oelde] Loge het gebruik afstaan van Hoogstdezelfs Huis staande op de Tijgersgragt en dat op een zodanige edelmoedige wijze [...] verklarende door uweEd[ele] gestr[enge] niet alleen daardoor uit een grote verlegenheid gered te zijn maar ook de stad geen beter lokaal voor een Loge geschikt te hebben kunnen vinden.') CMC membership card register does list a Wilhelm Hendrik Helvetius van Riemsdijk as member of lodge La Charité in Amsterdam in 1831.

⁴⁶¹ CMC, Box 3078, Folder 29 incoming and outgoing correspondence 1814-1815, extract minutes, 29-1-1815; Box 4491, Folder 142:2 La Fidèle Sincérité correspondence and attachments minutes 1814-1836, 1813-1836, undated letter: 'Het gebouw op de Armanusgragt tot dat einde ter verkoop bestemd zijnde, zo zijn wij zo vrij u Hoogverlichte het aanbod te doen om 't zij dat gebouw bij den rechter te accepteren & door den sequester te laten vendueren dan wel aan de [loge] zelve de vrijheid te laten tot de eigen verkoop van dezelve, en het rendement voor zo verre het strekken zal, als dan in betaling der schuld te willen aanbieden'.

⁴⁶² CMC, Box 3083, Folder 71, P. de Bruin Vermeer, 'Rapport omtrent den Koop en verkoop van Een Huijs en Erf op Jacatra geprojecteerd geweest Zijnde voor eene Nieuwe Loge', 15-12-1816.

⁴⁶³ CMC, Box 3083, Folder 71, 'Res LL comp', 29-11-1815, discussing a reminder of Engelhard: 'ik zelve mij in de grootste ongeleegendheid bevinde'.

⁴⁶⁴ CMC, Box 3083, Folder 71, 'Res LL comp', 22-1-1816, with an overview of payments by lodge members.

⁴⁶⁵ CMC, Box 3083, Folder 71, P. de Bruin Vermeer, 'Rapport omtrent den Koop en verkoop van Een Huijs en Erf op Jacatra geprojecteerd geweest Zijnde voor eene Nieuwe Loge', 15-12-1816.

⁴⁶⁶ CMC, Box 3083, Folder 71, undated report of the debt paid to Engelhard [1817]; 'Contant rekening tusschen de Hoog Verlichte gedeputeerde Groot Meester Nationaal N Engelhard en de loge La Fidelle Sincerite', 1-12-1816, on which the full payment was noted and dated 24-1-1817.

⁴⁶⁷ CMC, Box 3078, Folder 29 incoming and outgoing correspondence 1814-1815, letter from La Fidèle Sincérité to Engelhard, 1-2-1815; Pieren 1901/1902, p. 223: 'in overweging genomen hebbende de Bouvalligheid der Loge aan de Armanusgracht – alsmeede het moeilijke van den afstand en de weg derwaarts', 'de plegtigheid deezer verplaatsing [zal] plaats vinden op [...] 4+ 2** des jaars 5815'.

⁴⁶⁸ CMC, Box 3070, Folder 83 La Vertueuse incoming and outgoing correspondence 1814-1837, letter from La Fidèle Sincérité to La Vertueuse, 1-2-1813, including an invitation to attend the inauguration on 5-2-1815; Box 3083, Folder 71, P. de Bruin Vermeer, 'Verhaal van het voorgevallene met betrekking tot de chinees Atjiet als koper van het logegebouw te Jacatra, het verhaasten van de verkoop van het gebouw op de Armanusgragt en het verplaatsen van de loge', 15-10-1816, also mentions the move to the new location on 15-3-1815. Hageman 1859, p. 77, mentions the inauguration on the same date (5-5-1815 according to the masonic calendar). Maarschalk 1872, p. 367; Gedenkboek 1917, p.165, and *100 Jaren* 1937, p. 89 state that the last labour was done in the old building on 5-2-1815.

⁴⁶⁹ *Verslag* 1848, p.99; Hageman 1857. p. 233 and 255; Der Kinderen 1864, p. 217; Maarschalk 1872, p. 368.

⁴⁷⁰ CMC, Box 3079, Folder 31 No. 83 La Fidèle Sincérité attachments 7+4*5817 until 10+4*5820, no. 84; see also nos. 94-100, 145-146.

⁴⁷¹ CMC, Box 3084, Folder 79, Kasstaten 1810-1815, 'Staat en Rekening van gehouden administratie [...] 1814-1815': [...] voor 't overbrengen der Nieuwe Loge vide bijlagen [...] sp. 238, 21 [...] behalve het betaalde door de Broeders van der Keer en Maarschalk voor het Blaauw schilderen der Loge'.

⁴⁷² Kwaadgras 2003, p. 110. CMC Box 3070, Folder IIB La Vertueuse attachments to the minutes 1838, No. 11 attachments to the minutes 4-5838 until 11-5839 [= 1818-1819], 'Lijst van BB VM der Militaire Broederscha en Leden van La Vertueuse die zich op Weltevreden bevinden'

⁴⁷³ CMC, Box 3066, Box 79 La Vertueuse 1st degree Minutes 1818/1819, 2/1818-19 No. 10 Minutes 4*5818-4*5819, minutes 19-6-1818. CMC, Box 3070, Folder IIB La Vertueuse attachments to the minutes 1838, No. 11 attachments to the minutes 4-5838 until 11-5839 [= 1818-1819], 'Lijst van BB VM der Militaire Broederscha en Leden van La Vertueuse die zich op Weltevreden bevinden', 1818.

⁴⁷⁴ CMC, Box 3079, Folder 31 No. 83 La Fidèle Sincérité attachments 7+4*5817 until 10+4*5820, nr 51. uitnodiging van La Vertueuse aan la Fidèle Sincérité om oprichting bij te wonen 17-4-1818.

⁴⁷⁵ Hageman 1866, p. 83; Kwaadgras 2003, p. 110.

⁴⁷⁶ CMC, Box 3066, Box 79 La Vertueuse 1st degree Minutes 1818/1819, 2/1818-19 No. 10 Minut 1st degree Minutes 4*5818 until 4*5819. Kwaadgras 2003, p. 111, notes that the lodge was in 1818-1823 taken into La Vertueuse and suspended after 1824.

⁴⁷⁷ *Vry-Metselaars Almanak* 1819, pp. 115-116, and 1827, pp. 61-62.

⁴⁷⁸ CMC, Box 3071, Folder 85 Correspondence received by La Vertueuse 1822-1824, Attachments 1821-1824 including incoming correspondence.

⁴⁷⁹ CMC, Box 3071, Folder 85 Correspondence received by La Vertueuse 1822-1824.

⁴⁸⁰ Pieren 1901/1902, p. 272.

⁴⁸¹ Boerenbeker 1991b, pp. 187-188, p.196 footnote 2. Boerenbeker 1995, p. 60. The Grand Lodge had not heard any news by 21-3-1817.

⁴⁸² CMC, Box 3079, Folder 32 No. 83 La Fidèle Sincérité attachments 7+4*5817 until 10+4*5820 incoming and outgoing correspondence 1820.

⁴⁸³ CMC, Box 3079, Folder 31 No. 83 La Fidèle Sincérité attachments 7+4*5817 until 10+4*5820, no. 160.

⁴⁸⁴ CMC, Box 3079, Folder 32 No. 83 La Fidèle Sincérité attachments 7+4*5817 until 10+4*5820, incoming and outgoing correspondence 1820, no. 7. According to an extract of the minutes of the Weeskamer dated 6-7-1820.

⁴⁸⁵ CMC, Box 3079, Folder 32 No. 83 La Fidèle Sincérité attachments 7+4*5817 until 10+4*5820, incoming and outgoing correspondence 1820, no. 8.

⁴⁸⁶ CMC, Box 3076, Folder 3-6 La Fidèle Sincérité Minutes 4*-12* 5819 and mourning lodge 9-5819 [= minutes 1819-1821]. See also Box 3080, Folder 42-43 Correspondence received 1828-1830, Extract from the Register of the Weeskamer 4-12-1828. A request to the Weeskamer to deduct fl. 1000,- from a total debt of fl. 8.000 concerning the estate of the late Carel Hendrik Specht, and make further payments when capable, was approved.

- ⁴⁸⁷ CMC, Box 3079, Folder 33 No. 83 La Fidèle Sincérité attachments 7+4*5817 until 10+4*5820, incoming and outgoing correspondence 1821. Engelhard estimated the debt at fl 3368:10, deducted earlier payments up to fl. 1920, leaving fl. 1448 and an additional sum of fl. 550, accidentally overlooked in an earlier stage.
- ⁴⁸⁸ CMC, Box 3079, Folder 33 No. 83 La Fidèle Sincérité attachments 7+4*5817 until 10+4*5820, incoming and outgoing correspondence 1821.
- ⁴⁸⁹ Hageman 1857, p. 259: 'men beschouwde, overeenkomstig de toenmalige zeden, regtstreekse gemeenschap met het Gr[oot] O[osten] van Nederland als aan onoverkomelijke moeitens en bezwaren onderhevig'.
- ⁴⁹⁰ Maarschalk 1872, p. 386. Maarschalk 1872, p. 374 notes that De Vriendschap transferred the funds 30-9-1822 via lodge Concordia Vincit Animos.
- ⁴⁹¹ CMC, Box 3152, Folder 184 Chapter La Constante et Fidèle correspondece to the Grand Master 1820 and 1827, letter 20-2-1820 to Engelhard.
- ⁴⁹² Hageman 1857, p. 262: on 26-3-1822, 20-9-1822 and 8-3-1823 the Grand Lodge. Maarschalk 1872, p. 374, notes the Grand Lodge wrote Engelhard without succes on 24-6-1820, 30-1 and 14-2-1821, 22-5-1822, and 19-11-1822.
- ⁴⁹³ Boerenbeker 1995, p. 74, and duplicate captain Brins 14-2-1821. According to Maarschalk 1872, p. 374, paid by Br. Starkenburg Jutting.
- ⁴⁹⁴ Boerenbeker 1995, p. 96.
- ⁴⁹⁵ Box 3070, Folder 83 La Vertueuse incoming and outgoing correspondence 1814-1837.
- ⁴⁹⁶ CMC, Box 3070, Folder 83 La Vertueuse incoming and outgoing correspondence 1814-1837, letter by La Vertueuse 10-5-1822, answer by Engelhard 18-12-1822. See also Box 3071, Folder 85 Correspondence received by La Vertueuse 1822-1824, Attachments 1821-1824 including incoming correspondence, no. 61, letter by Engelhard 18-12-1822 with specifications and other relevant correspondence. Engelhard estimated the lodge owed 1846,4 Spd. According to its own records, La Vertueuse owed 1759,6 Spd. Engelhard then decided on 1792,- Spd.
- ⁴⁹⁷ CMC, Box 3064, Folder 80 80A La Vertueuse correspondence and attachments 1805, [1815,] 1818-1831, letter to De Kock 2-3-1822 concerning the debt with attachments; Box 3071, Folder 85 Correspondence received by La Vertueuse 1822-1824, no. 8, letter to Provincial Grand Master regarding the debt.
- ⁴⁹⁸ Boerenbeker 1995, p. 124. Maarschalk 1872, p. 375, mentions that Engelhard did not send a report until 31-12-1825, in which information was missing because he had hurriedly left without taking his papers. He promised that his representative, Servatius, would transfer the funds owed.
- ⁴⁹⁹ 33 maal 5 1974, p. 15, and Stevens 1994, p. 98, refer to De Graaf 1973. Q.M.R. VerHuell, *Levensherinneringen 1787-1812*, Westervoort 1996, p. 309, here referenced by De Graaf 1981, p. 97.
- ⁵⁰⁰ Quoted here from De Graaf 1981, p.95: 'de geheimen dier orde en de belachelijke proeven, die een nieuweling te doorstaan had [...] nu tart ik U allen uit, of er een mogelijkheid bestaat, om mij met al je beproevingen vrees aan te jagen! Ik wordt Vrijmetselaar, hoe eerder hoe beter'.
- ⁵⁰¹ De Graaf 1981, p. 98: 'prachtige Tempel met Korinthische zuilen' en blauw plafond met gouden sterren, als ook de leden in hun regalia en zwaarden'.
- ⁵⁰² De Graaf 1981, p. 95, confuses the degree of Fellow with the function of Servant.
- ⁵⁰³ Curiously, according to the membership list of De Vriendschap, Verhuell was initiated on 8-2-1817.
- ⁵⁰⁴ Hageman 1857, p. 255.
- ⁵⁰⁵ De Graaf 1981, p. 98.
- ⁵⁰⁶ CMC, Box 3070, Folder IIB La Vertueuse attachments to the minutes 1838, No. 11 attachments to the minutes 4-5838 until 11-5839 [= 1818-1819]. Letter by La Fidèle Sincérité to La Vertueuse, 31-1-1818, concerning the property and death of Van Riemsdijk.
- ⁵⁰⁷ CMC, Box 3079, Folder 31 No. 83 La Fidèle Sincérité attachments 7+4*5817 until 10+4*5820, no. 41, letter 27-5-1818, describing how the executors of the Van Riemsdijk estate have set the price of 'the large house, standing on the Tijgersgracht, and the adjoining buildings' on 18.000 Roepers: 'Indien wij nu an der andere kant, dit gebouw [op de Tijgersgracht] weder in aanmerking brengen, waarin reeds alles tot het houden van Loges in Order is, en provisioneel weijning onkosten te doen zijn, waarvan de prijs ook 18000 Ropij is, zo verseker onze Architect Erhard [Eeckhardt?] ons, dat voor drie naast dit groote Huijs Staande Gebouwen voor afbraak 6000 Ropij gebode zijn, om onder goed berige binne 6 maande te betaalen, dan schieten er nog 12 over, hiervan moet ook een derde, dat zijn 4000 Ropij binnen korte tijd betaald, en met de overige 8000 zoude men dan moeten een voorstel an Executeur doen om zulks in termijnen binnen 2 of 3 jaar te kunnen afleggen.' See also Box 4491, Folder 142:2 La Fidèle Sincérité correspondence and attachments minutes 1814-1836, 1813-1836, undated, describing the price as 8250,- Spd, of which 1250,- Spd to be paid immediately and the rest against an interest of 630,- Spd per year.
- ⁵⁰⁸ CMC, Box 3079, Folder 31 No. 83 La Fidèle Sincérité attachments 7+4*5817 until 10+4*5820, no. 44, undated note in preparation of a lodge meeting which will discuss the negociations with executor Cappelhof on the purchase of the building.
- ⁵⁰⁹ CMC, Box 3079, Folder 31 No. 83 La Fidèle Sincérité attachments 7+4*5817 until 10+4*5820, no. 36, letter by La Fidèle Sincérité to La Vertueuse, 31-1-1818: 'of het uL. mogt goed dunken ons het gebruik van uL[iedens] Lokaal voor onze werkzaamheden af te staan, op zodaanige voorwaarden als van weder zijden de Billijkheid medebrengt'.
- ⁵¹⁰ CMC, Box 3079, Folder 31 No. 83 La Fidèle Sincérité attachments 7+4*5817 until 10+4*5820, no. 37, letter by La Fidèle Sincérité to La Vertueuse, 29-2-1818.
- ⁵¹¹ CMC, Box 3079, Folder 31 No. 83 La Fidèle Sincérité attachments 7+4*5817 until 10+4*5820, no. 40, report by the committee on the joint use of a lodge building, 21-3-1818: 'geene Meubilairen of cieraaden hoegenaamd aldaar kunnen inbrengen + noch Throon, tafels of altaar met hunnen cieraaden mogen veranderen'.
- ⁵¹² CMC, Box 3079, Folder 31 No. 83 La Fidèle Sincérité attachments 7+4*5817 until 10+4*5820, no. 43, letter by La Fidèle Sincérité to La Vertueuse, 28-3-1818.
- ⁵¹³ CMC, Box 3079, Folder 31 No. 83 La Fidèle Sincérité attachments 7+4*5817 until 10+4*5820, no. 52, 19-6-1818. Pieren 1901/1902, p. 223: 'De verhuizing van de Tijgersgracht naar Jacatra was een gevolg van de omstandigheid, dat de eigenaars van het gebouw het huis voor afbraak verkochten.'
- ⁵¹⁴ CMC, Box 4491, Folder 142:2 La Fidèle Sincérité correspondence and attachments minutes 1814-1836, 1813-1836, undated: 'eenigst wat klein zijnde [...] 19 voet breed, en moettende an de eene zijde met een Portaal en an de andere met een Throon van buijten bijgebouwd werden, de zoldering te laag zijnde moet verhoogd en met een Verwerfsl gemaakt werden, de Trap verplaatst geschildert enz; En aldus verandert zijnde zoude het voor eene Loge kunnen gebruijkt werden'.
- ⁵¹⁵ CMC, Box 3079, Folder 31 No. 83 La Fidèle Sincérité attachments 7+4*5817 until 10+4*5820, no. 61, letter by La Fidèle Sincérité to Engelhard, 4-5-1818: 'naar het huis van tevooren behorene aan den Heer L. Heukevlucht op Jacatra'. Der Kinderen 1864, p. 217; Maarschalk 1872, p. 368.
- ⁵¹⁶ CMC, Box 3087, Folder 107 No. 11 Chapter La Fidèle Sincérité Minutes and attachments 1813-1834.
- ⁵¹⁷ CMC, Box 3079, Folder 31 No. 83 La Fidèle Sincérité attachments 7+4*5817 until 10+4*5820, no. 79, acte of purchase 14-6-1818: 'desselfs thuijn op Jacatra aan de noordzijde'.
- ⁵¹⁸ CMC, Box 8083, Folder 75, Inventories of the lodge archive 1782-1832, inventory 1820, mentions a design: 'Tekening en plan voor eene Nieuwe loge nader gebouwd op Jacara van het gewezen Huis van den Here I Heukevlugt onder den zinspreuk La Fidele Sincerite'.
- ⁵¹⁹ CMC, Box 3079, Folder 31 No. 83 La Fidèle Sincérité attachments 7+4*5817 until 10+4*5820, no. 74.
- ⁵²⁰ CMC, Box 3083, Folder 72, Papers concerning the contracting for Lodge La Fidèle Sincérité and the invoice by the Chinese J. Atjeh for the extra

work, see also attachment 18+5*5820 No. 167-169 No. 76 No. 7: 'Acte van aanbesteding Tusschen De wel Edele Gestrenge Heeren Willem Lucas Bagggers c:s:99 en Den Chinees J. Atjeh', 26-9-1818. The document was drawn up by Abraham Bussingh, public notary of the Dutch government in Batavia, and witnessed by Oltman George van der Keer, Jeremias Schill, Hendrik Voorman, Levinus Heukevlugt and Johan Hendrik Horst on behalf of the lodge. Witnesses for Atjeh were the Nio Gui and Ja Joenko 'from outside this town'. Other witnesses were the clercks Adriaan Eliza Siahijlatu and Ong Hoaseeng. The following was agreed: 'eenige kapitale reparatien en verbeteringen aan de gewezene tuin van den heer Heukevlugt op Jacatra tot eene Loge.' Daarbij afbreken voorgalerij, dak tot 2de verdieping, uitspringende achterzaal tot aan de achtergalerij van het huidige gebouw. Galerij traceren volgens plan, fundamenten uitgraven, hijpalen plaatsen 'bijf voeten lang geplaatst op drie voeten van midden tot midden in de lengte, en in het midden het fundament van zes tot zes voeten aan de beide kanten van het fundament en inde breedte van twee en Een halve voet van midden op midden over de palen langs de kanten van het fundament zullen reggels van vijf of zes duim dikte worden gelegd en ingekeept op de koppen der heijpalen'. Vervolgens fundering aanleggen volgens tekening 'en met gelijke snijding worden opgetrokken tot gelijk met de begane grnd alwaar dezelve eene dikte van een en een halve steen behoud. Dan 'den regtstandigen muuren met hunne pijlasters en kroonlijsten opmetselen, sorgdragende dezelve overal wel in het lood worden gehouden, de steenen wel in het verband gelegd en alvorens verwerkt te worden goed worden nat gemaakt. Alles volgens tekeningen die dhr Horst zal aanleveren. "De regtstaande muuren van het nieuwe aan te bouwen huis en de tweede verdieping van het tegenwoordige huis aldus opgetrokken zijnde, op de bepaalde hoogte volgens de plattegronden in opstand tekeningen zullen de zolder balken gelegd en veranderd worden op een afstand van twee en een halve voeten van midden op midden en ten wederzijde een voet in de muur.' Daarna kapwerk maken volgens tekening. Nu zolder en vliering planken, vloeren leggen, 'menagerende daarin de openingen voor de trappen'. '[...] van een der achter kamers een Chambre Obscure te maken voglens nader te geven model'. Deuren, paneelen, jalousien en glazen op het inhangen na gereed hebben, 'vooral de jaloesien zoo nauwkeurig bewerkt worden dat gesloten zijnde er niet de kleinst mogelijke opening tusschen beide blijft'. De plafonds, kroon en lambriserings, panelen en verdere versiering conform nog nader te bepalen specificaties uit te voeren. Trap volgens te geven model zo ver afronden dat die met voltooiën benedenvloer geplaatst kan worden. Zowel bestaande gebouw als nieuwe deel pleisteren en witten. 'Wijdens zal den aannemer eenen troon moeten maken in de voorzaal van de tweede verdieping volgens nader te geven model, boven de bedwongen aannemings penningen ten somma van Zeven Duizend Indische Guldens Zal aan den aannemer worden afgestaan en door hem worden genooten Een blok Slaaven woningen met twee verdiepingen, Een stal, Een blok Slaaven woningen met een verdieping, Gerekend van de separatie muur aan de oost kant tot aan het wagenhuis, mits bij het wegbreken van de achterkant een muur latende staan ten gelijke hoogte met de tegenwoordige separatiemuur. Zoo ook zal den aannemer de vrije beschikking hebben zoo over den afbraak van de achetr uit springende zaal als over alles at afgebroken word, terwijl aan hem zal zijn geoorloofd alle uit dezen afbraak voortkomende goede materialen weder tot het gebouw van het groote huis te bezigen, echter onder goed keuring van de Heer Horst, zullende alle mankerende materialen, gereedschappen, daggelden en transporten in alles hetgeen verder tot het voltooiën van dit werk zal benodigt zijn door den aannemer worden geleverd en bekostigd.' Loge betaald in gelijke termijnen via Voorman of Horst, laatste termijn na oplevering en inspectie.

⁵²¹ CMC, Box 3083, Folder 72, Papers concerning the contracting for Lodge La Fidèle Sincérité and the invoice by the Chinese J. Atjeh for the extra work, see also attachment 18+5*5820 No. 167-169 No. 76 No. 7. 'Acte van aanbesteding Tusschen De wel Edele Gestrenge Heeren Willem Lucas Bagggers c:s:99 en Den Chinees J. Atjeh', 26-9-1818. See (not reference further here): Peter J.M. Nas (ed.), *The Past in the Present: Architecture in Indonesia*, Rotterdam 2006, p. 102.

⁵²² CMC, Box 3083, Folder 72, Papers concerning the contracting for Lodge La Fidèle Sincérité and the invoice by the Chinese J. Atjeh for the extra work, see also attachment 18+5*5820 No. 167-169 No. 76 No. 7: 'Acte van aanbesteding Tusschen De wel Edele Gestrenge Heeren Willem Lucas Bagggers c:s:99 en Den Chinees J. Atjeh', 26-9-1818.

⁵²³ CMC, Box 3083, Folder 72, Papers concerning the contracting for Lodge La Fidèle Sincérité and the invoice by the Chinese J. Atjeh for the extra work, see also attachment 18+5*5820 No. 167-169 No. 76 No. 7: 'Acte van aanbesteding Tusschen De wel Edele Gestrenge Heeren Willem Lucas Bagggers c:s:99 en Den Chinees J. Atjeh', 26-9-1818.

⁵²⁴ CMC, Box 3083, Folder 72, Papers concerning the contracting for Lodge La Fidèle Sincérité and the invoice by the Chinese J. Atjeh for the extra work, see also attachment 18+5*5820 No. 167-169 No. 76 No. 7, 'Acte van aanbesteding Tusschen De wel Edele Gestrenge Heeren Willem Lucas Bagggers c:s:99 en Den Chinees J. Atjeh', 26-9-1818.

⁵²⁵ CMC, Box 3079, Folder 31 No. 83 La Fidèle Sincérité attachments 7+4*5817 until 10+4*5820, no. 124. See also overview of the income from the sale of the old inventory, 10-4-1819; list of goods broken during meals etc, 1-4-18[xx].

⁵²⁶ See for instance the *Java Almanac* 1815, in which the members of De Harmonie are listed.

⁵²⁷ CMC, Box 3079, Folder 31 No. 83 La Fidèle Sincérité attachments 7+4*5817 until 10+4*5820, no. 107. See also no. 138, 1-5-1819, notice that the meal went over budget, but request to pay widow Laak anyway.

⁵²⁸ CMC, Box 3079, Folder 31 No. 83 La Fidèle Sincérité attachments 7+4*5817 until 10+4*5820, no. 125, inventory 1-4-[1819]:

'Inventaris⁵²⁸ van zodanigen goederen behorende aan de Loge La Fidele Sincerite als op dato dezès onder het toeverzigt van den ondergetekenden in voornoemde loge zijn berustenden
Zilverwerken

- 1, een Koffijkan
- 2, twee Gerandoles, ieder met een dubbele armligter van welke een dopje ontbreekt.
- 1, een Suikervaas, waarbij behorend:
 - 18 agtien Suikerlepeltjes en
 - 2 Twee Suikertangen,
 - 48 agt-en-veertig Eetlepels,
 - 2, Twee Soeplepels,
 - Pleet en Staalwerken
- 4 Kandelaars van een soort, waar van twee groten en twee kleineren
- 4, agt dito een ander soort
- 2, twee dito een derden soort
- 5, vijf differente armligters, ten gebruiken op voorschaceveren Kandelaars
- 13, dertien differente Dopjes tot de kandelaars en armligters behorenden
- 3, drie Stalen Vorken
- 34, zeven- en dertig Tafel messen
- 34 vier- en dertig desert Vorken
- 34, vier-en-dertig dessert messen
- 3, drie Trancheer messen
- 3, drie ditoVorken
- Glaswerken

- 136, een-hondert zes-en-dertig maconnieke Wijnglazen
 98, agt-en-negentig dito Bierglazen
 38, agt-en-dertig dito Karaffen
 Aardewerken
 Een kleine parthij meest l defecten borden, schotels en soepkommen, niet geschikt tot eenig gebruik voor de Loge
 Lijnwaad
 15, vijftien Tafellakens halfslaken
 105, Een-hondert en vijf Servetten dito
 Batavia den 1+ van de 4* [handtekening] H. Brithoff Oeconomie
⁵²⁹ Hageman 1857, p. 255 states the temple was consecrated in 1818.
⁵³⁰ CMC, Box 3076, Folder 3-6 La Fidèle Sincérité Minutes 4*-12* 5819 and mourning lodge 9-5819' [= minutes 1819-1821]. On 3+6*1819 the Secretary noted that improvements suggested by the Master of Furniture had been approved.
⁵³¹ CMC, Box 3079, Folder 31 No. 83 La Fidèle Sincérité attachments 7+4*5817 until 10+4*5820, no. 161.
⁵³² De Visser Smits 1931, p. 167.
⁵³³ CMC, Box 3079, Folder 34 La Fidèle Sincérité attachments to the minutes 18+4*5822 until 12+4*5824, no. 33. See also cat. Nijmegen 1913, p. 147, no.16, letter 17-7-1824 formally instating De Kock, Worshipful Master of La Vertueuse and its Chapter, as deputy Grand Master.
⁵³⁴ Maarschalk 1872, 374. 'Het scheen echter dat Br Engelhard in den laatsten tijd van zijn verblijf te Batavia smartelijke verliezen had geleden, die hem debzaken der Orde minder deden behartigen.'
⁵³⁵ CMC, Box 3076, Folder 7 No. 98 1822-1824 Draft resolutions No. 14 N 87, Minutes 1822-1824.
⁵³⁶ CMC, Box 3148, Folder 'XVII doos 178' [J. Schill] Manuscript 'Gedenk-Boek [...] 1843, n. pag. See also Box 3071, Folder 88 La Vertueuse correspondence received and visitor lists 1824-1826', no. 18, invitation by La Fidèle Sincérité to La Vertueuse 17-10-1824 regarding the installation on 27-10-1824, with program; see also no. 5, song for Merkus de Kock performed at St. John's Day 1824.
⁵³⁷ CMC, Box 3148, Folder 'XVII doos 178' [J. Schill] Manuscript 'Gedenk-Boek [...] 1843, n. pag.
⁵³⁸ Boerenbeker 1995, pp. 140-141. Maarschalk 1872, p. 375. Boerenbeker 1995, p. 125. Meanwhile, Merkus de Kock promptly sent fl. 500,- from La Vertueuse, fl. 51,50 from De Vriendschap, via Bagman ad Son in Amsterdam.
⁵³⁹ *Loge 'De Vriendschap'* [1934], p. 23.
⁵⁴⁰ Hageman 1857, p. 260: 'de vereischte gebouwen, kameren en noodwendigheden [...] het kaarslicht werd door eene moderne verlichting vervangen'
⁵⁴¹ CMC, Box 3111, Folder 132 De Vriendschap Documents of the Treasurer 1822-1824.
⁵⁴² Hageman 1857, pp. 260-261.
⁵⁴³ Hageman 1857, p. 263.
⁵⁴⁴ Boerenbeker 1995, pp. 123-124, p. 133 footnote 3.
⁵⁴⁵ Hageman 1857, p. 264. CMC 124B113, *Bywet voor de Loge de Vriendschap, wettiglyk gevestigd in het O. van Sourabaya, Soerabaia* [1824].
⁵⁴⁶ Hageman 1857, p. 270; '[...] dat het zeer dikwijls genoeg was te betalen, om toegang te krijgen tot het eervolst genootschap, hetwelk daardoor spoedig ontaardde, en door de weinige nog welgezinde Vrijmetselaren verlaten werd. Door gebrek aan wettig aangenomen ritualen, waren de werkzaamheden veeltijds beneden de waardigheid van 't redelijk denkvormogen gedaald.' Maarschalk 1872, p. 387 provides the rest of the quote omitted by Hageman and considers this letter typical for the situation: 'de Leerlings-receptien tot eene bespottelijke snakerij gemaakt; die van gezelschap een vertelkeltje, somtijds onder vier oogen en de Meester-receptie een de geest ledig latend ceremonieel geworden' Door het stichten van Kapittels der op zich-zelf eerbiedwaardige Oppergraden, werd de verheven M[eester]Gr[aad] geacht en beschouwd als het begin der Vrijmetselarij, terwijl die haar doeleinde bevat, - doen er door dit alles ook hier vele WOLSON'S geboren zijn. De vrijmetselarij vordert deugdzaame B[roeders] en de Loge talrijkheid der Leden, om de werkzaamheden luister en wezenlijkheid bij te zetten. Dit laatste (talrijkheid) is ook hier moeilijk te erlangen, zonder strafwaardige toegevendheid omtrent de eerste (deugdzaamhed). Soerabaya telt 100 macons, en de loge *De Vriendschap* 30 leden. De oude staat van zaken wijkt ook hier allengkens voor in invloed van de Gr[ote] Loge van bestuur, inzonderheid sedert de aanvaarding van het Opperbestuur door den Z[eer] V[erheven] B[roeder] De Kock, wiens voorbeeld elk regtschapen Vrijmetselaar tot navolging wekt.'
⁵⁴⁷ Maarschalk 1872, p. 388, refers to a letter by De Kock to the Grand Lodge 9-11-1823. When they did continue to visit the Chapter of De Vriendschap, Provinciaal Grand Master Merkus de Kock intervened and made them give up their membership to the higher degrees as well.
⁵⁴⁸ CMC 125C12-4, *Loge de Vriendschap. Soerabaya: Rituaal voor den graad van Meester-vrijmetselaar* [alsmede bespreking voorstellen voor rituaalherziening]. 5825 Surabaya (1825); *Loge de Vriendschap. Soerabaya: Rituaal voor den graad van gezelschap-vrijmetselaar* [alsmede bespreking voorstellen rituaalherz.] 5825, Surabaya (1825); - *Loge de Vriendschap. Soerabaya: Rituaal voor den graad van leerling-vrijmetselaar* [alsmede bespreking voorstellen voor rituaalherziening]. 5825, Surabaya (1825); CMC 76B19. *Rituaal voor den leerling vrijmetselaar: Loge de Vriendschap in het O. van Soerabaya*, [Surabaya] [1825].
⁵⁴⁹ Hageman 1857, p. 268.
⁵⁵⁰ CMC, Box 3111, Folder 132 De Vriendschap 1) documents of the Treasurer 1822/24 2) Annual financial reports 1883-1892, Various documents 5822: 'Estimatief Project...', 10*11+1823.
⁵⁵¹ Hageman 1857, p. 266: 'zware veranderingen en verbeteringen nodig. In 1825 bedroegen de uitgaven daarvoor f 1639:- in 5831-32 zelfs f 5250.'. Hageman 1858, p. 80: 'De gebouwen en gronden kan men schatten op eene waarde van f 20,000. Zij hebben echter verreweg meer aan opbouw en onderhoud gekost. De T[empel]vloer van Chinees marmer kostte f 1600, de moderne prof[ane] verlichting f 1300. See also *Loge 'De Vriendschap'* [1934], p. 25.
⁵⁵² CMC, Box 3080, Folder 43, correspondence received 1828-1830, letter 25-12-1830 announcing that La Constante et Fidèle was closed since 1825 but resumed work ca. 9 months back because a 'group of Brethren' had arrived. Hageman 1857, p. 247; Boerenbeker 1995, p. 258.
⁵⁵³ Maarschalk 1872, p. 388; Boerenbeker 1995, p. 258, notes that De Kock on arrival in the Netherlands suggested De Vriendschap had worked continuously during the Java War, contrary to the other lodges on Java.
⁵⁵⁴ Hageman 1858, pp. 74-75.
⁵⁵⁵ Hageman 1857, pp. 266-267; Maarschalk 1872, p. 388.
⁵⁵⁶ Hageman 1858, p. 68. CMC, Box 3070, Folder 83 La Vertueuse incoming and outgoing correspondence 1814-1837, letter 12-5-1831 by De Vriendschap informing La Vertueuse of Mooijaart's expulsion.
⁵⁵⁷ De Visser Smits 1931, p.167. Other authors suggest the City Hall or Government building was used from 1812-1823. See Maarschalk 1872, p. 383. 'Historische mededeeling' 1900/1901, p. 130. Perhaps different locations were used for household and lodge meetings?
⁵⁵⁸ CMC, Box 3089, Folder 105A Programs for the ceremonies of La Fidèle Sincérité and La Vertueuse plus correspondence 1833-1836.
⁵⁵⁹ 'Historische mededeeling' 1900/1901, p. 130, in turn suggests the military school was a military hospital around 1900.

⁵⁶⁰ Hageman 1857, p. 245: 'Onder deze [de Residenten van Samarang] vindt men verscheidene B[roeders] die hunne woning voor de uitoefening der Koninklijke Kunst openstelden, en daaronder vooral de A[chtbare] B[roeder] H.J. Domis, Regerend Meester, in volgorde de zesde'.

⁵⁶¹ *Bataviaasch nieuwsblad*, 29-03-1926, suggests this was later the bicycle factory fa. Barendse, as do Hageman 1857, p.244, Gedenkboek 1917, p. 223. The factory was later the office of the Indische Handelsmij, followed by Hillebrands Vendukantoor. De Visser Smits 1931, p. 167, however, suggests the military school was later the bicycle factory.

⁵⁶² 'Historische mededeeling' 1900/1901, p. 130, also states the lodge acquired its own building in 1830 [ca. 1900 the Barendse factory]: 'Dit gebouw voldeed echter niet en wat mij wel wat vreemd toeschijnt, de stand werd niet goed geacht. Het werd daarom in 1845 verkocht, echter onder voorwaarde, dat het gedurende bepaalden tijd zou dienen als societeit'. This cannot be correct, as CMC, Box 3070, Folder 83 La Vertueuse incoming and outgoing correspondence, membership list of La Constante et Fidèle 1830, confirms the lodge met in the upper rooms of Sociëteit de Vereeniging.

⁵⁶³ De Visser Smits 1931, pp. 167 and 223.

⁵⁶⁴ CMC, Box 3079, Folder 31, No. 83 La Fidèle Sincérité attachments 7+4*5817 until 10+4*-5820, no. 165, attachment 168, see also 177; Box 3083, Folder 72, Papers concerning the contracting for Lodge La Fidèle Sincérité and the invoice by the Chinese J. Atjeh for the extra work, see also attachment 18+5*5820 No. 167-169 No. 76 No. 7, 'De meerdere gedane Arbeid Aan de Vrijmetzelaars Logie op Jacatra', undated.

⁵⁶⁵ CMC, Box 4491, Folder 142:2 La Fidèle Sincérité correspondence and attachments minutes 1814-1836, 1813-1836: 'schadeloosstelling welke door den Baas Timmerman Adjiet voor meerder aan de Loge gedane werken dan bij contract aangenomen': 'te goeder trouw en eerlijk op mondelinge order [...] zulke Capitale veranderingen of herstellingen gemaakt heeft, als waartoe hij niet verplicht was'.

⁵⁶⁶ CMC, Box 3083, Folder 72: documents concerning repairs to the building, painting of woodwork and the bridge, 9-8-1820. Includes an estimate for costs, materials and wages of 489,25 Spd?.

⁵⁶⁷ CMC, Box 3084, Folder 80 Financial records 1821, 'Specifieke Staat en Rekening [...] 1820-1821: no. 21, 1-11-1820, 'Aan den Chinees Tjing Lean in voorschot voor reparatie aan de Loge' fl. 150,-; no. 41, 2-2-1821 'de Chinees Timmerman voor het maken van Koekoeken voor de vengsters' fl. 113,15; no. 64, 26-2-1821, 'de Chinees Tjing Lean het restant zijner tegoed hebbende wegens gedane reparatiën' fl. 290,-. See also Box 3076, Folder 3-6 La Fidèle Sincérité Minutes 4*-12* 5819 and mourning lodge 9-5819' [= minutes 1819-1821], letter by lodge member Horst 14-4-1821 with invoice of Tjean Lien concerning repairs; Box 3084, Folder 84 La Fidèle Sincérité financial account 1825-1829, 5-7-1825: 'aan den chinees Tung Lian voor reparaties logegebouw f 225'.

⁵⁶⁸ CMC, Box 3084, Folder 81 La Fidèle Sincérité statement of finances 1-7 until 31-12-1822', 'Nota Der betaalde gelden [...] 1822, 16-12-1822: 'Aanneemer voor 't uitdiepen der slooten, het aanmaken van bamboes woningen'. Receipt no. 26, 20-11-1822, confirms that it concerns housing for 'mandoers en boejangs' at fl. 210,-.

⁵⁶⁹ See (not referenced further here) Bart Barendregt /Els Bogaerts (eds.), *Recollecting Resonances: Indonesian-Dutch Musical Encounters*, Leiden 2013, p. 90.

⁵⁷⁰ CMC, Box 3078, Folder 20 extract minutes and attachments 1821-1822, inventory 1-13-1822, attached to letter 13-1-1822: 'Inventaris van Zodanige Meubelementen en Goederen behorende aan de Loge La Fidèle Sincérité te Batavia als door ons ondergetekenden bevonden Zijn en onderbewaring van de Meubelmeester. – als –

5 Glazen Kronen

37 Hang Stolpen met dies Lampglazen en ijzere haken

2 Albaster hangstolpen

26 Muurstolpen /in Kelder/ met dies Klossen

20 d[it]o d[it]o Dubbelde

136 Stoelen in Zoort

1 Etens tafel bestaande uit 22 aparte stukken

3 Tafels van de Meester Thesourier en Secretaris met dies Zijde Kleeden

1 Altaar met dies Zijde Kleed en Kussen

9 Koekoeken

1 Spreek Stoel

1 Kast voor de Archieven van de Loge in een Kistje

1 Kast ten dienste van de Meubelmeester

7 Houde Hamers

3 Tinne Inktkokers

2 Wetboeken

2 Bijbels waarvan Een oud en Verscheurd is

3 Kisten /grooten/

1 Zilver Armbusch

5 d[it]o Blakerjes

2 d[it]o Degens

1 d[it]o Pook

1 d[it]o Passer

1 d[it]o Winkelhaak

1 d[it]o Truffel

1 d[it]o Schenkblaadje

2 d[it]o Chirandoles

2 d[it]o Kandelaaren

1 Brand Cachet

12 Plated Kandelaren

5 Tableaux

1 Japansche Leerlings Tableau in Schilderij

1 Portrait van de nationale Grootmeester in Nederland

1 Japansche Naamlijst der intekenarenter opbouw van deze Loge

1 Japansche Porceleine Com met Maconnieke figuurtjes

3 Constitutien van deze Loge waar van een in Vergulde Leijst

1 Kopere Degen

2 Balloteer Zakjes

13 Kopere Blakertjes
12 d[it]o Kwispedoren
4 Stale Snuiters met bakjes
40 Ronde en Kandelaar Knapen in Zoort waarbij 4 met glaze Stolpen
11 Speel Tafel
1 Grote ronde knaap
1 Blikke Lamp agter de Troon
7 Planken voor de Hobbeligen weg
1 Penne Plank
1 Ijzere Lamp
2 Zand Lopers
2 Kapmessen
2 Doodkisten en een roef
2 Kettings
1 Blikke blaaspijp
1 Weerlicht blik
9 Ornamenten Voor de Officieren der Loge
1 Gordijn van de Throon, blauw Zijde stof
1 Blauw Vloer Kleed in de Loge
1 Vloer Tapijt “ “ d[it]o
13 Witte Gordijnen
Een parthij oude gezang boeken
81 Nieuwe d[it]o d[it]o
4 Lerlings Tabellies
2 ½ douzijn Mans handschoenen
7 d[it]o Vrouwe d[ito]
1 Kopere Armbusch voor de M[eeste]r Loge
9 Zwarte Kandelaren Knapen en 9 dito Houten Kandelaren
9 Knotzen voorde M[eeste]r Loge
2 M[eeste]r Banden
1 d[it]o Tabbielies
2 Lamp Trappen
1 Glaze Hoekkast
1 Spoel Bak
4 knapen
Aldus opgenomen en Geinventariseerd de Loge la Fidele Sincerite te batavia der 13 x der 1 * 5822
[handtekening] P.M. Meijer [handtekening] Kamphuis
[In de kantlijn] Voor de overgave [handtekening] P.M. Meijer [handtekening] J. Boekhoff voor de overnaam [handtekening] Kamphuis’
⁵⁷¹ CMC, Box 3076, Folder 7, ‘N. 98 1822-1824 Draft Minutes N 14 N 87’, Minutes 1822-1824. CMC, Box 3079, Folder 34 Attachments to the minutes of La Fidele Sincérité 18+4*5822 un1til 12+4*5824, no. 23.
⁵⁷² CMC, Box 4491, Folder 142:2 La Fidèle Sincérité correspondence and attachments minutes 1814-1836, 1813-1836.
⁵⁷³ CMC, Box 3084, Folder 83 Account by the Treasurer of La Fidele Sincérité 1-7-1823 until 30-6-1824, account of payments made 1823-1824. Receipt no. 26, December 1823: ‘het late schilderen van 9 Luijken voor de Raamen Zwart f 18,-’, ‘Kalk om te witten f 56’.
⁵⁷⁴ CMC, Box 3083, Folder 72: Budget for repairs to the building, 19-9-1824, with accompanying note: ‘van buiten groen en van binnen grijs of paerl kleur, en de trap bruin’.
⁵⁷⁵ CMC, Box 3076, Folder 8 Minutes 1824-1825, 16-7-1824 and 4-9-1824 concerning approval of repairs to the building. Total costs including wages amounted to fl. 1450,-.
⁵⁷⁶ IISG/Value of the guilden. CMC, Box 3084, Folder 83 Account by the Treasurer of La Fidèle Sincérité 1-7-1823 until 30-6-1824, account of payments made 1823-1824. Receipt no. 23 ½, 6-2-1824: Taxes for Register No. 6153 were set at fl. 90,- or ½ % of fl. 18.000 for ‘een thuin blok L 26e deel No 30’ in 1823.
⁵⁷⁷ CMC, Box 3076, Folder 8 Minutes 1824-1825.
⁵⁷⁸ CMC, Box 3083, Folder 73 inventory 20-7-1825:
‘ Inventaris van zodanige Meubilaire en andere goederen Als door de ondergetekenden Zijn bevonden in de Loge La Fidelle Sincerite Te Batavia & welke onder Bewaring van den Meubel Meester zijn gesteld
[...]
Een Kistje Inhoudende
| Vijf meester banden
| Een d[it]o Tablier
| Een Leerlings d[it]o
Een d[it]o d[it]o
| Zes & dertig pergamenten Certificaten
| Een pergamenten deploma van F.E. Furr
| drie groene Tabliers
| drie d[it]o banden
Een Kistje Inhoudende
| vier roode Tabliers
| vier d[it]o banden
| vier Tabliers wit met Zwart
| Een band d[it]o d[it]o
Een Kistje of Trommel
| Drie diverse Tableirs Met ‘t opschrift, inhoudende La Fidelle Sincerite
| Tien d[it]o d[it]o met Zwart

| Twee d[it]o d[it]o met blauw

Een houten doos, Inhoudende eenige gedrukte en geschreven papieren

1 Een Kast, voor de archieven der Loge

1 Een d[it]o " Meubelmeester

2 Twee Groote Kisten waar van een met Laden

1 Een Kistje

[...] 56 Zes en vijftig Lire Macons /nieuw/
 Eenige oude d[it]o Hollandsch & Fransch

34 Vier en dertig Hoog Duitsche gezangboeken [...].

⁵⁷⁹ CMC, Box 3085, Folder 87 La Fidèle Sincérité paid invoices July 1825 until June 1826, receipt no. 1, undated 1825, for repairs to the lodge fl. 975,- to Tjung Liun, including 'voor het bijschildere der Achter Boven Zaal, in de Nieuwe Gemaakte Achter Gaanderij' at fl. 50,-. CMC, Box 3080, Folder 38/40/41 Correspondence received 1826-1828, letter 3-1-1827, discussing the necessity of dealing with a backlog of repairs.

⁵⁸⁰ CMC, Box 3085, Folder 87, Minutes 1826-1827: 'wijl in de vervolge wanneer een meerderheid der bediendens bij een receptie L[oge] als anderszinds vereischt werden, men deselve voor dien avond zoud kunnen huren of door bedienden der daar bij presente B.B. Leden kunnen worden vervangen'.

⁵⁸¹ CMC, Box 3085, Folder 89, Receipts 1827-1829, no. 7, 1-7-1827: '[...] Voor het maken van een gat in de Deur der Kamer van overdenking En Een Plank in dezelve 3 [...]'.

⁵⁸² According to the 'Rituaal-1820'.

⁵⁸³ CMC, Box 3083, Folder 73, 'Loge La Fidele Sincerite Meubelmeester 1827-1829':

'Witte Gordijnen	7
1828 Januari 1 Nieuw aangemaakt	27
Zwarte Behangsels /oud/	1
1828 Januari 1	
Nieuw aangemaakt gordijnen	14
Stikken Zeildoek of flaams linnen	8
1828 Maart 3 voor de Meesters loge [verbruikt] 1	
Junij 7 voor Nessen te laten schilderen en	
Een Groote Deur voor de M[eeester] L[oge] [verbruikt]	1
Nessen voor de L[eerling] L[oge] en Meetsers L[oge]	
1828 maart 3 Door den Br[oeder] Kimmel laten schilderen	12
Groote Raam van Zeildoek	
1828 Junij 7 door den Br[oeder] Kimmel Laten Schilderen	1'

⁵⁸⁴ CMC, Box 3085, Folder 89, Receipts, 1827-1829; Folder 90-91, Receipts 1829.

⁵⁸⁵ CMC, Box 3085, Folder 90-91, Receipts 1829, no. 36, 23-1-1829, for roof repairs,-12. CMC, Box 3083, Folder 73:
 'Inventaris van zoodanige Meubilaire en andere Goederen als door Ons Ondergeteekenden zijn bevonden in de Loge La Fidelle Sincirite te Batavia en onder bewaring van den Meubel Meester zijn gesteld

1 Een hang Lamp met vier pitten

4 Vier Glase kroonen

1 Een d[it]o defect in Een kist

36 Zes en Dertig Hangstolpen met Lampe Glazen en Ijzere Haken *waar van Een gebarsten*

2 Twee albaste Hangstolpen

25 Vijf en twintig Enkele muurstolpen met klossen

12 Twaalf Dubbelde Dito met Dito

121 Honderd Een en Twintig Stoelen, blauwe

72 Twee en Zeventig Dito Bruine

1 Een Tafel voor den Grootmeester |

1 Een Dito " Thesaurier | - met zijde bekleedsels

1 Een Dito " Secretaris |

1 Een altaar met zijde bekleedsel en kussen

1 Een Stoel voor den Meester

2 Twee Dito " " Opzieners

2 Twee distinctie Stoelen

1 Een Spreek Stoel

2 Twee paar Gordijnen aan den Troon; blauwe zijde Stof

1 Een Blauwe vloer kleed in de Loge

1 Een Vloer Tapijt

1 Een Leerlings Tableau en Schilderij

4 Vier Tableaux /Oude/

7 Zeven Paren Witte Gordijnen /Oude/

1 Een plaat met Lijst en Glas /zijnde portrait van den Gr[oot] M[eeeste]r Nationale in Nederland/

1 Een Japans Verlakte Naamlijst der tekenaren voor den Opbouw der Loge

3 Drie Constitutien voor de Loge waar van een met Vergulde lijst

9 Negen Ornementen voor de Officieren der Loge

1 Een Zilveren Arm bus

1 Een Dito beker

3 Vijf Dito blakertjes

2 twee Degens met Zilver gevest

1 Een Zilveren pook

1 Een Dito Dito met Schede

1 Een Dito passer

1 Een Dito Winkelhaak

1 Een Dito Truffel
 1 Een Dito Schenkblaadtje
 2 Twee Dito Girandoles met dies kandelaars
 1 Een Dito Kandelaars
 12 Twaalf pleete Dito en vijf Girandoles
 3 Drie Tinne Inkt Kokers
 1 Een Koper brand Cachet
 1 Een Dito Degen
 14 Veertien Dito blakertjes defect
 12 Dito Kwispeldooren
 4 Vier Stale Snuiters met bakjes /diverse/
 1 Een Kopere Arm bus
 1 Een Dito Schel
 Een Kistje Inhoudende
 | Drie Groene Tabliers
 | Drie Dito banden
 | Vier roode Tabliers
 | Vier roode banden
 Een kistje of trommel met het Opschrift La Fidelle Sincerite
 | Vier tabliers Wit met Zwart
 | Een Band Dito Dito
 | Drie diverse Tablier
 | Tien Dito Dito met Zwart
 | twee Dito Dit o “ blauw
 1 Een kast, voor de archieven der Loge
 1 Een Dito “ Meubelmeester
 2 Twee Grootte Kisten waar van Een met Laden
 9 Negen Koekoeken
 1 Een Wets Boek
 1 Een Bijbel
 1 Een Dito Oud en gescheurd
 Eenige Lire Macons /nieuw/
 Eenige oude Dito Hollandsch & Fransch
 38 Acht en Dertig paren vrouwe handschoenen
 4 Vier Dito Mans dito
 8 Acht Planken voor de hobbelige Weg
 1 Een pennen plank
 1 Een Zand Loper
 1 Een Blikke Lamp
 1 Een Ijzere Dito
 1 Een Blik Lamptaartje in Een Blikke bus
 2 Twee Baloteer Zakjes met Steelen
 2 Twee Dito Dito zonder Dito
 6 Zes Houde Hamers
 9 Negen Zwarte kandelaars knapen
 9 Negen houtte kandelaars
 35 Vijf en Dertig ronde Kandelaar & knapen in Soorten waar onder vier met Stolpen
 1 Een Grootte Ronde Knaap
 1 Een Grootte Etens Tafel Vijf & twintig Stukken
 11 Elf Speel tafels
 Eenig Oud Zilver Passement & Franjes
 1 Een Oud Zwart behangsel
 3 Drie knodsen
 1 Een Blikke blaaspijp
 1 Een Weerlichts Blik
 8 Acht Stukken Nieuw Zeildoek
 2 Twee Ijzere Kettingen
 2 Twee Dood Kisten
 1 Een Roef

In de Loge La Fidelle Sincerite te Batavia den 27x der 1*5827

Ten onze overstaan [handtekening] J.L. Wey.....[?]

Overgegeven door den afgetreden Meubelm[eeste]r [handtekening] P.J. Alix

Overgenomen [handtekening] H. Boekhoff Meubelmeester'

⁵⁸⁶ CMC, Box 3080, Folder 42-43 Correspondence received 1828-1830, letter by Architect W.H. Beruhof, 27-10-1830; Folder 44 Correspondence received 1831, letters by Beruhof, 24-2-1831 and 22-4-1831.

⁵⁸⁷ CMC, Box 3085, Folder 90-91, Receipts 1829, receipt 13-5-1830 to 'Inlander Kapitein Barodien [...] tot het maken van een eet loots agter de Loge', fl. 100. See also no. 56, specification of costs.

⁵⁸⁸ CMC, Box 3085, Folder 90-91, Receipts 1829, no. 32, 19-11-1830, advance for repairs to Abdul Hamiet, fl. 150,- of a total of fl. 300,-.

⁵⁸⁹ CMC, Box 3085, Folder 92, La Fidèle Sincérité paid invoices 1831-1832, no. 24, ?-?-1831: 'Vriend Wattendorff, Wees zo goed en betaal aan de Indsche Kapitein Abdul Hamiet het 3de gedeelte van de f 590 het welk is f 196-66. Hij moet verf Kopen en gaat goed et zijn werk voort – de overige f 750 moet hij ook in 3e krijgen maar niet eer voor dat ik zie wat hij doet. Nu wordt het gebouw in orde gemaakt doch het is in geen Jaar gewit. Geef

tog aan die Luije mandoer die 4 mensche onder zig heeft en niets doen dan voor de H Boekhoff in de tuin werken eenig geld om Kalk te koopen. Ik heb het Boekhoff zo menigmaal gevraagd maar het antwoord is altoos als er eens een prauw van bantam komt dan zal hij kalk kopen Ondertussen heeft [part of the document is missing]’.

⁵⁹⁰ CMC, Box 3085, Folder 92, La Fidèle Sincérité paid invoices 1831-1832, nos. 25, 29 and 33, 1832, concerning building a bamboe house for the mandoor by Hamiet for fl. 75,-.

⁵⁹¹ CMC, Box 3085, Folder 92, La Fidèle Sincérité paid invoices 1831-1832, no. 75, 1832.

⁵⁹² CMC, Box 3086, Folder 94, Financial records and receipts 1835-1837, various receipts signed by Boekhoff for wages.

⁵⁹³ CMC, Box 3086, Folder 94, Financial records and receipts 1835-1837, no. 5, 27-6-1835.

⁵⁹⁴ CMC, Box 3086, Folder 94, Financial records and receipts 1835-1837, due bills for loans, nos. 66, 75 and 87.

⁵⁹⁵ CMC, Box 3087, Folder 107 No. 7 Chapter La Fidèle Sincérité Minutes and attachments 7835-7838.

⁵⁹⁶ CMC, Box 3085, Folder 86, Financieel Stukken 1835, receipt December 1834 for ‘3 balken a f 16’; Receipt no. 1, 14-2-1835 ‘voor den Inkoop van 50 Potten Bantamse Kalk Zilver f 14’; Box 3086, Folder 94, Financial records and receipts 1835-1837, no. 41, 15-4-1835:

‘[...] Aan den chinees Baas Timmerman als voor het doen Repareren van Een Huis de Blauwe Loge + andere kleinigheden [...]

15 Tonnen Kalk	f 11,-
3 Trossen Lijnen voor vensters	6,-
1 Praauw met Zand	1,-
2 Hengzels voor de vensters	1,-
1 grendel	-,50
Spijkers	-,50
2 ½ Kattjes Zwartzel	2,50
23 dagen metzelaars	34,50
3 d[ito] Timmerman	4,50
35 d[ito] koelies	26,-
Somma	f 87,50 [...] [Handtekening] Tja Anghy [...];

No. 47, 23-7-1836 :

‘[...] 33 Potten kalk	f 11,-
Zwartzel	5,-
Blauwzel	2,-
Kwasten	5,- [...]

⁵⁹⁷ CMC, Box 3087, Folder 107 No. 11 Chapter La Fidèle Sincérité Minutes and attachments 1813-1834, 14-11-1835.

⁵⁹⁸ CMC, Box 3086, Folder 94, Financial records and receipts 1835-1837, no. 1, 26-7-1836: ‘aan Baroedien f 300 koper in mindering op aangenomen werkzaamheden voor f 540’.

⁵⁹⁹ CMC, Box 3086, Folder 94, Financial records and receipts 1835-1837, no. 25, 20-7-1836: ‘de heer Bootman debet aan Laun Tjoedjie voor twee ramen aan het duivels Huis f 15,-’.

⁶⁰⁰ CMC, Box 3070, Folder IIB9-10 La Vertueuse attachments to incoming and outgoing correspondence 1820-1821, La Vertueuse attachments received 1820-1821, ‘13 Memorie van onbruikbare goederen door Meubelmeester’, April 1820.

⁶⁰¹ CMC, Box 3066, Folder 79 La Vertueuse 1st degree Minutes 1818-1819, 2/1818-19 No. 10 1st degree Minutes 4-5818 until 4-5819.

⁶⁰² CMC, Box 3071, Folder 85 Correspondence received by La Vertueuse 1822-1824, attachments 1821-1824 including correspondence received, no. 12, contract 17-11-1821 between lodge member J. Tromp and Chinese boss Nau Tjonko concerning repairs; Box 3071, Folder 88 La Vertueuse correspondence received and visitor lists 1824-1826, no. 2, account of income and expenses 1-5-1824, including fl. 100,- for small repairs and fl. 10,- for the Chinese boss Nan Tjonko still outstanding for making changes to the dining room (‘witten en kleine reparatien aan ‘t Gebouw’, ‘voor een aangenomen verandering aan de Eetzaal’); no. 19, ‘Staat van Ontvangsten en Uitgaven’, 1-11-1824, again including fl. 150 for repairs; no. 37, regarding twee glass windows sold to the lodge by C.J. Smulders for fl. 5,- (‘twee glazen ruiten groot 33 a 24 duim’).

⁶⁰³ Hageman 1866, pp. 120-121. Hageman claims to have sought all the former lodge buildings in 1861 and 1865, and did not succeed in locating it. See also *100 Jaren* 1937, p. 91.

⁶⁰⁴ CMC, Box 3148, Folder ‘XVII doos 178’ [J. Schill] Manuscript ‘Gedenk-Boek [...] 1843, n. pag.

⁶⁰⁵ CMC, Box 3148, Folder ‘XVII doos 178’ [J. Schill] Manuscript ‘Gedenk-Boek [...] 1843, n. pag. See *Der Kinderen* 1864, p. 214; *Maarschalk* 1872, p. 377: ‘[...] in een gezonder en voor de woningen der leden beter gelegen oord te verplaatsen, als wordende de vermindering der leden en het weinig bezoek dat de [loge] meer ontvangt aan de voornoemde oorzaken toegeschrevenen door de veranderde tijdsomstandigheden, leefden ze in woonplaats der gegoede ingezetenen Sedert de komst der Engelschen had dat alles eene andere gedaante aangenomen voornamelijk toetescrijven aan de verandering van werk & etens uren als ook het tegenswoordige lokaal nu al bijna een halve eeuw bestaan hebbende aan vele defecten en gewichtige reparatien onderhevig raakte’. Pieren 1901/1902, p. 273 names substantial repairs needed for the roof as a reason for Krusemans suggestion; according to Tromp these would amount to 800-900 guilders.

⁶⁰⁶ *Javaasche Courant* no. 92, dated 6-8-1829: ‘Krachtens de Resolutie der Indische Regering, dat 14 julij no. 56, maakt de ondergeteekende bekend, dat door het Gouvernement aan de zoodanigen die zulks mogen verlangen, gratis zullen worden afgestaan de onbebouwde erven, gelegen benoorden het paleis te Weltevreden, onder de nader te meldene voorwaarden. Deze erven zijn verdeeld in negen percelen, loopend van den weg van Goenoeng-saharie tot aan den groote zuiderweg, en afgemeten als volgt [...] Perceel no. III. Breed voor langs de zuidzijde 15, en achter 13 roeden; diep langs de westzijde 55, en langs de oostzijde 55 roeden’. Pieren 1901/1902, p. 275 provides a transcript of the donation document provided by general secretary Du Puy, dated 22-10-1829, mentioning the gift of plot no. 3 to the lodge and nos. 8-9 to Maas for the building of the municipal theatre. See also CMC, Box 3148, Folder ‘XVII doos 178’ [J. Schill] Manuscript ‘Gedenk-Boek [...] 1843, n. pag. ‘Bij besluit van het gouv. 2 octb. 1829 n.1 werd aan de leden van de [loge] la Vertueuse gratis afgestaan het perceel grond nr 3^e 36 roeden lang & 20 roeden brd benoorden het paleis te Weltevreden, om te worden bebouwd met eene nieuwe steenen loge overeenkomstig het plan daarvan overlegd’. *Der Kinderen* 1864, p. 214; *Maarschalk* 1872, p. 377.

⁶⁰⁷ *Verslag* 1848, p. 97: ‘In het jaar 1829 [...] door gunstige beschikking des Gouvernements, werd gratis een perceel, gelegen op Weltevreden, afgestaan’. Hageman 1857, p. 235, mentions the building was still there in 1857. *Der Kinderen* 1864, p. 214, mentions 2-10-1829 as the date. Pieren 1901/1902, pp. 274-275: ‘perceel no. 3, waarvan werd gezegd, dat het aan beide zijden een openbaren weg zoude hebben, welke niet waarschijnlijk ooit zoude worden betimmerd’. See *100 Jaren* 1937, pp. 92-93: ‘Ten Noorden van het Paleis, thans Departement van Financien, aan twee zijden van den openbaren weg, thans zijnde de hoek Comedie-buurt en Vrijmetselaarsweg’.

⁶⁰⁸ *Der Kinderen* 1864, p. 214; *Maarschalk* 1872, p. 377.

⁶⁰⁹ Pieren 1901/1902, p. 275: ‘volgens welk het hoofdegebouw in het voor- en achterfront een breedte zoude bestaan van 69 voet en een diepte van 137 voet, de indeeling zoude zijn in 3 groote vertrekken van 90 voet lengte, waarvan 1 de troonzaal en 6 kamers. De troonzaal zoude een hoogte

van 4 voet boven de andere vertrekken hebben en met deszelfs dak boven de andere daken uitsteken en haar licht van boven ontvangen. [...] de kosten schatte [Tromp] op f 9000 zilver of f 12000 koper, waarvoor het oude gebouw zoude worden afgebroken en het nieuwe gebouw met de van de afbraak afkomstige materialen, voor zovere bruikbaar, zoude worden opgebouwd, mits aan den aanemer het ledige stuk grond op Jacatra en de niet verbruikt wordende bouwstoffen werden afgestaan.' CMC, Box 3148, Folder 'XVII doos 178' [J. Schill] Manuscript 'Gedenk-Boek [...] 1843, n. pag. mentions slightly different numbers: 'Het schoone plan tot het nieuw gebouw der [loge] was vervaardigd door den Mr bouwmeester der [loge] Tromp, tevens architect tot het gouv – hetwelk de algemeene goedkeuring wegdroeg, werdende het afbreken van den ouden & opbouwen der nieuwe tempel uitbesteed voor eene som van f 12500 koper ongereekend andere ongelden die mede nog ruim f 4000 bedragen hebben'.

⁶¹⁰ *Verslag* 1848, p. 97: 'H. Merkus de Kock, die f 4000, J.M. van Beusechem, J.C. Roomswinkel, en [J.C.L.] ... Splenger, die ieder f 1000, C.J. Smulders, J. Tromp, J.J. Nolthenius, F. van Teutum, en A Gevers, die ieder f 500 en A.H.W. de Kock, die f 250 daartoe bijeenbragten – dekten de kosten ten bedrage van f 9750 door eene onderlinge leening (naderhand edelmoediglijk door hen aan de loge geschonken)'. Der Kinderen 1864, p. 214, mentions a later mortgage; Hageman 1857, p. 236; Maarschalk 1872, p. 377.

⁶¹¹ CMC, Box 3148, Folder 'XVII doos 178' [J. Schill] Manuscript 'Gedenk-Boek [...] 1843, n. pag.

⁶¹² *Verslag* 1848, p. 97; Der Kinderen 1864, pp. 214-215; Maarschalk 1872, p. 377, Pieren 1901/1902, p. 276. Hageman 1857, p. 235, mentions 15-12-1829 as the date for for the laying of the first stone.

⁶¹³ CMC, Box 3089, Folder 105A Programs for the ceremonies of La Fidèle Sincérité and La Vertueuse plus correspondence 1833-1836: Printwork with copy in typescript. See also the masonic almanac of 1831 and Pieren 1901/1902, pp. 277-278.

⁶¹⁴ *Verslag* 1848, p. 97; Der Kinderen 1864, pp. 214-215; Maarschalk 1872, p. 377, Pieren 1901/1902, p. 276. CMC, Box 3089, Folder 105A Programs for the ceremonies of La Fidèle Sincérité and La Vertueuse plus correspondence 1833-1836: 'Programma nieuwe tempel La Vertueuse op weltevreden' 27-7-1831. CMC, Box 3148, Folder 'XVII doos 178' [J. Schill] Manuscript 'Gedenk-Boek [...] 1843, n. pag., mentions the first formeel meeting in the building by La Fidèle Sincérité on 27-7-1830, a farewell to Merkus de Kock who was about to leave for the Netherlands on the corvet Nehallenia, under command of Julius Constantijn de Rijk, honorary member of La Vertueuse.

⁶¹⁵ CMC, Box 3148, Folder 'XVII doos 178' [J. Schill] Manuscript 'Gedenk-Boek [...] 1843, n. pag.

⁶¹⁶ CMC, Box 3064, Folder 80 80A La Vertueuse correspondence and attachments 1805, [1815], 1818-1831.

⁶¹⁷ CMC, Box 3148, Folder 'XVII doos 178' [J. Schill] Manuscript 'Gedenk-Boek [...] 1843, n. pag.

⁶¹⁸ CMC, Box 3067, Folder 80 80A La Vertueuse 2nd degree Minutes 1834/1835, Register of Actions and decisions in La Vertueuse 14-11-5832 until 9-4-5834 by Secretary Van Starckenburgh Jutting, 1st degree Minutes 5832-5834: 'besloten eene belening op het gebouw [van La Vertueuse] te maken van f 7000,- [zilvergeld] en de vorige belening van f6600 [bij dhr Van Riemsdijk] af te lossen'.

⁶¹⁹ CMC, Box 3067, Folder 80 80A La Vertueuse 2nd degree Minutes 1834/1835, 1st degree Minutes 5834-5837.

⁶²⁰ Boerenbeker 1995, pp. 257-258.

⁶²¹ Hageman 1858, p. 95.

⁶²² De Waal 1842, pp. 84-87.

⁶²³ This meant he was involved in the *cultuurstelsel*, a government scheme that forced the people of the Dutch East Indies to use 20% of their lands for the cultivation of products to be sold by the *Nederlandse Handel-Maatschappij*.

⁶²⁴ Boerenbeker 1995, p. 290.

⁶²⁵ Boerenbeker 1995, p. 316, records of the Grand Lodge meeting 28-3-1834.

⁶²⁶ Boerenbeker 1995, p. 326, records of the Grand Lodge meeting 7-4-1835.

⁶²⁷ Van der Linden 1870, p. 34: 'slechts schijn en geene werkelijkheid [...] niet het gevolg was van opgewekten lust, om het groote werk met kracht voort te zetten, maar zij daarentegen onwederlegbaar verflauwing en lusteloosheid tot oorzaken had, en de vereeniging niets anders was, dan een palliatief voor een'plotseling dood'. Somber words in difficult times.

⁶²⁸ Pieren 1901/1902, p. 278. Pieren 1902/1903, pp. 321-323 provides a transcript of a copy of the letter, which is in Schill's Gedenkboek 1843.

⁶²⁹ CMC 122E48, letter concerning the merger.

⁶³⁰ Der Kinderen 1864, p. 216'; Maarschalk 1872, p. 378 states that it would not have been possible without Penning Nieuwland. He quit in 1836 because he could not unite the lodges, after which Van Sevenhoven took over and also steered them towards unification.

⁶³¹ For the naming of lodges, see Van Peype 1978.

⁶³² Hageman 1858, pp. 82-84 and Pieren 1902/1903, pp. 323-325, provide a transcript of the constitution. Hageman 1858, p. 84: A new lodge would normally come last in the anciennity ranking in the list of all Dutch lodges, but De Ster in het Oosten was granted a position according to the formal Constitution date of Constitution of *La Fidele Sincérité*: of 1-8-1769. Kwaadgras 2003, p. 49. Maarschalk 1872, p. 379 gives 19-8-1837 as date for the constitution and celebration of the installation (masonic calendar). Kwaadgras names the merger date for La Vertueuse on the same page as 19-6-1837. Der Kinderen 1864, p. 218 mentions 87 members, probably based on CMC, Box 3014, Register and notes 1837-1838, membership list 1837-1838. This includes an additional 9 honorary members, some living in the Netherlands.

⁶³³ *Vry-Metselaars Almanak* 1839, p. 51, names 19-8- 1838 '(g.s.)'; Kwaadgras 2003, p. 52, lists 19-6-1837.

⁶³⁴ *Vry-Metselaars Almanak* 1838, pp. 50-63. The Grand Lodge however, would never acknowledge the fact.

⁶³⁵ Hageman 1858, p. 84. See CMC, inv.no. 122 E 48, 'Teekenplank en 9 Bijlagen', 24-3-1838: 'Van de Gedep. Gr. M. Nat. voor de V.M. in Neerl. Indiäë aan de Z. V. Br. J.I. Voute te Amsterdam en W.F. Barnaart te Haarlem als Correspondenten [...] Handelende over de tot stand gekomen vereeniging tussen de loges La Vertueuse en La Fidelle Sincérité in eene Loge, genaamd de Ster in het Oosten, met de blauwe kleur, te Batavia'.

⁶³⁶ CMC, Box 3148, Folder 'XVII doos 178' [J. Schill] Manuscript 'Gedenk-Boek voor de Javasche Broederschap [...] 1843. The manuscript explains that the memories of a Brother in the East Indies have been collectiod and that the author lend his pen to them, but that the 'building blocks' were delivered by J. Schill, Venerable Master of De Ster in Het Oosten. Use was made of 'Extrait de l'appel du globe (une ?e publie par une societe de Macons) a tous les ateliers macons [...] de France et de L'Etranger [...] la publication de leur histoire' (partially unreadable). The preserved is probably an edited version by De Waal, but seems to be written in more than one hand. Gedenkboek 1917, pp. 153-154, mentions that the original was lost.

⁶³⁷ Hageman 1866, p. 89. Half a century later A. Pieren used the manuscript by De Waal as a basis for a series of articles in the *Indisch Maçonniek Tijdschrift*. Stevens 1994, p. 4 states that the version of De Waal was published and served as basis for Pieren 1902/1903, while Pieren himself claimed it was not published, see pp. 308-309. *Gedenkboek* 1917, p. 154, refers to Th. Jutting, *Historisch Overzicht*, printed in 1844 by Bataviaasch Genootschap.

⁶³⁸ CMC, Box 3086, Folder 94, Financial records and receipts 1835-1837, no. 86, 16-12-1837: 'in voldoening van de helft der getaxeerde waarde van het gebouw der voormalige Loge La Vertueuse thans in eigendom afgestaan aan de ZA Loge de Ster in het Oosten'

⁶³⁹ Der Kinderen 1864, p. 220.

⁶⁴⁰ Der Kinderen 1864, p. 221, mentions 1856 in stead of 1855.

⁶⁴¹ Maarschalk 1872, p. 380. In masonic literature, the architect is listed as D. Maarschalk but not identified further.

⁶⁴² *100 jaren* 1937, p. 93.

⁶⁴³ 100 jaren 1937, opposite p. 72. According to Pieren 1901/1902, p. 276, this stone was later, presumably in the building used from 1934 onwards, kept 'under the altar in the middle of the workplace'.

⁶⁴⁴ Scheen 1981, p. 151.

⁶⁴⁵ 100 jaren 1937, n. pag. (opposite list of illustrations). The artist responsible for the statue is not revealed.

⁶⁴⁶ CMC, Box 3084, Folder 80 Financial records 1821, 'Specifieke Staat en Rekening [...]' 1820-1821, receipt no. 63: 'den Inlander Borame voor de Illuminatie op St. Jan' at fl. 240,-.

⁶⁴⁷ CMC, Box 3084, Folder 83 La Fidèle Sincérité account by the Treasurer 1-7-1823 until 30-1-1824, Nota Der Betaalde Gelden [...] 1823-1824, receipt no. 7: 'aan den Inlander Bozarhan voor het maken der illuminatie en het leveren van olie voor dezelve op het feest van St Jan' at fl. 451.

⁶⁴⁸ CMC, Box 3084, Folder 84 La Fidèle Sincérité financial records 1825-1829: 'aan den Inlander Jahvedien voor verstrekte olij, Bamboes, Coelijs & bij de illuminatie van den 24 Junij 1825 f 481,5'.

⁶⁴⁹ CMC, Box 3085, Folder 89 Receipts 1827-1829, receipt no. 7, 1-7-1827: '3 Bladen Blik f 2 Voor het graveen of in Snijden van Letters in de Zelve f 6'.

⁶⁵⁰ Alternatively, they could have been used for kettlers on the tracing board or the letters J and B on the columns.

⁶⁵¹ CMC, Box 3085, Folder 89 Receipts 1827-1829, receipt no. 75, 28-6-1828: 'voor het in order brengen der Loge van St Jan Koelie Loon voor Stoelen Banken Stolpen Schilderijen Kroonen en Tapijt en ophangen van de Zelve met guirlandes f 74

Spijkers, ketting, agal agal voor de guirlandes Spiegels en Schilderijen op te hangen 16

Voor het Huuren van Een wagen op den 26 Junij 1828

f 7'. See also receipt no. 77, 16-7-1828, and receipt no.

69, 28-6-1828 to Barodien: 'advance for the Illumination f 164,-'; Box 3084, Folder 84, La Fidèle Sincérité financial records 1825-1829, 28-6-1828: to Baroedien for 'Illumination', fl. 264,-.

⁶⁵² CMC, Box 3085, Folder 92 La Fidèle Sincérité paid invoices 1831-1832, no 74: 'voor een Sasinet in de Eluminatie van St. Jan en het Leene van 3 Nessen'.

⁶⁵³ CMC, Box 3085, Folder 92 La Fidèle Sincérité paid invoices 1831-1832, no 76.

⁶⁵⁴ CMC, Box 3073, Folder 'Doos 90' La Vertueuse receipts 1805-1806, 9/1805-6 No. 46 Accounts and receipts 1805-1806, no. 3, 26-6-1805 to Tjoa Kuls: 'Voor de Illuminatie aan de gale Logie [...]

600 Bamboesen rd 30

10 Bossen Rottings 6

11 Blikke olie Kannen 15

600 aarde Lampjes 18

Lampe pitten 10

Adapen 2

50 Catjes Klijne Kaarsen 30

40 Talkars Lamp olie 105

37 Klapper Falkens 4

Voor Colie loon van 339 a 1 rds per dag 250'.

The bill amounted to 500 rds in copper money, but a note was made that 560 paper money had been paid.

⁶⁵⁵ CMC, Box 3073, Folder 91 La Vertueuse financial records 1807/1816 A.B.C.D., /1810-14 No. 31 accounts 18010/11, 11/12, 12/13, 13/14, no. 23.

⁶⁵⁶ CMC, Box 3073, Folder 91 La Vertueuse financial records 1807/1816 A.B.C.D., /1810-14 No. 31 accounts 18010/11, 11/12, 12/13, 13/14, receipt 27-6-1813.

⁶⁵⁷ CMC, Box 3073, Folder 91 La Vertueuse financial records 1807/1816 A.B.C.D., /1810-14 No. 31 accounts 18010/11, 11/12, 12/13, 13/14, undated receipt 1813 to Lie Tjoeko; receipt 13-7-1813 to 'Luijtenant taban arab'.

⁶⁵⁸ CMC, Box 3069, Folder 83 La Vertueuse correspondence with Deputy Grand Master Nicolaas Engelhard 1809-1821 plus membership lists [= 1805]: 'het gebouw van buiten geillumineerd, en van binnen zodanig maconnicq versierd worde, als het locaal en de kleur der Loge toelaten'.

⁶⁵⁹ CMC, Box 3064, Folder 80 80A La Vertueuse correspondence and attachments 1805, [1815,] 1818-1831: 'Even binnen het Hek, zal een poort met dies vleugels, van bamboe, naar een door den Br Architect Barthold te maken afteekening opgerigt en geillumineerd worden'.

⁶⁶⁰ *Verslag* 1844, pp. 7-8: 'De voorgevel was verlicht, en in het frontispiece glinsterde de zinnebeeldige voorstelling van het feest dt gevierd werd: twee acacia-takken doorvlochten met immortelles, aan de steelen te zamen gebonden en aan het einde vereenigd, vormden een rond, voorstellende de twee loges la Vertueuse en la Fidele Sincerite, die tot eene werkplaats zijn geconstitueerd geworden; binnen dat rond schitterende eene ster, bij toespeling op de Ster in het Oosten [...], en in het midden der ster prijkte het cijfer 75. Het geheel was omstraald en als bezaaid met maconnieke zinnebeelden.'

⁶⁶¹ There are accounts of similar illuminations of buildings in the Netherlands, though not of lodge buildings. In the Amsterdam City Archive are several designs and photographs of the phenomenon, views are accessible through the online image bank. Hanou 1989 does point to an interesting display in the shape of a 'Lodge of Free Masons' (= tracing board) and the 'Temple of Solomon', executed by fireworker 'Sr. Pieter Moretti' in Amsterdam in 1751.

⁶⁶² The latter is an (incomplete) manuscript in French, probably of Dutch origins, dating circa 1850-1875. It describes the degrees of the Rite Écossais Ancien et Accepté, but also includes English side degrees of the Royal Arch, Royal Order of Scotland, Knights Templar and Knights of Malta. One of the few Dutch freemasons active in these degrees was Jacob van Lennep (1802-1868), Worshipful Master of lodge Willem Frederik circa 1850. Kind advice by dr. Jan Snoek, Heidelberg University. Furthermore, the regalia illustrated in the manuscript resembles surviving examples in the CMC collection very closely, giving the impression the author had access to the museum collection of the Order of Freemasons under the Grand East of the Netherlands (or the collection of the Amsterdamse Vrijmetselaars Stichting that was gifted to the museum).

⁶⁶³ See Table 5.C.

⁶⁶⁴ See Table 5.F.

⁶⁶⁵ See Table 5.G.

⁶⁶⁶ See Table 5.C.

⁶⁶⁷ See Table 5.G.

⁶⁶⁸ CMC, Box 3084, Folder 83 Overview of accounts paid [...] 1823-1824: 'aan den schilder Giraud voor het schilderen van 6 Beelden f 240'.

⁶⁶⁹ CMC, Box 3084, Folder 83 Overview of accounts paid [...] 1823-1824, no. 9.

⁶⁷⁰ CMC, Box 3084, Folder 83 La Fidèle Sincérité account by the Treasurer 1-7-1823 until 30-1-1824, Nota Der Betaalde Gelden [...] 1823-1824, receipt no. 42: 'diverse Schilderwerk in de Loge'.

⁶⁷¹ CMC, Box 3084, Folder 83 La Fidèle Sincérité account by the Treasurer 1-7-1823 until 30-1-1824, receipt no. 2, 24-6-1823.

⁶⁷² CMC, Box 3084, Folder 83 La Fidèle Sincérité account by the Treasurer 1-7-1823 until 30-1-1824, Nota Der Betaalde Gelden [...] 1823-1824: 'voor 2 Sasinetten op Linnen geschildert op zijde van de Troon en op zijde van de Deuren der Loge a f 50 ieder f 200'.

⁶⁷³ This Giraud is not listed in the RKD artists' database (rkd.nl). The CMC membership card register only lists two Girauds: a member of lodge La Perseverance in Maastricht in 1763 and a man, born Langres 7-3-1766, who on 27-10-1811 became a member of lodge St. Napoleon in Amsterdam. The CMC registration of membership certificates includes a Laurent Giraud, member of lodge St. François d'Asisse in Paris, dated 26-3-1788. Men with the surname Giraud were part of the Regiment de Meuron, which was active in Asia in the end of the 18th century (VOC/NA). Scheen 1981, p. 167 names the artist A.P. Giraud (1798-1863). Payments by the lodge in the 1830s are signed by J.P. instead of J.C. Giraud, perhaps his son or firm?

⁶⁷⁴ CMC, Box 3083, Folder 73 inventories 1785-1828: 'Inventaris van zodanige Meubilaire en andere goederen Als door de ondergetekenden Zijn bevonden in de Loge La Fidelle Sincerite Te Batavia & welke onder Bewaring van den Meubel Meester zijn gesteld [...] 20x27x der 1*5825':
'[...] 7 Zeven paren witte gordijnen (oude)
[...] Eenig oud Zilver passement & Franjes
1 Een Oud Zwart behangsel'.

⁶⁷⁵ This corresponds with CMC, Box 3085, Folder 89 Receipts 1827-1829, receipt no. 35, 20-12-1827 for '11 pieces of Blue Linen for the Lodge f 66' and '20 ditto for white Linen for Curtains f 120', as well as the 'maker's salary 26 pieces f 52'.

('11 stukken Blauw Linnen voor de [Loge]	f 66
20 " " wit Linnen voor gordijnen	f 120
[...] maakloon 26 stuks	f 52')

⁶⁷⁶ CMC, Box 3083, Folder 73 inventories 1785-1828: 'Loge La Fidele Sincerite Meubelmeester 1827-1829':

'Witte Gordijnen	7
1828 Januari 1 Nieuw aangemaakt	27
Zwarte Behangsel /oud/	1
1828 Januari 1 Nieuw aangemaakt gordijnen	14
Stikken Zeildoek of flaams linnen	8
1828 Maart 3 voor de Meesters loge [verbruikt]	1
Junij 7 voor Nessen te laten schilderen en	
Een Groote Deur voor de M[eeester] L[oge] [verbruikt]	1
Nessen voor de L[eerling] L[oge] en Meetsers L[oge]	
1828 maart 3 Door den Br[oeder] Kimmel laten schilderen	12
Groote Raam van Zeildoek	
1828 Junij 7 door den Br[oeder] Kimmel Laten Schilderen	1'.

⁶⁷⁷ 'Eight pieces of New Canvas' were kept in stock in 1827, the old drapes and fringe destroyed in 1829. In 1832 the canvas was given to the Chapter, 'belonging there'.

⁶⁷⁸ CMC, Box 3148, Folder XVII, [J. Schill], 'Naamlijst [...]', 1843. He is not included in membership lists of the lodge, however, and CMC, membership card register does not provide further data. He is not listed in the RKD artists database (State Department of Art Historical Documentation) at rkd.nl.

⁶⁷⁹ CMC, Box 3072, Folder La Vertueuse various lists and receipts (1774-1798):

'1 rol wit Satijn	32:28
19 dito Citroengeel Lustring	386:30
5 dito Peking	93:24
2 wit dito	37:19
20 Stukken Citroengeel Lint smal	49:13
5 dito breed	14:3'.

⁶⁸⁰ CMC, Box 3071, Folder 89 La Vertueuse receipts 1788-1789 [= 1787-1789], No. 21 receipts 1788, receipt 29-8-1788: 'for 20 liters vermilion rds 20,-' and '11 ½ [dito] [rds] 12,18' signed by Thei Tijen Tjoan (also spelled Tie Teeng Tjoan); receipt 16-10-1788 in his name:

'voor 't Vernisten van 't Logement	rds 130
en van 18 ll Roode verff	18
4 " ½ donkerrood	5,1
2 " Swartsel	1,12
3 " Loodwit	-,21

voor 't vernisten van 't Logement
Lijste en Goeden planken 11,-'.

⁶⁸¹ CMC, Box 4506, Folder '269: 1 was eerst 326': 'hoe Edelmoedig ged. B[roeder] Beeckman ter betooning van zijn erkentelijkheid aen de Loge gulhartig aangeboden had bij zijn arrivement in Nederland, voor zijn eijgen reekening, om tot cieraad van de Loge te laten aenmaaken de nodige behangzels voor de tusschen de vensters van ons Tempel gebouw; niets dat hem de maat en opgave wierd ter hand gesteld op wat wijze de smaak hij deselve zal moeten laten schilderen, zo is vertaan, tot het vervaardigen van het een en andere committeren, en te versoeken de B[roeders] Coortsen en Heijleman en Fetmenger en hen op te dragen bij het formeeren van de teekening indagtig te willen zijn, dat dezelve zal moeten bestaan in Macconnique Sinnebeelden ten eijnde B[roeder] Beeckman meede gegeeven te worden'. Added was a transcript of the letter for the Grand Lodge given to Beeckman as courier. La Vertueuse ordered parchment and seals and explained not to have been able to pay contribution as a result of the 'unhappy situation in which the Republic finds itself, therefore being ignorant how the national [grand] lodge is doing' ('door de ongelukkige situatie waer in zich de Republic bevindt, ten eenemaalen ignorant zijn hoedanig het thans met de loge nationaal gesteld is'). La Vertueuse first wanted a reply, before it would attempt to transfer funds again. Beekman may have been related to the Beeckmans in the Radermacher family.

⁶⁸² CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801], 1709-1801 No. 10, report by the inventory committee 9-11-1788 signed by Fetmenger and Heilman: 'Ter Voldoening aan de Commissie, door de gezamentlijke broeders deeser L[oge] den ondergeteekenden opgedragen, om namentlijk accuraat opteneemen de hoogte en breete der Penanten, ten eijnde den naar Neederland Vertrokkenen broeder Beeckman Volkomen in Staat te Stellen, om de door hem zo genereus aangeboden geschilderde Vakken ter Vercieering van deezen Tempel, te doen vervaardigen; Zo hebben Zij Zulks Volbragt en is door den broeder meede Architek[t] Heilman geformeert het hier bijgevoegt plan, duijdelijk aantoonende 1. Een Plattegrond van de L[oge] of bovenste verdieping 2. het Profil of doorsnijding, na de lijn L.ra AABU Uijt welk plan vervolgens al meede consteert 1. dat de hoogte der L. gereekent van de planken vloer tot aan het plafond is 16 vt.6 Duijm 2. dat de Lambriseering hoog is 2 Voet Van de Vloer, loopende onder de beneeden drempel van de Vengster Coussijs 3. dat de hoogte van de Lambriseering tot aan de bovenlijst, loopende langs den bovendrempel Van de Vengster Coussijs, hoog is 10 v[oe]t 11d[uij]m., volgens welke hoogte eigenlijk de vakken moeten worden geteekend 4. dat er in het geheel moeten worden geschildert 16 penanten van 5 onderschillene breetens, bij het plan van L.ra A tot E

aangewezen Verders agten de ondergeteekende Zig Verpligt om de broeders in bedenking te geeven, of het niet best was, om den broeder Beeckman te verzoeken, van in de vakken trophees, of festons volgens de couleur deezer L[oge] zijnde een witte grond met geel te doen schilderen.'

⁶⁸³ CMC, Box 3064, Folder 80 80A La Vertueuse correspondence 1769 1778-1788: 'Hiernevens laten wij u toekomen een berigt met een plan, aantoonende de hoogte breedte en lengte van de Penanten van ons tempel la Vertueuse, ten eijnde u de volkoomen in staat te stellen, om volgende de u gedaane genereuse presentatie, voor dezelve geschilderde behangsels in Europa te laten vervaardigen. Wij zullen ons niet bepalen hoedanig wij dezelve geschilderd willen hebben, maar laten zulks volkoomen aan U keuse en goedkeuring over'.

⁶⁸⁴ CMC, Box 3064, Folder 80 80A La Vertueuse correspondence 1769 1778-1788: 'P.S. Zedert het afgaan van ons opgem[elde] schrijvens aan UweEdele, door den Br[oeder] Heijlman in gereedheid gebragt zijnde, de nevenstaande teekening van de Logie, aantoonende op welke wijze, de behangsels diende geschildert te worden, zo hebben wij daarin genoeg genoomen, en Laaten UweEd[ele] dezelve toekomen, met verzoek om zo die nog niet in de maak of bereeds aanbesteed zijn, de goedheid te willen hebben, zodanig te laten aanmaaken en schilderen als de gem[elde] teekening aanwijst'.

⁶⁸⁵ CMC, Box 3071, Folder 89 La Vertueuse receipts 1788-1789 [= 1787-1789], No. 22 receipts 1789-1790: 'Voor het koopen van 22 Stuks Chineesche Linnen en Swaart Ferven voor de M[eeester] L[oge] vide quitantie 66,-'.

⁶⁸⁶ CMC, Box 3071, Folder 89 La Vertueuse receipts 1788-1789 [= 1787-1789], No. 22 receipts 1789-1790, 17-4-1790: 'voor 't maaken van twaalf gordijnen voor Loosie van de vrij Metselaar en voorgeleverde touwen blok te zaamen rd 30'.

⁶⁸⁷ CMC, Box 3064, Folder 76 +77 IIA1-2 La Vertueuse 1) 1st degree Minutes 13-2-1791 until 13-3-1792 1791-1795 and 2) attachments correspondence: 'voor een somma van Rd 350,- den Loge van binnen, en van buiten te laten schilderen'. See also minutes 7-5-1791, noting that lodge Architect Pilon was reimbursed 424,36 Rds for repairs made. It was also discussed that canvas was needed for the new back gallery and tar for the fence. CMC, Box 3072, Folder La Vertueuse various lists and receipts (1774-1798), 1-6-1791 recorded a payment of 500 rds to an unspecified painter.

⁶⁸⁸ CMC, Box 3072, Folder 90 La Vertueuse receipt books and account books 1791, 2/1791 No. 24A receipt book 1791: 'voor 't vernist en verguld van d thuijn gelegen aen de weg naer Jaccatra item daere toe geleverd 't volgende als,

450 l witte verf	rd 72
2 ½ vatjes olijf verf	112,24
1 ½ kistje verguldsel	100,-
50 # gul verf	20,-
70 " purper "	10,-
AerbijsLoon van Eenige Coelies	200,-'.

CMC, Box 3072, Folder 90 La Vertueuse approved receipts and accounts 1792, 2 /1792, No. 25 approved receipts 1792, receipt 6-6-1792: 'aan Sie Ako voor zwarte verf rds 5,-'.

⁶⁸⁹ CMC, Box 3072, Folder 90 La Vertueuse receipt books and account books 1791, 2/1791, No. 39 Accounts of income and expenses of the Treasurer 1791: 'voor 't schilderen der Meesters Loge 150,-' without mention of the painter. See also Box 3064, Folder 76-77 IIA1-2 La Vertueuse Minutes 1791-1795 1802-1805, Minutes 1791-1795, 27-12-1791: decision to send Van Overstraten, in Semarang at the time, a design of the new Masters lodge and back gallery ('een aftekening te zenden van de nieuwen Me[e]sters [l]oge en ~~nieuwe~~ agtergallerij').

⁶⁹⁰ CMC, Box 3064, Folder 76 +77 IIA1-2 La Vertueuse 1) 1st degree Minutes 13-2-1791 until 13-3-1792 1791-1795 and 2) attachments correspondence, draft of a letter to the Grand Lodge 31-1-1792: 'Wij verzoeken wijders de Br[oeder] Mohr ook om van Item aftevorderen de Item in 1789 toegezonden afrekening van ons Tempel gebouw, waar bij aangetoond is op welke wijze de behangsels die Hij ons uit eigen motief beloofd had te zullen laten gereed maken, geschilderd moeten worden. Wij doen dit, om dat gen[oemde] Br. Beeckman, ons zeedert zijn aankomst in Neederland noch met een enkeld woord, noch van het een noch van het ander gemeld heeft, en dewijl ons de wel aan de voldoening der Gelden als aan de bezorging van de behangsels, zeer veel gelegen legt'. See also the attachment, containing a request by Herklots to take a letter, which was dictated on the back of that request: 'Deze kans weder de beste gelegenheid zijnde, waar van wij zedert 't vertrek van onzen waarden Comp[agnon] Br[oeder] Jan Berkhout die in de maand April dezès Jaars met het schip Christiaans harr [?] naar Coppenhagen stevende, hebben kunne gebruik maken'. In November 1794 the lodge wrote to the Grand Lodge again including copies of earlier letters, implying these had not yet been answered. See also draft letter 11-1794 by the lodge to C.J. Mohr, 'Hoofd Gaarder van s'Lands recht op het Gemaal, woonagtig op het hof Spuij in sHage', referring to a letter from 1792 to Jan Greeve, Extraordinary Council of India and former governor of Java's Northeast coast, regarding wall decorations, which had also remained unanswered.

⁶⁹¹ Mohr notes that this was his second communication attempt, as the first ship he gave a letter to was captured by the French. He mentions that he had received the letter by the lodge, dated 31-10-1792, in June 1793.

⁶⁹² CMC, Box 3064, Folder 76 +77 IIA1-2 La Vertueuse 1) 1st degree Minutes 13-2-1791 until 13-3-1792 1791-1795 and 2) attachments correspondence, letter 6-3-1794 by Mohr to the lodge: 'Indien U[w] A[chtbare] mogt inclinereeren om een fraaij schilderstuk tot Cieraad in U[w] A[chtbare] Loge te kopen, is er gelegenheid om een zeer fraaij stuk zijn de een Vanitas en Lampligt door een der beroemde Meesters tot eene matige prijs te kopen, er werd honderd daalders voor gevraagd, maar zoude voor vijftig Rijksdaalders te koopen zijn'.

⁶⁹³ CMC, Box 3148, Folder XVII, [J. Schill] Manuscript 'Gedenk-Boek [...] 1843, n.pag.

⁶⁹⁴ CMC, Box 3064, Folder 76 +77 IIA1-2 La Vertueuse Minutes 1791-1795 1802-1805, Minutes 1791-1795: 'In den drie eerste vakken La Sagesse, la Force, la beaute et la Vertu in de twee middelste vakken La Charite et la Concorde De drie volgende La Prudence, l'Esperance, la Justice & la Paix Naast de deur; La Vertu, le silence Ou la mystere, le sevot [...] de G[rootmeester] Comun[ic]eert [Be]Middeling voor Piron te hebben Gehad En hem 200 sp[aanse matten] te hebben afgegeven'.

⁶⁹⁵ Hageman 1866, p. 120.

⁶⁹⁶ CMC, Box 3072, Folder 90 La Vertueuse financial accounts 1795-1796, 2/1795 No. 48 1795: 'de Cameese schilden 158,8 papiergeld'; 'oct 2 de chineese schilder 141,24 papiergeld'.

⁶⁹⁷ CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801], 1709-1801 No. 10, 'Berigt van den gedanen opneem in La Vertueuse op den 9e Maart 1796': 'In de M[eeester] Loge [...] 4 groote Emblemes of Zinne beeldige schilderijen'.

⁶⁹⁸ Duyker 2005. Hageman 1866, p. 120, could not identify Piron and mentioned a Jean Baptist Pilon, officer of the Engineers, in 1772 a member of La Fidèle Sincérité; and Van Piron, sworn clerk at the government Secretary. The painter Piron is not listed in the CMC membership card register.

⁶⁹⁹ De Loos-Haaxman 1968, p.18, p. 116 note 15-16.

⁷⁰⁰ See CMC, Box 3064, Folder 76-77 IIA1-2 La Vertueuse Minutes 1791-1795 1802-1805, Minutes 1791-1795. On 20-3-1794 La Vertueuse received a request from freemasons 'who as prisoners of war were aboard the French ships taken by the English and now lying in the docks here their resolution [l]odge] le Vengeur [du peuple], containing a request to be allowed to be assisted by this Lodge with the advance of 400 Piasters, and a promise to redeem this sum at their return to Isle de France' ('zich als krijgsgevangenen bevinden aan boord van de door den Engelschen genoomen

en thans alhier ter rhede liggende fransche scheepen hun resolutie L le Vengeur, houdende een versoek om van weegens deesen Loge te moogen worden geadsisteerd met den voorschieting van 400 stuks Piasters, en eene belofte om dien som bij hun retour op l'Isle de France ten spoedigsten te zullen restitueren'). On St. John's Day 12-8-1794 (= probably 12-6 due to the masonic calendar) the lodge discussed a letter from the French prisoners of war, requesting mediation from the Lodge in order to obtain 'more freedom, or a speedy transfer to the West of the East Indies [= Batavia]' ('eene meerder vrijheid, dan wel een spoedig transport na den West van Indien te moogen erlangen'). CMC, Box 3068, Folder 81 La Vertueuse correspondence to the Grand Lodge 1797-1798, letter by La Vertueuse to the Grand Lodge, 3-2-1797: "A small with the English, in the passed year 1794, united Sea force took a French ship, among which prisoners forced by the times and by poverty some Brethren became known to us. After exchange with a Cartel having returned to Mauritius, they have informed their respective lodges Des Quinze Artistes, La Triple Esperance, La Paix and Les 21 Amis de la Republique Francaise of the Brotherly love' ('Eene kleine met de Engelschen, in het verweken jaar 1794, vereenigde Zeemagt nam een Fransch scheepje, onder welkeer krijgsgevangenen door den tijd en door armeiden egdrongen ons eenige BB bekend warden. Na uitwisseling met een Cartel weder te Maritius aangekomen, hebben zij zich in hunne repsectieve loges des quize Artistes, La Triple Esperance, La Paix en les 21 Amis de la Republique Francaise van de blijken van B min kennis gegeven [...]').

⁷⁰¹ Leupe 1877, pp. 190-191 provides a transcript of the agreement dated 24-9-1794. Piron's contract specified the assignment as: 'Le principale butte de cette entreprise étant de notre part de faire une collection plus beaux paysages et des plus belles vues, qu'offrent les pays ou nous pourrions nous trouver dans l'Inde, et particulièrement l'Isle de Java [...] de se rendre a Buytenzorg et dans tels autres endroits du Royaume de Jacatra, et des Provinces avoisines [...] jusqu'aux limites de Cheribon [...] des Maissons de plaicance du Gouverneur-General a Bytenzorg, Tjjeeroea, Pondok Geedee et Tjipannas, comme aussie la negorie principale de chaque Provence: la vallee qui se trouve a cote de la maison du commandant a Buytenzorg [...] Les belles Cascades [...] il tachera de decouvrir celles qui ce trouvent dans les montanges'. No signature confirming the commissioner.

⁷⁰² De Loos-Haaxman 1968, p. 18, p. 116, footnotes 15-16.

⁷⁰³ CMC, Box 3072, Folder 90 La Vertueuse Receipts 1798 and financial account 1799, letter 10-6-1798, in which van Naerssen disputes a backlog in his payments to the lodge and provides an overview of costs made on behalf of the lodge in previous years,

⁷⁰⁴ Leupe 1877, p. 189. De Loos-Haaxman 1968 emphasises that Piron cannot have been in Batavia for more than one or two years, as a letter from Titsingh in Canton to Nederburgh, dated 15-3-1796, shows that Titsingh had received a letter from Piron on 15-1-1796. The letter had been delivered by the private ship De Soroaster from Manilla to Canton on or circa 4-12-1795. See also Titsingh's correspondence in Lequin 1990, Vol. I, pp. 314, 357 and 365.

⁷⁰⁵ CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801], 1709-1801 No. 10, Verslag van de 'Commissie ter inventarisatie van alle Zodanige Meubilaire als andere goederen', 11-9-1797.

⁷⁰⁶ CMC, Box 3148, Folder XVII, [J. Schill] Manuscript 'Gedenk-Boek [...] 1843, n.pag.: 'deze tableaux in ramen op zeildoek geschilderd, hangen thans in de twee beneden zalen der [Loge] en worden nog als Meesterstukken der Kunst bewonderd'.

⁷⁰⁷ Hageman 1866, p. 120.

⁷⁰⁸ *Gedenkboek* 1917, p. 165.

⁷⁰⁹ CMC, Box 3073, Folder 90 La Vertueuse receipts 1805-1806, 9/1805-1806 No. 46 Invoices and receipts 1805/6, no. 33: 'Voor t Repareeren en schilderen der Raamen aan de Gele Logie bestaande in

1 Stoel verguld en vernist	rds 8
9 raamen gerepareerd	15
1 deur vernist	10
de nieuwe planke van de soldering brauw geschildert	5
9 glas ruiten van 9 a 11 dm..	5,30'.

⁷¹⁰ CMC, Box 3064, Folder 76+77 IIA1-2 La Vertueuse Minutes 1805-1808 1805-1809, 1st degree minutes 24-6-1805 until 25-6-1808: 'zo wel beneeden, als boven van binnen geheel zal worden geleverd, na de aangenomene Kleur van deze [loge = geel], en het Lijst-Werk verguld; Voorts de deuren, Vengster Cosijnen enz: van buiten groen en de zoldering van de beneden appartementen hemels blauw'.

⁷¹¹ CMC, Box 3073, Folder 'Doos 90' La Vertueuse receipts 1805-1806, 9/1805-6 No. 46 Accounts and receipts 1805-1806, no. 56:

'800 Id Lood Witt a f 8 t ld	rds 161,30
40 Spaens groen 2,5	45,22
100 Konings geel 17,12	44,40
50 Rood Meni 3,4	4,5
6 Berlijns blauw 4,12	13,45'.

⁷¹² CMC, Box 3073, Folder 'Doos 91' La Vertueuse financial records 1807/1816 A.B.C.D., /1810-14 No. 31 accounts 18010/11, 11/12, 12/13, 13/14: 'voor 't schildere van solder planken' and 'zwart geschilder van een zijlboek'.

⁷¹³ CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1814-1816, La 13.13.13 1814-1816, 31-8-1816: 'Notitie der Goederen diende tot Ameublement en Versiering der Loge Bij geleegendheid van Feeste Vieringe Op St. Jan als anders sints, dewelke onder Bewaaring zijn gesteld van den ondergeteekende broeder Econome en geborgen ten Zijnen Huijsen ter voorkoming van Beschaadiging

2 Groote Geele Talbelaars te Saamen gebracht uit 3 pers Geel Carsay

88 elle Franjes behoorende tot de Talbelaars

220 "belegeel [?] d[it]o d[it]o d[it]o

30 witte quas[t]en d[it]o d[it]o d[it]o

30 pees witte Chinees linnen uijtmaakende 12 Pees Gordijnen

Voor de Glaasen

120 Ellen Franjes behoorende tot de Gordijnen

[...] Batavia Ultimo Augustus 1816'.

⁷¹⁴ See Table 5.C.

⁷¹⁵ See Table 5.C.

⁷¹⁶ See Table 5.F.

⁷¹⁷ CMC, Box 3084, Folder 77, No. 7 La Fidèle Sincérité Account book 1777-1786.

⁷¹⁸ CMC, Box 3084, Folder 78 No. 22 Belonging to Account book No. 20, 1787-1796: '1787 13 junij [...]

Aan de Timmerman betaald vor 't maaken van de Troon	320,-	
Aan de Schilder betaald	100,-	
Thuijn huur voor twaalf maande		360,-
Divers uijt gaave voor d' kap van de Troon	103,-'	

⁷¹⁹ See Table 5.G. The inventory of 11-8-1801 only lists '1 a Throne with a hanging and further belongings' ('1 een Throon met een behangsel en verdere toebehoren').

⁷²⁰ See Table 5.G.

⁷²¹ See Table 5.R.

⁷²² CMC, Box 3079, Folder 31 No. 83 La Fidèle Sincérité attachments 7+4*5817 until 10+4*5820 [= 1817-1820], no. 157, 11-9-1819; Box 4491, Folder 142: 2 La Fidèle Sincérité 1814-1836, correspondence and attachments to the minutes 1813-1836, 11-9-1819.

⁷²³ CMC, Box 3076, Folder 7 No. 98 1822-1824 Draft minutes No. 14 No. 87, Minutes 1822-1824: 'onzitbaar'.

⁷²⁴ CMC, Box 3084, Folder 81 La Fidèle Sincérité financial administration 1-7 until 31-12-1822, 'Nota Der betaalde gelden [...]' 1822, no. 27. See also receipt 16-12-1822: 'inkoop van 6 douzijn Stoelen' at fl. 288.

⁷²⁵ CMC, Box 3084, Folder 81 La Fidèle Sincérité financial administration 1-7 until 31-12-1822, 'Nota Der betaalde gelden [...]' 1822, receipt no. 20, 19-10-1822, to Boekhoff:

'voor het in order brenge van 2 stoelen
voor het bekleede en Borduuren van de zelve 14,-
3 Elle Donker Blaauw Zatiyn 6,-
5 Elle Ligt " " 15,-
Zilver Lovertjes en Zilverdraad 3,-
Kopere Spijkers 6,-
17 Elle Zilver Galon a 1 Spaanse Mat f 37,12'.

⁷²⁶ CMC, Box 3084, Folder 83 No. 108 Financial accounts, documents and receipts 1823, 'Nota der betaalde Gelden [...]'. That the chairs were gilt is clear from the accompanying receipt.

⁷²⁷ CMC, Box 3076, Folder 7 No. 98 1822-1824 Draft minutes No. 14 No. 87', Minutes 1822-1824: 'Den Achtb[are] M[eeste]r ingeolge zijn eigen aanbod gekwalificeerd tot het laten maken van zodanige veranderingen aan den Troon als hij Achtb[are] M[eeste]r zal nodig oordelen'.

⁷²⁸ CMC, Box 3084, Folder 83 La Fidèle Sincérité account by the Treasurer 1-7-1823 until 30-1-1824, 'Nota Der Betaalde Gelden [...] 1823-1824': 'aan den Schilder Giraud voor het maken van Satijns Gordijnen aan den Troon'. See also CMC, Box 3083, Folder 73 inventories 1785-1828, inventory 20-27-1-1825: '2 Een paar Gordijnen aan den troon; blauwe zijde Stof'.

⁷²⁹ CMC, Box 3084, Folder 83 La Fidèle Sincérité Account by the Treasurer 1-7-1823 until 30-1-1824, 'Nota Der Betaalde Gelden [...] 1823-1824', receipt no. 24: 'het hoofd stuk'.

⁷³⁰ CMC, Box 3083, Folder 73 inventories 1785-1828, 'Inventaris van zodanige Meubilaire en andere goederen Als door de ondergetekendenZijn bevonden in de Loge La Fidelle Sincerite Te Batavia & welke onderBewaring van den MeubelMeester zijn gesteld', 20x27x der 1*5825:

'1 Een tafel voor den Grootmeester |
1 Een d[it]o " Thesaurier | - met zijde bekleedsels
1 Een d[it]o " Secretaris |
1 Een altaar met zijde bekleedsel en Kussen
1 Een Stoel voor den Meester
2 Twee d[it]o voor den Opzieners
2 Twee distinctie Stoelen
1 Een Spreek Stoel
2 Een paar Gordijnen aan den troon; blauwe zijde Stof'.

⁷³¹ CMC, Box 3086, Folder 94 accounts and receipts 1835-1837, no. 44 to J.P. G[iroud] (= son?). 'Kunnen wij dit betalen? En kan ik dit fiatteren?'

⁷³² CMC, Box 3086, Folder 94 accounts and receipts 1835-1837, between receipts no. 45 and 47 a note card, marked 'St Jan 1836':

'3 Stukken vlaams Linnen voor de Zijde van de Troon en van van binnen 60.-
voor het Schilderen van 2 Saginetten op Zijde de Troon Hercules en de Tijd 100.-
aangenomen werk ter order brengen van de Nieuwe Troon
het verhogen van het Blaffon
en schilderen volgens het opgegeven plan geaccordeerd voor 852.-
voor Transport van Eenige goederen voor de Partij van St. Jan 8.-'.

⁷³³ CMC, Box 3086, Folder 94 accounts and receipts 1835-1837, no. 20, signed by Giroud:

'13 Banc a f 15 argent somas f 195
3 Livres de petit Clous pour Clonie la Toille 7,50
13 Journee pour peindres 4 C[lonie] la Toille 6,50'.
⁷³⁴ CMC, Box 3086, Folder 94 accounts and receipts 1835-1837, no. 22:
'het bekleeden van 67 Stoelen met grijn a 50 Cents 33,50
5 Pakjes kopere spijkertjes a f 5,- 25,-
2 tatjes Kleine Eijzeren Spijkers a f 4 het tatje 8,-
voor het Schilderen vernissen en vergulden
van 3 distinctie Stoelen 100 Stuks d[it]o f 1 103,-
voor het bekleeden van de Mr Secretaris
Een TresauriersTafel & het altaar met
Deszelfs Kussens a f 8 32,-'.

⁷³⁵ CMC, Box 3086, Folder 94 accounts and receipts 1835-1837, no. 18: '[...] het schilderen en bekleeden van de stoelen van gemelde Loge'.

⁷³⁶ CMC, Box 3072, Folder 90 La Vertueuse various lists and receipts 1781?-1798, 1774-1798 No. 14 [= 1771-1798]: 'heb ik, ondergetekende [Li Ongko] gemaakt en geleverd, als-'

12 [?] Stoelen, daarbij vernist en verguld rds 104,-
1 groot raam breet 8 lang 10 voeten 3,24
1 hout Kasje -,24'.

⁷³⁷ CMC, Box 3073, Folder 91 Various financial documents 1775-1780 and account book 1779-1784, No. 34 attachments 1775-1780, 'rekening courant': 'voor 12 rood verniste en vergulde stoelen ten gebuijke van de L[oge]' at Rds 77,-; Box 3069, Folder 91 Attachments, account books 1775-1780 1779-1784, 'Cassa Rekening van de Loge La Vertueuse', 10-9-1783: again: 'het vernissen en vergulden van 12 stoelen 48:--:-'.

⁷³⁸ See Table 5.E.

⁷³⁹ CMC, Box 3073, Folder 91 La Vertueuse Various financial documents 1775-1780 and account book 1779-1784, 1779-1784 [financial statement]: 'voor de troon betaald vide quitantie 60:--:-'

aan de passementier Hanke voor 12 @gouden franjes 60:--:-
de Chinees voor 32 @ goud galon van 12 96:--:-
voor 272 @ gewaterd mhoor
102 sonal goudpassement 46:--:-[...]
huur van swart goed tot het bekleeden der Logie bij meester R[itueel]
item de donkere kamer bij verscheidde recepties van L[eerlingen] 60:--:-'.

⁷⁴⁰ CMC, Box 3069, Folder 91 Attachments, account books 1775-1780 1779-1784, 'Cassa Reekening van de Loge La Vertueuse': 'het bekleeden der Logie met swart goed, swarte stoelen en linten'.

⁷⁴¹ CMC, Box 3069, Folder 91 Attachments, account books 1775-1780 1779-1784, 'Cassa Reekening van de Loge La Vertueuse': '3 Engelsche Kandelaars op de Troon 18:--:-'.

⁷⁴² CMC, Box 3069, Folder La Vertueuse various lists and receipts (1774-1798): 'Adam kesk voor 24 Stoelen 40:--:-', 'Steenbergen voor Huijsmeubelen 150:--:-'; Box 3072, Folder 90 La Vertueuse various lists and receipts 1781?-1798, 1774-1798 No. 14 [= 1771-1798], 3-9-1785: again 'Steenbergen voor Huijsmeubelen 150:--:-'.

⁷⁴³ See Table 5.H. CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801], 1709-1801 No. 10, 'Berigt van den gedanen opneem in La Vertueuse op den 9e Maart 1796'.

⁷⁴⁴ See Table 5.H.

⁷⁴⁵ *VOC-Glossarium* 2000.

⁷⁴⁶ '1 oude geschilderde Zon' is included in inventories up until 1797.

⁷⁴⁷ See Table 5.H.

⁷⁴⁸ CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801], 1709-1801 No. 10, inventory 7-5-1789 with notes by the inventory committee: '[...] voorts vernemen wij ook, dat het noodzakelijk is, dat voor de opgang van de throon tot Consentie van derzelve d[...] een Zeildoekse klap dient gemaakt te worden ten einde het gouddraad voor de Sterkte der lugt en de throon in 't generaal voor bederf bewaard blijven'; Report by the inventory committee 27-12-1789, consisting of H. van Son and P. van de Weert: '3. That the 32 Pillows of yellow-silk need to be covered again and the Curtain of the old Throne destroyed, while the Pillows are old, and the Curtain by the long lying down will spoil more and more over time; 4. That some Woodworks of the old Throne, need to be used, while they are taking up much space'. ('3. Dat de 32 Kussens van geele-zijde opnieuw dienen overtrokken en het Gordijn van de oude Throon vernietigd te worden, wijl de Kussens oud zijn, en het Gordijn door het langer leggen van tijd tot tijd meer bederven zal; 4. Dat enige Houtwerken van de oude Throon, alsmeede dienen geemployeerd te worden, wijl die veel plaats beslaan, en tans van geen dienst zijn'). See also report by the inventory committee 23-12-1794: '9 Zeildoekse klappen voor de schuifraamen, drie die meerder waren zouden volgens opgave van den mandoor met eenig Zeildoek gebruikt zijn, tot een voorhangsel voor den troon'; Report by the inventory committee 28-12-1789, noted by Van de Weert: 'Terwijl wij verder noteren, dat de bij ons rapport van de maand mei deezes Jaars voorgestelde aanmaking van een Zeildoekse Klap voor de Throon tot preservatie van dezelve, en andere geringere vorstellen van nodige Klampjes & nog niet gemaakt zijn'; 'Rekening per Kassa van Ontvangst en Uitgaaf ten behoeve van de Loge La Vertueuse' (1789), 5-10-1789: 'Schilder voor het vernissen den Stoelen & 42:30:--:-'.

⁷⁴⁹ CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801], 1709-1801 No. 10, report by the inventory committee 29-12-1792.

⁷⁵⁰ CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801], 1709-1801 No. 10, 'Berigt van den gedanen opneem in La Vertueuse op den 9e Maart 1796'.

⁷⁵¹ CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801], 1709-1801 No. 10, report by the inventory committee 23-12-1794: 'De Throon en haare verciersels met drie ornamenten meerder aan de meester stoel'.

⁷⁵² CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801], 1709-1801 No. 10, report by the inventory committee 23-12-1794: 'een Staande of reeverbeere of verlichtende machine met 7 lampen'.

⁷⁵³ CMC, Box 3064, Folder 76-77 IIA1-2 La Vertueuse Minutes 1791-1795 1802-1805, Minutes 1791-1795.

⁷⁵⁴ CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801], 1709-1801 No. 10, 'Berigt van den gedanen opneem in La Vertueuse op den 9e Maart 1796': 'In de L[oge] booven
Eenige Throon Verzierzels
1 groot Meesters stoel, geel geschildert en verguld
1 Tafel met dies witte zijde kleed met goud geborduurde en d[it]o franjes
1 Zeildoekse voorhangsel [...]
2 Klijne hangstolpen, gehorende boven de throon'.

⁷⁵⁵ CMC, Box 3072, Folder 90 La Vertueuse Receipts 1798 and financial account 1799, 2/1796-98 No. 28 receipts until 1797: '2. voor het Zwart verwen der oude Gordijnen van den troon der L[oge], tot gebruik deze Throon in de M[eeste]rs [loge] 20,-
aan lint, zijde, spijkers en Maakloon of douceur 14,12
[...] 6. voor het vergulde van een Zon en het verzilveren van een Lanthaarn 10,-'. The sun could be an officer's jewel, but considering the rest is work on the throne, perhaps this part of the bill relates to that too. A sun with 13 rays was used in the degree of Chevalier d'Orient, representing the twelve tribes plus king Zerubabel. (Kind advice by dr. Jan Snoek, Heidelberg University.)

⁷⁵⁶ See Table 5.J.

⁷⁵⁷ CMC, Box 3064, Folder 76 +77 IIA1-2 La Vertueuse Minutes 1805-1808 1805-1809, 1st degree minutes 24-6-1805 until 25-6-1808: 'de Throon in het locaal van de Leerlings [loge] te laten vernieuwen'.

⁷⁵⁸ CMC, Box 3064, Folder 76 +77 IIA1-2 La Vertueuse Minutes 1805-1808 1805-1809, 1st degree minutes 24-6-1805 until 25-6-1808, 'minutes 27-10-1806: 'vernieuwing van de Stoffagie voor den Throon'.

⁷⁵⁹ CMC, Box 3064, Folder 76 +77 IIA1-2 La Vertueuse Minutes 1805-1808 1805-1809, 1st degree minutes 24-6-1805 until 25-6-1808.

⁷⁶⁰ See Table 5.N.

⁷⁶¹ CMC, Box 3065, Folder 77A La Vertueuse 1st degree Minutes and resolutions 1808-1810, 'Inventaris der meubilaire goederen die bij Overgave van den Eersten aan den Twee den Teekenaar zig in den Tempel la Vertueuse bevonden hebben' 4-12-1809: 'twee grote voetbanken'.

⁷⁶² See Table 5.O.

⁷⁶³ CMC, Box 3066, Minutes 1818-1819, report by the inventory committee 7-5-1818.

⁷⁶⁴ See Table 5.C.

⁷⁶⁵ See Table 5.F.

⁷⁶⁶ CMC, Box 3084, Folder 77, No. 7 La Fidèle Sincérité Account book 1777-1786: 'Ses Pees Zilveren Illusters'.

⁷⁶⁷ Specified as such in the 5-7-1800 inventory for the Steward.

⁷⁶⁸ Metal triangular lanterns were also used in the Swedish Rite in an Elu degree, but with at least four in number. Kind advice by dr. Jan Snoek, Heidelberg University.

⁷⁶⁹ CMC, Box 3084, Folder 79 La Fidèle Sincérité financial accounts 1810-1815, 7-1810 until 6-1811: '1810 [...] 18 Juli voor 2 Zilveren kandelaaren 2 d[ito] Chirandoles [kwitantie] N 111 600 [...]'.
⁷⁷⁰ See Table 5.R.

⁷⁷¹ CMC, Box 3076, Folder 3-6 La Fidèle Sincérité Resolutions 4th-12th months 5819 as well as the mourning lodge 9th month 5819' [= minutes 1819-1821].

⁷⁷² CMC, Box 3079, Folder 31 No. 83 La Fidèle Sincérité attachments 7+4*5817 until 10+4*5820 [= 1817-1820], no. 165, extract of the minutes.

⁷⁷³ CMC, Box 3084, Folder 81 La Fidèle Sincérité financial administration 1-7 until 31-12-1822, 'Nota Der betaalde gelden [...] 1822, receipt no 9:

'2 Stuks Kronen van leder 8 ligten a f 10,- ieder	f 20
1 Stuk fijn Kroone met 12 Kaarsen	19
voor deszelfs draat	4
2 Stuks witte Lampen aan de Zwarte Kamer	7
2 Kroonen in de onder galderijen	19
voor deszelfs draat	4

Egter heeft den Schoonmaker 6 stuks steene aan de groote kroon gemaakt – welke niet in rekening zijn gebracht a f 3,-'.

⁷⁷⁴ CMC, Box 3085, Folder 92 La Fidèle Sincérité paid invoices 1831-1832, no 9: 'Estralie gebrande Lamp met armen /sinds Jann geleend/ zilver f 40 [...] benodigd voor de troon - vermits ik anders bij geen ander licht meer zien kan -'; Box 3085, Folder 93, Kwitanties 1832-1833, no. 12, 9-10-1832: 'new English Lamp with glasses behind the Throne f 13 Copper'.

⁷⁷⁵ CMC, Box 3086, Folder 94 accounts and receipts 1835-1837, no. 57, 3-2-1837.

⁷⁷⁶ See Table 5.E.

⁷⁷⁷ CMC, Box 3069, Folder 82 La Vertueuse Attachments to the account books 1775-1780 1779-1784, 6-6-1779 to W. van Grol, curator in the estate of Johannes Heim: '12 ronde Lantharns 265:-'.

CMC, Box 3069, Folder 91 Attachments, account books 1775-1780 1779-1784, 'Cassa Rekening van de Loge La Vertueuse', 10-9-1783: 'inkoop van 12 Lusters 240:-'; Box 3072, Folder La Vertueuse various lists and receipts (1774-1798), 28-6-1784 to Onfried: 'voor lampies vide reeck. 9:18'.

⁷⁷⁸ CMC, Box 3072, Folder 90 La Vertueuse various lists and receipts 1781?-1798, 1774-1798 No. 14 [= 1771-1798], 2-4-1784: 'voor 10 ps. kandelaars volgens quit 52:- voor 4 dito blikken en een glazen 5:-'; Box 3072, Folder 90 La Vertueuse various lists and receipts 1781?-1798, 1774-1798 No. 14 [= 1771-1798], 2-4-1784: '10 per Kantlers vor rd 52,-'.

⁷⁷⁹ See Table 5.H.

⁷⁸⁰ CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801], 1709-1801 No. 10, 'Generaale Staat en Inventaris van de Loge La Vertueuse', 27-12-1789. They were kept despite the fact that it was decided that copper and lacquered candle sticks should be sold and replaced with plated ones. See also 'Berigt van B.B. Verclocke en Reigersman, van den opneem der L[oge] La vertueuse in dato 24 xber 1790'.

⁷⁸¹ CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801], 1709-1801 No. 10, 'Generaale Staat en Inventaris van de Loge La Vertueuse...', 27-12-1789, attached report 27-12-1789 by H. van Son and Pieter Van de Weert: '5. Dat de Agt oude Spiegels en Zeven pees Lanthaarns tot deeze Loge behoorende, konden verkogt worden, daar de ondergetekendens in staede van de Spiegels, met voorkennis van den Groot Achtbaare Meester, benevens hebben ingekogt, Twaalf muurstolpen, voor een zeer modicque prijs'; Report by the inventory committee 28-12-1789 by Van der Weert: 'dat van de tans nog zijnde meubelen konden verkogt worden de 4: groote Spiegels die in de beneden Zaal hangen, als zijnde zeer gevekt. waarvoor dan andere dienen aangekogt te worden dat onzes bedenkens de twee glaze llusters die in de bovenzaal aan weerszijden van den ingang hangen, konden verkogt worden en in die plaats g'employ eerd worden, vier door den laatst geteekende bij provisie ingekogte muurstolpen, om een meerder qualiteit te bekomen, en wijl de llusters defect zijn.'; Berigt van B.B. Verclocke en Reigersman, van den opneem der L[oge] La vertueuse in dato 24 xber 1790' with notes in pencil, here in italics:

'Voor de nieuw gebouwde Eetenzaal, hebben Broeder Thesaurier, en den eersten onderteekenaar kortdaegs ingekogt

Drie groote cristalle Kroonen, en Twintig Muur Lanthaarns;

[...] Voor de agter galderij, hebben gen[oemde] Broeders nog ingekogt-

de dispositie Een kleine cristalle Kroon,

uitstellen Een paar stolpen, [...]

-dient nog Een paar stolpen met vier Kleine ilusters

Spiegels.'

See also 'Notitie van zodanige Goederen als ten behoeve van de Logie La Vertueuse per publieke vendutie en uit de hand verkogt zijn', 24-9-1789 with a list of buyers:

'4 Mirrors with gilt frames	J.O. Keengko rds	25:-
4 ditto with Lusters	Contant	14:24
4 Copper Lusters	Sia Hiocko	10:24
1 ditto Lantern	D.E. Idsinga	21:-
3 ditto ditto	Idem	97:-
[...] 7 Candle holders	Barends	1:30
[...] 2 Lusters [and other items]	Amier	4:24'.

Lastly, see Box 3071, Folder 89 La Vertueuse receipts 1788-1789 [= 1787-1789], No. 21 receipts 1788, 27-12-1787: 'voor 12 stolpen a 'Rd 10:- Rd 120:-';

⁷⁸² CMC, Box 3071, Folder 89 La Vertueuse receipts 1788-1789 [= 1787-1789], No. 22 receipts 1789-1790; Box 3072, Folder La Vertueuse various lists and receipts (1774-1798); Box 3072, Folder 90 La Vertueuse various lists and receipts 1781?-1798, 1774-1798 No. 14 [= 1771-1798]: 'April 3 [...] voor Een glaze Kroon 63:-';

⁷⁸³ CMC, Box 3072, Folder 90 La Vertueuse approved receipts and accounts 1792, 2 /1792 No. 25 approved receipts 1792:

'gekogt voor dezelve 2 kandelaar ieder met 3 spruijte 4 [rds]

voor Lumen tot de Cop gekogt 1

voor Een nieuwe Cop te maaken 5'.

CMC, Box 3072, Folder La Vertueuse various lists and receipts (1774-1798), 15-4-1792: '12 ps Lamp glaasen door den ondergeteekende in 1790 geleevert 15:-'.

⁷⁸⁴ CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801], 1709-1801 No. 10, report by the inventory committee 29-12-1792.

Compare to report by the inventory committee 23-12-1794 and 'Berigt van den gedanen opneem in La Vertueuse op den 9e Maart 1796'.

⁷⁸⁵ CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801], 1709-1801 No. 10, report by the inventory committee 29-12-1792: 'twee Lucht Lampen' '1 muur Lanthaarn' '22 ps. driekante blikke blaakertjes; 5 ps. mancquiere', '8 ps houte blaakers, met een arm'; '1 glazen Kroon met 6 armen' '1 groote driekante en 6 kleine Knaapen' and '3 houte blaakers, ider met 3 armen'.

- ⁷⁸⁶ CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801], 1709-1801 No. 10, report by the inventory committee 23-12-1794.
- ⁷⁸⁷ CMC, Box 3072, Folder 90 'La Vertueuse financial accounts 1795-1796, 2/1795 No. 48 1795, 'Casse Rekening' 20-3-1795: 'Vendumeester wegens verkoop van 5 Spiegels rds 74,46'.
- ⁷⁸⁸ CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801], 1709-1801 No. 10, report by the inventory committee 23-12-1794: '2 Patent Lampen'.
- ⁷⁸⁹ CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801], 1709-1801 No. 10, report by the inventory committee, 11-9-1797.
- ⁷⁹⁰ CMC, Box 3064, Folder 76 +77 IIA1-2 La Vertueuse Minutes 1805-1808 1805-1809, 1st degree minutes 24-6-1805 until 25-6-1808: 'Vermits de Spiegels en Spiegel glazen in de deuren van dezer Tempel, door het verlies van foelie, een onaanzienlijk oog hebben verkreegen'
- ⁷⁹¹ See Table 5.N.
- ⁷⁹² CMC, Box 3067, Folder 80+80A La Vertueuse 2nd degree Minutes 1834-1835, Register resolutions 14+11*5832 until 9+4*5834 Secretary Van Starckenburgh Jutting [1st degree Minutes 5832-5834], 14-11-1832: 'Een paar Spiegels voor f 96 gekogt geapprobeerd', of which the gift by the Deputy Worshipful Master is noted on 13-3-1833.
- ⁷⁹³ See Table 5.C.
- ⁷⁹⁴ See Table 5.F.
- ⁷⁹⁵ See Table 5.G.
- ⁷⁹⁶ CMC, Box 3083, Folder 73 inventories 1785-1828, 'Inventaris van zodanige Meubilaire en andere goederen Als door de ondergetekenden Zijn bevonden in de Loge La Fidelle Sincerite Te Batavia & welke onder Bewaring van den Meubel Meester zijn gesteld', 20+27+1*5825: '1 Een blauw vloerleed in de loge'.
- ⁷⁹⁷ Kind advice by dr. Jan Snoek, Heidelberg University.
- ⁷⁹⁸ CMC, Box 3083, Folder 74.
- ⁷⁹⁹ CMC, Box 3069, Folder 82 La Vertueuse Attachments to the account books 1775-1780 1779-1784, 'Cassa Rekening van de Loge La Vertueuse', 6-9-1781: '[aan] de Chinees [...]
voor het schilderen van een nieuwe tableau 30:-
voor dito wat opgeheldert 5:- 35:--:'.
⁸⁰⁰ CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801], 1709-1801 No. 10, report by the inventory commission 7-5-1789.
- ⁸⁰¹ CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801], 1709-1801 No. 10, 'Generale Staat: reekening van La vertueuse Item Reek[en]ig Courant van den Ontvangst en Uitgaaf gedurende het Jaar 1790': 'Een Tableau op doek geschilderd'.
- ⁸⁰² CMC, Box 3148, Folder XVII, [J. Schill] Manuscript 'Gedenk-Boek [...] 1843, n.pag.: '[...] tableau zijnde Zatijs met goud uitgewerkt'. See also Der Kinderen 1864, p. 210; Hageman 1866, p. 199; Maarschalk 1872, p. 371; *Gedenkboek* 1917, p. 165. It is not listed in the inventories until 1790. The embroidered tracing board was in use until at least 1812, and probably repaired in 1818. See also CMC, Box 3072 Folder 89 La Vertueuse inventories 1814-1816, La 13.13.13 1814-1816, inventory 14-8-1812; Box 3066, Folder 79 La Vertueuse 1st degree Minutes 1818-1819, 2/1818-19 No. 10 1st degree Minutes 4*5818 until 4*5819.
- ⁸⁰³ CMC, Box 4506, Folder '269: 1 was eerst 326': 'Nog door den Agtb[are] [Meester] te kennen gegeven zijnde, den inhoud van een uit Bengale ontfangene brief van den Hoogverligten B[roeder] Passe Maitre Titsing verzeld van een tapijt voor de L[oge] dat gem[elde] B[roeder] op ons verzoek ginter heeft laten vervaardigen, den dienste van onse L[oge] met verzoek om ged[acht] Tapijt als een aendenken van gem[elde] B[roeder] te willen ontfangen in het nodig gebruik maken. Dat zijn Agtb[are] hier op de B[roeders] voorstelde of het niet billijk was gem[elde] B[roeder] Titsing voor zo een aanzienlijke en kostbare present dat tot cieraad van de gansche L[oge] verstrekkende bedanken uit naam van alle de B[roeders] van la vertueuse, so is verstaan, zulks bij de eerste gelegenheid te laten doen in gepaste Macconicque termen onder verssekering dat wij dezelve als een waardig aendenken van ons Hoogverligten B[roeder] toegezinden in hooge waarde in ons harte zal behouden'.
- ⁸⁰⁴ CMC, Box 3064, Folder 80 80A La Vertueuse correspondence 1769 1778-1788: '~~Verzeld van een aanzienlijk tapijt voor onse Loge La Vertueuse, onder bedenking dat niet het inweven van het tableau en den getande rand geen plaats heeft kunnen hebben, en dat het zelve als een gering aandenken mag geaccepteerd worden~~
nevens het lang gewenste Tapijt voor La Vertueuse. Wij hebben het gedenkstuk aanstonds in het Oosten doen uitspreijden, terwijl het zelve de verwondering en algemeene goedkeuring der broeders heeft na zig getrokken; als zijnde niet alleen in fraaijheid onverbeeterlijk, maar ook in lengte en breedte evenredig aan de vloer onzes tempels'.
- ⁸⁰⁵ CMC, Box 4506, Folder '269: 1 was eerst 326': 'dat het ander daags ontvangeren tapijt van Bengale voor de [Loge] met veel moeite over de Zaal van ons Tempel gespreid was, en zo als een ieder der B[roeders] bekennen moet tot groot cieraad verstrekte, bij het houden van de Tafel Logie, een overdek of kleed van vlaams linnen had moeten laten maaken om bij zo een gelegenheid over gem[eld] tapijt heen gespreid te worden'.
- ⁸⁰⁶ CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801], 1709-1801 No. 10, report by the inventory committee 23-12-1794.
- ⁸⁰⁷ CMC, Box 3064, Folder 76 +77 IIA1-2 La Vertueuse 1) 1st degree Minutes 13-2-1791 until 13-3-1792 1791-1795 and 2) attachments correspondence: 'Door Br[roeder] Romberg van Japan meede gebracht zijnde Een fraaije verlakte Tableau ~~de welke hem aldaar heeft gekost een somma van Rd 150~~ en dezelve voor de inkoopwaarde aan deeze [Loge] aangeboden werdende zoo wierd goedgevonden gemelde Tableau voor die prijs van Ged[oe]elde Broeder over te neemen'. The accompanying draft of these minutes explicitly mentions the fact that Romberg had the tracing board fashioned in Japan for the lodge: 'op Japan voor de Loge [heeft] laten maken'.
- ⁸⁰⁸ CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801], 1709-1801 No. 10, report by the inventory committee 29-12-1792: '4 differente Tableaux, waarvan 2 in blikke kokers' and [...] 1 meesters tableau'.
- ⁸⁰⁹ CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801], 1709-1801 No. 10, report by the inventory committee 23-12-1794: '1 in 't koper opgewerkt hang tableau'.
- ⁸¹⁰ CMC, Box 3065, Folder 77A La Vertueuse 1st degree Minutes and resolutions 1808-1810, 2/1808-10 No. 5 Minutes 5808-5809-5810: '[de] meubelmeester te verzoeken en te qualificeren het dagelijksch Tableau der Cieraaden van den Tempel het welk aldaar is verspreid; op nieuw te doen schilderen'.
- ⁸¹¹ CMC, Box 3066, Minutes 1818-1819, report of the inventory committee 7-5-1818.
- ⁸¹² CMC, Box 3067, Folder 80+8 A La vertueuse 2nd degree Minutes 1834-1835, 1st degree Minutes 5834-5837: 'De Bouwmeester J. Tromp, zich heeft beijverd tot het doen vervaardigen van afzonderlijke tableaux voor elke der drie graden, alsmede tot het plaatsen der initiale letters I[achin] en B[oaz] aan de Zuider & Noorder kollommen'.
- ⁸¹³ See Table 5.C.
- ⁸¹⁴ See Table 5.F.
- ⁸¹⁵ CMC, Box 3089, Folder 105A, La Vertueuse [= La Fidèle Sincérité] Chamber of Reflection 1786, 'N 42 38 Toestel wegens een kamer obscur en der zelve decoratie', 6-2-1786: 'opdat voortaan bij deze plegtigheid, het oog op het Ceremoniele en Statige zoude gevestigd blijven, dan welkom, zoals het nogtwe is geschied, het gevoel eens ongewijde met schrik en vrees te vervullen, zonder dat zulks nogtans iets anders in staat is uit te werken, dan het Eerwaardige, waaraan het Werk der Broederschap zo zeer verknogt is, beschimpt te zien en aan het verblind sujet de vreemdste

denkbeelden te verschaffen. [...] De Duistere Kamer, zo als die tans is, van alle zijne akelige decoratie en schrikbeelden ganselijk ontdaan en geruimd zal worden'. Van der Linden 1870, pp. 22-23, refers to this text in relation to lodge De Ster in het Oosten.

⁸¹⁶ See Table 5.G.

⁸¹⁷ In some versions of the Master's degree, three Brethren strike the candidate with a roll of paper, imitating the strikes that killed Hiram. In the Royal Arch degree which the lodge unlikely practised, a roll of parchment with a biblical tekst is used, which for lack of parchment could be replaced by paper. Kind advice by dr. Jan Snoek, University of Heidelberg.

⁸¹⁸ See Table 5.R.

⁸¹⁹ CMC, Box 3083, Folder 73 inventories 1785-1828, 'Inventaris van zodanige Meubilaire en andere goederen Als door de ondergetekenden Zijn bevonden in de Loge La Fidelle Sincerite Te Batavia & welke onder Bewaring van den Meubel Meester zijn gesteld', 20+27+1*5825: '3 Drie Knodsen

1 Een blikke blaaspip'.

⁸²⁰ This was probably copied from French or German late 18th century rituals, in which the Candidate comes into contact with the four elements. This theme was introduced after the succes of Mozart's *Zauberflöte* (first performed in 1791). Kind advice by dr. Jan Snoek, Heidelberg University.

⁸²¹ CMC, Box 3083, Folder 73 inventories 1785-1828, 'Loge La Fidele Sincerite Meubelmeester 1827-1829'.

⁸²² CMC, Box 3071, Folder 89 La Vertueuse receipts 1788-1789 [= 1787-1789], No. 21 receipts 1788, 31-8-1788: 'ontvangen van de Heer M.C. Weijerman als den 28 August voor een geraamte rds 60'; Box 4506, Folder '269: 1 was eerst 326', 4-9-1788 'het aenmaken van een hout kas, daertoe eijnde op een goed en drooge plaats in een der vertrekken geplaatst te worden'.

⁸²³ Kind advice by dr. Jan Snoek, Heidelberg University.

⁸²⁴ CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801], 1709-1801 No. 10, 'Berigt van den gedanen opneem in La Vertueuse op den 9e Maart 1796':

'1 Laatband [= fascia] met 't Snipper

1 fluweele oog dekzel, onbequaam

2 Nieuwe van geele zijde

1 blikke tregter

1 d[it]o Bakje

1 d[it]o bakje'.

⁸²⁵ See Table 5.J.

⁸²⁶ CMC, Box 3065, Folder 77A La Vertueuse 1st degree Minutes and resolutions 1808-1810, inventory 6-7-1808:

'1 Ledige kast

1 kas met een Squelet hout

2 houtte Squeletten

1 lange blicke roeper

1 Lessenaar beneevens eenige Kleinigheeden

3 geel geschilderde peluwe [pilume?]

1 Hout kruijs

1 Receptie raam met 2 deuren

1 doodkist

1 guillotiene

2 ijzere Schoppen'.

⁸²⁷ See Table 5.C.

⁸²⁸ See Table 5.F.

⁸²⁹ See Table 5.G.

⁸³⁰ CMC, 'Rapport voor de Commissie, involdoening aan het bestuur, der deze bij ne volutie van den 7 Augustus 5801 ten einde van Generaalen opneem te doen van alle zodanige goederen als er zig op houden en aan de loge la fidelle Sincerite behooren en Waare Dezen bevinden, en van diens Gesteldheid te daenen van rapport

Zoo geeve de ondergetekende Commissanten Uw Hoog Eerw[aarde] in allen eerbied te kennen, dat de [Loge] behoorlijk is opgenomen en van dienst bevinding geformeert een hier bij gaande inventaris, zo meende in dezen geïnteresseerd hebben eene gedetailleerde opgave van zodanige benodigingen en defectennes ons zijn voorgekomen daar inne te moeten weder voorzien als

1. 4 ps muurstolpers, voor de buyten galdete moogen noemenrij en te kopen

Star zokk[?] 2. voor de agter galderij zijldoeksche klappen te maaken

repar. 3. den Kamer obscur van een nodige reparatien te voorzien

accordeert 4. den [loge] te werden geschildert

accord 5. de Combuijs goederen te vertimmeren

6. het altaar, ten gebrijke van een leerl. [loge] te werden bekleed

akkoord 7. de tafel van een br[oeder] secretaris te repareren

acc. 8. eindelijk all derdeze kleine benodigingen te voorzien

Hier meede hebben wij het voorstel onzer Commissie te hebben volbracht en Uw Hoog eerw[aarde]

Uw gehoorz[ame] meede broederen

Ten overstaande van mij [handtekening] C. van Aart

[Handtekening] W. Linden, 1^e Opziender, J.A. Jugles, W.L. Baggers'.

⁸³¹ CMC, Box 3083, Folder 73 inventories 1785-1828, 'Inventaris van zodanige Meubilaire en andere goederen Als door de ondergetekenden Zijn gevonden in de Loge La Fidelle Sincerite Te Batavia & welke onder Bewaring van den Meubel Meester zijn gesteld', 20+27+1*5825: '1 Een altaar met zijde bekleedsel en Kussen'.

⁸³² See Table 5.H.

⁸³³ CMC, '1 hout althaar met een bankje en twee Kussens'

⁸³⁴ See Table 5.J.

⁸³⁵ The work of the Apprentice is working the rough stone into a perfect stone for the building of the temple. In British freemasonry, this was a perfect ashlar, not a cubic stone, as the latter would not form joints. However, on the Continent, especially in France, the symbolism of the building block was interpreted as the (cubic) cornerstone, which is Christ (Eph. 2:20). So there the perfect ashlar developed into the cubic stone, which is mentioned in Dutch rituals.

⁸³⁶ CMC, Box 3083, Folder 73 inventories 1785-1828, 'Inventaris van zodanige Meubilaire en andere goederen Als door de ondergetekenden Zijn bevonden in de Loge La Fidelle Sincerite Te Batavia & welke onder Bewaring van den Meubel Meester zijn gesteld', 20+27+1*5825: '1 Een d[it]o Truffel [...] 8 Acht houtte hamers'.

⁸³⁷ CMC, Box 3083, Folder 74 La Fidèle Sincérité Account of the Master of Furniture/Oeconomie 24-6-1832 until 24-6-1833, 30-4-1833: 'Gouden Troffel 1 door den A[chtbare] M[eeester] W.M. Keuchenius aan de Loge geschonken 10 Junij 1833'.

⁸³⁸ See Table 5.H.

⁸³⁹ CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801], 1709-1801 No. 10, report by the inventory committee 29-12-1792.

⁸⁴⁰ CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801], 1709-1801 No. 10, report by the inventory committee 23-12-1794.

⁸⁴¹ CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801], 1709-1801 No. 10, 'Berigt van den gedanen opneem in La Vertueuse op den 9e Maart 1796'. Het 'Berigt van den gedanen opneem in La Vertueuse op den 9e Maart 1796'

⁸⁴² CMC, Box 3148, Folder XVII, [J. Schill] Manuscript 'Gedenk-Boek [...] 1843, n.pag., vermeldt deze voorwerpen in de (doorgestreepte) aantekeningen van de auteur in de kantlijn van de tekst. Hartsingh ma[onniek] gereed[schap] in zilver'.

⁸⁴³ CMC, Box 3064, Folder 76 +77 IIA1-2 La Vertueuse 1) 1st degree Minutes 13-2-1791 until 13-3-1792 1791-1795 and 2) attachments correspondence. 'dat B[roeder] Hartzink aan deeze L[oge] heeft verEert Een Zilver Troffel Een dito winkelhaak Een dito Driehoek & een dito passer'.

⁸⁴⁴ CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801], 1709-1801 No. 10, 'Berigt van B.B. Verclocke en Reigersman, van den opneem der L[oge] La vertueuse in dato 24 xber 1790'.

⁸⁴⁵ See Table 5.I.

⁸⁴⁶ VOC-Glossarium 2000.

⁸⁴⁷ See Table 5.J.

⁸⁴⁸ CMC, Box 3064, Folder 76-77 IIA1-2 La Vertueuse Minutes 1791-1795 1802-1805, No. 5 Minutes 5+5*5802 until 6+4*5803. 'aan deeze L[oge] verEerd heeft het woord Jehorab de Sleepruime tak, en het doodshoofd alles in Zilver en geschikt voor eene M[eeeste]r L[oge]'.

⁸⁴⁹ In the oldest version of the Hiram myth (Prichard's *Masonry Dissected*, 1730) the word *cassia* is used; in French rituals the word became *acacia*, either as a translation mistake, or because of an intended reference to the Arc of the Covenant, the Cross of Christ, etc. Within freemasonry several plants were used to depict the acacia. The sloe (*Prunus spinosa* L.) is of the Rosaceae family, while what in Dutch is considered an acacia (*Robinia pseudoacacia* L.) is of the Papilionaceae family. What the Dutch call Mimosa (*Acacia dealbata*) is of the *Mimosaceae* family. Kind advice by dr. J.A.M. Snoek, Heidelberg University.

⁸⁵⁰ CMC, Box 3064, Folder 76-77 IIA1-2 La Vertueuse Minutes 1791-1795 1802-1805, No. 5 Minutes 5+5*5802 until 6+4*5803:

'[...] 1 Zilvere winkelhaak

1 d[ito] passer

1 d[ito] Enkelde driehoek

1 d[ito] dubbelde d[ito]

1 d[ito] Troffel'.

⁸⁵¹ CMC, Box 3066, Folder 79 La Vertueuse 1st degree Minutes 1818-1819, 2/1818-19 No. 10 1st degree Minutes 4*5818 until 4*5819: 'De Broeder Tresorier Barends communiceert al nu het voordeel te hebben van te produceeren drie nieuwe Zilvere Inktokers, aangemaakt van de ondervolgende onbruikbare Zilverwerken als:

1 zilvere plaat met het oude Meesters Woord

1 dito Sleepruime Tak

1 dito dubbelde driehoek

1 dito plaats als een doodshoofd

1 dito wierook vaatje en 13 Zilver troffeltjes wegende te samen 53 ½ Reaalen, waarvoor aan maakloon betaald is Spd 24'. See also the reports of the inventory commission 7-5-1818 (suggesting to make tea spoons in stead of ink wells from the melted silver) and 4-8-1818.

⁸⁵² Voskuil-Groenewegen e.a. 1998, p. 185; Eliëns 2012, p. 170: Aron Barends (born Amsterdam/died 10-11-1815) was working as a jeweller in Batavia from 1788.

⁸⁵³ CMC, Box 3067, Folder 80+8 A La vertueuse 2nd degree Minutes 1834-1835, 1st degree Minutes 5834-5837: 'De Br[oe]der Oeconomie en Meubelmeester G. Gijsing geeft kennis dat hij uit handen van den A[chtbare] M[eeester] heeft overgenomen de volgende Zilverwerken en andere benodigd; als

[...] 2 Zilveren dito Troffels

2 Twee dito Winkelhaken

2 Twee dito Driehoeken

2 Twee dito Passers

2 Twee dito Kleine degens

1 Een dito Armbus

[...] 1 Een Japansch kistje met officiers ornamenten'.⁸⁵³

⁸⁵⁴ In the CMC collection these are termed *functieteken* (officer's jewel), *graadteken* (degree jewel) or *logeteken* (lodge or membership jewel).

⁸⁵⁵ CMC, Box 2003, Correspondence received by the Grand Lodge 1770-1775, no. 641: 'Extract Uijt het Resolutieboek der Loge La Fidelle Sincerite relative het voorvallen van den gewezenen GM van Gehren': 2-1-1772 '[...] totdat onze kostelijke rust en onschuldige vergnoegingen door den Gr[oot]meester [= Voorzittend Meester] van Gehren gestoort en onderbrooken wierden welke niet willende lujsteren op de vriend- en broederlijke waarschuwingen van onzen waarden en dierbaaren Maitre Passe Remer om den overmaatigen gebruik van drank te vermijden en op de nog overige tijd des daags bedagt te zijn. de Tafel Loge zonder dezelve behoorlijk geslooten te hebben op een driftige en Een eigene maier verliet, en naar buijten ging waar op der Br Eersten Surveilant van Stammhorst de Loge sloot en zoo wel hij als alle vergaaderende Br alle moeijte gebruikten den zonder reeden opgebragten grootmeester van Gehren te bedaaren maar dezelve nog wijzelijk voorstellingen nog verzoekingingen willende aanneemen vattede den Br Eersten Surveillant de noodige en welloverlegte Resolutie ter stond een extra ordinaire Leerlings Loge te beleggen om dienvoegen de tusschen den Grmeester en Maitre Passé gewezenen verschillen te doen staaken maar hij van Gehren wilde ook in deeze onze gehijlgde werck steede onzer geheimen van geene geneegentkeijld tot verdrag en vrede weeten maar lijde op een onbetaamlijke manier het gewijde Teeken der Grmeester van zijn borst af en verliet de Loge bevoor dezelve volgens de wetten onzer Koninklijke Konst geeijndigt was toonende daar na nog een grootsere laagheijd des geests vermits hij, de opkosten der Loge gereegt gemaakte Provisie van Eetwaaren ter stond wegte brengen ordre gaf en daarna zelfs niettegenstaande het zwaare weer en overstroemde weg onder de oogen der profaanen wereld onze vergaderings plaats en ons verliet'.

⁸⁵⁶ CMC, Box 2003, Correspondence received by the Grand Lodge 1770-1775, no. 641: 'Extract Uijt het Resolutieboek der Loge La Fidelle Sincerite relative het voorvallen van den gewezenen GM van Gehren': 2-1-1772.

- ⁸⁵⁷ See Table 5.C.
- ⁸⁵⁸ See Table 5.F.
- ⁸⁵⁹ Peter Hallebeek, 'Scientific analysis of metal alloys and surface layers of Sawasa objects by the Netherlands Institute for Cultural Heritage Amsterdam', in: De Bruijn 1998, pp. 33-35.
- ⁸⁶⁰ Max de Bruijn/Bas Kist, 'Sawasa', in: De Bruijn e.a. 1998, p. 28.
- ⁸⁶¹ See Table 5.G.
- ⁸⁶² CMC, Box 3083, Folder '73: N. 37, meubelmeester, 1775-1801', 'Inventaris van de [loge] la Fidele Sincerite [11] Aug[ustus] 5801'.
- ⁸⁶³ CMC, Box 3083, Folder 73 inventories 1785-1828, 'Inventaris van zodanige Meubilaire en andere goederen Als door de ondergetekenden Zijn bevonden in de Loge La Fidelle Sincerite Te Batavia & welke onder Bewaring van den Meubel Meester zijn gesteld', 20+27+1*5825.
- ⁸⁶⁴ CMC, Box 3083, Folder 74, undated inventory in 'Folia Oeconomae en Meubelmeester 1831'. From the list of objects it is clear that these were taken on from the former Master of Furniture on 21 June 1831.
- ⁸⁶⁵ CMC, Box 3083, Folder 74: 'Inventaris van Goederen & dranken behorende tot de Loge La Fidele Sincerite 1833 1834', 30-7-1834:
'Ornemen ten voor M[eester] en of[ficieren]	11
1833 aangemaakt op 24 juni voor den Ceremonie Meester	1
1834 " " 26 " " den Voorbereider	1'.
- ⁸⁶⁶ According to the 'Rituaal 1820'.
- ⁸⁶⁷ CMC, Box 3086, Folder 94 accounts and receipts 1835-1837, no. 3: 'voor het laten gereedmaken van het ondervolgende als op 26 Juny 1835 Zilver vergulde winkelhaak voor M[aitre] P[asse] 11,-'.
- ⁸⁶⁸ See Table 5.H.
- ⁸⁶⁹ Voskuil-Groenewegen e.a. 1998, p.189; Eliëns 2012, pp. 52 and 174. Not listed in CMC membership card register.
- ⁸⁷⁰ CMC, Box 3071, Folder 89 La Vertueuse receipts 1788-1789 [= 1787-1789], No. 21 receipts 1788:
'29 April voor een Sowassen Buss	rd	10
Een Kreutz vergoldt en de 4 Silverde vergoldt		
Voor hoofden nieuwe stiften aangesoldeert		
En het gold af, en wit gemaakt		5
3 Maj de Sawassen Buss omgesmolten en driekantig gemaakt met een Slootke daarvoor werkloon		6
3 Juni Een gouden plaat /vierkande/ met Pilaaren		
Weg[en]t 2 reaal 24 ½ St[uij]v[er] l[ij]der reaal 22	rds	55,11'.
- ⁸⁷¹ CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801], 1709-1801 No. 10, 'Generaale Staat en Inventaris van de Logie La Vertueuse zodanig als dezelve den 27 December A. 1787 door de Broederen Jan Constantijn van Son en Pieter van de Weert, ingevolge besluit van den 5 October benevens is opgemaakt, en waarbij gevoegd is, de in deezee Jaare 1788 gedaane Inkoop van Huismeubelen, Porcelainen & mitsgaders aangetoond den waaren staat deezee Logie op Heeden den 27 December A. 5788 [...]': 'for the Brother Almoner A Collection Box Sawassa'.
- ⁸⁷² CMC, Box 3072, Folder 90 La Vertueuse various lists and receipts 1781?-1798, 1774-1798 No. 14, undated inventory ca. 1788: 'voor de Architect 1 Zilver vergulde plaat, en Een Goude weg[en]d[e] 2 reaal 24 ½ Stuijver [...]'. This is mentioned in inventories from 1788 onwards
- ⁸⁷³ CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801], 1709-1801 No. 10, 'Bericht en Inventaris der Goederen gehorende aan de Logie La Vertueuse 27 december 1789'.
- ⁸⁷⁴ CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801], 1709-1801 No. 10, 'Bericht en Inventaris der Goederen gehorende aan de Logie La Vertueuse 27 december 1789'.
- ⁸⁷⁵ CMC, Box 3072, Folder 90 La Vertueuse various lists and receipts 1781?-1798, 1774-1798 No. 14, undated inventory ca. 1788; see also Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801], 1709-1801 No. 10, 'Rekening per Kassa van Ontvangst en Uitgaaf ten behoeve van de Loge La Vertueuse' (1789), 18-3-1789:
'voor 6 ornam[en]ten	rds	390:-
bij 15 p.j. Agis		58:24 448:24'.
- ⁸⁷⁶ CMC, Box 3071, Folder 89 La Vertueuse receipts 1788-1789 [= 1787-1789], No. 22 receipts 1789-1790: 'ses honderd, vierentwintig Roppijen, voor Ses maconnieque Ornamenten'.
- ⁸⁷⁷ CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801], 1709-1801 No. 10, report by the inventory committee 28-12-1789: 'van de ornamenten zijn de meeste oude aan de Br[oeder] [A.W.A. van] Idsinga verkogt, en het provenue daar van aan de Br[oeder] Thesaurier verantwoord.'
- ⁸⁷⁸ See figs. J and K.
- ⁸⁷⁹ CMC, A report on the inventory dated 11-9-1797.
- ⁸⁸⁰ See figs. K and L.
- ⁸⁸¹ See Table 5.I.
- ⁸⁸² Maarschalk 1872, p. 373: 'Het teeken zijner waardigheid was van goud, hangende aan een lichtblauw lint, met een zilveren ster op het juweel. Ook droeg hij een schootsvel van blauwe zijde met zilveren sterren en gouden franje'.
- ⁸⁸³ See Table 5.O.
- ⁸⁸⁴ CMC, Box 3072, Folder 90 La Vertueuse various lists and receipts 1781?-1798, 1774-1798 No. 14, undated inventory ca. 1788: 'van Br[oeder] Idsinga voor Goud-werken'; Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801], 1709-1801 No. 10, 'Rekening per Kassa van Ontvangst en Uitgaaf ten behoeve van de Loge La Vertueuse' (1789): 'Br[oeder] Josinger ver diverse Goudwerken voor zijn E[dele?] overgenomen 50:-:-'.
- ⁸⁸⁵ CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801], 1709-1801 No. 10, 'Rekening per Kassa van Ontvangst en Uitgaaf ten behoeve van de Loge La Vertueuse' (1789): 'De navolgende Br[oeders] officieren volgens besluit van dezen voor dit loopende Jaar voor de door hun Br[oeders] gedragen wordende Ornamente, als [...] [de namen van 6 officieren] [...] 10:-:-'.
- ⁸⁸⁶ There are many examples of payments for ornaments, for instance CMC, Box 3072, Folder 90 La Vertueuse receipt and account book 1791, 2/1791 No. 39 Treasurer's account book 1791. On 13-12-1791 the overview of contributions received includes: 'van der weert; voor een ornament 40 Rds', being 30 contribution plus 10 for the ornament. See also in the same: 2/1791 No. 23 financial statement 28-8 until 31-12-1791' [copy of the former], 'het ontvangene van natemelden B[oeder]s voor hunne ornamenten van de Weert, Holle, Wijerman, Barends ieder 10,-'; and 15-12-1791, under contributions a payment by Barends: 'voor 1 ornament 10,-'.
- ⁸⁸⁷ CMC, Box 3148, Folder XVII, [J. Schill] Manuscript 'Gedenk-Boek [...] 1843, n.pag. 'in october 1769 werd aan een voornaam B[oeder] visiteur Silvester een afscheidsmaal gegeven in een Loge belegd in de tuin van den achth[are] M[eester] bij die gelegenheid werden ook twee vertrekkende B[oeders] leden met goud tröffels omhangen waarop de naam van de loge is gegraveerd'.

- ⁸⁸⁸ Voskuil-Groenewegen e.a. 1998, p.187; Eliëns 2012, p. 172.
- ⁸⁸⁹ CMC, Box 3073, Folder 91 La Vertueuse invoices 1807-1816 A.B.C.D., 1815-1816 paid accounts, 20-6-1815 until 20-6-1816: 'voor t maaken Een Zilver kop met verguld zilver met go[u]d Ducat aan maakloon spm 15,-'.
- ⁸⁹⁰ CMC, Box 3067, Folder 80+8 A La Vertueuse 2nd degree Minutes 1834-1835, 1st degree Minutes 5834-5837'.
- ⁸⁹¹ CMC, Box 3148, Folder XVII, [J. Schill] Manuscript 'Gedenk-Boek [...] 1843, n.pag..
- ⁸⁹² CMC, Box 3067, Folder 80+8 A La Vertueuse 2nd degree Minutes 1834-1835, 1st degree Minutes 5834-5837': 'van den Br[oeder] J.M. van Beusichem was vervaardigd'.
- ⁸⁹³ See Table 5.C.
- ⁸⁹⁴ CMC, Box 3083, Folder 73 inventories 1785-1828: 'N. 37, meubelmeester, 1775-1801', 'Inventaris Van Diverse Goederen Gehoorende tot de [Loge] La Fidele Sincerite, dated 1771: 'rood Laadtie voor Tabeljees', 'ps Zeemleren Handschoenen'.
- ⁸⁹⁵ CMC, Box 3084, Folder 77, No. 7 La Fidèle Sincérité Account book 1777-1786. 'Cassa Rekening van de Agtb[are] [loge] L.F.S.', 27-12-1778 to the former Venerble Master: '1778 19 october: aan Rach voor 't schilderen van twee Tabiles rd 64;24,-'.
- ⁸⁹⁶ See Table 5.G.
- ⁸⁹⁷ CMC, Box 3083, Folder 73 inventories 1785-1828: 'N. 37, meubelmeester, 1775-1801', 'Inventaris van de [loge] la Fidele Sincerite Aug[ustus] 5801'. 'Inventaris van alle zodanige losse goederen toebehoorende aan de Acht[bare] [Loge] la FideleSincerite, als er door onsondergetekende, bij een opneem op den elfden Augustus 5801 in waare wezen zijn bevonden'.
- ⁸⁹⁸ See Table 5.T.
- ⁸⁹⁹ CMC, Box 3085, Folder 90-91, Kwitanties 1829. no. 1, 3-6-1829: '9 blauw gewaterde officiers banden a f 5 zilver'.
- ⁹⁰⁰ CMC, Box 3085, Folder 92 La Fidèle Sincérité accounts paid 1831-1832, no. 72, 25-6-1832: 'voor het laten aanmaken van '8 Ceremoniemeesters banden zilver f 8 voor het St Jansfeest van 23 Junij'.
- ⁹⁰¹ CMC, Box 3086, Folder 94 accounts and receipts 1835-1837:
'[...] 12 Leerlings Tabeljees a f 5 60,-
12 paar Manshandschoen " 1 ½ 18,-
12 vrouwen handschoenen " 2 24,- [...] Wed. Dekker'
- ⁹⁰² CMC, Box 3086, Folder 94 accounts and receipts 1835-1837:
'6 Leerlings Tabeljees a f 5 30,-
6 Paar vrouwe Handschoen 2 12
6 Paar Mans d[ito] f 1,50 9,-'.
- ⁹⁰³ CMC, Box 3086, Folder 94 accounts and receipts 1835-1837: '12 Meester Banden a f 5 f 60', '12 d[ito] Tabiljees 5 f 60'.⁹⁰³
- ⁹⁰⁴ CMC, Box 3086, Folder 94 accounts and receipts 1835-1837, no. 73: 'voor Een Zilver ornament met een Blauwe gewateerde Band f 17,-'.
- ⁹⁰⁵ CMC, Box 3086, Folder 94 accounts and receipts 1835-1837, no 14: 'Verschotten tot het maken van 30 Jongens Baatjes [...] met wit linnen banden en voering, blauw en wit garen en knopen'.
- ⁹⁰⁶ CMC, Box 3064, Folder 80 80A La Vertueuse Correspondence and attachments 1770-1798 [= 1769-1798], 1770-1797 No. 20 correspondence to the Grand Lodge 5770-5797, 'Redevoering gehouden in de Loge la Vertueuse op Batavia bij de viering van 't St Jans feest in de Winter den 27 Decbr verscheenen, op den 29 daarvan volges om wettige redenen uijtegesprken door de Broeder F.H.M[uller] 1772': 'na veel verzukkelens gevaaren'.
- ⁹⁰⁷ CMC, Box 3067 [II A 6-7], Folder 80 80A La Vertueuse Correspondence and attachments 1770-1798 [= 1769-1798], 1770-1797 No. 20 correspondence to the Grand Lodge 5770-5797, Redevoering gehouden in de Loge la Vertueuse op Batavia bij de viering van 't St Jans feest in de Winter den 27 Decbr verscheenen, op den 29 daarvan volges om wettige redenen uijtgesproken door de Broeder F.H.M[uller] 1772': 'dood, die Soo Min den Koning als den Bedelaar [spaa]rt'.
- ⁹⁰⁸ CMC, Box 3069, Folder 91 Attachments, account books 1775-1780 1779-1784.
- ⁹⁰⁹ CMC, Box 3073, Folder 91 La Vertueuse Various financial documents 1775-1780 and account book 1779-1784, 1779-1784 [financial statement]:
'5:- ps voor Leerling, wit satijn met geel armozijn sonder lint a rds 32 ider 17:24:-
15:- Meester, wit satijn met geel armozijn en geel lint a rds 42 ider 67:24:-
16:- Schots Meester groen mantelstof met roode lint a rds 42 ider 72:--:-
22:- Meester L: wit satijn met swart armozijnen swart lint a rds 42 ider 99:--:-
256:--:-'.
- ⁹¹⁰ CMC, Box 3069, Folder 91 Attachments, account books 1775-1780 1779-1784, 'Cassa Rekening van de Loge La Vertueuse': 'voor gebruyk van 20 hoeden met sleepende rouwbanden'.
- ⁹¹¹ CMC, Box 3072, Folder 90 La Vertueuse various lists and receipts 1781?-1798, 1774-1798 No. 14 [= 1771-1798], receipt 9-7-1784 to W.G. Durand: 'voor 9 ps dubbelde ofte 18 enkele Stukken Rouwkleeden en 18 Paer Wit Cabret Leere Handschoenen te Samen 200:-'. This corresponds with Box 3073, Folder 91 La Vertueuse Various financial documents 1775-1780 and account book 1779-1784, 1779-1784 [financial statement], 10-8-1784 'aan wed Durand voor huur van 18 rouw mantels en 13 pr witte kabret leere handschoenen 200', and 10-8-1784 'to widow Durand for rent of 18 mourning cloaks and 13 pairs white goats leather gloves 200'.
- ⁹¹² CMC, Box 3069, Folder 91 Attachments, account books 1775-1780 1779-1784, 'Cassa Rekening van de Loge La Vertueuse', 1-6-1782, 'inkoop van 8 paare witte cabretleere mans en 11: dito vrouwe handschoenen'. See also Folder La Vertueuse various lists and receipts (1774-1798), 12-3-1784, receipt for Philippus d'Elwijk: '6 paar Leer handschoenen a rds 1.32 10:-'; 25-6-1784 to the same '12 paaren handschoenen rds 12:-'; and 18-9-1784:
'aan Arnold 12 ps handschoenen 12:-
De win 3 stukken lint 32:-
6 ps. handschoenen 10:-'.
- ⁹¹³ CMC, Box 3069, Folder 91 Attachments, account books 1775-1780 1779-1784, 'Cassa Rekening van de Loge La Vertueuse':
'1 rol wit Satijn 45:--:-
aan mejuffr. de wed: Meuns betaald
voor 40 tabellies met Zeij 160:--:-
6 met goud 72:--:-
Armozijn tot voering 30:--:-
126 Ellen Lint 13:--:-
wit Satijn 7:24:-
NB: 1 tabelle met goud kost nade deese berekening rds 13:30:-
1 dito met Zijde 6:6:-[...]

This corresponds with Box 3072, Folder 90 La Vertueuse various lists and receipts 1781?-1798, 1774-1798 No. 14 [= 1771-1798], 29-11-1783, receipt to W.G van de Graaff widow Meurs. See also 11-5-1784 to the same 'voor het nayan van 7 Tabiljees a rds 4 het pees rds 28:-'.

⁹¹⁴ CMC, Box 3072, Folder 90 La Vertueuse various lists and receipts 1781?-1798, 1774-1798 No. 14 [= 1771-1798]: '1 p vorm om kleedtjes te schilderen op order van mejuff[rouw] uwe beminden volgens accoord 3,16'.

⁹¹⁵ See Table 5.H.

⁹¹⁶ CMC, Box 3071, Folder 89 La Vertueuse receipts 1788-1789 [= 1787-1789], No. 22 receipts 1789-1790: '1 stuk lakenras 49,30, 2 rollen zwarte mantelstof 48,-, maakloon mantels 32,-'. This corresponds with Box 3072, Folder 89 La Vertueuse Inventories 1789-1901 [= 1801], 1709-1801 No. 10, 'Rekening per Kassa van Ontvangst en Uitgaaf ten behoeve van de Loge La Vertueuse' (1789), 7-12-[1789], reimbursment to Weijerman and Hakker ('aan de Br[oader]s. Weijerman en Hakker voor de M[eeester] L[oge] [...] 2 rollen Zwart mantelstof 48:-: maakloon van 18 mantels 32:-:'). Other purchases that year are listed in Box 3072, Folder La Vertueuse various lists and receipts (1774-1798), 3-4-1789: 'handschoenen 10:-'; Box 3072, Folder 90 La Vertueuse various lists and receipts 1781?-1798, 1774-1798 No. 14 [= 1771-1798], 3-4-1789 'Aan Br. Hakker voor ps. Handschoenen 10:-:'.
⁹¹⁷ CMC, Box 3064, Folder 76 +77 IIA1-2 La Vertueuse 1) 1st degree Minutes 13-2-1791 until 13-3-1792 1791-1795 and 2) attachments correspondence. A chest with an 'old mourning cloth', later 'damaged by moths' was kept in the space behind the throne for some years to come.

⁹¹⁸ See Table 5.J.

⁹¹⁹ CMC, Box 3072, Folder 90 La Vertueuse receipts 1798 and financial account 1799, 2/1796-98 No. 28 receipts until 1797. See also October 1797 and June 1798 for orders of embroidered aprons.

⁹²⁰ See Cat. Nijmegen 1913, p. 72, no. 7: 'Tablier van wit satijn, afkomstig van Br. S (O. van Batavia) met blauwe punten binnenwaarts en versierd met passer en winkelhaak'.

⁹²¹ See Table 5.C.

⁹²² CMC, 123 C 64, *Huishoudelyk wetboek by 'La fidelle sincérité' gemanifesteerd in Anni lucis 5775*, Batavia [1775].

⁹²³ See Table 5.F.

⁹²⁴ See Table 5.G.

⁹²⁵ See Table 5.R.

⁹²⁶ See Table 5.S.

⁹²⁷ CMC, Box 3083, Folder 73 inventories 1785-1828, 'Inventaris van zodanige Meubilaire en andere goederen Als door de ondergetekenden Zijn bevonden in de Loge La Fidelle Sincerite Te Batavia & welke onder Bewaring van den Meubel Meester zijn gesteld', 20+27+1*5825:

'2 Twee balloteer Zakjes met Steelen

2 Twee d[it]o d[it]o zonder d[it]o

2 Twee Rood Laken Zakken'.

⁹²⁸ CMC, Box 3148, Folder XVII, [J. Schill] Manuscript 'Gedenk-Boek [...] 1843, n.pag., lists these objects in the notes by the author in the sideline of the text: 'Van Welgevaeren prompt eene fraaie zilvere armbos'.

⁹²⁹ CMC, Box 3072, Folder 90 La Vertueuse' Receipts 1798 and Financial statement 1799, 2/1796-98 No. 28 receipts 1797: 'voor het L[everen] van Een driekante Silverne Bus, Een Silveren Schutzel gemaakt en angesoldeert met dobbele Silverne Palisaden om dat die duijten daaruit niet deserteren Können Rds 15'.

⁹³⁰ See Table 5.N.

⁹³¹ See Table 5.E.

⁹³² See Table 5.H.

⁹³³ CMC, Box 3072, Folder 90 La Vertueuse various lists and receipts 1781?-1798, 1774-1798 No. 14 [= 1771-1798], 24-12-1790, to Leeren 'Een Tafel Met Een marmel Blad Rijds 35,-'; in 'Cassa Rekening' 1792 also listed as paid to Jacob Leevers'; Box 3072, Folder La Vertueuse various lists and receipts (1774-1798), receipt 3-1-1791 to Van der Weert: '1790 dn 24 Decembr. Een Tafel Met Een marmel Blad Rijds 35:-'.

⁹³⁴ See Table 5.C.

⁹³⁵ See Table 5.G.

⁹³⁶ CMC, Box 3083, Folder 73 inventories 1785-1828: 'No. 37, meubelmeester, 1775-1801', 'Inventaris van de [loge] la Fidele Sincerite [11] Aug[ustus] 5801'.

⁹³⁷ See Table 5.Q.

⁹³⁸ CMC, Box 3083, Folder 73 inventories 1785-1828, 'Inventaris van zoodanige Goederen Dranken &ca als door ons ondergeteekende zijn bevonden in de Loge La Fidelle Sincirete te Batavia welke zijn gesteld onder bewaring en ter verantwoording van den Ecrinome', 27+1*5825.

⁹³⁹ CMC, Box 3083, Folder 74, undated inventory in 'Folia Oeconomie en Meubelmeester 1831': 'Bier Glaazen 139 1832 23 July Ingekocht bij de Heer Hellerman 100'.

⁹⁴⁰ CMC, Box 3083, Folder 74 La Fidèle Sincérité Account of the Master of Furniture/Oeconomie 24-6-1832 until 24-6-1833: 'Water Karaffen 16 1833 August[us] 17 ingekogt op vendutie 50'.

⁹⁴¹ CMC, Box 3069, Folder 82 La Vertueuse attachments to the account books 1775-1780 1779-1784: 'voor 22 Canons ten behoeve van de L[oge] 2:24:-'.

⁹⁴² CMC, Box 3073, Folder 91 La Vertueuse various financial documents 1775-1780 and account book 1779-1784, 1779-1784' [Rekening Courant], 'Cassa rekening' juni 1782 'aan de heer Walkert voor 26 ps massons glazen' at 13 Rds.

⁹⁴³ CMC, Box 3069, Folder 82 La Vertueuse attachments to the account books 1775-1780 1779-1784, 'Cassa Rekening van de Loge La Vertueuse': '[De heer] wolf voor 4 dozijn vrijmets[elaars] glazen 24:-:'.
⁹⁴⁴ CMC, Box 3072, Folder 90 La Vertueuse various lists and receipts 1781?-1798, 1774-1798 No. 14, undated inventory ca. 1788: 'Diverse Glaswerken als

8 douzijn wijnkelken	rds	20
2 d[it]o wijn en water glazen		30
2 d[it]o karaffen		
5 d[it]o bier glazen		30'.

⁹⁴⁵ See Table 5.H.

⁹⁴⁶ CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801], 1709-1801 No. 10, inventory 7-5-1787 with notes by the inventory committee: 'van deeze Glaswerken zooude bij gelegenheid de 95 Stuks wijn Glazen wijl de voetjes daar van wat klein zijn; kunnen verkocht & daar voor andere wat Steviger in de plaats aangekogt worden'.

⁹⁴⁷ CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801], 1709-1801 No. 10, 'Generale Staat: reekening van La vertueuse Item Reek[ening] Courant van den Ontvangst en Uitgaaf gedurende het Jaar 1790'.

⁹⁴⁸ CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801], 1709-1801 No. 10, report by the inventory committee 29-12-1792.

- ⁹⁴⁹ CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801], 1709-1801 No. 10, 'Berigt van den gedanen opneem in La Vertueuse op den 9e Maart 1796': '50 geribde wijn glaasen'.
- ⁹⁵⁰ CMC, Box 3065, Folder 77A La Vertueuse 1st degree Minutes and resolutions 1808-1810, Inventory 6-7-1808: '93 wijnkelkjes met maconique emblemes'.
- ⁹⁵¹ See Table 5.C.
- ⁹⁵² CMC, Box 3084, Folder 78 No. 22 Belonging to Account book No. 20, 1787-1796, financial overview for 1786-1787: 13-6-1787 'voor 200 platte borde 20,-'.
- ⁹⁵³ See Table 5.G.
- ⁹⁵⁴ CMC, Box 3083, Folder 73 inventories 1785-1828: 'N. 37, meubelmeester, 1775-1801', 'Inventaris van de [loge] la Fidele Sincerite Aug[ustus] 5801'.
- ⁹⁵⁵ See Table 5.Q.
- ⁹⁵⁶ See Table 5.S.
- ⁹⁵⁷ CMC, Box 3078, Folder 20 extract minutes and attachments 1821-1822), attachment to letter 13-1-1822: 'Een parthij Hollandsch wit porcelein'. Also sold were 192 empty jugs, 300 different bottles and some green glasses ('192 Ledige kruiken', '300 Diferente Bottels', 'Eenige Groene Glazen').
- ⁹⁵⁸ CMC, Box 3083, Folder 73 inventories 1785-1828, 'Inventaris van zoodanige Goederen Dranken &ca als door ons ondergeteekende zijn bevonden in de Loge La Fidelle Sincirete te Batavia welke zijn gesteld onder bewaring en ter verantwoording van den Ecrinome', 27^e der 1*5825:
 '56 Zes & vijftig Koppen
 48 Acht & Veertig Schoteltjes
 [...] 2 Twee water martavanen waarvan een beschadigd
 1 Een Spoel bak'.
- ⁹⁵⁹ CMC, Box 3083, Folder 73 inventories 1785-1828, 'Loge La Fidele Sincerite Euconome 1827-1829':
 '1829 Junij 2 op vendutie van Tornenton een Partij
 " " " witte Schootels ps. 72'.
- ⁹⁶⁰ CMC, Box 3085, Folder 90-91 Receipts 1829, no. 21.
- ⁹⁶¹ CMC, Box 3085, Folder 90-91 Receipts 1829, no. 36.
- ⁹⁶² CMC, Box 3083, Folder 74: 'Loge La Fidele Sincerite Euconome 1829-1830',
 '1829 September op de Vendutie van Wijlen Torrenthon 12 dozijn witte borden 144 [...]
 1829 October 16 Ingekocht
 Een Thee of trek Pot
 " Zuiker "
 " Melk Kan
 " Spoel Kan'.
- ⁹⁶³ CMC, Box 3085, Folder 90-91 Receipts 1829, no. 23.
- ⁹⁶⁴ CMC, Box 3083, Folder 74: 'Inventaris van Goederen & dranken behoorende tot de Loge La Fidele Sincerite 1833 1834':

'[...] Schotels	72
1833 ingekocht 24 October /voor de sla en aardappelen met dekzels/	8
'[...] Martevaan Water	1
1835 september 6 g indies, van Veldman Leconge & Co, voor f 12 zilveren	6'.
- ⁹⁶⁵ See Table 5.Q.
- ⁹⁶⁶ See Table 5.E.
- ⁹⁶⁷ CMC, Box 3073, Folder 91 Various financial documents 1775-1780 + account book 1779-1784, No. 34 attachments 1775-1780: 'Een blauw porcelijn tafel servies Rds 38,-'; receipt 30-12-1780 '1781 Primo Januarij Aan Br Bestbier wegens het bekostigen in anno 1778 item voor 't blauw porcelain servies rds 150'.
- ⁹⁶⁸ CMC, Box 3069, Folder 82 La Vertueuse Attachments to the account books 1775-1780 1779-1784, 'Cassa Rekening van de Loge La Vertueuse', 9-3-1784: 'Een fraaij verguld Chinees Tavel Servies bestaande uit 398 stukken bij Memorie der restanten onderredigen datum g'Entendeert kostende [Rds] 110:--:-'.
- ⁹⁶⁹ CMC, Box 3072, Folder 90 La Vertueuse various lists and receipts 1781?-1798, 1774-1798 No. 14, undated inventory ca. 1788, undated inventory: 'Een defect Tafelservies, rode bloemen witte grond'.
- ⁹⁷⁰ See Table 5.H.
- ⁹⁷¹ CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801], 1709-1801 No. 10, inventory 7-5-1787 with notes by the inventory committee.
- ⁹⁷² CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801], 1709-1801 No. 10, 'Berigt wegens de taxatie van de L[oge] La Vertueuse met dies losse goederen Februarij 1793', 1-2-1793; Box 3065, Folder 77 La Vertueuse 1st degree Minutes and resolutions 1807-1808, inventory 9-7-1807.
- ⁹⁷³ The leaves of the *Piper betle* (*Piperaceae* family) are used a stimulant and medicinal plant. The chewing produces a red liquid, which like chewing tobacco required a spittoon.
- ⁹⁷⁴ CMC, Box 3071, Folder 89 La Vertueuse receipts 1788 en 1789' [= 1787-1789], No. 21 receipts 1788, receipt signed by J. Hacker: 'voor een geleverd Servies blaauw & wit groot 330 stukken Rs 100'.
- See also Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801], 1709-1801 No. 10, 'Berigt van den gedanen opneem in La Vertueuse op den 9e Maart 1796', inventories of 1796 and 1809 describing the service as 'wit met blauwe randen'.
- ⁹⁷⁵ CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801], 1709-1801 No. 10, 'Rekening per Kassa van Ontvangst en Uitgaaf ten behoeve van de Loge La Vertueuse' (1789), 17-12-1789: 'Br[oader] Van Massau voor Een blauw TafelServies 200:-'.
- CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801], 1709-1801 No. 10', 'Berigt wegens de taxatie van de L[oge] La Vertueuse met dies losse goederen Februarij 1793' 1-2-1793.
- ⁹⁷⁶ CMC, Box 3072, Folder 90 La Vertueuse various lists and receipts 1781?-1798, 1774-1798 No. 14, undated inventory ca. 1788, receipt 3- 4-1789: 'twee setjes Theegoed'.
- ⁹⁷⁷ CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801], 1709-1801 No. 10, 'Bericht en Inventaris der Goederen gehorende aan de Logie La Vertueuse 27 december 1789':
 'Een defect rood Tafel & Thee Servies
 Een blauw Tafel Servies in Compleet
 Een dubbeld Thee Servies

Vier porcelaine beekers, en

Vier houten Bakken tot het handwas water

Twee porcelaine wasbekkens

Zes nagt Spiegels'.

⁹⁷⁸ CMC, Box 3072, Folder 90 La Vertueuse various lists and receipts 1781?-1798, 1774-1798 No. 14, undated inventory ca. 1788, receipt 10- 5-1789: 'voor 4 water bekers en houten krommens 9:- [...]'.
⁹⁷⁹ See Table 5.I.

⁹⁸⁰ CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801], 1709-1801 No. 10, 'Berigt van B.B. Vercloucke en Reigersman, van den opneem der L[oge] La vertueuse in dato 24 xber 1790'.

⁹⁸¹ See Table 5.J.

⁹⁸² CMC, Box 3065, Folder 77A La Vertueuse 1st degree Minutes and resolutions 1808-1810, inventory 6-7-1808.

⁹⁸³ See Table 5.J.

⁹⁸⁴ See Table 5.M.

⁹⁸⁵ See Table 5.N.

⁹⁸⁶ CMC, Box 3066, Minutes 1818-1819, report by the inventory committee, 7-5-1818.

⁹⁸⁷ CMC, Box 3066, Minutes 1818-1819, report by the inventory committee, 4-8-1818.

⁹⁸⁸ See Table 5.C. Sometimes *schenkpiëring* is translated as salver, but usually a salver is a tray on small feet.

⁹⁸⁹ Voskuil-Groenewegen ea 1998 and Eliëns 2012 discuss several examples of *schenkpiëring*s in detail.

⁹⁹⁰ See Table 5.G.

⁹⁹¹ CMC, Box 3083, Folder 73 inventories 1785-1828: 'N. 37, meubelmeester, 1775-1801', inventory 5-7-1800.

⁹⁹² See Table 5.Q.

⁹⁹³ See Table 5.R.

⁹⁹⁴ See Table 5.R.

⁹⁹⁵ See Table 5.S.

⁹⁹⁶ CMC, Box 3078, Folder 20 extract minutes and attachments 1821-1822, inventory 13-1-1822, attachment to a letter 13-1-1822; see also Box 8083, Folder 75, Inventories 1782-1832, inventory 1820: 'Een groot Bord waarin eene naamlijst der leden der loge'.

⁹⁹⁷ CMC, Box 3084, Folder 81 La Fidèle Sincérité financial administration 1-7 until 31-12-1822, 'Nota Der betaalde gelden' 1822, no. 20: 'Voor het in Staven Smelte van een Zilver Koffij Kan van de Loge f 9,-'.

⁹⁹⁸ CMC, Box 3084, Folder 83 No. 108 Financial accounts, documents and receipts 1823: 'Verantwoording wegens de gehouden administratie', 20-4-1823.

⁹⁹⁹ CMC, Box 3083, Folder 73 inventories 1785-1828, inventory 20-7-1825.

¹⁰⁰⁰ CMC, Box 3083, Folder 73 inventories 1785-1828, 20+ 8*5828 'Proces Verbaal'; idem, 'Loge La Fidele Sincerite Euconome 1827 – 1829'.

¹⁰⁰¹ CMC, Box 3083, Folder 73 inventories 1785-1828, 'Loge La Fidele Sincerite Euconome 1827 – 1829'; see also Box 3085, Folder 89, Kwitanties, 1827-1829, Receipt nos. 118-121, 1828.

¹⁰⁰² CMC, Box 3073, Folder 91 La Vertueuse Various financial documents 1775-1780 and account book 1779-1784, 1779-1784 [financial statement]': 'Aan de Silver Smit van Campen voor geleverde 2 Silvere Schenkborden waar in gegraveert staat ten gedachten van La Vertueuse kostende blijkens quitantie [rds] 115:--:-'.

¹⁰⁰³ See Table 5.H.

¹⁰⁰⁴ CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801], 1709-1801 No. 10, 28-12-1789, report by the inventory committee: '[...] dat een der messen met Zilveren hegten is verloren gemaakt

[...] dat een Zilveren Leepel Sedert ontvreemd geworden is

Terwijl wij voorstellen den verkoop van de 21 messen met Zilveren hegten, wijl die oud en afgesleten zijn, en tans in dijs plaats met voorkennis van Uw Hoog Acht[bare] door den laatst geteekende ingekogt zijn

4 douzijn Tafel en 2 d[ito] desert messen met ijvoore hegten

voorts zijnde de zilverwerken vermeerderd met 2 Zilveren Soeplepels, die volgens de bij besluit van den g'arresteerde qualificatie ingekogt zijn.

mitsgaders met een plaete vaas voor Koffie, die den laatstgeteekende verzoekt, dat La Vertueuse ten zijnen gedagtenis gelieve te accepteren'.

¹⁰⁰⁵ CMC, Box 3072, Folder 90 La Vertueuse various lists and receipts 1781?-1798, 1774-1798 No. 14, undated inventory with notes by the committee from 1789.

¹⁰⁰⁶ CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801], 1709-1801 No. 10, 'Generale Staat: reekening van La vertueuse Item Reek[en]g Courant van den Ontvangst en Uitgaaf gedurende het Jaar 1790'.

¹⁰⁰⁷ CMC, Box 3072, Folder 90 La Vertueuse various lists and receipts 1781?-1798, 1774-1798 No. 14, undated inventory ca. 1788: 'Aug voor 2 zilveren Soeplepels WR 14:6 a 96 St' and '28.12 Novemb 6 dozijn Tafelmessen met ijvoore Hegten 72,-'. CMC, Box 3071, Folder 89 La Vertueuse receipts 1788-1789 [= 1787-1789], No. 22 receipts 1789-1790. See als Box 3072, Folder 90 La Vertueuse various lists and receipts 1781?-1798, 1774-1798 No. 14, undated inventory ca. 1788, 3-8-1789: 'voor [kwitantie] N 38 Twee Silvere Soeplepels w[egende] realen 14.6 a 96 st[uiv[ers] rds 28,12'.

¹⁰⁰⁸ CMC, Box 3071, Folder 89 La Vertueuse receipts 1788-1789 [= 1787-1789], No. 22 receipts 1789-1790, 29-5-1790, Extract from auction book by Mr Johannes Christoffel Schultz, Jacob van Heemskerck and Izaak Cornelis Domis, publicly bought in the garden of Pieter Gerardus van Overstaten by Pieter van de Werth for Expense of La Vertueuse: '3 casterollen Jh weeber rd 43,-' and '24 messen met Silver hegten Contant 74'.

¹⁰⁰⁹ CMC, Box 3071, Folder 89 La Vertueuse receipts 1788-1789 [= 1787-1789], No. 22 receipts 1789-1790:

'Voor 6 pers[onen] Silveren lepeltjes en | - a 1. rd 32 | - rds 20

6 pers[onen] [dito] vorkjes | het pers[oon] |

Een Silver Koelbakje weg[en]t. 9 R[ealen] 26

Inkooops 10,-'.

¹⁰¹⁰ CMC, Box 3064, Folder 76 +77 IIA-2 La Vertueuse 1) 1st degree Minutes 13-2-1791 until 13-3-1792 1791-1795 and 2) attachments correspondence: 'dat B[roeder] Hacker voor reekening deezer L[oge] uijt de Boedel van wijlen B[roeder] Elwijk per publike vendutie had gekogt, twee zilveren schenkborden, dewelke gen[oemde] B[roeder] Elwijk had laaten maaken om aan deeze [oge] te verEeren dog door zijn Subite overlijden zulks niet heeft kunnen doen'.

¹⁰¹¹ CMC, Box 3072, Folder 90 La Vertueuse various lists and receipts 1781?-1798, 1774-1798 No. 14 [= 1771-1798], Cassa Reekening 1792: 'Twee ps zilveren Schenk Piëring en weegenden 57 realen a 84 st[uivers] rds 99,36'.

¹⁰¹² See Table 5.J.

¹⁰¹³ See Table 5.M.

- ¹⁰¹⁴ CMC, Box 3069, Folder 83 La Vertueuse correspondence with Deputy Grand Master Nicolaas Engelhard 1809 [= 1805]-1821 and membership lists.
- ¹⁰¹⁵ Voskuil-Groenewegen e.a. 1998, p. 189; Eliëns 2012, p. 174.
- ¹⁰¹⁶ CMC, Box 3064, Folder 76 +77 IIA1-2 La Vertueuse Minutes 1805-1808 1805-1809, 1st degree minutes 24-6-1805 until 25-6-1808: '[...] zes douzijnen zilvere lepels en vorken, en om op de gem[elde] lepels en vorken, zo wel als op die, welke thans bij deze [loge] in gebruik zijn, de letter L.V. te laten slaan'.
- ¹⁰¹⁷ CMC, Box 3064, Folder 76 +77 IIA1-2 La Vertueuse Minutes 1805-1808 1805-1809, 1st degree minutes 24-6-1805 until 25-6-1808'.
- ¹⁰¹⁸ CMC, Box 3073, Folder 91 La Vertueuse financial records 1807/1816 A.B.C.D., /1810-14 No. 31 accounts 18010/11, 11/12, 12/13, 13/14'.
- ¹⁰¹⁹ CMC, Box 3066, Minutes 1818-1819, 7-5-1818, report by the inventory committee: '3 Het verkopen van [...] 2 zilvere truffels, 2 dito drie hoeken, 17 dito truffeltjes, 1 zilver ornament voor het Meester Tableau, 1 dito dubbele driehoek, 1 ster met Zilveren plaat, [...]'
- ¹⁰²⁰ CMC, Box 3066, Minutes 1818-1819, 7-5-1818, report by the inventory committee: 'zich te willen verkeren tot het doen verkopen van zodanige, als zonder eenige aanmerkingen aan profanen kunnen worden verkocht, daar de zilvere onbruikbare stukken, kunnen worden versmolten en daarvan eenige zilveren Theelepeltjes gemaakt'.
- ¹⁰²¹ CMC, Box 3067, Folder 80+80 A La vertueuse 2nd degree Minutes 1834-1835, 1st degree Minutes 5834-5837: '100 Een Honderd Zilveren lepels 100 Een Honderd dito vorken 12 Twaalf dito Theelepels [...] 2 Twee dito Schenkblaadjes'.
- ¹⁰²² See Table 5.C. Here, the term *schenkpiëring* may probably be translated as serving trays, as Japanese lacquer equivalents of the silver schenkpiëring or commemorative trays discussed above, are unknown. Kind advice by prof.dr. Christiaan Jörg, Leiden University.
- ¹⁰²³ CMC, Box 3083, Folder 73 inventories 1785-1828, 'Loge La Fidele Sincerite Meubelmeester 1827-1829': 'Verlakte Insecten Bakjes'.
- ¹⁰²⁴ CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801], 1709-1801 No. 10, 28-12-1789, report by the inventory committee: 'Omtrend de Glaswerken en wat daar toe behoort, noteren wij, dat de Japanse verlakte Theebaadjes die bij de Inventaris voortlopen, geheel stukkend en onbruikbaar zijn, en wij verzoeken dus qualificatie, tot den Inkoop van nog 4 a 5 koper verlakte blaadjes als duurzamer zijnde, hebbende den laatst getekende bij provisie tot gebruik reeds 5 stuks ingekogt voor rd. 10:--'. See also 'Rekening per Kassa van Ontvangst en Uitgaaf ten behoeve van de Loge La Vertueuse' (1789), November 1789: '5 verlakte Schenkblaadjes 10:--'.
- ¹⁰²⁵ CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801], 1709-1801 No. 10, 23-12-1794, report by the inventory committee.
- ¹⁰²⁶ See Table 5.J.
- ¹⁰²⁷ See Table 5.N.
- ¹⁰²⁸ See Table 5.C.
- ¹⁰²⁹ See Table 5.Q.
- ¹⁰³⁰ CMC, Box 3085, Folder 89 Receipts 1827-1829, receipt 1-9-1827.
- ¹⁰³¹ See Table 5.E.
- ¹⁰³² CMC, Box 3073, Folder 91 La Vertueuse various financial documents 1775-1780 and account book 1779-1784, 1779-1784: 'voor 60 servetten, 14 tafellakens en 12 handdoeken 150' Rds; Folder 'Doos 82, Bijlagen gehoorende tot de Loge La Vertueuse, Kasboeken 1775-1780 en 1779 1784, 'Cassa Rekening van de Loge La Vertueuse', January 1783: 'voor 60 servetten, 14 tafellakens en 12 handdoeken 150:--'.
- ¹⁰³³ CMC, Box 3072, Folder 90 La Vertueuse receipt books and account books 1791, 2/1791 No. 24A receipt book 1791.
- ¹⁰³⁴ CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801], 1709-1801 No. 10, 'Berigt van B.B. Vercloucke en Reigersman, van den opneem der L[oge] La vertueuse in dato 24 xber 1790': De Br[oeder] servant Hein de bekrompendheid van het Tafel goed vertoonende, -zijn twee stukken guinees benodigd tot aanmaking van Servetten & handdoeken'.
- ¹⁰³⁵ *VOC-Glossarium* 2000.
- ¹⁰³⁶ CMC, Box 3064, Folder 76-77 IIA1-2 La Vertueuse Minutes 1791-1795 1802-1805, Minutes 1791-1795: 'Op vriendelijke offerte van den Br visiteur Crap om van Bengalen voor deeze L meede te brengen, Lijwaet voor Tafellakens en Servietten, zoo wierd, in, aanmelring genome zijnde dat de Lijwatten aldaar beter te koop te bekomen zijn als alhier'.
- ¹⁰³⁷ *VOC-Glossarium* 2000.
- ¹⁰³⁸ CMC, Box 3064, Folder 76-77 IIA1-2 La Vertueuse Minutes 1791-1795 1802-1805, Minutes 1791-1795.
- ¹⁰³⁹ CMC, Box 3073, Folder 90 La Vertueuse receipts paid 1798-1799, 2/1798-99 No. 12 receipts paid 1798-1799', no. 14, 31-8-1798: '3 stukken witte Guinces daar uijt gemaakt 120 p servetten en 4 groote tafellakens voor rds 60,-'.
- ¹⁰⁴⁰ CMC, Box 3064, Folder 76-77 IIA1-2 La Vertueuse Minutes 1791-1795 1802-1805, No. 5 Minutes 5+5*5802 until 6+4*5803, minutes 19-9-1804 and 20-10-1804.
- ¹⁰⁴¹ CMC, Box 3073, Folder 90 La Vertueuse accounts and receipts 1803-1804 1804-1805, 2/1804-5 No. 45 accounts and receipts 1804-1906=55', no. 30, March 1805, 'voor Lijwaaten tafellakens, servetten en handdoeken en maakloon rds 516,12'.
- ¹⁰⁴² CMC, Box 3067, Folder 80+8 A La vertueuse 2nd degree Minutes 1834-1835, 1st degree Minutes 5834-5837', minutes 4-6-1834: 'De A[chtbare] M[eeester] heeft hierna den Br[oeder] Gijsing verzocht te willen zorgen voor den aankoop van een blaauw linnen tafel kleed om te dienen bij de comparitien; hetwelk door dien Br met bereidwilligheid is aangenoomen'.
- ¹⁰⁴³ CMC, Box 3085, Folder 89 Receipts 1827-1829, receipts nos. 118-121, various purchases in 1828 from 'Venduhuis JJ Dominicus'.
- ¹⁰⁴⁴ CMC, Box 3069, Folder 91 Attachments, account books 1775-1780 1779-1784: 'voor 't maaken van 4 groote bruinverniste etenstafel, tot de tafel looge om met 32 broeders te kunnen aansitten [...] 36:--'; see also Box 3069, Folder 82 La Vertueuse Attachments to the account books 1775-1780 1779-1784.
- ¹⁰⁴⁴ CMC, Box 3073, Folder 91 Various financial documents 1775-1780 and account book 1779-1784, No. 34 attachments 1775-1780', Expenses for July 1778: 'voor 't maaken van 4 groote bruinverniste etenstafel, tot de tafel looge om met 32 broeders te kunnen aansitten a 9 Rijk ijder tafel'.
- ¹⁰⁴⁵ See Table 5.H.
- ¹⁰⁴⁶ CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801], 1709-1801 No. 10, 'Notitie van zodanige Goede ren als ten behoeve van de Logie La Vertueuse per publieke vendutie en uit de hand verkogt zijn 24 September 1789'.
- ¹⁰⁴⁷ CMC, Box 3073, Folder 90 La Vertueuse receipts and Almoner's accounts 1802, 2/1801-2 No. 44 accounts pais 1801-1802, no. 59: 'voor t vertinnen van 15 stuks combuisgoed rd 13,-'
- ¹⁰⁴⁸ CMC, Box 3073, Folder 91 La Vertueuse financial records 1807/1816 A.B.C.D., /1810-14 No. 31 accounts 18010/11, 11/12, 12/13, 13/14: '60 Pees kwalies voor de Combuijs 12 Konfoor 30 Leepels van klappers 20 Rotting Lekaars of Schootels Tezamen 16 matten'.

- ¹⁰⁴⁹ See Table 5.C.
- ¹⁰⁵⁰ See Table 5.G.
- ¹⁰⁵¹ See Table 5.C.
- ¹⁰⁵² See Table 5.E.
- ¹⁰⁵³ See Table 5.H.
- ¹⁰⁵⁴ CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801], 1709-1801 No. 10, report of the inventory committee 23-12-1794: '1 draiende kap en 1 musiek tafel'.
- ¹⁰⁵⁵ See Table 5.O.
- ¹⁰⁵⁶ CMC, Box 3083, Folder 73: 'N. 37, meubelmeester, 1775-1801', 'Inventaris van de [loge] la Fidele Sincerite [11] Aug[ustus] 5801': '1 een gavelzegel of Stempel in het Zilver uitgedankt onder berusting van de br[oeder] gr[oot] Zegelbewaarder 1 een klein Zegel of Stempel in het Zilver uitgedankt en onder berusting van de br[oeder] Secretaris'.
- ¹⁰⁵⁷ CMC, Box 8083, Folder 75 Inventories of the lodge archive 1782-1832.
- ¹⁰⁵⁸ See Table 5.R.
- ¹⁰⁵⁹ CMC, Box 3083, Folder 73 inventories 1785-1828, 'Inventaris van zodanige Meubilaire en andere goederen Als door de ondergetekenden Zijn bevonden in de Loge La Fidelle Sincerite Te Batavia & welke onder Bewaring van den Meubel Meester zijn gesteld', 20+27+1*5825: '1 Een Kast, voor de archieven der Loge 1 Een d[it]o " Meubelmeester'.
- ¹⁰⁶⁰ CMC, Box3072, Folder 90 La Vertueuse receipts 1798 and financial statement 1799, 2/1796-98 No. 28 receipts until 1797: 'voor t leveren van een Silv[eren] stempel rds 10,-'.
- ¹⁰⁶¹ CMC, Box3072, Folder 90 La Vertueuse various lists and receipts 1781?-1798, 1774-1798 No. 14, undated inventory ca. 1788: 'de Stempel Snijden 40,-'.
- ¹⁰⁶² CMC, Box3067, Folder 80+8 A La vertueuse 2nd degree Minutes 1834-1835, 1st degree Minutes 5834-5837. '3 drie dito Inkkokers, en toebehoren'
- ¹⁰⁶³ CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801], 1709-1801 No. 10, 'Rekening per Kassa van Ontvangst en Uitgaaf ten behoeve van de Loge La Vertueuse' [1789]: '20 zilvere doosen tot diverse gexpedieerde actens 90:--: 4 vergulde Doosen dito 34:--:'.¹⁰⁷⁰
- ¹⁰⁶⁴ CMC, Box 3072, Folder 90 La Vertueuse financial administration 1795-1796, 2/1795-96 N 27 receipts 1796. See also Box 3072, Folder 90 La Vertueuse various lists and receipts 1781?-1798, 1774-1798 No. 14, undated inventory ca. 1788, 20-2-1796: '6 ps Sil[vere] vrijmetz[e]laars doosen'.
- ¹⁰⁶⁵ CMC, 'dertig stuks zilvere doosjes naar 't nevenstaande monster'.
- ¹⁰⁶⁶ CMC, Box 3072, Folder 90 La Vertueuse' Receipts 1798 and Financial statement 1799, 2/1796-98 No. 28 receipts 1797: '30 paar zilvere doosen wegen[de] 62 7/3 reaal (a 80 ..) rds 104,38 werkloon voor het pees rds 2 ¾ 82,24'.
- ¹⁰⁶⁷ CMC, Box 3072, Folder 90 La Vertueuse' Receipts 1798 and Financial statement 1799, 2/1796-98 No. 28 receipts 1797.
- ¹⁰⁶⁸ CMC, Box 3073, Folder '90 La Vertueuse accounts and receipts 1802-1803, 2/1802-3 No. 29, no. 35': 'voor maakloon van 12 ps cachett doosjes en 2 daartoe geleverd zilver a 5 ½ rds pp rds 66,-'; Folder 90 La Vertueuse financial administration 1795-1796, 2/1795 No. 48: receipt 19-2-1795 for '28,27 papiergeld' to Meppert.
- ¹⁰⁶⁹ CMC, Box 3073, Folder 91 La Vertueuse invoices 1807-1816 A.B.C.D., 2/1807-1808 No. 47, no. 128, 3-7-1807 'voor 12 pees silverdoospen a 5 rds 't pees rds 60', receipt 18-12-1811.
- ¹⁰⁷⁰ CMC, Box 3066, Folder 79 La Vertueuse 1st degree Minutes 1813-1815: 'twaalf Zilveren doosjes geschikt om het Zegel deser Loge in te bergen welke aan ieder Certificaat gehecht word van een vertrekkende broeder en welke doosjes ieder kosten 2 ½ Sp.m.'.¹⁰⁷⁰
- ¹⁰⁷¹ CMC, Box 3073, Folder 91 La Vertueuse invoices 1807-1816 A.B.C.D., /1810-14 No. 31 accounts 1810/11, 11/12, 12/13, 13/14, no. 41; and Folder 91 La Vertueuse invoices 1807-1816 A.B.C.D., 1815-1916 paid accounts 20-6-1815 until 20-6-1816. In February 1813 it concerned an order of 12 seal boxes for 22,- Spd. The invoices are signed in Chinese letters. On 28-6-1815 16,- Spd were paid for 'silver works' to Oeij Tianko.
- ¹⁰⁷² CMC, inv.no. U1, Register of outgoing correspondence and documents of the Grand Lodge 17-9-1745 until 6-9-1767, Vol. 1, no. 256: 'Overmits het Wetboek zegt, dat de Broeders ... beneden de 25 Jaren mogen ontfangen worden, zonder van een speciale vrijdom verkregen hebben, waarvan alle geregelde Loges zig jaarlijks voorzien, hebben Wij nodig geagt er hier eene bij te voegen, en waar bij nog deze en geen andere Dispenses gegeven worden'.
- ¹⁰⁷³ See Davies 2005.
- ¹⁰⁷⁴ CMC, Box 4491, Folder 142: 1. The costs, including two years contribution, amounted to fl 298,5. He also wrote the lodge would be needing a copy of the resolutions of the Grand Lodge, 200 pages for fl 80,-.
- ¹⁰⁷⁵ ANRI, letter by R. van Laak to lodge La Fidèle Sincerite in Batavia, 18-9-1773. I am grateful to Diederick Kortlang, National Archive/Tanap Project, for providing a transcript. The *Code Macons* were delivered via 'brother [Jacob] van Houten', boatswain on the ship Hoolwerf. According to NA/VOC, he left the Netherlands 9-04-1773, arrived in Batavia 28-11-1773; repatriated on the ship Slot ter Hoge 6-11-1783, and arrived back in the Netherlands 16-06-1784. The *Muse Maconnique* were delivered via 'captain Beukelaar', Thomas Beukelaar of the ship Eendragt. He departed 7-10-1773, arrived in Batavia 18-06-1774, and repatriated on the same ship on 18-02-1778, which perished. On 26-10-1774 the lodge replied to the Grand Lodge, thanking for another letter dated 16-9-1773, also received through De Beukelaar.
- ¹⁰⁷⁶ ANRI, letter by R. van Laak to lodge La Fidèle Sincérité in Batavia, 18-9-1773. I am grateful to Diederick Kortlang, National Archive/Tanap Project, for providing a transcript. The only Johannes Snejders listed in NA/VOC died in 1768. This is probably Johannes Snejders, captain of the ship Pauw, who sailed in 1774.
- ¹⁰⁷⁷ CMC, Box 3083, Folder 75 Inventories of the lodge archive 1782-1832, inventory 7-2-1783: 'Een resolution boek, in rood leer gebonden, beginnende Anno 1767 tot 1772'.
- ¹⁰⁷⁸ See Table 5.F.
- ¹⁰⁷⁹ See Table 5.G.
- ¹⁰⁸⁰ CMC, Box 3079, Folder 31 No. 83 La Fidèle Sincérité attachments 7+4*5817 until 10+4*5820 [= 1817-1820], no. 149.
- ¹⁰⁸¹ CMC, Box 3079, Folder 31 No. 83 La Fidèle Sincérité attachments 7+4*5817 until 10+4*5820 [= 1817-1820], no 150, 10-8-1819, see also no. 151.
- ¹⁰⁸² See Table 5.S.
- ¹⁰⁸³ CMC, Box 3076, Folder 3-6 La Fidèle Sincérité Resolutions 4th-12th months 5819 as well as the mourning lodge 9th month 5819' [= minutes 1819-1821: 'voor het kostenden overt nemen, van de onlangs met het schip Het Schoon Verbond gevoerd door den kapitein en breder Wegener, mede gebragte afbeeldingen van zijn koninklijke Hoogheid den prins Frederik, Grootmeester Nationaal van de order der vrijmetselaren, om tot Cieraad van de Loge te doen dienen en dezelve te hangen, vlak voor den troon dezer tempel'.
- ¹⁰⁸⁴ Scheen 1981, p. 304; CMC membership card register does not list Sluyter.

- ¹⁰⁸⁵ CMC, Box 3076, Folder 3-6 La Fidèle Sincérité Resolutions 4th-12th months 5819 as well as the mourning lodge 9th month 5819' [= minutes 1819-1821.
- ¹⁰⁸⁶ See Table 5.S.
- ¹⁰⁸⁷ See Table 5.S.
- ¹⁰⁸⁸ CMC, Box 3079, Folder 34 La Fidèle Sincérité attachments to the minutes 18+4*5822 until 12+4*5824, no. 34, see also various documents regarding this transfer in Folder 36.
- ¹⁰⁸⁹ CMC 6 D 19, *Bemoediging* [1825] and *Lierzang* [1825].
- ¹⁰⁹⁰ CMC, Box 3084, Folder 83 La Fidèle Sincérité Account by the Treasurer 1-7-1823 until 30-1-1824 Nota Der Betaalde Gelden [...] 1823-1824, 17-8-1823. This also includes payments to the 'Landsdrukkerij' (National print works) for print work and an advert amounting to fl. 99,-. See also Box 3085, Folder 90-91 Receipts 1829, no. 12, 20-6-1830 for an advert in the *Javaasche Courant* no. 71; Box 3085, Folder 93 Receipts 1832-1833, no. 11, 19-6-1832 for an advert in the *Javaasche Courant* no. 72; Box 3086, Folder 94 accounts and receipts 1835-1837, receipts signed by Boekhoff, for print works including invitations, and adverts in the *Javaasche Courant* (no 23, 16-7-1836; no. 57; no.78, 1-7-1837; no. 52; no. 83, 9-8-1837; no. 63). This illustrates the visibility of the lodge for non-members.
- ¹⁰⁹¹ CMC, Box 3084, Folder 83 No. 108 Financial accounts, documents and receipts 1823, 'Nota der betaalde Gelden [...]', 19-3-1823.
- ¹⁰⁹² CMC, Box 3076, Folder 7 No. 98 1822-1824 Draft minutes No. 14 No. 87', Minutes 1822-1824. CMC, Box 3084, Folder 83 No. 108 Financial accounts, documents and receipts 1823, including the costs of song books.
- ¹⁰⁹³ CMC, Box 3085, Folder 90-91 Receipts 1829, no. 25: 'vergulde Lijst met glas zilver f 21'.
- ¹⁰⁹⁴ CMC, Box 3083, Folder 74: 'inventaris van de Meubelmeester 1829-1830': 'Schilderijen een vaas 1 13 mei 1830 ingenomen'. CMC, Box 3083, Folder 74, undated inventory in 'Folia Oeconome en Meubelmeester 1831': 'Verguld Schilderij verbeeldde een Masonike vaas'.
- ¹⁰⁹⁵ CMC, Box 3087, Folder 107 No. 11 Chapter La Fidèle Sincérité resolutions and attachments 1813-1834. 'Den Broederlijken dank zeggen wij U[w] Z[eer] E[edele] toe voor den ontvangen afdruck der Vaas aan den H[oo]g[?] E[dele] aangeboden, zij prijkt met een fraaie Lijst omzet, als een blijvend aandenken, in onze tempel'.
- ¹⁰⁹⁶ CMC, Box 3086, Folder 94 accounts and receipts 1835-1837, no. 72, 16-6-1837 to the Chinese Oei Kwando:
 '[...] verguld van 1 grote schilderij f 6
 d[ito] van 1 Kleine d[ito] 4
 bezet van Een grote schilderij glas 4
 d[ito] van een kleine d[ito] 1
 maken van 1 grote schilderij lijst 3
 d[ito] d[ito] 1 kleine d[ito] 2
 bezet van 4 ringen bij de schilderij 1[...]'.
- ¹⁰⁹⁷ CMC, Box 3086, Folder 94 accounts and receipts 1835-1837, no. 58: 'van uw vrouw ontvangen een stukje blaauwe moiree lint dienende tot in onderbrenging van diverse diploma van nieuw aangenomene leden 10 ellen a 2 Gulden Zilver'.
- ¹⁰⁹⁸ CMC, Box 3064, Folder 80 80 A Correspondence La Vertueuse 1769 1778-1788. The letter was sent via captain Pieter van Proyen of the ship Ridderkerk from Amsterdam. See also CMC, Box 3069, Folder 82 La Constante et Fidèle Instruction Protocols of the Secretary ca. 1799, order by La Vertueuse dated 1-9-1769, later used as a template by La Constante et Fidèle.
- ¹⁰⁹⁹ CMC, Box 3064, Folder 76+77 IIA1-2 La Vertueuse 1) 1st degree Minutes 13-2-1791 until 13-3-1792 1791-1795 with 2) Attachments incoming and outgoing correspondence.
- ¹¹⁰⁰ CMC, Box 3073, Folder 91 Various financial documents 1775-1780 and account book 1779-1784, No. 34 attachments 1775-1780.
- ¹¹⁰¹ See Table 5.E.
- ¹¹⁰² CMC, Box 3069, Folder 91 Attachments, account books 1775-1780 1779-1784, 'Cassa Reekening van de Loge La Vertueuse': 'voor het inbinden van de Lire masons 25:--:--'.
- ¹¹⁰³ CMC, Box 3069, Folder 82 La Vertueuse Attachments to the account books 1775-1780 1779-1784, 'Cassa Reekening van de Loge La Vertueuse': 'Domenicus voor 't drukken van 160 Lidenen in 4 versen groot 4 pagonas 16:--:-- voor drukloon van 80 redevoeringen groot 16 paginans item inbinden in citroen geel papier 36:32:--'.
- ¹¹⁰⁴ See Table 5.H.
- ¹¹⁰⁵ CMC, Box 3072, Folder 90 La Vertueuse receipts 1798 and financial account 1799, '2/1796-98 No. 28 receipts until 1797, undated 1796: '[...] aan den Br[oe]der Serv[ant] Langeweg voor het maken van een Lijstje tot het Pourtret van den G[ro]ot[M]eester N[at]ionaal van Boetzelaar 35,- voor een Glas voor d[it]o 1,-'.
- ¹¹⁰⁶ See Table 5.J.
- ¹¹⁰⁷ CMC, Box 3072, Folder 90 La Vertueuse financial administration 1795-1796, 2/1795-96 N 27 receipts 1796.
- ¹¹⁰⁸ CMC, Box 3064, Folder 76 +77 IIA1-2 La Vertueuse 1) 1st degree Minutes 13-2-1791 until 13-3-1792 1791-1795 and 2) attachments correspondence: 'vijftig Lire Macons als de vorige met rood dan wel groen Maroes leeren en den Naam van La Vertueuse', as well as cerificares and seals; Box 3069, Folder 83 La Vertueuse correspondence with the Deputy Grand Master Nicolaas Engelhard 1809-1821 plus membership lists [= 1805], financial account 27-1-2-1798 referring to Lires; Box 3073, Folder 90 La Vertueuse receipts paid 1798-1799, 2/1798-99 No. 12 receipts paid 1798-1799, financial account for 1797, various costs, for printwork, writing and lacquer for seals.
- ¹¹⁰⁹ CMC, Box 3064, Folder 76 +77 IIA1-2 La Vertueuse Minutes 1805-1808 1805-1809, 1st degree minutes 24-6-1805 until 25-6-1808, 27-10-1806: 'gebonden in een Fransche band, verguld op sneede en met goudene Letteren beschreven: La Vertueuse'. See also Box 3067, Folder 81 Correspondence with the Grand Master and La Constante et Fidèle 1777-1812, letter by La Fidèle Sincérité to Holtrop 8-1-1807; Box 3073, Folder 91 La Vertueuse invoices 1807-1816 A.B.C.D., 2/1807-1808 No. 47 Invoices 1807/8, no. 57, receipt '23 Louwmaand' [= January] 1810' for books taken over from the Holle estate: '100 Gezangen voor Vrij metzelaaren in heele fransche banden verguld op sneede in plat met naam 4 stempels f 7,5 f 725'.
- ¹¹¹⁰ CMC, Box 3065, Folder 77 La Vertueuse 1st degree Minutes and resolutions 1807-1808, report of the inventory committee, 9-7-1807.
- ¹¹¹¹ CMC, Box 3064, Folder 76 + 77 IIA1-2 La Vertueuse Minutes 1805-1808 1805-1809, 1st degree minutes 24-6-1805 until 25-6-1808', 7-1-1808; Box 3065, Folder 77 La Vertueuse 1st degree Minutes and resolutions 1807-1808, 2/1807-8 1st degree Minutes and attachments 24-6-1807 until 25-6-1808': 'Nota van 't ontfangenen uijt den Boedel van wijlen Br Jassoy [...] Eenige Maconnique boeken en Papieren'.
- ¹¹¹² CMC, Box 3066, Folder 79 La Vertueuse 1st degree Minutes 1818-1819, 1st degree Minutes 1820-1821: '[...] inhoudende Kennisgave dat hij van den Hoogverlichte Grootmeester nationaal der Vereenigde Nederlanden onderhorige kolonien en Landen gepatenteerd is tot het alleen uitgeven van deszelfs Portrait en geleidende Kopy van dit Patent door den Achtbare Meester van de Loge Concordia Vincit Animos in 't Oosten van Amsterdam gecontrasigneerd is [...] [door de loge wordt] besloten tot den Aankoop van Een Exemplaar van de bij deeze missieve bedoelde Portraits voor de Som van f 22 zegge tweentwintig guldens'.

- ¹¹¹³ CMC, Box 3070, Folder 83 La Vertueuse incoming and outgoing correspondence 1814-1837: '[...] een afdruk [zend] van de zilvere Vaas, waar van reeds een exemplaar door mij aan [Uwe] Z[eer]E[dele] was bevorderd door [het schip] de Harmonie met mijne teekenplank [= brief] dato 29 Juny welke Bodem egter een der 15 augustus na zee gegaan is'. CMC membership card register. This may concern E.S. Voute, in 1824 member of La Bien Aimée in Amsterdam and in 1834 of La Constante et Fidèle in Semarang; or J.J. Voute (1775-1850), also a member of La Bien Aimée in 1824.
- ¹¹¹⁴ Cat. Nijmegen 1912, p. 6: Cat. Nijmegen 1913, p. 31, no. 43. 'Ledenlijst van de Loge "De Vriendschap" in het O. van Soerabaia van den 27+ 8* 5845 (27 Oct. 1845) gedrukt op Oranje zijde en gevat in eikenhouten lijst'. In the reading room copy of the catalogue, curator Beitj Croiset van Uchelen drew a circle around the numbers of objects which had been returned after WW2, including no. 43.
- ¹¹¹⁵ CMC, 6D19, De Waal [1840] A.
- ¹¹¹⁶ CMC, 76E18, 197B92, De Waal [1840] B.
- ¹¹¹⁷ CMC, Box 3089, Folder 105A Programs of ceremonies La Fidèle Sincérité and La Vertueuse plus correspondence 1833-1836.
- ¹¹¹⁸ CMC 76E19, Loman/De Waal 1841.
- ¹¹¹⁹ CMC 76E27, Verslag 1849.
- ¹¹²⁰ CMC 6D19, Ritter 1840 and De Waal [1840] C.
- ¹¹²¹ *Jaarboekje voor Nederlandsche Vrijmetselaren*, Amsterdam 1844.
- ¹¹²² *Jaarboekje voor Nederlandsche Vrijmetselaren*, Amsterdam 1847.
- ¹¹²³ CMC, Box 3074 [new inv.no 4086.7], Folder 'Adoptieloge A.L. "La Vertueuse"' [1783]. Undated, but because the seats and names of members are included, it is clear Van Overstraten was Worshipful Master and Radermacher was present. That means the document can be attributed to the Adoption lodge in 1783.
- ¹¹²⁴ CMC, Box 3064, Folder 80 80A La Vertueuse Correspondence and attachments: 1770-1798 [= 1769-1798]', '1770-97 No. 20 correspondence and attachments to the Grand Lodge 5770-5797, membership list 21-7-1783 lists him as Architect. Hageman 1866, p. 109, suggests this may have been a farewell party for Radermacher, about to repatriate in November. Hageman and Van der Linden 1870, p. 28, both refer to a report of the celebration in a letter to the Grand Lodge.
- ¹¹²⁵ CMC 4F38, [Van] [Overstraaten] 1785, CMC 4F39, 'Tafel-Lied' 1786.
- ¹¹²⁶ CMC, Box 3148, Folder XVII, [J. Schill] Manuscript 'Gedenk-Boek [...] 1843, z.p: 'bij welke gelegenheid de Dames met een V[rij] M[etselaars] versierzel aan een citroenkleurig lint [werden] omhangen'. The bill for the costs of the jewels also the purchase of black ribbon ('inkoop van 't rol breed Swart Lint [Rds] 13,24').
- ¹¹²⁷ CMC, Box 3073, Folder 91 La Vertueuse various financial documents 1775-1780 and account book 1779-1784, 1779-1784 [financial statement]: 'bij het houden van Een Logie de adoption [...] aan der Zilver Smit voor 20 goude ornamentjes met een winkelhaak en passer weg[ende] 2 r[ijks]d[aalders] en 40 st[uivers] 91:--:'.¹
- ¹¹²⁸ Box 3070, Folder 83-84-85 IIB7 La Vertueuse various correspondence 1812-1815, 2/1812-15 No. 38 5812-5815, undated letter by Engelhard to La Vertueuse, referring to the complaint against La Constante et Fidèle 30-5-1812. 'de Leeden van de Hooge Regeering en hunne vrouwen, als onderscheiden andere aanzienlijke Heeren en Daemes op dat feest verzogt zijn'. See in the same Folder Box IIB Chapter Kapittel La Vertueuse 1796-1836 1803, papers and letters received from the Grand Chapter 1820-1835 1796-1836, letter by Engelhard and Parvé to La Vertueuse concerning the suspension of Chapter and lodge of La Constante et Fidèle.
- ¹¹²⁹ CMC, Box 3072, Folder 90 La Vertueuse' Receipts 1798 and financial statement 1799, 2/1796-98 No. 28 receipts 1797: 'twee dames Echarpes'. Also included in this order were 4 rolls of white satin and a roll of yellow armozijn, together for 408:- Rds.
- ¹¹³⁰ Pieren 1901/1902, p. 268: 'De zusters zullen gelieven (desverkiezende) hunne ongehuwde dogters mede te brengen mits den ouderdom van veertien jaaren hebbende bereikt'. CMC, Box 3064, Folder 76-77 IIA1-2 La Vertueuse Minutes 1791-1795 1802-1805, No. 5 Minutes 5+5*5802 until 6+4*5803', 19-9-1804, invitation to La Fidèle Sincérité requesting 'meede brenging der zusters en een hunne dochters boven de 14 Jaaren'.
- ¹¹³¹ Gelman Taylor 1983.
- ¹¹³² Pieren 1901/1902, p. 268-271: 'Des avonds voor zes uren zal de Loge zo binnen als buiten, op het pragtigste geillumineerd zijn [...] De wagens zullen allen binnenrijden door het groote hek, komen vervolgens over de houte brug op het naast gelegen stuk lands en zullen langs een bamboesen brug, over de nokslot weder op den heerenweg rijden. NB: Ten dien einde zal den Mandoor moeten gereed staan, om den koetsiers den weg aan te wijzen [...] De voorkamer zal met het groote tapijt uit de Loge belegd worden, alwaar de zusters zullen worden ontvangen [...] De binnengaanderij zal mede met een tapijt voorzien worden, tot den ontvangst der Brr [...] Er zal een maconnique Aria door de Musicanten gespeeld worden gedurende de Entree en den optogt naar de Loge [...]'.¹
- ¹¹³³ CMC, Box 3079, Folder 31 No. 83 La Fidèle Sincérité attachments 7+4*5817 until 10+4*5820 [= 1817-1820], no. 118, 10-4-1819 invitation by La Fidèle Sincérité to La Vertueuse for the inauguration of the new building; no. 135 description of the ceremony; no. 136 1 welcome to the guests; no. 37 list of music to be played. See also *Verslag* 1848, p. 99; Hageman 1857, p. 233.
- ¹¹³⁴ CMC, Box 3086, Folder 94 accounts and receipts 1835-1837, no. 13: '30 spaanse matten a f 2,55 en vijftig gulden zilver voor het maken van 120 truffeltjes'.
- ¹¹³⁵ *Vry-Metselaars Almanak*, 1838, p. 116: 'Vervolgens werd deze aanzienlijke Vrouwenschaar, tot aandenken aan dezen dag, met linten, waaraan daartoe expres vervaardigde truffels, omhangen'. *Verslag* 1848, p. 99; Hageman 1858, p. 255 refers to a celebration with ladies in La Fidèle Sincérité in 1836 on the occasion of Schill's return. Der Kinderen 1864, p. 216, refers to a joint St. John's Day celebration of both lodges with ladies, at which De Eerens was present. It is unclear if he is referring to the same occasion. CMC, Box 4491, Folder 142: 2 La Fidèle Sincérité 1814-1836, correspondence and attachments to the minutes 1813-1836, contains a poem dated 11-7-1836 which may well have been read at this occasion: 'Bij mijne aanneming in de Orde der Vrijmetselaren' ('On my initiation as a freemason').
- ¹¹³⁶ CMC, Box 3086, Folder 94 accounts and receipts 1835-1837, no. 26: 'pour Dix truelles en or, et Vingt en argent [...] B. Pont'pour Dix truelles en or, et Vingt en argent'.
- ¹¹³⁷ See, amongst others, Davies 2007, Heidle/Snoek 2008; Révauger/Lemaire 2010, as well as the entries on 'Bourbon – Louise Marie Thérèse Bathilde d'Orléans, duchesse de, puis princesse de Condé (1750-1822)', 'Chartres, Louise Marie Adélaïde de Bourbon-Penthièvre, duchesse d'Orléans, duchesse de (1753-1821)' and 'Seignelay, Catherine-Pauline de Béthune Sully, marquise de (1752-1795)' in Porsset/Révauger 2013, and earlier works not referenced further here: Margaret Jacob, 'Freemasonry, Women, and the Paradox of the Enlightenment', in: Eleanor S. Riemer, *Women and the Enlightenment*, (Women & History 9) New York 1984, pp. 69-93; Janet M. Burke, 'Freemasonry, Friendship and Noblewomen: The Role of the Secret Society in Bringing Enlightenment Thought to Pre-Revolutionary Women Elites', *History of European Ideas* 10 (1989) 3, pp. 283-94; Gisèle/Yves Hivert-Messeca, *Comment la Franc-Maçonnerie vint aux femmes. Deux siècles de Franc-Maçonnerie d'adoption féminine et mixte en France 1740-1940*, Paris 1997.
- ¹¹³⁸ CMC, Box 3148, Folder XVII, [J. Schill] Manuscript 'Gedenk-Boek [...] 1843, n.pag. Hageman 1866, p. 93 notes Brahé was later recorded as a visitor in La Vertueuse. De Visser Smits 1931, p. 162. These events may have been recorded in early documents in the lodge archive, that were lost in WW2 or have been missing or mislaid since the Ton Lutter inventory was drawn up.

- ¹¹³⁹ CMC, Box 2003, Correspondence received by the Grand Lodge 1770-1775, no. 608-1. Duplicaat in CMC, Box 2403, Constitution file La Constance, no. 608-2: 'daar is hier een seeker man aan uw Hoog verligten wel bekend, die maakt hier meester in de camer of Zijn Eijgen hand, en hij maakt Schotten en Elús en E[cossoil]ses. Elu Profet: &c en wat meer is, die maan [= man] is wel Eer in de [loge] La Choisie geweest, hier zijn nog verscheiden graaden, die dan [= den] Zoo genaamt Baron van Schonneck hier in gevoegt [= ingevoerd heeft] Egter niet na het waar gelijken der Maconnerij'.
- ¹¹⁴⁰ CMC, inv.no. U2, Register of outgoing correspondence of the Grand Lodge 9-2-1768 until 2-3-1788, Vol. 2.
- ¹¹⁴¹ CMC, Box 3064, Folder 80 80A La Vertueuse Correspondence and attachments 1770-1798 [= 1769-1798], 1770-97 No. 20 outgoing correspondence and attachments to the Grand Lodge 5770-5797, letter 2-11-1776 by La Vertueuse to the Grand Lodge: 'grootendeels heeft hier inne geijverd den overleden Broeder Vernet, geweese Directeur in Bengale, den broeder Architect Metterton, en meer andere'.
- ¹¹⁴² De Visser Smits 1931, p. 260.
- ¹¹⁴³ CMC, Box 4491, Folder 142-2.
- ¹¹⁴⁴ Kind advice by dr. Jan Snoek, Heidelberg University.
- ¹¹⁴⁵ CMC, Box 3083, Folder 75 Inventories of the archive 1782-1832, 'Receuil van alle zoodanige Archieven, Documenten & andere Stukken als er op den 10 Juny 1820 [...]'.
¹¹⁴⁶ CMC, Box 3068, correspondence to the Grand Lodge 1809-1814, letter by Engelhard (higher degrees committee) to the Grand Lodge, 20-10-1809, in which the constitution is referenced. See also CMC, Box 3064, Folder 76+77 IIA1-2 La Vertueuse 1) 1st degree Minutes 13-2-1791 until 13-3-1792 1791-1795 with 2) Attachments incoming and outgoing correspondence, draft for letter to the Grand Lodge 31-1-1792, in which the request for a constitution in 1784 is referenced. See also CMC, Box 3068, Correspondence to the Grand Lodge 1809-1814, letter by La Vertueuse to the Committee on the higher degrees 24-4-1809, claiming never to have received a Chapter constitution despite requests in 1794, 1797 and 1798. Second letter 2-5-181? that the constitution had turned up in the papers of deceased Worshipful Master Holle.
- ¹¹⁴⁷ See copy of the constitution in CMC, Box 3067, Folder 80 80A La Vertueuse Correspondence and attachments 1770-1798 [= 1769-1798], 1770-97 No. 20 outgoing correspondence and attachments to the Grand Lodge 5770-5797. See also CMC, Box 3064, Folder 76+77 IIA1-2 La Vertueuse 1) 1st degree Minutes 13-2-1791 until 13-3-1792 1791-1795 with 2) Attachments incoming and outgoing correspondence, draft for letter to the Grand Lodge 31-1-1792, attached request to lodge member Herklots to carry the letter personally to the Grand Lodge, with on the back: 'Deze kans weder de beste gelegenheid zijnde, waar van wij zederd t vertrek van onzen waarden Comp Br Jan Berkhout die in de maand April dezes Jaars met het schip Christiaans harr [?] naar Coppenhagen stervende, hebben kunne gebruik maken'. However, *Gedenkboek* 1917, p. 147 claims that the foundation took place in 1796, was unofficial and the (temporary?) constitution was lost.
- ¹¹⁴⁸ CMC, Box 3064, Folder Box 80 80A La Vertueuse Correspondenc and attachments 1770-1798 [= 1769-1798], 1770-97 No. 20 outgoing correspondence and attachments to the Grand Lodge 5770-5797, letter by La Vertueuse to the French Grande Chapitre General in Paris, 22-7*1796. CMC, Box 3068, Folder 81 La Vertueuse correspondence to the Grand Lodge 1797-1798, letter by La Verteuse to the Grand Lodge, 3-2-1797. CMC, Box 3064, Folder Box 80 80A La Vertueuse Correspondenc and attachments 1770-1798 [= 1769-1798], 1770-97 No. 20 outgoing correspondence and attachments to the Grand Lodge 5770-5797, undated letter. This mentions the Provincial Grand Lodge and five lodges under Dutch jurisdiction in 'Les Indes orientales'.
- ¹¹⁴⁹ *Gedenkboek* 1917, p. 147, claims La Vertueuse refused an offer by the French to constitute it under the Grand Orient de France and requested a constitution from the Netherlands, which arrived on on 25-10-1798.
- ¹¹⁵⁰ CMC, Box 3068, Folder 81 La Vertueuse correspondence to the Grand Lodge 1797-1798, letter by La Verteuse to the Grand Lodge, 3-2-1797.
- ¹¹⁵¹ CMC, Box 3070, Folder IIB Chapter La Vertueuse 1796-1836 1803, Papers and letter to lodge La Vertueuse 1820-1835 1796-1836. See also CMC, Box 3069, Folder Box 82 La Constante et Fidèle Instruction Protocols of the Secretary ± 1799, copy of a document from the Chapter of La Vertueuse 22-2-1799, clearly stating it was constituted under the Grand Chapitre General de France.
- ¹¹⁵² CMC, Box 3507, IIB13 (large format storage, also numbered as 158b and 229).
- ¹¹⁵³ *Gedenkboek* 1917, pp. 146-147: 'Dit voorval gaf zelfs aanleiding tot eenig geschil tusschen de Loges "La Vertueuse" en "La Fidele Sincerite". De laatste meende, dat de Fransche broeders, als niet behoorende tot de Nederlandse Vrijmetselarij, het recht misten de hoogere graden te verleenen en daarin te recipieeren. De Leden van "La Vertueuse" erkenden dit recht wel, doch sloegen het aanbod van de Fransche broeders om een kapittel te constitueren onder het Groot Oosten van Frankrijk op hoffelijke wijze van de hand. Zij besloten zich daartoe te wenden tot den Grootmeester Nationaal in Nederland'.
- ¹¹⁵⁴ CMC, Box 3087, Folder 106 Chapter minutes 1797: 'de graad van Ely de Quize niet naar behoren en volgens onze Constitutie ontvangen hadden'.
- ¹¹⁵⁵ CMC, Box 3087, Folder 106 Chapter minutes 1787.
- ¹¹⁵⁶ CMC, Box 3068, Folder 81 La Vertueuse correspondence to the Grand Lodge 1797-1798, letter by La Vertueuse to the Grand Lodge, 3-2-1797: 'Na uitwisseling met een Cartel weder te Maritius aangekomen, hebben zij zich in hunne respectieve loges des quize Artistes, La Triple Esperance, La Paix en les 21 Amis de la Republique Francaise van de blijken van B[ri]oeder]min kennis gegeven [...] hunne aanbieding / onder overzending van tafreelen / der B[roederen] dien L[oge] om ons met hen te vereenigen. Onkundig van deze plegtigheid hebben wij dat voorstel, op dien voet, zoo aangenomen en ingevolge hunne verlangens hun geantwoord tot de komst van het onlangs van hier vertrokken Fransche Esquader onder bevel van den Acht[are] Br[roeder] En Contre Admiraal Serceij. De onderhandelingen met de daarmede hier over gekomene Commissarissen en verdere BB gehouden [...] met deze Eludatie dat zijzj bewust van de wijze hunner receptie in La Vertueuse ons aangeboden hadden om ermits er een behoorlijk getal SPRC onder hun hier waren, van het Schotsche Kapittel aan un Oppermagtige Graad een Request te rpesenteeren ter verkrijging der verheven trappen van Chevallier du L Orient en Souverain prince Rose Croix. Daar wij n, door den nog heerschenden oorlog, wie weet hoe lange [wij] verstoken kunnen blijven, van eenig narigte uwere Hoog Verliche te ontvangen [...] hebben wij deze gunstige gelegenheid [...] niet willen laten ontslippen'. See also the letters by the French attached tot his file.
- ¹¹⁵⁷ De Visser Smits 1925/1926, pp. 332-335, transcript of a letter 10-5-1801 from Engelhard to La Constante et Fidèle. In his letter Engelhard referred to members with higher degrees on the membership list of La Constante et Fidèle, including the degree of *Elu de Quinze*, 'for which Your Honour expects the diploma's from Mauritius. Engelhard enclosed a constitution dated 3-10-1801, also valid for a Chapter, of which the installation date remains unclear. See *Gedenkboek* 1917, p. 149. Hageman 1857, p. 244.
- ¹¹⁵⁸ *Gedenkboek* 1917, p. 151.
- ¹¹⁵⁹ Hageman 1857, p. 242: 'Commissarissen van het Hoofdbestuur der symbolieke graden en van het Hoofdkapittel der Oppergraden'. *Gedenkboek* 1917, p.148 uses a different title: 'Commissaris van het Hoofdkapittel der Oppergraden en van het Groot-Oosten van het Koninkrijk Holland' and names their joint years in power as 1805-1815.
- ¹¹⁶⁰ CMC, Box 3068, Folder Correspondence to the Grand Lodge 1809-1814. They had also received a request from lodge La Constante & Fidèle to found a chapter for those four degrees.
- ¹¹⁶¹ CMC, Box 3068, Folder Correspondence to the Grand Lodge 1809-1814. There was also a discussion of belated payment of Rds 2000,- to the Grand Lodge, caused by the contribution of the higher degrees being transferred by mistake to the cash register of the basic degrees pf La Vertueuse by Worshipful Master Holle. See a letter by Engelhard dated 8-3-1809 on a debt of 854 Rds by the Chevaliers d'Epees and 181 Rds by the

Princes Rose Croix. La Vertueuse answered on 24-4-1809 that payment would be a problem because its Chapter building and furniture were borrowed and money was needed for repairs. *Gedenkboek* 1917, pp. 148-149, points out that the withdrawing of constitutions caused a conflict with the lodges, which would last until a new Grand Chapter constitution arrived in 1813.

¹¹⁶² CMC, Box 3068, Folder Correspondence to the Grand Lodge 1809-1814.

¹¹⁶³ CMC, Box 3088, Folder 110 La Fidèle Sincérité, No. 12 attachments to the Chapter minutes La Fidèle Sincérité 1813-1831, letter 15-1-1810 by La Fidèle Sincérité to Engelhard and Parve, noting the constitution date of its Chapter for the Ecosais and Elu degrees on 8-3-1809. At the time, the Chapter practiced among others the degrees of *Élu de Neuf* and *Élu de Perignac*. On 15-1-1810 La Fidèle Sincérité requested Engelhard and Parve to also constitute a Chapter for the Chevalier d'Orient and Rose Croix degrees, while on 2-4-1810 the lodge, now having figured out it needed permission, asked to be allowed to practice the degree of Écosais and three Élu degrees. CMC, Box 3068, Folder Correspondence to the Grand Lodge 1809-1814., letter by La Vertueuse to the Committee for the higher degrees, stating they chose the officers for their Chapter, CMC, Box 3069, Folder 83 La Vertueuse correspondence with the Deputy Grand Master Nicolaas Engelhard 1809-1821 and membership lists [is 1805], extract minutes 17-4-1813 on the behavior of lodge member Doornick at the installation of the Chapter on '18e jl' [= 18 March] and his subsequent dismissal. See also Box 3070, Folder IIB Chapter La Vertueuse 1796-1836 1803, report by the Committee on the higher degrees 31-11-1813, regarding the Chapter and its relation to the lodges of the basic degrees.

¹¹⁶⁴ CMC, Box 3122, Folder 147 La Constante et Fidèle A) correspondence received 1807-1815. B) outgoing correspondence 1807-1815, No. 43 A 5809-5814, Letter by Engelhard 30-5-1809: 'hetzelfde emport in Rijksdaalders dat de Wet in guldens bepaald [...] Chevaliers d'Épee rijksd 100 en SPRC 150 zilverde specie of te saamen 250 rijksd. Met een weinig overleg konnen de Broeders dadelijk een Boete Cassa formeeren, alg is het zij de geheele receptie bepalen op 200 of 150 te weeten 80 of 50 voor Chevalier de Lorias en 120 of 100 voor die van SPRC alles in zilver. Het is goed dat de prijs wat hoog gesteld word, anders vallen de sollicitation lastig, en als de eerste Stigtrs van deeze Tempel, daarin met een goed exemple voorgaan, hebben de volgende Broeders die in die graade verzoeke opgenomen te worden, niets te zeggen, zij zijn te Sublim om daar maar zo de but en blanc aan te koomen'. See also letter by Grand Master Van Bijleveld 30-3-1809 regarding a request for a Grand Chapter.

¹¹⁶⁵ CMC, Box 3089, Folder 105A Programs of ceremonies La Fidèle Sincérité and La Vertueuse plus correspondence 1833-1836.

¹¹⁶⁶ *Gedenkboek* 1917, p. 149.

¹¹⁶⁷ CMC, Box 4491, Folder 142:2 La Fidèle Sincérité 1814-1836, correspondence and attachments to the minutes 1813-1836.

¹¹⁶⁸ CMC, Box 3088, Folder 110 No. 12 La Fidèle Sincérité attachments to the resolutions 1813-1831, correspondence on the conflict, including a letter 28-9-1813 by George van der Keer to La Fidèle Sincérité. See also Box 4491, Folder 142: 2 La Fidèle Sincérité 1814-1836, correspondence and attachments to the minutes 1813-1836, letter 28-9-1813 on a report by the committee.

¹¹⁶⁹ CMC, Box 4491, Folder 142: 2 La Fidèle Sincérité 1814-1836, correspondence and attachments to the minutes 1813-1836. A request was made to give Sack the *Rose Croix* degree.

¹¹⁷⁰ *Gedenkboek* 1917, pp. 216-217, transcript of the constitution 24-5-1833, referring to the earlier Chapter constitution of 1809; Box 3122, Folder 147 La Constante et Fidèle A) correspondence received 1807-1815. B) outgoing correspondence 1807-1815, No. 42 correspondence received A 5808-5815', request by La Constante et Fidèle 22-12-1814 to the Commissioners Engelhard/Parvé, suggesting a Chapter for the Ecossois degree had been active since 1811, now requesting a Chapter for the Ecossois and Chevalier d'Orient degrees; Box 3247, 75:1 Chapter Constante Fidèle correspondence 1812-1816, report and correspondence concerning conflict between the Chapter and Engelhard 1813-1814; Box 3088, Folder 110 No. 12 La Fidèle Sincérité attachments to the resolutions 1813-1831, letter 4-1-1815 from La Constante et Fidèle to lodge concerning establishing Chapter La Constante et Fidèle on 25ste jl [= 25-12-1814].

¹¹⁷¹ CMC, Box 3088, Folder 110 No. 12 La Fidèle Sincérité attachments to the resolutions 1813-1831, letter Grand Chapter about the constitution of the Chapter of De Vriendschap, 8-6-1814. Hageman 1857, p. 258, and *Gedenkboek* 1917, p. 148, name the date as [16-]5-1814.

¹¹⁷² Hageman 1857, p. 268.

¹¹⁷³ CMC, Box 3079, Folder 31 No. 83 La Fidèle Sincérité attachments 7+4*5817 until 10+4*5820 [= 1817-1820], no. 163-164.

¹¹⁷⁴ Cool 1925/1926, p. 111.

¹¹⁷⁵ Van Loo 1953.

¹¹⁷⁶ *Gedenkboek* 1917, pp. 149-150. See also De Visser-Smits 1921/1922.

¹¹⁷⁷ Hageman 1857, p.269. CMC, Box 3088, Folder 110 No. 12 La Fidèle Sincérité attachments to the resolutions 1813-1831, 25-1-1826: 'Rapport in de Zaak der Hooge graden, uitgebragt in Vergadering van SSPPR+ in het Eerwaarde Kapittel gevestigd in de ZA Loge de Vriendschap werkende in het O van Sourabajja'.

¹¹⁷⁸ CMC, Box 3089, Folder 107, Chapter inventory 24-6-1833; Folder 108, Chapter inventory 23-8-1835. See also Box 3087, Folder 107, No. 7.

Chapter La Fidèle Sincérité resolutions and attachments 7835-7838, 23-8-1835, a list of the wine cellar and other consumptions of the Chapter.¹¹⁷⁸

¹¹⁷⁹ They did not apply for permission to merge until 12-4-1813, which was approved on 13-4. CMC card register lists a copy date 5-12 1838 of the permission granted on 13-4-1813 for the merger of the Chapters of La Fidèle Sincérité and La Vertueuse into that of De Ster in het Oosten.

¹¹⁸⁰ *Gedenkboek* 1917, p.150, 171; De Visser Smits 1931, p. 260.

¹¹⁸¹ CMC, Box 3064, Folder 76+77 IIA1-2 La Vertueuse 1) 1st degree Minutes 13-2-1791 until 13-3-1792 1791-1795 with 2) Attachments incoming and outgoing correspondence, 28-11-1775.

¹¹⁸² CMC, Box 3083, Folder 73: 'No. 37, meubelmeester, 1775-1801', inventory [11]-8-1801: '[...] 8 agt Zilvere driehoeken met de L[etter] G [...]'.¹¹⁸²

¹¹⁸³ CMC, Box 3087, Folder 107 No. 11 Chapter La Fidèle Sincérité resolutions and attachments 1813-1834: 'Br[oeder] Boekhof wierden presente gegeven de ornamenten tot dese graad [= Chevalier d'Orient] behoorende uit den boedel van Wijlen de Br[oeder] Eekhout, en zulks in erkentenis voor de door denzelve aan de [loge] geschonkene Venster gordijnen'.

¹¹⁸⁴ This tradition was not abandoned until the second half of the 20th century, when the commercial trade in masonic antiques took flight.

Declining membership meant the tradition of passing items from father to son within one family was less likely to happen. Precious, handcrafted regalia had been replaced by cheaper, mass produced versions, making lodges less keen to preserve the regalia of every single former member. Lodges and masonic museums lacked the means now necessary to compete with traders and collectors for the more valuable and historical items.

¹¹⁸⁵ CMC, Box 3085, Folder 89 Receipts 1827-1829, receipt no. 3, 1-6-1827: '6 Meesters Banden met Zilveren Driehoeken f 18', as well as aprons. See also receipt 39, also mentioning triangles.

¹¹⁸⁶ CMC, Box 3083, Folder 74, 'inventaris meubelmeester 1829-1830': 'Zilveren G's voor de M[eester] banden 16 [stuks] 7 mei 1830 in voorraad genomen (Ulrichs)'.

¹¹⁸⁷ CMC, Box 3073, Folder 91 La Vertueuse Various financial documents 1775-1780 and account book 1779-1784, 1779-1784 [financial statement]', 28-2-1784: '[...] het betaalde aan de Silversmit van Campen, voor het volgende het geen door de broeders die deselve genoten hebben onder ultimo April aanstaande nog moet betaald worden

3 Silvere pookken 21:--:-

10 " ornamentjes vergul met de L[ette]re G in 't midden 33:--:-.

¹¹⁸⁸ Voskuil-Groeneweg e.a. 1998, p.178; Eliëns 2012, p. 169. Zijn naam komt niet voor in kaartenbak ledenbestand CMC.

- ¹¹⁸⁹ See Table 5.H.
- ¹¹⁹⁰ The various degrees referring to St. Andrew had very similar names, but their rituals were different. See Snoek 1991.
- ¹¹⁹¹ See Table 5.I.
- ¹¹⁹² There were three members of La Fidèle Sincérité with the same last name, to whom he may have been related.
- ¹¹⁹³ CMC, Box 3064, Folder 76+77 IIA1-2 La Vertueuse 1) 1st degree Minutes 13-2-1791 until 13-3-1792 1791-1795 with 2) attachments correspondence: '[...] alverder wierd goedgevonden den Br[oeder] Welgevere op zijne aanbieding te kwalificeren om voor rekkening van deeze L[oge] Een ornament van juweelen verbeeldende het St. Andrieskruis te laten aanmaken ten einde hetzelfde den Br[oeder] passe maitre [P.G.] van Overstraten bij gelegenheid dat hoogst dezelve afscheid van deeze L[oge] neemt, tot een gedagtenis aan te bieden'.
- ¹¹⁹⁴ CMC, Box 3072, Folder 90 La Vertueuse receipt books and account books 1791, 2/1791 No. 24A receipt book 1791': 'Voor geleverde 203 ps Hollandsche roosjes tot Een Orden, a rd 1:32 't ps bedraagt rds 338:16 't goud daartoe gebruikt 24,-'.
- See also Folder 90 La Vertueuse receipts and account book 1791, 2/1791 No. 39 account book of the Treasurer 1791, 3-12-1791: 'den Juwelier Reemer voor geleverde Juweelen & goud tot een ornament voor Br[oeder] [Van] Overstraaten 362:16'.
- ¹¹⁹⁵ CMC, Box 3064, Folder 76 +77 IIA1-2 La Vertueuse Minutes 1791-1795 1802-1805, Minutes 1791-1795.
- ¹¹⁹⁶ CMC, Box 3064, Folder 76 +77 IIA1-2 La Vertueuse Minutes 1791-1795 1802-1805, Minutes 1791-1795. 'dat gen[oe]emde Juwelier daar niets voor begeerde'.
- ¹¹⁹⁷ CMC, Box 3064, Folder 76 +77 IIA1-2 La Vertueuse Minutes 1805-1808 1805-1809, 1st degree Minutes 24-6-1805 until 25-6-1808: 'Door den fungerend Meester overgegeven zijnde, zeker ornament het welk de Loge La Vertueuse in der tijd tot een geschenk heeft gegeven aan wijlen B[roeder] M[ees]ter Pieter Gerardus van Overstraten en als nu door de Gemalinne van den gerepatrieerde Gouverneur Generaal wiese als geweest douariere van gemelde B[roeder] van Overstraten, bij haar vertrek van Hier weder aan deze [Loge] wierd gerestitueerd, als betuigende geene Precosa's op de reise te hebben medegenomen'.
- ¹¹⁹⁸ CMC, Box 3072, Folder 90 La Vertueuse financial administration 1795-1796, 2/1795-96 N 27 receipts 1796: '20 ps goude M[ees]ters ornamenten a rds 15 't ps bedraagt rds 300,-'.
- ¹¹⁹⁹ CMC, Box 3072, Folder 90 La Vertueuse' Receipts 1798 and Financial statement 1799, 2/1796-98 No. 28 receipts 1797.
- ¹²⁰⁰ CMC, Box 3072, Folder 90 La Vertueuse' Receipts 1798 and Financial statement 1799, 2/1796-98 No. 28 receipts 1797.
- ¹²⁰¹ CMC, Box 3072, Folder 90 La Vertueuse various lists and receipts 1781?-1798, 1774-1798 No. 14 [= 1771-1798].'
- ¹²⁰² CMC, Box 3072, Folder 90 La Vertueuse' Receipts 1798 and Financial statement 1799, 2/1796-98 No. 28 receipts 1797.
- ¹²⁰³ CMC, Box 3072, Folder 90 La Vertueuse' Receipts 1798 and Financial statement 1799, 2/1796-98 No. 28 receipts 1797.
- ¹²⁰⁴ CMC, Box 3064, Folder 76+77 IIA1-2 La Vertueuse Minutes 1791-1795 1802-1805, No. 5 Minutes 5+5*5802 until 6+4*5803: 'de Br Jassoij Leijd over twee zilvere deegentjes voor rd 20 bij hem ingekogt en is verslaan dien inkoop goed te keuren'. See also: CMC, Box 3073, Folder 90 La Vertueuse accounts and receipts 1802-1803, 2/1802-3 No. 29, no. 26, 28-12-1802, receipt to Jassoij for amongst others '2 zilvere degens' at 20 Rds.
- ¹²⁰⁵ CMC, Box 3073, Folder 91 La Vertueuse invoices 1807-1816 A.B.C.D., 2/1807-1808 No. 47 Invoices 1807/8, no. 170: 'voor t maeken van Zes Zilveren ponjaards'.
- ¹²⁰⁶ Voskuil-Groenewegen e.a. 1998, p. 184.
- ¹²⁰⁷ CMC, Box 3073, Folder 90 La Vertueuse accounts and receipts 1802-1803, 2/1802-3 No. 29, no. 50: 'voor 12 Pees Silver vergulde 3Eck met Lettere G a 5 rds 60 rds'.
- ¹²⁰⁸ CMC, Box 3073, Folder 90 La Vertueuse accounts and receipts 1803-1804 1804-1805, 2/1804-5 No. 45 accounts and receipts 1804-1805, no. 37: 'Voor 10 Pees dubbeld silver vergulde 3hoek met lettere G'.
- ¹²⁰⁹ CMC, Box 3073, Folder 91 La Vertueuse invoices 1807-1816 A.B.C.D., 2/1807-1808 No. 47 Invoices 1807/8, no. 9.
- ¹²¹⁰ CMC, Box 3073, Folder 91 La Vertueuse invoices 1807-1816 A.B.C.D., 2/1807-1808 No. 47 Invoices 1807/8, no. 54. The date is given as the 16th of 'sprokkelmaand' = February.
- ¹²¹¹ CMC, Box 3073, Folder 'Doos 91' La Vertueuse financial records 1807/1816 A.B.C.D., /1810-14 No. 31 accounts 18010/11, 11/12, 12/13, 13/14'. See also Box 3074, Folder 92 La Vertueuse account book 812', No. 32 financial statements 20-6-5812: '[...] 1812 1 Janua[ri] Aan Br[oeder] lges voor 4 Pers Meesters ornamenten Nr 17 [rds] 45'. '4 p Meester ornamenten Zilver verguld'.
- ¹²¹² CMC, Box 3073, Folder 'Doos 91' La Vertueuse financial records 1807/1816 A.B.C.D., /1810-14 No. 31 accounts 18010/11, 11/12, 12/13, 13/14'.
- ¹²¹³ CMC, Box 3074, Folder 92 Chapter and lodge La Vertueuse financial administration 1813-1817', accounts from 1813 onwards, accounts between the Chapter and the basic lodge of La Vertueuse.
- ¹²¹⁴ CMC, Box 3073, Folder 91 La Vertueuse financial records 1807/1816 A.B.C.D., /1810-14 No. 31 accounts 18010/11, 11/12, 12/13, 13/14': 'Voor het maken van 24 zilvere met goud vergulde ornamenten'.
- ¹²¹⁵ CMC, Box 3089, Folder 105A La Vertueuse [= La Fidèle Sincérité] Chamber of Reflection 1786, No. 42 38 'Toestel wegens een kamer obscur en der zelve decoratien', 6-2-1786: 'De Duistere Kamer dus ingerigt zijnde, zal den Verschrikkende Broeder voortaan - in functie zijnde - meede gekleed zijnde in een Eerwaardig Priesterlijk gewaad van wit Cattoen met een borstlap van swart fluweel, waar op de Winkelhaak, Passer en Schietlood in t Zilver geborduurd staat; hebbende op zijn Hoofd een groote Tulband, aan zijn voeten een paar moorsche muijen, en vermomd zijn aangezicht door een masque en grijscharige lange baard'.
- ¹²¹⁶ See Table 5.G.
- ¹²¹⁷ CMC, Box 3083, Folder 73 inventories 1785-1828, 'N. 37, meubelmeester, 1775-1801', 'Inventaris van de [loge] la Fidele Sincerite Aug[ustus] 5801', Inventaris van alle zodanige losse goederen toebehoorende aan de Acht[bare] [Loge] la Fidele Sincerite, als er door ons ondergetekende, bij een opneem op den elfden Augustus 5801 in waare wezen zijn bevonden'.
- ¹²¹⁸ A breastplate could be part of the regalia of the High Priest in the Royal Arch, or the Knight degrees according to the Strikt Observance in an 18th century Chapter in The Hague (not the Knight of the East practiced in Batavia). Kind advice by dr. Jan Snoek, Heidelberg University.
- ¹²¹⁹ CMC, Box 4491, Folder 142: 2 La Fidele Sincerite 1814-1836', correspondence and attachments to the minutes 1813-1836, 18-8-1815.
- ¹²²⁰ CMC, Box 3084, Folder 80 Financial administration 1821.
- ¹²²¹ CMC, Box 3084, Folder 83 La Fidèle Sincérité, account by the Treasurer 1-7-1823 until 30-1-1824, Nota Der Betaalde Gelden [...] 1823-1824', 7-2-1824, receipt 23a for higher degree aprons. See also 27-1-2-1823 for eleven 'Souverijne' coljees at fl. 12,-; and aprons fl. 12,-; 'Sevaljees' [= Chevaliers] bands fl. 15 and aprons fl. 12,-; 'Schots bant met ornament' at fl. 20,-, without ornament fl. 8 and aprons fl. 6,-.
- ¹²²² CMC, Box 3085, Folder 89 Receipts 1827-1829, receipt no. 13, 20-8-1827: ' voor het laten aanmaken van een gewaterde zwarte Elus band met zilveren doodshoofden, Letters, Pook en Franjes f 30'.
- ¹²²³ CMC, Box 3069, Folder 82 La Constante et Fidèle Instruction Protocols of the Secretary ± 1799': order by La Vertueuse, used by La Constante and Fidèle as a template: 'lint en bandelier voor Roosen orden'.
- ¹²²⁴ CMC, Box 3073, Folder 91 La Vertueuse Various financial documents 1775-1780 and account book 1779-1784, 1779-1784 [financial statement]: '5: ps voor Leerling, wit satijn met geel armozijn sonder lint a rds 32 ider 17:24:-

15:-	Meester, wit satijn met geel armozijn en geel lint a rds 42 ider	67:24:-
16:-	Schots Meester groen mantelstof met roode lint a rds 42 ider	72:--:-
22:-	Meester L: wit satijn met swart armozijnen swart lint a rds 42 ider	<u>99:--:-</u> 256:--:-'.

¹²²⁵ CMC, Box 3064, Folder 76+77 IIA1-2 La Vertueuse 1) 1st degree Minutes 13-2-1791 until 13-3-1792 1791-1795 with 2) Attachments incoming and outgoing correspondence: 'kan ik dezelve bezorgen voor de beide graden a tien ducaten, het Elu geborduurt'.

¹²²⁶ See Table 5.J.

¹²²⁷ CMC, Box 3072, Folder 90 La Vertueuse various lists and receipts 1781?-1798, 1774-1798 No. 14 [= 1771-1798]: 'Debet en Kassa Rekening van 't Capp[itte]l van E.E[us]', 10-4-1798: 'Br Barends 2 rol wit satijn 180:- [...] 18-6-1798 mej. van de Weert voor tabeljes 156:-'; Idem, 'Debet en Kassa Rekening van 't Capp[itte]l C[hevalier] d[e] Lo[riant]', 10-4-1798: 'Br Barends voor 2 groene Echarpes 16', and 18-6-1798: 'Mej van de Weert voor borduuren 60'. See also Box 3072, Folder La Vertueuse various lists and receipts (1774-1798), 18-6-1798: 'mej. van de Weert voor tabeljes 120:-', and 18-6-1798: 'Mej van de Weert voor banden & 110:-'; Box 3072, Folder Box 90 La Vertueuse receipts 1798 and financial statement 1799, 2/1796-98 No. 28 receipts until 1797: 'voor zwart, rood en geel lint 102,16' to Van der Weert.

¹²²⁸ CMC, Box 3072, Folder 90 La Vertueuse Receipts 1798 and Financial statement 1799, 2/1796-98 No. 28 receipts 1797, October 1797. See also: Box 3072, Folder 90 La Vertueuse receipts 1798 and financial statement 1799, June 1798. Van der Weert delivered white satin aprons embroidered with black and silver for the Élu degrees, as well as embroidered collars, red with gold for the Rose Croix degree, green with gold and silver for the Knight of the East, black with gold and small stones for the Écossais, and green aprons with red ribbons for the same, for a total of 446 Rds; Folder Box 90 La Vertueuse receipts 1798 and financial statement 1799, 2/1796-98 No. 28 receipts until 1797, 6-4-1797 reimbursement to lodge member Age lges for red and blue ribbon for the Rose Croix degree, for a total of 6,24 Rds.

¹²²⁹ CMC, Box 3073, Folder 91 La Vertueuse invoices 1807-1816 A.B.C.D., 2/1807-1808 No. 47 Invoices 1807/8, no. 133: 'vier Elu banden met 3 kop'; see also no. 160.

¹²³⁰ CMC, Box 3073, Folder 91 La Vertueuse invoices 1807-1816 A.B.C.D., 2/1807-1808 No. 47 Invoices 1807/8. No 5; Folder 90 La Vertueuse financial administration 1795-1796, 2/1795-96 No. 27 1796 receipts, receipt 19-7-1796: '13 pees tabeljes a 8 rds'.

¹²³¹ CMC, Box 3065, Folder 77 La Vertueuse 1st degree Minutes and resolutions 1807-1808, 2/1807-8 1st degree Minutes 24-6-5807 until 25-6-5808, extract from Jassoy's testament and list of goods transferred from his estate to the lodge:

'Nota van 't ontfangenen uijt den Boedel van wijlen Br Jassoy

SM 4 tabiljees

3 banden

2 ornamenten

de Zijde koorde, betr. aand[? illegible]

EE 5 tabiljees

4 banden

3 driehoeken

3 p handschoenen

3 ponjaards

Mr 5 tabiljees

5 ornamenten en ...2 L.... [illegible]

L 4 tabiljees

Eenige Maconnique boeken en Papieren'.

¹²³² CMC, Box 3065, Folder 78 La Vertueuse Minutes and resolutions 1810-1811, No. 6 1st degree Minutes 3+4*5810 until 1+5*5811: 'Is verstaan de Achtbare Meester te verzoeken voor het kostenden van China te willen ontbeiden 50 Ellen rood en 50 Ellen zwart gewaterd Lint voor de decoratien van de Leeden deezer Tempel'.

¹²³³ CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1814-1816, La 13.13.13 1814-1816, inventory 14-8-1812 with notes in pencil.

¹²³⁴ CMC, Box 3074, Folder 92 Chapter La Vertueuse financial administration 1813-1817, 'Cassa Rekening van het Hoge Kapittel van de Loge La Vertueuse', June 1813.

¹²³⁵ CMC, Box 3074, Folder 92 Chapter La Vertueuse financial administration 1813-1817, 'Cassa Rekening van het Hoge Kapittel van de Loge La Vertueuse'.

¹²³⁶ See Table 5.R.

¹²³⁷ See Table 5.S.

¹²³⁸ CMC, Box 3083, Folder 73 inventories 1785-1828, inventory of the Master of Furniture, 20-7-1825:

'[...] 2 Twee degens met Zilver gevest

1 Een Zilver pook

1 een d[it]o d[it]o met schede [...]'.

¹²³⁹ CMC, Box 3087, Folder 107, No. 11 Chapter La Fidèle Sincérité resolutions and attachements 1813-1834: 'En maken van een gefigureerd Hoofd [...] En een Schepter [...] Voor Twee Satijne Blauw en Rode mantels met vergulde Guirlandes En Twee Kroonen'.

¹²⁴⁰ See fig, H.

¹²⁴¹ See Table 5.J.

¹²⁴² I was unable to find a clear definition, but the word *pandelot* is associated with earrings. It may be a drop-shaped pendant or cut stone.

¹²⁴³ CMC, Box 3065, Folder 77 La Vertueuse 1st degree Minutes and resolutions 1807-1808: 'Specificatie van Zodanige Juweelen en Edelgesteenten die in de kroon van Salomon vervat zijn en de Loge La Vertueuse toebehooren, berustende in handen van den Achtb. Groot-Meester J.H.Holle, als:

In de 1e driehoek een groot topas in 't goud gezet omringd met een bloemwerk waarin 24 diamanten.

een roos met 21 diamanten en 24 granaaten

een roos met een saphier en 8 paarlen in 't goud gezet

drie roosen met 29 diamanten

In de 2e driehoek een takje bezet met 13 Diamanten

een pandelot met een g'emaillierde roos met 7 saphieren en

2 roosen met 18 diamanten

In de 3e driehoek een roos met 11 diamanten en 48 granaten

twee duifjes en twee roosen met 29 diamanten

In de 4e driehoek een takje met 21 diamanten

twee roosen met 18 diamanten

	twee bloemen met diverse edelgesteenten		
In de 5e driehoek	drie bloemen met 47 diamanten en 7 edelgesteenten		
In de 6e driehoek	een takje met 24 diaManten		
	twee roosen en twee bloemen met een robijn, een saphir en 17 diamanten		
In de 7e driehoek	een roos met een entourage		
	en een pandelot bezet met 40 diamanten en 25 granaten		
	twee roosen met 18 diamanten		
In de 8e driehoek	een roos bezet met diverse Steenen		
	een roos met 19 diamanten		
	twee roosen met 18 diamanten en		
	een g'emaillieerd bloempje met een saphir		
In de 9e driehoek	twee bloemen met een robijn, ses saphieren en 17 diamanten		
	drie roosen met 30 diamanten		
In de 10e driehoek	een takje, twee g'emaillieerde bloemen en twee roosen, tezamen met 38		
	diamanten en 2 saphiren		
In de 11e driehoek	een takje, een bloem, twee roosen en een duifje, bezet met 46 diamanten en 7		
	granaaten		
In de 12e driehoek	een takje, een pandelot, twee roosen en een duifje, tezamen met 27		
	diamanten en 6 saphiren		
De waarde van de kroon met 't fatsoen van ruim 700 edelgesteenten		RDs	1330,-
De scepter wegende aan goud ruim 5 reale n			100,-
Aan de Heer Wyzynsky betaald voor reekening van de V[rijmetselaars] [Loge]			<u>120,-</u>
voor de twee kroonen			
	tezamen	RDs	1550,-'. On the back dated 'den 9 july 1807'.

¹²⁴⁴ Snoek 1998 B, p. 167.

¹²⁴⁵ His formal appointment dates of 27-6-1798, but that such an officer would be elected may have been known earlier. CMC, Box 3067, Folder 81 La Vertueuse correspondence received from Grand Master Isaac van Teylingen 1798.

¹²⁴⁶ IISG/Value of the guilder.

¹²⁴⁷ CMC, Box 3072, Folder 90 La Vertueuse' Receipts 1798 and Financial statement 1799, 2/1796-98 No. 28 receipts 1797, receipt 8-6-1798 to Wijszidskij:

'Voor Een El[u] Kroon bezet met diverse Edelgesteentens rds 1330,-
Een Scepter weg[ende] aan goud ruim vijf realen 100,-

Het betaalde aan den Zilversmid Wijszidskij voor 't maken van de Twee Kroonen 120,-'. See also Box 3072, Folder 90 La Vertueuse various lists and receipts 1781?-1798, 1774-1798 No. 14, undated inventory ca. 1788, payment to Reemer 8-6-1798, and 'Cassa Reekening' 24-6-1798: '1798 Junij 18 [...] Heer Wijszidskij rds 145,30', not identified further.

¹²⁴⁸ See Table 5.N.

¹²⁴⁹ CMC, Box 3064, Folder 76+77 IIA1-2 La Vertueuse Minutes 1805-1808 1805-1809, 1st degree minutes 24-6-1805 until 25-6-1808, 4-2-1808, proposal the Terrible buy two guns. Box 3065, Folder 77 La Vertueuse 1st degree Minutes and resolutions 1807-1808 [II A 1], 2/1807-8 1st degree Minutes and attachments 24-6-5807 until 25-6-5808, 4-2-1808 proposal approved.

¹²⁵⁰ See Table 5.J.

¹²⁵¹ CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801], 1709-1801 No. 10, 'Berigt van den gedanen opneem in La Vertueuse op den 9e Maart 1796':

'[...] 1 ijzere beugel met dies kopere handboeijens
2 kopere handboeijens met kettingen
1 oude geschilderde Zon'.

¹²⁵² CMC, Box 3072, Folder Box 90 La Vertueuse receipts 1798 and financial statement 1799, 2/1796-98 No. 28 receipts until 1797, s.a.: 'voor 't maken van een lampraam met dertien blakers en een blikke bak'.

¹²⁵³ Kind advice by dr. Jan Snoek, Heidelberg University.

¹²⁵⁴ See figure L.

¹²⁵⁵ Kind advice by dr. Jan Snoek, Heidelberg University.

¹²⁵⁶ CMC, 'voor 3 ps papier beonsoeka rds 12', 'of nagemnaakte koppen voor de E.L. in La Vertueuse'.

¹²⁵⁷ See Table 5.G. A chalice was/is used in the (early) Rosecroix degree and also in the Swedish rite. A large Chapter would often have more than one, so it would not take too long to pass the chalice. Kind advice by dr. Jan Snoek, Heidelberg University.

¹²⁵⁸ CMC, Box 3087, Folder 106 Chapter minutes 1807: 'terwijl de receptie van Br Brandel word uijtgesteld tot dat door den zelve zal zijn voldaan aan zijne verpligting, om binnen den tempel de nodige decoratien in de daar toe openstaande vakken te Schilderen'

¹²⁵⁹ See Table 5.R.

¹²⁶⁰ See Table 5.R.

¹²⁶¹ CMC, Box 3087, Folder 107 No. 11 Chapter La Fidèle Sincérité resolutions and attachments 1813-1834: 'voor het laten maken van Een Vergulden Lijst in Glas zijnde bestemd voor een Teekenplank [= brief] van het Kapittel der Oppergraden van het Koninkrijk der Nederlanden zilver f 9,-'.

¹²⁶² CMC, Box 3083, Folder 74.

¹²⁶³ CMC, Box 3087, Folder 107 No. 11 Chapter La Fidèle Sincérité resolutions and attachments 1813-1834: 'Voor het maken en schilderen van een nieuwe Elus Loge

Het schilderen van het Tableau

En maken van een gefigureerd Hoofd Zilver[geld]

En een Scepter 533

Voor Twee Satijne Blauw en

Rode mantels met vergulde

Guirlandes En Twee Kroonen 168'. Ondertekend door J.P. Giraud [= son?] Het bedrag werd in twee delen voldaan, blijkens een receipt 12-3-1833 'aan de schilder Chiro' [= Giraud], en een vermelding in een rekeningoverzicht 18-3-1833 'Geroud [= Giraud] voor de Elus loge'.

¹²⁶⁴ See fig. H.

- ¹²⁶⁵ CMC, Box 3086, Folder 94 accounts and receipts 1835-1837, no. 9: '[...] zestig gulden zilver voor 't leveren en graveren van een groote zilver cachet Meester Kornelen [...]'.
¹²⁶⁶ Listed in Voskuil-Groenewegen e.a. 1998, but no longer listed in Eliëns 2012.
¹²⁶⁷ See fig. H.
¹²⁶⁸ CMC, Box 3084, Folder 77, No. 7 La Fidèle Sincérité Account book 1777-1786, 'Cassa Rekening van de Agtb[are] [loge] L.F.S.', 27-12-1778: to the old Worshipful Master 'Seeven keeren ordinaire Tafel 105,-', 'de tafel op de daagen van St. Jan Batist en Evangelist 120,-'.
¹²⁶⁹ CMC, Box 3084, Cassaboeken 1787-1796.
¹²⁷⁰ CMC, Box 3071, Folder 89 La Vertueuse receipts 1788-1789 [= 1787-1789]. Unfortunately the number of items ordered was illegible as these disappeared into the binding of the account book.
¹²⁷¹ CMC, Box 4506, Folder '269:1 was eerst 326'.
¹²⁷² CMC, Box 3073, Folder 91 La Vertueuse various financial documents 1775-1780 and account book 1779-1784, No. 34 attachments 1775-1780: 'den 29 proefloge van den fransche kok en afschijld voor Broeder Cornabe' at 15,- Rds. A regular cook was also paid 6:24 Rds. CMC, Box 3073, Folder 90 La Vertueuse accounts paid 1798-1799, 2/1798-99 No. 12 receipts paid 1798-1799, no. 35, lists the menu in French.
¹²⁷³ CMC, Box 3073, Folder Folder 90 La Vertueuse accounts paid 1798-1799, 2/1798-99 No. 12 receipts paid 1798-1799.
¹²⁷⁴ CMC, Box 3073, Folder Folder 90 La Vertueuse accounts paid 1800 en 1801', 2/1800 No. 43 receipts paid 1800-1801; Box 3073, Folder 90 La Vertueuse receipts 1801-1802 and Almoner's account 1802, 2/1801-2 No. 44 paid accounts 1801-1802.
¹²⁷⁵ CMC, Box 3073, Folder 91 La Vertueuse financial records 1807/1816 A.B.C.D. /1810-14 No. 31 accounts 18010/11, 11/12, 12/13, 13/14, 31-3-1813': '1 Edam cheese 3,-'.
¹²⁷⁶ CMC, Box 3073, Folder 91 La Vertueuse financial records 1807/1816 A.B.C.D., /1810-14 No. 31 accounts 18010/11, 11/12, 12/13, 13/14': 'een quart Catje Vogel Nessen 10,-'. The ingredients for the whole meal cost 175,- Spd, and the bill for the cooking and serving amounted to 158,- Rds.
¹²⁷⁷ CMC, Box 3073, Folder 91 La Vertueuse financial records 1807/1816 A.B.C.D., /1810-14 No. 31 accounts 18010/11, 11/12, 12/13, 13/14, 31 July 1813': 'Voor Een Witte Kann Japanse zooya Spm 2 1/2'.
¹²⁷⁸ CMC, Box 3064, Folder 76+77 IIA1-2 La Vertueuse Minutes 1805-1808 1805-1809, 1st degree Minutes 24-6-1805 until 25-6-1808, 2-9-1807; Box 3065, Folder 77 La Vertueuse 1st degree Minutes and resolutions 1807-1808 [II A 1], 2/1807-8 1st degree Minutes and attachments 24-6-5807 until 25-6-5808'.
¹²⁷⁹ CMC, Box 3064, Folder 76+77 IIA1-2 La Vertueuse Minutes 1805-1808 1805-1809, 1st degree Minutes 24-6-1805 until 25-6-1808.
¹²⁸⁰ CMC, Box 3086, Folder 102 Receipts 1832-1833, invoice 24-10-1809.
¹²⁸¹ IISG/Value of the guilder.
¹²⁸² CMC, Box 3079, Folder 31 No. 83 La Fidèle Sincérité attachments 7+4*5817 until 10+4*5820 [= 1817-1820], no. 45, extract minutes 25-9-1817.
¹²⁸³ CMC 3074, Folder 92 La Vertueuse Financial administration 1818 and further, 30-6-1818
¹²⁸⁴ CMC, Box 3066, Folder 79 La Vertueuse 1st degree Minutes 1818-1819, 1st degree Minutes 1820-18'21.
¹²⁸⁵ CMC, Box 3066, Folder 79 La Vertueuse 1st degree Minutes 1818-1819, 1st degree Minutes 1820-18'21.
¹²⁸⁶ CMC, Box 3070, 'Doos II B 9 + 10 La Vertueuse Bijlagen Uit en Ink 1820-1821', 'La Vertueuse Bijlagen 1820-'21 Ingekomen [II B 10]', no. 19.
¹²⁸⁷ CMC, Box 3078, Folder 20 extract minutes and attachments 1821-1822), inventory by the Steward 13-1-1822, attachment to letter 13-1-1822; Box 3083, Folder 73 inventories 1785-1828, 20x27x der 1*5825.
¹²⁸⁸ CMC, Box 3086, Folder 94 accounts and receipts 1835-1837, various receipts signed by Boekhoff.
¹²⁸⁹ CMC, Box 3086, Folder 94 accounts and receipts 1835-1837, no. 64, 13-3-1837
¹²⁹⁰ CMC, Box 3086, Folder 94 accounts and receipts 1835-1837, no. 62, 14-3-1837:
'aan wed. Dekker [...] voor het laten gereedmaken van Een Tafel van 31 Personen op den 13 dezer als
2 Blikken Stoom Zalm	f 12	
2 " Sardijntjes op olij	f 12	
½ Zoete melkse kaas	f 5	
1 pitje ansjovis	f 4	
1 Ham	f 8	
2 gezoute Tongen	f 8	
Spek voor Biefstuk	f 4	
1 Kalkoen	f 6	
1 Bronswijker worst	f 10	
aardappelen	f 2	
Boter	f 6	
1 Vles augurken	f 3	
Olij Peper azijn mostert en Hout	f 3	
Salade en Biet	f 2	
Brood	f 3	
Banket en Zuijker werk	f 35	
Kok en bediening	f 10	f 133'.
- ¹²⁹¹ Bosma/rabens 2008, p. 46.
¹²⁹² Bosma/rabens 2008, p. 46 point out that there are no numbers available for slave ownership in Batavia, but that is was probably comparable to other settlements in the region. By 1694, 70% of slaves on Columbo, Ceylon, were owned by European with as many as 11 per household; for Ambon this was 59% and 5 per household.
¹²⁹³ CMC, Box 3064, Folder 76-77 IIA1-2 La Vertueuse Minutes 1791-1795 1802-1805, No. 5 Minutes 5+5*5802 until 6+4*5803.
¹²⁹⁴ CMC, Box 3064, Folder 76-77 IIA1-2 La Vertueuse Minutes 1791-1795 1802-1805, No. 5 Minutes 5+5*5802 until 6+4*5803.
¹²⁹⁵ CMC, Box 3065, Folder 77A La Vertueuse 1st degree Minutes and resolutions 1808-1810, 2/1808-10 No. 5 Minutes 5808-5809-5810: 'onbillijke behandeling aan haar en haare slaven bij de laatsgehoudende grote Logie door den Br Servant Dankanowitz aangedaan, als niet alleen haar met diverse scheldwoorden begroet hebbenden maar twee haarer beste jongens deerlijk in het aangezigt geslagen dat het bloed er na volgden en zoo meede twee haarer slavinnen den een tegen den muur en den andere tegen den grond gesmeten hadden dat die huilend haar beklag aan haar gedaan hadden'
¹²⁹⁶ Van der Linden 1870, p. 28.
¹²⁹⁷ CMC, Box 3083, Folder 72: 'Papiere betrekking hebbende de aanbesteding der Loge La Fidele Sincirite als mede de Nota van de Chineesch J. Atjeh voor de medere gedaan werkzaamheden aan gen[oemde] Loge niet begrepen in voorn[oemd] Contract, zie verder de bijlagen van den 18de + der 5^e * 5820 N. 167, 168 en 169. N. 76. N. 7.': 'Acte van aanbesteding Tusschen De wel Edele Gestrenge Heeren Willem Lucas Baggers c:s:99 en

Den Chinees J. Atjeh', 26-9-1818.

¹²⁹⁸ Hageman 1858, pp. 79-80: 'te midden van de Javaanse wereld is het beoefenen der K[oninklijke] K[unst] in alle hare onderdelen buiten eenige opspraak of hindernis hoegenaamd. De eenvoudige Javaan noemt (...) de Werkplaats en haare omgeving 'Gedong Setan' (het Duivelshuis), maar de negentien Javaanse huisgezinnen op den eigendomgrond, ondervinden nimmer het alerminste van datgene, wat de bijgeloofige en toch beschaafde Europeaan in zijn vaderland, in eende dergelijke omstandigheid, zoude ontmoeten. Deze negentien huisgezinnen, of ongeveer 130 zielen, wonen geheel kosteloos, en bewaken en bedienen alleen de gebouwen en de B[roeders]'.

¹²⁹⁹ Hageman 1866, pp. 61-62; Van der Linden 1870, p. 29; De Visser Smits 1931, p. 81; Jessica Harland Jacobs, 'Umdat-ul-Umrah, Bhadur (? -?)', in: Porset/Révauger 2013, Vol. III, pp. 2701-2702.

¹³⁰⁰ Harland-Jacobs 2007, p. 78, and Bogdan/Snoek 2014, p. 161, place it between 1773 and 1776 in lodge Perfect Uninimity in Madras, quoting Gould and others. According to Lane's masonic records 1717-1894, this lodge was not warranted until 1786.

¹³⁰¹ dglofmadras.com/Au_Historyof_DGLM_Chronology_1752-1898.html, accessed in 2015.

¹³⁰² L&MF, GBR 1991 LA 1/1/1, transcript available online at freemasonry.london.museum.

¹³⁰³ *De Nederlandse Vry-metzelaars Almanach*, 's-Gravenhage 1793, pp. 57-62: 'Op de Vierendeeljaars-Vergadering in de Groote Vrymetzelaars Halle te Londen, op woensdag den 5 February 1777, gaf de Broeder Gahagen, van Trichinopoly Loge, onder Madras, kennis, dat zyne Hoogheid Omdit Omrah Bahaudre, oudste zoon van den Nadab van Carnatica, als Meester was aangenomen geworden te Trichinopoly'.

¹³⁰⁴ His brother, Ameen-ul-Umrah Bahadur, would be initiated in lodge Perfect Unanimity in 1786. Deschamps 2014, p. 179.

¹³⁰⁵ De Neve/Prins 2002, pp. 62-63.

¹³⁰⁶ Bosma/Raben 2008, p. 9.

¹³⁰⁷ CMC 123 C 64, *Huishoudelyk wetboek by 'La fidelle sincérité' gemanifesteerd in Anni lucis 5775*, Batavia [1775]: 'Men zal niemand van geringen staat, dat is, van Ergerlijk Wandel of in onegt of Slavernij gebooren, tot deze Koninklijke order of broederschap mogen voorstellen, veel minder aannemen'.

¹³⁰⁸ Gelman Taylor 1983, p. 88.

¹³⁰⁹ Kind advice by dr. Jan Snoek, Heidelberg University.

¹³¹⁰ Debernardi 2004, note 16 refers to R.A. Dix, 'Extracts from Old Minute Books, Penang and Singapore', *Pentagram* (1933) 23, pp. 157-167.

¹³¹¹ See drs. P.G. Pulle, 'Raden Saleh. De eerste Javaanse vrijmetselaar', *Thoth* 39 (1988) 1, pp. 33-35.

¹³¹² In the Netherlands, such forms of address as *raden* (for men) and *ajoe* (for women) were sometimes mistaken for a first name, especially by those who had not travelled to the East Indies themselves. Civil servants, already having trouble spelling Malaysian names, often muddled up the registration of these men and women in birth and death registers.

¹³¹³ See the bibliography in De Loos-Haaxman 1968, pp. 54-74.

¹³¹⁴ Stevens 1994, p. 39, refers to Van der Veur 1976, p. 14.

¹³¹⁵ CMC, membership list of lodge De Vriendschap, 19-7-1845.

¹³¹⁶ Stevens 1994, p. 39, refers to *Gedenkboek* 1917, p. 361. He could not identify Boachi and assumed he was a black soldier. See: archief-delft.nl/inventarissen/pdf/0476.pdf

¹³¹⁷ Van de Veur 1976, pp. 14-15.

¹³¹⁸ Van de Veur 1976, pp. 14-15; Debernardi 2002, n. pag.

¹³¹⁹ Van de Veur 1976, p. 15. The Chinese Ko Ho Sing was initiated in lodge Mataram in Yogyakarta in 1871, because he 'not only mastered the teachings of Confucius but also applied them both in and outside the Masonic Temple'.

¹³²⁰ See (not referende further here): Cécile Révauger, *Prince Hall Au XVIIIe Siecle Aux Etats-unis ; Noirs Et Franc-maçons*, Paris 2012; *Noirs et francs-maçons: Comment la ségrégation raciale s'est installée chez les frères américains*, Paris 2014; *Black Freemasonry: From Prince Hall to the Giants of Jazz* (forthcoming).

¹³²¹ *Verslag* 1844, of which a shorter version was published as *Verslag* 1848, pp. 84-105. The celebration committee of De Ster in het Oosten consisted of members Plate, Ardesch, Jutting, Schill, Embrechts, Hofmeijer (*Verslag* 1844, p. 6), as well as Hofmeijer and Loman of lodge De Vriendschap (p. 10). The celebration should have taken place on 1-10-1844, but absence of Orator Jutting caused the rescheduling to 16-11-1844 (p. 7). Hageman 1858, p. 86, provides the date as 16-9-1844, and suggests Jutting is the author of *Verslag* 1848.

¹³²² *Verslag* 1844, pp. 7-8: 'De voorgevel was verlicht, en in het frontispiece glinsterde de zinnebeeldige voorstelling van het feest dt gevierd werd: twee acacia-takken doorvlochten met immortelles, aan de steelen te zamen gebonden en aan het einde vereenigd, vormden een rond, voorstellende de twee loges la Vertueuse en la Fidele Sincerite, die tot eene werkplaats zijn geconstitueerd geworden; binnen dat rond schitterende eene ster, bij toespeling op de Ster in het Oosten [...], en in het midden der ster prijkte het cijfer 75. Het geheel was omstraald en als bezaaid met maconnieke zinnebeelden.'

¹³²³ *Verslag* 1844, p. 25, described on p. 26 as 'gewijde eerzuil'.

¹³²⁴ Maarschalk 1872, p. 379, provides a description. Cat. Nijmegen 1913, p. 54, no. 9, mentions this medal in silver, p. 87, no. 33 in silver and bronze; cat. 's-Gravenhage 1894, p. 6 no. 9, mentions one copy for the legate of Prins Frederik.

¹³²⁵ Cat. 's-Gravenhage 1894, pp. 25-27.

¹³²⁶ A search on lodge buildings in the newspaper database of the National Library, may 2015, reveals that lectures on science, social reform and esoteric thought were hosted in these buildings by the end of the 19th and beginning of the 20th centuries. See also Kroon/Wagtberg Hansen 2011.

¹³²⁷ Hageman 1857, p.244. Historische mededeeling 1900/1901, p. 131; *Gedenkboek* 1917, p. 225. *Bataviaasch nieuwsblad*, 29-03-1926.

¹³²⁸ Historische mededeeling 1900/1901, p. 131. In 1845 much had to be altered, which created a debt not paid off until 1861.

¹³²⁹ *Verslag* 1851. The title of this report notes the date according to the masonic calendar as 28-4-1851. See also *Gedenkboek* 1917, p. 235.

¹³³⁰ *Verslag* 1851, p. 17: 'gedenkstuk [dat] bestaat in een zilveren truweel met vergulden steel, waar aan een lint, van de kleur der Loge [= hemelsblauw, waar op dat moment wit aan toe gevoegd wordt], is bevestigd, ten einde het versiersel in [Loge] naast het lidsteken te kunnen dragen. Aan de binnenzijde is de volgende inscriptie gegraveerd: 50 jarig bestaan der Z.A. Loge "La Constante et Fidele", 1851.'

¹³³¹ *Verslag* 1851, pp. 16, 18 and 45: 'geleiden den jubel-standaard voor den T. waar dezelve onder het blazen der proclamatie en het ontvlammen van eene, op het altaar aangebrachte feest-vaas, door den R.M. plegtiglijk wordt bewierookt'. *Verslag* 1851, p. 18 and 45. All members received a diploma and a list of members was hung in the temple. The walls were decorated with flower wreaths and garlands, and a portrait of the Grand Master National.

¹³³² Kind advice by dr. Jan Snoek, Heidelberg University.

¹³³³ Stevens 1994, p. 128.

¹³³⁴ *Loge 'De Vriendschap'* [1934], p.29-30, pp. 54-55, refers to charter no. 129, 10-7-1838.

¹³³⁵ Hageman 1857, p. 260.

¹³³⁶ Hageman 1858, p.71. On pp. 77-78 he provides an overview of expenses for 1849-1854: 'oeconoom f 11502, bouwmeester f 4213, servant 4786, secretaris f 2272, bibliothecaris f 1891, kapelmeester f 1000'.

¹³³⁷ CMC collection database at vrijmetselarij.nl dates the album 1898; Stordiau 2009, p. 39, dates it 1908. It is possible that at the time, new and olders sets of images were combined into the album.

¹³³⁸ The tempel interior of 1918-1933 is illustrated in *Loge 'De Vriendschap'* [1934], pp. 11, 17, 23, 29, 35, 41, 47. *Gedenkboek* 1917 includes an undated illustration and *33 maal* 5 1974 shows the facade ca. 1930 and the interior after 1925.

¹³³⁹ Little information on him in the Dutch artists database at rkd.nl, but he is listed as 'hof goud- en zilversmid' (the court's gold and silversmith) in the *Nederlandsche Staatscourant*, 24-05-1861.

¹³⁴⁰ *Kunstkronijk*, Leiden 1860 p. 46-47: 'EEN NIEUW KUNSTWERK. Niet langen tijd geleden waren wij in de gelegenheid bij den heer p. De Meijer te dezer stede een door hem ontworpen en vervaardigd kunstwerk te bezigtigen, waarvan wij het afbeeldsel hierbij voegen en dat een nadere vermelding overwaardig is. was een zilveren beker of vaas door de vrijmetselaars-loge "de Ster in het Oosten" te Batavia aan een harer leden als blijk van hulde aangeboden. Die orde, welke zich ten doel stelt tot de verbetering des menschedoms mede te werken, heeft hiermede hare erkentelijkheid getoond jegens een harer verdienstelijkste leden die hare pogingen om dit doel te bereiken ijverig had ondersteund. De vrijmetselaars-loge "de Ster in het Oosten" heeft hare dankbaarheid door een zichtbaar blijk willen staven. De voet des bekera, gelijk men ziet, bestaat uit een naar drie zijden oprijzenden trap waarop de looper kunstmatig is geincrustreerd. Het vlak, waar de trappen te zamen komen, vormt een mozaïke vloer, op welken zich drie gegoten beelden verheffen, hol en zonder naden bewerkt, Verstand, Schoonheid en Sterkte voorstellende, om het denkbeeld uit te drukken, dat de mensch, wien God verstand heeft gegeven om het goede te onderscheiden van het kwaad, en zedelijke kracht om deugd en waarheid te doen zegevieren op zonde en logen, zich tot de hoogst mogelijke schoonheid, op zedelijk gebied, moet trachten te verheffen. De drie beelden zijn gegroeped rondom een acaciaboom, en op dezen rust de kom des bekera. Die kom is in drie vakken verdeeld, op eene van welke maconieke zinnebeelden zijn uitgedreven, waaronder passer, winkelhaak en truffel de eerste plaats bekleeden, terwijl die vakken door drie sfinxbusten als karyatiden gescheiden zijn. De sfinx, men weet het, is het zinnebeeld der stilzwijgendheid. Maar al moge de orde haren leden het stilzwijgen opleggen omtrent de vormen en symbolen, waarmede zij haar eenvoudige menschelijke leer omhult, toch ligt het niet in hare bedoeling om haar licht te verschuilen onder een korenmate, maar wil zij het in tegendeel doen schitteren aan alle hoeken der aarde. Door daad en voorbeeld wil zij de zuiverheid aantoonen harer stellingen en waar ongelukkigen te helpen, groote daden te beloonen, of edele pogingen te ondersteunen vielen, is zij nimmer achterlijk gebleven. Op den deksel bevindt zich in den driehoek eene ster, zinnebeeld zoowel van de loge te Batavia, als van de verhevene gedachten welke dat lichtend en hope kweekend hemelverschijnsel in het menschelijk harte opwekt. Op een ander der drie vakken des bekera bevindt zich een toepasselijk opschrift, den naam van den man vermeldende, wien zijne broederen een zoodanig blijk van hulde waardig hebben gekeurd. Terwijl de voet des bekera den kunstenaar bond aan de symbolen die hij moest bezigen, zoo kon deze voor het overige den stijl volgen die hem het meest gepast voorkwam: daartoe koos hij den renaissance stijl, waarin de kom en deksel, de lijsten en banden, zoowel als de verdere ornamenten zijn vervaardigd. Het geheel is in fraaije afwisseling van mat en blank zilver bewerkt. Dit weinige zij voldoende om onzen lezers te doen zien dat hier een kunstwerk is geleverd dat den naam handhaaft van den reeds meermalen, in het schoone en voorheen zoo roemrijke vak der Cellini's en Vianen's, bekroonden ontwerper en vervaardiger, den heer De Meijer. 's Hage, Julij 1859'

¹³⁴¹ *Bataviaasch nieuwsblad*, 13-10-1933.

¹³⁴² *Adhuc stat* is the motto of the first degree of the Strict Observanz (and the Rectified Scottish Rite influenced thereby). It refers to the fundament of the Temple of Jerusalem, and is often depicted as the lower halves of the columns J and B, or one of them. Kind advice by dr. Jan Snoek, Heidelberg University.

¹³⁴³ *Outline* 1993, pp. 19,31, 37-38. See also (not referenced further here): *Gedenkboek ter gelegenheid van het vijftigjarig bestaan van de Internationale Orde der gemengde vrijmetselarij 'Le droit Humain' 1899 - 11 mei 1949*, s.l. [1949]; Ank Engel, *Broeders en Zusters: Honderd jaar Gemengde Vrijmetselarij*, Zoetermeer 2004, pp. 113-128; Jan A.M. Snoek, 'De Ritualen van de Nederlandse Federatie van Le Droit Humain', *Dialog & Perspectief* 50 (1996) 2, pp. 38-46 (reprinted in *Nieuw Perspectief* 4 (2006) 13, pp. 8-15. As the archives of Le Droit Humain are incomplete, the years of activity of some lodges is unknown. The number of affiliated lodges may well have been higher.

¹³⁴⁴ The masonic hall in Surabaya passed into ownership of the Indonesian lodge Pamitran around 1960, which lodge was then suspended, but continued to exist as a (non-masonic) foundation. In the beginning of the 21st century, a notice was put up in front of the building, explaining it has the status of monument. The grave of Van Cattenburg was removed from the lodge premises and transferred to a cemetery. Information kindly provided by Theo Spierenburg, Den Haag, who visited the site before 2015.

¹³⁴⁵ Soekarno prohibited the masculine Order, Co-masonry was allowed to continue its activities due to intervention by Hussein Mutahar, a high ranking official in the Ministry of Foreign and a member of Le Droit Humain. There remained a handful of members in lodges on Java. Statement by Rien Ipenburg, lodge Le Profond Silence, Kampen, 'Aan het woord', *Ken Uzelve* 58 (2004) 12, p. 34.

¹³⁴⁶ As listed in *Kwaadgras* 2003 and *Kroon* 2009 with additional data derived from Dutch newspapers in the database delpher.nl.

¹³⁴⁷ I made a start with the identification process of regalia from the Dutch East Indies, when the move of the collection was announced and the CMC was closed to visitors. Although the staff kindly allowed me to continue to visit the reading room while the collection was packed for transport, services were limited. The computer registration is based on general search terms and many objects lack information on provenance, materials and dates anyway. Identification requires a (manual) search through the regalia collection. As a visitor I did not have access to the depot and under the circumstances it was not possible for staff to unpack, present and repack dozens of items in the hope I'd find some matches.

Notes to chapter 6

¹ For a general overview of the trade relationship, see amongst others Gaastra 2002, Jacobs 2000 (pp. 113-122), Boxer 1977, Meilink-Roelofs 1976 (pp. 193-236); and specifically for the lacquer trade Impey/Jörg 2005, pp. 21-66.

² Impey/Jörg 2005, p. 35.

³ Jörg 2003, pp. 209-258.

⁴ Impey/Jörg 2005, p. 48. Jörg 1993, p. 202; Lequin 1990/1992; Lequin 2002.

⁵ An order of a 'Japans tableau' for instance, can have two different meanings. Depending on the context of the order, it can refer to a Japanese scene or landscape or to a tracing board fashioned in Japan, as the Dutch term for 'tracing board' is also 'tableau'. 'Het tableau van de loge' or 'The tracing board of the lodge' in correspondence usually means: the membership list of the lodge. In lodge inventories the context in which the word 'tableau' should be interpreted is usually made clear by the order in which the objects are listed (together with other embroidered or painted tracing boards for different degrees) and their location in the lodge relating to their use (tracing boards for ritual use were kept in the antechamber to the temple or the temple itself).

⁶ Haffner 1983 A, pp. 48-49, is often quoted as a source.

⁷ *Amsterdamsche Courant*, 10-7-1773.

⁸ Leopold Willem Ras (Opperhoofd 1798-1800) became a member of La Vertueuse after his stay in Japan in 1802. Henrik Godfried [van] Duurkoop (opperhoofd 1776-1777) was not a freemason, but his brother joined lodge La Fidèle Sincérité in 1785. Other members of the Order were assistants Albertus François Domburg, Coenraad Jonas and Jan Stave, bookkeeper Gualterus Petrus Theodorus van Rossum and surgeon Johan August Loth.

⁹ '[...] tableau zijnde Zatiyn met goud uitgewerkt'. CMC, Box 3148, Folder XVII, Manuscript 'Gedenk-Boek voor de Javasche Broederschap der Orde van de Vrij Metselaren', 1843, n. pag. See also Der Kinderen 1864, p. 210; Hageman 1866, p. 199; Maarschalk 1872, p. 371; *Gedenkboek* 1917, p. 165.

¹⁰ CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse Inventory of the lodge building 1814-1816, 'La 13.13.13 [?] 1814-1816', inventory 14-8-1812: 'in een kist onrep[arabel]'. CMC, Box 3066, Folder 79 La Vertueuse 1st degree Minutes 1818/1819, '2/1818-19 No. 10 1st degree Minutes 4*5818-4*5819': 'Vervolgens wierd goedgekeurd eene Rekening groot f 173: voor ingekogte zwarte zijde voor het Japansche Tableau'.

¹¹ CMC, Box 4506, Folder '269: 1 was eerst 326': 'Den onlangs van Japan gereverteerden B[roeder] Romberg aen de [Loge] een present gedaan hebbende, van een Extra fraij verlakt kistje tot berging van alle de kleinodien van den Groot Agtb[are] Meester, en de officieren'.

¹² CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801], 1789-1801 No. 10, 'Bericht en Inventaris der Goederen gehorende aan de Logie La Vertueuse 27 december 1789': 'Een Japans verlakt kistje tot berging der ornamenten'; see also Box 3067, Folder 80+80A La Vertueuse 2nd degree Minutes 1834-1835, Minutes 1st degree 1834-1837.

¹³ CMC, Box 4506, Folder '269: 1 was eerst 326', Minutes 17-2-1788; Box 3064, Folder 80 80A La Vertueuse correspondence 1769 1778-1788: undated draft letter by Van Overstraten to Titsingh.

¹⁴ 'CMC, Box 4506, Folder '269: 1 was eerst 326': Dat B[roeder] Romberg aengedreeven door een Zwaare Zugt voor Onse koninklijke kunst zig aangeboden had een tableau voor de Logie in Japan te zullen laten vervaardigen, die evenreedig met de netheid en cierlijkheid van het tapijt over een quam. Dat zijn Agtb[are] Deeze serieuze aanbod van gem[elde] B[roeder] had aengenomen, en verzocht volgens denzelven aanbieding een dusdanigen tableau ginter te willen laten vervaardigen, naer een model tot gem[elde] B[roeder] ter hand gesteld zal worden. Dat zijn Agtb[are] op de betoonde bereijdwillegheid van B[roeder] Coortsen, ter verzorging van een kundige schilder die deselve accuraat zoude afteekenen, deese presentatie insgelijks had geaccepteerd en beslooten om twee tableaux te laten maaken ten eijnde een in steede van de tegenswoordige die door langheid des tijds genoegzaam vergaan is ten dienste van de [oge] te gebruiken en de andere B[roeder] Romberg maede gegeven te worden, zo is verstaan met deeze schikking genoeg te neemen'.

¹⁵ IISG/Value of the guild.

¹⁶ CMC, Box 3071, Folder 89 La Vertueuse receipts 1788-1789 [= 1787-1789], No. 21 receipts 1788: 'aan den Chinees Oey Kieko rds veertig voor het schilderen van een tableau voor la vertueuse'; 'aan den Chinees Giu Ki rds veertig voor het schilderen van een tableau voor la vertueuse'; 'aan den schilder Chinees in mindering van zodanige somma als waar voor hij aangenomen heeft la vertueuse te zullen schilderen rds 30'.

¹⁷ Lequin, 1990/1992, Vol. I, p. 138: 'onder vriendelijke bestelling van Negotieboekhouder D'Heer Ulps [...] 1 verlakt schilderi verbeeldende het tableau van La Vertueuse, zo als ik het in 't groot heb laten borduren, swart met goud volgens opgaave van de heer Overstraten'. Letter from Romberg to Titsingh, erroneously listed as an order by Titsingh in Kroon 2001 A.

¹⁸ He is not listed in the CMC membership card register.

¹⁹ CMC, Box 3064, Folder 76+77 II-A-1+2 La Vertueuse 1) 1st degree Minutes 13/2 1791-13/3 1792 1791-1795 with 2) Attachments incoming and outgoing correspondence: 'Door Br[roeder] Romberg van Japan meede gebragt zijnde Een fraaije verlakte Tableau ~~de welke hem aldaar heeft gekost een somma van Rd 150~~ en dezelve voor de inkoopwaarde aan deeze [oge] aangeboden werdende zoo wierd goedgevonden gemelde Tableau voor die prijs van Ged[oe]elde Broeder over te neemen'. The accompanying draft of these minutes explicitly mentions the fact that Romberg had the tracing board fashioned in Japan for the lodge: 'op Japan voor de Loge [heeft] laten maken'.

²⁰ IISG/Value of the guild.

²¹ CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801], 1709-1801 No. 10 inventories, 'Berigt wegens de taxatie van de [oge] La Vertueuse met dies losse goederen Februarij 1793', 1-2-1793.

²² CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801], 1709-1801 No. 10 inventories, report of the inventory committee 29-12-1792: 'In de loge boven'. The lodge inventory of 1794 lists them in the antichamber to the Temple: 'een geborduurd en een geschilderd tableau'.

CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801], 1709-1801 No. 10 inventories, report of the inventory committee 23-12-1794.

²³ CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [= 1801], 1709-1801 No. 10 inventories: '2 Japans Verlakte Tableaus [...] 1 Japans geborduurd en 1 d[it]o geschilderde kleine Tableau'.

²⁴ CMC, Box 3064, Folder 76+77 II-A-1+2 La Vertueuse Minutes 1791-1795 1802-1805, No. 5 Minutes 5+5*5802-6+4*5803: 'Een Japans verlakt Tableau'.

²⁵ CMC, Box 3065, Folder 77 La Vertueuse 1st degree Minutes 1807-1808 [II A 1], report of the inventory committee, 9-7-1807.

²⁶ CMC, Box 3072, Folder 90 Inventories 1814-1816, Debit to the Master of Furniture, 1815: 'beplakken en in order brengen van het tableau (Japans) 6Spd'.

²⁷ CMC, Box 3078, Folder 20 Minutes and attachments 1821-1822, inventory 1-13-1822, attached to a letter 13-1-1822: '1 Japansche Leerlings Tableau in Schilderij'. The translation here would be literally 'in [a] painting', but later inventories specify that 'in a frame' is what is meant.

²⁸ CMC, Box 3078, Folder 20 Minutes and attachments 1821-1822, inventory 1-13-1822, attached to a letter 13-1-1822: '1 Japansche Naamlijst der intekenaren ter opbouw van deze Loge'; Box 3083, Folder 73, 'Inventaris van zodanige Meubilaire en andere goederen Als door de

ondergetekenden Zijn bevonden in de Loge La Fidelle Sincerite te Batavia & welke onder Bewaring van den Meubel Meester zijn gesteld': '1 Een Japans Verlakte Naamlijst der tekenaren voor den opbouw der Loge'.

²⁹ CMC, Box 3083, Folder 74, 'Inventaris van Goederen & dranken behorende tot de Loge La Fidèle Sincerite 1833-1834'.

³⁰ CMC, Box 3083, Folder 74, 'Inventaris van Goederen & dranken behorende tot de Loge La Fidèle Sincerite 1833-1834'. The list of names may have been transferred to lodge De Ster in het Oosten in 1837, after the merger of La Fidèle Sincerite with La Vertueuse, but the inventories of this lodge did not survive.

³¹ Impey/Jörg 2005, p. 210.

³² Kind advice by Christiaan Jörg, based on the style of pearl inlay for the acacia branches, mail 14-4-2014.

³³ CMC, Box 3083, Folder 73, inventory 20/27-7-1825. Earlier inventories do mention various chests, but without further specification.

³⁴ I am especially grateful to Ton Lutter, who first made me aware of these lodge minutes in 1993. This paragraph elaborates on previously published research in Kroon 2001 A and Kroon 2003.

³⁵ Doeff 1833, p. 75.

³⁶ CMC, Box 3072, Folder 90 La Vertueuse various lists and receipts 1781?-1798, 1774-1798, No. 14 various lists and receipts [= 1771-1798, not in chronological order], and Folder 90 La Vertueuse receipts 1798 + financial statements 1799, '2/1798 A 48 g 1798'. It concerns payments to Iges, possibly because he advanced a payment for the lodge in an official capacity.

³⁷ Doeff 1833, p. 84.

³⁸ Doeff 1833, p. 84. Possibly Arnoldus Musquetier (1789-1813), son of Arnoldus Musquetier sr (1743-1815), one of the founders of La Vertueuse in 1769. See De Neve 1994, p.135. However, it could also be Arnoldus Musquetier (1776-1805). A Musquetier is listed in lodge La Paix in Amsterdam, the same lodge as Hendrik Veuger, in 1802.

³⁹ Doeff 1833, p. 89. CMC, membership card register, lists only Pieter Herbertus Baron Lawick van Pabst (1780-1846), member of lodge La Vertueuse in Batavia in 1802. He was also a member of lodge La Fidèle Sincérité in Batavia, and is listed in 1811 in lodge La Constante et Fidèle in Semarang. During the years 1822-1842 he was Master of the Lodge De Goede Hoop in Semarang.

The records list a ballot for another Lawick van Pabst on 3-8-1803, which may have been Franciscus Emilius. On 23-3-1804 (this?) Lawick van Pabst was made Fellow-Craft. CMC, Box 3064, Folder 76+77 II-A-1+2 La Vertueuse Minutes 1791-1795 1802-1805, 'No. 5 Minutes 5+5*5802-6+4*5803'.

⁴⁰ Not listed in the CMC membership card register, but a Marcus Hooft was a member of Lodge La Paix in Amsterdam, the same lodge as Hendrik Veuger, in 1803-1804. The family names Hoofd and Hooft frequently appear in the NA/VOC database.

⁴¹ CMC, Box 3064, Folder 76 + 77 II-A-1+2 La Vertueuse Minutes 1805-1808 1805-1809, 1st degree Minutes 24-6-1805 until 25-6-1808: 'In ontzach voor den opperb[ouwmeester] van 't H.A. den 6+ der 11* van het Jaar des waaren Lichts 5805 [=1805]. Maandag, des avonds ten zeven uren leerlings L[oge] in La Vertueuse [...] De Achtb[are] M[ee]ster voorts geaprobeerd hebbende een aan zijn achtb. geschreven missive door Marten Mak in dato Ultimo December 1804, waarbij Denzelven in Substantie te kennen geeft, hoe hij in het Jaar 1804 op het Eiland decima in Japan door de des tijds daar aangeweest zijnde F.E. Baron van Lawick van Pabst en de Scheeps Capiteinen Belmer, Musquetier en Hoofd als Leerling in de order der vrije Metselaaren is ontvangen geworden en de hem opgelegde beproevingen heeft doorgestaan, met aflegging der gebruikelijke verbintenis, dat hem daar was gedaan de belofte dat zij lieden bij hunne aankomst alhier, van hunne werken aan Zijn Achtb[are] Zouden Kennis geven en een Constitutie van HoogstDenzelven voor de Loge decima verzoeken, doch dat Hij bij zijn arrivement te Batavia had vernomen dat Zijne ondergaane receptie onwettig en van geen waarde was, mitsdien Zijn Achtb[are] onder toezending van het aan hem uitgegeven diploma en een verleende quitantie van zijn debet aan de Loge Decima, nedrig biddende voor hem te bewerken dat Hij opnieuw zoude mogen worden aangenomen, met verzoek echter om van de receptie verschoond te mogen blijven, als de zelve reeds eenmaal ondergaan hebbende. Waar over gedelibereerd zijnde, is, in de eerste plaats geconsidereerd dat de receptie van den persoon van Marten Mak is een onwettige daad, van geene verbindende kracht en dus vanzelve nul en van onwaarde, dat echter vermits den gem[elde] Mak door aanzoek van eenige B[roeders] Vrij Metzelaaren en alhier geheel buiten zijn schuld, in deze voor hem onaangename omstandigheid is gewikkeld geraakt, het voor denzelven eene groote hartigheid zoude wezen de novo te moeten worden gerecipieerd; en dat ook het nuttige, anders in de receptien gelegen en het oogmerk waarom de zelve geschieden, in dit geval zoude moeten wijken voor eene bloote Ceremonie, waarmede den voorn. Mak nu reeds, zo wel als met het geen verder een Leerling toestaat te weeten, ten vollen bekend is geworden. En uit aanmerking hier van bij de meerderheid beslooten dat Hij in eene eerst volgende L[oge] als Leerling zal worden ontvangen en van de gebruikelijke receptie zal blijven verschoond, niet te min dat Hij geblinddoekt zal worden binnen geleid en in dien Staat aan den voet van het altaar zal moeten her haalen den Eed van verbintenis voor alle Vrij Metzelaaren, onder betaaling wijders van de gewoone receptie gelden, tot ondersteuning van de kas van deze L[oge]. Voorts bij examinatie van het voor den meerm[elde] Mak ingezonden diploma daar uit gezien wezende dat het zelve is onderteekend door den B[roeder] F.E. Baron van Lawick van Pabst als Grootmeester [= Voorzittend Meester] en den gewezen dienenden B[roeder] van deze L[oge] Age Iges als Secretaris, aldus onder hunne aantekeningen uitgegeeven den 29+ van de 9* van het jaar des Lichts 1804. Mitsgaders nog gebleeken zijnde dat de door den voorn. Mak aangeboden originale quitantie van zijn Debet aan de Zogenaamde L[oge] Decima, is verleend door den B[roeder] Hendrik Doeff Junior [als Tresaurier?]. Is in achtgenomen dat de voorn[oemde] B[roeders] van Lawick van Pabst, Age Iges en Hendrik Doeff Junior allen zijn bij deze L[oge] erkende Macons, die op eene inconstitutioneele wijze gewerkt en onder den naam van de L[oge] Decima door de wet verboden vergaderingen en bijeenkomsten hebben gehouden, van welk bedrijf ter plaatse daar het behoort moet worden kennis gegeven, ingevolge Art. 67. van het algemeen wetboek en mitsdien goedgevonden van de onwettige receptie van Marten Mak, en de inconstitutioneele vestiging der zogenaamde L[oge] Decima bij eerste gelegenheid den Hoog Verlichten Gedeputeerden Grootmeester Nationaal Nicolaas Engelhard, thans aanwezig te Semarang, te informeeren; onder verzending in Copia der missive van Marten Mak en de daar bij gevoegde quitantie mitsgaders in originale het almede daar bij aangeboden Diploma, met verzoek ten dezen zodanig te disponeeren, als zijn Hoog verlichte naar deszelfs wijsheid en overeenkomstig den aart der zaake, zal vermeenen te behooren.'

⁴² CMC, Box 3068, Folder 81' Correspondence with the Grand Master National and lodge La Constante et Fidèle in Semarang 1777-1812: 'En door den Eerstgetekenden [= Holle], na lecture van de gen[oemde] missive en tot opheldering van het daar in vervatte, aan ons te kennen gegeven zijnde dat zijn Achtb[are] bij retour der Japansche scheepen in het jaar 1804 wel door den Br. F.E. Baron van Lawick van Pabst was verzocht worden om eene constitutie voor eene L[oge] te Decima, met informatie van de bereeds aangevangen werkzaamheden; doch dat vermits ten Eilande Decima ten nauwer nood zeven Hollandsche Dienaaren gevonden wierden, veel min het geregniseerd getal van Zeven B[roeders] vrije Metzelaaren [nodig] om eene L[oge] te Constitueren en daarenboven den voorn[oemde] B[roeder] van Lawick van Pabst niet was voorzien geweest van eenige hoegenaamde papieren, waaruit zijnen qualificatien zouden hebben moeten blijken, zijne Agtb[are] hier op geen regard had kunnen slaan, niettemin niet voorhouding aan den meern[oemde] B[roeder] van Lawick van Pabst van de onwettigheid der onder zijne voortzetting gehouden vergaderingen en gedirigeerde werkzaamheden en dat wanneer de omstandigheden hier van op een legaal wijzen mogten komen te blijken, Hij en die verder met hem hadden gewerkt niet zouden kunnen ontgaan in het nadeelig aspect te komen van zich ten hoogsten strafbaar te hebben gemaakt door eene directe overtreding van het verbod bij het algemeene wetboek tegen het houden of bijwoonen van soortgelijke illegale bijeenkomsten.'

- ⁴³ CMC membership card register lists him as a member of La Compagnie Durable in Middelburg 1777-1780, Master of Ceremonies in La Vertueuse in 1785, Junior Warden 1788, Treasurer 1794-1796. He started out as junior merchant in service of the VOC, worked as cashier at the Bank Courant and Bank van Lening in Batavia, and later became a Member of the Council of the Dutch East Indies.
- ⁴⁴ *Gedenkboek* 1917, p. 455, mentions that Doeff (not Lawick Van Pabst) was repeatedly told of the unlawfulness of his actions, amongst others by the officers of La Vertueuse. It also states that the lodge archive was shipwrecked in 1816 (probably meaning Doeff's unfortunate return journey on the ship Admiral Evertsen, shipwrecked in 1819). No further source for this information is provided.
- ⁴⁵ CMC, Box 3064, Folder 76 + 77 II-A-1+2 La Vertueuse Minutes 1805-1808 1805-1809, 1st degree Minutes 24-6-1805 until 25-6-1808.
- ⁴⁶ CMC, Box 3064, Folder 76 + 77 II-A-1+2' La Vertueuse 1) Minutes 1805-1810 2) Booklet with statements by candidats, 2nd degree Minutes 1805-1810: 'De in de Zo evene geëindigde Leerlings rec[eptie] als apprentif [= Leerling] gerecipieerde B[roeder] Marten Mak verzocht hebbende om de tweede graad [= Gezel] te mogen ontvangen, zo is, hoe zeer hij zijn tijd als Leerling niet heeft uitgediend, uit Consideratie dat hij een reizende B[roeder] is, goedgevonden in het gem[elde] verzoek te bewilligen.' See also Box 3064, Folder 76+77 II-A-1+2 La Vertueuse Minutes 1805-1808 1805-1809, No. 12 2nd degree Minutes 6+11*5808 until 16+2*5809 [= 1805-1808], 18-1-1806.
- ⁴⁷ CMC, Box 3064, Folder 76 + 77 II-A-1+2 La Vertueuse 1) Minutes 1805-1810 2) Booklet with statements by candidates, 3rd degree Minutes 1806-1809: 'een reizende B[roeder] is, welke op zijn vertrek staat naar Japan'.
- ⁴⁸ CMC membership card register lists him as a member in the Dutch East Indies without a lodge reference, instead referring to De Visser Smits 1931.
- ⁴⁹ CMC, Box 3064, Folder 76 + 77 II-A-1+2 La Vertueuse 1) Minutes 1805-1810 2) Booklet with statements by candidates, 3rd degree Minutes 1806-1809.
- ⁵⁰ CMC, Box 3065, Folder 77 La Vertueuse 1st degree Minutes 1807-1808 [IIA1], 2/1807 Minutes and attachments 24-6-5807 until 25-6-5808.
- ⁵¹ CMC, Box 3074, Folder 92 La Vertueuse Financial administration 1812, No. 32 Financial statements 20-6-5812, see 26-6-1811, November 1811 and February 1812.
- ⁵² CMC, Box 3081, Folder 49-50-51, 'Naamlijst van de B.B. Visiteuren die genodigd zijn in La Fidelle Sincerite, ter Viering van het feest van St Jan Baptist op den 24 + van den 4 * 5812 [=1812]' and 'Naamlijst van de B.B. Visiteuren die genoodigd zijn ter Visitering in La Fidelle Sincerite, bij het vieren van het feest van St Jan Baptist op den 24 + van den 4 * 5814 [=1814]'.
- ⁵³ *Java Almanac* 1815, accessed online: sites.google.com/site/sumatraswestkust/java/java-almanac-1, 12-3-2014.
- ⁵⁴ Masonic legend has it that the negotiating officers recognized Doeff as a fellow freemasons and that was the 'real' reason behind his success. The source of this story is unclear.
- ⁵⁵ Blussé/Rommelink/Smits 2000, p. 112
- ⁵⁶ Haffner 1983 A, pp. 50-51. Listed as Carel Huibrecht de Villeneuve and D.H. Burger in La Fidèle Sincerite in 1830, possibly initiated elsewhere.
- ⁵⁷ *The Freemasons' Quarterly Review* 1849, p. 20. The article was repeated elsewhere: 'Daß in Japan Logen sich finden, hat vor einiger Zeit der holländische Gesandtschaftsarzt Sybold mitgetheilt' (Ersch/Gruber 1849, p. 65).
- ⁵⁸ Pott 1966, p. 176 referred to Cat. exhib. München 1966, p. 131, 'Sieboldiana aus dem Siebold-Archiv von Dr. F.K. v. Siebold': '3. Lackschachtel mit Freimaurerzeichen. Geschenk von Ph. F. v. Siebold an seinen Onkel, Dr. med. Damian von Siebold, Direktor des Medizinalkollegiums in Darmstadt, der der dortiger Freimaurerloge 'Johannis der Evangelist' angehörte'.
- ⁵⁹ CMC membership card register: initiated 8-11-1821 into the 1st-3rd degrees as passing brother ('passant') in La Bien Aimee in Amsterdam, acting as Secretary of La Fidèle Sincérité in 1824-1825. Members of the Strauch family are listed as merchants in lodges in Rotterdam around the same time.
- ⁶⁰ CMC, Box 3080, Folder 38/40/41, Incoming correspondence 1826-1828: 'Pierre van Outeren, geboren te Leijden, oud 25 Jaren, van beroep Scribe en Boekhouder te Japan [...] Pieter Willem Verkerk Pistorius, geboren te Rotterdam, oud 21 Jaren, van beroep Ambtenaar te Japan'.
- ⁶¹ CMC, Box 3087, Folder 107, No. 11 La Fidèle Sincerite Chapter Minutes and attachments 1813-1834: 'den Broeder J[ohannes] F. [van] Overmeer Fisscher, reeds lang in de Symbolische Graden begunstigd met den graad van Meester Vrijmetselaar, zich ook, na zijne tijd als Meester Uitgediend te hebben, tot ons vervoegd had om bevoordeeld te worden met de Graden van Elu en Schots Meester het welk nog hem ter dier tijd als op zijn vertrek Staande hadden toegestaan, dan door het Spoedig zeilen der Japansche Scheepen met welke gen[oe]mde Broeder Fisscher als Amptenaar naar Japan moest Vertrekken toen geen plaats heeft kunnen hebben waarom hij zich opnieuw heeft aangemeld tot verkrijging van gen[oe]mde Graden'.
- ⁶² CMC, Box 3087, Folder 107, No. 11 La Fidèle Sincérité Chapter Minutes and attachments 1813-1834.
- ⁶³ CMC, Box 3087, Folder 107, No. 11 La Fidèle Sincérité Chapter Minutes and attachments 1813-1834: 'voorgesteld Br A. Manuel als op zijn vertrek naar Japan staande te bevorderen tot Schots Meester'.
- ⁶⁴ IISG/Value of the guilder.
- ⁶⁵ CMC, Box 3087, Folder 107, No. 11 La Fidèle Sincérité Chapter Minutes and attachments 1813-1834, financial records 2-10-1831.
- ⁶⁶ CMC, Box 3087, Folder 107, No. 11 La Fidèle Sincérité Chapter Minutes and attachments 1813-1834: 'verzoek van den Br J. Borger op zijn vertrek staande naar Japan, om bevordert te mogen worden'.
- ⁶⁷ CMC, Box 3080, Folder 47, Incoming correspondence 1834-1837.
- ⁶⁸ Peck 1966, pp. 6-7. See also Van Ginkel/Haffner 1980.
- ⁶⁹ Van Ginkel/Haffner 1980, p. 69.
- ⁷⁰ Blussé/Rommelink/Smits 2000, p. 181.
- ⁷¹ Wetmore 1981, p. 185 (an extract of *Recollection of Life in the Far East*, Shanghai 1894, pp. 35-43).
- ⁷² It even ended up in America (1776), were two battalions were kept as prisoners of war in 1777-1783. Peck 1966, pp. 6-7, Johnston 1985, pp. 203-205.
- ⁷³ A request was made by W. Monk and Charles H. Dallas, previously members of Sphinx lodge. Johnston 1985, p. 204.
- ⁷⁴ *The Freemason*, 8-5-1869.
- ⁷⁵ Johnston 1991, p. 76. These were: O'Tentosama Lodge no. 1265 EC, Yokohama, 1866; Nippon Lodge no. 1344 EC, Tokyo, active 1870-1883; Hiogo and Osaka Lodge no. 498 SC, Kobe, 1870; Rising Sun Lodge no. 1401 EC, Kobe, 1872; Star in the East Lodge no. 640 SC, Yokohama, 1879; Tokio Lodge no 2015 EC, Tokyo, 1883; Nagasaki Lodge no. 710, Nagasaki, 1885-1919; Albion in the Far East Lodge no. 3279 EC, Kobe, 1914. A patent for an English District Grand Lodge was issued in 1873.
- ⁷⁶ Johnston 1991, p. 76. An article in *The Freemasons' Quarterly Review*, 16-2-1895 reported: 'At last week's meeting of the Grand Lodge of Scotland a letter was submitted which had been addressed by the Secretary of State for Foreign Affairs to the Grand Master, with reference to freemasonry in Japan. It was in the following terms: "The Earl of Kimberly has had under his consideration your letter, in which you forward a memorial from the Freemasons of Yokohama, explaining that as a law of Japan forbids secret societies the Masonic body in that country apprehend interference with their work, when under the provisions of the treaty recently concluded British subjects become amenable to Japanese jurisdiction. I am directed by his Lordship to state that the new treaty will not come into force for at least five years, by which time the Japanese law quoted in the memorial may be so modified as to not affect meetings of freemasons. When the question becomes a practical one, it may possibly be desirable to make friendly

representations to the Japanese government as to the philanthropic objectives of Freemasonry; but in Lord Kimberly's opinion it is not advisable for Her Majesty's Government to take any steps at present for endeavoring to obtain a modification of the Japanese law. In any case it is not a matter which to his Lordship's view be properly made a subject of stipulation."

⁷⁷ Johnston 1991, p. 77.

⁷⁸ CMC, correspondence of the Grand Master (copy kindly supplied by curator Jac. Piepenbrock; inv.no could not be retrieved due to the moving house of the collection in 2015): 'Onder eenige goederen, deezer dagen uit Japan ontvangen, bevinden zich enkele doch weinige dozen, betrekkelijk tot de, over geheel de aarde uitgebreide Instelling der Vrijmetselarij. Ik waag het U Hoog Eerw[aaarde] aan het hoofd staande dier, hier ten lande gevestigde orde, deze Box hierbij nederig aan te bieden, met verzoek, dat U Hoog Eerw[aaarde] deze kleene oplettendheid gelieve te beschouwen als een blijk van de onbepaalde Hoogachtting en den plichtmatigen Eerbied, die U ongeveerinsd wordt toegedragen'.

⁷⁹ See amongst others Jorissen 1987 and De Veer 1962.

⁸⁰ See *Vry-Metselaars Almanak* 1837, pp. 113-115; edition 1839, pp. 70-73, edition 1840, pp. 95-96, all on the ship De Broedertrouw; and edition 1841, pp. 113-114, on the ship Delta.

⁸¹ Pott 1966, as well as an (uninventoried) letter by Pott to an American collector in the photo collection of the CMC.

⁸² Perau 1745, pp. 55-56: 'Men moet in acht neeme, dat er in het midden van de kamer van Aanneming een groot perk op de grond afgetekent is, daar men met Kryt twee Kolommen in teken, overblyfselen van den Tempel van Salomon: aan beide de zyden van dit perk ziet men een groote J en een groote B getekent. [...] In 't midden van het perk, en tusschen de getekende Kolommen, zyn drie kandelaars met brandende kaarsen, driehoekig geschikt, of geplaatst.'

⁸³ ' Afbeelding van de loge tot aanneming van een vrij-metselaars Leerling-Gezel. 1. Kolom Jakin. 2. Kolom Boaz. 3. De 7 treden om naar den Tempel op te klimmen. 4. De Mosaische vloer. 5. Wester Venster. 6. Plank om op te tekenen, voor de Meesters. 7. Vlamme Sterre. 8. Zuider Venster. 9. Pasloodt. 10. Ooster Venster. 11. Waterpas. 12. Ruuwe Steen. 13. Winkelhaak. 14. Vierkante Steen, van boven spits. 15. De Kwast. A. Plaats van den Groot-Meester. B. Plaats van den eersten Opzigter. C. Plaats van den tweeden Opzigter. D. Autaar. E. Tabouret. F. G. H. De drie Lichten.'

⁸⁴ Pott 1961 B, p. 19.

⁸⁵ Iwasaki 1993, p. 222.

⁸⁶ Similar are CMC inv.no. 1808 (type 1a), and a box auctioned at Van Spengen, Hilversum, 2004 (type, 1b).

⁸⁷ See the annotated reprints in Jackson 1986, pp. 117-177, and Carr 1981, pp. 99-196.

⁸⁸ Such oval medals are well represented in British collections, including that of the Museum and Library of Freemasonry in London.

⁸⁹ CMC 213B3, *Jachin and Boaz* 1797, n. pag.

⁹⁰ Pott 1966, p. 181.

⁹¹ *Leydse Courant*, 2-11-1825.

⁹² Similar is CMC inv.no. 17616. The box of this type in the collection of the Rijksmuseum in Amsterdam, inv.no. AK-RBK-1958-10, is incorrectly dated in the museum's registration as ca. 1777-1790, as the copied print only appeared in 1797.

⁹³ Glerum Auctioneers, see auction cat. 2002b, lot 79, p. 12.

⁹⁴ I am grateful to Mark Tabbart, curator at the National Heritage Museum in Lexington at the time, for a copy of the letter.

⁹⁵ Cat. exhib. Lexington 1975, n. pag., no. 114; Cat. exhib. Lexington 1986, p. 53. See also the recent information in the museum's online catalogue at nationalheritagemuseum.org.

⁹⁶ The first publication of the rituals of the Antients Grand Lodge was *Three Distinct Knocks* (1760), closely followed by *Jachin and Boaz* (1st ed. 1762), in fact an improved version of the rituals. In America, the rituals of the Moderns Grand Lodge were practiced mainly by English officers and high officials, who returned to Great Britain after the War of Independence. The remaining craftsmen, merchants etc. in America mostly worked with the rituals of the Antients, and therefore would have needed a copy of *Jachin and Boaz*. The publication was so popular that new editions were printed until after 1816 and are not rare today. The influential American publication *The Freemason's Monitor; or Illustrations of Masonry* (1797) published by Thomas Smith Webb (Grand Master for Rhode Island, 1813-1814), was itself influenced by *Jachin and Boaz*. So it is likely that Salem/Massachusetts freemasons indeed had access to the latest, 1797 edition, and the print could have reached Japan in time. Kind advice by Jan Snoek, Heidelberg University.

⁹⁷ Information kindly supplied by William R. Sargent, based on his research at the Peabody Essex Museum, and referring to Piemonte 1992, pp. 37-38, 44-45. Snuff or tobacco boxes were not listed in the cargo of the Franklin.

⁹⁸ Impey/Jörg 2005, p. 231, footnote 214-215 refers to Earle 2000, p. 66, cat. 101 (box at Chiddingstone Castle), Hidaka 2002, ill. 91, Fukuoka 1995, cat. 74 (with fan-motifs in the decoration). See also Jörg 1993, cat.no. 172 and 174 and Cat. London 1938, p. 27. A similar box is in the collection of the Musée de la Maison des Maçons, Paris.

⁹⁹ CMC membership records include many Dutch members of the Scheltema family. Those in the Dutch East Indies are: J. Scheltema (ca. 1825-ca. 1873) became a member of De Vriendschap in 1853; Jan Scheltema (ca. 1815-?), merchant, became a member of La Constante et Fidèle in 1855; Paulus Scheltema Beduin (ca. 1832-?), supercargo, became a member of La Bien Aimée in 1859 and of De Ster in het Oosten in 1858, where his profession is listed as telegraph operator; J. Scheltema became a member of La Bien Aimée in 1877, Mata Hari in 1891 and De Ster in het Oosten in 1900; Jul. Th. Scheltema (ca. 1833-?) became a member of De Vriendschap in 1864; Isaak Scheltema de Heer (1860-?) became a member of the Chapter La Constante et Fidèle in 1907.

¹⁰⁰ Information kindly supplied in 1994 by Mrs. G.N. Houben-Barten (†), the wife of a descendent of Veuger in Heerhugowaard who had the lacquer box in his possession. The box was auctioned at Sotheby's in Amsterdam, 17-5-1994, lot no. 596.

¹⁰¹ The CMC membership card register includes Willem Frederik Karel Pijper (born 1873), member of lodge De Vriendschap in 1918, and F. Pijper, member of lodge Ster in het Oosten in 1877.

¹⁰² Similar boxes are in the collection of CMC, inv.no. 1802 (type 2e), the Grand Orient de France, Paris (type 2f, reproduction in: *Images* 2003, p. 85; Cat. exhib. Tours 2002, p. 204), and auctioned at Christie's (sale 8949).

¹⁰³ See for instance CMC inv.no. 1808, a similar box in the collection of the Grand Orient de France, Paris (reproduced in *Images* 2003, p. 86.), National Heritage Museum, Lexington, inv.no. 79.9; and at auction: sale 6-3-2011 at cannes-encheres.com; sale 15-1-2013, lot 630 at Amsterdam Curiosa and Art Auctions.

¹⁰⁴ Similar box in the collection of the National Heritage Museum, Lexington, inv.no. 78.20.3.

¹⁰⁵ Pott 1966, p. 181.

¹⁰⁶ An almost identical version is in the collection of the National Heritage Museum in Lexington.

¹⁰⁷ Similar boxes appeared at auction: sale 2433, lot. 208 at Christies.com; Deon Viljoen/Guus Roell, *Uit verre streken*, cat. March 2015. No 57.

¹⁰⁸ Impey/Jörg 2005, pp. 210 and 275, ill. 564-21.

¹⁰⁹ Similar boxes are in the collection of the Musée de la Maison des Maçons, Paris; Grand Loge de France, Paris, inv.no. MAB 2638-86 (reproduced in Cat. exhib. Tours 2002, p. 204, no. 02.13; Cat. exhib. Tours 1997, p. 172, no. 4/20; Cat. exhib. Vienna 1993, p. 222, cat. 12/33); Freimaurer Museum, Bayreuth (reproduced in Valmy 1991, p. 223); and appeared at auction: sale 11-11-2003 at cannes-encheres.com,

- ¹¹⁰ Cat. London 1938, p. 38.
- ¹¹¹ Information kindly supplied by Peter Bijleveld, letter 18-2-2003 and interview 2003. Similar boxes in Auction cat. 1994, lot 518, Auction cat. 1995 B, lot 878.
- ¹¹² In the photocollection of the CMC is an image of a similar box in a private collection in Amsterdam.
- ¹¹³ Calloway 2005.
- ¹¹⁴ CMC, uninventoried letter by P.H. Pott to Daniel Brooks (USA), 10-2-1983.
- ¹¹⁵ Similar boxes are in the collection of the Library and Museum of Freemasonry, London (reproduced in Hamill/Gilbert 1991, p. 167; see also Cat. London 1938, p. 38); Provincial Library and Museum, Leicester; Grand Loge De France, Paris, inv.no. MAB 2638-87 (reproduced in Cat. exhib. Tours 1997, p. 173, cat.no. 4/21, Cat. exhib. Tours 2002, p. 204, no. 02.14); National Heritage Museum, Lexington; Los Angeles County Museum of Art, inv.no. M.2014.38; and have appeared at auction: sale 25-7-2004 at cannes-encheres.com; sale 2235, lot 1041, and sale 5748, lot 793, both at Christies.com. .see also Jörg 1993, cat. 173; Schrijvers/Thyssens 2003, p. 188.
- ¹¹⁶ Similar boxes are in the collection of the National Heritage Museum, Lexington, inv.no. 74.1.1 (reproduced in Hamilton 1994, p. 111, no. 4.20, Cat. exhib. Lexington 1976, no. 116); Grand Orient de France, Paris (reproduced in *Images* 2003, p. 85); Grand Lodge of Pennsylvania, inv.no. xm-74-734 (reproduced in: MacNulty 1991, p. 90); Henry W. Coil Library and Museum of Freemasonry, San Francisco, inv.no. 2013.1.1.
- ¹¹⁷ Information kindly supplied by Tom Bergroth, 20-3-2003.
- ¹¹⁸ Iwasaki 1993.
- ¹¹⁹ Pott 1966, p. 178.
- ¹²⁰ CMC, Box 3072, Folder 89 La Vertueuse inventories 1789-1901 [=1801], 1709-1801 No. 10, 'Bericht en Inventaris der Goederen gehorende aan de Logie La Vertueuse 27 december 1789': 'Een Japans verlakt kistje tot berging der ornamenten'. CMC, Box 3067, Folder 80+80 A La Vertueuse 2nd degree Minutes 1834-1835, 1st degree Minutes 5834-5837.
- ¹²¹ Information kindly supplied in 1994 by Mrs. G.N. Houben-Barten (†).
- ¹²² He is listed in the CMC membership card register as initiated into the 1st degree in lodge De Edelmoedigheid in Den Bosch on 7-9-1820, while he got a diploma for the 1st and 2nd degrees in the same year. He is listed in the Dutch East Indies in 1828 under reference to De Visser Smits 1931.
- ¹²³ CMC, Box 3070, Folder 83 La Vertueuse Incoming and outgoing correspondence 1814-1837: 'Het deze almede verzellende Japansch Verlakt Kistje, waarvan de Sleutel hierbij ingesloten is, bevat des Overledenes (na 't mij voorkomt) eige diplomas en Maconnique ornamenten, welke ik uw Edelachtbare almede, als voor geen en verkoop vatbaar, hierbij treffende (...) Verzoek mij het Japansch Kistje hetwelk ik bij den Inventaris des boedels heb ingenomen, ledig te willen retourneren'.
- ¹²⁴ CMC, Box 3070, Folder 83 La Vertueuse Incoming and outgoing correspondence 1814-1837: 'Het Japansche kistje niet het eigendom der Loge zijnde, gaat hiermede terug'.
- ¹²⁵ Hamilton 1994, p. 111, cat.no. 4.21; Patrick 1991, p. 15.
- ¹²⁶ Davidson 1952, p. 177: 'Een vierkant Japans kistie met seven silveren ornamenten daarin'. The fake minutes of this supposedly medieval lodge were produced along with the so-called Charter van Keulen, as part of a famous and elaborate hoax in support of ritual reforms by the Dutch Grand Master Prince Frederik in 1816.
- ¹²⁷ '225. Verlakte Box, geschikt tot berging van Maç[onnieke] voorwerpen, toebehoord hebbende aan den Z[eer] A[achtbare] B[roeder] Riesz'. Lijst 1858, p. 9; Noordziek 1859, p. 27; Noordziek 1860, p. 45.
- ¹²⁸ CMC membership card register.
- ¹²⁹ CMC, 28-62 and N2, a certificate for an honorary membership for Riesz dated 9-1-1839.
- ¹³⁰ Noordziek 1860, pp. 45-46: '225. Verlakte Box, geschikt tot berging van Maç[onnieke] voorwerpen, toebehoord hebbende aan den Z[eer] A[achtbare] B[roeder] Riesz. 226. Fraaije groote verlakte Japansche Box, dienende tot bewaring van maçonnieke decoratiën en ornamenten, voorzien van boven met eene in goud afgezette afbeelding van het Tableau. 227. Japansch verlakte Tabaksbox, voorzien aan de bovenzijde van eene voorstelling in het Tableau.'
- ¹³¹ Cat. Nijmegen 1910, p. 4: '9. Een theeblad uit Perle d'Amour gemaakt, voorstellende een maç[onniek] tableau. [...] 14. Drie zwart verlakte doozen met maç[onnieke] voorstellingen.' It is unlikely a tray was made from pearlshell, probably 'inlaid with pearlshell' was meant here.
- ¹³² Two things stand out: the floor of the temple is located toward the middle of the box (normally found at the bottom) and there is a triangle in the middle of the decoration. Above it one can just make out a square.
- ¹³³ Cat. Nijmegen 1912, p. 7: '55. Zwart verlakte box met maç[onnieke] figuren. 56. Een Japansche verlakte box met maç[onnieke] voorstellingen'.
- ¹³⁴ Cat. Nijmegen 1913, p. 14, no. 14 and p. 32, no. 56: 'Drie Indisch zwart verlakte doozen, met maçonnieke voorstellingen; afkomstig van de B[roeders] J.H. de G. (2 stuks) en een van br[oeder] J.S. Op een (die van br[oeder] de G.) bevindt zich op de binnenzijde van het deksel eene afbeelding van de oude stadsherberg te Batavia. [...] Drie Japansche verlakte doozen met maç[onnieke] voorstellingen van de B[roeders] R. en W. en der K.'
- ¹³⁵ Pott 1966, p. 175; CMC membership card register.
- ¹³⁶ Pott 1966, p. 175.
- ¹³⁷ According to Pott 1966, p. 175, the two boxes from 'J.H. de G.' (listed in Cat. Nijmegen 1913) disappeared during World War II.

Notes to chapter 7

- ¹ For an introduction into the (armorial) export porcelain trade see: Lunsingh Scheurleer 1966 (and later editions), Jörg 1982, Kroes 2007 and the bibliographies therein.
- ² Jörg 1982, p. 17.
- ³ Kroes 2007, p. 14.
- ⁴ Stevens 1998, p. 55.
- ⁵ Kroes 2007, p. 93.
- ⁶ Jörg 1982, pp. 27 and 143.
- ⁷ In 1909 the lodge *Hollandia* was founded in Shanghai under jurisdiction of the Grand East of the Netherlands. It would only be active for two years. Kwaadgras 2003, p. 172.
- ⁸ NA/VOC lists him as leaving in 1756 and in service until 1758; CMC, membership card register shows Knibbe was initiated into La Charité in 1757. He then received the 2nd and 3rd degrees in lodge La Bien Aimée in 1760 and 1762, after which he resigned from the lodge.
- ⁹ Jörg 1982, Appendix 2.
- ¹⁰ Literature on the relationship between freemasonry and the Danish, French and Spanish Factories in China is lacking.
- ¹¹ Haffner 1975, n. pag. Around that time, Amoy was not yet a trade centre and the British were not especially involved in the area.
- ¹² Lane's Masonic Records 1717-1894 lists it as meeting in 'a private room, Canton', later renumbered no. 342 (1770), no. 266 (1780), no. 267 (1781), no. 225 (1792). Considered erased in 1813.
- ¹³ When the research for this book started, the accessibility of the archive of the Grand Lodge of Sweden was limited to (male) members of the Order and I had no knowledge of the Swedish language, which meant these barriers had to be overcome by consulting alternative sources. I am grateful to Scandinavian colleagues Tom Bergroth, Olof P. Berg, dr. Henrik Bogdan and Jonas Andersson MA for their kind assistance in providing me with English summaries. In 2009 I was contacted for information on Dutch lodge members by dr. Andreas Önnarfors, who was also researching the subject of the Canton lodges (see Önnarfors 2012). However, we came to our conclusions independently.
- ¹⁴ The names of the men involved were verified with the 'Generalmatrikel' of the Grand Lodge of Sweden as published in Önnarfors 2006, the database of SOIC employee records at the university library in Göteborg: ub.gu.se/samlingar/handskrift/ostindie/index.xml (hereafter: GU/OKP) and the database of SOIC ships at: gotheborg.com/project/ships/ships.shtml (hereafter: GS). Very helpful was the genealogical information on SOIC employees at: blog.zaramis.se/serier/ostindiska-kompaniet-2.
- ¹⁵ Pike Jr is listed in the CMC membership card register as initiated in 1748, referring to Lagerberg 1904, which suggests the original Dutch record did not survive. Berg 2000, p. 156, lists him as initiated in 1747, while information kindly supplied by Jonas Andersson MA on 24-5-2005 refers to the year 1746 recorded in the Swedish Grand Lodge archive.
- ¹⁶ Önnarfors 2006 lists a Pike, first name and year of initiation unknown, as member of the lodge L'Auxiliaire de St. Jean in Stockholm. This was probably Charles Pike (died 1743), a brother of John Pike Sr, who had worked for the Oostendse Compagnie and lived in Amsterdam before he moved to Sweden in 1734 (Müller 2007, p. 152). The birth register in the Amsterdam Municipal Archives list a Charles Pike born in 1732 to parents John Pike and an unknown woman, with witnesses John and Charles Pike. NA/VOC lists a John Pike from Oostende who enlisted as a sailor in 1749. Berg 2000, p. 13 mentions Pike worked as an advisor to the VOC, without specifying Sr or Jr.
- ¹⁷ CMC, inv.no. 4337, Minutes of lodge La Bien Aimée te Amsterdam 1757-1765, 2-9-1757: '[...] de Tres Venerable [verhaalde] op wat wijze deese Loge met de Tres respectabele Groote Loge L'Auxiliaire de St. Jean te Stockholm in correspondentie geraakt was; en welke blijken van waare vriend-en broederschap deselve Groote Loge aan onse Loge betoont heeft, met te vereren aan dese Loge Eene Goude Medaille, met versoeck dat deselve aan de borst van de Tres Venerable mogt hangen, ten teeken van Eene Vriend- en Broederlijke Vereeniging tussen deeser bijden Loges'
- ¹⁸ Kat 1982, p. 419. Mesterton is not listed in the CMC membership card register. See: Stadsarchief Amsterdam, 5072 'Archief van de Commissarissen van de Desolate Boedelkamer', 2602, 1364 Henrij Mesterton and Archibald Mesterton, 13-7-1764.
- ¹⁹ See Kernkamp 1910; Kat 1982, p. 415; Beaurepaire 2004, p. 47. Lefebure and Grill were acquainted with Emanuel Swedenborg. They were also invited by the aforementioned Mesterton to join meetings of the scientific society Concordia et Libertate. Keith Schuchard 2012 which provides an insight into the political and financial relationships of some of the key players in the Swedish and Amsterdam lodges.
- ²⁰ CMC, Box 4008, List of accepted candidates 1769-1816. Klockefeldt was initiated as Apprentice and Fellow on 7-3-1786.
- ²¹ 'Koopman in Porseleijne'. CMC, Box 4008, List of accepted candidates 1769-1816. Martineau was born in 'St. Inge', initiated as Apprentice and Fellow on 3-11-1784 and as Master on 10-11-1784. He advertised as a merchant in English, French and German ceramics and porcelains, as well as tea and coffee, in the *Leidsche, Rotterdamsche and Amsterdamsche Courant* between 1779 and 1810.
- ²² CMC, Box 4008, List of accepted candidates 1769-1816. Eilbracht was initiated as Apprentice and Fellow on 7-12-1786.
- ²³ When lodge member Jan Jacob Voûte (ca. 1775-1850) travelled from Holland to Sweden he received a warm welcome. De Eendragt wrote a formal letter of gratitude on 29-4-1812 for this reception and the personal assistance offered to Voûte by Swedish freemason J. Mintenden, in which the Rotterdam freemasons also expressed their wish 'to form a correspondence with the very Respectable [Swedish] Lodge'. A second letter of the same date to the Officers of the Swedish lodge offered friendship and again requested the start of formal correspondence, as well as the regular exchange of membership lists. This request was also made to lodge Friedrich zum Gekronten Hofnung in Copenhagen, Denmark, and lodge Absalon in Hamburg, Germany. See CMC, Box 4008, Outgoing correspondence 1808-1851. Mintenden is not listed in Önnarfors 2006, only a Johan Minton, member of Salomoniska Logen. According to CMC membership card register, Voûte was initiated into the 1st and 2nd degrees in De Eendragt on 4-1-1797, and into the 3rd degree on 29-4-1797, suggesting he was about to travel abroad. He resigned in 1821 and transferred to lodge La Bien Aimée in Amsterdam in 1824. He was chosen for the office of *Groot Bouwmeester* (1824-1835) and *Groot Hofmeester* (1838-1846), and became a member of La Charité in 1839. In 1844 he was named honorary member of lodge Zur Einigkeit in Frankfurt and in 1847 of De Eendragt.
- ²⁴ For the international relationships between these men and the European East India Companies, see Müller 2007.
- ²⁵ Five members of the König and two of the Sahlgren families are listed in Önnarfors 2006, p. 251. A Dougald Campbell is mentioned below.
- ²⁶ Berg 2000, p. 156.
- ²⁷ Berg 1998, p. 35. Other categories listed by Berg are officers (117) and other occupations (128).
- ²⁸ See for instance the genealogical information on: blog.zaramis.se/serier/ostindiska-kompaniet-2.
- ²⁹ Berg 2000, p. 157; Berg 1998, p. 42.
- ³⁰ Berg 1998, p. 75.
- ³¹ In a signed minute book two lodge meetings were recorded in Cadiz, while the minute books of Salomoniska Logen provide other information. Haffner 1991, p. 6.
- ³² Haffner 1975, n. pag., refers to minutes of two meetings on paper with burned edges and concludes that the other archives have been destroyed by fire.

- ³³ Haffner 1975, n. pag.; Berg 2000, p. 157.
- ³⁴ Lagerberg 1904, p. 36.
- ³⁵ Lagerberg 1904, p. 36. Lindberg 1971; Haffner 1975, n. pag.; Berg 1998, p. 44; Berg 2000, p. 157.
- ³⁶ L&M F, YSW 166 LOD: 'Lodge Elisabeth at Canton' [manuscript], letter by Harry Lindberg to Christopher Haffner, 5-7-1975. Walter returned to Göteborg as an Apprentice and was registered in the books of Salomoniska Logen on 2-11-1761 (Berg 1998, p. 45).
- ³⁷ Haffner relied on (translations of) research by the Swedish Harry Lindberg, provided by Lindberg and his son, such as Lindberg 1971. Haffner published this information in the 1970s/1990s, often reusing and adding to earlier texts. See the original research file in: L&M F, YSW 166 LOD, 'Lodge Elisabeth at Canton' [manuscript], consulted here with kind permission by the author.
- ³⁸ Haffner 1975, n. pag.
- ³⁹ [...] since the walls were too thin in the buildings that the East-Indian Company rented'. Information kindly supplied by dr. Henrik Bogdan, University of Göteborg, 2002.
- ⁴⁰ Haffner 1975, n. pag.; Önnersfors 2006, p. 199.
- ⁴¹ A cup and plate are in the collection of the Musée de la Maison des Maçons, images available at: glmf-musee.fr; bowls are in the collection of the Svenska Frimurare Ordens Museet, Stockholm (reproduced in: Cat. Stockholm 1953, p. 44) and Musée International de Céramique, Sèvres (reproduced in Hervouët/Bruneau 1986, p. 228).
- ⁴² Kind advice by dr. Henrik Bogdan, University of Göteborg, 5-4-2011.
- ⁴³ A similar bowl is in the collection of the Swedish Grand Lodge, illustrated in cat. Stockholm 1953, p. 44.
- ⁴⁴ A similar bowl is in the collection of the Musée National de Céramique in Sevres, reproduced in Hervouët/Bruneau 1986, p. 288. See also a punch bowl in Göteborg Historiska Museet, inv.no. GM 19.128, decorated in similar gold and grisaille with a monogram 'BB' in a heart shaped crest between vines, topped with a cloud, a burning heart and a radiant six-pointed North star. The North or Pole star is a nautical reference, but depending on the perspective of commissioner or buyer it could also allude to a lodge name, such as Zorobabel til Nordstjernen, or the Swedish Order of Riddare af Nordstjernen.
- ⁴⁵ Berg stated that every season between 1760 and 1779 ca. nine to eleven Swedish freemasons would be present in Canton, although he did not provide their names and assumed that lodge activities were not continued or resumed between 1761 and 1785. Berg 1998, pp. 82 and 88.
- ⁴⁶ They are only listed in the general membership records of the Swedish Grand Lodge, which could indicate that they were either unaware of the lodge in Canton or somehow unable to attend lodge meetings - but their omission may also be down to the incompleteness of surviving records of the Prins Carl's Lodge.
- ⁴⁷ Kroes 2012, p. 84. A letter by Harry Lindberg, quoted by Haffner 1975, n. pag., mentions an anecdote about the loss of a Swedish ship before the coast of Canton in 1761. Supposedly 49 crates of cargo were saved, including one with the mark of a six-pointed star, made up out of interlaced triangles ('Solomon's Seal' in masonic terms, which for instance appears on the altar of lodge Elisabeth, see fig. 6.27). Three freemasons assisted when 48 crates were opened by the Chinese for inspection and detailed rapports were made, but the one with the mark was left untouched. Lindberg concludes this was a sign it may have contained masonic cargo, which the Chinese officers in charge respected. As no source was provided, it wasn't possible to verify this anecdote. It is however unlikely, as the Chinese collected taxes on traded goods. They may have been bribed. Kind suggestion by prof.dr. Christiaan Jörg, Leiden University.
- ⁴⁸ Listed as Claes in Önnersfors 2006, p. 221.
- ⁴⁹ Jörg 1982, Appendix 2. Also listed is assistant J.P.J., P.J. or J.P. Texier. This may be either Pierre Texier, listed in the CMC membership card register as born in Angouleme (France), member of lodges Concorida Vincit Animos and La Charité in Amsterdam in 1757-1758, or Jacques Texier, member of La Charité in Amsterdam in 1757. A Bernard Texier was a member of the same lodge in the same year and was listed in 1776 in a lodge in Suriname (West Indies). Supercargo Jan Stuart may also have been a member of the Prins Carl's lodge: a Stuart is mentioned in lodge De Goede Hoop at the Cape in 1775 (and earlier in St. Eustatius, West Indies). But his family name occurs too frequently in the VOC membership lists to identify him with certainty. The same goes for supercargo Lodewijk Schermer: a Schermer is listed in the correspondence of lodge Astrée in Utrecht in 1762.
- ⁵⁰ Kroes 2012 includes a family tree, p. 90.
- ⁵¹ For a genealogy, see: Grilliana, 'Avskrift av GRILLIANA. Conceptbok till Grillska släktens historia av J. W. Grill'. The Conradi and Tham families mentioned in this chapter married into the Grill family.
- ⁵² Cat. exhib. Turku 1992, p. 62. He was initiated on 21-12-1756 into the degree of St. Johns Master III (information kindly supplied by Jonas Andersson MA, 24-5-2005).
- ⁵³ He was introduced as associated member on 10-9-1756 in lodge La Bien Aimée and accepted on 13-10-1756 (Kat 1982, p. 405). The lodge minutes recorded his previous membership of lodge La Charité (CMC, Box 4337, Minute book La Bien Aimée 1757). He announced leave of absence due to a journey abroad (probably to Nantes) on 28-12-1757. His functions in the lodge included Master of Ceremonies (appointed 27-12-1758) and Master of Ceremonies (appointed 27-12-1759, 27-12-1760 and 27-12-1764) (Kat 1982, pp. 405-406). He was recorded as present at lodge meetings in 1760-1761, 1765-1772 and was listed as Worshipful Master before leaving for Sweden in 1773.
- ⁵⁴ CMC membership card register: Jacob was recorded as a member of La Fidélité in Amsterdam, according to his signature in the visitor book of La Bien Aimée on 28-4-1758 (Kat 1982, p. 407). Anthoni Antz. was initiated into the 1st and 2nd degrees in La Bien Aimée in 1767, 3rd degree in 1768. He is listed in the lodge records as Worshipful Master from 1770 until 1772, then left for Sweden (with Jacob) in 1773 (Rodermond 1985, p. 52). Jacob had contact with the Swedish traveller Bengt Ferner, mentioned above.
- ⁵⁵ CMC membership card register: initiated in the Apprentice and Fellow degrees on 11-11-1767, and the Master's degree on 22-3-1768. He is recorded as present at lodge meetings in 1769-1776, and listed as having left the lodge in 1776. Father Antony and son Jacob were involved in the founding of the famous 'Grill's hofje' in the Eerste Weteringdwarsstraat in Amsterdam. See Van Eeghen 1970, which also provides a genealogy.
- ⁵⁶ Grilliana; Kroes 2012.
- ⁵⁷ Hornstrand 2013, pp. 89-90.
- ⁵⁸ Kroes 2012, p. 86.
- ⁵⁹ Little is known about this artist. Could this be the Rime Guillaume Robart, living on the Overtoomseweg and listed as father and husband in the baptism and burial registers in the Amsterdam City Archive in the 1760s?
- ⁶⁰ Cat. Stockholm 1953, p. 67.
- ⁶¹ Cat. Stockholm 1953, p. 67.
- ⁶² Cat. exhib. Turku 1992, p. 156, states that it belonged to Jean Abraham Grill, Venerble Master (*Logenmeister*) of La Bien Aimée before his return to Sweden in 1773.
- ⁶³ GA/NM: Volym 13 Ostindiska affärer efter J. A. Grills hemkomst, Akt 4 Frimureri i Kanton och Macao. Logen St Elisabeth Räkningar 1766.
- ⁶⁴ GS, ship no. 20.

- ⁶⁵ Although the dates of the table lodges are listed as 9 February, 8 March, 22 March, 27 March, 27 November, 13 December and 27 December, the year(s) in which they took place are not provided. Önnersfors 2012, p. 131, suggests dating the meetings from November 1765 onwards, which is unlikely if the ship Stockholms Slott only left Sweden in December 1765 with Grill aboard (GS, ship no. 25; see also table 6.1). All three Dutch members Schartouw, Karsseboom and Van Braam Houckgeest, discussed below, were together in Canton only in the 1766-1767 season. Önnersfors interprets a financial overview dated 'A. 1766' as a reclamation for expenses made after the fact, suggesting the lodge room was decorated in 1766 while meetings were already taking place. All this makes it likely that the table lodges took place between March 1766 and November 1767.
- ⁶⁶ Not identified by Önnersfors 2012, p. 130. Briefly mentioned in Van Dyke 2005, p. 154.
- ⁶⁷ Dumont, Michel and De Robien are listed on a note with names of French ships' crews in Grill's archive. He kept such notes in order to identify trade partners, and possibly to identify fellow freemasons. For instance, from Karsseboom he received a note with names of Dutch captains. De Robien gave him a list of French ships and their captains dated 7-9-1768. (GA/NM: Dokument: 2, Akt: 8, Varia. Listor över franska och holländska fartyg i Kanton. Formulär till bodmerikontrakt. Karta (ritning) av Trialesöarna utanför Java, Indonesien 1736 (2 st) 1760-tal; Volym: 13, Ostindiska affärer efter J. A. Grills hemkomst).
- ⁶⁸ Jörg 1982, Appendix 2, p. 203, included in the list for the year 1766. Schartouw is not listed in the CMC membership card register.
- ⁶⁹ Morse 1929, p. 123. Affairs of the EIC were often managed locally by independent councils, formed by supercargoes.
- ⁷⁰ Morse 1929, p. 123; identified by a mention in Tuck 2000, p. 382.
- ⁷¹ Identified by a mention in Hardy 1811.
- ⁷² Identified by a mention in *Scots Magazine* 1795, p. 316.
- ⁷³ Van Dyke 2005, p. 154. Morse 1929, pp. 161-162, also mentions a Dr. Gordon as the British factory surgeon, who died in 1772.
- ⁷⁴ CMC, membership card register only refers to De Visser Smits 1931, which lists a Fritz in the Dutch East Indies in 1818.
- ⁷⁵ GA/NM: Dokument: 126, Register, liggare personer; Akt: 5, Skeppet Riksens Ständer 1760-62, 1763-64, 1765-66; Volym: 8, Expeditionier.
- ⁷⁶ GA/NM: Dokument: 126, Register, liggare personer; Akt: 5, Skeppet Riksens Ständer 1760-62, 1763-64, 1765-66; Volym: 8, Expeditionier.
- ⁷⁷ According to the *Gazette van Gend*, 1-7-1765, he returned as captain of the ship Crown Prince to Copenhagen from China in June 1765.
- ⁷⁸ Identified by a mention in Yves Lenoir/Nicolas Standaert e.a., *Les danses rituelles chinoises d'après Joseph-Marie Amiot: aux sources de l'ethnochorégraphie*, Namur 2005, p. 66. De Robien brought back illustrated albums on the tea and porcelain manufacture to France, which are now in the Musée des Beaux Arts in Rennes as part of the De Robien collection.
- ⁷⁹ Jörg 1982, Appendix 2, p. 203. Karsseboom was already in Canton in the 1764 season, and with Schartouw in 1765. All three of them were in Canton together in the season 1766-1767 only.
- ⁸⁰ L&MF, YSW 166 LOD: 'Lodge Elisabeth at Canton' [manuscript], letter by Harry Lindberg to Christopher Haffner, 5-7-1975.
- ⁸¹ Haffner 1975, n. pag. According to the membership records of the Swedish Grand Lodge, Johan Abraham Grill was initiated into Salomoniska Logen on 14-11-1760 into the (3rd) degree of 'St. John's Master' (information kindly supplied by Jonas Andersson MA, 24-5-2005).
- ⁸² Translation quoted here from Önnersfors 2012.
- ⁸³ Önnersfors 2012, p. 135.
- ⁸⁴ Black and silver decorations are common in the (French) Elu degrees (see chapter 2), also practiced by Europeans in the Dutch East Indies. Within the Swedish Rite, a (non-revenge based) Elu degree developed into the Andreas degrees. Information kindly provided by dr. Jan Snoek, University Heidelberg. See: Jan Snoek: 'Frühe Verbreitung und Inhalte des IV. Grades', in: Bettag/Snoek 2012, chapter 6, pp. 61-96.
- ⁸⁵ Önnersfors 2012, p. 132.
- ⁸⁶ Jörg 1982, Appendix 2, compared to CMC membership card register.
- ⁸⁷ '8 vrijmetselaarsglazen'. Jörg 1982, p. 63, refers to National Archives of the Netherlands, VOC archive, 4403, letters and papers transferred from China. Van Eijmbeek is not in the CMC membership card register.
- ⁸⁸ Önnersfors 2012, p. 138, considers this a clear sign that the lodge was affiliated to the Swedish Order and Salomoniska Logen.
- ⁸⁹ Lindberg studied the logbooks of SOIC ships that visited Canton in 1759-1787, but did not find any indication of masonic activities. L&MF, YSW 166 LOD: 'Lodge Elisabeth at Canton' [manuscript], letter by Harry Lindberg to Christopher Haffner, 5-7-1975.
- ⁹⁰ That would explain the continued activities of a 'Frimurare Sallskapet' (Freemasons Company) in Canton, as cited by Haffner 1975, n. pag. Berg 2000, p. 158; Önnersfors 2012, p. 141.
- ⁹¹ Peck 1966, p. 6; Haffner 1975, n. pag.; Haffner 1988, pp. 5-6; Lane's Masonic Records 1717-1894. Önnersfors 2012, p. 129, points out that three lodges under English constitution were founded in Stockholm and Göteborg around the same time.
- ⁹² Berg 1998, p. 63, which does not provide a source.
- ⁹³ His siblings were married to the Grubb and Sahlgren families. See genealogy at: blog.zaramis.se/2011/08/06/strom-familj-som-blev-rik-pa-den-ostindiska-handeln.
- ⁹⁴ *Ars Quatuor Coronatorum* 31 (1918), p. 105, which also lists him as a visitor to the Royal Lodge in London in 1778 and 1779.
- ⁹⁵ Önnersfors 2012, p. 140.
- ⁹⁶ For an export porcelain tea service for the Tranchell family, see: gotheborg.com/exhibition/exhibit_64-147_armorial.shtml.
- ⁹⁷ For an export porcelain plate ordered by Clason and a jardinière for his family in law, see: gotheborg.com/exhibition/exhibit_64-147_armorial.shtml.
- ⁹⁸ Jörg 1982, Appendix 2.
- ⁹⁹ CMC membership card register lists Boers as member of La Vertu on 19-5-1775, Master of Furniture 1776; then a member of La Vertueuse in Batavia 1783. Uncertain is the membership of Dutch Factory director Jan Elin. J.C. Elin was a member of La Vertu in 1759, followed by an E. Elin in 1767, while the name Elin Modderman is also listed in the CMC membership card register.
- ¹⁰⁰ Haffner 1975, n. pag.; Berg 2000, p. 158.
- ¹⁰¹ Berg 2000, p. 158.
- ¹⁰² Lagerberg 1904, p. 37; Haffner 1975, n. pag. Lagerberg 1904, p. 118, lists the contents of the surviving lodge archive for the years 1788, 1791-1796.
- ¹⁰³ Berg 1998, p. 83.
- ¹⁰⁴ Berg 1998, p. 83, suggests that the Grand Master was advised to appoint lodge members Conradi or Clason (discussed below) instead, but decided otherwise.
- ¹⁰⁵ Lagerberg 1904, p. 37; Haffner 1975, n. pag.
- ¹⁰⁶ Haffner 1991, p. 8.
- ¹⁰⁷ Haffner 1975, n. pag.
- ¹⁰⁸ Berg 1998, pp. 84-85. However, Berg mistakenly concludes that this is proof that the bills in the Grill archive of lodge essentials were not intended for the Canton lodge.
- ¹⁰⁹ Önnersfors 2012, p. 140.

- ¹¹⁰ L&MF, YSW 166 LOD: 'Lodge Elisabeth at Canton' [manuscript], translated extract from the minutes, provided by Bengt Lindman to Christopher Haffner.
- ¹¹¹ A David Marshall is later listed as captain of the ship Edinburg in the service of the EIC, see *The Asiatic Journal* (1836) Vol. 21, p. 196.
- ¹¹² Haffner 1991, p. 8.
- ¹¹³ L&MF, YSW 166 LOD: 'Lodge Elisabeth at Canton' [manuscript], translated extract from the minutes, provided by Bengt Lindman to Christopher Haffner. None of them are listed in Önnersfors 2006, although their family names do appear.
- ¹¹⁴ tebelius.se/relatives/skrifter/Silfverhjelms.pdf.
- ¹¹⁵ L&MF, YSW 166 LOD: 'Lodge Elisabeth at Canton' [manuscript], translated extract from the minutes, provided by Bengt Lindman to Christopher Haffner.
- ¹¹⁶ For an export porcelain plate ordered by Clason and a jardinière for his family in law, see: gotheborg.com/exhibition/exhibit_64-147_armorial.shtml.
- ¹¹⁷ Genealogy at: adelsvapen.com/genealogi/Kjerrmanska%20C3%B6ld_nr_2023.
- ¹¹⁸ L&MF, YSW 166 LOD: 'Lodge Elisabeth at Canton' [manuscript], translated extract from the minutes, provided by Bengt Lindman to Christopher Haffner.
- ¹¹⁹ Jörg 1982, Appendix 2. Among the seeds preserved from his collection were those of an acacia (!), recently rediscovered as a forgotten species by the Millennium Seed Bank. See the *Sailing Letters* project and the related television programme 'Brieven boven water': amsingconcepten.nl/projecten_brievenbovenwater.html. CMC membership card register includes J. Bekker Teerling (or Teerlink), initiated in La Bien Aimée 25-12-1784, 2nd degree 12-1-1785, 3rd degree 8-8-1785, and resigned 1786. A Bekker Teerling was also mentioned in lodge Salus Patriae in Rotterdam on 29-12-1785.
- ¹²⁰ Identified by mention in: Hjelt 1893.
- ¹²¹ L&MF, YSW 166 LOD: 'Lodge Elisabeth at Canton' [manuscript], overview with members' names from the lodge archive, 18-12-1791, translated by Bengt Lindman to Christopher Haffner.
- ¹²² Could this be (a relation of) George Cumin (1745-1804) of Regulas in Scotland, a Writer of the Signet (solicitor)?
- ¹²³ For an export porcelain punch bowl and plate for the Gadd family, see: gotheborg.com/exhibition/exhibit_64-147_armorial.shtml.
- ¹²⁴ Berg 1998, p. 86.
- ¹²⁵ Not listed in Önnersfors 2006.
- ¹²⁶ GU/OKP: ship's writer on the ship Finland in 1769, assistant on the ship Stockholms Slott in 1771, 3rd assistant on the ship Adolf Friedrich to Cadix in 1775, 4th assistant on the ship Gustav III the Cape in 1778, supercargo on the ship Louisa Augusta in 1781 and the ship Crown Prins Gustaf in 1784. Önnersfors 2006, p. 184: he was initiated in Salomoniska Logen in 1786.
- ¹²⁷ Haffner 1991, p. 8. Drummond is also mentioned in Kroes 2012, p. 90. His biography can be found on historyofparliamentonline.org.
- ¹²⁸ For a 'palace ware' export service made for Drummond, see: Howard 1997, p. 47, cat.no. 41.
- ¹²⁹ L&MF, YSW 166 LOD: 'Lodge Elisabeth at Canton' [manuscript], translated extract from the minutes, provided by Bengt Lindman to Christopher Haffner.
- ¹³⁰ NA/VOC. Reinier Dozij enlisted as 'servant to the supercarga'. The brothers are not included in the CMC membership card register, but others with this family name are: A.H. Dozy was a member of lodge La Vertueuse in Batavia around 1819-1821; in 1823 lodge La Constante et Fidèle initiated a gentleman named d'Ozy, no first name provided.
- ¹³¹ There are two candidates for these initials. He could be either the chief of the Select Committee of Supercarga's, J.W. Roberts, who died in 1808 or a supercargo John William Roberts who died in Madras in 1813.
- ¹³² GU/OKP: assistant on the ship Sophia Magdalena to Cadix in 1780, 2nd assistant on the Adolf Friedrich to Canton in 1782. Önnersfors 2006, p. 252: he was initiated in Salomoniska Logen in 1787.
- ¹³³ Information kindly supplied by Olof P. Berg, letter 1-2-2003.
- ¹³⁴ Haffner 1975, n. pag., notes that his Master certificate survived.
- ¹³⁵ After the closing of the SOIC in 1813, he moved to Macau where he remained until his death. He established a trading company and was appointed Swedish Consul-General to China in 1820. Ljungstedt devoted the last part of his life to study the history of Macau and was the first to devote a scientific study to the topic (not referenced further here): *An historical sketch of the Portuguese settlements in China and of the Roman Catholic Church and Mission in China* (1832).
- ¹³⁶ Langeberg 1904, p. 119; Haffner 1991, p. 10. Chalmers had been initiated in Salomoniska Logen in Göteborg in 1774 (Önnersfors 2006).
- ¹³⁷ Langeberg 1904, p. 119. According to Haffner he did not find any suitable and willing candidates for the officers' positions and thought that working in another language without proper assistance was too difficult a task.
- ¹³⁸ Langeberg 1904, pp. 119-120. Haffner 1975, n. pag.; Haffner 1991, p. 10.
- ¹³⁹ Haffner 1991, p. 8.
- ¹⁴⁰ Information kindly provided by Olof P. Berg, letter 1-2-2003.
- ¹⁴¹ Lagerberg 1904, p. 120. Berg 2000, p. 159, states that the last ship carrying lodge members left Canton in 1805.
- ¹⁴² Lagerberg 1904, p. 120. Haffner 1975, n. pag.
- ¹⁴³ Haffner 1975, n. pag. Cat. exhib. Turku 1992, p. 147, however, mentions that the lodge was not formally closed until 1826, as it was presumed active by the Grand lodge, even though no communication was received. Nonetheless the lodge was mentioned as 'suspended' in the Swedish lodge register until 1878 (Haffner 1975, n. pag.; Berg 1998, p. 88). Önnersfors 2012, p. 141.
- ¹⁴⁴ Munson 1896.
- ¹⁴⁵ The bowl was presented to Hiram Lodge no. 1 in 1891 by Grace Munson Wheeler. It was broken and restored in 1987-1989. Information kindly supplied by John Schatzlein, lodge historian of Hiram Lodge no. 1, mail 3-8-2009.
- ¹⁴⁶ Quincy 1847, pp. 242-243.
- ¹⁴⁷ Smith 1984.
- ¹⁴⁸ Howard/Ayers 1978, Vol 2, p. 489; Brown Klapthor 1999, p. 25.
- ¹⁴⁹ Barnsley 1989, p. 11. His partner was Isaäc van Helsdingen (1730-1793); possibly a relation to Anthony van Helsdingen, member of lodge La Vertueuse in Batavia.
- ¹⁵⁰ Jörg 1982, Appendix 2, p. 203, included in the list for the year 1766. For biographical information, see: Barnsley 1989.
- ¹⁵¹ Van Campen 2000, p. 177.
- ¹⁵² CMC, Box 3064, Folder 'Doos 76 +77 II-A-1+2' La Vertueuse Minutes 1791-1795 1802-1805, Minutes 1791-1795: 'Daar nu het hoofd doelwit deeser ons bijeenkomst was geweest om noch eenmaale het zuiveren genoeg van het voordeel de belangrijke en aangename tegenswoordigheid van onsen waardigen en hoog verlichten Br[oeder] M[aitre] P[assé] Titsingh te moogen smaaken en hem die eerlang naar China staad te vertrekken een plegtig en broederlijk vaarwel te kunnen zeggen, bestemden den Achth[are] zijnes en de BB teregt gevoeld leedweesen over het aanstaande

gemis van een berlicht en waardig meedelid en voorganger onzer Ordre onder den hartelijkste toewenschingen voor desselfs behoud en gelukkige terugkomst in eene treffende aanspraak aan gedagten B uit, en wierd dezelve op eene niet min treffende wijze door den verlichten B[roeder] M[aitre] P[assé] Titsingh beantwoord, wanneer den Orateur opwijsenden de wenschen door den B[roeder] Titsingh aan La Vertueuse toegevoegt wederom in gerieken en gepaste termen door een fraaij compliment beantworden. Terwijl men inmiddels bezig was alles ter receptie van den Prophaan in geredheid te brengen, bragt den Acht[bare] ter kennissen van de B[roeders] den ontvangst van een in Perle d'amour gesmeeden Cachet voor het groot Zegel deeze Loges, een hem door den Br van Braam ten geschenke voor de Loges toegezonden, en sloeg voor gedagten B[roeder] uit naam van la Vertueuse te doen bedanken en die commissies aan den Br[roeder] Titsingh op te dragen die het behaagde dezelve met een weilen bereidwilligheid op zich te neemen'.

¹⁵³ CMC, Box 3067, Folder 'Doos 80 + 80 A' La vertueuse 2nd degree Minutes 1834-1835, 1st degree Minutes 5834-5837, minutes 4-6-1834: '1 Ijvoren Hamer 1 Een dito Zegel, doch waarvan het cachet in paarl d'amour gesneden is'.

¹⁵⁴ First published in French in 1797, translated in Dutch (not referenced further here) in 1804 as: *Reize van het gezantschap der Hollandsche Oostindische Compagnie naar den Keizer van China in den jaare 1794 en 1795: waarin gevonden wordt eene beschrijving van verscheidene, aan de Europeaanen nog onbekende, gedeelten van dat Keizerrijk getrokken uit het dagboekverhaal van A.E. van Braam Houckgeest, opperhoofd van de Nederlandse directie in China en tweede lid van gemeld gezantschap door M.L.E. Moreau de St. Méry.*

¹⁵⁵ Barnsley 1989, from p. 175 onwards.

¹⁵⁶ It has also been translated as 'Glory and Arms from That', '[Our Union is our] Glory, and [our] Defense against Him' or even 'Glory and Honour Away from Him'. Blussé 2008, p. 90.

¹⁵⁷ Compare Hervouët/Bruneau 1986, p. 288, no. 12.20, a punch bowl with a medallion formed by an ouroboros, and topped by a bow and oak leaves. The medallion contains an image of a sheaf of corn resting on a rock, with an all seeing eye above it. Around the scene is the text 'NDXU INDISSOLUBILI' (a spelling mistake by the artist, meaning *nexu indissolubili* or unbreakable bond) and 'D. IN APRIL MDCCLXXXI'. This symbolism is interpreted by the authors as referring to life and death, the symbolical death and rebirth of the owner during the masonic ritual. Collection Museum of Fine Arts, Boston, inv.no: 64.929, but there listed as European porcelain. Despite the year 1781 given on the bowl, Hervouët dates this piece 1790.

¹⁵⁸ McClure Mudge 1981, Appendix II, p. 260, cites a manuscript in the collection of the Rhode Island Historical Society. Godden 1979, p. 293, provides the same quote.

¹⁵⁹ A punch bowl decorated with the Cholmondeley of Vale Royal coat of arms was auctioned at Byrne's in Saltney. It was probably commissioned to mark the election of Thomas Cholmondeley (1767-1855) as Member of Parliament for Cheshire in 1796, and carries the mottoes *Prosperity to the County of Cheshire* and *Success to the Plough and the Sail*, as well as Syng Chong's signature. *Antiques Trade Gazette*, 14-6-2013.

¹⁶⁰ McClure Mudge 1981, p. 56. See also Picard/Kerneis/Bruneau 1966.

¹⁶¹ Quincy 1847, p. 198.

¹⁶² GU/OKP, Skeppspredikanten C.C. Ströms papper (arkivnr H 21:1), ub.gu.se/samlingar/handskrift/ostindie/dokument/document.xml?id=120; g722.ub.gu.se/sok/handskrift/arkiv_pdf/213.pdf.

¹⁶³ Online provenance record: metmuseum.org/toah/works-of-art/1984.449. The design for the certificate is thought to have been designed by major Pierre Charles l'Enfant (1754-1825), and executed in 1784 by Paris engraver Jean Jacques Leveau (1729-1785) after a drawing by August le Belle, while an unknown engraver added the central text in America. To the left, an armour-clad warrior holds an American flag with the Great Seal of the United States (adopted 1782) in the centre (replacing the customary stars), while his foot rests on the flags of the British Empire. At his side, an eagle discharges lightning bolts, forcing Britannia and the British lion to retreat into a rowboat. On the right, an angel heralds the American victory and the arrival of the French fleet. Above the scene is a cloud with a radiant eagle. The two sides of the Society's medal are included in the lower corners of the certificate: one side showing Cincinnatus receiving the accoutrements of war from three generals while his wife huddles next to their home, the other side showing Cincinnatus being crowned by fame, with the sun rising over a city with open gates and vessels entering the port.

¹⁶⁴ Henderson 2003.

¹⁶⁵ Howard 1997, no. 169. Above the view of New York is a band with the text 'DRINK DEEP. YOU WILL PRESERVE THE CITY AND ENCOURAGE CANALS.' On the outside is the seal of the city and the presentation inscription: 'PRESENTED BY GENERAL JACOB MORTON TO THE CORPORATION OF THE CITY OF NEW YORK, JULY 4TH, 1812.'

¹⁶⁶ Howard 1997, no. 169.

¹⁶⁷ Identified in: *Reports and Papers* 1809/1813. A Hugh Adams in Calcutta is registered as having a local wife and daughter, see: Ghosh 2006, p. 128.

¹⁶⁸ Connor e.a. 1986, p. 95.

¹⁶⁹ According to the iconography of the Royal Arch, the sun should be placed above the arch, shooting its rays into an opening of the vault underneath the temple, but the Chinese painter may have conceived the arch as the heavens and therefore placed the eye beneath it. Information kindly supplied by dr. Jan Snoek, University of Heidelberg.

¹⁷⁰ A detailed description of these later additions can be found in the online provenance record: freemasonry.london.museum, inv.no. D2009/42.

¹⁷¹ Recipe provided in the online provenance record at freemasonry.london.museum, inv.no. D2009/42. As Bathgate Soda was imported into Canton in the beginning of the 19th century, this may well be a contemporary recipe.

¹⁷² Haffner 1975, n. pag.; Haffner 1991, pp. 9-10. Although listed in the engraved List of Lodges of the British Grand Lodge for 1768, the usual date of the warrant and day of the week on which meetings took place were left blank. Chronology suggests that the warrant must have been dated between 18 and 24-10-1767. Lodge Amity was included under different numbers in the List of Lodges between 1770 and 1792. It was not until 1813, when the British Grand Lodges of the Antients and Moderns were united, that the lodge was formally erased along with 200 other lodges which had failed to pay their contributions for some time.

¹⁷³ Haffner 1988 A, p. 18. *Masonry in China* 1865, no. 2, p. 53, lists the founding members: John Henry Cook, purser and paymaster of the hospital ship HMS 'Minden' and Past Provincial Grand Deputy for Devon; Nicolay Duus (died 1861), a Dutch-Danish merchant of the firm Duus, Rawle & Co and earlier a member of a lodge at the Cape, who later became consul in China for Denmark, Norway and Sweden; James F. Norman, commissariat assistant shopkeeper, formerly Royal Artillery; T. Hemsley; H.B.W. Long; P.U. Spug; J. Wallis; J. Cook; Richard John Viscount Suidale, private secretary to the governor of Hong Kong; J. Townsend; J[ames] D[utton] Smyth, a lieutenant with the 98th Regiment of Foot; P[eter] Tripp, an ensign with the 98th Regiment of Foot. Haffner 1988, p. 18, further mentions Charles d'Aguilar as founder. D.W. Mackenzie and J. Carpenter acted as Wardens. Smyth and Tripp are listed in *Hart's Annual Army List, Militia List, and Imperial Yeomanry List* (1845).

¹⁷⁴ Lim 2011, pp. 483-484, also mentions lodge members: William Franklin, general storekeeper; John Pope, clerk of works for the government; Alexander Lena, Italian assistant harbour master; and Peter Harrison Spy, paymaster of the HM Wolverine.

¹⁷⁵ *Masonry in China* 1865, no. 2, p. 53.

¹⁷⁶ *Freemason's Quarterly Magazine* (1846), p. 257.

-
- ¹⁷⁷ Lim 2011, pp. 483-484.
- ¹⁷⁸ Peck 1966, p. 6; Haffner 1988, p. 20.
- ¹⁷⁹ Haffner 1988, pp. 20 and 81.
- ¹⁸⁰ Stead 2002, n. pag.
- ¹⁸¹ Peck 1966, p. 6; Haffner 1988 A, p. 22; Haffner 1988 B, pp. 19 and 82. The various Zetland Halls and their locations have been mixed up in literature on the subject, and it is difficult to ascertain which description fits with which location.
- ¹⁸² Haffner 1988, p. 30.
- ¹⁸³ *Masonry in China* 1865, no. 1, p. 24; Peck 1966, p. 6; Haffner 1988, p. 23; Haffner/Henderson 1978, p. 30. The first Master of the Lodge was Archibald Dunlop, initiated in Mary's Chapel Lodge no. 1 SC and Past Master of Royal Sussex, while the Wardens were Henry Durance Cartwright, member of Zetland Lodge, and Charles Douglas Mackenzie, member of Lodge Sincere Friendship no. 381 in Bengal. Amongst the others were five members of Royal Sussex, three from Homeside Lodges, one of Zetland, one of a Calcutta Lodge and one of a lodge under Irish Constitution.
- ¹⁸⁴ Gratton 1913, p. 1, in which the history of the lodge buildings, their costs and consecration ceremonies are described in detail.
- ¹⁸⁵ Haffner 1988, pp. 25 and 29.
- ¹⁸⁶ Gratton 1913, pp. 4-5.
- ¹⁸⁷ *Masonry in China* 1865, no. 1, p. 24.
- ¹⁸⁸ *Masonry in China* 1865, no. 2, p. 54, and no. 3, p. 80.
- ¹⁸⁹ Haffner 1988, p. 31.
- ¹⁹⁰ Stead 2002, n. pag.
- ¹⁹¹ An overview is provided by Haffner 1988.
- ¹⁹² Gratton 1913, which describes these ceremonies in great detail.
- ¹⁹³ Haffner 1988, p. 31.
- ¹⁹⁴ Involved in the foundation of lodge Confucius was W. Reynvaan, probably related to the Dutch firm Reynvaan & Co in Batavia, and/or to H.G.I. Reynvaan, the vice consul for France in Canton. Stead 2002, n. pag.
- ¹⁹⁵ DeBernardi 2004, p. 62, footnote 16, refers to Pickering 1879, p. 21, for this information. For the Chinese Triads see also DeBernardi 2009.
- ¹⁹⁶ Van der Veur 1976, p. 15. The Chinese Ko Ho Sing was initiated in lodge Mataram in Yogyakarta in 1871, because he 'not only mastered the teachings of Confucius but also applied them both in and outside the Masonic Temple'.
- ¹⁹⁷ Haffner 1988, p. 39.
- ¹⁹⁸ Haffner 1988, p. 72; Stead 2002, n. pag.
- ¹⁹⁹ Names based on comparison of SOIC employees listed in GS and VOC employees provided by Jörg 1982, Appendix 2, with the membership lists of the Swedish Grand Lodge in Önnersfors 2006 and the CMC membership card register.
- ²⁰⁰ collections.vam.ac.uk for inv.no. C.225-1931.
- ²⁰¹ For instance, Cat. exhib. Brussels 1983, p. 94, no. 384. Described a Chinese export punch bowl in the collection of lodge La Parfaite Intelligence et l'Étoile Réunies in Liège (Belgium) is described in an exhibition catalogue as a 'salad bowl' of local faience.
- ²⁰² Kroes 2007 provides an insightful introduction into the various border design, which can help date individual pieces. Technique, colour schemes and border decorations on masonic porcelain followed the same fashions as those for non-masonic commissions. These are therefore not discussed in detail in this chapter, instead focussing on the more complex masonic symbolism.
- ²⁰³ Acquired from Christies New York, sale 20/21-1-2004, no. 1327, lot 439. Information kindly provided by Laura Libert, curator of the Masonic Library and Museum in Pennsylvania at the time.
- ²⁰⁴ Kroes 2007, pp. 466-467. NA/VOC lists a soldier Hendrik Lodewijks des Mareets (from Coblenz, Germany), who left in 1728 on the ship De Magdalena from Hoorn, the Netherlands, to Batavia.
- ²⁰⁵ Kroon 2005; Kroon/Scholl/Snoek 2006, pp. 10-11.
- ²⁰⁶ Grandjean 1965, pp. 73-75; Hervouët/Bruneau 1986, p. 290.
- ²⁰⁷ Not listed in Önnersfors 2006. Solling got the rank of captain in 1789, which is probably when he got into the financial and authoritative position to order porcelain.
- ²⁰⁸ Hervouët/Bruneau 1986, p. 290. The depiction of the rock on the plinth may refer to an anecdote, which recalls how Solling almost lost his life on the ship Castelet Dansborg on a journey to Tranquebar in 1790-1792. When coming to shore, Solling's boat met another ship which signalled him to immediately drop the anchor. Against the advice of the ship's pilot, Solling and his men stopped the boat which narrowly missed a dangerous rock.
- ²⁰⁹ Grandjean 1965, pp. 86-87.
- ²¹⁰ Cat. exhib. Götheborg 2005.
- ²¹¹ Howard/Ayers 1978, no. 467, notes that the monogram is attributed to Stephen Girard, a Philadelphia merchant, sea captain and Quaker, but at the same time points out there is no proof for this assumption.
- ²¹² See also Herbert/Schiffer 1980, p. 92, illustrating a bowl in the collection of the New Haven Colony Historical Society.
- ²¹³ Jörg 1982, Appendix 2. NA/VOC database lists him as accountant in service of the Chinese Commission 1784-1794, aboard the ships Barbestein and Rozenburg, though not Alblasserdam. However, a Pieter Melander is listed as sailor on the ship Alblasserdam in 1785. J.A. de Melander is not listed in the CMC membership card register, but other members of this family are listed in lodge La Bien Aimée in Amsterdam, including an Isaac de Melander who sailed to the West Indies in 1758-1760. A.H. de Melander (1758-1825) was a Worshipful Master of that same lodge for over 25 years. Önnersfors 2006 also lists several Swedish freemasons with this family name, including a Johan Melander, recorded as a member of lodge St. Augustin in Stockholm in 1785.
- ²¹⁴ Jörg 1982, p. 146.
- ²¹⁵ Krah/Harrison-Hall 1994, pp. 102-103.
- ²¹⁶ Sadler 1906, p. 54, including reproductions of the bowls; Clements 2001, p. 3.
- ²¹⁷ Not illustrated here is: Library and Museum of Freemasonry, London, inv.no. M2008/1272 (donated by Lady Collins, 1916).
- ²¹⁸ A similar bowl was displayed at Christie's, sale 1327, 20/21-1-2004, lot 420.
- ²¹⁹ Information kindly provided by Erik Westengaard, Det Nationalhistoriske Museum, Frederiksborg Slot, Denmark, 2005.
- ²²⁰ Hervouët/Bruneau 1986, p. 289.
- ²²¹ The symbol refers to the columns J and B, which according to masonic legend were broken and fell in the form of an X-shaped Andreas-cross on top of a chest, carrying a symbol of alternating squares and circles. In the innermost of these circles was a triangle with the Hebrew letters 'JHVH' (the old Master Word). This symbolism was introduced into the Scots Master's degree (London 1733), developed into the Royal Arch degree (Berlin 1742), then transferred into the Swedish Rite and French freemasonry (Maître Parfait degree). See: Bettag/Snoek 2012.
- ²²² Reproduced in *Freemasonry Museum* 2000, p. 56, no. 44, where it is incorrectly described as a Dutch VOC piece.

- ²²³ I am grateful to dr. Jan Snoek, Heidelberg University, for helping me decipher this puzzle. Although some of the symbols were also used in the AASR (see chapter 2), this Rite was not established in Europe until 1804, later than the date of the porcelain objects. The Royal Order of Scotland therefore seems a more likely source.
- ²²⁴ Information kindly provided by Laura Libert, independent researcher and former curator of the Masonic Library and Museum of Pennsylvania, 12-12-2007.
- ²²⁵ I am grateful to Ron W. Fuchs II, curator at the Winterthur Museum, for information and images of this and other masonic items from the collection. Musée-Archives-Bibliothèque de la Grande Loge de France, inv.no. Apo.014.2092.1-2. A similar cup and saucer, dated ca. 1800, were sold at Polly Latham Asian Art, Boston, 2004, item 139993.
- ²²⁶ For other parts of this service, see Wallis 1911, p. 242; Gordon 1975, p. 11; Musée-Archives-Bibliothèque de la Grande Loge de France, inv.no. Apo.014.2092.1-2 (cup and saucer) and AVa 14.2056 (tea caddy). A similar cup and saucer, dated ca. 1800, were sold at Polly Latham Asian Art, Boston, 2004, item 139993. A mug was displayed at North East Auctions, sale 18/19-8-2012, lot 613.
- ²²⁷ See also: Mottahedeh colpunch, blection, displayed at Sotheby's New York, sale 5281, 30-1-1985, lot 197.
- ²²⁸ London Metropolitan Archives, Records of Sun Fire Office, MS 11936/381/590124, 14-10- 1791, lists a fire insurance for Gloster in 1791.
- ²²⁹ Haunch 1969, pp. 172-173, classifies this type of certificate as 'The Three Graces'.
- ²³⁰ Kind advice by dr. Jan Snoek, Heidelberg University.
- ²³¹ Hervouët/Bruneau 1986, p. 281. The decoration underneath the spout is also masonic, but not visible in the available images.
- ²³² Aprons with a distinct shield-shape like the one depicted here, can be found in French and Dutch collections. See Kroon 1996.
- ²³³ A similar dish, but with the monogram 'RCC', is illustrated in Herbert/Schiffer 1980, p. 142.
- ²³⁴ Cat. exhib. Seattle 1976, p. 42, no. 18. Collection: Sarah Potter Conover Inc.
- ²³⁵ Cat. exhib. Seattle 1976, p. 42, no. 19.
- ²³⁶ Possibly a reference to a poem by George Wither (1588-1667), published in *A Collection of Emblemes, Ancient and Moderne [...]*, London 1635, emblem 21 (illustrated by a skull sprouting wheat): 'Life is no loss, but rather gain, for we by dying life attain' (not further referenced here).
- ²³⁷ Hervouët/Bruneau 1986, p. 288, identified the monogram as 'DRGB', attributed to former owner Dr. Gordon Bacon, the father of the donor of the bowl. As he lived in the 19th century, he is an unlikely candidate.
- ²³⁸ Haunch 1969, p. 239.
- ²³⁹ 'Library and Museum of Freemasonry - acquisitions', *MQ Magazine* (2003) 10, p. 49 (mqmagazine.co.uk).
- ²⁴⁰ 'Library and Museum of Freemasonry - acquisitions', *MQ Magazine* (2003) 10, p. 49 (mqmagazine.co.uk).
- ²⁴¹ Compare Howard 2003, p. 553, no. V7 Steuart.
- ²⁴² Christie's New York, 20/21-1- 2004, sale 1327, lot 415.
- ²⁴³ Bogdan/Snoek 2014, pp. 18-19.
- ²⁴⁴ Haunch 1969, p. 241.
- ²⁴⁵ Howard/Ayers 1978, checklist no. 20, refers to a bowl with the arms of the Antients and the initials 'WWDS', probably intended for William White, Grand Secretary 1780-1813 (not listed in the online museum database). See also Howard/Ayers 1978, checklist no. 21, mug with Grand Lodge seal, probably presented to White and donated by his grandson (possibly referring to M2008/1277?).
- ²⁴⁶ Mottahedeh collection, Sotheby's New York, sale 5281, 30-1-1985, lot 200. Also reproduced in Howard/Ayers 178, no. 320.
- ²⁴⁷ Hewitt 1967, pp. 159-160.
- ²⁴⁸ Kind advice by prof.dr. Christiaan Jörg, Leiden University.
- ²⁴⁹ Sotheby's New York, sale 5281, 30-1-1985, lot 198, reproduced in: Howard/Ayers 1978, no. 319; R&G McPherson Antiques, London, stock no. 22485.
- ²⁵⁰ See also: [Russell/Harke/Caravatt] 1998. In 1766, the city of New York decided to erect a statue of George III. This statue depicted the king in Roman dress on horseback, modelled after the equestrian statue of Marcus Aurelius in Rome, and was placed at Bowling Green on 21-8-1770 (the birth date of the King's late father, Prince Frederick). During the American Revolutionary war, on 9-7-1776 American Patriots cut the statue into pieces and used some to make into bullets for use against the British soldiers. They kept the head of the statue aside, which was then stolen and smuggled to England. It showed up a year later in the home of Lord Townshend, as noted in the diary of Thomas Hutchinson, but has not been seen since. The decoration of the bowl could be a reference to historical events, but in existing images of the destruction, the statue of the King carries a crown, which is not the case here.
- ²⁵¹ Compare Howard 2003, p. 619, W5, p. 632, W9.
- ²⁵² Cherry 2005, p. 18.
- ²⁵³ A pair of export porcelain salt cellars with the arms of the Meriton family are in the same collection, inv.nos. M2009/225/1-2. See Howard 1974, p. 729.
- ²⁵⁴ Loving cups are oversized cups with two handles, the contents meant to be shared by two or more as a token of love or friendship.
- ²⁵⁵ Sadler 1906, p. 173; Howard/Ayers 1978, checklist; Howard 1997, p. 131. Merinton is listed in Horatio Charles Hardy's *Register of ships, employed in the service of the Honorable the United East India Compagny* (1811) as travelling to China on the ship Southampton between 1781 and 1787, to the 'Coast and Bay' on the ship Lord Macartney between 1788 and 1790, 1796 and 1798, and to China on the same ship between 1792 and 1795. He then travelled to Bengal and Bencoolen on the Sir Ste. Lushington in 1799-1800, and to the 'Coast and Bay' in 1801-1802. The India Office Records (British Library, London) holds several files on Meriton, which note he then travelled as commander of the ship Sovereign to Bengal in 1803-1804. His will was made in Canterbury in 1805.
- ²⁵⁶ Inv.no. M2009/360 (donated by J. Rochelle Thomas, Jordan Lodge, 1932); see also Christie's London, sale 6587, 8-9-1994, lot 349.
- ²⁵⁷ See Jones 1957; Sepers 1993, pp. 77 and 84.
- ²⁵⁸ Winterburgh 1957, p. 102.
- ²⁵⁹ Kindly identified by Martin Cherry, librarian of The Library and Museum of Freemasonry, London, 2-5-2014. I am grateful to Karen Hatzigeorgiou, San Francisco, for identifying Stillson/Hughan 1892 as the published source for this summons, 23-7-2014. The current location of the original summons is unknown, but in 1892 it was in an American collection.
- ²⁶⁰ Lane's Masonic Records 1717-1894. In 1774 the Castle Tavern and (part of) the adjoining Bedford Head, were converted into showrooms and a warehouse for William Duesbury and Company, the Derby China Manufacturers. Perhaps that too, has some significance as the bowl dates from around that time. *Henrietta Street* 1970, pp. 230-239. According to Guy 1906, p. 65, a lodge with Scottish members was warranted by the Antients' Grand Lodge on 14-12-1775 and met at the Bedford Head.
- ²⁶¹ Musée-Archives-Bibliothèque de la Grande Loge de France, inv.no. Apo.012.1981.1-2; Mottahedeh collection, Sotheby's New York, sale 5281, lot 199, reproduced in: Howard/Ayers 1978, no. 322.
- ²⁶² Howard 1997, p. 131, described the bible as 'tablets with judaic writing'.

- ²⁶³ In the collection of the National Heritage Museum is an apron with a decoration similar to that on the caddy. Information kindly provided by curator Aimee Newell.
- ²⁶⁴ Also reproduced in Jones 1957, but with an incorrect description.
- ²⁶⁵ Also reproduced in Jones 1957, but with an incorrect description.
- ²⁶⁶ CMC, 6B2. Wale was a historical painter and first professor of perspective at the Royal Academy of Art. See (not referenced further here): M. G. Sullivan, 'Wale, Samuel (1721?-1786)', *Oxford Dictionary of National Biography*, (online ed., May 2009).
- ²⁶⁷ Pollard 1997, pp. 103 and 112.
- ²⁶⁸ Here quoted after Jackson 1986, pp. 77-78.
- ²⁶⁹ Here quoted after Jackson 1986, p. 106.
- ²⁷⁰ Heiron 1921, p. 253.
- ²⁷¹ Kind advice by Diane Clements, Director Library and Museum of Freemasonry, London, 12-8-2008.
- ²⁷² Heiron 1921, p. 254.
- ²⁷³ Heiron 1921, pp. 253-254.
- ²⁷⁴ Heiron 1921, p. 66.
- ²⁷⁵ Heiron 1921, p. 294. Could this be Hugh Inglis (1743-1820) from Edinburgh, merchant in Bengal between 1767 and 1775, later an East India Company director? See the in memoriam in: *Asiatic Journal* 1821, pp. 256-258.
- ²⁷⁶ Howard/Ayers 1978, checklist no. 5.
- ²⁷⁷ Heiron 1921, p. 294.
- ²⁷⁸ Heiron 1921, p. 66. The financial records of the lodge provide an insight into the liquids consumed. Between 1768 and 1801 these include rum, 'Hollands geneva' (Dutch *jenever*), liquors, brandy, wine, red port and spirits. Heiron 1921, p. 67.
- ²⁷⁹ Heiron 1921, p. 66.
- ²⁸⁰ Howard/Ayers 1978, checklist no. 2, refers to a punch bowl of this type in the same collection (not listed in the museum database), depicting a man on horseback (after the sign of the Strong Man Tavern in Smithfield ca. 1755) and the arms of the Premier Grand Lodge.
- ²⁸¹ Sotheby's, sale 2-7-1963, lot 103; Ionides collection, later Mottahedeh collection, Sotheby's New York, sale 3281, lot. 196, reproduced in Howard/Ayers 1978, p. 318; Christie's, sale 9316, lot 275.
- ²⁸² Liebman collection (gift Mr. and Mrs. John C. Cleaver), Chazem Museum of Art, Madison USA, reproduced in: Cat. exhib. New York 1985, p. 11.
- ²⁸³ Christie's, sale 1327, 20/21-1-2004, lot 419. An example from a private collection was reproduced in Hervouët/Bruneau 1986, p. 280.
- ²⁸⁴ Kind advice by prof.dr. Christiaan Jörg, Leiden University.
- ²⁸⁵ Hervouët/Bruneau 1986, p. 283.
- ²⁸⁶ Kind advice by dr. Jan Snoek, Heidelberg University.
- ²⁸⁷ Here quoted from Snoek 2006, pp. 157-158.
- ²⁸⁸ Simplified versions of Tringham's print have been reproduced on lodge certificates, see Terner 2001, p. 91.
- ²⁸⁹ Howard/Ayers 1978, checklist no. 4, refers to the 'Seal of the Guild of Masons'.
- ²⁹⁰ Tudor Craig 1938, p. 8, in which the wooden stand is also depicted.
- ²⁹¹ Recent acquisition, probably at Christie's New York, sale 2528, 24-1-2012, lot 153, from the Frelinghuysen Collection.
- ²⁹² Pollard 1997, p. 102, visual 8.
- ²⁹³ Clements 2001, pp. 2-3.
- ²⁹⁴ Probably acquired from the Frelinghuysen collection, displayed at Christies New York, sale 2528, 24-1-2012, lot 160.
- ²⁹⁵ A similar plate with the same arms and monograms 'MID' from the Mottahedeh collection was displayed at Sotheby's New York, sale 7865, lot 250; see also Sotheby's New York, sale 8053, 22-1-2004, lot. 63.
- ²⁹⁶ Musée-Archives-Bibliothèque de la Grande Loge de France, inv.no. Apo 0.14.20981-2; Howard 1974, p. 644, T1; see also Christie's, sale 7-12-1998, lot 319, and sale 9868, lot 543.
- ²⁹⁷ Salt and sulphur refer to Alchemy and the transformation process of the Candidate which is about to begin. Salt represents the 'salt of the earth' (Matt.5:13). Sulphur first appeared in the Chamber of Reflection in the *Rite Moderne* (ca. 1786), published in *Régulateur du Maçon* 1801.
- ²⁹⁸ A building tool used to lift a heavy stone with a crane.
- ²⁹⁹ In fact an ear of wheat, but in masonic terminology an ear of corn.
- ³⁰⁰ Kind suggestion by drs. Evert Kwaadgras (†), curator of the CMC collection, in 2003.
- ³⁰¹ The symbol of an ouroboros with two crossed torches, complemented by an all-seeing eye, is also present in the New Dining room in the Dutch royal palace Het Loo, in a wall sculpture above the buffet by Daniel Marot. The torches are depicted upright, suggesting the flame of life rather than death as in the cemetery symbolism. There has been speculation in the past that the sculpture represents a masonic symbol, as 19th century concierge P.A.H. Avink mentioned in his notes, that it was a 'reminder of a meeting of freemasons held in this room under H.R.H. William IV' (Tromp 2012, p. 350). In other words, it may have been added later, for instance during the 1790s, when the symbols also appears on the bowls.
- ³⁰² According to the myth of the Master degree, Hiram Abiff was killed by blows with clubs. That would add 3rd degree symbolism to the 1st and 2nd degree symbolism in the five masonic motifs. As the crossed clubs form the X-shape of an Andreas-Cross, they could also be seen as a reference to the Scots Master's degrees.
- ³⁰³ Library and Museum of Freemasonry, London, inv.no. M1969/254 (donation 1969); see also saucer inv.no. M2008/1208.
- ³⁰⁴ Examples with a blue star border are in the collection of the Winterthur Museum, Wilmington, inv.no. 1956.566; Musée de la Maison des Maçons, Paris, inv.no. MAB 2835-94 (reproduced in Cat. exhib. Tours 2002, p. 238 no 15/13); see also Cat. Stockholm 1953, p. 43, no. 30; Cat. York 1951, p. 13, Christie's New York, sale 1475, 24-1-2005, lot 163; Christie's Amsterdam, sale 2565, 12-11-2002, lot 51. Examples with a scroll and ouroboros border are in the collection of the Library and Museum of Freemasonry, inv.nos. M2009/169, M2009/354, M2009/355, M2009/361, M2009/790, inv.nos. M2008/1276 and D2008/14 (presented in an accompanying case to Royal Jubilee Lodge No. 72, by W. Bro. Charles Roads, 10-1-1843); Marinmuseum, Karlskrona, inv.no. MM 15379; see also Christie's London, sale 5567, 11-11-2005, lot 683. Examples with a vine border are in the collection of the Masonic Library and Museum of Pennsylvania, inv.nos. XM-75-154 and XM-74-755 and XM-74-756; Michigan Masonic Museum and Library; see also Herbert/Schiffer 1980, p. 104 (bowl in the collection of New Haven Colony Historical Society); see also Gordon Lee 1984, p. 208. An example with a neo-classical border are in the collection of the Masonic Library and Museum of Pennsylvania, inv.no. XM 74-761; see also Christie's, sale 23-1-1986, lot 194. For an example with multiple borders, see Christie's New York, sale 2528, 24-1-2012, lot 154.
- ³⁰⁵ Grand Lodge of New York (reproduced in Decatur 1940, n. pag.); *Proceedings* 1902, p. 335, lists: '339 Chinese medallion china punch bowl, owned by Washington. Loaned by B. W. Bro. George W. Kendrick, Jr'. A (non-masonic?) punch bowl, used by Washington to entertain the marquis de Lafayette in 1824, is in the collection of Fredericksburg Masonic Lodge No. 4 (displayed at the Fredericksburg Area Museum, 2003: famcc.com).

- ³⁰⁶ See Hamilton 1994, pp. 208 and 215, no. 6.05. A similar, damaged bowl with the text 'P&M Dungan' above the beehive was displayed at groganco.com. See also Princeton University Art Museum, inv.no. Y1929-12 (gift by Max Adler): a punch bowl with the five masonic motifs and the monogram 'OHG'.
- ³⁰⁷ Henry Luce III Center for the Study of American Culture, New York Historical Society, inv.no. 1925-28 (gift of Samuel V. Hoffman); Howard 1984 p. 96, no. C41.
- ³⁰⁸ Cat. Lexington 1975, no. 112, refers to inv.no. X 1940.700.732, punch bowl with the five masonic motifs and a blue and gold star border. This bequest also includes a teapot and tray or saucer with monogram 'TM', inv.no. 1911.5.133A.
- ³⁰⁹ Herbert/Schiffer 1980, p. 137, and Gordon Lee 1984, p. 139, include a reproduction of the bowl.
- ³¹⁰ Tudor Craig 1938, p. 9; see also Hamill 2005, p. 10: 'To demonstrate that assurance, on 28 October [1952] Her Majesty paid an informal visit to Freemasons' Hall, spending the greater part of the morning touring the building and viewing the Museum. On her return to her home she selected from the King's personal collection an 18th century Chinese porcelain bowl with Masonic decoration to be presented to the Museum as a permanent memorial of the King and his connection with the Craft'. Winterburgh 1957, p. 102, mentions a bowl in the same collection and a gift by King Edward VII (not listed in the online museum database, possibly referring to M2008/1276). See also: Godden 1979, p. 234, no. 155: punch bowl with the text 'Brother Joseph Elliot' on the bottom.
- ³¹¹ Howard 2003, p. 642, W12.
- ³¹² Examples with a blue border are in the collection of the Library and Museum of Freemasonry, London, inv. nos. M2008/1273, M2008/1275 and M2009/371 (reproduced in Howard 1997, p. 132), M2008/1271, M2009/657/1-2, M2009/656, M2009/49/1 and M2009/49/2, as well as inv. nos. 1956.557 and 1956.581; Freimaurer Museum Rosenau (reproduced in Valmy 1991, p. 215); Grand Lodge of Scotland, Edinburgh; National Heritage Museum, Lexington, inv.no. 77.53.1 (reproduced in Hamilton 1994, p. 216, no. 6.08); Masonic Library and Museum of Pennsylvania (mug with metal replacement handle); Albany Institute for the History of Art, inv.no. U1973.149; see also: Hyde 1936, p. 101, plate XX, no. 81; Cat. Stockholm 1953, p. 43, no. 32; Cat. York 1951, p. 13; Gordon 1975, p. 11; Palmer 1976, p. 119; Engelberts 1986, no. 135 (Collection Welsch, Wemmel); Veiga 1989, p. 8, no. 119; Christie's New York, sale 2261, 21-1-2009, lot 246; Sotheby's London, March 1977, lot 190; Mottahedeh collection, Sotheby's New York, sale 5281, 30-1-1985, lot 201 (also reproduced in Howard/Ayers 1978, no. 321).
- ³¹³ Another example is in the Masonic Library and Museum of Pennsylvania, inv.no. XM-74-754, reproduced in Gordon Lee 1984, p. 209.
- ³¹⁴ Examples are in the collections of the Masonic Library and Museum of Pennsylvania and Lodge of St. Andrew, Boston, on loan to the National Heritage Museum, Lexington, inv.no. EL76.001.2 (reproduced in Hamilton 1994, p. 278, no. 6.07; Cat. Lexington 1975, no. 111.)
- ³¹⁵ Hodroff collection, Christie's New York, sale 2261, 21-1-2009, lot 248.
- ³¹⁶ Examples are in the collection of Al Lohman, Wisconsin, reproduced at phoenixmasonry.com; Masonic Library and Museum of Pennsylvania, inv.no. XM-74-757 (reproduced in Gordon Lee 1984, p. 209.), inv.no. XM-74-485 (later painted over under the spout with the text 'Grand Lodge of Penn[sylvani]a by Vaux Lodge Febr[uary]s 22nd 393 AYM 1878').
- ³¹⁷ Examples are in the collection of Daughters of the American Revolution Memorial Continental Hall Museum, Washington, DC, inv.no. DCHD651; National Heritage Museum, Lexington (reproduced in Hamilton 1994, p. 215, no. 6.06); Princeton University Art Museum, Trumbull Prime Collection, inv.no. Y1929-399. See also: Gordon 1975, p. 11; Gordon 1978, p. 137, similar jug with the monogram 'JB' on spout, attributed to John Brown (1736-1803), a Providence (Rhode Island) merchant, active in the China trade; Hodroff collection, Christie's New York, sale 1958, 23-1-2008, lot. 437. Displayed at Northeast Auctions in 2005: similar pitcher and a punch bowl, both decorated with the five masonic motifs and the initials 'JG'.
- ³¹⁸ Among his many skills was the making of false dentures. See Hamilton 1994, pp. 215 and 290; Cécile Révauger, 'Revere, Paul (1734-1818)', in: Porset/Révauger 2013, Vol. III, pp. 2365-2371.
- ³¹⁹ Franco 1986, p. 85, no. 137; Hamilton 1994, p. 215, no. 6.04.
- ³²⁰ Howard 2003 suggests the latest example dates 1785.
- ³²¹ Hervouët/Bruneau 1986, p. 280.
- ³²² Cat. exhib. Brussels 1983, p. 94, no. 384.
- ³²³ A cup and saucer, simply decorated with a set square crossed with a pair of compasses and a monogram 'HCF' in between, appeared at Northeast Auctions.
- ³²⁴ National Heritage Museum, Lexington, inv.no. 74.001.34, reproduced in Cat. Lexington 1975, no. 109.
- ³²⁵ Cat. Lexington 1975, no. 113. This appears to be the same service illustrated in Herbert/Schiffer 1975, p. 57, no. 149, and Herbert/Schiffer 1980, p. 141. It is said to have belonged to Jacob Battis (= Bartis) a freemason from Philadelphia. A similar tea service is documented in the Harvard Archives, see: sites.fas.harvard.edu/~hsb41/Tea_Museum/titlepages/026.html.
- ³²⁶ Herbert Schiffer Antiques, West Chester. Reproduced from: Herbert/Schiffer 1980, p. 141; Christie's New York, sale 1327 20/21-1-2004, lot 414.
- ³²⁷ Gordon 1975, p. 118. For the role of freemasonry in the Revolutionary war and union, and related imagery, see for instance Tabbert 2005.
- ³²⁸ Gordon 1975, p. 11, shows a similar decoration on a teacup bowl and saucer with wooden stand.
- ³²⁹ Sargent 2012, pp. 412-413.
- ³³⁰ Cat. exhib. Seattle 1976, p. 59.
- ³³¹ Williams/Davis 1957, pp. 78-79.
- ³³² Purchases were often made by members on behalf of the lodge, so the financial records only list the reimbursements of the members and do not disclose from which dealer the purchase was made or to whom a commission was given. While services and other tableware are often mentioned in the lodge inventories, it is usually not specified if it concerns Asian or Dutch wares. See chapter 5.
- ³³³ '1 Japans porcelijne maçon[nieke] Pons kom'. CMC, Box 3079, folder 31: 'N 83 Bijlagen van de Loge la Fidele Sincerite beginnende met de 7 dag der 4 maande des jaars 5817 tot en met de 10 dag der 4 maand des jaars 5820', no. 125, inventory 10-8-1819; Box 3078, Folder 20: 'extract notulen en bijlagen 1821-1822', inventory 13-1-1822 added to letter 13-1-1822.
- ³³⁴ '1 Een groote porceleine kom met Maçon[nieke] figuren'. CMC, Box 3083, folder 73, 'Inventaris van zodanige Goederen, Dranken &c; als door de ondergetekenden zijn bevonden in de Loge La fidelle Sincerite te Batavia', 20-27-1-1825; Folder 74, 'Eylib 21+7*5829 no. 3 Recylib 16+8*9 no 4, Proces Verbaal', 21-7-1829.
- ³³⁵ Kroes 2007, p. 14. The height of armorial service orders was in the years 1740-1749, after which numbers decreased; after 1770 the number of orders fell sharply.
- ³³⁶ Cat. exhib. Seattle 1976, pp. 12-13.
- ³³⁷ See for instance Cat. Lexington 1975, no. 81; Franco 1986, no. 105. Other relevant paintings are: Carl Fedeler (1837-1897), *The American Ship Molocka in the North Sea off Helgoland*, 1860, oil on canvas, 69.8 x 96.5 x 3.8 cm. Collection: National Heritage Museum, Lexington, inv.no. 97.048; Luigi Renault (1845-ca. 1910), *The Bark Isaac Rich, Livorno, Italy*, 1876. Collection: National Heritage Museum, Lexington, inv.no. 90.14; Unknown Chinese artist, *The American ship Lyra*, inscribed 'Ship Lyra A. Cheever Commander, Hong Kong', ca. 1860, oil on canvas. Collection: Martyn Gregory Gallery, London. Information kindly shared by members of the freemasonry mailing list at ucl.ac.uk.

³³⁸ Kroes 2007, p. 12.

³³⁹ Kroon/Snoek/Schöhl 2006, pp. 9, 149-187.

³⁴⁰ The inaccuracies in the execution, typically made by the Chinese artists depicting western objects and symbols unfamiliar to him, did not affect the appreciation of these objects by freemasons in any way. The status attached to these objects as exotic luxuries, their function as reminder of masonic ideals and means of revealing ones membership clearly outweighed the need for accuracy in the depicted tracing boards. It was probably the same with Japanese masonic lacquer, and the tracing boards, regalia and paintings commissioned from Asian artists by the lodges in Batavia, of which unfortunately no visual sources remain.

³⁴¹ Information kindly provided by prof.dr. Christiaan Jörg, Leiden University. See: Stam/Van Blerk 1995.

³⁴² The Fry, Veuger and Washington aprons puzzled me when I was studying the iconography of masonic aprons in the CMC collection for my MA in art history, see: Kroon 1996, chapter 8.2, 'Een Nederlands schootsvel van Oosterse makelij', pp. 145-146. This paragraph is based on the 1996 paper and earlier publications on the subject, see Kroon 2003 and 2008. I am grateful to Mark Tabbert (director of collections, Washington Masonic Memorial) and Laura Libert (former curator of the Museum of the Grand Lodge of Pennsylvania) for helping me to obtain information and images from collections in the USA, which I was unable to visit personally.

³⁴³ Franco 1981, p. 108.

³⁴⁴ As suggested by the following document: *Before the Most Noble and Right Honourable the Lords Commissioners of Appeals in prize causes: the [ship] John Jay, John Flagg Fry, master: an appeal from Bermuda: Appendix; Bishop, King's Proctor, for the respondent; Slade, Bedford, and Slade, proctors for the appellant*, s.l. 1806, 'The claim of John Bowers, of the State of Rhode Island ... and supercargo of the ship John Jay, John Flagg Fry, Master, on behalf of Brown and Ives of Rhode Island ... the true, lawful, and sole owners and proprietors of the said ship and her cargo'.

³⁴⁵ When gold and silver are used in western embroidery, thin metal strips are usually wrapped around a sewing thread in order to create a metallic sewing thread. In oriental embroidery thin metal strips are usually inserted between horizontal stitches, as is the case in parts of the design of the Dutch aprons. Although I did not have the opportunity to personally inspect the apron, the use of metal strips was kindly confirmed by John D. Hamilton, curator of the then Scottish Rite Masonic Museum of our National Heritage in Lexington, Massachusetts, in 1996.

³⁴⁶ I am grateful to Aimee Newell, curator of the National Heritage Museum in Lexington, for bringing this apron to my attention.

³⁴⁷ Kroon 2001 and 2003.

³⁴⁸ Terner 2001, pp. 112, 246-247, no. F-65: certificate issued by lodge La Vertue, Dunkirk. The engraver is unknown, but the design is signed 'Chez le F. Brun, Rue St. Honoré, no 251 à Paris'.

³⁴⁹ Kind suggestion by dr. Jan Snoek, Heidelberg University. In Prichard's *Masonry Dissected* (1730) mention is made of a temporary grave ('his covering was green Moss and Turf') and a permanent grave ('In the *Sanctum Sanctorum*'). Knoop/Jones/Hamer 1943, pp. 169-170.

³⁵⁰ Houben family archive.

³⁵¹ CMC, [former] inv.no. 39.3, Minutes of lodge La Paix in Amsterdam, 15-12-1816.

³⁵² CMC, [former] inv.no. 39.3, Minutes of lodge La Paix in Amsterdam, 5-2-1817.

³⁵³ CMC, [former] inv.no. 39.3, Minutes of lodge La Paix in Amsterdam, 26-9-1820.

³⁵⁴ CMC membership card register.

³⁵⁵ CMC, [former] inv.no. 39.3, Minutes of lodge La Paix in Amsterdam, 21-3-1823.

³⁵⁶ Dekker 1966, p. 104.

³⁵⁷ Houben family archive. According to the death certificate Veuger was still a merchant.

³⁵⁸ Kind advice by Mrs. Houben, widow of one of Veuger's descendants and owner of the apron and the box, in 1994. The apron was acquired by the CMC, while the box was auctioned.

³⁵⁹ In 1993, B. Croiset van Uchelen (1925-1997), former CMC curator, kindly alerted me to a possible relative: H. Veuger Kuiper (born ca. 1819), initiated into lodge De Ster in het Oosten in 1849.

³⁶⁰ His name pops up in several congressional papers of the time.

³⁶¹ Ash & Toland are named in litigation against the Hong merchant Consequa in 1809. Grant Jr, p. 249, footnote 50. In 1813 Toland Jr was listed on the muster roll of the first troop of the Philadelphia City Cavalry. Later he became a director of the United States Bank.

³⁶² Minutes of Union Lodge, Museum of the Grand Lodge of Pennsylvania, kindly transcribed by (former) curator Laura Libert.

³⁶³ Gordon Lee 1984, p. 207.

³⁶⁴ Compare also to fig. 7.83.

³⁶⁵ Patrick 1991 first brought the confusion between the Washington aprons to the attention of modern scholars. I discussed the problem in relation to the lacquer box in 'Washington's Apron: Myth or reality', a paper for the academic conference 'The Expression of Freemasonry' organized by the Leiden University in The Hague in 2008. As I did not have access to American collections, necessary to solve the puzzle, this paper called for American colleagues to pick up the subject. In 2011 Mark Tabbert presented his research at the 3rd International Conference on the History of Freemasonry in Lexington and was able to clarify that the Lafayette apron is the one in the Mount Nebo lodge collection. See Tabbert 2011.

³⁶⁶ Cécile Révauger, 'Washington, George (1732-1799)', in: Porset/Révauger 2013, Vol. III, pp. 2753-2762. Washington was initiated as an Apprentice in Fredericksburg Lodge No. 4 in Virginia on 4-11-1752, passed as a Fellow-Craft on 3 March and was raised as Master on 4 August the following year. He later obtained higher degrees, but it is unclear which degrees and on which dates. On 24-6-1784 he was made an honorary member of Alexandria Lodge No. 22 and appointed Worshipful Master of that lodge on 28-4-1788. At his inauguration as president on 30-4-1789, a bible from St. John's Lodge No. 1 in New York was used. He laid the cornerstone for the Capitol in Washington DC on 18-9-1793 as acting Grand Master, dressed in full masonic regalia. Even his funeral on 18-12-1799 was carried out with masonic as well as church rites. His estate papers, made up at the time of his death in 1799, list two masonic aprons and a jewel, as well as three masonic constitutions amongst his possessions. A timeline can be found on the website of the George Washington Masonic Memorial, which library and collection document his affiliation to the Order: gwmemorial.org.

³⁶⁷ George Washington Papers at the Library of Congress, 1741-1799: Series 4. General Correspondence. 1697-1799; letter by George Washington to Watson & Cassoul, 10-8-1782.

³⁶⁸ Hamilton 1994, p. 111, cat.no. 4.21; Patrick 1991, pp. 15-16, who notes that the box was estimated to be worth \$ 40 according to the inventory of the Washington estate.

³⁶⁹ Patrick 1991, p. 16, quotes from a document in the Library of Congress concerning the sale of Martha Washington's estate: 'Private sales which took place upstairs among the legatees, to be settled on the final adjustment without interest, July 22, 1802'. Patrick also noted that 'one freemasons apron' and 'one ditto' - of which neither the decoration, nor any association with Lafayette was mentioned - were purchased in 1802 by Ashton and Hammon.

³⁷⁰ Tabbert 2011, p. 9.

³⁷¹ Prof.dr. Christiaan Jörg, Leiden University, specialist on Chinese and Japanese lacquer ware, dates it late 18th century Chinese lacquer, based on the rather severe neo-classical style of the decorative scheme. The box has none of the intricate flower scrolls and scenes with landscapes or figures which would become popular at a later stage. Apart from the masonic motives, the field is left empty.

³⁷² Information kindly provided by dr. Jan Snoek, Heidelberg University. See for instance similar circles depicted on the flap of aprons, reproduced in Franco 1981, pp. 47 and 80, as well as on the keystones depicted on aprons, reproduced in the same catalogue on pp. 65 and 90.

³⁷³ Cécile Révauger, 'Washington, George (1732-1799)', in: Porset/Révauger 2013, Vol. III, pp. 2753-2762.

³⁷⁴ Patrick 1991, pp. 15-16, points out that the story of the gift surfaced around 1824-1825, at the time of Lafayette's visit to the USA - long after Washington's death: 'Whilst visiting Alexandria Lodge, Lafayette wore the Watson-Cassoul apron, and through a quirk of reporting, the fact that the apron had belonged to Washington became associated with the notion that Lafayette had given it to him in the first place'. The story was first told in Sidney Hayden's *Washington and his Masonic Companions* (1866). Hayden noted the mix up with the Watson-Cassoul apron, but without fact checking 'simply deduced that the Lafayette apron therefore had to be the one in Pennsylvania' and added the anecdote about Madame Lafayette's involvement without citing a reference. Harris 1998, pp. 4-5, also tried to explain the confusion.

³⁷⁵ Patrick 1991, p. 16, pointed out that none of the actual documents recording the donation of the apron by the Benevolent Society to the Grand Lodge of Pennsylvania mention the association with Lafayette.

³⁷⁶ Gordon 1977, pp. 125-126 (who quotes Howard M. Chapin of the Rhode Island Historical Society, and wonders if the casually leaning figure in prints of this type might not represent the shipping trade, rather than Hope). See also examples in the collection of the Winterthur Museum, 1956.0038.069 and 1956.0553 A-B (the latter showing a combination of the ship-and-monument motif with hope-and-anchor). In an American context, the personification of Liberty is often shown with the Union flag and an anchor.

Notes to Appendix II

¹ The documents relating to lodge members in India are:

- Provincial Grand lodge Salomon, Hoogly/Chinsura (Bengal): CMC, correspondence to the Grand lodge 8-1-1759, 8-11-1768, 15-11-1777, 30-11-1777; membership lists sent to the Grand lodge 2-2-1764, 31-10-1770, 11-1-1772, 10-1-1773, 10-1-1775; Lutter/Christiaans 1994 A.
- lodge De lodge De Standvastigheid / La Constance, Hoogly (Bengal): CMC membership lists sent to the Grand lodge 31-12-1772, 31-12-1773, 27-12-1774; concept Constitution 27-12-1772.
- lodge De Langgewenschte / La [longtemps] Desiree, Negapatnam (Coromandel Coast): CMC, concept Constitution 9-11-1773; membership lists sent to the Grand lodge [ca 1772-73], 12-10-1774, 11-1-1776 and 15-10-1778; correspondence to the Grand lodge 18-9-1774, 11-1-1775, 11-1-1776, 15-10-1777.
- lodge St. Jan Concord / St. Jean [de] la Concorde, Surat: CMC, concept Constitution 1-11-1775; correspondence to the Grand lodge 11-9-1775; memberships were also reconstructed from the signatures under letters to the lodge La Constante et Fidèle in Batavia 7-4-1777 and under a Master certificate of the lodge 1-1-1774.
- lodge Voorrechtigheid, Pullicat (Coromandel Coast): no membership records available.
- lodge De Getrouwigheid / La Fidelite, Colombo (Ceylon): CMC membership lists sent to the Grand lodge 2-2-1770 and 27-1-1772; correspondence to the Grand lodge 26 and 27-1-1772; correspondence to the Grand lodge 27-1-1772.
- lodge De Opreghtheid / La Sincérité / Sincerity / La Candeur, Point de Galle (Ceylon): CMC membership lists sent to the Grand lodge 30-1-1774, 1788, 31-11-1789, 10-10-1800 until 11-8-1804, 11-8-1804+ correspondence to the Grand lodge 7-2-1772, 30-1-1774, concept Constitution 29-11-1772.
- lodge La Réunion Neuchatelloise, Colombo/Ambon: CMC, correspondence to the Grand lodge 16-5-1790; no membership records available.
- lodge De Vereeniging / Virtus Nostra Ductrix / 1827 voortgezet als L'Union / 1838 voortgezet als St. Johns lodge, Colombo (Ceylon): no membership lists available, memberships were reconstructed from the signatures under letters to the lodges in Batavia 30-4-1794, 14-4-1798, 8-12-1816, 18-1-1825, 3-8-1836, and under various Master certificates; as well as membership data provided by Dashwood 1962. As the lodge transferred to an English Constitution in 1838, the membership lists of the years after 1838, consisting mainly of Englishmen, were not included in this appendix.

² Particularly valuable were the excellent genealogical studies of the founding members of the lodges in Asia in Lutter/Christiaans 1994 and Christiaans 1994 A, also containing data on marriages, children and siblings which was omitted here. Other sources used were: Kat 1982; Dashwood 1948, 1950 and 1962; Kaehr 2000 and De Meuron 1982.

³ Lequin 1982.

⁴ VOC/NA.

⁵ For an explanation of the different functions on a VOC ship, see: vocopvarenden.nationaalarchief.nl/UitlegFunctie.aspx.

⁶ CMC, Box 4354, Visitor book lodge La Bien Aimée te Amsterdam, 1765-1782, signed 13-9-1775.

⁷ Lagendijk 1992, p. 138, membership list lodge l'Astre de l'Orient in Vlissingen.

⁸ CMC, Box 3064, Folder 80 80A La Vertueuse Correspondence and attachments 1770-1798 [= 1769-1798], 1770-97 No. 20 correspondence and attachments to the Grand 5770-5797, signature on letter 24-5-1791 from De Opreghtheid.

⁹ Conflicting data: according to VOC/NA he repatriated in 1761 on the ship Giessenburg.

¹⁰ CMC, Box 3064, Folder 80 80A La Vertueuse Correspondence and attachments 1770-1798 [= 1769-1798], 1770-97 No. 20 correspondence and attachments to the Grand 5770-5797, undated farewell letter by Andringa [between documents from 1788].

¹¹ See Pieter Geneer, *Kwartierstraat Christianus Cornelius Uhlenbeck*, wanadoo.nl/pietgenee/kwuhlenbeck.htm.

¹² CMC, Box 2004, Incoming correspondence at the Grand Lodge 1771-1781, no. 754-1: Extract from a letter 15-11-1777 from lodge Salomon.

¹³ CMC, Box 3084, Folder 77 La Fidèle Sincérité account book 1777-1787; CMC 3081, Folder 56 'until 1815', 27-12-1781, undated 1782; CMC, Box 3086, Folder 97, lists of contributions paid 1777-1821.

¹⁴ VOC/NA mentions Moismund as place of birth.

¹⁵ CMC, Box 3070, Folder 83-84-85 IIB7 La Vertueuse correspondence 1812-1815, 2/1812-15 No. 38 various letters 5812-5815, letters by C. Assey undated (ca. 1814) and September 1814.

¹⁶ In VOC/NA as Fredrik Axel.

¹⁷ CMC, Box 3148, Folder XVII, [J. Schill], 'Naamlijst [...]', 1843.

¹⁸ CMC, Box 2003, Incoming correspondence of the Grand Lodge 1770-1775, no. 699-2, mentioned in letter by T. Reynard to Van Laak 10-1-1775.

¹⁹ The genealogy of the Bartholomeusz family in Dutch Burgher Union of Ceylon, p. 23, suggests that Johannes Mattheus was a magistrate and his son Daniel Anthony a writer in Dutch service: thedutchburgherunion.org/

²⁰ CMC, Box 3079, Folder 33, no. 33, mentioned in letter by De Vereeniging 5-12-1816; Folder 88 La Vertueuse Correspondence received with visitor lists 1824-1826, no. 30, mentioned in request for assistance.

²¹ CMC, Box 3064, Folder 80 80A La Vertueuse Correspondence and attachments 1770-1798 [= 1769-1798], 1770-97 No. 20 correspondence and attachments to the Grand 5770-5797, co-signed letters 30-4-1794 and 14-4-1798 from De Vereeniging.

²² *Naam-boekje* 1793, p. 85.

²³ CMC, membership card register.

²⁴ CMC, Box 2003, Incoming correspondence of the Grand Lodge 1770-1775, mentioned in no. 644-5.

²⁵ Several members of the Blain des Cormiers family from Nantes/Île de France were in service of the East India Company. A 'Blain, Luit de vaisseau' was mentioned as a Chevalier d'Orien in lodge La Vertueuse in Batavia on 28-12-1796.

²⁶ His grave is registered in the database: dutchcemeterybengal.com/dutch/node/72.

²⁷ ANRI, mentioned as such in letter 31-1-1774 by Verspijck to lodge La Fidèle Sincérité. I am grateful to Diederik Kortlang, National Archive, The Hague, for providing a transcript.

²⁸ CMC, Box 3064, Folder 76+77 IIA1-2 La Vertueuse 1) Minutes 1805-1810 2) book with candidate statements, 3rd degree Minutes 1806-1809.

²⁹ CMC, Box 3148, Folder XVII, [J. Schill], 'Naamlijst [...]', 1843.

³⁰ Furber 1997, p. III.

³¹ His tomb is included in the database of the Dutch Cemetery in Chinsurah: dutchcemeterybengal.com.

³² CMC, Box 3064, Folder 80 80A La Vertueuse Correspondence and attachments 1770-1798 [= 1769-1798], 1770-97 No. 20 correspondence and attachments to the Grand 5770-5797, signed letter 14-4-1798 by lodge De Vereeniging.

³³ CMC, Box 3148, Folder XVII, [J. Schill], 'Naamlijst [...]', 1843.

- ³⁴ CMC, Box 3079, Folder 33, mentioned as member in no. 33, letter by lodge de Vereeniging in Colombo 5-12-1816.
- ³⁵ CMC, Box 3071, Folder 88 La Vertueuse correspondence received with visitor lists 1824-1826, No. 30. Letter by Camp 18-1-1825.
- ³⁶ CMC, Box 3150, Folder 180 Chapter La Vertueuse correspondence 1815-1839, letter requesting assistance for the widow Von Meybrink, 5-7-1837.
- ³⁷ ZA, family archive Van Citters, inv.no. 2. I'm grateful to A.F. Franken, Zeeuws Archief, for making this information available.
- ³⁸ CMC, Box 3068, Folder 81 Correspondence with the Grand Master and La Constante et Fidèle 1777-1812, signed letter by lodge St. Jean la Concorde to lodge La Vertueuse 7-4-1777.
- ³⁹ In VOC/NA as Kolenbach.
- ⁴⁰ CMC, Box 2402, Constitution file Salomon, no. 60, duplicate letter to the Grand lodge concerning the founding 8-1-1759.
- ⁴¹ CMC, Box 3064, Folder 80 80A La Vertueuse Correspondence and attachments 1770-1798 [= 1769-1798], 1770-97 No. 20 correspondence and attachments to the Grand 5770-5797, signed letter 24-5-1791 by lodge De Oprechtheid.
- ⁴² Sri Lankan Burgher Family Genealogy, Van Cuylenburg Family #1030, rootsweb.ancestry.com/~lkawgw/gen1030.html.
- ⁴³ Sri Lankan Burgher Family Genealogy, Van Cuylenburg Family #1030, rootsweb.ancestry.com/~lkawgw/gen1030.html.
- ⁴⁴ CMC, Box 3064, Folder 80 80A La Vertueuse Correspondence and attachments 1770-1798 [= 1769-1798], 1770-97 No. 20 correspondence and attachments to the Grand 5770-5797, signed letters 30-4-1794 and 14-4-1798 from De Vereeniging.
- ⁴⁵ CMC, Box 3079, Folder 33, no. 33, mentioned in letter by lodge de Vereeniging 5-12-1816.
- ⁴⁶ CMC, Box 2402, Constitution file Salomon, no. 493-1, letter to the Grand lodge 10-1-1768.
- ⁴⁷ Önerfors 2007, p. 183, lists a Joachim Fredric Danckwarth, ship's captain, member of lodge Gustav Adolf zu den Drei Strahlen in Strasund.
- ⁴⁸ CMC, Box 2003, Incoming correspondence of the Grand Lodge 1770-1775, mentioned in no. 644-5.
- ⁴⁹ CMC, Box 3065, Folder 77A La Vertueuse 1st degree Minutes 1808-1810, 2/1808-10 No. 5 5808-5809-5810, letter 25-4-1808 with request for assistance.
- ⁵⁰ CMC, Box 3079, Folder 33, no. 33, mentioned as member in letter by lodge De Vereeniging 5-12-1816.
- ⁵¹ CMC, Box 3064, Folder 80 80A La Vertueuse Correspondence and attachments 1770-1798 [= 1769-1798], 1770-97 No. 20 correspondence and attachments to the Grand 5770-5797, signed letter by lodge De Vereeniging 14-4-1798.
- ⁵² CMC, Box 3079, Folder 33, no. 33, mentioned as member in letter by lodge De Vereeniging in Colombo 5-12-1816.
- ⁵³ CMC, inv.no. U2, Register of outgoing correspondence of the Grand Lodge 9-2-1768 until 2-3-1788, Vol. 2, mentioned in letter by the Grand Secretary to the lodge 29-11-1770. CMC membership card register lists Gabriel, Jean en Pierre Durege as members of lodge La Paix in Amsterdam in 1756-1757.
- ⁵⁴ CMC, Box 2402, Constitution file Salomon, no. 60, duplicate letter to the Grand lodge concerning the founding 8-1-1759.
- ⁵⁵ Kat 1982, p. 403, as Jan van Eijssen.
- ⁵⁶ Bradley 1921, p. 179.
- ⁵⁷ See also Flores or Florens Eilbracht in lodge Concordia Vincit Animios in Amsterdam in 1769.
- ⁵⁸ CMC, Box 3064, Folder 80 80A La Vertueuse Correspondence and attachments 1770-1798 [= 1769-1798], 1770-97 No. 20 correspondence and attachments to the Grand 5770-5797, signed letter 24-5-1791 by lodge de Oprechtheid.
- ⁵⁹ Mentioned on an attest by the lodge to C.C. Uhlenbeck as proof of his membership, 18-8-1798. NA, Uhlenbeck family archive, no. 2.21.165, inv.no. 11. I am grateful to Lennart Bes, National Archive, for bringing this document to my attention.
- ⁶⁰ ANRI, letter 31-1-1774 by Provincial Grand Secretary J. W. Guering to lodge La Fidèle Sincérité mentioning his leave. I am grateful to Diederik Kortlang, National Archive, The Hague, for providing a transcript.
- ⁶¹ His sons Otto Wilhelm Jr and Anton Reinhard became members of the lodges Wilhelm Frederik and La Bien Aimée in Amsterdam.
- ⁶² Lequin 1982, p. 458, Stevens 1998, pp. 92-95.
- ⁶³ CMC, Box 2402, Constitution file Salomon, no. 60, duplicate letter to the Grand lodge concerning the founding 8-1-1759.
- ⁶⁴ VOC/NA lists a captain Franken from Workum, travelling on the same ship to Batavia, but has a different death date.
- ⁶⁵ Dashwood 1948, p. 133, refers to an obituary in *Ceylon Gouvernement Gazette* of Johan Harmen Francken (1750-1811), junior merchant.
- ⁶⁶ CMC, Box 3083, Folder 75, Inventories of the archive 1782-1832, inventory 1820 includes a certificate by lodge De Oprechtheid in his name.
- ⁶⁷ CMC, Box 3086, Folder 97, contributions paid 1777-1821.
- ⁶⁸ CMC 3081, Folder 56 'until 1815', undated, ca. July 1784 [dated by Maud van Waardhuizen, based on surrounding documents].
- ⁶⁹ CMC, Box 3084, Folder 77 La Fidèle Sincérité account book 1777-1787.
- ⁷⁰ CMC, Box 3148, Folder XVII, [J. Schill], 'Naamlijst [...]', 1843.
- ⁷¹ CMC, Box 3071, Folder La Vertueuse correspondence received 1822-1824, attachments 1821-1824, no. 31, visitor list, mentions Frans[sen?] as member of lodge 'Vereeniging' in Ceylon.
- ⁷² CMC, Box 3064, Folder 76 + 77 IIA1-2 La Vertueuse 1) Minutes 1805-1810 2) book with candidate statements, 3rd degree Minutes 1806-1809.
- ⁷³ CMC, Box 2003, Incoming correspondence of the Grand Lodge 1770-1775, no. 644-5, letter by De Getrouwigheit to the Grand Lodge 26-1-1772. Ship's captains Johannes de Frein and D.O. de Frein were members of lodge La Fidèle Sincérité in Batavia. NA/VOC lists a captain Jacobus de Freyn from Rotterdam.
- ⁷⁴ CMC, no. 126-2, certificate issued by lodge De Oprechtheid to Fuchs 28-11-1790.
- ⁷⁵ *Journal of the Dutch Burger Union* 47 (1957) 2, p. 67, lists a Johan Adam Gauder from Sengen, Wittemberg, living in Ceylon in 1796-1828.
- ⁷⁶ Could this be Jean Gregoire Gaudin Dutail, (born Montendre 1767), French sugar factory owner, earlier in San Domingo, judge in St. Denis (Mauritius) 1822-1831? Archives Nationales d'Outre Mer, FR ANOM COL D2C 341, anom.archivesnationales.culture.gouv.fr/ark:/61561/tu245nhmlr; Leidelmeijer 1997.
- ⁷⁷ CMC, Box 3070, Folder 83-84-85 IIB7 La Vertueuse various letters 1812-1815, 2/1812-15 No. 38 5812-5815, letter to La Constante et Fidèle 17-9-1814.
- ⁷⁸ CMC, Box 3064, folder 80 80A La Vertueuse Correspondence and attachments 1770-1798 [= 1769-1798], 1770-97 No. 20 correspondence and attachments to the Grand 5770-5797, signed letter 14-4-1798 by lodge De Vereeniging.
- ⁷⁹ Sake Wagenaar, 'De brief uit Surhuizum die nooit aankwam (1779)', online publication at: sakewagenaar.nl.
- ⁸⁰ *Asiatic Journal* 30 (1839), p. 302.
- ⁸¹ Granville 1830.
- ⁸² CMC, Box 3150, Folder 180 Chapter La Vertueuse correspondence 1815-1839, letter requesting for assistance for widow Von Meybrink, 5-7-1837.
- ⁸³ Could this be Jacques Raymond Vicomte De Grenier (born St Pierre, Ile de Martinique 1736/ died 1800), famous French navigator from Mauritius? He was the author of *Mémoires de la campagne des découvertes dans les mers de l'Inde, par m. le Chev. Grenier, enseigne de Vaisseau, & de l'Académie Royale de Marine; où il propose une route qui abrége de huit cens lieues la traversée de l'Isle-de-France à la Côte de Coromandel ... en Chine, Brest 1770; L'art de la guerre sur mer, ou Tactique navale, assujettie à de nouveaux principes et à un nouvel ordre de bataille, Paris 1787.*
- ⁸⁴ ANRI, letter 31-1-1774, in which Prov. Grand Secretary J.W. Guérin reports to lodge La Fidèle Sincérité about members of lodge De Standvastigheid who have moved away. I am grateful to Diederik Kortlang, National Archive, The Hague, for providing a transcript.

-
- ⁸⁵ VOC/NA also lists a Henri Gaillard from Geneva, freeburgher in Ceylon from 1778 onwards.
- ⁸⁶ CMC, Box 3064, Folder 76+77 IIA1-2 La Vertueuse 1) Minutes 1805-1810 2) book with candidate statements, 3rd degree Minutes 1806-1809.
- ⁸⁷ CMC, Box 4390, Visitor book lodge La Charité in Amsterdam 1798 and further.
- ⁸⁸ CMC, Box 4354, Visitor book lodge La Bien Aimée in Amsterdam, 1783-1800.
- ⁸⁹ NA, Uhlenbeck family archive, no. 2.21.165, inv.no. 11, membership attest issued by the lodge to Uhlenbeck 15-4-1800. I'm grateful to Lennart Bes, National Archive, for bringing this document to my attention.
- ⁹⁰ NA, Uhlenbeck family archive, no. 2.21.165, inv.no. 11, membership attest issued by the lodge to Uhlenbeck 18-8-1798. I'm grateful to Lennart Bes, National Archive, for bringing this document to my attention.
- ⁹¹ VOC/NA also lists a Paul van Halm from Archangel in the area in 1775-1790.
- ⁹² ANRI, letter 31-1-1774, in which Prov. Grand Secretary J.W. Guérin reports to lodge La Fidèle Sincérité about members of the lodge De Standvastigheid who have moved away. I am grateful to Diederik Kortlang, National Archive, The Hague, for providing a transcript.
- ⁹³ CMC, Box 3084, Folder 77 La Fidèle Sincérité account book 1777-1787.
- ⁹⁴ CMC, Box 3086, Folder 97, which includes paid contributions 1777-1821.
- ⁹⁵ *Mercurius* 1778.
- ⁹⁶ ANRI, letter 31-1-1774 in which Prov. Grand Secretary J. W. Guérin reports to lodge La Fidèle Sincérité in Batavia, mentioning his leave. I am grateful to Diederik Kortlang, National Archive, The Hague, for providing a transcript.
- ⁹⁷ According to CMC membership card register also founder lodge De Standvastigheid 1772, but this doesn't appear from Constitution.
- ⁹⁸ His grave is included in the database: dutchcemetarybengal.com/dutch/node/170.
- ⁹⁹ According to CMC membership card register also founder lodge De Standvastigheid 1772, but this doesn't appear from Constitution. There are two other members with the same surname in the register: one in 1756-57, 1764 at lodge La Concorde in Venlo, and one 1790 at Opgaande Oranjezon in Sluis.
- ¹⁰⁰ CMC, Box 2004, Correspondence received by the Grand Lodge 1771-1781, no. 754-1: extract from lodge Salomon 15-11-1777.
- ¹⁰¹ CMC, Box 3079, folder 33, no. 33, mentioned as member in letter by lodge de Vereeniging 5-12-1816.
- ¹⁰² Dashwood 1950, p. 83, suggests this could be J.G. Hillebrand, but puts his birth in 1782 and death in 1844.
- ¹⁰³ CMC, Box 3064, Folder 80 80A La Vertueuse Correspondence and attachments 1770-1798 [= 1769-1798], 1770-97 No. 20 correspondence and attachments to the Grand 5770-5797, signed letters 30-4-1794 and 14-4-1798 from De Vereeniging.
- ¹⁰⁴ CMC, Box 3079, Folder 33, no. 33, letter by De Vereeniging to lodge La Fidèle Sincérité, 5-12-1816.
- ¹⁰⁵ CMC, Box 3083, Folder 75, Inventories of the archive 1782-1832, inventory 1820 includes a diploma by De Opreghtheid in his name.
- ¹⁰⁶ CMC, Box 3064, Folder 76 + 77 IIA1-2 La Vertueuse 1) Minutes 1805-1810 2) book with candidate statements, 3rd degree Minutes 1806-1809.
- ¹⁰⁷ The *Oberst* of the Regiment of the same name died in 1800, so this must be a son or relative, unless he was listed posthumously.
- ¹⁰⁸ CMC, Box 3064, folder 80 80A La Vertueuse Correspondence and attachments 1770-1798 [= 1769-1798], 1770-97 No. 20 correspondence and attachments to the Grand 5770-5797, signed letters 30-4-1794 and 14-4-1798 from De Vereeniging.
- ¹⁰⁹ CMC, Box 2402, Constitution file Salomon, no. 60, duplicate letter of the lodge to the Grand Lodge concerning its foundation, 8-1-1759.
- ¹¹⁰ CMC, Box 3067, Folder 80 80A La Vertueuse Correspondence and attachments 1770-1798 [= 1769-1798], 1770-97 No. 20 Letters sent to the Grand Lodge 5770-5797: letter 30-4-1794;
- ¹¹¹ ANRI, mentioned in letter 31-1-1774 by Verspijck e.a. to lodge La Fidèle Sincérité. I am grateful to Diederik Kortlang, National Archive, The Hague, for providing a transcript.
- ¹¹² CMC, Box 3064, Folder 80 80A La Vertueuse Correspondence and attachments 1770-1798 [= 1769-1798], 1770-97 No. 20 correspondence and attachments to the Grand 5770-5797, signed letter 30-4-1794 by De Vereeniging.
- ¹¹³ *Boekzaal* 1761, pp. 372-377.
- ¹¹⁴ CMC, Box 3150, Folder 180 Chapter La Vertueuse correspondence 1815-1839, letter requesting for assistance for widow Von Meybrink, 5-7-1837.
- ¹¹⁵ Possibly related to the jeweller of the same name at The Hague?
- ¹¹⁶ CMC, Box 3150, Folder 180 Chapter La Vertueuse correspondence 1815-1839, letter requesting for assistance for widow Von Meybrink. 5-7-1837.
- ¹¹⁷ De Jong 1990. Possibly a relation of the Holmberg in lodge De Vriendschap in Soerabaya.
- ¹¹⁸ CMC 4151/4140, Minutes lodge Concordia Vincit Animos in Amsterdam 1751-1761, Treasurer 3-7-1757. Requests attest 4-12-1757, which was granted.
- ¹¹⁹ CMC, Box 3079, Folder 33, no. 33, mentioned as member in letter by lodge de Vereeniging 5-12-1816.
- ¹²⁰ CMC, door 4390, visitor book La Charité 1798 and further, signed 17-7-1800.
- ¹²¹ CMC, Box 3079, Folder 33, no. 33, mentioned as member in letter by lodge de Vereeniging 5-12-1816.
- ¹²² CMC, Box 3148, Folder XVII, [J. Schill], 'Naamlijst [...]', 1843.
- ¹²³ CMC, Box 4337, Register Book of Minutes and Resolutions lodge La Bien Aimée in Amsterdam, 1757-1765, including visitor lists, 12-7-1764.
- ¹²⁴ CMC, Box 3064, folder 80 80A La Vertueuse Correspondence and attachments 1770-1798 [= 1769-1798], 1770-97 No. 20 correspondence and attachments to the Grand 5770-5797, signed letter 24-5-1791 by lodge De Opreghtheid.
- ¹²⁵ CMC, Box 3064, Folder 80 80A La Vertueuse Correspondence and attachments 1770-1798 [= 1769-1798], 1770-97 No. 20 correspondence and attachments to the Grand 5770-5797, signed letter 30-4-1794 from lodge De Vereeniging.
- ¹²⁶ CMC, certificate no. 126-3.
- ¹²⁷ CMC, Box 3064, Folder 80 80A La Vertueuse Correspondence and attachments 1770-1798 [= 1769-1798], 1770-97 No. 20 correspondence and attachments to the Grand 5770-5797, signed letter 24-5-1791 by lodge De Opreghtheid.
- ¹²⁸ CMC, Box 2003, Incoming correspondence of the Grand Lodge 1770-1775, no. 606, letter by lodge Salomon aan Grand Lodge 1769. Last page is missing.
- ¹²⁹ CMC, Box 3064, Folder 80 80a, La Vertueuse correspondence and attachments 1770-1798 [= 1769-1798], 1770-1797 N20, 'redevoeering gehouden in de Lodge la Vertueuse op Batavia bij de viering van t St. Jansfeest in de Winter den 27 Decbr verscheenen, op den 29 daarvan volges om wettige redenen uijtgesproken door de Broeder F. H. M[uller] 1772' mentions his passing.
- ¹³⁰ CMC, Box 3068, Folder 81 Correspondence with the Grand Master and lodge La Constante et Fidèle 1777-1812, signed letter by St. Jean la Concorde to La Vertueuse 7-4-1777.
- ¹³¹ CMC, Box 3079, Folder 33, no. 33, mentioned as member in letter by lodge De Vereeniging in Colombo 5-12-1816.
- ¹³² F&T.
- ¹³³ CMC, Box 3064, Folder 76+77 IIA1-2 La Vertueuse 1) Minutes 1805-1810 2) book with candidate statements, 3rd degree Minutes 1806-1809.
- ¹³⁴ CMC, Box 3071, Folder 88 La Vertueuse correspondence received with visitor lists 1824-1826, No. 30, mentioned in a request for assistance to a Brother in need.

-
- ¹³⁵ Serge van Nuijs, 'Genealogie van de takken "van Nuijs" and "Hoogers"', genealogieonline.nl, accessed in 2015.
- ¹³⁶ CMC, Box 3064, Folder 76 +77 IIA1-2 La Vertueuse Minutes 1791-1795 1802-1805, mentioned 25-6-1795.
- ¹³⁷ CMC, Box 3067 Folder 80 80A La Vertueuse Correspondence and attachments 1770-1798 [= 1769-1798], 1770-97 No. 20 correspondence and attachments to the Grand 5770-5797, signed letter 14-4-1798 by lodge De Vereeniging.
- ¹³⁸ CMC, Box 3064, Folder 80 80A La Vertueuse Correspondence and attachments 1770-1798 [= 1769-1798], 1770-97 No. 20 correspondence and attachments to the Grand 5770-5797, signed letter 14-4-1798 by lodge De Vereeniging.
- ¹³⁹ VHN and Everaerd 2004.
- ¹⁴⁰ CMC, Box 3148, Folder XVII, [J. Schill], 'Naamlijst [...]', 1843.
- ¹⁴¹ CMC, certificate no. 126-1.
- ¹⁴² CMC, Box 4390, visitor book of lodge La Charité in Amsterdam 1798 and further.
- ¹⁴³ CMC, Box 2003, Incoming correspondence of the Grand Lodge 1770-1775, no. 644-5. Johan Godlob Prenzel could be Johann Gotlieb Prentzler, according to CMC membership card register a member of lodge l'Espérance in Amsterdam in 1763.
- ¹⁴⁴ CMC, Box 3079, folder 33, no. 33, mentioned as member in letter by lodge De Vereeniging in Colombo 5-12-1816.
- ¹⁴⁵ Is this the same or a relation of H.C. von Prophalow (born Wagern 1762 / died 1822 Groningen), participated in the battle for Blauwberg in South Africa in 1806?
- ¹⁴⁶ CMC, Box 3064, folder 80 80A La Vertueuse Correspondence and attachments 1770-1798 [= 1769-1798], 1770-97 No. 20 correspondence and attachments to the Grand Lodge 5770-5797, signed letter 24-5-1791 by lodge De Opreghtheid.
- ¹⁴⁷ Dashwood 1962, p. 22, mentions H.A. Reckerman, third Clerk of the warrants in the Audit Office, or W.G. Reckerman, fourth Clerk at the Registrars Office as possible candidates.
- ¹⁴⁸ CMC, Box 3150, Folder 180 Chapter La Vertueuse correspondence 1815-1839, letter requesting for assistance for widow Von Meybrink, 5-7-1837.
- ¹⁴⁹ NA, family archive Uhlenbeck, no. 2.21.165, inv.no. 11, attest by lodge *De Opreghtheid* in Colombo 18-8-1798, issued to C.C. Uhlenbeck, signed on the back 23+9*5798 by Reckman as Secretary of De Vereeniging. I'm grateful to Lennart Bes, National Archive, for bringing this document to my attention. CMC, Box 3071, Folder 88 La Vertueuse correspondence received with visitor lists 1824-1826, No. 30, mentioned in request for assistance for a Brother in need.
- ¹⁵⁰ CMC, Box 2004, Correspondence received by the Grand Lodge 1771-1781, no. 754-1: Extract letter from lodge Salomon 15-11-1777.
- ¹⁵¹ CMC, Box 2003, Incoming correspondence of the Grand Lodge 1770-1775, no. 644-5. According to CMC membership card register a Johannes Remmers was a member of lodge De Resolutie in Amsterdam in 1762; others with the surname Remmers were members of the Amsterdam lodges De Resolutie, La Paix, La Charité and La Bien Aimée in the 18th century.
- ¹⁵² DB includes his grave (176).
- ¹⁵³ According to CMC membership card register he was a member of lodge La Zelée in Paramaribo in 1773, but the date of death in Lutter/Christiaan 1994, p. 116, makes that impossible. Could be a relative with the same name.
- ¹⁵⁴ ANRI, letter 31-1-1774 by Prov. Grand Sceretary J.W. Guering to the lodge La Fidèle Sincérité in Batavia, in which his leave is mentioned. I am grateful to Diederik Kortlang, National Archive, The Hague, for providing a transcript.
- ¹⁵⁵ ANRI, letter 31-1-1774 by Verspijck e.a. to the lodge La Fidèle Sincérité in Batavia mentions his function. I am grateful to Diederik Kortlang, National Archive, The Hague, for providing a transcript.
- ¹⁵⁶ F&T.
- ¹⁵⁷ NA, Uhlenbeck family archive, no. 2.21.165, inv.no. 11, mentioned in attest by the lodge 18-8-1798, given to C.C. Uhlenbeck as proof of his membership. I'm grateful to Lennart Bes, National Archive, for bringing this document to my attention.
- ¹⁵⁸ CMC, Box 3079, Folder 33, no. 33, mentioned as member.
- ¹⁵⁹ CMC, Box 3064, Folder 80 80A La Vertueuse Correspondence and attachments 1770-1798 [= 1769-1798], 1770-97 No. 20 correspondence and attachments to the Grand 5770-5797, signed letter 24-5-1791 by lodge De Opreghtheid.
- ¹⁶⁰ NA, Uhlenbeck family archive, no. 2.21.165, inv.no. 11, mentioned in attest by the lodge 18-8-1798, given to C.C. Uhlenbeck as proof of his membership. I'm grateful to Lennart Bes, National Archive, for bringing this document to my attention.
- ¹⁶¹ See 'Levensbericht' 1919.
- ¹⁶² CMC, Box 3079, Folder 33, no. 33 mentioned as member in letter by lodge De Vereeniging 5-12-1816; CMC, Box 3071, Folder 88 La Vertueuse correspondence received with visitor lists 1824-1826, No. 30, mentioned in a request to support a Brother in need.
- ¹⁶³ CMC, Box 3150, Folder 180 Chapter La Vertueuse correspondence 1815-1839, letter requesting for assistance for widow Von Meybrink, 5-7-1837.
- ¹⁶⁴ Kind advice prof.dr. Christiaan Jörg, Leiden University.
- ¹⁶⁵ CMC, Box 4354, Visitor book lodge La Bien Aimeée in Amsterdam, 1765-1782, signed 9-10-1776, 11-12-1776, 12-2-1777, 9-4-1777, 12-11-1777.
- ¹⁶⁶ Dashwood 1962, p. 22, mentions that the brothers H. and E. Silvat walked along in the procession for the laying of the first stone of the St. Andrew's church in Colombo 26-2-1841.
- ¹⁶⁷ CMC, Box 3064, Folder 80 80A La Vertueuse Correspondence and attachments 1770-1798 [= 1769-1798], 1770-97 No. 20 correspondence and attachments to the Grand 5770-5797, signed letter 24-5-1791 by lodge De Opreghtheid.
- ¹⁶⁸ Dashwood 1948, p. 134, provides a description of the document. The original was not found in the documents consulted for this project in the CMC collection.
- ¹⁶⁹ CMC, Box 3148, Folder XVII [J. Schill], 'Naamlijst [...]', 1843.
- ¹⁷⁰ CMC, Box 3068, Folder 81 Correspondence with the Grand Master and La Constante et Fidèle 1777-1812, signed letter by lodge St. Jean la Concorde to lodge La Vertueuse 7-4-1777.
- ¹⁷¹ CMC, Box 3079, Folder 33, no. 33, mentioned as member in letter by lodge De Vereeniging in Colombo 5-12-1816.
- ¹⁷² Hageman 1866, p. 18; De Visser Smits 1931, p. 161; vocsite.nl.
- ¹⁷³ Data on the ship as provided on vocsite.nl.
- ¹⁷⁴ Data on the ship as provided on vocsite.nl and in DAS database.
- ¹⁷⁵ CMC, Box 4140, Minutes lodge Concordia Vincit Animos in Amsterdam, 1755-1761, 15-12-1760.
- ¹⁷⁶ CMC, Box 4390, visitor book lodge La Charité in Amsterdam 1798 and further.
- ¹⁷⁷ CMC, Box 4337, Register of minutes and resolutions by lodge La Bien Aimée in Amsterdam 1757-1765, including visitor lists, signed 9-1-1761.
- ¹⁷⁸ IGV, 'Fragmentgenealogie Schröter'.
- ¹⁷⁹ VOC/NA lists: from 'Morges in 't Canton', travels 19-4-1757 as sergeant on the ship Vrouwe Elisabeth to Batavia, arrival 26-10-1757. Same person?

-
- ¹⁸⁰ Boerenbeker, Resolutien Grootlodge 1778, p. 226, mentions 'Alsmede van eene in November 1777 reeds geslotenene Alliantie met het Grootoosten van Vrankrijk, alwaar zijn hoog Edelheid den zeer Eerwaarden Broeder Tissot, tot hoogst deszelfs gedeputeerde benoemd had, om onze Nationale Grootlodge te representeeren'.
- ¹⁸¹ CMC, Box 3064, Folder 80 80A La Vertueuse Correspondence and attachments 1770-1798 [= 1769-1798], 1770-97 No. 20 correspondence and attachments to the Grand 5770-5797', letter 2-11-1776 by lodge La Vertueuse to the Grand Lodge, requesting permission to (continue to) practice higher degrees, with membership list.
- ¹⁸² CMC, Box 3064, Folder 80 80A La Vertueuse Correspondence and attachments 1770-1798 [= 1769-1798], 1770-97 No. 20 correspondence and attachments to the Grand 5770-5797', letter 15-11783 by lodge La Vertueuse to the Grand Lodge 'na de terugkomst van den Agtbaren Broeder Mr Isaac Titsingh van Japan, voorgevallen in 't begin van A. 1781, doch gedurende welks afwezigheid Broeder Hendrik August Rossel het bestier der lodge met veel lof heeft waargenomen'. Maarschalk 1872, p. 369, mentions Titsingh as Worshipful Master 1774-1779, which does not match the membership lists. CMC, Box 3073, Folder 91 La Vertueuse Various financial documents 1775-1780 and account book 1779-1784, No. 34 attachments 1775-1780. Various documents addressed to Titsingh as Worshipful Master, other signed for approval.
- ¹⁸³ CMC, Box 3072, Folder 90 La Vertueuse Various lists and receipts 1781?-1798, 1774-98 No. 14 [= 1771-1798], receptions and contributions.
- ¹⁸⁴ CMC, Box 3069, Folder 83 La Vertueuse Correspondence with the Deputy Grad Master Nicolaas Engelhard 1809-1821 and membership lists [= 1805].
- ¹⁸⁵ F&T.
- ¹⁸⁶ Piet Geneer, Kwartierstaat Christianus Cornelius Uhlenbeck, home.wanadoo.nl/pietgeneer/kwuhlenbeck.htm.
- ¹⁸⁷ NA, Uhlenbeck family archive, no. 2.21.165, inv.no. 11, mentioned in attest by the lodge 18-8-1798, given to C.C. Uhlenbeck as proof of his membership. I'm grateful to Lennart Bes, National Archive, for bringing this document to my attention.
- ¹⁸⁸ NA, Uhlenbeck family archive, no. 2.21.165, inv.no. 11, mentioned in attest by the lodge 18-8-1798, given to C.C. Uhlenbeck as proof of his membership. I'm grateful to Lennart Bes, National Archive, for bringing this document to my attention.
- ¹⁸⁹ Piet Geneer, Kwartierstaat Christianus Cornelius Uhlenbeck, home.wanadoo.nl/pietgeneer/kwuhlenbeck.htm.
- ¹⁹⁰ CMC, Box 3064, Folder 80 80A La Vertueuse Correspondence and attachments 1770-1798 [= 1769-1798], 1770-97 No. 20 correspondence and attachments to the Grand 5770-5797, mentioned in a letter 14-4-1798 by lodge De Vereeniging. NA, Uhlenbeck family archive, no. 2.21.165, inv.no. 11, attest by the lodge 18-8-1798 given to C.C. Uhlenbeck as proof of his membership, signed on the back by Reckman as Secretary of De Vereeniging 23+9*5798 [= 1798]. I'm grateful to Lennart Bes, National Archive, for bringing this document to my attention.
- ¹⁹¹ VOC/NA mentions Joseph Vassal, travels 18-01-1790 as sailor on the Unie to Ceylon, arrival 22-7-1790, repatriated on the same ship in 1791.
- ¹⁹² CMC, Box 3064, Folder 80 80A La Vertueuse Correspondence and attachments 1770-1798 [= 1769-1798], 1770-97 No. 20 correspondence and attachments to the Grand 5770-5797, signed letter 30-4-1794 by lodge De Vereeniging.
- ¹⁹³ ANRI, mentioned in letter 31-1-1774 by Verspijck e.a. to the lodge La Fidèle Sincérité in Batavia. I am grateful to Diederik Kortlang, National Archive, The Hague, for providing a transcript.
- ¹⁹⁴ CMC E1, membership certificate 23-8-1803; CMC, membership certificate 78-19, 16-7-1802. Van Waardhuizen 1996, p. 21.
- ¹⁹⁵ CMC membership card register mentions a him as member of lodge De Resolutie in Amsterdam in 1762, while he is registered as having left the Netherlands in 1760. See CMC, Box 2002, no. 235, letters 1763 concerning expulsion from De Resolutie for ill behaviour ('verregaand slegt gedrag'); as well as nos. 276 and 288, letters by member R.L. Vatebinder, stating that he and member Van Leent went to Rotterdam to complain to the Grand Master. It shows Verspeijck intended to attend the Grand Lodge meeting. Vatebinder asked the Grand Master not to decide until they were able to explain their behaviour.
- ¹⁹⁶ ANRI, letter 31-1-1774 by Verspijck e.a. to the lodge La Fidèle Sincérité in Batavia mentions his function. I am grateful to Diederik Kortlang, National Archive, The Hague, for providing a transcript.
- ¹⁹⁷ Hageman 1866, p. 92.
- ¹⁹⁸ Jurriaanse 1943.
- ¹⁹⁹ NA, Uhlenbeck family archive, no. 2.21.165, inv.no. 11, mentioned in attest by the lodge 18-8-1798, given to C.C. Uhlenbeck as proof of his membership. I'm grateful to Lennart Bes, National Archive, for bringing this document to my attention.
- ²⁰⁰ CMC, Box 3148, Folder XVII, Manuscript 'Gedenk-Boek voor de Javasche Broederschap [...] 1843, n. pag.: 'In 1772 kwam uit Nederland ZVB Abraham van der Weijden Kapitein ter zee Lid van de Lodge Solomon te Bengalen als vervanger in het GedG Meesterschap voor Indie van den alhier tijdelijk tegenwoordigen ZVB George Steendekker'.
- ²⁰¹ CMC, Box 2003, Correspondence received by the Grand Lodge 1770-1775, no. 649-1.
- ²⁰² CMC, Box 3068, Folder 81 Correspondence with the Grand Master and La Constante et Fidèle 1777-1812, signed letter by lodge St. Jean la Concorde to lodge La Vertueuse in Batavia 7-4-1777.
- ²⁰³ CMC, Box 2004, Correspondence received by the Grand Lodge 1771-1781, no. 754-1: Extract letter from lodge Salomon 15-11-1777.
- ²⁰⁴ CMC, Box 3071, Folder (unnumbered): Letters received by La Vertueuse 1822-1824, Attachments 1821-24 including incoming correspondence.
- ²⁰⁵ Godée Molsbergen 1932, p. XXVII.
- ²⁰⁶ CMC, Box 3064, Folder 80 80A La Vertueuse Correspondence and attachments 1770-1798 [= 1769-1798], 1770-97 No. 20 correspondence and attachments to the Grand 5770-5797, signed letter 30-4-1794 by lodge De Vereeniging in Colombo.
- ²⁰⁷ CMC, Box 3064, Folder 80 80A La Vertueuse Correspondence and attachments 1770-1798 [= 1769-1798], 1770-97 No. 20 correspondence and attachments to the Grand 5770-5797, letter 30-4-1794 by lodge De Vereeniging.
- ²⁰⁸ AMC, accessed 19-9-2015.
- ²⁰⁹ CMC, Box 4354, Visitor book La Bien Aimée in Amsterdam 1765-1782, mentioned as member of lodge De Standvastigheid Bengal 9-11-1774.

SOURCES USED

Below is an overview of collections in the Netherlands and abroad, databases, printed primary sources and secondary literature, consulted for this research project. The abbreviations correspond with those provided in the footnotes.

In the footnotes, references to printed works are given as last name of the author and year of publication, or, where no author is listed, the abbreviated title and year of publication. This system allows for both printed primary sources and secondary literature to be included. Where authors have published more than one work in the same year, these are distinguished as A, B C, etc. Catalogues are listed under their author or editor, or, if none is listed, referred to as 'cat. exhib' or (for collection catalogues) as 'cat.'. For the benefit of the reader, Dutch titles are translated between brackets.

◆ Archive collections

ANRI

Arsip Nasional Republik Indonesia, Jakarta. This archive was not visited by the author, but relevant documents unearthed by the TANAP project, such as (copies of) correspondence of lodge La Vertueuse in Batavia, were kindly transcribed by Diederik Kortlang (National Archive of the Netherlands).

CMC

Cultureel Maçonniek Centrum 'Prins Frederik' (Cultural Masonic Centre), The Hague, the Netherlands. This collection houses the archives, historical library and museum of the Orde van Vrijmetselaren onder het Grootoosten der Nederlanden (Order of Freemasons under the Grand East of the Netherlands). In particular the following documents were consulted:

- the registers of correspondence and international money orders of the Grand Lodge;
- the archives of the lodges in the Dutch East Indies, in particular inv. nos. 3014, 3018, 3022, 3064-3074, 3076-3081, 3090-3091, 3093, 3095, 3098-3099, 3111, 3114, 3118, 3121-3125, 3148-3150, 3152, 3247, 4086 and 4506;
- the archives of the Provincial Grand Masters, in particular inv. nos. 3034 and 3137;
- the collection of Constitution files;
- the collection membership lists received by the Grand Lodge;
- the collection of membership certificates;
- editions of *Almanach des Francs-Maçons*, *De Nederlandsche Vry Metzelaars Almanach* and *Nederlandsch Jaarboekje voor Vrij Metselaren* (individual articles in the almanacs are listed in the bibliography below).

The library catalogue and image database of the CMC are available online at: vrijmetselarij.nl.

GA/NM

Archive of Jean Abraham Grill relating to his SOIC and personal affairs in the collection of the Nordiska Museets Arkiv, Stockholm, Volym 13 Ostindiska affärer efter J. A. Grills hemkomst, Akt 4 Frimureri i Kanton och Macao: Logen St Elisabeth Räkningar 1766. Available in the online database: ostindiska.nordiskamuseet.se (SE/NMA/35/EA3/EA3f/13/4/4-5).

Grilliana

The Swedish archive of the Grill family, available at: grilliana.wordpress.com.

GU/OKP

Archive of the Svenska Ostindiska Compagniet, hosted by the Göteborg University Library, Sweden, available at: ub.gu.se/samlingar/handskrift/ostindie/people.xml.

KB

Koninklijke Bibliotheek, The Hague (the Netherlands' National Library). In particular the database of historical newspapers was consulted, available at Delpher.nl, which includes *Bataviaasch Handelsblad*, *Javaasche Courant*, *Java-bode: nieuws, handels- en advertentieblad voor Nederlandsch-Indië* and other newspapers from the Dutch East Indies.

L&MF

Library and Museum of Freemasonry in London, UK, housing the collection of the Grand Lodge of England, available at: freemasonry.london.museum. In particular the following documents were consulted: Haffner/Lindberg: ref.no. YSW 166 LOD, Christopher Haffner, 'Lodge Elisabeth at Canton' [manuscript, notes and correspondence with Bengt and Harry Lindberg, 1970s], consulted with kind permission of the author.

The database of masonic journals and magazines in the collection at masonicperiodicals.org was also consulted, which includes issues of *The Freemason*, *Freemasons' Quarterly Magazine* and *Freemasons' Quarterly Review*. Individual articles in these periodicals are listed in the bibliography.

OVN

Archive of the OVN, Stichting ter bevordering van wetenschappelijk Onderzoek naar de geschiedenis van de Vrijmetselarij en verwante stromingen in Nederland (Foundation for the advancement of academic research into the history of Freemasonry and related currents in the Netherlands) in The Hague, the Netherlands. An overview of masonic archives and documents in Dutch public and private collections is available online at: stichtingovn.nl/archiefwijzer.

SA

Stadsarchief Amsterdam, a municipal archive. The baptism and burial records were consulted, which are also available on the website: stadsarchief.amsterdam.nl.

ZA

Zeeuws Archief, Middelburg, a provincial archive, see zeeuwsarchief.nl. In particular were consulted:

- Family archive Snouck Hurgronje, inv.nos. 120-121;
- Family archive Van Citters, inv.no. 2.

◆ Databases

AMH

Atlas of Mutual Heritage, library of images related to the VOC, available online at: atlasofmutualheritage.nl.

DAS

Database with information on VOC ships and their journeys: 'Dutch-Asiatic Shipping in the 17th and 18th centuries' of the Huygens Institute, available online at: resources.huygens.knaw.nl/das.

DB

Portal for the project 'The Dutch Cemetery in Chinsurah. A digital exploration of the Dutch influence in colonial Bengal in the 18th and 19th centuries', including an overview of those buried in Chinsurah, available online at: dutchcemeterybengal.com.

F&T

'Founders & Travellers. Dutch East India Company', online publication of genealogical data by Kyle Joustra, available at: ceylondatabase.net/files/Founders.pdf.

GS

Database of SOIC ships by Jan Eric Nilssen, available at: gotheborg.com/ships/index_ships.htm.

GvN

Geheugen van Nederland, the image library of the project the Memory of the Netherlands, available online at: geheugenvannederland.nl.

IGV

Website on genealogie by the editors of the journal *De Indische Navorscher* (Indische Genealogische Vereniging): '*Asal Oesoel, Over Indische Familiegeschiedenis & Genealogie*', available online at: asaloesoel.igv.nl.

IISG/value of the guilder

Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis, Amsterdam. An online tool allows for the conversion of the (historical) value of the guilder into the euro (anno 2013): iisg.nl/hpw/calculate-nl.php.

Lane's Masonic Records 1717-1894

Overview of John Lane's annually published list of lodges under jurisdiction of the English Grand Lodge, 1717-1894. Database accessible at: hrionline.ac.uk/lane.

NA/VOC

Database of *monsterrollen* (enlistment records) of the ships' crews of the Dutch East India Company (VOC), available at: vocopvarenden.nationaalarchief.nl. The database is a joint initiative by several Dutch archives (the National Archive of the Netherlands, which hosts the website, and the Municipal Archives of Delft and Rotterdam, the Zeeuws Archive and the Westfries Archive) and the Departments of History of the Universities of Leiden (the Netherlands) and Ghent (Belgium).

RAMC

'British Army Medical Services and the Malta Garrison 1799-1979', website by Walter Bonnici providing an overview of officers, accessible online at: maltaramc.com.

VHN

Website of the 'Visualizing Historical Networks' project by Harvard University, subsection 'Sojourners from the colonies, available online at: fas.harvard.edu/~histecon/visualizing/angouleme/sojourners.html.

◆ Printed primary sources and secondary literature

33 maal 5 1974

33 maal 5. Gedenkschrijftje uitgegeven ter gelegenheid van het 165-jarig bestaan van de Loge "DE VRIENDSCHAP" - No 35 N.C. [= 33 times 5. Commemorative notebook published at the occasion of the 165-year existence of Lodge 'DE VRIENDSCHAP' - No. 35 N.C.], s.l. November 1974.

100 jaren 1937

100 jaren Maç[onnieke] Arbeid in het Licht van de Ster in het Oosten 1837 - 19 augustus - 1937 [= 100 years of Masonic Labour in the Locht of the Star in the East 1837 - 19 August - 1937], Batavia 1937.

175 jaren 1931

175 jaren Nederlandsche Vrijmetselarij [= 175 years of Dutch Freemasonry], Amsterdam 1931.

Akkermans 1988

W.J.M. Akkermans, *Vrijmetselarij. Een verkenningsreis [= Freemasonry. A journey of exploration]* 's-Gravenhage 1988.

Akkermans 1991

Willem J.M. Akkermans, *Orde, loges en gebouwen. Een studie van het maçonnieke bouwbeleid gedurende de twintigste eeuw [= Order, lodges and buildings. A study of the masonic building policy during the 20th century]*, Baarn 1991, p. 19.

Anderson 1723

James Anderson, *The Constitutions of the Free-masons. Containing the History, Charges, Regulations, &c. of that most Ancient and Right Worshipful Fraternity*, London 1723.

Anderson 1738

James Anderson, *The New Book of Constitutions of the Antient and Honourable Fraternity of Free and Accepted Masons*, London 1738.

Ariëns-Volker 2004

Marijo Ariëns-Volker, *De wangen van de Macroprosopus. Een nieuwe interpretatie van het schilderij Les Femmes d'Alger van Pablo Picasso [= The cheeks of the Macroprosopus A new interpretation of the painting Les Femmes d'Alger by Pablo Picasso]*, (dissertation, Vrije Universiteit Brussel) 2004.

Barnsley 1989

Edward Robert Barnsley, *The first VBH*, (2 Vol.) Beach Haven N.J. 1989 (ed. 1993).

Bate 1908

Osborne Hambrook Bate, *The early history of the Lodge 'De Goede Hoop' 1772-1781: The Provincial Grand Lodge in South Africa (Transvaal excepted), under the Grand East of the Netherlands [with] Appendices*, Cape Town 1908.

Bate 1972

Osborne Hambrook Bate, *The Lodge de Goede Hoop the Mother Lodge of South Africa and later no. 1 on the Roll of the Grand Lodge of South Africa and formerly no. 12 on the Roll of the Grand East of the Netherlands: this is an short history of the Mother Lodge of South Africa written, compiled and published in 1972 on the occasion of the bi-centenary of its foundation in 1772: Revised, edited and brought up to date by Thos. N. Cranstoun-Day*, [Cape Town] 1972.

Bax 2006

Bax, Marty, *Het Web der Schepping. Theosofie en kunst in Nederland van Lauweriks tot Mondriaan [= The Web of Creation. Theosophy and Art in the Netherlands from Lauweriks until Mondrian]*, (dissertation Vrije Universiteit Amsterdam 2004) Amsterdam 2006.

Bax 2013

Marty Bax, 'Verticale en horizontale worteling. Of hoe westerse esoterie in de familie kan zitten' [= 'Vertical and horizontal rooting. Or how wester esotericism can run in families'], in: *De genealogische werkplaats. Ethiek en methodiek van het onderzoek. Ethiek en methodiek van het onderzoek. Jaarboek van het Centraal Bureau voor Genealogie 67*, Den Haag 2013, pp. 7-41.

Beaurepaire 1999

Pierre-Yves Beaurepaire, *La république universelle des francs-maçons: de Newton à Metternich*, Rennes 1999.

Beaurepaire 2004

Pierre-Yves Beaurepaire, 'Les voyages des francs-maçons. Une institution Européenne au XVIIIe siècle', in: *Le voyage à l'époque moderne, Bulletin de l'Association des Historiens modernistes des Universités* (2004) 27, pp. 47-64.

Bemoediging [1825]

Bemoediging aan de op de oppervlakte der aarde verspreide B.B. Vrije Metselaren, uitgesproken in de L[oge] La Fidèle Sincérité, werkende in het O. van Batavia, den 17+ der 12 des jaars van het W[aren] L[ichts] 5823 [= Encouragement to the Brothers Freemasons spread across the world, spoken in the Lodge La Fid'le Sincérité, the 17+ of the 12* of the Year of True Light 5823]*, [Batavia 1823].

Berg 1998

Olof P. Berg, *Frimureri i Göteborg under 1700-Talet*, Göteborg 1998.

Berg 2000

Olof P. Berg, 'Frimureriet bland ostindiefararna', in: *Ostindiska Compagniet. Affärer och formal*, (cat. exhib. Göteborgs Stadsmuseum) Göteborg 2000, pp. 156-159 and 291.

Van den Berg 1908

R. van den Berg, 'Nederlandsche Adoptie-loge[s]' [= Dutch doption lodges'], in: Anon. (ed.): *Het Vrouwenvraagstuk in de Nederlandsche en Nederlandsch-Indische Vrijmetselarij, gedurende de jaren 1903 tot en met 1907*, Amsterdam 1908, pp. 145-191. (Previously published in *L'Union Fraternelle* 17 (1907).)

Berger 2010

Joachim Berger, 'European Freemasonries, 1850–1935: Networks and Transnational Movements', in: *European History Online (EGO)*, 2010-12-03, available online at: ieg-ego.eu/bergerj-2010-en.

Beringer 2003

Yasha Beringer, 'William Hogarth. 'Portrait of a Mason-Artists'', *MQ Magazine* (2003) no. 7, available online at: mqmagazine.co.uk.

Berman 2012

Ric Berman, *The Foundations of Modern Freemasonry: The Grand Architects: Political Change and the Scientific Enlightenment, 1714-1740*, Eastborne 2012.

Bettag/Snoek 2012

Klaus Bettag/Jan A.M. Snoek, *Quellen der Eckleff'schen Andreas-Akten*, (Frederik Band 21) Flensburg 2012.

Beyer 1930

Bern. Beyer 'Eine interessante Serie maurerische Kupferstiche des 18. Jahrhunderts', *Das Freimaurer-Museum* (1930) 5, pp. 229-246.

Beyerinck 1960

Fr. Beyerinck, *Jacob Bicker Raye 'notitie van het merkwaardigste meyn bekend' 1732-1772: naar het oorspronkelijk dagboek medegedeeld* [= *Jacob Bicker Raye 'notes of the most extraordinary I have known' 1732-1772: told after the original diary*], Amsterdam 1960.

De Bie 1661

Cornelis de Bie, *Het gulden cabinet vande edele vry schilder-const*, s.l. 1661.

Le Bihan 1967

Alain Le Bihan, *Loges et chapitres de la Grande Loge et du Grand Orient de France (2e moitié du XVIIIe siècle)*, Paris 1967.

Birza 1984

W. Birza, *'Gelukkig hij die dit weet'. De Haagse Vrijmetselaarsloge L'Union Royale, 1734-1984* [= *'Fortunate he who knows'. The Hague's Freemasons lodge L'Union Royale, 1734-1984*], Den Haag 1984.

Blotkamp e.a. 1978

C. Blotkamp e.a., *Kunstenaren der Idee. Symbolistische tendenzen in Nederland ca. 1880-1930* [= *Artists of Ideas. Symbolist tendencies in the Netherlands ca. 1880-1930*], (cat. exhib. Gemeentemuseum) Den Haag 1978.

Blussé 2008

Leonard Blussé, *Visible cities: Canton, Nagasaki, and Batavia and the coming of the Americans*, Harvard 2008, p. 90.

Blussé/Rommelink/Smits 2000

Leonard Blussé/Willem Rommelink/Ivo Smits (eds.), *Bewogen betrekkingen. 400 jaar Nederland-Japan* [= *Moving encounters. 400 years the Netherlands-Japan*], s.l. 2000.

De Bode 1908/1909

F.J. de Bode, 'Nederlandsch-Indië' [= 'The Dutch East Indies'], *Indisch Maçonniek Tijdschrift* 14 (1908/1909), pp. 449-506.

Boekzaal 1761

Maandelyke uittreksels, of Boekzaal der geleerde waerelt [= *Monthly digest, or Library of the learned world*], 92 (1761) March issue.

Boerenbeker 1971

E.A. Boerenbeker, 'De Geheimen der Vrye Metselaars en der Mopsen geopenbaart. Inleiding en Commentaar' [= 'The Secret of Free Masons and of Mopses revealed. Introduction and Commentary'], *Thoth* (1971) I/II, pp. 1-64.

Boerenbeker 1979

E.A. Boerenbeker, *De resolutiën van de Grootte Loge, 1756-1798* [= *The resolutions of the Grand Lodge, 1756-1798*], Den Haag 1979.

Boerenbeker 1991 A

E.A. Boerenbeker, *De resolutiën van de Grootte Loge, 1799-1808* [= *The resolutions of the Grand Lodge, 1799-1808*], Den Haag 1991.

Boerenbeker 1991 B

E.A. Boerenbeker, *De resolutiën van de Grootte Loge, 1809-1816* [= *The resolutions of the Grand Lodge, 1809-1816*], Den Haag 1991.

Bogdan/Snoek 2014

Henrik Bogdan/Jan A.M. Snoek, *Handbook of Freemasonry*, (Brill Handbooks on Contemporary Religion, Vol. 8) Leiden/Boston 2014.

Bölger 1963

J.A. Bölger, *Maçonnieke arbeid van de A[loude] Loge 'De Vriendschap' 1809-1965: notities - gegevens - commentaren* [= *Masonic labour in the Ancient Lodge 'De Vriendschap' 1809-1965*], s.l. 1963.

Bosma/Raben 2008

Ulbe Bosma/Remco Raben, *Being 'Dutch' in the Indies: A History of Creolisation and Empire, 1500-1920*, Singapore 2008.

[Boudewijnse] [1874]

[J. Boudewijnse], *Gedachtenisviering van het honderdjarig bestaan der Loge 'De Goede Hoop' te Kaapstad : Vertaling van een Engelsch verslag, bewerkt door Br. J. Boudewijnse* [= *Memorial celebration of the hundred years existence of the Lodge 'De Goede Hoop' in Cape Town*], [= 's Gravenhage] [1874]. (Also published in *Jaarboekje voor Nederlandsche Vrijmetselaren*, 's Gravenhage 1874, pp. 113-125.)

Bouman 1993

Mechteld Bouman, *De Uitvaart van het Vrije Metselaarsgilde. Een anti-maçonnieke klucht uit 1735* [= *The Funeral of the Free Masons Guild. An anti-masonic farce from 1735*], Amsterdam 1993.

Boxer 1979

C.R. Boxer, *Jan Compagnie in war and peace, 1602-1799. A short history of the Dutch East India Company*, Singapore 1979.

Bradley 1921

Herbert Bradley, 'A Madras Precursor of the Quatuor Coronati Lodge (Lodge Social Friendship)', *Ars Quatuor Coronatorum* (1921) XXXIV, pp. 175-195.

Van den Brand 1993

Arno van den Brand, *De Vrijmetselarij in de Republiek der Nederlanden tot 1737 - Vestiging en verbod* [= *Freemasonry in the Dutch Republic until 1737 - Establishment and ban*], (MA paper University Utrecht) 1993.

Van den Brand 2006

Arno van den Brand, 'De werkers van het eerste uur: 1734-1756' [= 'The workers of the first hour: 1734-1756'], in: A.W.F.M. van de Sande/M.J.M. de Haan, *Vrijmetselaren: 250 jaar en meer*, Den Haag 2006, Vol 2, pp. 25-82.

[Brinkworth] 1982

[Donna Brinkworth], 'H[is] M[ajesties] Regiment de Meuron', (summary of unpublished research report, Old Fort William Library, 1982, with additions), available online: <http://ccv.northwestcompany.com/demeuron.html>.

Brown Klapthor 1999

Margaret Brown Klapthor, *Official White House China 1789 to the present*, New York 1999.

De Bruijn 1998

M. de Bruijn e.a., *Sawasa. Japanese export art in black and gold 1650-1800*, (cat. exhib. Rijksmuseum Amsterdam) Zwolle 1998.

Calloway 2005

Heather K. Calloway, 'A Fraternal Chain: Jeremy Ladd Cross and the Symbols of Freemasonry', *Scottish Rite Journal Online* (2005) May-June issue, available online at: 204.3.136.66/web/journal-files/Issues/may-jun05/callowaycross.html.

Van Campen 2000

Jan van Campen, *De Haagse jurist Jean Theodore Royer (1737-1807) en zijn verzameling Chinese voorwerpen [= The lawyer Jean Theodore Royer (1737-1807) from The Hague and his collection of Chinese objects]*, Hilversum 2000.

Carpenter 2011

Audrey T. Carpenter, *John Theophilus Desaguliers. A Natural Philosopher, Engineer and Freemason in Newtonian England*, London/New York 2011.

Carr 1965

Harry Carr, 'A Guided Tour of the Grand Lodge Library and Museum Freemasons' Hall, London', *Ars Quator Coronatorum* (1965) LXXVIII, pp. 241-262.

Carr 1971

Harry Carr (ed.), *The Early French Exposures*, London 1971.

Carr 1981

H. Carr, *The Three Distinct Knocks and Jachin and Boaz*, Illinois 1981 (Masonic Book Club 12), pp. 99-196.

Cat. exhib. Bordeaux 1994

La Franc-Maçonnerie, (cat. exhib. Musée d'Aquitaine) Bordeaux 1994.

Cat. exhib. Brussel 1983

Een eeuw vrijmetselarij in onze gewesten 1740-1840 [= A century of freemasonry in our region], (cat. exhib. Galerij ASLK) Brussel 1983.

Cat. exhib. Brussel 1993

De vrijmetselarij en Europa van de 18de eeuw tot heden [= Freemasonry and Europe from the 18th century until the present], (cat. exhib. Maçonniek Museum) Brussel 1993.

Cat. exhib. Drachten 1998

Ken U Zelve. Vrijmetselarij in Noord Nederland [= Know Thyself Freemasonry in the North of the Netherlands], (cat. exhib. Museum Smalingerland) Drachten 1998.

Cat. exhib. Göteborg 2005

China and Sweden: Treasured Memories, Silk Road on the Sea (cat. exhib. Palace Museum, Gugong) Göteborg 2005, available online: gotheborg.com/exhibition/exhibit_64-147_armorial.shtml.

Cat. exhib. Lexington 1975

Masonic Symbols in American Decorative Arts, (cat. exhib. Scottish Rite Masonic Museum of Our National Heritage) Lexington, Massachusetts 1975.

Cat. exhib. Lexington 1986

Fraternally yours. A decade of collecting, (cat. exhib. Scottish Rite Masonic Museum of Our National Heritage) Lexington, Massachusetts 1986.

Cat. exhib. London 2006

The Hall in the Garden: The Story of Freemasons Hall and its place in London, (cat. exhib. Library and Museum of Freemasonry) London 2006.

Cat. exhib. München 1966

Philipp Franz von Siebold. Gedenkschrift zur 100. Wiederkehr seines Todestages am 18. Oktober 1966 (Katalog zur Ausstellung Deutsch-Japanischen Gesellschaft Bayern), München 1966.

Cat. exhib. New York 1985

Trade Winds. The Lure of the China Trade, 16th-19th Centuries, (cat. exhib. The Katonah Gallery) New York 1985.

Cat. exhib. Paris 2010

De l'Idéal au réel. L'architecture maçonnique du 18ème siècle à nos jours, (cat. exhib. Archives-Musée-Bibliothèque de la Grande Loge de France) Paris 2010.

Cat. exhib. Seattle 1976

China's Influence on American Culture in the 18th and 19th centuries, (cat. exhib. China Institute in America/Seattle Art Museum) New York/Seattle 1976.

Cat. exhib. Tours 1997

Franc-Maçonnerie. Avenir d'un tradition, (cat. exhib. Musée des Beaux Arts de Tours) Tours 1997.

Cat. exhib. Tours 2002

The Freemason in his Raiment of Light: spirit and matter, (cat. exhib. Tours Castle) Tours 2002.

Cat. exhib. Toulouse 2003

Splendeurs Maçonniques: itineraire à travers les loges, (cat. exhib.) Toulouse 2003.

Cat. exhib. Turin 1991

Fragments Impressionnées. Tabliers Maçonniques des XVIIIème et XIXème Siècles, (cat. exhib.) Turin 1991.

Cat. exhib. Turku 1992

Gold und Himmelblau / I Guld och Himmelsblått, (cat. exhib. Turku Regionalmuseum/Abo Landskapsmuseum) Turku 1992.

Cat. exhib. Vienna 1992

Freimaurer. Solange die Welt besteht, (cat. exhib. Historische Museum der Stadt Wien) Vienna 1992.

Cat. exhib. Weimar 2002

Geheime Gesellschaft. Weimar und die Deutsche Freimaurerei, (cat. exhib. Schiller Museum) Weimar 2002.

Cat. exhib. Zwolle 2002

In Orde! 'Mannen van goede naam', 200 jaar vrijmetselarij in Zwolle [= In Order! 'Men of good name', 200 years of freemasonry in Zwolle], (cat. exhib. Stedelijk Museum Zwolle) Zwolle 2002.

Cat. 's-Gravenhage 1894

Beschrijving der verzamelingen van het Grootoosten der Nederlanden. Maçonnieke nalatenschap van wijlen Z.K.H. Willem Frederik Karel, Prins der Nederlanden, Grootmeester Nationaal, 1816-1881 [= Description of the collections of the Grand East of the Netherlands. The masonic legate of late H.R.H. Willem Frederik Karel, Prince of the Netherlands, Grand Master National, 1816-1881], 's-Gravenhage 1884.

Cat. Nijmegen 1910

Verkorte catalogus van het museum van het Groot-Oosten der Nederlanden, koloniën en andere landen in het Loge- of Ordegebouw te 's Gravenhage, Fluweelen Burgwal No. 22 [= Abbreviated catalogue of the museum of the Grand East of the Netherlands, colonies and other countries in the Lodge or Order building in The Hague, Fluwelen Burgwal No. 22], Nijmegen 1910.

Cat. Nijmegen 1912

2^e verkorte catalogus van het museum van het Groot-Oosten der Nederlanden, koloniën en andere landen in het Loge- of Ordegebouw te 's Gravenhage Fluweelen Burgwal No. 22 [= 2nd Abbreviated catalogue of the museum of the Grand East of the Netherlands, colonies and other countries in the Lodge or Order building in The Hague, Fluwelen Burgwal No. 22], Nijmegen 1912.

Cat. Nijmegen 1913

Catalogus van het Museum van het Groot Oosten der Nederlanden [= Catalogue of the museum of the Grand East of the Netherlands], Nijmegen 1913.

Cat. Stockholm 1953

Svenska Frimurare Ordens Museum, 1923-1953, Stockholm 1953.

Cat. York 1951

G.Y. Johnson/F.H. Bramwell (comp.), *A catalogue of masonic pottery in the possession of the Province of Yorkshire North and East Ridings and The York Lodge no 236*, York 1951.

Cherry 2005

Martin Cherry, 'The Six Masonic Sons of George III: Part I', *MQ Magazine* (2005) 12, available online at: mqmagazine.co.uk.

Christiaans 1994 A

P.A. Christiaans, 'De loges in de buitengewesten' [= 'The Lodges in the outer regions'], *De Indische Navorscher* 7 (1994) 3 (themed issue: 'De Vrijmetselarij in Oost-Indië'), pp. 142-154.

Christiaans 1994 B

P.A. Christiaans, 'Terug op Java' [= 'Back on Java'], *De Indische Navorscher* 7 (1994) 3 (themed issue: 'De Vrijmetselarij in Oost-Indië'), pp. 155-178.

Clark 2000

Peter Clark, *British Clubs and Societies, 1580-1800. The Origins of an Associational World*, Oxford 2000.

Clavel 1865

F.T.B. Clavel, *Geschiedenis der vrijmetselarij en der geheime genootschappen van vroegeren en lateren tijd. Naar het fransch [= History of freemasonry and of the secret societies of the earlier and later times. From the French]*, Gouda 1843 (ed. 1865).

Clements 2001

Diane Clements, 'Made in China', *Library and Museum News for the Friends of the Library and Museum of Freemasonry*, (Winter 2001) 3, pp. 2-3.

Coleman Brawer 1992

Catherine Coleman Brawer, *Chinese export porcelain: from the Ethel (Mrs. Julius) Liebman and Arthur L. Liebman porcelain collection*, Madison 1992.

Collin 1871

Edgar Collin, *Illustrious Danish Freemasons*, Copenhagen 1871.

Connor e.a. 1986

Patrick Conner e.a., *The China Trade 1600-1800*, (cat. exhib. Royal Pavilion, Art Gallery & Museums) Brighton 1986.

Cool 1925/1926

Wouter Cool, 'De vier maçonnieke Grootmachten in Nederland en Nederlandsch-Indie' [= 'The four masonic bodies in the Netherlands and the Dutch East Indies'], *Indisch Maçonniek Tijdschrift XXXI* (1925/1926), pp. 102-115.

Cooper 1986

A.A. Cooper, *The Freemasons of South Africa*, Cape Town 1986.

Cordiner 1807

James Cordiner, *A Description of Ceylon...*, London 1807.

Croiset van Uchelen 1961

B. Croiset van Uchelen, 'Bestudering der geschiedenis van de vrijmetselarij. Les Free Massons' [= 'Studie of the history of freemasonry. Les Free Massons'], 12 *Thoth* (1961) Mr. III, pp. 85-94.

Croiset van Uchelen 1965 A

B. Croiset van Uchelen, 'Het Ritueel herault in de oudste Nederlandse versie' [= 'The Ritual Herault in its oldest Dutch version'], *Thoth* 16 (1965) III, pp. 55-66.

Croiset van Uchelen 1965 B

B. Croiset van Uchelen, 'Het Meesterdiploma' [= 'The Master certificate'], *Thoth* 16 (1965) II, pp. 17-53.

Cross 1819

Jeremy L. Cross, *The True Masonic Chart or Hieroglyphic Monitor*, New Haven 1819.

Crowes 1970

John Crowes, 'A Selection of Recent Additions to the Grand Lodge Library & Museum', *Ars Quatuor Coronatorum* 83 (1970), pp. 103-117.

Cryer 1989-1990

Neville Barker Cryer, *Masonic Halls of England*, (5 Vol.) Shepperton 1989-1990.

Culot/Curl e.a. 2006

Maurice Culot/James S. Curl e.a., *Architectures maçonniques: Grande-Bretagne, France, États-Unis, Belgique*, Brussels 2006.

Dashwood 1948

J.R. Dashwood, 'Notes on Freemasonry in Ceylon', *Ars Quator Coronatorum* (1948) LIX, pp. 129-187.

Dashwood 1950

J.R. Dashwood, 'Union Lodge of Columbo', *Ars Quator Coronatorum* (1950) LX, pp. 78-84 and 99.

Dashwood 1962

John Rawdon Dashwood, *History of St. John's Lodge of Colombo, no. 454 E.C.*, Colombo 1962.

Davidson 1952

C.M.R. Davidson, 'Om het ontstaan van de rituelen in 1820' [= 'About the origins of the rituals in 1820'], *Thoth* (1952) 5, pp. 172-182.

Davies 2005

Malcolm Davies, *The masonic Muse. Songs, music and musicians associated with Dutch Freemasonry, 1730-1806*, Den Haag 2005.

Davies 2007

Malcolm Davies, 'De Grootloge van Adoptie, "La Loge de Juste", Den Haag, 1751. Een kortstondig experiment met gemengde vrijmetselarij of het slachtoffer van subtiele uitbuiting?' [= 'The Grand Lodge of Adoption, "La Loge de Juste", The Hague, 1751. A shortlived experiment with mixed freemasonry or the victim of a subtle exploitation'], *Thoth* 58 (2007) 1, pp. 17-46.

DeBernardi 2002

Jean DeBernardi 'Expanding the Boundaries of Europe and China: European Freemasons and Chinese Sworn Brotherhoods in Penang', conference paper *The Penang Story*, Penang 2002, available online: penangstory.net.my/docs/Abs-JeanDeBernardi.doc.

DeBernardi 2004

Jean DeBernardi, *Rites of belonging: memory, modernity, and identity in a Malaysian Chinese community*, Stanford 2004.

DeBernardi 2009

Jean DeBernardi, *Penang: rites of belonging in a Malaysian Chinese community*, Singapore 2009.

Decatur 1940

Stephen Decatur, 'A Collection of Masonic China', *American Collector* (March 1940), available online: collectorsweekly.com.

Defence 1762

A Defence of the United Company of Merchants of England, Trading to the East-Indies, and Their Servants, (particularly Those at Bengal) Against the Complaints of the Dutch East-India Company, London 1762

Dekker 1966

P. Dekker, *Willem 't Hart 1750-1830. Een Zijper Zeevaarder in de Nadagen der republiek [= Willem 't Hart 1750-1830. A Seafarer from Zijpe in the Haydays of the republic]*, Zaltbommel 1966.

Dekking 1992

N. Dekking (eds.), *Imitation and Inspiration. Japaneese influence on Dutch art from 1650 to the present*, Amsterdam 1992.

Deschamps 2014

Simon Deschamps, *Franc-maçonnerie et pouvoir colonial dans l'Inde britannique (1730-1921)*, (doctoral thesis, Université Michel de Montaigne Bordeaux III) 2014.

Dictionnaire 2005

Dictionnaire des Marins Francs-Maçons, Nantes 2005.

Dielemans 1993

G.A.J. Dielemans, 'De huisvesting van de vrijmetselaarsloges in Den Haag sinds 1734' [= 'The housing of the masonic lodges in The Hague since 1734'], in: *Jaarboek Geschiedkundige Vereniging Die Haghe* 1993, pp. 11-47. (Also published in *Thoth* 46 (1995) 3, pp. 85-105, and 46 (1995) 4, pp. 132-145).

Doeff 1833

Hendrik Doeff, *Herinneringen uit Japan [= Memories from Japan]*, Haarlem 1833.

Draffen 1950

George Draffen, *Scottish Masonic Records 1736-1950: Listing of all the lodges established by the Grand Lodge of Scotland to 1950*, s.l. 1950.

Du Bois 1761

J.P.J. du Bois, *De Pligten, wetten of algemeene reglementen der Vrye metzelaaren... [= The Duties, laws or general rules of freemasons...]*, 's-Gravenhage 1761 (facsimile Amsterdam 1983).

Du Bois 1773

J.P.J. du Bois, *La code maçonne et la muse maçonne. De pligten wetten of algemeene reglementen der vrije metzelaaren; in een nieuwe order geschikt en goedgekeurt bij de Grootte loge der zeeven Vereenigde Neder-landen [...] [=La code maçonne et la muse maçonne. The duties, laws or general rules of freemasons, ordered and approved by the Grand lodge of the Seven United Nether-lands]*, 's-Gravenhage 1773.

Duncan 1866

Malcolm C. Duncan, *Masonic Ritual and Monitor or Guide to the Three Symbolic Degrees of the Ancient York Rite and to the Degrees of Mark Master, Past Master, Most Excellent Master, and the Royal Arch*, New York 1866.

Duyker 2005

Edward Duyker, 'Uncovering Jean Piron: In Search of d'Entrecasteaux's Artist', *Explorations, a journal of French-Australian connections*, (2005) 39, pp. 37-45, also available online at: msp.unimelb.edu.au/index.php/explorations/article/view/225/204.

Van Dyke 2005

Paul A. Van Dyke, *The Canton Trade: Life and Enterprise on the China Coast, 1700-1845*, Hong Kong 2005.

Van Eeghen 1970

I.H. van Eeghen, 'Het Grill's hofje' ['The Grills housing'], *Jaarboek Amstelodamum* 62 (1970), pp. 49-86.

Eliëns 2002

Titus Eliëns, *Domestic interiors at the Cape and in Batavia, 1602-1795*, Zwolle 2002.

Eliëns 2012

Titus Eliëns, *Silver in Batavia*, Zwolle 2012.

Engelberts 1986

Monique Engelberts, *Glazen en drinkgewoonten bij de vrijmetselarij. Een voorlopige inventarisatie van maçonniek glaswerk in Nederland vanaf ca. 1750 [= Glasses and drinking customs in freemasonry. A preliminary inventory of masonic glassware in the Netherlands from ca. 1750]*, (unpublished MA-paper) Leiden 1986

Ersch/Gruber 1849

I. S. Ersch/I. G. Gruber (eds.), *Allgemeine Encyclopädie der Wissenschaften und Künste*, Leipzig 1849.

Everaerd 2004

John G. Everaerd, 'A desirable take-over. Banquibazer in Bengal (1745-1788). European interest in the former Ostend trading Post', in: Thomas Beck/Marialia dos Santos Lopes/Christian Rodel (eds.), *Barrieren und Zugänge: die Geschichte der europäischen Expansion*, Wiesbaden 2004, pp. 106-124.

Faucherau 2011

Serge Faucherau, *L'Europe des esprits ou la fascination de l'occulte, 1750-1950*, (cat. exhib. Musée d'Art Moderne et Contemporaine) Strasbourg 2011.

Firminger 1906

Walter Kelly Firminger, *The early history of Freemasonry in Bengal and the Punjab; with which is incorporated 'The early history of Freemasonry in Bengal' by Andrew D'Cruz*, Calcutta 1906.

Franco 1981

Barbare Franco, *Bespangled and embroidered: decorated masonic aprons in America 1790-1850*, (cat. exhib. Scottish Rite Masonic Museum of Our National Heritage) Lexington, Massachusetts

Furber 1997

Holden Furber, 'The growth of British Power in India, 1708-1748', in: Rochane Rogers (ed.), *'Private Fortunes and Company Profits in the India Trade in the 18th Century*, Aldershot 1997

Freemasonry Museum 2000

Freemasonry Museum: Collections of the Grand Orient of France, special *Beaux Arts* magazine (2000).

Freemason's Monitor 1797

The Freemason's Monitor; or Illustrations of Masonry, Albany 1797.

Gaastra 2002

Femme S. Gaastra, *De geschiedenis van de VOC [= The history of the VOC]*, Zutphen 2002.

'Het Gebouw' 1911

'Het gebouw der Orde van Vrijmetselaren onder het grootoosten er Nederlanden. Fluwelen Burgwal no. 22, 's-Gravenhage' [= 'The building of the Order of Freemasons under the Grand East of the Netherlands], *Jaarboekje voor Nederlandsche Vrijmetselaren*, 's-Gravenhage 1911, pp. 7-21.

Gedenkboek 1917

Gedenkboek van de Vrijmetselarij in Nederlandsch Oost-Indië 1767-1917 [= Commemorative publication of Freemasonry in the Dutch East Indies 1767-1917], Semarang/Soerabaja/'s-Gravenhage [ca. 1917].

Van de Geijn-Verhoeven 2002

Monique van de Geijn-Verhoeven, *Wonen op de Kaap en in Batavia, 1602-1795 [= Living at the Cape and in Batavia]*, Den Haag/Zwolle 2002.

Gelman Taylor 1983

Jean Gelman-Taylor, *The Social World of Batavia: European and Eurasian in Dutch Asia*, Wisconsin 1983 (ed. 2009).

Gerlach 1981

H. Gerlach, 'De grondvesting van de Nederlandse vrijmetselarij te 's-Gravenhage' [= 'The foundations of Dutch freemasonry in The Hague], *Thoth* 32.2 (1981), pp. 48-75.

Ghosh 2006

Durba Ghosh, *Sex and the Family in Colonial India: The Making of Empire*, Cambridge 2006.

Van Ginkel/Haffner 1980

Frank van Ginkel/Christopher Haffner, 'The First Japanese freemasons', *Chater-Cosmo Transactions. Masonic Research in the Far East* 2 (1980), pp. 64-73.

Godden 1979

Geoffrey A. Godden, *Oriental Export Market Porcelain and its Influence on European Wares*, London/Toronto/Sydney/New York 1979.

Godée Molsbergen

C. Godée Molsbergen, *Reizen in Zuid-Afrika in de Hollandse tijd (Deel IV. Tochten in het Kafferland 1776-1805) [= Travels in South Africa in the Dutch time (Part IV. Journeys in to the Kaffer country 1776-1805)]*, Den Haag 1932.

Gordon 1975

Elinor Gordon (ed.), *Chinese Export Porcelain. An Historical Survey*, New York 1975.

Gordon 1977

Elinor Gordon, *Collecting Chinese Export Porcelain*, London 1977 (ed. 1978).

Gordon Lee 1984

Jean Gordon Lee, *Philadelphians and the China Trade, 1784-1844*, (cat. exhib. Philadelphia Museum of Art) Philadelphia 1984.

Gould 1951

Gould's History of Freemasonry..., London/New York 1951 (ed. 1958), IV vol.

Gout 1991

M. Gout, 'Zinnebeelden in een Amsterdamse logerimte in het begin van de 19de eeuw' [= 'Allegories in an Amsterdam lodge room in the beginning of the 19th century'], *Thoth* 42 (1991) 1, pp. 1-28.

De Graaf e.a. 1996

D.P. de Graaf/E.P. Kwaadgras/D.C.J. van Peype (ed.), *De stijl der Vrije Metselaren. Een maçonniek platenboek* [= *The Style of Freemasons. A masonic picture book*], 's-Gravenhage 1996.

De Graaf 1973

H.J. de Graaf, 'Verhuell wordt Vrijmetselaar' [= 'Verhuell becomes a freemason'], *Tong Tong* 1-4-1973, pp. 8-9.

De Graaf 1981

H.J. de Graaf, 'Verhuell wordt Vrijmetselaar' [= 'Verhuell becomes a freemason'], in: *Wonderlijke verhalen uit de Indische historie*, De Haag 1981, pp. 95-98.

Grandjean 1965

Bredo L. Grandjean, *Dansk Ostindisk Porcelæen. Importen fra Kanton ca. 1700-1822*, København 1965.

Grant Jr 1988

Frederic D. Grant Jr, 'The Failure of the Li-Chuang Hong: Litigation as a Hazard of Nineteenth Century Trade', *American Neptune*, vol. 4 (1988) no. 4

Granville 1830

William Granville, *Journal of reminiscences relative to the late king of Kandy, when on his voyage from Colombo to Madras in 1816, a prisoner of war on board His Majesty's ship Cornwallis*, Colombo 1830.

Gratton 1913

F.M. Gratton, *The History of Freemasonry in Shanghai and Northern China*, 1898 (Tientsin 1913).

Groot 2009

Hans Groot, *Van Batavia naar Weltevreden: Het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen, 1778-1867* [= *From Batavia to Weltevreden. The Academy of Arts and Sciences of Batavia*], Leiden 2009.

Gustafson 2001

Eleanor H. Gustafson, 'Hidden Meaning', *Magazine Antiques* (Oct. 2001), available online at: findarticles.com/p/articles/mi_m1026/is_4_166/ai_n6276484/pg_1.

Guy 1906

Harry Guy, 'A Few Historic Notes Relating to the Prudent Brethren Lodge', *AQC* 19 (1906).

Haffner 1975

Christopher Haffner, 'Freemasonry in 18th Century Canton', lecture for lodge Cosmopolitan 428, 19-6-1975.

Haffner 1983 A

Christopher Haffner, 'Three Masons of Deshima', *Chater-Cosmo Transactions. Masonic Research in the Far East* 5 (1983), pp. 40-53.

Haffner 1983 B

Christopher Haffner, 'British and American Freemasonry in the Far East', *Chater-Cosmo Transactions. Masonic Research in the Far East* 5 (1983), pp. 83-95.

Haffner 1988 A

Christopher Haffner, *The Craft in the East*, Hong Kong 1977 (ed. 1988).

Haffner 1988 B

Christopher Haffner, 'The Contribution of Freemasons to the Development of Hong Kong', *Chater-Cosmo Transactions. Masonic Research in the Far East* 10 (1988), pp. 76-92.

Haffner 1991

Christopher Haffner, 'Macdonald of Sumatra', *Chater-Cosmo Transactions. Masonic Research in the Far East* 13 (1991), pp. 56-66.

Haffner/Henderson 1978

Christopher Haffner/Graham A. Henderson, *Amoy, the Port and the Lodge*, Hong Kong 1978.

Hageman 1857

J.J.Cz. Hageman, 'Geschiedenis der Orde op Java, en in het O[osten] van Soerabaya in 't bijzonder' [= 'The History of the Order on Java, and in the East of Soerabaya in particular'], in: *Nederlandsch Jaarboekje voor Vrijmetselaren*, Amsterdam 5857 [=1857], pp. 229-270.

Hageman 1858

Hageman J.Cz., 'Geschiedenis der Orde op Java en in het O[osten] van Soerabaya in 't bijzonder (vervolg en slot)' [= 'The History of the Order on Java, and in the East of Soerabaya in particular (continued and conclusion)'], in: *Nederlandsch Jaarboekje voor Vrijmetselaren*, Amsterdam 5858 [= 1858], pp. 67-113.

Hageman 1859

J.J.Cz. Hageman, 'Geschiedenis der Orde op Java, en in het O[osten] van Soerabaya in 't bijzonder. Uitbreiding, aanvullingen en verbeteringen' [=

'The History of the Order on Java, and in the East of Soerabaya in particular. Expansion, addenda and corrections'], in: *Nederlandsch Jaarboekje voor Vrijmetselaren*, Amsterdam 1859, pp. 67-79.

Hageman 1860

J.J.Cz. Hageman, 'Bijdragen voor de geschiedenis der Orde op Java, en in het O[osten] van Soerabaya in 't bijzonder over 1857, 58 en 59 (vervolg van vorige jaren)' [= 'The History of the Order on Java, and in the East of Soerabaya in particular over 1857.58 and 59 (sequel to previous years)'], *Nederlandsch Jaarboekje voor Vrijmetselaren*, Amsterdam 1860, pp. 65-71.

Hageman 1866

J. Hageman Jcz., *Geschiedenis der vrijmetselary in de oostelijke en en zuidelijke deelen des aardbols, eerste tijdvak, lopende tot 1799* [= *History of freemasonry in the eastern and southern parts of the globe, first time period, running until 1799*], Soerabaia 1866.

Hageman 1867 A

J. Hageman Jcz., 'Lijst aller Loges...' [= List of all Lodges...], *Jaarboekje voor Nederlandsche Vrijmetselaren*, Amsterdam 1867, pp.95-105.

Hageman 1867 B

J. Hageman Jcz., 'De Vrijmetselarij op Java en te Batavia, 5763-66' [= 'Freemasonry on Java and in Batavia'], *Jaarboekje voor Nederlandsche Vrijmetselaren*, Amsterdam 1867, pp. 134-140.

Hageman 1869

J. Hageman Jcz., 'Tweetal bijdragen over de geschiedenis der Orde in het Oostelijk halfronnd' [= 'Two contribution on the history of the Order in the Eastern hemisphere'], in: *Jaarboekje voor Nederlandsche Vrijmetselaren*, 's-Gravenhage 1869, pp. 65-73.

Hamill 1986

John Hamill, *The Craft. A History of English Freemasonry*, Wellingborough 1986.

Hamill 2005

John Hamill, 'The King and the Craft', *MQ Magazine* (2005) no. 14.

Hamill/Gilbert 1991

John Hamill/R.A. Gilbert, *World Freemasonry. An illustrated History*, London 1991.

Hamilton 1994

John D. Hamilton, *Material Culture of the American Freemasons*, cat. Museum of Our National Heritage, Lexington Massachussets 1994.

Hanegraaff 1996

Wouter J. Hanegraaff, *New Age Religion and Western Culture: Esotericism in the Mirror of Secular Thought*, Leiden 1996.

Hanegraaff 2013

Wouter J. Hanegraaff, *Western Esotericism: A Guide for the Perplexed*, New York 2013.

Hanou 1989

A.J. Hanou, 'De loge de lucht in (1751)' [= 'The lodge up in the air'], *Thoth* 40 (1986) 1, pp. 92-95.

Hanou 1997

André Hanou, *Onder de Acacia. Studies over de Nederlandse vrijmetselarij en vrijmetselaarsloges vóór 1830* [= *Under the Acacia. Studies on Dutch freemasonry and masonic lodges before 1830*], Leiden 1997.

Hanou 2002

André Hanou, *Nederlandse literatuur van de Verlichting (1670-1830)* [= *Dutch literature of the Enlightenment (1670-1830)*], Nijmegen 2002.

Hanrath e.a. 1971

Joh. J. Hanrath e.a., *De beoefening van de Koninklijke Kunst in Nederland* [= *The practise of the Royal Art in the Netherlands*], 's-Gravenhage 1971.

Hardy 1811

Charles Hardy, *A Register of Ships, Employed in the Service of the Honorable the United East India Company, from the Year 1760 to 1810 [...]*, London 1811

Harland-Jacobs 1999

Jessica Harland-Jacobs, "'Hands across the sea": The masonic network, British Imperialism, and the North Atlantic World', *Geographical Review* 89 (1999) 2, pp. 237-253.

Harland-Jacobs 2007

Jessica L. Harland-Jacobs, *Builders of Empire. Freemasonry and British Imperialism, 1717-1927*, Chapel Hill 2007.

Van Hasselt 1859

W.J.C. van Hasselt, 'De B[roeders] Radermacher' [= 'The Brothers Radermacher'], in: *Nederlandsch Jaarboekje voor Vrijmetselaren*, Amsterdam 1859, pp. 234-239.

Van Hasselt 1860

W.J.C. van Hasselt, 'De loge Concorida Vincit Animos sedert hare vestiging. Ontleend aan een op 31 Maart 1858 (p.s.) voorgedragen [...] bouwstuk' [= Lodge Concordia Vincit Animos since its foundation. Derived from a lecture [...] given on 31 March 1858 (p.s.)], in: *Nederlandsch Jaarboekje voor Vrijmetselaren*, Amsterdam 1860, pp. 72-92

Haunch 1969

T.O. Haunch, 'English Craft Certificates', in: *Ars Quatuor Coronatorum* (1969) Vol. 82, pp. 169-262.

Heidle/Snoek 2008

Alexandra Heidle/Jan A.M. Snoek (eds.), *Women's Agency and Rituals in Mixed and Female Masonic Orders*, Leiden 2008.

Heiron 1921

Arthur Heiron, *Ancient Freemasonry and The Old Dundee Lodge, no. 18*, London 1921.

Henderson 2003

Michael D. Henderson, 'Punch Bowls and Patriotism. The rediscovery of the Varick Punch Bowl', in: *Antiques and Fine Art Magazine* (2003) no. 7, available online: antiquesandfineart.com.

Henderson/Pope 2000

Kent Henderson/Tony Pope, *Freemasonry Universal. A new guide to the Masonic World* (Vol. 2), Williamstown Victoria 2000.

Henrietta Street 1970

'Henrietta Street and Maiden Lane Area: Henrietta Street', *Survey of London: volume 36: Covent Garden* (1970), also available online at: british-history.ac.uk/report.aspx?compid=46126.

Herbert/Schiffer 1975

Peter Herbert/Nancy Schiffer, *Chinese Export Porcelain. Standards Patterns and Forms, 1780 to 1880*, New York 1975.

Herbert/Schiffer 1980

Peter Herbert/Nancy Schiffer, *China for America. Export Porcelain of the 18th and 19th Centuries*, Exton 1980.

Hervouët/Bruneau 1986

F. & N. Hervouët/Y. Bruneau, *La porcelaine des Compagnies des Indes à décor occidental*, Paris 1986.

Hewitt 1967

A.R. Hewitt, 'Recent Notable Additions to the Grand Lodge Museum', *Ars Quatuor Coronatorum* LXXX (1967), pp. 151-168.

Hiram 1764

Hiram: or, the grand master-key to the door of both antient and modern Free Masonry [...], London 1764 (2nd ed. 1766).

'Historische mededeeling' 1900/1901

'Historische mededeeling over de wording van het nieuwe Logegebouw te Semarang (Rede gehouden bij de plechtige inwijding der nieuwe Loge La Constante et Fidèle)' [= 'Historical announcement on the creation of the new Lodge building in Semarang (Speech given at the formal inauguration of the new Lodge La Constante et Fidèle)', *Indisch Maçonniek Tijdschrift* 6 (1900/1901), pp. 129-137.

Hjelt 1893

Otto E.A. Hjelt, *Svenska och finska medicinalverkets historia: 1663-1812*, Helsingfors 1893.

Hobsbawm/Ranger 1992

Eric Hobsbawm/Terence Ranger (eds.), *The Invention of Tradition*, New York 1983 (ed. 1992).

Hoed en rand 1990

Van de hoed en de rand. 175 jaar vrijmetselarij in Gorinchem, 1815-1990 [= The ins and outs. 175 years of freemasonry in Gorinchem], Gorinchem 1990.

Hoogwoud e.a. 1997

F.J. Hoogwoud e.a., *The Return of the Looted Collections (1946-1996). An Unfinished Chapter*, (Proceedings of an International Symposium to Mark the 50 Anniversary of the Return of the Dutch Book Collections from Germany in 1946, 15-16 April 1996) Amsterdam 1997.

Hornstrand 2013

Cleive Hornstrand, *The Family Grill East Indian Porcelain / Slakten Grill Ostindiska Porslin*, s.l. 2013.

Howard 2013

Angela Howard, 'From Canton to the City, Export Porcelain for London', in: *Art Antiques* (catalogue Houghton International Fairs), London 2013, pp. 104-114.

Howard 1974

D.S. Howard, *Chinese Armorial Porcelain*, Volume 1, London 1974.

Howard 1984

D.S. Howard, *New York and the China trade*, New York 1984.

Howard 1997

Davis S. Howard, *A Tale of Three Cities: Canton, Shanghai & Hong Kong. Three Centuries of Sino-British Trade in the Decorative Arts*, (exhib. cat. Sotheby's) London 1997.

Howard 2003

D.S. Howard, *Chinese Armorial Porcelain*, Volume 2, Chippenham 2003.

Howard/Ayers 1978

David Howard/John Ayers, *China for the West. Chinese Porcelain & Other Decorative Arts for Export Illustrated from the Mottahedeh Collection*, London/New York 1978.

Hyde 1936

John Alden Loyd Hyde, *Oriental Lowestoft, Chinese Export Porcelain, Porselain de la Cie des Indes*, New Port 1936 (3rd ed. 1964).

Images 2003

Images du Patrimoine maçonnique, Vol. 2 Les Hommes, Paris 2003.

Impey/Jörg 2005

Oliver Impey/Christaan Jörg, *Japanese export lacquer 1580-1850*, Amsterdam 2005.

Iwasaki 1993

Hitoshi Iwasaki, 'Tobacco boxes from Holland: snuff boxes and the Dutch-Japanese trade', in: *Glorious past of the Netherlands and Japan*, (cat. exhib. City Museum Kobe) Kobe 1993, pp. 220-223.

Jachin and Boaz 1797

Jachin and Boaz; or, an authentic key to the Door of Free-Masonry, both Ancient and Modern, (1st ed. 1762) [s.l.] 1797.

Jackson 1986

A.C.F. Jackson, *English Masonic Exposures, 1760-1769*, London 1986.

Jacob 1991

Margaret Jacob, *Living the Enlightenment: Freemasonry and Politics in Eighteenth Century Europe*, Oxford 1991.

Jacob 2005

Margaret Jacob, *The Radical Enlightenment: Pantheists, Freemasons and Republicans*, London 1981 (2nd revised ed.) New Orleans 2005.

Jacob 2013

Margaret Jacob, 'The Radical Enlightenment and Freemasonry: Where we are now', *Philosophica* 88 (2013), pp. 13–29.

Jacobs 2000

Els M. Jacobs, *Koopman in Azië. De handel van de Verenigde Oost-indische Compagnie tijdens de 18de eeuw [= Merchant in Asia. The trade of the Dutch East India Company during the 18th century]*, Zutphen 2000. (English edition 2012.)

Java Almanac 1815

The Java Half-Yearly Almanac and Directory for 1815, published under sanction of Government, Batavia 1815.

Johnston 1985

James L. Johnston, 'Sphinx Lodge no 263 IC. The First Masonic Lodge in Japan', *Chater-Cosma Transactions, Masonic Research in the Far East* (1985) 7, pp. 203-205.

Johnston 1991

James L. Johnston, 'Japan', *Chater-Cosma Transactions, Masonic Research in the Far East* (1991) 13, pp. 77-80.

Jones 1952

Bernard E. Jones, *Freemasons' Guide and Compendium*, London 1950 (ed. 1979).

Jones 1957

Bernard E. Jones, *Freemasons' Book of the Royal Arch*, London 1957.

De Jong 1990

D. de Jong, 'Een vrijmetselaarslodge in Culemborg' [= A masonic lodge in Culemborg'], *Thoth* 41 (1990) 2, pp. 82-93.

Jörg 1982

C.J.A. Jörg, *Porcelain and the Dutch China Trade*, The Hague 1982.

Jörg 1993

C.J.A. Jörg, 'Japanese lacquer for the Dutch', in: *Glorious past of the Netherlands and Japan*, (cat. exhib. City Museum Kobe) Kobe 1993, pp. 199-205.

Jörg 2003

Christiaan J.A. Jörg, *Fine and Curious. Japanese export porcelain in Dutch collections*, Amsterdam 2003.

Jorissen 1987

F. Jorissen, '175 jaar loge "La Flamboyante". De geschiedenis van een Dortse vrijmetselaarsloge' [= '175 years of lodge "La Flamboyante". The history of a freemasons lodge in Dordrecht'], *Kwartaal & Teken Extra* (1987) 6, pp. 53-67.

Jurriaanse 1943

M.W. Jurriaanse, *Catalogue of the Archives of the Dutch Central Government of Coastal Ceylon, 1640-1796*, (Department of National Archives of Sri Lanka) Colombo 1943.

Kaehr 2000

Roland Kaehr, *Le mûrier et l'épée. Le cabinet de Charles Daniel de Meuron et l'origine du musée d'éthnographie a Neuchâtel*, (dissertation Université de Neuchâtel) Musée d'Ethnographie Neuchâtel 2000.

Kalff 1921

S. Kalff, 'Een baanbreker in de Raad van Indië' [= 'A pioneer in the Council of the Dutch East Indies'], *Indisch Maçonniek Tijdschrift* 26 (1920/1921), pp. 462-483.

Karpiel 2001

Frank Karpiel, 'Freemasonry, Colonialism, and Indigenous Elites', in: *Interactions: Regional Studies, Global Processes, and Historical Analysis* (conference proceedings 28 March- 3 Feb. 2001, Library of Congress, Washington D.C.), available online at: historycooperative.org/proceedings/interactions/karpiel.html.

Kat 1974

W. Kat, *Een Grootmeestersverkiezing in 1756 [= A Grand Master's election in 1756]*, Amsterdam 1974.

Kat 1982

W. Kat, *Machtsstrijd in de vrijmetselarij 1757-1759 [= Power struggle within freemasonry 1757-1759]*, Amsterdam 1982.

Kaufmann/North 2014

Thomas Dacosta Kaufmann/Michael North (eds.), *Mediating Netherlandish Art and Material Culture in Asia*, Amsterdam 2014.

Keith Schuchard 2012

Marsha Keith Schuchard, *Emanuel Swedenborg, Secret Agent on Earth and in Heaven: Jacobites, Jews, and Freemasons in Early Modern Sweden*, Leiden 2012.

Kernkamp 1910

'Bengt Ferrner's dagboek van zijne reis door Nederland in 1759, Medegedeeld door G.W. Kernkamp' [= 'Bengt Ferrner's diary of his trip through the Netherlands in 1759, Communicated by G.W. Kernkamp'], *Bijdragen en Mededeelingen van het Historisch Genootschap* (1910) 31, pp. 314-519.

Ketelaars 2014

Michel Ketelaars, *Compagniesdochters: vrouwen en de VOC (1602-1795)*, Amsterdam 2014.

Der Kinderen 1864

F.H. der Kinderen, 'Geschiedenis der V[rij] M[etselarij] te Batavia' [= 'History of Free Masonry in Batavia'], in: *Nederlandsch Jaarboekje voor Vrijmetselaren*, Amsterdam 1864, pp. 207-222.

Kinnander 1943

Magnus Kinnander, *Svenska Frimureriets Historia*, Stockholm 1943.

Drie Kolommen 1992

De Drie Kolommen 1767-1992, [Rotterdam] 1992.

Knoop/Jones 1948

Knoop/Jones, *The Medieval Mason. An Economic History of English Stone Building in the Later Middle Ages and Early Modern Times*, Manchester 1948.

Knoop/Jones/Hamer 1938

Douglas Knoop/Gwilym Peredur Jones/Douglas Hamer, *The Two Earliest Masonic MSS*, Manchester 1938.

Knoop/Jones/Hamer 1943

Douglas Knoop/G.P. Jones/D. Hamer, *The Early Masonic Catechisms*, Manchester 1943 (2nd ed. 1963).

Knoop/Jones/Hamer 1945

Douglas Knoop/G.P. Jones/D. Hamer, *The Early Masonic Pamphlets*, Manchester 1945 (2nd 1978).

Krahl/Harrison-Hall 1994

Regina Krahl/Jessica Harrison-Hall, *Ancient Chinese Trade Ceramics from the British Museum, London, Taipei* 1994.

Kreeft 1952

W. Kreeft, *Nederlandse Maçonnieke Penningen [= Dutch masonic medals]*, Voorburg 1952.

Krikhaar 1996

Fieke Krikhaar, *Jacob Eilbracht 1738-1804. Een leven in dienst van de Verenigde Oostindische Compagnie [= Jacob Eilbracht 1738-1804. A life in service of the Dutch East India Company]*, (unpublished MA paper Rijksuniversiteit Leiden) Leiden 1996.

Kroes 2007

Jochem Kroes, *Chinese Armorial Porcelain for the Dutch Market*, Zwolle 2007.

Kroes 2012

Jochem Kroes, 'De Nederlands-Zweedse familie Grill en haar wapenserviezen' [= 'The Dutch-SwFstevensedish family Grill and is armorial services'], in: *Over Grenzen, Jaarboek Centraal Bureau voor Genealogie* (2012) nr. 66, pp. 73-101.

Kroon 1996

Andréa A. Kroon, *Het schootsvel van de vrijmetselaar. Een kennismaking met een ritueel kledingstuk* [= *An apron of the freemason. An introduction of a ritual piece of clothing*], (unpublished MA paper, Leiden University), Den Haag 1996.

Kroon 2001 A

Andréa Kroon, 'Maçonnieke lakdozen. Een onbekende categorie 19de-eeuwse exportproducten uit Japan' [= 'Masonic laquer boxes. An unknown category of 19th-century export goods from Japan'], *Aziatische Kunst* 31 (2001) 4, pp. 2-22.

Kroon 2001 B

Andréa A. Kroon, 'De interpretatie van het maçonnieke schootsvel van de achttiende eeuw tot heden', 'De beeldentaal van het maçonnieke schootsvel (1735-1830). Een aanzet tot een iconografische studie' en 'De beeldentaal van het schootsvel van de hogere graden (1735-1830)' [= 'The interpretation of the masonic apron from the 18th century until the present day' and 'The iconography of the masonic aprons (1735-1830). The beginning of an iconographic study'], *Thoth* 52 (2001) 4, pp. 157-273.

Kroon 2003

Andréa Kroon, 'De invloed van Nederlandse vrijmetselaren op de handelsbetrekkingen met Azië in de 18de en 19de eeuw' [= 'The influence of Dutch freemasons on the trade relationship with Asia in the 18th and 19th centuries'], in: *Vrijmetselarij in Nederland. Een kennismaking met de wetenschappelijke studie van een 'geheim' genootschap*, (postprints OVN conference 11-3-2003, Leiden University) Den Haag 2003, pp. 59-70.

Kroon 2005

Andréa A. Kroon, *Logegebouwen in Nederland (1734-1945). Een vergeten categorie cultureel en religieus erfgoed* [*Lodge buildings in the Netherlands (1734-1945). A forgotten category of cultural and religious heritage*], (unpublished report of a subsidized pilot study) The Hague 2005.

Kroon 2008

Andréa A. Kroon, 'The origins of Washingtons apron, myth or reality', (paper presented at the conference 'The expression of Freemasonry', organized by the Leiden University) The Hague 27-11-2008.

Kroon/Bax 2003

Andréa Kroon/Marty Bax (ed.), *Vrijmetselarij in Nederland. Een kennismaking met de wetenschappelijke studie van een 'geheim' genootschap* [= *Freemasonry in the Netherlands. An introduction into the academic study of a 'secret' society*], (postprints OVN conference) Den Haag 2003.

Kroon/Bax 2005

Andréa Kroon/Marty Bax (eds.), *Masonic and Esoteric Heritage. New Perspectives for Art and Heritage Policies* (proceedings of the 1st international OVN conference, 20/21-10-2005, National Library of the Netherlands, The Hague) Den Haag 2005.

Kroon/Wagtberg Hansen 1999

Andréa Kroon/Audrey Wagtberg Hansen (eds.), *Kunst & Westerse Esoterie. Een traditie in de Europese kunst van de 17de tot de 20ste eeuw* [= *Art & Western Esotericism. A tradition in European art from the 17th until the 20th century*], (proceedings SPKO conference 11-12-1999, Van Gogh Museum, Amsterdam) Utrecht 1999.

Kroon/Wagtberg Hansen 2006

Andréa Kroon/Audrey Wagtberg Hansen, *Henri Verstijnen (1882-1940), beeldend kunstenaar en theosoof* [= *Henri Verstijnen (1882-1940), artist and theosophist*], Zwolle 2006.

Kroon/Wagtberg Hansen 2011

Andréa Kroon/Audrey Wagtberg Hansen, *Geheim Den Haag. Vrijmetselaarstempels en andere esoterische gebouwen in Den Haag rond 1900* [= *Secret The Hague. Freemasons' Halls and other esoteric buildings in The Hague around 1900*], Den Haag 2011.

Kuene 1736

Johan Kuene, *De Instellingen, historien, wetten, ampten, orders, reglementen en gewoontens van de zeer voortreffelijke broederschap der aengenomene vrye metselaers* [= *The Constitutions, histories, laws, officers, orders, rules and habits of the very excellent brotherhood of accepted free masons*], 's-Gravenhage [1736].

Kwaadgras 1998

Evert Kwaadgras, 'George Kloss and His Masonic Library', *Ars Quatuor Coronatorum* 111 (1998), pp. 25-43.

Kwaadgras 2000

Evert Kwaadgras, 'Roof en recuperatie. Het lot van de verzamelingen van de Orde ten tijde van de Tweede Wereldoorlog' [= 'Looting and retrieval. The fate of the collections of the Order in the time of the Second World War'], *Thoth* 51 (2000) 4, pp. 115-128; 51 (2000) 6, pp. 201-231.

Kwaadgras 2002

Evert Kwaadgras, 'Masonry with a Message and a Mission. Some Remarks on the History of Freemasonry in the Netherlands', (lecture for Internet Lodge) Kingston-upon-Hull 2002, available online: rosslyntemplars.org.uk/masonry%20a%20message.htm.

Kwaadgras 2003

Evert Kwaadgras (ed.), *Overzicht van loges die onder het Grootoosten der Nederlanden en zijn voorlopers gewerkt hebben of werken* [= *Overview of lodges that have worked or are working under the Grand East of the Netherlands and its predecessors*], Den Haag 2003 (2nd ed.).

Legendijk 1992

J.C. Legendijk, *Vrijmetselarij in Zeeland. De keerzijde van de medaille verlicht* [= *Freemasonry in Zeeland. The reverse of the coin illuminated*], Vlissingen 1992.

Lagerberg 1904

Carl Lagerberg, *S3S. Festschrift med anledning af St. Johanneslogen Salomon à Trois Surrures, 150-åriga tillvaro: logens historia och förteckningar öfver dess ämbetsmän och ledamöter*, Göteborg 1904.

Landwehr 1981

John Landwehr, 'De Vrijmetselarij op de korrel' [= 'Freemasonry critised'] (Facsimile), *Thoth* (1981) 1, pp. 28-43.

Lane 1895

J. Lane, *Masonic Records 1717-1894*, (2nd ed.) 1895.

Langley 1746

B[atty] and T[homas] Langley, *The Builder's Jewel, or, The youth's instructor, and workman's remembrancer*, London 1741 (ed. 1746).

Leidelmeijer 1997

M. Leidelmeijer, *Van suikermolen tot grootbedrijf: technische vernieuwing in de Java-suikerindustrie in de negentiende eeuw* [= *From sugar mill to large company: technical innovation in the sugar industry on Java in the 19th century*], (Neha series III) Eindhoven 1997.

Lenning 1865

C. Lenning, *Allgemeines Handbuch der Freimaurerei*, (Vol. 2) Leipzig 1865.

Lequin 1990/1992

Frank Lequin (ed.), *The Private Correspondence of Isaac Titsingh*, Vol. I (1785-1811) & II (1779-1812) Amsterdam 1990/1992.

Lequin 2002

Frank Lequin, *Isaac Titsingh (1745-1812). Een Passie voor Japan. Leven en werk van de grondlegger van de Europese Japanologie* [= *Isaac Titsingh (1745-1812). A passion for Japan. Life and work of the founder of the European study of Japan*], Alphen a/d Rijn 2002.

Leupe 1877

P.A. Leupe, 'De Franse schilder Piron te Batavia 1794' [= 'The French painter Piron in Batavia 1794'], *Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde van Nederlandsch-Indië* IV (1877) I, pp. 188-191.

Levensbericht 1919

'Levensbericht van H.D.J. van Schevichaven 1827-1918', in: *Handelingen en levensberichten van de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde te Leiden, over het jaar 1918-1919*, Leiden 1919, pp. 40-52.

Lierzang [1825]

St. Johannes de Dooper, (lierzang) uitgesproken ter gelegenheid van deszelfs feestviering in de Vrijmetselaars Loge La fidèle sincérité, gevestigd en werkende te Batavia, op den 24sten Juni 1825, en aldaar met approbatie uitgegeven, ten voordeele der ongelukkig gewordenen door Nederlands watersnood [= 'St. John the Baptist (lyrical poem) spoken on the occasion of his celebration the Freemasons Lodge La fidèle sincérité, established and working in Batavia, on the 24th June 21825, and there published with approval, in favour of the victims of the Dutch flood'], [Batavia 1825].

Ligou 1991

Daniel Ligou, *Dictionnaire de la Franc-Maçonnerie*, Paris 1987 (ed. 1991).

Lijst 1858

Lijst van eenige voorwerpen uit het archief van het Groot-Oosten der Nederlanden, tentoongesteld bij gelegenheid der algemeene vergadering van 1858 [= *List of some objects from the archive of the Grand East of the Netherland, exhibited at the occasion of the general meeting of 1858*], [Den Haag] 1858.

Lim 2011

Patricia Lim, *Forgotten Souls: A Social History of the Hong Kong Cemetery*, Hong Kong 2011.

Lindberg 1971

Harry Lindberg, 'Gota Provinsialloge', *Frimuraren - Meddelanden fran Svenska Frimurare orden* (1971) 3, pp. 21-24.

Van der Linden 1870

H.O. van der Linden, *Feest-Rede uitgesproken in de Loge de Ster in het Oosten op 27 november 1869 g.s.* [= *Festive speech given in Lodge de Ster in het Oosten on 27 November 1869*], Batavia 1870.

Lindner 1976

Erich J. Lindner, *Die Königliche Kunst im Bild/The Royal Art illustrated/L'Art Royal Illustré*, Graz 1976.

Litzenburg/Bailey 2003

Thomas V. Litzenburg/Ann T. Bailey, *Chinese Export Porcelain in the Reeves Center Collection at Washington and Lee University*, Washington 2003.

La Loge 2006

La Loge. Du Temple au musée. Bruxelles - Van tempel tot museum. Brussel [= *The Lodge. From Temple to museum*], Brussel 2006.

Loge 'De Vriendschap' 1934

Loge 'De Vriendschap' Soerabaia. Gedenkschrift uitgegeven bij gelegenheid van het 125-jarig bestaan. 28 november 1934 [= *Lodge 'De Vriendschap' Soerabaya. Commemorative publication at the occasion of the 125 year anniversary, 28 November 1934*], Malang [1934].

Loge 'Mata Hari' 1934

Loge 'Mata Hari' in het Oosten van Padang 1859-1934. Gedenkboek uitgegeven ter gelegenheid van het 75-jarig bestaan, 14 mei 1934 [= Lodge 'Mata Hari' in the East of Padang 1859-1934. Commemorative publication on the occasion of the 75-year jubilee, 14 May 1934], [Padang 1934].

Loman/De Waal 1841

C.J. Loman, J.H. de Waal, 'Lijkrede, uitgesproken ter gelegenheid eener plegtige rouw-loge, gehouden op Donderdag, den 11den November 1841, ter eere der afgestorvene Bb. leden J. Davidson, W.W. Milar, en L.G.J.G. Schönemarck, in de loge De Ster in het Oosten, gevestigd in het O. van Batavia: zoomede eenige door den B.J.H. de Waal vervaardigde dichtregelen' [= 'Eulogy, spoken on the occasion of a solemn mourning lodge, held on Thursday, the 11th November 1841, in honor of the deceased Brothers members J. Davidson, W.W. Milar, and L.G.J.G. Schönemarck, in the lodge De Ster in het Oosten, established in the East of Batavia: as well as some poems by the Brother B..J.H. de Waal'], [Batavia 1841].

Ms Van Loo 1939

Verkorte Inhoudsopgave van de Almanakken (Fransche Uitgave) Ms Br[oeder] D.P.J. van Loo ca. 1939 [incl. Verkorte Inhoudsopgave van de Almanakken (Nederlandsche Uitgaven) en Verkorte Inhoudsopgave Jaarboekjes] [= Abbreviated contacts of the Almanacs (French edition) Ms Brother D.P.J. van Loo ca 1939, incl. Abbreviated (Dutch edition) and Abbreviated contents of the Yearbooks], s.l. [1939].

Van Loo 1953

P.J. van Loo, *Geschiedenis van het Hoofdkapittel der Hoge Graden in Nederland* [= *History of the Grand Chapter of the Higher Degrees in the Netherlands*], 's-Gravenhage 1953 (3rd ed. 1987).

Van Loo 1967

P.J. van Loo, *Geschiedenis van de Orde van Vrijmetselaren onder het Grootoosten der Nederlanden* [= *History of the Order of Freemasons under the Grand East of the Netherlands*], Voorburg 1967.

De Loos-Haaxman 1928

J. de Loos-Haaxman, *Johannes Rach en zijn werk* [= *Johannes Rach and his work*], Batavia 1928.

De Loos-Haaxman 1968

J. De Loos-Haaxman, *Verlaat rapport Indië. Drie eeuwen westerse schilders, tekenaars, grafici, zilversmeden en kunstnijveren in Nederlands-Indië* [= *Belated report on the Indies. Three centuries of western painters, drawers, graphic artists, silversmiths and designers in the Dutch East Indies*], 's-Gravenhage 1968.

Lowensteijn 1961

G.F.W.E. Lowensteijn, *Lijst van Loges welke onder het grootoosten der Nederlanden en Loges, welke onder buitenlandse grootmachten op Nederlands gebied werken of gewerkt hebben* [= *List of Lodges under the grand east of the Netherlands and Lodges under foreign grand lodges, which were or are active on Dutch territory*], Den Haag 1961.

Lusingh Scheurleer 1966

D.F. Lusingh Scheurleer, *Chine de commande*, Hilversum 1966 (ed. Lochem 1989).

Lusingh Scheurleer 1976

D.F. Lusingh Scheurleer, 'China en Europa in de 18^e en eerste helft van de 19^e eeuw' [= 'China and Europe in the 18th and first half of the 19th century'], *Oud-Nieuws* 9 (1976) 3, pp. 32-41.

Lutter/Christiaans 1994

A.A. Lutter/P.A. Christiaans, 'Vrijmetselaren in Bengalen' [= 'Freemasons in Bengal'], *De Indische Navorscher* 7 (1994) 3 (themed issue: 'De Vrijmetselarij in Oost-Indië'), pp. 97-130.

Maarschalk 1872

H. Maarschalk, *Geschiedenis van de Orde der Vrijmetselaren in Nederland, onderhorige Koloniën en Landen* [= *History of the Order of Freemasons in the Netherlands, subordinate Colonies and Lands*], Breda 1872.

MacNulty 1991

W. Kirk MacNulty, *Freemasonry. A Journey through Ritual and Symbol*, London 1991.

MacNulty 2006

W. Kirk MacNulty, *Vrijmetselarij. Symbolen, geheimen, betekenis* [= *Freemasonry, Symbols, secrets, meaning*], London 2006.

Manuel Maçonique 1820

Manuel Maçonique ou Tuileur de tous les rites de maçonnerie pratiqués en France, Paris 1820.

Masonry in China 1845

'Masonry in China', *Freemason's Monthly Magazine* 25 (1865), pp. 23-28, 53-55, 81-83.

McClure Mudge 1981

Jean McClure Mudge, *Chinese Export Porcelain for the American Trade, 1785-1835*, Delaware 1961 (ed. 1981).

Meeting of East and West 2002

The Meeting of East and West in the Furniture Trade, Proceedings of the 6th International Symposium on Wood and Furniture, Stichting Ebenist, Amsterdam 2002.

Meilink-Roelofsz 1976

M.A.P. Meilink-Roelofsz e.a., *De V.O.C. in Azië* [= *The Dutch East India Company in Asia*], Bussum 1976.

Mercurius 1778

Maandelijkse Nederlandse Mercurius (1778), July issue.

De Meuron 1982

Guy de Meuron, *Le Régiment Meuron 1781-1816*, Lausanne 1982.

Moore 2006

William D. Moore, *Masonic Temples: Freemasonry, Ritual Architecture, and Masculine Archetypes*, Knoxville 2006.

Morris 1986

D.B. Morris, 'Mile End Old Town Residents and The East India Company', *East London Record* (1986) no. 9. pp. 20-27.

Morrison 2012

Heather Morrison, "'Making Degenerates into Men' by Doing Shots, Breaking Plates, and Embracing Brothers in Eighteenth-Century Freemasonry", *Journal of Social History* 46 (2012), pp. 48-65.

Morse 1929

Hosea Ballou Morse, *The Chronicles of the East India Company trading to China, 1635-1835*, Vol. V, Oxford 1929.

Mossop 1914

E.E. Mossop, *Vertaling van een lezing over masonie en andere voorvallen gedurende het leven en ten tijde van J.A. de Mist, gehouden onder bescherming van de historische commissie van de provinciale Grootloge in Zuid Afrika (Transvaal uitgezonderd) onder het Groot-Oosten der Nederlanden: Vertaald ter aanbieding aan het Hoofdbestuur van de orde door John Browne [= Translation of a lecture on masonic and other occurrences during the life and times of J.A. de Mist, held under the protection of the historical committee of the provincial Grand Lodge in South Africa (Transvaal excepted) under the Grand-East of the Netherlands: Translated to be offered to the Administrative Board of the order by John Browne]*, [Den Haag] [1914?]

Moubach 1736

Abraham Moubach, *Naaukeurige Beschryving der Uitwendige Godtsdienst-Plichten, Kerk-Zeden en Gewoontens van alle Volkeren der Waereldt. In een Historisch Verhaal, met eenige Naaukeurige Verhandelingen ontvouwen, door verscheiden Aanmerkingen opgeheldert, en in kunstige tafereelen afgemaalt: geteekeent door Bernard Picard [= Accurate Description of the Outer Religious Duties, Church Mores and Habits of all Peoples of the World.... drawn by Bernard Picard]*, Vol. IV, Amsterdam 1736.

Mullan 2003

Edwin F. Mullan, *The Most Advanced Outpost: A History of Freemasonry in Sumatra and Penang, 1760-1862*, s.l. 2003.

Müller 2007

Leos Müller, 'Scottish and Irish entrepreneurs in Eighteenth-Century Sweden', in: David Dickson/Jan Parmentier/Jane H. Ohlmeyer, *Irish and Scottish Mercantile Networks in Europe and Overseas in the Seventeenth and Eighteenth Centuries*, Gent 2007, pp. 147-174.

Mulvey-Roberts 2003

Marie Mulvey-Roberts, 'Hogarth on the Square - Framing the Freemasons', *Journal for Eighteenth Century Studies* 26 (2003) 2, pp. 251-270.

Munson 1896

Myron A. Munson, *1637-1887. The Munson Record. A Genealogical and Biographical Account of Captain Thomas Munson (a Pioneer of Hartford and New Haven) and his Descendants*, New Haven 1896.

De Neve 1994

R.G. de Neve, 'Vrijmetselaren van het eerste uur te Batavia' [= 'Freemasons of the first hour in Batavia'], *De Indische Navorscher* 7 (1994) 3 (themed issue: 'De Vrijmetselarij in Oost-Indië'), pp. 131-141.

De Neve/Prins 2002

Roel de Neve/Yvonne Prins, 'Indische familienetwerken in de VOC tijd' [= 'Dutch East Indies family networks in the time of the Dutch East India Company'], in: *Jaarboek Centraal Bureau voor Genealogie* 2002, pp. 55-121.

Noordziek 1859

J.J.F. Noordziek, *Catalogus van voorwerpen uit het archief van het Groot-Oosten der Nederlanden, tentoongesteld ter gelegenheid van den algemeene vergadering van 1859 [= Catalogue of objects from the archive of the Grand East of the Netherlands, exhibited at the occasion of the general meeting of 1859]*, [’s-Gravenhage 1860].

Noordziek 1860

J.J.F. Noordziek, *Catalogus van voorwerpen betreffende de Orde van Vrij-Metselaren, tentoongesteld bij de algemeene vergadering van afgevaardigden der loges onder het Grootoosten der Nederlanden Onderhoorige Kolonien en Landen, gehouden te 's-Gravenhage den 5den Junij 1860 [= Catalogue of objects relating to the Order of Free Masons, exhibited at the general meeting of representatives of lodges under the Grand East of the Netherlands Subordinate Colonies and Lands, held in The Hague on the 5th June 1860]*, [’s-Gravenhage 1860].

Önnerfors 2006

Andreas Önnerfors (red.), *Mystiskt brödraskap - mäktigt nätverk. Studier i det svenska 1700-tals frimurertiet*, Lund 2006.

Önnerfors 2012

Andreas Önnerfors, 'Swedish Freemasonry in East India: the lodges of Canton', in: Cecile Révauger/Eric Saunier, *La Franc-Maçonnerie dans les ports*, Bordeaux 2012, pp. 123-142.

Ontroerd Holland 1748

Het ontroerd Holland. Of kort verhaal van de voornaamste onlusten, oproeren en oneenigheden, die in de Vereenigde Nederlanden in voorige tyden en allerbyzonderst in deze laatste jaaren zyn voorgevallen... [= Holland in uproar. Or the short story of the most important displeasures, riots and conflicts, which have taken place in the United Netherlands in former times and especially in these last years...], (Vol. 1) Harderwijk 1748.

Outline 1993

An Outline on the Origins and Development of The Order of International Co-Freemasonry 'Le Droit Humain', Sant Bernard 1993.

[Van Overstraaten] 1785

'Redenvoering Gedaan in de Loge La Vertueuse te Batavia, by het houden eener Adoptie Loge; Den 10 September 1783, door den Agtb. Mr. V[an] O[verstraaten]' [= 'Speech Held in the Lodge La Vertueuse in Batavia, at the meeting of an Adoption Lodgde; The 10th September 1783, by the Worshipful Master Van Overstraaten], *De Nederlandsche Vry-metzelaars Almanach, 's-Gravenhage* 1785, pp. 25-34.

OVN/Archiefwijzer 2007

Archiefwijzer maçonnieke archieven. Overzicht van historische archieven van Nederlandse vrijmetselaarsorden in openbare collecties [= Guide to masonic archives. Overview of historical archives of Dutch masonic orders in public collections], The Hague 2007, available online at: stichtingovn.nl/archiefwijzer.

OVN/Kroon 1997

Andréa A. Kroon, *Goederen-inventarissen in Nederlandse en koloniale loge-archieven (1757-1800). Bronnen voor onderzoek naar loge-interieurs in de archieven van de Orde van Vrijmetselaren onder het Grootoosten der Nederlanden [= Inventories of goods in the Dutch and colonial lodge archives (1757-1800). Sources for research of lodge interiors in the archives of the Order of Freemasons under the Grand East of the Netherlands],* (unpublished report of research conducted with support of Stichting Postuniversitair Kunsthistorisch Onderzoek in Utrecht) The Hague 1997.

Palmer 1976

Arlene M. palmer, *A Winterthur Guide to Chinese Export Porcelain,* New York 1976.

Patrick 1991

Stephen E. Patrick, 'Washington's masonic regalia', *The Northern Light* 22 (1991) 4, pp. 14-16.

Paul 1984

H. Paul, *Nederlanders in Japan, 1600-1854. De VOC op Desjima [= The Dutch in Japan, 1600-1854. The Dutch East India Company on Dejima],* Weesp 1984.

Peck 1966

Nohea O.A. Peck, *Masonry in Japan. The first one hundred years 1866 to 1966,* Tokyo 1966.

Penman 1967

A.T. Penman, 'Freemasonry in South Africa', *Ars Quatuor Coronatorum* Vol. 80 (1967) pp. 280-286.

Pennarts 1967

H.K. Pennarts, *De Drie Kolommen 1767-1967 [= (Lodge) De Drie Kolommen 1767-1967],* [Rotterdam] 1967.

Perau 1742

Abbé Gabriel Louis Calabre Perau, *Le Secret des Francs-Maçons,* s.l. 1742.

Perau 1745

Abbé Gabriel Louis Calabre Perau, *De geheimen der vrije-metselaars en der Mopsen geopenbaart [= The Secret of free-masons and of Mopses revealed],* Amsterdam 1745. Facsimile in: *Thoth* 21 (1970) II-III.

Van Peype 1978

D.C.J. van Peype, 'De naamgeving aan loges' [= 'The naming of lodges'], *Thoth* 29 (1978) 2, pp. 51-59.

Van Peype 1980

D.C.J. van Peype, "'Iedere Broeder moet tot een loge behoorden...". Het lidmaatschap van Orde en Loge' [= "'Every Brother should belong to a lodge... ". The membership of the Order and the Lodge'], *Thoth* 31 (1980) III, pp. 63-88

Van Peype 1989

D.C.J van Peype, 'Concerning Isaac Titsing and others', *Chater-Cosmo Transactions. Masonic Research in the Far East* 12 (1989), pp. 165-167.

Van Peype 1994

D.C. J. van Peype, 'Pott-lezing 1994' [= 'Pott lecture 1994'], *Thoth* 45 (1994) 3, pp. 113-121.

Van Peype 1995

D.C.J. van Peype, 'Prins Frederik, 65 jaar Groot-meester. Een eerste verkenning - meer vragen dan antwoorden' [= 'Prince Frederik, 65 years Grand Master. A first exploration - more questions than answers'], *Acta Macionica* 5 (5995 [=1995]), pp. 5-19.

Picard/Kerneis/Bruneau 1966

R. Picard/J.P. Kerneis/Y. Bruneau, *Les Compagnies des Indes. Route de la porcelain,* Paris 1966.

Piemonte 1992

Kurt McNeel Piemonte, *To the Farthest Port of the Rich East: The Growth of Salem and nagasaki as entrepots and Massachusetts commercial relation with Japan 1799-1801* (thesis for the Graduate School of the University of Minnesota), April 1992.

Pieren 1901/1902

A. Pieren, 'Bijdrage tot de geschiedenis der Loges "La Vertueuse" en "La Fidèle Sincérité" te Batavia, welke loges in 1837 zich vereenigden onder den naam "De Ster in het Oosten"' [= 'Contribution to the history of the lodges "La Vertueuse" and "La Fidèle Sincérité" in Batavia, which lodges united in 1837 under the name "De Ster in het Oosten"'], *Indisch Maçonniek Tijdschrift* 7 (1901/1902), pp. 214-223 and 267-280. (also published in: *Jaarboekje voor vrijmetselaren*, 's Gravenhage 1917, pp. 11-45.)

Pieren 1902/1903

A. Pieren, 'Mededeelingen uit de geschiedenis der eertijds te Batavia gevestigde loges' [= 'Communications from the history of the lodges previously founded in Batavia'], *Indisch Maçonniek Tijdschrift* VIII (1902/1903), pp. 308-326.

Pink 2007

Andrew Pink, *The Musical Culture of Freemasonry in Early Eighteenth-century London*, (Doctoral thesis, Goldsmiths, University of London) 2007.

Pollard 1997

Fiona Elizabeth Pollard, *An analysis of the Emergence of Early Masonic Symbolism*, (unpublished dissertation SOAS University of London) London 1997.

Porset/Révauger 2013

Charles Porset/Cécile Révauger (eds.), *Le Monde Maçonique de Lumières (Europe Amériques & Colonies). Dictionnaire prosopographique*, 3 Vol., Paris 2013.

Pott 1957

P.H. Pott, 'La Vertu 1757-1957', *Thoth* 8 (1957) 4, pp. 104-194.

Pott 1959

P.H. Pott, 'De methode van de Koninklijke Kunst' [= 'The method of the Royal Art'], *Thoth* 10.4 (1959), pp. 73-85.

Pott 1960

P.H. Pott, 'Deugd en genieting' [= 'Virtue and enjoyment'], *Thoth* 11 (1960) III, pp. 70-79.

Pott 1961 A

P.H. Pott, 'Werkplaats en Tempel' [= 'Workplace and Temple'], *Thoth* 14 (1961) III, pp. 73-84.

Pott 1961 B

P.H. Pott, 'Bestudering van de geschiedenis der Vrijmetselarij. Troon en altaar in de maconnieke tempel' [= 'Study of the history of Freemasonry. Throne and altar in the masonic temple'], *Thoth* 12 (1961) 1, pp. 18-29. (also published in *Thoth* 42 (1991) 4, pp. 145-156).

Pott 1964 A

P.H. Pott, 'Het Tableau, centrum der Loge' [= 'The Tracing Board, centre of the Lodge'], *Thoth* 13 (1960) I, pp. 1-18.

Pott 1964 B

P.H. Pott, *De Leerlingvrijmetselaar. Handleiding voor de Nederlandse Vrij-metselaar* [= *The Apprentice freemason. Guide for the Dutch Free-mason*'], Den Haag 1964.

Pott 1966

P.H. Pott, 'Waar bewaart gij de Sleutel der Loge' [= 'Where do you keep the Key tot he Lodge'], *Thoth* 17 (1966) 5, pp. 174-181.

Pott 1970

P.H. Pott, 'Traditie en Spiritualiteit. Actieve bijdrage tot de beoefening van de Koninklijke Kunst op het Continent in de 18de eeuw' [= 'Tradition and Spirituality. Active contribution to the practise of the Royal Art on the Continent in the 18th century'], *Thoth* 21.1 (1970), pp. 4-20.

Pott 1985

P.H. Pott, 'Hoe zal ik u kennen als vrijmetselaar?' [= 'How will I know you as a freemason?'], *Thoth* 36 (1985) 5, pp. 195-208.

Powell 1928

B.N. Powell, 'Extract out of the Minute Book Lodge "De Vriendschap" Soerabaia. Java, 5th July 1813', *The Pentagram* Vol. XVIII (1928), pp. 17-18.

Les plus secrets mystères 1766

Les plus secrets mystères des hauts grades de la maçonnerie dévoilés, ou le vrai rose-croix [...] suivi du Noachite, Jerusalem [= Paris] 1766.

Prescott 2000

Andrew Prescott, 'Behind the Square: Spatial Analysis and Research into Freemasonry', Paper to Electronic Cultural Atlas Initiative Conference, British Library, 2-6-2000.

Prescott 2004 A

Andrew Prescott, 'The Earliest Use of the Word Freemason', in: *Year Book of the Grand Lodge of the Antient Free and Accepted Masons of Scotland 2004*, (Grand Lodge of Scotland) Edinburgh 2004, pp. 64-67.

Prescott 2004 B

Andrew Prescott, 'John Pine: a sociable craftsman', *MQ Magazine* (2004) 10, pp. 6-10.

Prescott [2008]

Andrew Prescott, 'A History of British Freemasonry, 1425-2000', *CRFF Working Papers* [2008] 1, pp. 1-29, available online at: phoenixmasonry.org/masonicmuseum/A_history_Fm_prescott.pdf.

Prichard 1730

Samuel Prichard, *Masonry Dissected, Being an Universal and Genuine Description of All Its Branches, from the Original to the Present Time: as it is Delivered in the Constituted Regular Lodges*, London 1730.

Prichard 1735

Samuel Prichard, *Het Collegie der Vrye Metselaars ontleedt. Of een Algemeene en opregte Beschryving van alle derzelve Soorten, van desselvs Oorsprong, tot op de Tegenwoordige Tyd. Zynde een onzydig Berigt van hunne behandelingen, omtrent het inwyen hunner Nieuwe Ledematen, in de drie onderscheidene graden der Metselaars, Mitsgaders des Schryvers verdediging van zig zelve* [= *The College of Free Masons dissected....*], Utrecht 1735 (reprint in: *Thoth* 5.2 (1954), pp. 79-88, and 5.II (1954), pp. 89-95).

Proceedings 1902

The Proceedings of the right worshipful Grand Lodge of the most Ancient and Honorable Fraternity of Free and Accepted Masons of Pennsylvania, 1902 (Memorial Volume Washington Sesqui-centennial Anniversary).

Proeve Leerling 1975

'Proeve van rituaal voor de graad van Leerling-vrijmetselaar' [= 'Trial of the ritual for the degree of Apprentice freemason'], *Thoth* 26 (1975) L.III, pp. 57-78.

Proeve Gezel 1975

'Proeve van rituaal voor de graad van Gezel-vrijmetselaar' [= 'Test of the ritual for the degree of Fellow of the Craft'], *Thoth* 26 (1975) Mr. III, pp. 61-82.

Quincy 1847

Josiah Quincy, *The Journals of Major Samuel Shaw. The first American Consul at Canton*, Boston 1847.

Raben

Remco Raben, 'A New Dutch Imperial History? Perambulations in a Prospective Field', *BMGN-Low Countries Historical Review* Vol 128 (2013) 1, pp. 5-30.

'Raffles' 1930

Anon., 'Sir Stamford Raffles', *The Pentagram* Vol. XX (1930) pp. 38-39.

'Raffles' 1931

Anon., 'Bro. Sir Stamford Raffles', *The Pentagram* Vol. XXI (1931) pp. 118-119

Régulateur du Maçon 1801

La Régulateur du Maçon, Heredon 5801 [=1801].

Van Reijn 1982

Johan A. van Reijn, 'Een Rotterdamse loge omstreeks 1721. De oudste continentale Werkplaats?' [= 'A Rotterdam lodge around 1721. The oldest continental Workplace?'], *Thoth* 33.5 (1982), pp. 237-244.

Reports and Papers 1809

Reports and Papers on the Impolicy of Employing Indian Built Ships in the Trade of the East-India Company, and of Admitting them to British Registry, London, 1809 (ed. 1813)

Révauger 1999

Cécile Révauger, 'William Hogarth et la franc-maçonnerie: jeux de lumière', *XVII-XVIII. Bulletin de la société d'études anglo-américaines des XVIIe et XVIIIe siècles* (1999) 1, pp. 277-292.

Révauger/Lemaire 2010

Cécile Révauger/Jacques Ch. Lemaire (eds.), *Les femmes et la franc-maçonnerie. Des Lumières a nos jours*, Brussel 2010.

Révauger/Marcos 2015

Cécile Révauger/Ludovic Marcos, *Les Ordres de Sagesse du Rite Français. Au cœur de la franc-maçonnerie libérale des Lumières au XXie siècle*, Paris 2015.

Révauger/Saunier 2012

Cécile Révauger/Eric Saunier, *La Franc-Maçonnerie dans les ports*, Bordeaux 2012.

Ritter 1840

W.L. Ritter, 'Ter gelegenheid van het feest van St. Jan, gevierd den 27sten dag, der 4de maand, van het jaar des W[aren] L[ichts] 5840, in de Loge De Ster in het Oosten in het O[osten] van Batavia' [= 'On the occasion of the celebration of St. John, celebrated the 27th day of the 4th month of the Year of True Light 5840, in the Lodge De Ster in het Oosten in the East of Batavia'], [Batavia 1840].

Rituaal 1812

'Rituaal 1812 - Leerlinggraad' [= 'Ritual 1812 - Apprentice degree'], (reprint) *Thoth* 13 (1962) 3, pp. 70-96.

Roberts 1969

John M. Roberts, 'Freemasonry: Possibilities of a Neglected Topic', *The English Historical Review* 84 (1969), pp. 323–335.

Rodermond 1985

H. Rodermond, *De vrijmetselaarsloge 'La Bien Aimée', Amsterdam 1735-1985 [= The masonic lodge 'La Bien Aimée', Amsterdam 1735-1985]*, s.l. [1985].

Roëll/Viljoen 2011

Guus Roëll/Deon Viljoen, *Uit verre streken / From distant shores. Luxury goods from trading posts in the former Dutch East and West Indies, China and Japan, 17th-19th Centuries*, (sales catalogue) Cape Town/Maastricht, June 2011.

Roëll/Viljoen 2012

Guus Roëll/Deon Viljoen, *Uit verre streken / From distant shores. Luxury goods: Africa, Asia and the Americas, 17th-19th Centuries*, (sales catalogue) Maastricht/Stellenbosch, June 2012.

Roëll/Viljoen 2013 A

Guus Roëll/Deon Viljoen, *Uit verre streken / From distant shores. Luxury goods from trading posts in the former Dutch East and West Indies, China, Japan and Africa, 17th-19th Centuries*, (sales cat.) Maastricht/Stellenbosch, March 2013.

Roëll/Viljoen 2013 B

Guus Roëll/Deon Viljoen, *Uit verre streken / From distant shores. Luxury goods from trading posts in the former Dutch East Indies, China, Japan and Africa, 17th-19th Centuries*, (sales cat.) Maastricht/Stellenbosch, December 2013.

Roëll/Viljoen 2015

Guus Roëll/Deon Viljoen, *Uit verre streken / From distant shores. Luxury goods from Dutch trading posts in the West Indies, East Indies, China, Japan and Africa 17th-19th Centuries*, Maastricht March 2015.

[Russell/Harke/Caravatt] 1998

[Robert Russell/Michael R. Harke/Paul Caravatt], 'King George's Head', *The SAR Magazine* (1998) Winter issue, available online at: connecticutsar.org/articles/king_georges_head.htm.

Sadler 1906

Henry Sadler, *History and Records of the Lodge of Emulation, no. 21 of Ancient Free and Accepted Masons of England 1723-1906*, London 1906.

Salm 1960

R.H. Salm, *Royal Jubilee Lodge No. 72*, s.l. 1960.

Van de Sande 1995

A. van de Sande, *Vrijmetselarij in de Lage Landen. Een mysterieuze broederschap zonder geheimen [= Freemasonry in the Low Countries. A mysterious brotherhood without secrets]*, Zutphen 1995.

Sargent 2012

William R. Sargent, *Treasures of Chinese Export Ceramics from the Peabody Essex Museum*, Salem 2012.

Sark 1976

H.C. Sark, 'De huisvesting van loge Silentium', *Thoth* 27 (1976) L. III, pp. 116-125.

Scanlan 2000

Matthew D.J. Scanlan, 'Nicholas Stone and the Mystery of the "Acception"', *Freemasonry Today* 12 (2000), pp. 26-30.

Scanlan 2001

Matthew D.J. Scanlan: "New Light on Sir Christopher Wren", *Freemasonry Today* 18 (2001), pp. 22-24.

Scanlan 2003

Matthew D.J. Scanlan, 'The Mystery of the Acception, 1630-1723: A Fatal Flaw', *Heredom. The Transactions of the Scottish Rite Research Society* (2003) II, pp. 55-11.

Scanlan 2004

Matthew D.J. Scanlan, 'Operative versus Speculative', *Acta Macionca* 14 (2004), pp. 25-54

Schatkamer 1866

Maçonnieke Schatkamer. Album voor Vrijmetslaren, 's-Gravenhage 1866.

Schmied 1980

Wieland Schmied, *Zeichen des Glaubens. Geist der Avant-Garde: Religiöse Tendenzen in der Kunst des 20. Jahrhunderts*, (cat. exhib. Charlottenburg) Stuttgart 1980.

Schrijvers/Tyssens 2003

Klaartje Schrijvers/Jeffrey Thyssens (eds.), *Van wijsheid met vreugd gepaard. Twee eeuwen vrijmetselarij in Gent en Antwerpen [= Of wisdom paired with joy. Two centuries of freemasonry in Gent and Antwerp]*, Brussel 2003.

Schultink 1987

R. Schultink, 'Nederlandse vrijmetselarij in India en Ceylon in de tweede helft van de 18de eeuw' [= 'Dutch freemasonry in India and Ceylon in the

second half of the 18th century'], *Thoth* 38 (1987) 5, pp. 145-152.

Scots Magazine 1795

The Scots Magazine; Or, General Repository of Literature, History, and Politics (1795) vol. 57.

Sepers 1993

J.M. Sepers, 'Werken volgens de Rite Moderne' [= 'Working according to the Rite Moderne', *Het Rozekruis* 67 (1993) 4, pp. 65-96.

Smith 1984

P.C.F. Smith, *The Empress of China*, (cat. exhib. Maritime Museum) Philadelphia 1984.

Snoek 1987

J.A.M. Snoek, *Initiations: a methodological approach to the application of classification and definition theory in the study of rituals*, (dissertation Leiden University) Pijnacker 1987.

Snoek 1991

J.A.M. Snoek, 'De graad van Schots Leerling, Gezel en Meester, of Kleine Bouwmeester, Grootte Bouwmeester en Ridder van St. Andries' [= 'The degree of Scots Apprentice, Fellow and Master, or Little Architect, Grand Architect and Knight of St. Andrew'], *Het Rozekruis* 65 (1991) 2, pp. 52-60.

Snoek 1994 A

J.A.M. Snoek, 'Recensie van "De Uitvaart van het Vryje Metzelaersgilde; een anti-maçonnieke klucht uit 1735" door Machteld Bouman' [= 'Review of "The Funeral of the Free Masons Guild; an anti-masonic farce from 1735" by Machteld Bouman'], *Mededelingen van de Stichting Jacob Campo Weyerman* 17 (1994) 1, pp. 28-31.

Snoek 1994 B

J.A.M. Snoek, 'Retracing the Lost Secret of a Master Mason', *Acta Macionica* 4 (1994), pp. 5-53.

Snoek 1995 A

J.A.M. Snoek, 'Christian Ehrenfried Burckhardt (1744-1821); Edelmetallschmied aus Zittau - Freimaurer in Leiden (Holland)', *Zittauer Geschichtsblätter* 2 (1995) 3-4, pp. 60-62.

Snoek 1995 B

J.A.M. Snoek, 'Het rituaal voor de Metgezelsgraad van de Rite Moderne op basis van het manuscript "St. Napoleon"' [= 'The ritual of the Fellow-Craft degree of the Rite Moderne based on the manuscript "St. Napoleon"'], *Thoth* 46 (1995) 5, pp. 161-206.

Snoek 1997 A

Snoek, J.A.M., 'La franc-maçonnerie aux Pays-Bas', *Acta Macionica* 7 (1997), pp. 271-281.

Snoek 1997 B

J.A.M. Snoek, 'Le développement des rituels maçonniques aux Pays-Bas de 1734 à nos jours', *Acta Macionica* 7 (1997), pp. 283-294.

Snoek 1998 A

J.A.M. Snoek, 'Korte rituaalgeschiedenis van, en de ontwikkeling van enkele elementen uit, het Leerlingrituaal' [= 'Short history of, and the development of several elements from, the ritual for the Apprentice'], *Thoth* 49 (1998) 3, pp. 85-115.

Snoek 1998 B

Jan Snoek, 'On the creation of masonic degrees: A method and its fruits', in: *Western Esotericism and the Science of Religion. Selected Papers Presented at the 17th Congress of the International Association for the History of Religions, Mexico City, 1995*, (Gnostica 2) Leuven 1998, pp. 145-190.

Snoek 1998 C

J.A.M. Snoek, 'Maastricht en de hoge graden. Een inleiding' [= 'Maastricht and the higher degrees. An introduction'], *Het Rozekruis* 72 (1998) 3/4, pp. 49-53.

Snoek 1999 A

J.A.M. Snoek, 'De allusieve methode' [= 'The allusive method'], *Acta Macionica* 9 (1999), pp. 47-70

Snoek 1999 B

J.A.M. Snoek, 'The Evolution of the Hiramic Legend in England and France from Prichard to the Emulation Ritual', *ARIES* (special 'Symboles et Mythes dans les mouvements initiatiques et ésotériques, XVIIe-XXe siècles: Filiations et emprunts') 1999, pp. 59-92.

Snoek 2000 A

Snoek, J.A.M., 'Orange-Nassau', in: E. Saunier (red.), *Encyclopédie de la Franc-Maçonnerie*, [Paris] 2000, pp. 624-626.

Snoek 2000 B

Snoek, J.A.M., 'Pays-Bas (1795-1999)', in: E. Saunier (red.), *Encyclopédie de la Franc-Maçonnerie*, [Paris] 2000, pp. 643-647.

Snoek 2000 C

Snoek, J.A.M., 'Rotterdam (La Première Loge sur le continent)', in: E. Saunier (red.), *Encyclopédie de la Franc-Maçonnerie*, [Paris] 2000, pp. 762-763.

Snoek 2001

J.A.M. Snoek, 'A Manuscript version of Herault's Ritual', in: Richard Caron e.a. (eds.), *Esotérisme, Gnoses & Imaginaire Symbolique. Melanges offerts à Antoine Faivre*, (Gnostica 3), Leuven 2001, pp. 507-524.

Snoek 2002

J.A.M. Snoek, 'The Earliest Development of Masonic Degrees and Rituals: Hamill versus Stevenson', in: Matthew D.J. Scanlan (ed.): *The Social Impact of Freemasonry on the Modern Western World* (The Canonbury Papers 1), London 2002, pp. 1-19.

Snoek 2003

J.A.M. Snoek, 'Printing Masonic Secrets - Oral and Written Transmission of the Masonic Tradition', in: Henrik Bogdan (ed.): *Alströmersymposiet 2003. Föredragsdokumentation, Frimureriska Forskningsgruppen i Göteborg*, Göteborg 2003, pp. 39-56. (Also published as 'Oral and Written Transmission of the Masonic Tradition', *Acta Macionica* 8 (1998), pp. 41-57.)

Snoek 2004

Jan A.M. Snoek, 'Drei Entwicklungsstufen des Meistergrads', in: *Quatuor Coronati Jahrbuch* 41 (2004), pp. 21-46.

Snoek 2006

Jan A.M. Snoek, "'De vele enorme en schreeuwende feiten teegen de broederschap begaan' door [John] George Smith (ca. 1728-ca. 1785)" ["The many substantial land screaming facts committed against the brotherhood" by [John] George Smith (ca. 1728-ca. 1785)"], in: C. van Heertum/T. Jongenelen/F. van Lamoen (eds.), *De andere achttiende eeuw. Opstellen voor André Hanou*, Nijmegen 2006, pp. 201-229. (also published in *Mededelingen van de Stichting Jacob Campo Weyerman* 29 (2006), pp. 201-223).

Snoek [2008]

J.A.M. Snoek, 'Researching freemasonry: Where are we?', *CRFF Working Papers* [2008], pp. 1-28. (Also published in *Journal for Research into Freemasonry and Fraternalism* 1 (2010) 2, pp. 227-248.)

Snoek 2012 A

Jan Snoek, *Le rite d'adoption et l'initiation des femmes en franc-maçonnerie des lumières a nos jours*, Paris 2012.

Snoek 2012 B

Jan A.M. Snoek, *Initiating Women in Freemasonry. The Adoption Rite*, Leiden 2012.

Snoek/Scholl/Kroon 2006

Jan A.M. Snoek/Monika Scholl/Andréa A. Kroon (eds.), *Symbolism in 18th Century Gardens. The Influence of Intellectual and esoteric Currents, such as Freemasonry*, (conference papers OVN Foundation) Den Haag 2006.

Speth 1889

George W. Speth, 'The foundation of modern freemasonry', *Ars Quatuor Coronatorum*, (1889) Vol. II., pp. 86-95, 116-117, appendix 146-155.

Stam/Van Blek 1995

T. Stam/R. van Blek, 'Borduurstuk uit China [= 'Embroidery from China'], *Aziatische Kunst* 25 (1995) 2, pp. 2-26.

Stavorinus 1793

Johan Splinter Stavorinus, *Reize van Zeeland over de Kaap de Goede Hoop, naar Batavia, Bantam, Bengalen, enz. / gedaan in de jaaren MDCCCLVIII tot MDCCCLXXI* [= *Journey from Zeeland along Cape of Good Hope, to Batavia, Bantam, Bengal, etc / made in the years MDCCCLVIII until MDCCCLXXI*], Leiden 1793.

Stead 2002

Graham Stead, 'The Hung Society and Freemasonry the Chinese Way. Part 2: Regular Freemasonry in China', Australian and New Zealand Masonic Research Council Proceedings 2002, available online: freemasons-freemasonry.com/chinese-masonic-society.html.

Stevens 1998

Harm Stevens, *De VOC in bedrijf, 1602-1799* [= *The Dutch East India Company, 16-2-1799*], Amsterdam/Zutphen 1998.

Stevens 1994

Th. Stevens, *Vrijmetselarij en samenleving in Nederlands-Indië en Indonesië, 1764-1962* [= *Freemasonry and society in the Dutch East Indies and Indonesia*], Hilversum 1994.

Stevens Curl 1991

James Stevens Curl, *The Art and Architecture of Freemasonry: an Introductory Study*, London 1991.

Stevens Curl 2011

James Stevens Curl, *Freemasonry & The Enlightenment. Architecture, Symbols & Influence*, London 2011.

Stevenson 1988

David Stevenson, *The Origins of Freemasonry. Scotland's Century 1590-1710*, Cambridge 1988.

Stillson/Hughan 1892

Henry Leonard Stillson/William James Hughan (eds.), *History of the Ancient and Honorable Free and Accepted Masons and Concordant Orders*, Boston/New York/London 1982.

Stordiau 2009

Guido Stordiau, 'Maçonnieke tempo doeloe. De Vriendschap in Soerabaja' [= 'Masonic tempo doeloe. (Lodge) De Vriendschap in Soerabaya'], *Ken U Zelve* (2009) 9, pp. 36-39.

Stubbs 1983

James Stubbs, *Freemasons' Hall: The home and heritage of the craft*, London 1983.

Supplement 1765

Supplement à la Lire maçonne, ou nouveau recueil de chansons des francs-maçons; contenant plusieurs traductions Hollandoises et autres pièces choisies, qui n'avoient point encore paru; La plûpart sur des tirs nouveaux les plus en vogue, avec de nouvelles compositions en musique, La Haye 1765.

Tabbert 2005

Mark A. Tabbert, *American Freemasons. Three centuries of Building Communities*, Lexington 2005.

Tabbert 2011

Mark A. Tabbert, 'A Washington apron rediscovered', *Light of the George Washington Masonic Memorial* vol. 17 (2011) no. 1, pp. 9-11.

'Tafel-Lied' 1786

'Tafel-Lied ter gelegenheid van het houden eener Adoptie-Loge, Te Batavia, in de Loge La Vertueuse' [= 'Table song on the occasion of an Adoption lodge'], *De Nederlandsche Vry-metzelaars Almanach*, 's-Gravenhage 1786, pp. 43-44.

Taxil 1894

Leo Taxil, *De Geheimen der Vrijmetselarij ontsluit* [= *The Secrets of Freemasonry unveiled*], Leiden 1890 (ed. 1894).

Terner 2001

Ursula Terner, *Freimaurerische Bildwelten. Die Ikonographie der freimaurerischen Symbolik anhand von englischen, schottischen und französischen Freimaurerdiplomen*, Petersberg 2001.

Three Distinct Knocks 1760

Three Distinct Knocks, Or the Door of the most Antient Free-Masonry, London 1760.

Van Tongeren 1938

H. van Tongeren: 'Het meubilair van de op twee na oudste loge in Nederland' [= 'The furniture of the third oldest lodge in the Netherlands'], *Algemeen Maçonniek Tijdschrift* I (1938), pp. 464-466.

Treffers 2014

Jan W. Treffers, 'Zegel en draagpenning van La Paix' [= 'Seal and medal of La Paix'], *Uit het Archief van A. Loge La Paix*, jrg. 5 (2014) no. 1-2.

Tromp 2012

Heimerinck Tromp, *De Nederlandse Landschapsstijl in de Achttiende Eeuw* [= *The Dutch landscape style in the Eighteenth Century*], Leiden 2012.

Tuchman 1986

Maurice Tuchman (ed.), *The Spiritual in Art: Abstract Painting 1890-1985* (cat. exhib. Gemeentemuseum) Los Angeles/Chicago/The Hague 1986.

Tuck 2000

Patrick J.N. Tuck, *An Embassy to China: Lord Macartny's journal, 1793-1794*, London 2000, p. 382.

Tudor-Craig 1938

Algernon Tudor-Graig (ed.), *Catalogue of Contents of the Museum at Freemasons Hall in the Possession of the United Grand Lodge of England*, London 1938.

Valmy 1991

Marcel Valmy, *I Massoni. Lavorare la 'pietra grezza' con Martello, squadra, compasso*, Firenze 1991.

Vanloo 2003

Robert Vanloo, *Les Bijoux Rose Croix, 1760-1890*, Paris 2003.

Veenendaal 1985

Jack Veenendaal, *Furniture from Indonesia, Sri Lanka and India from the Dutch period*, Delft 1985.

De Veer 1962

Evert J. de Veer, 'La Flamboyante', 1812-1962: Een verzameling bijdragen betreffende de vrijmetselarij in het algemeen en de geschiedenis van de Achtbare Loge 'La Flamboyante' in het O[osten] van Dordrecht in het bijzonder [= *La Flamboyante*, 1812-1962: A collection concerning freemasonry in general and the history of the Venerable Lodge 'La Flamboyante' in the East of Dordrecht], Dordrecht 1962.

Veiga 1989

Jorge Getulio Veiga, *Chinese Export Porcelain in Private Brazilian Collections*, London 1989.

Veit 1995

Lörs Veit (ed.), *Okkultismus und Avantgarde. Von Munch bis Mondrian 1900-1915* (cat. exhib. Schirn Kunsthalle) Frankfurt am Main 1995.

Verslag 1844

Verslag der feestviering van het vijf-en-zeventigjarig grondwettig bestaan der Vrijmetselarij te Batavia gehouden in de loge De Ster in het Oosten op den 16den November 1844 (p.s.) [= *Report of the celebration of the seventy-five year lawful existence of Freemasonry in Batavia held in the lodge De Ster in het Oosten on the 16th November 1844 (p.s.)*], Batavia [1844].

Verslag 1846

'Verslag van de rouwloge, ter gedachtenis van den ontslapen Z[eer] V[ereerde] B[roeder] Hendrik Merkus de Kock gevierd in de A[loude] L[oge] L'Union Royale in het O[osten] van 's-Gravenhage op Woensdag, den 30sten April 1845 p.s.' [= 'Report of the mourning lodge, in memory of the

recently passen Very Honoured Brother Hendrik Merkus de Kock celebrated in the Ancient Lodge L'Union Royale in the East of The Hague on Wednesday, the 30th of April 1845 p.s.), in: *Nederlandsch Jaarboekje voor Vrijmetselaren*, Amsterdam 5846 [= 1846], pp. 49-81.

Verslag 1848

'Verslag van de feestloge en de viering van het vijf-en-zeventigjarig bestaan der A[loude] Loge De Ster in het Oosten te Batavia op den 16den November 1844 (p.s.)' [= 'Report of the festive lodge and the celebration of the seventy-five year anniversary of the Ancient Lodge De Ster in het Oosten in Batavia on the 16th November 1844 (p.s.)'], in: *Nederlandsch Jaarboekje voor Vrijmetselaren*, Amsterdam 5848 [=1848], pp. 84-89.

Verslag 1849

'Verslag van het rouw-feest ter eere der nagedachtenis van wijlen den A. B. L. Launey, oud-gesubstitueerd meester der Z[eer] A[chtbare] L[oge] De Ster in het Oosten, gevierd den 6den dag der 7de maand van het J[aar] D[es] L[ichts] 5849 in opgemelde loge' ['Report of the mourning celebration in honour of the memory of the Late A.B.L. Launey, former deputy Master of the Very Venerable Lodge De Ster in het Oosten, celebrated the 6th day of the 7th months of the Year of Light 5849 in the aforementioned lodge'], [Batavia 1849].

Verslag 1851

*Verslag, der Feestviering bij gelegenheid van het 50 jarig constitutioneel bestaan van de loge La Constante et Fidele te Samarang. Vereenigd met het feest van St. Jan den Dooper; Op den 28 + der 4 * v[an] h[et] J[aar] d[es] W[aren] L[ichts] 5851* [= Report, of the Celebration at the occasion of the 50 year constitutional existence of the lodge La Constante et Fidele in Semarang. United with the feast of St. John the Baptist; On the 28+ of the 4* of the Year of the True Licht 5851], Samarang 1851.

Verslag 1883

Verslag der plechtige inwijding van den nieuwen mac[onnieken] t[empel] der A[chtbare] loge 'De Drie Kolommen' in het O[osten] van Rotterdam op woensdag 17 januari 1883 g.s. [= Report of the formal inauguration of the new masonic temple of the Venerable lodge 'De Drie Kolommen' in the East of Rotterdam on Wednesday 17th January 1883 g.s.], Rotterdam 1883.

Van der Veur 1973

Paul W. van der Veur, *The Verhandelingen van het Bataviaasch Genootschap: An annotated Content Analysis*, (Papers in International Studies, Southeast Asia Series, no. 26) Ohio University 1973, pp. 1-26

Van der Veur 1976

P.W. van der Veur, *Freemasonry in Indonesia from Radermacher to Soekarno 1762-1961*, (Papers in International Studies South-East Asia series No. 40) Athens, Ohio 1976.

Vibert 1967 A

L. Vibert, 'The development of the tri-gradal system', in: H. Carr (ed.), *The collected 'Prestonian Lectures' 1925-1926*, London 1967, pp. 31-46.

Vibert 1967 B

L. Vibert, 'The evolution of the second degree', in: H. Carr (ed.), *The collected 'Prestonian Lectures' 1925-1926*, London 1967, pp. 47-62.

De Vignoles/Du Bois 1763

[Ch. E.] De Vignoles/[J.P.J.]Du Bois, *La lire maçonne ou recueil de chansons des Francs-Maçons. Revu, corr. mis dans un nouvel ordre, et augm. de quantité de chansons, qui n'avoient point encore paru; Avec les airs notés, mis sur la bonne clef, tant pour le chant que pour le violon et la flute*, La Haye 1763.

De Visser Smits 1920/1921

D. de V[isser] S[mits], 'Wie is de grondlegger der Vrijmetselarij op Java?' [= 'Who is the founder of Freemasonry on Java?'], *Indisch Maçonniek Tijdschrift* 26 (1920/1921), pp. 459-461.

De Visser Smits 1921/1922

D. de V[isser] S[mits], 'De hoogere graden in Nederland en Ned[erlands]-Indië' [= 'The higher degrees in the Netherlands and the Dutch East Indies'], *Indisch Maçonniek Tijdschrift* 27 (1921/1922), pp. 204-208.

De Visser Smits 1925/1926

Dirk de Visser Smits, 'Johan Fredrik Baron van Reede tot de Parkeler: Mede-oprichter en eerste Regerend Meester van de loge "La Constante et Fidèle" in het Oosten van Semarang' [= 'Johan Frederik Baron van Reede tot de Parkeler: Co-founder and first Reigning Master of the lodge La Constante et Fidèle in the East of Semarang'], *Indisch Maçonniek Tijdschrift* XXXI (1925/1926), pp. 317-335.

De Visser-Smits 1931

D. de Visser-Smits, *Vrijmetselarij. Geschiedenis, maatschappelijke betekenis en doel* [= *Freemasonry. History, social significance and goal*], Batavia 1931.

VOC-Glossarium 2000

VOC-Glossarium, verklaringen van termen, verzameld uit de Rijks geschiedkundige publicatiën die betrekking hebben op de Verenigde Oost-indische Compagnie [= *VOC-glossary, explanation of terms, collected from the State historical publications which concern the Dutch East India Company*], Den Haag 2000, available online at: resources.huylgens.knaw.nl/vocglossarium.

Voskuil-Groenewegen e.a. 1998

S.M. Voskuil-Groenewegen/J.H.J. Leeuwrik/Titus M. Eliëns, *Zilver uit de tijd van de Verenigde Oostindische Compagnie* [= *Silver from the time of the Dutch East India Company*], (cat. exhib. Gemeentemuseum Den Haag) Zwolle 1998.

De Waal [1840] A

J.H. de Waal, 'Ter gelegenheid van het plechtige rouwfeest, gevierd in de L. De Ster in het Oosten, te Batavia, ter eere der nagedachtenis van wijlen den A[chtbare] M[ees]ter van eer dier L. den luitenant generaal, gouverneur-generaal van Nederlandsch Indië, D.J. De Eerens, S. P.R.+ Op den 18n

dag, der 4e maand, van het jaar des W[aren] L[ichts] 5840' [= 'On the occasion of the solemn memoria, celebrated in the Lodge De Ster in het Oosten, in Batavia, in memoru of the late Venerable Master of honour the Lieutenant general, governor-general of the Dutch East Indies, D.J. de Eerens, SPCR+ On the 18th day of the 4th month of the Year of True Light 5840'], [Batavia 1840].

De Waal [1840] B

J.H. de Waal, J. Schill, 'Rouw-feest, ter eere der nagedachtenis van wijlen den A[chtbare] Br[oeder] M[eester] van Eer J.C. Goldman S. P. R.+ gevierd, den 15den dag der 8ste maand van het jaar des W[aren] L[ichts] 5840 in de loge de Ster in het Oosten in het O[osten] van Batavia' [= 'Memorial, in memory of the late Venerable Master of Honor J.C. Goldman SPR+ celebrated, the 15th day of the 8th month of the Year of True Light 5840, in the Lodge De Ster in het Oosten in the East of Batavia', [Batavia 1840].

De Waal [1840] C

J.H. de Waal, 'Ter gelegenheid van het feest van St. Jan, gevierd den 27sten dag, der 4de maand, van het jaar des W[aren] L[ichts] 5840, in de Loge De Ster in het Oosten, in het O[osten] van Batavia' ('O Gij, die 't all' gebiedt...' en 'Op, op nu, gij Braven...') [= 'On the occasion of the celebration of St. John, celebrated the 27th day of the 4th month of the Year of True Light 5840, in the Lodge De Ster in het Oosten in the East of Batavia' ('Oh He, who commands it all...' and 'Up, up now, you Brave...'), [Batavia 1840].

De Waal 1842

[J.H. de Waal], 'Lijkrede, uitgesproken door B[roeder] de Waal, op het plechtig rouwfeest, ter eere van wijlen den Z[eer] A[achtbare] B[roeder] J.I. van Sevenhoven, den 15den D[ag] 2de M[aaand] van 't Jaar d[es] W[aaren] L[ichts] 5841, in de L[oge] De Ster in het Oosten, O[osten] van Batavia' [= 'Eulogy, spoken by Brother de Waal, at the formal mourning feast, in honour of the Venerable Master J.I. van Sevenhoven, the 15th Day of the 2nd Month of the Year of True Licht 5841, in the Lodge De Ster in het Oosten, East of Batavia], in: *Nederlandsch Jaarboekje voor Vrijmetselaren*, Amsterdam 1842, pp. 84-88.

Van Waardhuizen 1996

M. van Waardhuizen, *La Fidèle Sincérité. Inventaris van het archief van de loge 'La Fidèle Sincérité' te Batavia* [= *La Fidèle Sincérité. Inventory of the archive of the lodge 'La Fidèle Sincérité' in Batavia*], (unpublished inventory) Den Haag 1996.

Wade 2009

John S. Wade, 'Go and do thou likewise': *English Masonic Processions from the 18th to the 20th Centuries*, Prestonian Lecture 2009.

Wagner 2005

Christoph Wagner (ed.), *Johannes Itten, Wassily Kandinsky, Paul Klee: Das Bauhaus und die Esoterik* (cat. exhib.) Hamm/Würzburg 2005.

Walker 1979

G.E. Walker, '250 Years of Masonry in India. A Study in Resolved Discords' (The Prestonian Lecture for 1979), in: *The collected Prestonian Lectures 1975-1987* (Vol. III), London 1988, pp. 83-103.

Wallis 1911

Herbert Wallis, 'Old Masonic China and Glass', *The Connaisseur* Vol. 31 (1911), pp. 238-244.

Van Wamelen 2014

Carla van Wamelen, *Family life onder de VOC. Een handelscompagnie in huwelijks en gezinszaken* [= *Family life within the VOC. A trade company in marriage and family affairs*], Hilversum 2014.

Ward 2009

Kerry Ward, *Networks of Empire: forced migration in the Dutch East India Company*, Cambridge 2009.

Wegerif 1949

A.H. Wegerif, 'Troon en Troonhemel' [= 'Throne and Canopy'], *Studieblad Ritus & Tempelbouw* (1949) 12.

Wettmore 1981

W.S. Wettmore, 'Japan's first Masonic Ceremony', *Chater Cosmo Transactions, Masonic Research in the Far East* (1981) 3, pp. 183-185.

Williams/Davis 1957

E.M.P. Williams/Bernard Davis, *A Revised History of the Lodge and List of Members 1756 to 1957*, London 1957.

Winterburgh 1957

E. Winterburgh, 'Masonic Ceramics', *Ars Quatuor Coronatorum* LXX (1957), pp. 101-115.

Wolson 1751

T[homas] W[olson] [= pseud. George Smith], *Le Franc-Maçon Démasqué*, Arnhem 1751.

Wolson 1753

Thomas Wolson [= pseud George Smith], *De Metselaar ontomd, of Het rechte geheim der Vrye Metselaaren ontdekt, In allen deele oprechtelijk en zonder achterhouding, door een gewezen Vryen Metselaar* [= *The Freemason discovered...*], Amsterdam 1753 (facsimile in *Thoth*, 23 (1972) II/III).

Ypma 1982

Y.N. Ypma, 'Voorspel en drieluik, 1735-1837' [= 'Foreplay and triptych, 1735-1837', in: *Thoth* (1982) 1 (themed issue 'De Friesche Trouw Leeuwarden 1782-1982'), pp. 3-31.